T.C
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜNŞEÂT MECMUASI
KONYA MEVLANA MÜZESİ KÜTÜPHANESİ 7068
(İNCELEME-METİN-TIPKIBASIM)

TEZİ HAZIRLAYAN
ÜLKÜ KARAKOÇ

TEZİ YÖNETEN
DOÇ. DR. ATABEY KILIÇ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMMUZ 2006
KAYSERİ

Doç. Dr. Atabey KILIÇ danışmanlığında Ülkü KARAKOÇ tarafından hazırlanan "Münşeât Mecmuası Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 7068 (İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

20 / 07 / 2006

JÜRİ:

Danışman : Doç. Dr. Atabey KILIÇ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Mustafa ARSLAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Ziya AVŞAR

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 09.08.2006 tarih ve ...17........... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

09 / 08 / 2006

Prof. Dr. Kenan TÜRKMEN
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Klâsik Türk edebiyatımızda mecmuaların önemi bir yer tutmaktadır. Mecmuaların içerisinde yer alan inşâ örnekleri edebiyat tarihimiz açısından bize pek çok önemli bilgi sunmaktadır. Özel ve resmî mektupların yer aldığı münşeât mecmualarının incelenmesi başta edebiyatımız olmak üzere kültürel hayatımızın çeşitli alanlarına da fayda sağlayacaktır. Ayrıca mecmualar içerisinde bir şâirin divânında yer almamış, gizli kalmış şiirlerin varlığı mecmuaların önemini daha da arttırmaktadır. Mecmua alanında yapılan akademik çalışmaların yeterli olmadığını gördüğümüz için bu konuyu tez olarak incelemeyi kararlaştırdık.

Kütüphanelerimizde haylice yer tuttuğunu düşündüğümüz münşeâtların tespiti için öncelikle başta İstanbul ve Ankara'daki kütüphaneleri olmak üzere ulaşabildiğimiz yurtiçi kütüphane kataloglarını taradık. Bu taramalar neticesinde kütüphanelerimizde oldukça fazla sayıda münşeât mecmuası olduğunu gördük. Tezimizde incelemek amacıyla 19. yüzyılın önemli bir devlet adamı, şâir ve münşîsi olan Âkif Paşa'nın Münşeâtını seçtik. Âkif Paşa'yı ve münşeâtını ele alan kaynakları incelediğimizde gördük ki, bu kaynaklar münşeâtın özellikle İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki TY nr. 2597'de kayıtlı nüshasından ve aynı nüshanın 1843 ve 1846 tarihlerinde iki kez bastırılan matbû nüshalarından haberdardır. Şaşırtıcı bir biçimde kaynaklar Âkif Paşa münşeâtının Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi 7068 numarada kayıtlı nüshasından habersizdir. Kaynakların habersiz olduğu bu nüshanın ortaya konulmasının edebiyat tarihimize fayda sağlayacağını düşündüğümüz için tez olarak incelemeyi uygun bulduk.

Çalışmamızın *Giriş* bölümünde "mecmua, inşâ, münşeât, mektup" kavramlarının anlaşılması için "Mecmua" başlığı altında bu konuların izahı üzerinde durulmuş, münşeâtların mahiyeti ve muhtevası ele alınmıştır. Sonrasında Âkif Paşa ve eserleri tanıtılmıştır. Bu bölümde son olarak tezimizde incelediğimiz nüshanın tavsifine yer verilmiştir.

Giriş bölümünden sonra münşeâtın incelemesinin yapıldığı *İnceleme* bölümü gelmektedir. Bu bölümde, eserin Konya Mevlâna Müzesi 7068'de kayıtlı olan nüshasında yer alan mektup örnekleri dil ve üslûp bakımından incelenmeye çalışılmıştır. Münşeâtta yer alan mektuplar muhteva yönünden tasnif edilmiş, gönderildikleri makamlara göre değişiklik gösteren elkâb ve dua bölümleri metinden örnekler verilerek incelenmiştir. Mektuplarda kullanılan dil, Arapça, Farsça sözcük

varlığı, özlü söz, atasözü, manzume ve ayetlerin kullanılış şekli vb. metinden alınan örneklerle açıklanmıştır. Ayrıca Münşeâtın sonunda yer alan *Divânçe*de yer alan şiirler de incelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızın *Metin* bölümü Münşeâta ve *Divânçe*ye ayrılmış ve eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir. Metin oluşturulurken şu hususlara dikkat edilmiştir:

a- Metin kısmında ve inceleme kısmındaki örnek ibarelerde Klâsik edebiyatımızdaki bilimsel transkripsiyon sistemine bağlı kalındı.

b- Arapça ve Farsça kelime ve kelime gruplarının imlâsında, İsmail Ünver'in "Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"[1] adlı makalesine bağlı kalındı.

c- Metnin oluşturulmasında Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'ndeki yazma nüsha esas alındı.

d- Metinde varak numaraları [1b] şeklinde köşeli parantez içerisinde, satır numaraları ise (1) şeklinde parantez içerisinde verildi.

e- Metin içerisindeki Farsça ve Arapça ibarelerin de transkripsiyonu yapıldı. Metindeki ayetler ve Farsça beyitlerin tercümesi dipnotta verildi. Ayetlerin meallerinde Türkiye Diyânet Vakfı'nın "Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli" kullanıldı.[2]

f- Sadece özel isimlerin baş harfleri büyük harfle, diğerleri küçük harfle yazıldı.

g- Metin içerisindeki beyitler, mısralar, ayetler, özlü söz ve atasözleri tırnak işareti içerisinde verildi.

h- Metnin aslında bazı kale, kasaba, sancak adı, para miktarı vb. isimler yazılmadan sadece boşluk bırakılarak (…..efendi, ……sancağı vb.) şeklinde geçilmiştir. Biz de bu duruma bağlı kalarak bu boşlukları aynen muhâfaza ettik.

ı- Metne sonradan yaptığımız eklemeleri köşeli ayraç içerisinde, metinden çıkardığımız kısımları da yay ayraç içerisinde gösterdik.

i- Münşeâtın inceleme bölümünde metinden yaptığımız alıntıların varak numaralarını dipnot yerine alıntının sonunda yay ayraç içerisinde gösterdik.

Metin bölümünden sonra metne dair genel bir değerlendirmenin yapıldığı *Sonuç* bölümü yer almaktadır. Bu bölümü münşeâtın anlaşılmasını kolaylaştırmak

---

[1] İsmail Ünver, *"Çeviri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"*, Türkoloji Dergisi, 2. C., Ankara 1993; s. 51-89

[2] Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, (Haz. Hayrettin Karaman, Ali Özbek, İbrahim Kâfi Dönmez, Mustafa Çağrıcı, Sadrettin Gümüş, Ali Turgut), Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları, Ankara 1997.

amacıyla küçük bir *Sözlük* bölümü ve devamında *Kaynakça* bölümü gelmektedir. *Kaynakça*yı oluştururken sadece tezimizde kullandığımız çalışmalara değil, aynı zamanda tezimizde yararlanmadığımız "münşeât, mektup ve mecmua" ile ilgili akademik çalışmalara, kitap ve makalelere de yer verdik. Çalışmamızın son bölümüne ise, bilimsel şeffaflık da düşünülerek Âkif Paşa'nın münşeâtının *Tıpkıbasım*ı eklenmiştir.

Bu çalışmada her türlü maddî, manevî desteğini benden esirgemeyen arkadaşım Okutman Hamdi ERCAN'a, metindeki Farsça bölümlerin transkripsiyon ve tercümesinde yardımcı olan Prof. Dr. Ümit TOKATLI ve Arş. Gör. Ahmet TANYILDIZ'a, metindeki Arapça ibarelerin tercümesinde yardımcı olan Öğr. Gör. Mehmet ÇETİNKAYA'ya, Arş. Gör. Kezban PAKSOY'a, metnin kontrollerini ve düzeltmelerini yaparken yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. Abdülkadir DAĞLAR'a ve bizi bu konuda çalışmaya teşvik ederek çalışmamız boyunca rehberlik yapan hocam Doç. Dr. Atabey KILIÇ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ülkü KARAKOÇ
Kayseri 2006

Münşeât Mecmuası Konya Mevlana Müzesi Kütüphanesi 7068
(İnceleme-Metin-Tıpkıbasım)

Ülkü KARAKOÇ

ÖZET

Âkif Paşa (1787-1845) Osmanlı Devlet idaresinde çeşitli görevlerde yer almış bir devlet adamı, şâir ve münşîdir. Devlet kademesindeki görevi esnasında farklı makamlara yazdığı mektupları içeren eserlerinin yanı sıra, kendisine ait şiirleri topladığı bir "Divânçe"si de bulunmaktadır. Bu çalışmamızda Âkif Paşa'nın Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'nde 7068 numarada kayıtlı "Münşeât-ı El-Hâc Âkif Efendi" isimli münşeâtı ve münşeâtın sonunda yer alan Divânçesi üzerinde durulmuştur. Çalışmamız "İnceleme-Metin-Tıpkıbasım"dan oluşmaktadır. Öncelikle yazmanın transkripsiyonlu metni ortaya konmuş ve içerisinde yer alan mektuplar dil ve üslûp yönünden incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İnşâ, mektup, münşeât, mecmua, Âkif Paşa

Mecmua of Munseât Konya Mevlana Museum's Library 7068
(Study-Text- Faximile)

Ülkü KARAKOÇ

ABSTRACT

Âkif Paşa (1787-1845) is not only a statesman but also a poet and author. He has got a book of letters which were written when he was a statesman. Also he has got a "Divânçe" which includes his poems. In this thesis we studies Âkif Paşa's "Münşeât-ı El-Hâc Âkif Efendi" named münşeat which registered number 7068 in Konya Mevlâna Museums and "Divânçe" which takes place at the and of his münşeat. Our study occurs " Study, Text, Faximile". At first we gave mecmua's transcriptioned text and then studied the letters in the view of language and style.

Key Words: İnsâ, letter, munseat, mecmua, Âkif Paşa

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ III

ÖZET VI

ABSTRACT VII

KISALTMALAR X

GİRİŞ 1

A. MECMUA 1

1. Kavram Olarak Mecmua 1

2. Mecmua Türleri 2

a. Nazire Mecmuaları 2

b. Antoloji Niteliğindeki Seçme Şiir Mecmuaları 4

c. Risâle Mecmuaları 4

d. Aynı Konudaki Eserlerin Bir Araya Getirilmesiyle Oluşmuş Mecmualar 5

e. Tanınmış Kişilerin Hazırladığı Mecmualar 5

B. MÜNŞEÂT MECMUALARI 7

1. Kavram Olarak Münşeât 7

2. Edebî Tür Olarak İnşâ 8

a. Arap Edebiyatında İnşâ 8

b. Fars Edebiyatında İnşâ 9

c. Türk Edebiyatında İnşâ 9

3. Münşeât Türleri 14

C. ÂKİF PAŞA HAYATI ve ESERLERİ 17

1. Hayatı 17

2. Eserleri 19

D. MÜNŞEÂT NÜSHASININ TAVSİFİ 20

I. BÖLÜM 22

MÜNŞEÂTIN ve DİVÂNÇENİN MUHTEVÂ, DİL ve ÜSLÛP BAKIMINDAN İNCELENMESİ 22

A. Münşeâtın İncelenmesi 22

B. Divânçenin İncelenmesi 36

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ 40

II. BÖLÜM 41

METİN 41

III. BÖLÜM 225

SONUÇ 225

IV. BÖLÜM 229

SÖZLÜK 229

V. BÖLÜM 261

KAYNAKÇA 261

VI. BÖLÜM 270

TIPKIBASIM 270

ÖZGEÇMİŞ 427

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
BTK	Büyük Türk Klâsikleri
C.	Cilt
İA	İslam Ansiklopedisi
Ktb.	Kütüphane, kütüphanesi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
nr.	Numara
S.	Sayı
s.	Sayfa
TDEA	Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TDK	Türk Dil Kurumu
TDV	Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
TTK	Türk Tarih Kurumu
TODEM	Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası
Ty.	Türkçe Yazmalar
Y.	Yazma

GİRİŞ

A. MECMUA

1.Kavram Olarak Mecmua:

Arapça olan bu kelime *cem'* kökünden gelmektedir. Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamlarda kullanılan mastardan yapılmış olan "mecmū'" ise toplanmış, derilmiş demektir. Bu kelimenin müennesi ise "mecmū'a"dır.[3] Ferit Devellioğlu'nun tarifine göre, "toplanmış, biriktirilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilmiş yazma kitaptır."[4] Genel olarak ise "Aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risâlelerin ortak adıdır."[5]

Günümüzde mecmua denilince çoğunlukla belli aralıklarla, düzenli olarak yayımlanan ve aynı tür konuları içeren kitaplar ya da dergiler akla gelmektedir. Ancak Klâsik edebiyatımız yönünden mecmuayı böyle düşünemeyiz. Bizim özellikle edebiyat dünyamıza önemli katkı sağlayan mecmualar, genellikle kişilerin kendi özel beğenilerini yansıtan bir çeşit not defteri, ajanda olarak oluşturulmuştur. Bunlar arasında tertipli, düzenli olanların yanı sıra çok dağınık, sayfa ebatları ya da renkleri dahi birbirini tutmayan mecmualara da rastlanmaktadır. Bu durum derleyicinin mecmuasına daha sonra eklemeler yaptığını gösterir. Hatta bazen yazı karakterinin değiştiği de olur, yani mecmua el değiştirebilir.[6]

Mecmualar içerik bakımından ya yazarın kendi çalışmalarından ya da yazarın zevkine göre seçtiği bir veya birden fazla konuda bir başka yazarın çalışmalarından oluşturulmuş el yazması ürünlerdir. Tüm bunlar gösteriyor ki, mecmua yazarın kendi özel beğenisi doğrultusunda herhangi bir konu, tür, şekil sınırlaması yapmadan kendi yazdıklarını veya başka bir yazardan seçip bir araya getirdiği edebiyat veya başka ilim sahalarına ait konuların yer aldığı el yazması eserlerdir. Mecmualarda konu sınırlamasının olmaması içeriklerini zenginleştirmiştir. Farklı türleri bir arada bulunduran mecmualar olduğu gibi tek bir türe ayrılmış mecmualar da vardır. "Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar yahut şâire ait çeşitli şekil ve

---

[3] Günay Kut, "*Mecmua*", TDEA, 6. C., Dergah Yayınları, İstanbul 1986, s.170-174.
[4] Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1998.
[5] Mustafa Uzun, "*Mecmua*", TDVİA, 28. C, Ankara 2003, s.265.
[6] Kut, agm, s.170.

hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır: Mecmûatü'l-ehâdîs, mecmûa-i fetâvâ, mecmûa-i ed'iye, mecmûatü'r-resâil, mecmûa-i eş'ar, mecmûa-i tevârîh, mecmûa-i fevâid gibi."[7]

2. Mecmua Türleri:

Mecmuaların sınıflaması konusunda kesin olarak belirtilmiş kurallar bulunmamaktadır. Mecmuaların çoğu birbirini kapsadığı için çeşitli biçimlerde sınıflandırılabilir. Agâh Sırrı Levend Edebiyat Tarihi'nde[8] mecmuaları şu şekilde sıralamıştır:
a-Nazire Mecmuaları
b-Meraklılarca Toplanmış, Birer Antoloji Niteliğindeki Seçme Şiir Mecmuaları
c- Türlü Konulardaki Risâlelerin Bir Araya Getirilmesiyle Oluşan Mecmualar
d-Aynı Konudaki Eserlerin Bir Araya Getirilmesiyle Meydana Gelen Mecmualar
e-Tanınmış Kişilerce Hazırlanmış, Birçok Yararlı Bilgileri, Fıkraları ve Özel Mektupları kapsayan Mecmualar

Günay Kut ise mecmuaları şu şekilde sınıflandırmaktadır:
a-Nazire Mecmuaları
b-Seçme Şiir Mecmuaları
c-Aynı Konu İle İlgili Eserlerin Bir Araya Getirilmesiyle Oluşan Mecmualar
d-Karışık Mecmualar
e-Tanınmış Kişilerce veya Derleyeni Belli Kişilerce Hazırlanmış Mecmualar

Görüldüğü üzere iki kaynak da mecmuaları bazı isim farklarına rağmen aynı biçimde sıralamışlardır. Yaptığımız katalog taramasında da mecmuaların içeriklerine göre bu biçimde sınıflanabileceği görülmüştür. Bu kaynakların belirttiği sınıflamadan hareketle mecmua türleri hakkında bilgi vermeye çalışacağız.

a. Nazire Mecmuaları:

Nazire mecmuaları şâirlerin birbirlerinin şiirlerine yazdıkları nazireleri yani çoğunlukla bir şâirin gazel veya kasidesine aynı vezin ve kafiyede nazire yazan şâirlerin şiirlerini

---
[7] Uzun, agm, s. 265.
[8] Agâh Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi I. Cilt , TTK Basımevi, Ankara 1998, s. 166-167.

toplayan mecmualardır. Hemen hemen bütün şâirlerin divânında başkasının şiirine nazire olarak yazılmış nazireler bulunmaktadır. Nazire mecmuaları edebiyatımızın önemli kaynaklarındandır, bizim için kılavuz özelliği taşımaktadırlar. "Bu mecmualardaki nazireleri gözden geçirmekle bunların asıllarının ve divân tertip etmemiş olan şâirlerin manzumelerini bulmak olanağı vardır."[9] Nazire mecmuaları içerisinde sadece adını duyduğumuz pek çok şâir hakkında çeşitli bilgilere ulaşabiliriz. "Mesela Ahmet Fakîh'in "*Çarh-nâme'*si eğer Camiü'n-Nezâir adı verilen nazire mecmuasında bulunmasaydı bugün hâlâ ilim âleminin meçhulü olacaktı.[10]

Bilinen nazire mecmualarından bazıları şunlardır:

Mecmuatü'n- Nezâir:[11] Bilinen tek nüshası Oxford'da School of Oriental and Studies Kütüphanesi'nde kayıtlıdır. Ömer b. Mezid'in hazırladığı 614 yapraklık bu mecmua nazire mecmualarının ilkidir. 13. ve 14. yüzyıllarda yaşamış 83 şâirin 397 manzumesiyle yazarın kendi manzumeleri yer almaktadır.[12] Bu mecmua Kilisli Murat Bilge tarafından istinsah edilmiştir. Bu nüsha bugün TDK Kitaplığı'nda A.101'de kayıtlıdır. Bu yazmanın hem TDK'da hem de TTK'da mikrofilmleri bulunmaktadır. Mecmuanın tamamı 1982'de Mustafa Canpolat tarafından yayımlanmıştır.[13]

Pervâne Bey Mecmuası:[14] Kanuni Sultan Süleyman'ın bendelerinden Pervâne Bey tarafından 1560'ta toplanmış olan 641 yapraklık mecmuanın ilk yaprağı eksiktir. Yavuz Selim ve I.Ahmed'in ve başka padişahların ve tanınmış Osmanlı şâirlerinin gazelleri ve nazireleri vardır.[15] Pervane Bey mecmuası Marmara Üniversitesi öğrencileri Fatma Baş, Tuğba Başer, Üzeyir Bilgin, H.İbrahim Demirkazık, İdris Eren, Ayşegül Gökyurt, Ahmet Gözükara, Betül Gündoğdu, Özgür Karagöz, Hasan Kaya, Saadettin Keklik, Ayşe Kula, İbrahim Öztürkçü, İbrahim Sevinç, İbrahim Murat Soyer, Kısmet Gül Şener, Erdoğan Taştan, Yakup Yılmaz tarafından paylaşılarak yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır.

---

[9] Levend, age, s. 167.
[10] Kut, agm, s. 171.
[11] Bu mecmuayı ilk gören Sadettin Nüzhet Ergun'dur. 1928 yılında ilim âlemine tanıtılmıştır. Niğdeli Ferit Faik'te bulunan bu mecmua şimdi Londra'dadır.
[12] Levend, age, s. 167.
[13] Günay Kut, agm, s. 171.
[14] Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi Bağdat Kitaplığı, No.406 (2629).
[15] Levend, age, s. 168.

Câmi'un-Nezâir:[16] Eğridirli Hacı Kemal'in 1512'de hazırladığı 496 yapraklık bu mecmuada 266 şâirin ve kendisinin şiirleri vardır.[17]

b. Antoloji Niteliğindeki Seçme Şiir Mecmuaları:

Bu tür şiir mecmualarına her kütüphanede ve yazma eser koleksiyonunda rastlanmaktadır. Bu tarz mecmualarda gazel ve kaside başta olmak üzere mesnevi tarzında yazılmış şiirlere de rastlanmaktadır. "Mecmua-i devânin" denen mecmualar vardır ki, bunlar şâirlerin divanlarını içeren mecmualardır. Ayrıca bu divanları içeren mecmuaların yanı sıra şâirlerin divanlarındaki "gazeliyyat" bölümlerini içeren mecmualar da vardır. Bu tarz mecmualara örnek verecek olursak:

İbrahim Bey Külliyatı:[18] Seçme şiirlerden oluşan 153 yapraklık bir mecmuadır.[19]

Mecmua:[20] 17. yüzyıl şâirlerinden Atayî, Yahyâ, Veysî, Figânî ve başka şâirlerin manzumeleri vardır.[21]

c. Risâle Mecmuaları:

Çeşitli konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş mecmualardır. İçerisinde çeşitli eserleri bulundurması sebebiyle bu mecmualar da önemlidir. Kütüphanelerimizde çok sayıda bulunan bu eserlere örnek verecek olursak:

Cami'ü'l-Me'ânî:[22] Değerli metinleri ihtiva eden bu mecmua 1533'te derlenmiştir. Derleyicisi belli değildir. Bu mecmuayı ilim alemine tanıtan Muharrem Ergin'dir. Mecmuada Türkçe, Farsça, Çağatayca eserlerden seçmeler vardır. Bu mecmuanın önemi içindeki metinler ve tertip edildiği tarihtir[23]

[16] Bayezid Genel Kütüphânesi, No. 5782.
[17] Levend, age, s.168.
[18] Üsküdar Selim Ağa Kütüphânesi, No. 250.
[19] Levend, age, s.169.
[20] Nuruosmaniye Kütüphânesi, No. 4957.
[21] Levend, age, s.170.
[22] Nuruosmaniye Kütüphânesi, No. 4904.
[23] Levend, age, s.170.

Mecmua:[24] Bu mecmuada Farsça, Türkçe Önemli eserlerden İznikî'nin "Mukaddime-i Salât", Divân-ı Âşık Paşa, Gülşen-i Râz (Farsça Şebüsteri), "Hurşid-nâme" (Şeyhoğlu), "Husrev ü Şirin" (Şeyhî), "Melheme" (Yazıcıoğlu Selahaddin)yi ihtiva etmektedir.[25]

d. Aynı Konudaki Eserlerin Bir Araya Getirilmesiyle Oluşan Mecmualar:

Aynı konu ya da aynı türdeki eserleri toplayan bu tip mecmualara da sıkça rastlanmaktadır. Muamma mecmuaları, lugaz mecmuaları, münşeât mecmuaları, fetvâ mecmuaları bu tip mecmualar içerisindedir. Ayrıca içerisinde manzum lugatlara ait parçalar taşıyan mecmuaları da burada anmamız gerekir:

Eş'ar-nâme-i Müstezad:[26] Hüseyin Ayvansarâyî tarafından derlenmiştir. Kendi devrine kadar derlenmiş müstezadları içerir.[27]

Mecmua:[28] Abdülbâki adında biri tarafından toplanmıştır. 60 kadar şâirin türlü biçimlerdeki na'tları ve mirâciyeleri vardır.[29]

Mecmua:[30] Arapça ve Osmanlıca bir dua mecmuasıdır.

Mecmua:[31] Hatt-ı Humâyûn ve takrir suretlerini içeren bir mecmuadır.

e. Tanınmış Kişilerin Hazırladığı Mecmualar:

Bu mecmualarda seçme şiirler, biyografyalar, küçük risaleler, önemli eserlerden seçilmiş parçalar, fıkralar, hikâyeler, latifeler ve bunun yanı sıra pek çok değişik faydalı bilgiler yer alır. Örneğin: İlaç tarifleri, şifalı bitkiler, rüya yorumları gibi. Bu tür mecmualar kütüphanelerimizde "fevâid" adıyla kayıtlıdır. Kütüphanelerimiz bu tür mecmualar bakımından oldukça zengindir. TDK A.390'da kayıtlı bulunan fevâid

---

[24] Süleymaniye Kütüphânesi, Hamidiye Kitaplığı, No. 550.
[25] Kut, agm, s. 171.
[26] İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi, No. 5466.
[27] Levend, age, s.173.
[28] Süleymaniye Kütüphânesi, Hamidiye Kitaplığı, No.1210.
[29] Levend, age, s.173.
[30] Koyunoğlu Müze ve Kütüphânesi, No.10161.
[31] Diyânet Vakfı Kütüphânesi, Y-119/2.

mecmuası Fadime Özdemir tarafından yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.[32] Bu mecmuanın içeriğinin hayli çeşitli olduğu görülmektedir. Türkü, ilaç tarifi, mani, remil, Esmâü'l-hüsnâ, çeşitli dualar, rüya tabirleri, şiirler vb. yer almaktadır. Bu tür mecmualara başka örnekler verecek olursak:

Mecmua-yı fevâid:[33] Mevlâna Kütüphanesi 2254 numarada kayıtlı olan bu mecmuada boşanma, çocuk velayeti, arsa satışı vb. dair mahkeme kayıtları, üst makamlara yazılmış mektuplar, Arapça dualar, Farsça beyitler vb. yer almaktadır.

Süleyman Fâik Mecmuası:[34] Süleyman Fâik'in topladığı bu mecmuada nazireler, hikayeler, anılar ve türlü faydalı bilgiler vardır.[35]

Mecmua:[36] Âlî'nin hazırladığı bu mecmuada musikiye dair bir risale, çeşitli mektup ve şiirler, Gınâyi Efendi'ye ait bir tekdir-nâme, Âlî'nin bir gazeli ve bir terci'-i bendi ile bahr-i tâvili bulunmaktadır.[37]

---

[32] Fadime Özdemir, Abdü'l-Bâki b. Mehmed er-Rodosî, Mecmua-i Eş'ar ve Fevâid (TDK A: 390), Yüksek Lisans Tezi,(Danışman: Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2004.
[33] Kezban Paksoy, Mecmua-i Fevâid Mevlâna Kütüphanesi 2254 (İnceleme-metin-tıpkıbasım), Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2004.
[34] İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi, No.2660, 4100, 3472, 9577.
[35] Levend, age, s.174.
[36] Süleymaniye Kütüphânesi, Esad Efendi, No. 3290.
[37] Levend, age, s. 175.

B-MÜNŞEÂT MECMUALARI[38]

1. Kavram Olarak Münşeât:

Münşeât kelimesinin kökü "neşe'e" olup "yükselmek, gelişip büyümek, peyda olmak" anlamlarına gelir. Kelimenin inşâ bâbından "yaratmak, üretmek, tertip etmek" manaları yanında "kompozisyon, edebiyat, üslûp inceliği" manaları da vardır.[39]

Önceleri "ortaya çıkarmak, icât ve ihdâs etmek, yaratmak" mânâlarına gelen inşâ daha sonra "kurmak, üretmek ve yazmak" gibi manalarda kullanılmış, bu ikinci kullanımdan hareketle inşâ "yazmak, yazma sanatı ve kompozisyon" gibi anlamlar kazanarak zaman içerisinde resmî ve özel yazışmaların belirli bir usûle göre yapılmasının inceliklerini ve mektup yazma sanatını ifade eden bir terim haline gelmiştir. Bu sanatı konu alan ilme "ilmü'l-inşâ", bu ilim kurallarına uygun olarak hazırlanmış metinlere "münşeât" adı verilmiş, resmî yazışmalardan ve mektuplardan örnek alınmaya değer görülenler çeşitli mecmualarda derlenerek nakledilmiştir.[40]

Istılahî manada münşeât tabiri, inşâ ilminin kaidelerine göre yazılan nesir yazılarına denmektedir. Ayrıca inşâ ilmiyle ilgili öğretici bilgilerin bulunduğu, süslü ve sanatlı inşâ örneklerinin, daha ziyade mektup türü güzel yazıların yer aldığı mecmualar demektir.[41] Münşeâtların bir araya getirilmesiyle münşeât mecmuaları ortaya çıkmıştır. Yalnız ilm-i inşânın söz konusu bu mektup örneklerini sadece münşeât mecmuaları hudutları içerisinde aramak yeterli değildir. Başlıklarında münşeât lafzı olmasa da sırf mecmua ismi taşıyan eserler ve fevâid mecmuaları da münşeâtlarla birliktelik içermektedir.[42]

İnşâ belâgat kaynaklarında bir ilim olarak, belâgat ve fesahat ölçülerine göre söylenmiş veya yazılmış söz ve düz yazıyı da karşılamaktadır. Diğer taraftan dilbilimin iki temel kategorisinden biri olarak (haber-inşâ) inşâ, belâgatın alt bölümlerinden biri olan

---

[38] Agâh Sırrı Levend ve Günay Kut münşeât mecmualarını, *"Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan mecmualar"* başlığı altında değerlendirmişlerdir.
[39] Halil İbrahim Haksever; "*Münşeât Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimiz İçin Önemi*", İlmi Araştırmalar Dergisi, 10. C., İstanbul 2000, s. 66
[40] İsmail Durmuş; "*İnşâ*", TDVİA, 22. C., İstanbul 2000, s. 334.
[41] Haksever, agm, s.66.
[42] Oğuzhan Şahin, Mecmua-i Münşeât TDK A. 363/1, Yüksek lisans Tezi, (Danışman: Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2005.

"meânî" ilminin temel konularından birini teşkil eder. İnşâ konusunda Arapça, Farsça, Türkçe pek çok eser yazılmıştır. Önce Arap edebiyatında, daha sonra Fars edebiyatında ve özellikle Osmanlı döneminde geniş bir inşâ literatürü oluşturulmuştur.

2. Edebi Tür Olarak İnşâ:

a. Arap Edebiyatında İnşâ:

Arap edebiyatında inşâ kelimesinin edebî türü ifade eden bir terim olarak ne zaman kullanılmaya başlandığı bilinmemektedir. Kudâme b. Cafer *Kitâbü'l-Harâc ve Sınâʿati'l-kitâbe* adlı eserinin çeşitli yerlerinde bu kelimeyi bir terim olarak "inşâü'l-kitâb" (belirli usûle göre mektup yazımı), "kitâb-münşe" (kuralına uygun yazılmış mektup), "meclisü'l-inşâ" (divân-ı inşâ) şeklinde kullanılmış, kelime daha sonra "az veya çok düzenli mektup yazan bir kimsenin yaptığı iş" şeklinde geniş bir anlam kazanmıştır.[43]

Arap edebiyatında bir tür olarak inşâ ile ilgili eserler ana hatlarıyla iki grupta toplanabilir. Bunlardan ilki divân kâtipleri için resmî ve özel yazışmalarda ve mektuplarda örnek alınmak üzere derlenmiş yazı ve mektuplardan oluşan münşeât mecmuaları, ikincisi daha çok divan kâtiplerinin görevlerini yaparken üslûp ve konu açısından kendilerine yardımcı olmak amacıyla telif edilmiş eserlerdir.[44]

16. ve 17. yüzyıllarda Arapça ve Farsça resmî mektupların yer aldığı mecmualar derlenmeye başlamıştır. Bunlardan Cürcan Emîrî Kâbûs b. Veşmgîr'in mektupları, Abdurrahman b. Ali el- Yezdâdî tarafından *Kemâlül-belâga* adıyla derlenmiştir.[45]

İnşânın önemli bir türünü de kâtiplerin uyması gereken kurallar oluşturmaktadır. Bir divan kâtibinin hangi makama nasıl hitap edeceğini bilmesi gerekmektedir. Bununla ilgili pek çok öğretici eser yazılmıştır. Bu söylenilenlerden anlaşılıyor ki, Arap edebiyatında inşâ devlet kurumu içerisindeki birtakım ihtiyaçları karşılamaya yönelik olarak gelişmiştir.

b. Fars Edebiyatında İnşâ:

---

[43] İsmail Durmuş, *"İnşâ (Arap Edebiyatında*)", TDVİA,22. C., İstanbul 2000, s.335.
[44] Durmuş, agm, s.335.
[45] Durmuş, agm, s.336.

Fars edebiyatında inşâ İslamiyet'in İran'a girmesinden sonra "mektup yazma" sanatı anlamında kullanılmaya başlanmıştır. "*Ender Ayînnamek-i Debîrî*"adlı Pevlevice eser Fars edebiyatında inşâ geleneğinin en eski örneğini teşkil etmektedir.[46]

Muhammed b. Abdülhâlik el-Meyhenî, "*Destûr-ı Debîrî*" adlı eserinde bir edebî tür olarak mektupları sultâniyât, ihvâniyât, mezâhir olmak üzere üçe ayırır. Zamanla bu gruptaki mektuplar gerek İran geleneğinin, gerek Arapça örneklerin ışığı altında belirli formlara kavuşmuş, başlangıç ve sonları kurallara bağlı ifadelerle sınırlandırılmıştır. Bunların üzerine münşîler her türden mektup örneklerini ihtiva eden münşeât mecmuaları hazırlamıştır.[47]

Selçuklular da resmî dil olarak Farsça'yı kullandıklarından inşâyla ilgili eserleri de Farsça'dır.[48] *Münşeâtü's-Selâtîn* Osmanlı dünyasında Farsça yazılan münşeâtlar arasında en önemlisidir. Feridun Bey'e ait olan eserin üçte biri Farsça mektuplardan oluşmaktadır.[49]

c. Türk Edebiyatında İnşâ:

Münşeâtlar belli bir tarzda yazılan inşâ örneklerinin toplandığı mecmûalar şeklinde eski Türk edebiyatında 14.yy'dan itibaren görülmeye başlamış; gelenek halinde 20.yy'a kadar devam etmiştir. Münşeât hem genel anlamda süslü nesir, hem de bu nesrin toplandığı mecmua anlamında asırlarca bir türü ifade eden kavram olarak bilinmiştir. Fakat daha çok mecmua anlamıyla yaygınlaşan münşeâtlar, zamanla üslûp ve muhtevaca gelişmiş; şiirlerin toplandığı kitaplara divân denildiği gibi, inşâî tarzda yazıların yer aldığı eserlere de ad olmuştur.[50]

Türk edebiyatında inşâ, Arap ve Fars edebiyatlarında bir dilbilimi terimi ve resmî yazışmaları konu edinen bir disiplin olarak kazandığı anlamı yanında bir tür kompozisyon tekniği ve güzel yazı yazma sanatı olarak da anlaşılmıştır. İnşâ, Ziya Paşa'nın "Şiir ve İnşâ" makalesinde olduğu gibi doğrudan nesir yerine de kullanılmıştır.

---

[46] Mehmet Kanar-Rıza Kurtuluş, "*İnşâ (Fars edebiyatında)*", TDVİA, 22. C., İstanbul 2000, s. 337.
[47] Kanar- Kurtuluş, agm, s.337.
[48] Anadolu Selçuklularına ait inşâ kitaplarıyla ilgili bkz. Osman Turan, Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar, Ankara 1958.
[49] Kanar-Kurtuluş, agm, s.337-338.
[50] Halil İbrahim Haksever, Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisî'nin Münşeâtı, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 1995, s.17.

Ayrıca kelimelerin cümle içinde söz dizimi kurallarına göre sıralanmasını da ifade eder. Katip Çelebi ise, "*Keşfü'z-Zünûn*" adlı eserinde inşâ için yerine ve konusuna ve amacına yakışan güzel ifadelerin kullanılması şeklinde bir görüş ileri sürmektedir.[51]

Edebiyatımızda güzel yazı yazma fikri, bu konuda bir ilmin doğmasına sebep olduğu gibi, "inşâ" yazılarından meydana gelen eserleri tertip etme geleneğini de başlatmıştır. Bu gelenek başta inşâ kaidelerini anlatan, mektup yazma usûl ve âdâbını gösteren, öğretici nitelikte temsilî mektup örneklerini ihtiva eden eserler şeklinde kendini göstermiş, daha sonra resmî zevâtın ve bizzat şâirlerin yazışma örneklerinin bolca yer aldığı mecmualar halinde görülmüştür.[52]

Çalışmamızın baş tarafında münşeâtın daha dar anlamıyla özellikle mektupların derlendiği mecmualar için kullanıldığını belirtmiştik. "Tek kişiye veya çeşitli şahıslara ait mektup örneklerinin münşeât mecmualarında yer almalarından dolayı "mektup"la "münşeât" arasında sıkı bir ilişki vardır."[53] Arap ve Fars edebiyatlarında inşâda mektubun ön plana çıkması, mektup yazmanın bir sanat olarak kabul edilmesi ve her türlü mektup yazma kurallarının yer aldığı kitapların yazılmasıyla mektup, Türk edebiyatında da inşâ içerisinde en önemli tür olmuştur.

"Yazılmış olan şey" olarak sözlüklerde karşılık bulan, yazanın ve gönderilenin kimliğine ve kişiliğine göre "arîzâ, kâime, nâme, tezkire, varak-pâre, kâğıt" şeklinde isimlendirilen "mektûb", konusu bakımından da "arz-ı hâl, tebrik-nâme, takriz, teşekkür-nâme, tehniye-nâme, cevâb-nâme, dâvet-nâme, niyâz-nâme, tezkire, müzekkire vb." gruplara ayrılır.[54] Mektup alt makamdan üst makama yani "ednâdan âlâya yazılmışsa "arz-ı hâl, arîzâ"; akranlar arasında yazılmışsa "muhabbet-nâme, mektûb"; üst makamdan alt makama yani "âlâdan ednâya" yazılmışsa "nevâziş-nâme" gibi adlar alır. [55] Mektup yazmanın bir gelenek halini aldığı Eski Türk edebiyatında mektupların

---

[51] Mustafa Uzun, "*İnşâ"(Türk edebiyatında)*, TDVİA, 22. C., İstanbul 2000, s. 338.
[52] Haksever, age, s.16.
[53] Abdülkadir Dağlar; Şeyhülislam Ebussuud Efendi'nin Türkçe Mektupları**,** Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001. s.7; "*Osmanlı Resmî İdeolojisini Ebussuûd Efendinin Türkçe Mektuplarından Okumak"*, Hece (Mektup Özel Sayısı), S. 114-115-116, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006, s. 287-303.
[54] Mektup konusunda en ayrıntılı bilgi için bkz. Mübahat S. Kütükoğlu; Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik), Kubbealtı Yayınları, İstanbul 1998. Orhan Şâik Gökyay; *"Tanzimat Dönemine Değin Mektup*", Türk Dili Mektup Özel Sayısı, XXX/274, Temmuz 1974, s.20.
[55] Haksever, age, s.24.

şekli, muhtevâsı, dili de çok çeşitli kurallarla tespit edilmiş, disiplin altına alınmıştır. Yazan ve gönderene göre farklılık gösterseler de her mektup "elkâb, dîbâce, asıl konu, dua, imzâ" kısımlarından oluşur.[56] Bu yaklaşımın dışında mektupların başlangıç kısımlarına unvân-ı mekâtip, ser-nâmeler ve dibâce sözleri olarak isimlendirildiğini de vurgulamak gerekir. Ayrıca bunların tamamının her mektupta olmadığını da belirtmek gerekir.[57]

Mektuplarda manzum metinler çok sık kullanılır. Hatta bazen mektupların baştan sona manzum olarak yazıldığı görülür. Bunun güzel bir örneği Âlî'nin padişaha sunduğu bir arz-ı hâlidir.[58] Çeşitli şahıslara ait manzum mektuplar üzerinde bazı incelemeler de yapılmıştır.[59]

Tanzimat'tan sonra orta öğretim kurumlarına "Usûl-i kitâbet ve inşâ" adıyla bir ders konulması, bu ders için hazırlanan kitapların "İnşâ-yı Cedîd, Usûl-i İnşâ ve Kitâbet, İlaveli Hazine-i Mekâtip yahut Mükemmel Münşeât" gibi adlar taşıması nesir- mektup beraberliğinin son zamanlara kadar sürdüğünü göstermektedir. Türk edebiyatında inşâ-mektup ilişkisi Fevziye Abdullah Tansel,[60] Orhan Şâik Gökyay,[61] Kemal Demiray,[62] İ.Çetin Derdiyok[63] gibi araştırmacılar tarafından incelenmiştir. İbrahim Kutluk[64] da münşeât mecmualarını tarayarak buralarda yer alan özel mektupların bir fihristini yapmıştır.[65]

Edebiyat tarihimizde 14. asrın sonlarına doğru görülmeye başlayan münşeât mecmualarında kayıtlı pek çok [mektup], edip şâirlerimizin, kendileri meslekleri hakkında kaleme aldıkları ve sanatlı olduğu kadar, bizi, yazarlarını edebî cepheler hakkında bilgilendiren belge kıymetinde metinlerdir. Onun için, bazı yazarlarımızın

---

[56] Gökyay, agm, s. 20-21.
[57] Mektupların bölümleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Şahin, age, s. 29-44
[58] Âlî, Menşeü'l-İnşâ, Bayezıd Kütüphânesi, Veliyüddin 1916.
[59] Bir manzum mektup incelemesine örnek olarak bkz. Atabey Kılıç, *" Mîrzâ-zâde Ahmed Neylî ve Manzum Bir Mektubu",* Eski Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar, Laçin, Kayseri 2001, s.51-72. (*Mîrzâ-zâde Ahmed Neylî ve Manzum Bir Mektubu),* Türk Dünyası Araştırmaları, S. 101, 1996, s. 193-204.
[60] Fevziye Abdullah Tansel, "*Türk Edebiyatında Mektup*", Tercüme , Ankara 1964, C.XVI/ 77-80, s.387.
[61] Gökyay, agm, s. 17-19.
[62] Kemal Demiray, "*Tanzimattan Günümüze Mektup*", Türk Dili Mektup Özel Sayısı,XXX/274, Temmuz 1974, s. 88-96.
[63] İ. Çetin Derdiyok, "*Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Geleneği*", Yeni Türkiye, VI/34, Ankara 2000, s. 277-286.
[64] İbrahim Kutluk, " *Münşeâtlar ve Günümüze Dek Gelen Mektup Betikleri Üzerine*", Türk Dili Mektup Özel Sayısı,XXX/274, Temmuz 1974, s.367-378.
[65] Uzun, agm, s.338.

husûsî mektuplarında birbirine hitap ve iltifatlarını, verdikleri kimi mahrem bilgileri, yüksek makam sahiplerinden beklentilerini okumak, onların içi dünyalarının daha fazla tanınmasını sağlar.[66]

Başlangıçta (14-15.yy) kâtipler ve meraklılar için öğretici nitelikte inşâ bilgilerinin ve temsilî mektuplarının yer aldığı münşeâtlarda, bugün bizim en fazla dikkatimizi çeken daha sonraki dönemlerde şâirlerimizin ve nâsirlerimizin bizzat kaleme aldıkları hakikî mektuplardır. Onların yakın dost ve kimi nüfuzlu kişilere yazdıkları "tebrik, teşekkür, tâziye, dua, nasihat, tavassut vb." konulu mektupları tarih açısından olduğu kadar edebiyat ve kültür yönünden de çok mühimdir. Biz bu yazışmalardan şâir münşîlerimizin hem nesir üslûplarını tespit edebiliyor, hem de kendileri hakkında verdikleri bilgileri elde edebiliyoruz. Ayrıca onların kimlerle tanıştıklarını, edebî muhitlerini, malî durumlarını, ruh yapılarını varsa divânlarına girmeyen bazı manzumelerini öğrenebiliyoruz.[67]

İnşâ kelimesi dar anlamda münşeât adıyla anılan her türlü resmi yazışma ile bunların bir parçası sayılabilecek mektup vb. metinlerin kaleme alınmasıyla ilgili kuralların bilgisini ifade eder. Selçuklularda Divân-ı inşâ, Osmanlılarda Divân-ı Hümâyûn denilen devletin resmî yazışmalarının yürütüldüğü dairede sultanlar adına kaleme alınan "hatt-ı hümâyûn, irade-i seniyye, emir-nâme" gibi resmî yazıların tamamı inşâ türünün içine girer.[68] Ayrıca bunların dışında "ferman, sened, berat, buyruldu, fetva, tezkire" gibi her türlü resmî belge de inşâ türü içerisinde yer almaktadır.

Osmanlılarda ilmî olarak ilk diplomatik çalışmaları II. Meşrutiyet'ten bir yıl kadar sonra 1909'da Tarih-i Osmânî Encümeni'nin kurulması ve 1914'te Tarih-i Osmânî Encümeni Mecmuası (TOEM)'nın yayınlanmasıyla başladı. Fakat çok eski tarihlerde tespit edilmiş olan Osmanlı diplomatik kâideleri asırlardır derlenen münşeât mecmualarında yer almaktaydı. Bu mecmualardan bir kısmında sadece belge örnekleri bulunurken, bir kısmı bununla yetinmeyip diplomatik kaidelerine de yer ayırmıştır. Aslında bu tür mecmualar, ilmi bir gaye ile toplanmış olmayıp tamamen pratik maksatlarla kaleme alınmışlardır. Bu mecmualarda, bir ferman, nâme, fetih-nâme ve ahid-nâmenin ; berat veya menşûrun; telhis veya buyruldunun hangi rükün ve şartları ihtiva edeceği ve nasıl

[66] Haksever, agm, s. 66.
[67] Haksever, agm, s. 66-67.
[68] Uzun, agm, s.338.

yazılacağı, bunları yazacak kâtiplere yol göstermek maksadıyla açıklanmaya çalışılmıştır. Devrinde pratik maksatlarla yazılmış bilgiler bugün diplomatikle uğraşanlar için bazen çok kıymetli malzeme teşkil etmektedir.[69]

Kütüphanelerimiz Osmanlı belgelerini toplayan münşeât mecmuaları bakımından zengindir. Her kütüphanede bu tip mecmualara rastlayabiliriz. Bu tip mecmuaların bazıları telhis, emir gibi sadece tek tür belgelere ayrılacağı gibi, değişik belge türlerinin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar da vardır. Örneğin, Konya Koyunoğlu Kütüphanesinde 11604 ve 11658 numaralarda kayıtlı sadece fetvalardan oluşmuş fetva mecmuaları vardır. Ayrıca Diyânet Vakfı'nın kütüphanesinde Y-158 numarada kayıtlı olan mecmuada mazbata ve tezkire suretleri yer almaktadır. Ancak, bu tür münşeât mecmualarındaki örneklerin hepsinin hakikî olmadığı, bir kısmının daha önceki münşeât mecmualarındaki belgelerin biraz şekil değişikliğine uğratılarak başka bir şahsa mal edildiği, yahut muhayyel bir nâme-i hümâyûn, ahid-nâme-i hümâyûn veya mektubun metninin verildiği de vâkıdır. Ahmet Feridun Bey'in *Münşeâtü's-Selâtîn*'deki bazı belgeleri buna misal olarak gösterebiliriz. Bu münşeâtta Osmanlı devletinin ilk devirlerine ait bazı belge metinlerinin, devrinin değil 16. yüzyılın dil özelliklerini aksettirmesi ilk defa Dr. Friedrich Kraelitz'in dikkatini çekmiş, daha sonra Prof. Mükrimin Halil Yınanç, bu devir belgelerinden bir kısmının orijinal olmayıp Mehmed b. Müeyyed el-Bağdâdî münşeâtındaki mektupların başlıkları, şahıs ve yer adlarının değiştirilmesi ve diğer bazı değişiklikler yapılmasıyla meydana getirilmiş sahte belgeler olduğunu ortaya koymuştur.[70] Ancak tüm münşeât mecmualarının yalan yanlış belgeler bulundurduğunu düşünmek yanlış olur. Bizim yapmamız gereken bu tür mecmuaları kullanırken eleştirici bir gözle yaklaşmaktır.

"Osmanlı diplomatiği ile ilgili ilmî yazıların ilki son Osmanlı vakanüvisi Abdurrahman Şeref Bey'in *Evrâk-ı Âtika ve Vesâik-i Tarihiyyemiz* adlı makalesidir. A. Şeref Bey bu makalesinde Osmanlı resmî belgelerini bazı sınıflamalara ayırmıştır."[71] Bunun yanı sıra Osmanlı tarihiyle uğraşan bazı Avrupalı araştırmacılar da Osmanlı diplomatiğiyle

---

[69] Kütükoğlu, age, s. 5.
[70] Kütükoğlu, age, s. 6.
[71] Mübahat S. Kütükoğlu, "*Diplomatik*", TDVİA, 9. C., İstanbul 1994, s. 360-364.

yakından ilgilenmişler, bu konuda çeşitli kitaplar yazmışlardır. Türkiye'de Osmanlı diplomatiğinin öğretimi konusunda M. Tayyib Gökbilgin'in[72] büyük katkıları olmuştur.

Münşeât ve mecmua adını taşımakla birlikte resmî yazışma usûllerini öğretmek amacıyla kaleme alınan kitaplar vardır. "Bu konuda iyi bir örnek teşkil eden Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi, nr. 760'ta kayıtlı eserde ilm-i inşâ tanıtılmış, münşîlerin sahip olması gereken vasıflar belirtilmiş ve çeşitli resmî belgeleri yazmanın usûlleri gösterilmiştir. Bu konuda kaleme alınmış dikkat çekici münşeâtların biri de Süleymâniye Kütüphanesi'ndeki (Esâd Efendi, nr. 3326) küçük mecmuadır. Eserde bir kâtibin bilmesi ve kullanması gereken kelime kadrosu alfabetik olarak düzenlenmiş, kelimelerin sözlük anlamları ve türeme biçimleri de gösterilmiştir."[73]

3. Münşeât Türleri

Münşeât mecmuaları *içerik, kronolojik dağılım ve yazılış tarzları* bakımından sınıflandırılabilirler.[74] Agâh Sırrı Levend Münşeâtları içerik açısından şu şekilde sıralamıştır: İçerisinde resmî yazışmaları bulunduran münşeâtlar bir grup oluştururlar. Bunlara örnek verirsek:

Menâhicü'l- İnşâ: "Münşeât mecmualarının II. Murat ve Fatih devrine ait en eski örneğidir. Bu mecmua Yahya b. Mehmed Kâtib tarafından XV. yüzyılda derlenmiş olup özel ve devlet yazışmalarıyla ilgili bilgileri içermektedir. Paris'te Bibliotheque Nationale, Suppl. Turc. 660'ta ve Konya, İzzet Koyunoğlu Kitaplığı'nda nüshaları bulunmaktadır. Paris nüshası Şinasi Tekin tarafından *Sources of Oriental, Languages and Literatures* (Doğu Dilleri ve Kaynakları) serisinde *Türkçe Kaynaklar II, Menâhicü'l- İnşâ* adı altında 1971 yılında Amerika'da basılmıştır."[75]

Bu tip mecmuaların bir diğer önemli örneği ise Münşeâtü's-Selâtîn'dir. "Feridun Ahmet Bey tarafından 1575'te III. Murat'a takdim edilmiş derleme bir eserdir. Bu münşeâtta Osmanlı devletinin kuruluşundan III. Murat zamanına kadar hükümdarlara ve umumiyetle tarihe ait 1880 kadar vesika ve mektup yer almaktadır.[76]

---

[72] M. Tayyib Gökbilgin, Osmanlı İmparatorluğu Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi, İstanbul 1979.
[73]Uzun, agm, s.338.
[74] Şahin, age, s. 9.
[75] Agâh Sırrı Levend, "*Münşeât*", TDEA, 6. C., Dergah Yayınları, İstanbul 1986, s. 274.
[76] Mükrimin Halil Yınanç, Feridun Bey Münşeâtı, TOEM, Nr. 63-81, 1921.

ikinci olarak yalnız bir kimsenin mektuplarını bir araya getiren münşeâtları sayabiliriz. “Bu eserler şâirlerin özel hayatlarına, karakterlerine, tanıştığı kimselere dair başka kaynaklarda rastlanmayacak bilgiler bulundurmaktadır.”[77] Diyânet Kurumunun yazma eserler kütüphanesinde Y-173/4 numarada kayıtlı olan mecmuada Veysî’nin çeşitli kişilere yolladığı mektuplar yer almaktadır. Bu mecmuayı bu grupta düşünmemiz mümkündür.

Üçüncü olarak birkaç kişinin mektuplarını bir arada bulunduran münşeâtları sayabiliriz. Örneğin Süleymaniye Kütüphanesi Esat Efendi Kitaplığı No. 3330’da kayıtlı münşeâtta Veysî, Nergisî, Şerif, Sabrî vb. sanatçılara ait mektuplar bir arada yer almaktadır.[78]

Münşeât türlerinin bir diğeri mecmua ya da münşeât başlığı altında inşâ yazma usûllerinden bahseden öğretici nitelikteki münşeâtlardır. Bu türün örneklerini yukarıda vermiştik.

Eldeki bilgilere göre Türkçe inşâ kitaplarının en eski tarihlileri, Ahmed-i Dâî’nin XV. yüzyılın başlarında telif ettiği küçük risalesi *Teressül* (Manisa İl Halk Ktp., Muradiye, nr. 1856/3), Yahya el-Kâtib’in *Menâhicü’l-İnşâ*, Hüsâmzâde Mustafa Efendi’nin *Mecmua-yı İnşâ* ve Mehmed b. Ethem’in *Gülşen-i İnşâ*’sı ile XVI. yüzyıl şâirlerinden Mesihî’nin 100 kadar mektup örneğini ihtiva eden *Gül-i Sad-berg* adını taşıyan eseridir.[79] İ. Çetin Derdiyok Mesihî’nin Gül-i Sad-berg’i üzerine doktora çalışması yapmıştır.[80] *Menâhicü’l- İnşâ’yı* daha önce de belirttiğimiz üzere Şinasi Tekin tarafından neşredilmiştir[81]

Baskıları yapılmış münşeât kitaplarından bazıları şunlardır: Münşeât-ı Âkif Efendi (Elhac Bozoklu Âkif Efendi, 1843-1846), Münşeât-ı Âsım (Küçük Çelebizade Âsım 1869), Münşeât-ı Mahmud Celaleddin Paşa (1894), Münşeât-ı Nesib (İkibayraklızade Seyyid Mehmed Nesib, 1845), Münşeât-Numan Mahir Efendi (Numan Mahir 1845), Münşeât-ı Şeyh Vasfi (1898), Münşeât-ı Veysî (Siyer, Hâb-nâme ve Şehâdet-nâmesiyle

[77] Levend, agm, s.274.
[78] Levend, agm, s.274.
[79] Uzun, agm, s.339.
[80] İ. Çetin Derdiyok, XV. Yüzyıl Şâirlerinden Mesîhî’nin Gül-i Sad-berg’i,(Basılmamış Doktora Tezi), Adana 1994.
[81] Şinasi Tekin, Türkçe Kaynaklar II., Menâhicü’l-inşâ, Amerika 1971.

birlikte 1896), Menâhicü'l-İnşâ (Şinasi Tekin, 1971), Mecmuatü'n-Nezâ'ir (Mustafa Canpolat, 1982), Münşeatü's-Selâtin (1848-1849, 1858).[82]

---

82 Uzun, agm, s.339.

C- ÂKİF PAŞA HAYATI VE ESERLERİ

1. Hayatı[83]

Mehmed Âkif Paşa, Ayıntâbîzâde Kadı Mehmed Efendi'nin oğludur. 15 Rebiülevvel 1202 (25 Aralık 1787)'de Bozok (Yozgat)'ta doğdu. Eğitimini özel hocaların yanında tamamladı. Bir süre Yozgat'ta divân kâtipliği yaptı. Daha sonra İstanbul'a gelerek amcası Reisülküttâb Mustafa Mazhar Efendi'nin yardımıyla "Divân-ı Hümâyun" kalemine girdi(1814). Hizmeti takdir edilip altı ay içinde "Âmedi Odası"na geçti. 1825'te âmedci, iki yıl sonra beylikçi, 1832'de ise reisülküttâb oldu. "Âmedci Odası"nın adı "Umûr-ı Hâriciye Nezâreti"ne çevrilince o da vezirlik rütbesi ile ilk hâriciye nâzırı oldu (1835). Kadıköyü'nde avlanırken kaza ile bir Türk çocuğunu yaralayan "Morning Herald" adlı gazetenin İstanbul muhabiri W. Churchill'i hapsettirmesi ve olaya İngiliz sefâretinin müdahalesi sonucu hastalığı da bahane edilerek azledildi (1836). Bir yıl kadar sonra rakibi Pertev Paşa Mülkiye nazırlığından azledilince onun yerine göreve getirildi. Bu görevde de ancak altı ay kalabildi; rakibi Pertev Paşa'nın adamlarından Mehmed Rauf Paşa sadrazam olunca tekrar azledildi. 1839'da Abdulmecid'in tahta çıkışından sonra Kocaeli mutasarrıflığına tayin edildi; Kocaeli'nin yanı sıra Bursa, Bolu, Eskipazar ve Balıkesir sancakları da idaresine verildi. Halkın şikâyetleri ileri sürülerek üçüncü defa azledildi ve Edirne'ye sürüldü (1840). İstanbul'dan giden bir heyet tarafından yargılandıktan sonra iki yıl sürgün cezasına çarptırıldı. Cezasını tamamlayınca Bursa'da oturmasına izin verildi. Şehzâde Abdülhamid'in doğumu nedeniyle Sultan Abdulmecid'e sunduğu bir tarih manzumesi sayesinde affedilerek İstanbul'a döndü (1842). İki yıl sonra hacca gitti. Hacdan

---

[83] Âkif Paşa'nın hayatıyla ilgili kaynaklar hemen hemen aynı bilgileri tekrarladığı için biz burada ana hatlarıyla hayatına yer verdik. Ayrıntılı bilgi için bkz. Fatin, Hâtimetü'l-Eşâr, İstanbul 1271, s.271-272; Ebuzziyâ Tevfik, Numûne-i Edebiyât-ı Osmâniyye, İstanbul 1329; E.J. Wilkinson Gibb, "*İki Rakip Vezir: Âkif Paşa ve Pertev Paşa",* A History Of Ottoman Poetry, IV. C., London 1905, s. 323-335.; Fuat Köprülü, Milli Edebiyat Cereyânının İlk Mübeşşirleri ve Divân-ı Türki-i Basit, Devlet Matbaası, İstanbul 1928, s. 79.; Ahmet Hamdi Tanpınar, "*Âkif Paşa*", İA., MEB. Yayınları, 1. C, İstanbul 1941, s. 242-246; Veli Aras, "*Âkif Paşa*", TDEA, Dergâh Yayınları, İstanbul 1976, s. 93-94; Muallim Nâci, Osmanlı Şairleri (Haz. Cemal Kurnaz), Ankara 1986, s. 302; İsmail Ünver, "*Âkif Paşa*", Büyük Türk Klasikleri, İstanbul 1988, s.252-253; Abdullah Uçman, "*Âkif Paşa*", TDVİA, İstanbul 1989, s.261-262; M.Fatih Andı, "*Âkif Paşa",* Yeni Türk İslâm Ansiklopedisi, Örnek Fasikül, İstanbul 1995, s. 45-47; İbrahim Kavaz, Âkif Paşa, Hayatı, Eserleri, Doçentlik Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ 1996 Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, (Haz. Nuri Akbayar), Tarih Vakfı Yurt Yayınları 1. C, İstanbul 1996, s. 237-238; M. Fatih Andı-M.A. Yekta Saraç, "*Âkif Paşa Divânçesi*", İlmi Araştırmalar 4, İstanbul 1997, s. 135-178; İbnü'l-emin Mahmud Kemal İnan, Son Asır Türk Şairleri, (Haz. Müjgan Cunbur), 1 C., Ankara 1999, s. 115-127; Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, (Haz. Mustafa Tatcı, Cemal Kurnaz) Bizim Büro Basımevi, 2.C., Ankara 2000, s.324; İbrahim Kavaz, Belgelerle Âkif Paşa, Hayatı ve Eserleri, Üniversite Kitabevi, Elazığ 2002, s. 5-30.

dönerken İskenderiye'de vefat etti (1845). Cenazesi orada Danyal peygamber türbesi yakınlarına defnedildi.[84]

Âkif Paşa "Tabsıra" adlı esrinin yanı sıra bilhassa "Muharrerât-ı Husûsiyye-i Âkif Paşa" adıyla kitaplaşmış olan husus mektuplaşmalarındaki ve "Münşeât-ı El-Hâc Âkif Efendî"de toplanan resmî yazışmalardaki dil göz önünde bulundurularak devrinde ve sonrasında Namık Kemal'den başlayan bir yaklaşımla Ebuzziya Tevfik, Muallim Naci, Şemseddin Sami, Mehmed Celal vs. gibi bazı yeni edebiyat mensuplarınca Türkçe'nin nesir yapısının sadeleşmesi seyrinde üzerinde durulması gereken öncü şahsiyetler arasında görülmüştür.[85]

"Devrinde kindar, kavgacı, huysuz, bedbin ve hayalperest olarak tanınan Âkif Paşa bilhassa "Adem Kasidesi" adlı şiiriyle çoğu çağdaşları olan Namık Kemal, Ebuzziya Tevfik, Şemseddin Sâmi, Muallim Naci, Abdurrahman Şeref, Gibb A.Alric gibi yerli ve yabancı yazarlar tarafından yeni edebiyat akımının kurucularından görülmüşse de, Rıza Tevfik, Süleyman Nazif, Fuat Köprülü, İbnülemin Mahmut Kemal, Agâh Sırrı Levend, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Kaplan gibi daha yakın edebiyat tarihçileri ve tenkitçiler onu tamamen eski tarz dil ve düşüncenin içinde görmüşlerdir."[86]

Tanpınar'a göre Âkif Paşa gerek "Münşeât"ından, gerekse "Tabsıra"sından anlaşılacağı üzere Avrupalıca bir nesrin peşinde koşmaktan çok uzak bulunduğu gibi dil hususunda eskilerden pek ayrılmış değildir. O zaman zaman sade bir yazı tarzını ihtiyar eden nâsirlerimiz arasındadır. Bu sadeliğe gidiş de devrinde sık görülen bir durumdur. "Adem Kasidesi" sahibini ideoloji itibariyle Şinâsi-Ziyâ Paşa-Namık Kemal mektebinin mübeşşiri addetmek asla mümkün değildir. Üslûbunda eski nesrin bütün hususiyetlerini lâubaliliklerine varacak kadar bulmak mümkün olan Âkif Paşa'nın ehemmiyeti yeniliğe mukaddime olmasında değil, kendisinde büyük bir nâsir şahsiyetinin bulunmasındandır."[87]

---

[84] Abdullah Uçman, "*Âkif Paşa"*, TDVİA, İstanbul 1989, s.261.
[85] M. Fatih Andı-M.A. Yekta Saraç, "*Âkif Paşa Divânçesi*", İlmi Araştırmalar 4, İstanbul 1997, s. 135.
[86] Uçman, agm, s.261.
[87] Ahmet Hamdi Tanpınar, "*Âkif Paşa"*, İA., MEB. Yayınları, 1. C, İstanbul 1941, s. 245-246.

Nedim'den beri devam eden "mahallîleşme" akımının içinde sayılması ise torunu için hece vezniyle yazdığı bir mersiyeden ötürüdür. "Şeyh Müştak'a Mektub" adlı eseri yeni nesre en yakın örnek olarak kabul edilmektedir.[88]

2.Eserleri:[89]

a. Münşeât-ı El-Hâc Âkif Efendi ve Divânçe

Bu eserin iki yazma nüshası bulunmaktadır. Biri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY nr. 2597'de kayıtlı olan nüshadır.[90] Bu eser İstanbul'da iki kez basılmıştır. İlk baskısı 1259 (1843), ikinci baskısı 1262 (1846) tarihini taşımaktadır. Eserin ayrıca 1846 yılında Mısır'da yapılan bir Bulak baskısı vardır. Bu eserde Âkif Paşa'nın devlet makamındayken çeşitli makamlara gönderdiği mektuplar yer almaktadır. Eserin sonunda Akif Paşa'nın gazel, kaside, kıta vb. türlerden oluşan divançesi bulunmaktadır.[91]

b. Tabsıra

Âkif Paşa'nın en önemli eseri ve türünün ilk örneği kabul edilen "Tabsıra-yı Âkif Paşa"nın altı ayrı yazma nüshası ve birkaç baskısı bulunmaktadır. Bu eserin ilk baskısı Matbaa-yı Âmire'de yapılmıştır, üzerinde baskı tarihi bulunmamaktadır. Daha sonra Ebuzziyâ Tevfik tarafından 1300 (1884) tarihinde Matbaa-yı Ebuzziyâ'da bastırılmıştır.

c. Muharrerât-ı Husûsiyye-i Âkif Paşa

Ebuzziyâ Tevfik tarafından Matbaa-yı Ebuzziyâ'da 1301(1885)'de basılmıştır. Âkif Paşa'ya ait 23 mektup ve dilekçe, iki şiir ve Bağdat'tan bir kâtibin yazdığı Bağdat'ın tasviriyle ilgili bir mektup bulunmaktadır.

---

[88] Veli Aras, "*Âkif Paşa*", TDEA, Dergâh Yayınları, İstanbul 1976, s.93. "Şeyh Müştak'a Mektup" eseri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. M.Kaya Bilgegil, "*Şeyh Müştak'a Dair Bir İpucu*" (Haz. Zöhre Bilgegil), M.Kaya Bilgegil'in Makaleleri, Ankara 1997, s. 457-474.

[89] Bu bölüm İbrahim Kavaz'ın "Belgelerle Âkif Paşa Hayatı ve Eserleri" olarak adı geçen eserinin 84-110. sayfaları arasında yer alan "Eserleri" bölümünden özet olarak alınmıştır.

[90] Bu eserin bir başka nüshası da tezimizde incelediğimiz ve Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesinde kayıtlı olan nüshadır; ancak İbrahim Kavaz bu nüshadan bahsetmemiştir.

[91] Âkif Paşa'nın Divânçesi için bkz. Andı-Saraç, agm, s. 137-177.

d. Eser-i Âkif Paşa

Torunu Âkif Efendi tarafından bir araya getirilerek 1290 (1874) tarihinde İstanbul'da yayımlanan on beş adet mektup ve tezkireden oluşmaktadır. Eserin baş tarafında yer alan Âkif Paşa'nın biyografisi torunu Âkif Efendi tarafından yazılmıştır.

e. Risâletü'l-Firâsiyye ve's-Siyâsiyye

Âkif Paşa'nın Arapça'dan bir kısım ilavelerle Türkçe'ye tercüme ettiği bir eserdir. Eser 1271(1855)'de istinsah edilmiştir. Tespit edilen İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Ty. nr. 1223'te kayıtlıdır.

D. MÜNŞEÂT NÜSHASININ TAVSİFİ[92]

Konya Mevlâna Müzesi Kütüphânesi 7068'de kayıtlı bulunan bu eserin cilt ebadı 23.5 x 16, yazı ebadı 16 x 10.5'tir. Sırt ve ön taraftan üst ve alt köşeleri meşin, üstü kağıt kaplı mukavva ciltli. Kağıdı filigranlı Avrupa kağıdı. 157 varak. Varaklardaki satır numaraları 14, 15, 16 arasında değişmektedir. Yazısı güzel bir rikʿadır. Başlıklar, bazı yazılardaki hitaplar, Arapça ve Farsça beyitler talikle yazılmıştır. Metnin tamamı siyah mürekkeptir. 1b'den 125b'ye kadar Âkif Paşa'nın Münşeatı yer almaktadır. Münşeatta yazarın farklı makamlara yazdığı resmî ve özel mektuplar bulunmaktadır. Bu mektuplar "Telhis, tebrik, cevap-name vb." gibi başlıklar taşımaktadır. 126a boştur. 127b'den 157a'da Âkif Paşa'nın şiirleri bulunmaktadır. Çeşitli kasideler, gazeller, kıtalar" mevcuttur. 42b-143a'da Farsça bir gazel kayıtlıdır. 147b ve 157a'daki iki şarkı hece vezniyle yazılmıştır. Bir tanesi "Tıfl-ı nâzeninim unutmam seni" mısraıyla başlayan şiirdir. 147b-148a'da Halvetiyye-i Şabâniyye'den Kuşadalı merhûm Halifesi Çerkeşli Mustafa Efendi'nin 1229 yılımı gösteren vefât tarihi var. 130a-134a'da meşhur "Adem Kasidesi" yazılıdır. Bu "Münşeât"ı toplayan adını ve yazılış tarihini bildirmemiştir.

Eserin münşeat kısmının başı ve sonu şu şekildedir:

[92] Bu bölümde Âkif Paşa'nın münşeâtının tezimizde incelediğimiz Konya Mevlâna Müzesi 7068'de kayıtlı olan nüshasının tavsifi verilmiştir. Bu tavsifi oluştururken Abdülbâki Gölpınarlı'nın " Konya Mevlâna Müzesi Yazmalar Kataloğu, 4. C., Ankara 1994, s. 88" de yer alan tavsifi aynen alınmakla birlikte gerekli kısımlara kendi ilâvelerimizi de yaptık.

Baş 1b: "Bismillāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm el-ḥamdu li-veliyyihi ve'ṣ- ṣalātu ʿal̲ā- beyyine ve ʿal̲ā-ālihi Ḫaḳ sübḥānehu ve teʿāl̲ā ḥażretleri sulṭān-ı selāṭīn-i cihān ve ḫāḳān-ı ḫavaḳīn-i zemān bāsıṭ-ı bisāṭ-ı emn ü emān…

Son 125b: "…bi'l-ʿaczi ve'l-ibtihāl icrā-yı taḥmīd ü teşekküre ictisār ḳılındığı (14) muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı Āṣafāneleri buyuruldıḳda emr ü fermân ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir."

Münşeâttan sonra gelen "Divânçe" kısmının başlangıç ve bitişi ise şu biçimdedir:

Baş 127b: Rūzī ḳılınca Ḥaḳ baña ḫᵛān-ı ʿināyeti
İtdi naṣīb-i niʿmet-i dārü'l-ḫilāfeti

Son 157a: ʿĀkifā ḳadr-i ḥayātı bilen erbāb-ı şuʿūr
Her nefes şeker-güẕār-ı niʿam olmaz da n'olur

I. BÖLÜM

MÜNŞEÂTIN ve DİVÂNÇENİN MUHTEVÂ, DİL VE ÜSLÛP BAKIMINDAN İNCELENMESİ

A. Münşeâtın İncelenmesi

Âkif Paşa'nın Münşeâtı devlet kademesinde görev yaparken çeşitli resmî makamlara ve yakınlarına yazdığı mektuplardan oluşmaktadır. Bu eser Âkif Paşa'nın ölümden sonra iki kez bastırılmıştır. "Münşeât-ı El-Hâc Âkif Efendi" adı altında birinci baskısı Yesârîzâde Mehmed İzzet tarafından 1259 (1843)'da, ikinci baskısı İstanbul 1262 (1846)'de basılan bu eserin her iki baskısında da Âkif Paşa'nın "Divânçe"si bulunmaktadır. Kaynaklar eserin genellikle matbû iki nüshasından ve üniversite kitaplığındaki el yazmasından haberdar olmakla birlikte, Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'ndeki yazma nüshadan haberdar değildir.

Çalışmamızda eserin Konya Mevlâna Müzesi Kütüphanesi 7068 numarada kayıtlı bulunan yazma nüshasını esas aldık. Âkif Paşa'nın bu eseri kendi telifi olan mektuplarla doludur. Bununla birlikte eserin son kısmında Âkif Paşa'nın "Divânçe"si bulunmaktadır. Âkif Paşa'nın elimizdeki münşeâtında 149 tane mektup bulunmaktadır. Münşeâtın tamamı genel olarak mektuplardan oluşmasına rağmen, bu mektupların yazılmış olduğu kişi ve makamlardaki farklılık, bu mektupların "cevâb-nâme, arîzâ, tebrik-nâme, takrir, telhis, tezkire, şukka, arz-ı hâl" gibi farklı başlıklarla eserde yer almasını sağlamıştır. Diğer bir ifadeyle Münşeâtta önemli bir yer tutan bu yazışma örnekleri yazıcısına ve mevzûuna göre farklı isimler almaktadır.

Münşeâtta yer alan mektupların mellifinin Âkif Paşa olduğunu onunla ilgili kaynakların doğrulamasının yanı sıra bu mektuplardan şu başlıkları taşıyan dört tanesinin bir başkasına ait olduğu görülmektedir. "Vüzerādan Birine Ḫulūṣī Paşa Ṭarafından Yazılmışdır" (51a), "Edirne Müşīri Ṭarafından Bāb-ı ʿĀlī'ye Yazılan ʿArīża" (62b), "Bir Ḳapu Ketḫudası Ṭarafından Vüzerādan Birine" (116a), " Ḫulūṣī Paşa Ṭarafından Ġālib Paşa'ya" (118b). Görüldüğü üzere değişik kişilere ait dört mektup Âkif Paşa'nın Münşeâtı içerisinde yer almaktadır. Bu mektupları çıkarırsak eserde yer alan 149 mektuptan 145 tanesi Âkif Paşa'ya aittir.[93]

---

[93] İbrahim Kavaz, Belgelerle Âkif Paşa Hayatı ve Eserleri, Üniversite Kitabevi, Elazığ 2002, s. 84

Âkif Paşa'nın Münşeâtına baktığımızda eserde yer alan mektuplardan sadece dört tanesinin kime yazıldığı özel isim olarak belirtilmiştir. Bu dört mektup şu başlıklarla eserde yer almaktadır: "Mışr Vālisi Meḥmed ʿĀlī Paşa Ḥażretlerine" (30a), "Müteveffā Ḫurşīd Paşa'ya" (34b), "Şerīf Ġālib Ḥażretlerine" (92b), "Ḫulūsi Paşa Ṭarafından Ġālib Paşa'ya" (118b). Bu dört mektup dışındaki diğer mektuplarda özel ad kullanılmamış, "Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb", "Mā-beyn-i Hümāyun Ṭarafına", "Eḥibbādan Bir Ẕāta" şeklinde sadece mektubun gönderildiği makam veya mektup gönderilen kişinin görevi zikredilmiştir.

Âkif Paşa'nın Münşeâtında yer alan 149 mektubu şu şekilde tasnif edebiliriz: 5 telhis, 8 takrir, 21 tezkire, 6 şukka, 12 tebrik-nâme, 33 cevâb-nâme, 4 tane tavsiye-nâme, 3 teşekkür-nâme, 3 istirham-nâme, 3 ariza, 1 kâime, 1 arz-ı hâl, 1 arz-ı hulûs, 1 arz-ı ubûdiyyet, 1 hulûs-nâme, 1 arz-ı hulûs u muhabbet, 1 nüvişte, 4 mektup. Münşeâtta yer alan bu mektupları muhtevaları yönünden şu biçimde tasnif edebiliriz:[94]

a. Resmî Görevle İlgili Mektuplar :

Âkif Paşa'nın Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'ya yazdığı mektup (30a), Bağdat mollasına göndermek üzere kaleme aldığı mektup (75b) ya da Halep valisine yazdığı cevâb-nâmeyi bu tür siyasî mektuplar arasında sayabiliriz.

b. Sosyal Konularla İlgili Mektuplar:

Paşa'nın yalnızca dostlarına hâl, hatır sormak için yazdığı mektupları bu grupta sayabiliriz. Bunların çoğu "Eḥibbādan Bir Ẕāta" başlıklı mektuplardır.

c. Teşekkür Mektupları:

Âkif Paşa'nın aldığı çeşitli hediyeler karşılığında ya da kendisine faydası dokunan kişilere yazdığı mektuplardır.

d. Cevap-Haber Mektupları:

Özellikle "Hediyye Cevābı" ve " Cevāb-nāme" başlığı taşıyan bu mektuplarda Âkif Paşa kendisine gönderilen çeşitli mektuplara cevap vermiştir.

[94] Mektupların muhteva yönünden tasnifi hakkında daha fazla ayrıntılı bilgi için bkz. İbrahim Kavaz , age, s. 84-87.

e. Ricâ ve Şikayet Konulu Mektuplar:

Bu başlık altında Âkif Paşa’nın değişik konularla ilgili olarak bir üst makama yahut olayla ilgili kuruma yazdığı şikâyet mektupları bulunmaktadır.

f. Tebrikler:

Bayram tebrikleri başta olmak üzere Ramazan ve Recep ayının girişiyle ilgili tebriklerle bir kısım olayların yıldönümü münasebetiyle yazılan mektuplardır.

Âkif Paşa’nın Münşeâtında yer alan mektupların bir kısmının padişah başta olmak üzere devletin üst kademelerinde görev yapan kişilere, bir kısmının ise, Paşa’nın akranlarına gönderildiği görülür. Buradan hareketle Münşeâtta yer alan mektupları, gönderildikleri makam ve kişiler bakımından şu şekilde tasnif edebiliriz:

1) Padişah
2) Sadrazam
3) Vezirler
4) Devlet ricâlinden olanlar
5) Ulemâ, küberâ, meşâyıh, etibbâ
6) Ehibbâ

1) Padişah

Âkif Paşa’nın münşeâtında “telhis, takrir, tezkire” başlıkları altında padişaha hitâben yazılmış birçok mektup bulunmaktadır. Bu mektuplar ağırlıklı olarak eserin baş kısmında yer almaktadır. Padişaha yazılan mektuplar, onun yüceliğine uygun sıfatların sıralanmasıyla başlamaktadır. Âkif Paşa’nın münşeâtında padişah için şu hitaplar kullanılmaktadır: “şevketlü, ḳudretlü, ʿaẓametlü, mehābetlü, kerāmetlü, celāletlü, devletlü, ināyetlü, merḥametlü, aṭūfetlü, re’fetlü, şefḳatlü, maʿdeletlü, nuṣretlü, semāḫatlü”.

Âkif Paşa padişaha yazdığı mektupların girişlerinde övgü dolu uzun cümleler kullanmaktadır:

“…rūḥ-ı cesed-i ʿālem ve sebeb-i beḳā-yı ḥayāt-ı ümem olan mübārek ẕāt-ı meʿâlī-simāt-ı kerrūbī-şiyem ve vücûd-ı mekārim-endūd-ı melāʾik-ḫadem-i ḫilāfet-penāhīlerin serīr-i şevket-maṣīr-i mülūkānelerinde kemāl-i ten-dürüstī vü ʿāfiyetle ber-ḳarār u ber-devām ve teʿāḳub-ı irsāl-i meyāmin-iştimāl-i cihānbānīleriyle āġūş-ı ümmīd ve emānī-yi ʿibād-ı ṣadāḳat-nihādı cilvegāh-ı şevāhid-iḳtiżā -yı merām eyleye …”(5b)

"…cenāb-ı ʿumrān-baḫş-ı kevn ü mekān bāʿis̱-i ābādānī-yi mülk-i cihān olan mübārek vücūd-ı ʿālem-sūd-ı ḥażret-i şehen-şāhīyi mā-dāme'l-ekvān-ı serīr-i salṭanat-ı seniyyelerinde kām-bīn ü kām-rān eyleyüp ẓıll-ı ẓalīl-i mülūkānelerinde ʿömr-i ʿāfiyet ü iḳbāl ve ṣafā-yı ḫāṭır-ı inbisāṭ-ı bāl ile iḳāmetler iḥsān eyleye …" (23a)

Âkif Paşa bir taraftan bu övgü dolu sözlerle padişaha olan bağlılığını dile getirirken diğer yandan bu uzun tamlamalı ifadelerle kendi hünerini de ortaya koymaktadır:
"…şevketlü kerāmetlü ʿaẓametlü veliyy-i niʿmet-i ʿālem efendimiz ḥażretleriniñ mübārek ü muʿallā vücûd-ı cihān-sūd-ı şāhāne ve ẕāt-ı cemīlü'ṣ-ṣıfāt-ı pād-şāhānelerin tā ki mevāsim-i edvār u ezmān müteʿāḳib ü teceddüd eyledikçe taḫt u dīhīm-i ḫilāfet-vesīm-i şehryārī ve şān u şevket-i ebed-müddet-i cihāndārīde kām-bīn ü kām-rān ve eyyām-ı ʿömr ü ʿāfiyet ve aʿvām-ı ferr ü ʿaẓamet-i şehen-şāhīlerin fürūġ-efrūz-ı devvāre-i ekvān ve bed-ḫᵛāhān-ı salṭanat-ı seniyyelerin āġuşte-i ḫūn u ḫāk-i ḫiẕlān eyleye…" (24a-b)

Âkif Paşa'nın bu övgü dolu sözler arasında doğrudan padişahın adını da zikrettiği de olur:
"…sulṭān-ı selāṭīn-i cihān ve ḫāḳān-ı ḫavāḳīn-i zemān bāsıṭ-ı bisāṭ-ı emn ü emān ve nāşir-i meʾās̱ir-i ʿadl ü iḥsān olan veliyy-i niʿmetimiz veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem mālik-i riḳāb'ül-ümem ʿaẓametlü pād-şāhımız pād-şāh-ı ʿālem-penāh Sulṭān (ʿAbdu'l-mecīd Ḫan) Efendimiz ḥażretlerini mā-dāme'l-ekvān serīr-i salṭanat-ı seniyyelerinde kām-bīn ü kāmrān eyleye …" (1b)

Padişaha yazılan mektupların hemen hepsi Allah'tan padişahın kudretini, ikbâlini sonsuz kılması, onun şânını, şevketini arttırması için dua edilerek bitirilir:
"…cenāb-ı Ḥaḳ ẕāt-ı bī-hem-tā-yı şāhāneyi mede'd-dehr-i ʿālem ü ʿālemiyāna bağışlayup bizden ṣoñra olan evlād u aḥfādımızı daḫı bu gûne ʿināyet-i seniyye-i şehen-şāhīleriyle mesrūr u müfteḫir ve niʿam-ı bī-ġāye-i ẓılliyyet-penāhīleriyle muġtenim ü müteşekkir eylemek daʿvātı tekrār ḳılınmaḳda oldıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı şehen-şāhīleri buyurıldıḳda emr ü fermān.…" (20b)
Padişaha yazılan mektupların bir kısmı da emrin ve gücün padişahın elinde bulunduğunu bildiren bazı kalıplaşmış ifadelerle bitmektedir:
"…inbisāṭ-ı mekārim-menāṭ-ı şāhānelerinde ḫāk-pāy-ı merāḥim- iḥtivā-yı mülūkānelerine ʿarż u ifādeye himmet-i vālā-yı ʿāṭıfet-kārīleri şāyān u sezāvārıyla

çākerleri memnūn u minnetdār buyurılmaḳ bābında luṭf u kerem ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir …" (17a)

"…ber-vaḳt-i inbisāṭ-ı mekārim-menāṭ-ı cenāb-ı cihānbānīde mübārek ḫāk-pāy-ı ʿuyūn-ārā-yı mülūkānelerine ʿarż u ifādeye himmet-i vālā-yı ʿāṭıfetkārīleri meşmūl ü maʿṭūf buyurılması recā-yı maḫṣūṣ-ı bendegānemdir efendim …" (21b)

Padişaha yazılan mektupların dua bölümleri tıpkı giriş bölümünde olduğu gibi uzun ve tamlamalı cümlelerden oluşmaktadır:

"…Ḥażret-i Ḥaḳ mālikü'l-berreyn ve'l-baḥreyn olan veliyy-i niʿmetimiz rūḥ-ı ʿālem efendimiz ḥażretleriniñ vücūd-ı cihān-sūd-ı pād-şāhānelerin ṣafā-yı ḫāṭır ve inbiṣāṭ-ı bāṭın u ẓāhirle bā-kemāl ṣıḥḥat ü āfiyet ḥıfẓ u ṣavn-ı Ṣamedāniyyesinde maḥfūẓ u maṣūn iderek vüfūr-ı şān u şevket ve mezīd-i iḳbāl ü celāletle teşrīf-i hümāyūn-ı mülūkāneleriyle mesrūriyyete bu ʿabd-i ʿācizi müyesser eylemek daʿvātı tekrār ḳılınmaḳda oldığı muḥāṭ-ı ʿilm …" (4a)

2) Sadrazam

Padişahtan sonra devletin önde gelen kişisi sadrazamdır. Âkif Paşa'nın Münşeâtına baktığımızda sadâret makamına yazılan bir nüvişte (61b), bir de teşekkür tezkiresi (125a) bulunmaktadır. Âkif Paşa sadrazama yazdığı mektupların girişinde çeşitli hitaplar sıralamamış, doğrudan dua cümleleriyle mektuba girmiştir:

"…Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā ḥażretleri şifā-yı ṣadr-ı devlet ve ʿāfiyet-baḫş-ı beden-i mülk ü millet olan mübārek-ẕāt-ı merāḥim-simāt-ı dāverānelerin ʿömr ü iḳbāl ü iclāl-i nā-mütenāhī ile ile'l-ebed maḳām-ı muʿallā-yı vekālet-penāhīde dāʾim ü ber-ḳarār ve sāye-i meʿālī-vāye-i veliyyü'n-niʿamīlerin cümle bendegān ve ḫuṣūṣan ḳulları miṡillü ʿubeyd-i āstān-ı ubbehet-pāsbān-ı ḫıdīvvāne ve esīr-i luṭf u iḥsān-ı raḥīmāneleri olan çāker-i đarāʿat-iḳtirānları mefārıḳında ṡābit ü pāydār eylemek …" (62b)

Sadrazama yazılan bu mektupların dua bölümünde sadrazam için dua edilerek ona duyulan bağlılık bu yolla dile getirilir:

"…cenāb-ı Ḥaḳ mā-bihü'r-refāh-ı cümle-i enām ve māye-i beşāşet-i vücūd-ı eyyām olan mübārek ẕāt-ı salṭanat-āyāt-ı mülūkāneyi taḫt u dīhīm-i şehryārīlerinde ilā-yevmi'l-mevʿūd pāydār u ber-ḳarār ve eyyām-ı ʿömr ü şevket-i şāhāne ve aʿvām-ı şān u iḳbāl-i pād-şāhīlerin bīrūn-ı devvār-ı çerḫ-i devvār eyleyüp vefḳ-ı nigīn-i ṣadāret-i ʿuẓmā olan

ẕāt-ı vālā-yı vekālet-penāhīlerin daḫı teżāʿuf-ı hengām-ı ʿömr ü devlet-i Āṣafāneleriyle maḳām-ı muʿallā-yı ḫıdīvvānelerinde kāmkār eylemek …" (125b)

3) Vezirler

Âkif Paşa'nın Münşeâtında vezirlere yazılmış 26 tane mektup vardır. Bu mektupların hiçbirisinde özel ad belirtilmemiş, "Vüzerādan Bir Ẕāta" ve "Vezāret Maḳāmına" gibi başlıklar kullanılmıştır. Sadrazamda olduğu gibi vezirler için de doğrudan hitap ibareleri kullanılmamış, dua ile mektuba başlanmıştır:

"…Cenāb-ı Āferīnende-i menāzil-i ḳamer ve Ḫaliḳu'ş-şems-i "tecrī li-müstaḳarr"[95] hemīşe eyyām-ı ʿömr ü devlet ve hengām-ı ferr ü ubbehet-i Āṣafānelerin mütezāyid ü efzūnter ve her ḥālde Ḫıżr u İlyās-ı tevfīḳāt-ı İlāhiyyesin yār u yāver eyleyüp eşiʿʿa-i ʿadl ü dād-ı dāverānelerin medāric-i bilād ve mefārıḳ-ı ʿibāda żiyā-güster eylemek …" (45a)

"…Veliyy-i niʿmetā ʿ ālī-himmetā ʿāciz-nevāz efendim sulṭanım ḥażretleri …"(120a)

Âkif Paşa'nın terkipli diline bu mektuplarda da rastlanmaktadır:

"…Hem-vāre yegāne-i aṣḥāb-ı seyf ü ḳalem ve mālik-i menḳabet-i niẓāmü'l-ʿālem olan ẕāt-ı meʿālī-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri tedbīr-fermā-yı umūr-ı bilād ve nesāḳ-baḫşā-yı mehāmm-ı ʿibād olaraḳ re'y-i rezīn-i Āṣafāne ve fikr-i metīn-i dāverāneleri mü'essis-i mebānī-yi dīn ü devlet ve mü'eyyid-i ḳavāyim ü deʿāyim-i mülk ü millet olmaḳ …" (45b- 46a)

Vezirler için yazılan mektuplarda belli bir saygı çerçevesinde yine çeşitli dua ibareleriyle bitirilmektedir:

"…ile'l-āḫiri'l-ʿömr naḳdīne-i evḳāt-ı ḥayātım duʿā-yı devām-ı ʿömr ü devlet ü iclāllerine maṣrūf u mevḳūf olacağı āzāde-i reyb ü riyā olmağın ʿuluvv-ı nām u şān-ı Āṣafānelerine teveccühle lāyıḳ u şāyān ve mekārim-i ʿaliyye-i Bermekiyānelerine nigūne-i muvāfıḳ u çespān ise menūṭ-ı emr ü fermān-ı dāverāneleri idügi beyānıyla …" (115b)

…cenāb-ı Ḫudāvend-i bī-çūn rütbe-i celīlelerin mübārek ü mesʿūd eyleyüp kāffe-i umūr-ı meyāmin-mevfūrlarında Ḫıżr-ı tevfīḳ-ı Sübḥāniyyesin reh-nümūn ve eyyām-ı ʿömr ü devletlerin rūz-efzūn eylemek duʿāları…" (86b)

---

[95] " (…) belirlenen yerde akar (…)" Yusuf 38.

Âkif Paşa mektup sonlarındaki bu dualarla vezirlere duyduğu bağlılığı da göstermektedir:

"…cenāb-ı Bārī ẕāt-ı celādet-simātların temādī-yi ʿömr ü devletle erīke-pīrā-yı āfiyyet ü iclāl eyleyüp sāye-i salṭanat-ı seniyyede niçe niçe meʾāsir-i cemīleye maḳrūn eyleye āmīn…" (103a)

4) Devlet ricâlinden olanlar

Âkif Paşa'nın eserinde padişah, sadrazam ve vezirlerin yanı sıra devletin farklı kademelerinde görev yapan kişiler için de mektup yazıldığı görülmektedir. Ser-asker, kapudan paşa, Bâb-ı Âlî'ye müteallik bir zât gibi devletin farklı makamlarında görev yapan kişiler bunlardan bazılarıdır. Bunlar arasında paşa ve valiler de yer almaktadır. Bu kişilere de bulundukları konum itibarıyla saygısını dile getirmiş, çoğu için benzer ifadeler kullanmış, hitaplara pek yer vermeyerek doğrudan dua ibareleriyle mektuba başlamıştır:

"…müşkil-güşā-yı meṣāliḥ-i dīn ü devlet olan ẕāt-ı ubbehet-simāt-ı bī-müdānīleriniñ seyf-i ṣārim-i ferr ü ṣavlet-i dāverāneleri zaḫm-endāz-ı sīne-i (13) düşmen-i ḫod-kām ve kilk-i tedbīr-i bedīʿü't-teʾs̱īr-i Āṣafāneleri terkīb-sāz-ı merhem-i ṣalāḥ u iltiyām olaraḳ menāḳıb-ı celīletü'l-merātib-i ḫıdīvvāneleri ser-levḥa-i edvār u aʿṣār ve levāmiʿ-i şān u şükûh-ı fermān-fermāyīleri rûşen-dihende-i āfāḳ u aḳṭār olmaḳ…" (35b-36a)

"…Rabbim teʿālā̱ cāh-ı vālā ve manṣıb-ı erḳā-yı veliyyü'n-niʿamīlerin ṣunūf-ı meyāmin ü esʿād ve füyūż-ı meḥāsin ü istibdād ile müteyemmen ü mübārek eyleyüp …"(124b)

Âkif Paşa'nın akranı olan Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'ya yazdığı mektup şöyle başlamaktadır:

"…Hem-vāre pīrāyedār-ı cevşen-i himmet ve yektā-süvār-ı mıżmār-ı şehāmet olan ẕāt-ı meʿālī-simāt-ı Āṣafāneleri ṣaff-ārā-yı mevkib-i şān u şöhret ve kevkebe-baḫşā-yı ālā-yı vālā-yı iclāl ü ubbehet olup himmet-güzīn-i ser-bülend ve reʾy-rezīn-i Felāṭūn-pesend-i dāverāneleri nesāḳ-sāz-ı mehāmm-ı dīn ü devlet ve nigehbān-ı meṣāliḥ-i mülk ü millet olaraḳ …" (30a)

Âkif Paşa devletin farklı kademelerinde yer alan bu kişilerin mektuplarını da uygun dua ibareleriyle bitirmiş ve onlara olan saygısını dile getirmiştir:

"…bi-mennihi teʿālā muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-şümūl-i veliyyü'n-naʿmāneleri buyurulduḳda bende-i ḳadīmlerin zümre-i dervīşān ve cerīde-i dāʿiyānda ibḳā vü iḥyā buyurmaları ḳulzüm-i aḫżar-ı luṭf u iḥsān-ı mekārim-kārīlerine ḥavāledir efendim …" (124b)

Âkif Paşa'nın Halep valisine yazdığı mektubun dua bölümü şöyledir:

"…cānib-i çākerī meḥāsin-i teveccühāt-ı seniyye-i bende- (13) perverīleriyle meşmūl buyurulmaḳ bābında luṭf u iḥsān ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir …" (113b)

Mısır valisi Mehmed Ali Paşa'ya yazılan mektup ise şu şekilde bitmektedir:

"… Ḥaḳ celle ve ʿalā vücūd-ı meʿālī-nümūd-ı mekārim-perverīlerin mesned-i ʿāfiyet ü ṣıḥḥatde müstaḳarr ve eyyām-ı (5) ʿömr ü devlet-i merāḥim-güsterīlerin yevmen-fe-yevmen mütezāyid ü efzūnter eyleyüp ṭurre-i tūġ-ı pür- (6) fürūġ-ı mecd ü iḳbāllerin şāne-zede-i nesīm-i naṣr u ẓafer ve sürūr-āyāt-ı meyāmin-āyāt-ı (7) ubbehet ü iclāllerin sāḥa-i pehnā-yı devām u iʿtilāda cilveger eyleye āmīn …" (32a)

5) Ulemâ, küberâ, meşâyıh, etıbbâ

Âkif Paşa'nın Münşeâtında 5 ehibbâya, 2 etıbbâya, 2 küberâya, 2 meşâyıha, 1 de ulemâdan birine yazılmış mektup bulunmaktadır. Ayrıca bir mektup " Meşāyıḫ ve ʿUlemādan bir Ẕāta" başlığını taşımaktadır. Âkif Paşa meşâyıhtan olan şahıslara gönderdiği mektuplarda çeşitli hitaplar kullanmıştır:

"…kerāmetlü velāyetlü ʿālī-himmetlü pīrim dünyā ve āḫiretde destgīrim melāẕ u melceʾim efendim sulṭānım ḥażretleriniñ tūtiyā-yı ʿuyūn-ı bendegān olan mübārek ḫāk-i ḳadem-i mükerremlerine tażarruʿāt-ı bī-ġāye ve istikānet-i bī-nihāye ile yüzler sürerim…" (27a)

Meşâyıha yazılan mektuplarda dua ile beraber yine çeşitli hitaplar zikredilmiştir:

"…muḥāṭ-ı ʿilm-i kāʾināt-pīrāları buyuruldıḳda her ḥālde emr ü fermān ve luṭf u kerem ü iḥsān (6) kerāmetlü velāyetlü ʿālī-himmetlü pīrim penāhım efendim sulṭānım ḥażretleriniñdir…" (27b)

Âkif Paşa küberâ, ulemâ ve etıbbâya gönderdiği mektupların girişinde gönderdiği kişilere duyduğu bağlılık ve samimiyeti dualarla ve çeşitli ibarelerle dile getirmiştir:

"…ẕāt-ı ubbehet-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri bi'd-devletihi ve'l-iḳbāl mesned-i müʾeyyed-i mecd ü ʿalā ve müttekā-yı inbisāṭ u ṣafāda kām-bīn ü kāmrān olaraḳ menşūr-ı luṭf u ʿāṭıfet-i ʿulyāları aḥkām-ı ʿayb u ḳuṣûr-ı mücrimān ʿacz-i intimā-yı nesḫ

ü ilġā ve eşiʿʿa-i āftāb-ı raḥm u şefḳat-i bī-intihāları izāle-i ġaflet ü ḫatā-yı maʿẕeret-cūyānı nā-būd u nā-peydā eylemekden ḫālī olmamaḳ daʿvātını nāṭıḳa-zīb-i ḥüsn-i edā ve levāzım-ı rū-sāyī-yi ḫāk-pāy-ı ḥācet-revā ve merāḥim-i zebān-pīrāyī-yi taḥiyyet ü s̱enāları ber-nehc-i elyaḳ u aḥrā īfā vü icrā ḳılındığı …" (56a-56b)

"…ʿuluvv-i nebāhat ü celādet-i Āṣafānelerine şāyān ve ādāb-ı ʿubūdiyyet ü rıḳḳıyyete çesbān (6) ṭaʿẓīmāt u teẕellülāt ile ḫāk-pāy-ı ʿuyūn-ārā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine yüzler sürerek …" (57b)

Âkif Paşa ulemâ, küberâ, etıbbâ ve meşâyıhtan olan tanıdıklarına yazdığı mektupları da onlar için dua ederek ve bazı hitaplar kullanarak tamamlamaktadır:

"…emr ü fermān ve luṭf u kerem ü iḥsān devletlü ʿināyetlü ubbehetlü merḥametlü veliyyü'n-niʿmetim kesīrü'l-cūdi ve'l-kerem ʿamīmü'l-luṭfi ve'l-himem efendim sulṭānım ḥażretleriniñdir…" (58a)

"…bi-mennihi teʿālā̱ leda̱-şerefü'l-vuṣūl maʿlūm-ı meʿālī-melzūm-ı veliyyü'n-niʿamīleri buyurulduḳda …" (57a)

"…her ḥālde emr ü fermān ve luṭf u kerem (2) ü iḥsān kerāmetlü velāyetlü ʿālī-himmetlü efendim sulṭānım lā-zāle nāfiʿan li'l-enāmi bi-feyżihi'd- (3) dā'im ḥażretleriniñdir…" (28b)

6) Ehibbâ

Âkif Paşa'nın Münşeâtında "Eḥibbādan Bir Zāta" başlığını taşıyan beş mektup bulunmaktadır. Âkif Paşa bu mektupları sevdiği dostlarına yazmıştır. Bunlar bir çeşit özel mektuptur. Bu mektuplara baktığımızda görüyoruz ki Âkif Paşa ehibbânın bir kısmına bir iki hitapla başladığı gibi bir kısmına doğrudan dua cümleleriyle başlamıştır:

"…ʿİnāyetlü seniyyü'ş-şiyem efendim ẕāt-ı meveddet-menzilleriyle der-kār olan ülfet ü maḥabbet-i ḳadīmī ve üns-ā-üns-i ḫulūṣ-ı ṣamīmī muvāfıḳ-ı mis̱l-i ṣuḥbetü'l-ferḳadeyn olmaḳdan nāşī …" (122a)

"…nüsḫa-i nādire-i vücūdları maḥfaẓa-i ʿavn u ṣavn-ı Ṣamedāniyyede maṣūn (14) ve ġubār-ı ʿavārıż-ı reybü'l-menūndan me'mūn olmaḳ daʿvātı taḳdīmiyle …" (95a)

Âkif Paşa sevdiği dostlarına yazdığı bu mektupları da samimiyet içerisinde dua ile bitirmiştir:

" şīme-i mürüvvetleri iḳtiżāsından olmaḳ ḥasebiyle her ḥālde ẕāt-ı ʿālīlerinden ḫoşnūd u müteşekkir oldığım maʿlūm-ı ʿaṭūfīleri buyurulmaḳ üzre raḳīme-i maḫṣūṣa terḳīm olundu…" (102b)

"…bāʿiṡ-i inbisāṭ-ı ḫāṭır ve mūriṡ-i inşirāḥ-ı bāṭın u ẓāhir (5) olan peyām-ı dil-cû-yı ʿāfiyetlerini mübeyyin mürüvvet-nāmeleriyle tenvīr-i dīde-i iştiyāḳa (6) himmet buyurmaları menūṭ-ı seciyye-i rażiyye-i aṣdiḳā-nevāzīleridir ki efendim…" (122b)

Âkif Paşa'nın Münşeâtında yer alan mektuplardan anlaşılıyor ki, o devlet kademesinde görev yaparken padişahtan başlayarak değişik makamlara ve insanlara mektup yazmıştır. Özellikle padişah için çok farklı hitapları kullanmasının yanı sıra, övgü dolu uzun cümleler de zikretmiştir. Âkif Paşa mektup yazdığı herkes için övgü dolu sözler sarf etmiştir ancak, padişah dışındaki sadrazam, vezir, paşa v.b için pek fazla hitap kullanmamıştır.

Âkif Paşa'nın "Münşeʾât-ı El-Hâc Âkif Efendi" adlı eserinde yer alan resmî yazışma örnekleri Klâsik edebiyatımızın inşâ geleneğine uygun bir tarzda kaleme alınmıştır. Değişik kişilere yazılmış olan mektup örnekleri bol terkipli, edebî sanatlarla süslü, ağdalı bir dil ve anlatıma sahiptir. Farklı kişilere ve makamlara yazılan bu mektuplar çoğunlukla terkipli ve kalıplaşmış ifadelerle başlar. Padişaha yazılan ilk mektubun girişi şu şekildedir:

"…Cenāb-ı Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ celle celālühu ṣāḥib-ḳırān-ı bī-miṡl-i ʿarż-ı kevn ü mekān ve pehlivān-ı ʿadīmü'l-ʿadīl-i meydān-ı tīr ü kemān olan ẕāt-ı saʿd-ābād-ı baḥrü'l-kemālāt-ı şehen-şāhīlerin "velākinnallāhe ramā"[96] ve be- Ḥaḳḳ-ı "fe-kāne Ḳābe ḳavseyn ev-ednā"[97] hemīşe serīr-i salṭanat-ı seniyyelerinde ber-ḳarār u ber-devām ve dest-i ḳaviyy-i şaṣt-ı reʾy ve tedbīr-i cihānbānīlerin kemāngīr-i ḫuṭūb u aḥkām ve mehāmm-ı müşkile-i muḥayyirü'l-evhāmı żūr- bāzū-yı tevfīḳıla kepāze-i ser-pençe-i merām eyleyüp pīşrev-i menzil-res-i ṣīt ü saṭvet-i mülūkānelerin pūte-i dil-i aʿdāda cāy-gīr ve nevk-i peykān-ı ferr-i vuṣūlet-i dāverāneleriyle ser-i hevā- perest bir ḫāᵛḫānı nişāngāh-ı fihr ü tedmīr iderek āheng-i ḫadeng-i şān u şevket ve şehryārīlerin resīde-i muḳaʿʿar-ı eflāk ve tīr-keş-i ẓafer-baḫş-ı teʾyīdāt-ı ġaybiyyesin hemyān-ı iḳbāl ü iclāl-i pād-şāhānelerinden ʿadīmü'l-infiḳāḳ eyleye …" (2a)

Görüldüğü üzere çoğunluğu tamlamalardan oluşan bu girişteki kelimelerden "olan, eyleyüp" kelimeleri dışındaki kelimelerin hepsi Arapça ve Farsça kelimelerdir. Münşeâttaki yazışma örneklerini Arapça, Farsça ve Türkçe kelime yoğunlukları

---

[96] "(…)fakat Allah attı (…)" Enfāl 17.

[97] " O kadar ki iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." Necm 9.

bakımından karşılaştırdığımızda açıkça görürüz ki, çoğunluğu Arapça ve Farsça kelimeler oluştururken, Türkçe bu üç dil arasında kelime bakımından en az yoğunluğa sahiptir. Münşeâttaki mektupların aynı şekilde olduğunu göstermek için birkaç örnek daha vermek yerinde olacaktır.

“ Tebrīk-i Leyle-i Reġaʾib Żımnında Rikāb-ı İstīẕānı Ḫāvī Taḳrīr Ṣūretidir”

başlığıyla yazılan takrir şu şekilde başlamaktadır:

“ … Cenāb-ı münevvir-i zemīn ü āsmān ve tecdīd-fermā-yı şühūr u ezmān teʿālā şānehū ʿani’z-zevāl ve’n-noḳsān ġurre-i tācdār-ı ufḳ-ı devlet ve bedr-i eşiʿʿa-nis̱ār-ı sipihr-i salṭanat olan …” (10a)

Yukarıya aldığımız ve 28 kelimeden oluşan giriş cümlesinde de “olan” kelimesi dışındaki kelimelerin hepsi Arapça’dır. Ancak elbette ki bu durum bir kusur değildir. Âkif Paşa döneminde Klâsik münşeât geleneğinin kelime kadrosunu, üslûbunu en iyi kullanan ve devam ettiren sanatçılardan biridir. Kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin fazla olması üslûpla alâkalıdır. Bu tür uzun, ağdalı cümleler geleneğin bir zarûriyetidir ve bir münşî olarak onun mektup yazma kurallarına uyması beklenir. Bu kelimeleri yoğunlukla kullanmasının bir diğer nedeni sanat gayretinden ziyade meramını daha iyi anlatma gayesidir. Ayrıca Arapça ve Farsça kelimeler ne kadar çok olursa olsun, bu kelimeler Türkçe’nin cümle yapısı içerisinde bir araya gelmektedir.

Münşeâttaki yazışma örneklerinin giriş kısmında görülen bu terkipli, ağır cümlelere mektupların bitiş cümlelerinde de rastlamaktayız:

“ Mā-beyn-i Hümāyūna Tebrīk-i Īḳād-i Ḳanādil” başlığını taşıyan ‘tebrik’in bitiş cümleleri şu biçimdedir:

“…daʿvātı naḳş-ı kitābe-i icābetgāh-ı Kibriyā olunmaḳda oldığını beyān maʿrażında min-ġayri ḥaddin īfā-yı farīża-i memlūkiyyete cesāret ḳılındığı muhāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārāları buyuruldıḳda…” (19a)

Bir diğer mektubun bitiş cümleleri ise şöyledir:

“…ʿabd-i kemīne-i mūr-miḳdārları ḥażret-i şīme-i kerīme-i Süleymāniyyeñin icrāsıyla taḳdīme-i ʿâcizānem nīm-nigāh-ı mekārim-iktināh-ı cihānbānīlerine sezāvār ve keşīde-i güẕergāh-ı iltifāt u iʿtibār ve farḳ-ı mübāhātım muvāzī-i sipihr-i devvār buyurılmaḳ bābında emr ü fermān …” (5a)

Bu örnekte de olduğu gibi Münşeâtta yer alan metinlerin tamamı yukarıda da belirttiğimiz geleneğin gerektirdiği gibi Arapça ve Farsça ağırlıklı, uzun ve terkipli cümlelerden oluşmaktadır. Özellikle padişaha övgü dolu uzun cümleler kullanılmakta, Padişah dışındaki kimselere yazılan mektuplarda da aynı şekilde ağır ve terkipli cümleler görülmektedir. Özellikle bu uzun cümleler günümüzde anlamayı zorlaştırmaktadır.

Örneğin "Tebrīk-i Vilādet Żımnında Taḳrīr-i ʿĀlī" başlığını taşıyan mektuptan aldığımız bölüm bu düşüncemizi desteklemektedir:
"…Cenāb-ı ber-ārende-i nigār-ḫāne-i vücūd ve nigārende-i eşkāl-i būd u ne-būd teḳaddese ẕātihi ʿan-nebti'l-vālid ve'l-mevlūd hemāre necl-i āf-tāb-ı çerḫ-i kebūd pey-ā-pey meşīme-i ṭulū u işrāḳdan ʿarż-ı ruḫsāre-i vürūd ve tezyīn-i gehvāre-i şühūd itdikçe rūḥ-ı ḳālıb-ı cihān ve māye-i ḥayāt-ı cihāniyān olan mübārek vücūd-ı bih-būd-ı mekārim-ālūdların serīr-i şevket-maṣīr-i mülūkānelerinde ʿömr ü iḳbāl-i nā-maʿdūd ve ferr ü iclāl-i ġayr-ı maḥdūd ile rehīn-i beḳā vü ḫulūd ve maṭlaʿ-ı ṣulb-i pāk-i feyżnāk-i şehen-şāhīlerinden ʿale't-tevālī iltimāʿ-yı şümūs-ı bāriḳa-i nesl-i ʿālīleri müşāhedesiyle ʿāmme-i ʿibād ve bi't-taḫṣīṣ bu ʿabd-i ṣadāḳat-muʿtādların mustaġraḳ-ı envār-ı envāʿ-ı sürūr u feyż-efzūd iderek ẓıll-i ẓalīl-i luṭf u iḥsān-ı cihān-bānīlerin mefāriḳ-ı ʿācizānemizde s̱ābit ü memdūd eyleye āmīn …"(12b)

Münşeâtta dikkati çeken bir husus da "ne…ne" bağlacının kullanımıdır. Bu bağlacın kullanıldığı cümlelerde fiilin olumlu şeklinin kullanılması gerekir; oysa eserde bu bağlacın kullanıldığı cümlelerdeki fiiller şaşırtıcı biçimde olumsuzdur. Âkif Paşa'nın iyi bir eğitim aldığı göz önünde tutulursa, bu durumun bir müstensih hatası olduğu düşünülebilir. Diğer taraftan bu durum, dönemin dil anlayışından da kaynaklanabilir. Aşağıdaki örnekler bu durumu kanıtlamaktadır:
"…ne ḫāme-i (14) ʿibārede ḳudret ve ne ṣaḥīfe-i beyānda vüsʿat mutaṣavver olmayup…" (52a)
"…ne edā-yı farīża-i teşekkürine ḳādir ve ne uġur-ı (2) hümāyūn-ı meyāmin-maḳrūn-ı mülūkānelerinde bir ḫıdmet-i müstelzimetü'l-mefḫarete muḳtedir olamadıġımdan…" (21a)

Bu eserde dile dair belirtmek istediğimiz bir başka husus da terkiplerle ilgilidir. Çok fazla olmamakla beraber yazar Türkçe kelimeleri Farsça terkiplerde kullanmıştır. Bu durum da ilgi çekici bir husustur. Örneğin:
“ ʿarz-ı ḥāl-i ḳullarıdır ki…” (49a)
“…uğur-ı hümāyun…” (76b)
“…ebr-i feyż-i ekin-i bālā-mekīniñ…” (81b)
Yukarıdaki Farsça terkiplerdeki “kul, uğur, ekin” kelimeleri Türkçe’dir.

Yazar mektuplarında anlatılan konuyla ilgili, merama uygun olarak söylediklerini desteklemek için bazı Arapça, Farsça ve Türkçe alıntılar yapmıştır. Bu tür alıntların yapılması üslûba da güç katmıştır. Arapça alıntılar özellikle ayet, hadis ve bazı manzum ifadelerle karşımıza çıkmaktadır:
“Fe-kāne Ḳābe ḳavseyn ev-ednā̱ ” (2a)
“ Velākinnallāhe ramā” (2a)
“ İnnā ceʿalnāke ḫalīfeten fi’l-arżı” (9b)
“ Veli’l-arżı min-keʾsi’l-Kerīmi (8) naṣībun” (13a)
“Yeʾvā ʿileyhi külli melhūfin” (26a)
“ “Simāhum fī-vücūhihim min-es̱eri’s-sücūd” (72b)
“Ke’ş-şemsi teşerruḳu fī-ḳurbin fī-buʿdin” (76a)
“Talṭifü’l-ḫuddām min-şiyemi’l-kirām” (81b)
“ṭehāddū vü teḥābbū” (68a)
“İyyāke ve’l-baṭara iẕā etāke’d-dehrū bi’l-vaṭari” (107b)
“Bismillāhi mecrāhā ve mursāha” (124a)

Farsça alıntılar ise manzum mısra ve beyitler şeklinde karşımıza çıkmaktadır:
“ Luṭfet āmed bāʿis̱-i cürʾet merā / Der-raḳam-perdāzi-yi īn ʿarż-ı ḥāl” (27a)
“ Ger nemī bāşem zi-ḫuddām-ı dereş / Bāri gūyend ez sükān-ı kūy-ı üst” (28a)
“ Terk-i kām-ı ḫod-giriftem tā berāyed kām-ı dost” (29b-30a)
“ Key buved yā Rab ki rū der-Yes̱rib ü Baṭhā kunem” (30b)
“Rūzgārīst ki bārike revān hem-seferem / Mīrevem rāh ve’z menzil ḫaberī nīst merā” (33a)
“Hemīşe tā-buved ās̱ār-ı münşiyān-ı kelām / Be-nām-ı nāmī erbāb-ı mekremet menşūr” (54 a-b)
“Rūzet beved hemīşe zi-baḫt-ı saʿī-i ʿīd / Çeşm-i bed-i zemāne zi-ʿidet baʿid bād” (57a)

“Feryād besī kerdem ü feryād resī nīst / Gūyā ki der-īn künbed-i gerdūn kesī nīst” (74a)

Münşeâtta, Arapça ve Farsça alıntılar kadar fazla olmamakla beraber sözü etkili kılmak için Türkçe özlü sözlere, mesel ve beyitlere de yer verilmiştir:
“ Ey ʿāşıḳ-ı miḥnet-zede bulduḳça bunarsın” (2 6a)
“Hep ḳabża-i ḳudrettedir ḳul neylesin yā Rabbenā”(27a)
“Ṣıdḳ u ḫulūṣ var ise ehl-i hünerdedir” (39b)
“ Bir ʿillet ʿarūżından iḳtiża itmek mülāḥaẓadan baʿīddir” (40a)
“Duʿā-yı devletiñ dünyāya lāzımdır baña elzem” (76a)
“ Göñül ḳalsun begim yol ḳalmasun dirler mes̱eldir” (104a-b)
“Mürüvvet-mekremet luṭf u kerem size cibillīdir
“Baña meyl-i derūnıñ şüphe yoḳ feyż-i tecellīdir” (111b)
“…đurūb-ı Türkiyye’den “Ḥaleb anda ise arşun bunda” mes̱elini īrād u ityān eylese…” (113b)

Âkif Paşa’nın Münşeâtı secîli bir biçimde kaleme alınmıştır. Bu durum mecmuadaki mektup metinlerinin okunmasını kolaylaştırmakla birlikte metinlerin okunuşuna âhenk de katmıştır:
“…ʿĀric-i meʿāric-i **maḳāmāt**-ı ḳudsiyye ṣāʿid-i meṣāʿid-i **kerāmāt**-ı ünsiyye aʿlemü’l-*ʿulemā’ü’r-rāsiḫīn* aʿrefü’l-*ʿurefa’ü’l-vāṣılīn* ġavvāṣ-ı biḥār-ı **ḥaḳāyıḳ**-ı Ḳur’āniyye ḥallāl-ı rumūz-ı **daḳāyıḳ**-ı Furḳāniyye şems-i *meşārıḳu’l-meʿālī* tāc-ı *mefārıḳu’l-eʿālī* vāriṡ-i mevārīṡü’n-**nebeviyye** muḥyī-yi süneni’l-**Muṣṭafāviyye** …” (29a)
“ Mālişgāh-ı *cibāh*-ı **yām** ve būsgāh-ı *sefāh*-ı ḫāṣṣ u **ʿāmm** olan dergāh-ı sipihr-iḥtişām-ı veliyyü’n-niʿamīlerine mezīd-i teʿẓīm ü iftiḫām ve kemāl-i tevḳīr ü iḥtirām ile ruḫsāre-sāy-ı **rıḳḳıyyet** ve nāṣıye-fersā-yı **ʿubūdiyyet**…” (43b)
“…**kevkebe**-i devlet ü iḳbālleri *reşk-endāz*-ı mihr-i raḫşān ve **debdebe**-i ferr ü şükūh u iclālleri (12) *zīnet-sāz*-ı emākin ü büldān …” (44a)

B. Divânçenin İncelenmesi

Âkif Paşa münşîlik vasfının yanında Divânçe[98] sahibi bir şâirdir. Paşa’nın “Münşeât-ı El-Hâc Âkif Efendi” adlı eserinin her iki matbû nüshasında (1843-46) ve Mısır’da

[98]Andı-Saraç, agm, s. 135-178.

basılan Bulak Nüshasının sonunda, ayrıca tezimizde incelemek amacıyla seçtiğimiz Konya nüshasının sonunda bu Divânçe yer almaktadır.

Âkif Paşa Klâsik Türk edebiyatının kaside, gazel, tarih, mesnevi, müseddes, kıt'a, lugaz, şarkı nazım şekilleriyle şiirlerini yazmıştır. Ayrıca bu nazım şekillerinin yanı sıra hece ölçüsüyle yazdığı iki şiiri de bulunmaktadır. Divânçe'de toplam 49 şiir mevcuttur.. Bunları tasnif edecek olursak: 4 kaside, 18 gazel, 3 şarkı, 7 tarih, 5 kıt'a, 2 matla,1 ferd, 1 mesnevi, 3 lugaz, gazel başlığı altında 2 müseddes, 1 tahmis ve 2 tane hece ölçüsüyle yazılmış şiir yer almaktadır.[99]

Âkif Paşa'nın kasidelerinden en çok dikkat çekeni ve tanınanı meşhur " Adem Kasidesi"dir.[100] Şiir, kaside nazım şekliyle yazılmasına rağmen içerik olarak kasideden farklılık göstermektedir. Bu kasidede herhangi biri övülüp yerilmemiş, o güne kadar şiire konu olmayan "adem (yokluk)" kavramı çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Âkif Paşa bu şiiriyle kaside muhtevasına yenilik getirmiştir:

"Can virir ādeme endīşe-i ṣahbā-yı ʿadem
Cevher-i can mı ʿaceb cevher-i mīnā-yı ʿadem" (130a)
şeklinde başlayan bu kasidenin tamamı 69 beyittir.

Divânçedeki kasidelerden biri Âmedci Enverî Efendi'ye sunulmuştur. Tamamı 54 beyit olan bu kasidede konu birliğinin oluşu dikkat çekicidir:
"Rūzī ḳılınca Ḥaḳ baña ḫᵛān-ı ʿināyeti
İtdi naṣīb-i niʿmet-i dārü'l-ḫilāfeti

Maḥṣūr iken kenārda nevmīd nāgehān
Buldum hücūm-ı ceyş-i telefden selāmeti (126b)

---

[99] Âkif Paşa'nın şiirlerinin içeriği hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Kavaz, Belgelerle Âkif Paşa Hayatı ve Eserleri, Üniversite Kitap evi, Elazığ 2002. s. 69-83.
[100] Adem Kasidesi üzerinde ayrıntılı bir tahlil için bkz. Ali İhsan Kolcu, Türk Şiirinde Yokluk Fikri ve
Akif Paşa'nın Adem Kasidesi, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

Şâir bu kasidede ilk 24 beyitte doğrudan kendinden bahsetmiş daha sonra kasideyi sunduğu kişiden söz etmiş ve son 3 beyitte dua ederek kasideyi bitirmiştir. Paşa'nın diğer bir kasidesi de Mazhar Efendi'ye sunulmuştur.

Divânçede hacim olarak gazeller diğer nazım şekillerinden fazladır. Gazellere bakacak olursak,
"'Āḳıbet bī-mār gerded ez-ġam-ı rencūr-ı mā
Ṣubḥ-ı maḥşer-ḫūn mī-giryed be-şām-ı sūr-ı mā" (142b)
matlaıyla başlayan gazelin tamamının Farsça olduğu görülür.

Şiirler arasında gazel başlığını taşıyan ama aslında birer müseddes olan iki şiir bulunmaktadır. Bunlardan biri:

"Ne ol yār ile vaḥdetde ne vaḥdetden cüdāyım ben
Ne bezm-i vuṣlata maḥrem ne hecre āşnāyım ben
Ne ser-mest ü ne hūş-yārım ne bay u ne gedāyım ben
Muḥaṣṣal rāh-ı Sulṭān-ı Necef'de ḫāk-i pāyım ben
Fedā-yı āteş-i 'aşḳ-ı 'Aliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i 'abāyım ben" (139a) şeklinde, bir diğeri ise:

"Efendim başḳadır şimdi muḳaddem gördügüñ göñlüm
Zaḫmdār oldı evvel zaḫma merhem gördügüñ göñlüm
Olup bī-gāne bezm-i vaṣla maḥrem gördügüñ göñlüm
Enīn-i āha hem-dem oldı bī-ġam gördügüñ göñlüm
Perīşāndır seniñ vaḳtiyle ḫurrem gördügüñ göñlüm" (145a)
şeklinde başlamaktadır. Bunların yanı sıra bir de kıt'a başlığı altında yazılmış bir gazel bulunmaktadır. Bu gazel ise şöyle başlamaktadır:
Mā-cerā-yı elemimdir reşaḥāt-ı ḳalemim
Ser-nüvişt-i ḳalemimdir fıḳarāt-ı elemim (151a)

Âkif Paşa'nın gazellerinde ağırlıklı olarak karamsarlık, iç sıkıntısı, üzüntü, vb. konular işlenmiştir. Buna örnek verecek olursak:
Dilde ġubār-ı elem 'ayn-ı ṣafādır bize
Serde ḫumār-ı sitem bāl-i hümādır bize

Bī-kesiz ol mertebe gūşe-i ġurbetde kim

Nāme-res-i tesliyet peyk-i belādır bize (156b)

Elemim suḫte-i ye'ʾs ider araż-ı emeli
Meyl-i āfāḳ-ı ümmīd itmeden ebr-i ḳalemim (151a)

Şâir, aşkı gelenekten biraz farklı olarak yorumlamıştır. Onda pek çok divân sanatçımızda gördüğümüz yoğun ve coşkulu aşk yoktur. O aşka düşmeyi pek istemez, aşkın akla zarar verdiği fikrindedir. Onun aşk anlayışını göstermesi bakımından aşağıdaki örnekler önemlidir:

"Dād u sitedi başḳadır āşüfte-i ʿaşḳıñ

Şeh-bender-i ʿirfānda anıñ nefʿi żarardır" (144b)

"Pāre pāre olmasın yā neylesin bī-çāre dil

Her naẓarda biñ tecellī gösterir dīdār-ı ʿaşḳ" (140b)

"Sevād-ı aʿẓam-ıʿaşḳıñ ḫaṣāʾişindendir
Ki her maḥallede bī-çāre biñ ḳadar bulunur" (146a)

Paşa'nın Divânçesinde küçük bir mesnevi bulunmaktadır. Mesnevinin baş tarafında yazarın bu mesneviyi sürgünde iken hasb-i hâl tarzında yazdığı belirtilmiştir. Bu sebepten dolayı yazar mesnevi boyunca, kederli, üzgün, garip sıkıntılı olduğunu dile getirir. Mesnevinin tamamı 27 beyittir.

Eserde yer alan tarihler özellikle şeh-zâde doğumları ve bazı ölümler üzerine kaleme alınmıştır, Birinde ise bir çemenin yapılış tarihi yer almaktadır.

Divânçede en çok dikkat çeken şiirler arasında Paşa'nın Hece ölçüsüyle yazdığı şiirler gelmektedir. Eserde Hece ölçüsüyle yazılmış iki şiir bulunmaktadır. Bunlardan biri,

"Pek ārzūlar göñül efendim seni

Yaḳdı kül eyledi firāḳıñ beni (147b) şeklinde başlayan ve sürgünde yazılmış şiirle, Âkif Paşa'nın torununun ölümü üzerine yazdığı,

"Ṭıfl-ı nāzeninim unutmam seni

Aylar günler degil geçse de yıllar

Telḫkām eyledi firāḳıñ beni
Çıḳar mı ḫāṭırdan o ṭatlı diller" (155a) şeklinde başlayan meşhur mersiyesidir. Âkif Paşa'nın bu şiirlerinden hareketle döneminde mahallileşme akımının temsilcilerinden biri olduğu söylenebilir.

Yazarın bu şiirlerinin dışında şarkı, kıt'a, matla, lugaz tarzında yazılmış çeşitli şiirleri de mevcuttur.

Âkif Paşa'nın şiirlerine genel olarak baktığımızda sağlam bir cümle yapısı ve güçlü bir kelime kadrosu olduğu görülür. Şekil yönünden hece vezniyle yazılmış iki şiirinin dışında diğer şiirleri Divân edebiyatı geleneğine bağlı olarak yazılmıştır. Şekil olarak geleneğe bağlı olmakla beraber yukarıda da belirttiğimiz üzere içerik olarak şiirinin bir kısmı geleneksel çizgiden ayrılmıştır. Yani şiirlerinin önemli yanı muhtevalarıdır. Şiirlerinin geleneğe bir katkı sağladığı söylenemese de yeni bir şiir tarzına ihtiyaç olduğuna dikkat çekmesi bakımından önemlidir.[101]

Zamanında şâirliğinden ziyade münşîliği ile tanınan Âkif Paşa gerek Münşeâtında gerekse şiirlerinde devrinin dil ve üslûbuna yani Klasik edebiyatımıza bağlıdır. O Eski edebiyattan Yeni edebiyata geçiş devresi sayılan bir devirde yaşamış ve özellikle şiirlerinde muhteva ve üslup açısından bu geçiş döneminin özelliklerini barındırmıştır. İncelememizde elbette eksiklikler vardır, onun şiirlerinin ve münşeâtının detaylı olarak incelenmesinin edebiyatımıza fayda sağlayacağı âşikârdır.

---

[101] Kavaz, age, s. 83.

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

Sesliler :

a) kısa : ا : a, e, ı, i, u, ü   َ, ه : a, e   ِ, ى : ı, i
ُ, و, او : u, ü, o, ö

b) uzun : ا, ى : ā   ى : ī   و : ū, ō

Sessizler :

ء	ʾ	ص	ṣ
ب	b, p	ض	ḍ, ż
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	s̱	ع	ʿ
ج	c, ç	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g, ñ
د	d	گ	g
ذ	ẕ	ل	l
ر	r	م	m
ز	z	ن	n
ژ	j	ه	h
س	s	و	v
ش	ş	ى	y

II. BÖLÜM

METİN

[1b] (1) Münşeʾāt-ı ʿĀkif

(2) Bismillāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm

(3) El-ḥamdu li-veliyyihi ve'ṣ-ṣalātu ʿalā beyyine ve ʿalā ālihi Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā ḥażretleri sulṭān-ı selāṭīn-i (4) cihān ve ḫāḳān-ı ḫavāḳīn-i zemān bāsıṭ-ı bisāṭ-ı emn ü emān ve nāşir-i (5) meʾāşir-i ʿadl ü iḥsān olan veliyy-i niʿmetimiz veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem mālik-i riḳāb'ül-ümem (6) ʿaẓametlü pād-şāhımız pād-şāh-ı ʿālem-penāh Sulṭān (ʿAbdü'l-mecīd Ḫan) (7) Efendimiz ḥażretlerini mā-dāme'l-ekvān serīr-i salṭanat-ı seniyyelerinde kām-bīn ü kām-rān eyleye (8) āmīn vālid-i mācid-i keşīrü'l-meḥāmid cihānbānī cennet-mekān firdevs-āşyān (9) Ḫudāvendigār Ġāzī Sulṭān Maḥmūd Ḫan-ı S̱ānī nevverallāhu mażcaʿahu efendimiz ḥażretleriniñ (10) ricāl-i be-nāmından merḥūm u maġfūrun leh Bozoḳlu Muṣṭafā Maẓhar Efendiniñ birāder-zādesi El-ḥāc Meḥmed ʿĀkif Efendiniñ naẓm u neşrde müteʿāref olan biżāʿa-i (11) mütemeyyizeleri cihetiyle erbāb-ı maʿārif ü istiʿdād-ı ʿizzetde maḳbūl ü muʿteber olan [2a] (1) şiʿr ü inşāları kendüleriniñ ʿadem-i mübālātından nāşī cemʿ ü telfīḳ olınmadığından (2) baʿż-ı müteʿalliḳāt āsār-ı mezbūreniñ buranıñ küllen żāyīʿ ve telef olmasını lāyıḳ görmeyerek (3) eyādī-yi nāsda ḳalup dest-res olunmayan ve tedārik olunup ṭabʿ u (4) neşri münāsib olmayan eseriñ ve mūmā ileyhiñ terceme-i aḥvāli ṭayy olunaraḳ sāʾir (5) telḫīṣāt u teḳārīr-i ʿaliyye ve tezākir ü mekātib-i ġayr-ı mektūme misillü ṭoplanabilen baʿż-ı (6) münşeʿāt ve bir miḳdār eşʿārını erbāb-ı hünere yādgār olmaḳ üzre (7) ṭabʿ u temsīl itdirmişdir.

(8) Telḫīṣ-i ʿĀlī

(9) Cenāb-ı Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ celle celālühu ṣāḥib-ḳırān-ı bī-misl-i ʿarż-ı kevn ü mekān (10) ve pehlevān-ı ʿadīmü'l-ʿadīl-i meydān-ı tīr ü kemān olan ẕāt-ı saʿd-ābād-ı baḥrü'l-kemālāt-ı (11) şehen-şāhīlerin "velākinnallāhe ramā"[102] ve be-Ḥaḳḳ-ı "fe-kāne Ḳābe ḳavseyn ev- (12) ednā"[103] hemīşe serīr-i salṭanat-ı seniyyelerinde ber-ḳarār u ber-devām ve dest-i (13) ḳaviyy-i şaṣt-ı reʾy ve tedbīr-i cihānbānīlerin kemāngīr-i ḫuṭūb u aḥkām ve mehāmm-ı müşkile-i (14) muḥayyirü'l-evhāmı żūr-bāzū-yı tevfīḳıla kepāze-i ser-pençe-i merām eyleyüp pīş-rev-i (15) menzil-res-i ṣīt ü saṭvet-i mülūkānelerin pūte-i dil-i aʿdāda cāy-gīr ve nevk-i (16) peykān-ı ferr-i vuṣūlet-i dāverāneleriyle ser-i hevā-perest-i bed-ḫāᵛhānı nişāngāh-ı ḳahr (17) u tedmīr iderek āheng-i ḫadeng-i şān u şevket ve şehryārīlerin resīde-i muḳaʿʿar-ı [2b] (1) eflāk ve tīr-keş-i ẓafer-baḫş-ı teʾyīdāt-ı ġaybiyyesin hemyān-ı iḳbāl ü iclāl-i pād-şāhā- (2) nelerinden ʿadīmü'l-infikāk eyleye

---

102 "(…)fakat Allah attı (…)" Enfāl 17.
103 " O kadar ki iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu." Necm 9.

āmīn bi-hürmeti esrāri'l-kāmilīn şevketlü cümle-i celāʾil-i melekāt-ı beşeriyye ve kāffe-i meʾāṣir-i kemālāt-ı insāniyye cevher-i fıṭrat-ı ʿaliyyelerinde mevhibe-i celīle-i (4) ezeliyye olmaḳdan nāşī Ḥaḳ bu ki istikmāl-i ʿilm ü ʿirfān ve iʿmāl-i seyf ü sinānda (5) ʿāmme-i meʿārifmendān ve zūr-āzmāyān-ı zemāne-i fāʾiḳ ve fenn-i şeh-süvārī vü tüfenk- (6) endāzīde ḳāṭibe-i fārīsān u hünerverān-ı cihānı sābıḳ olduḳları miṣillü ḥalḳa-i (7) menḳabeti pīrāyedār-ı eṣer-i ḥażret-i seyyidü'l-mürselīn ve teʿallüm ü istiʿmāli sünnet-i seniyye-i kümāt-ı ḥümāt-ı (8) dīn-i mübīn olaraḳ mürüvvet-i ecdād-ı bihterīn-āyīn ve belki " ʿAṭi'l-ḳavse bārīhā"[104] (9) medlūlince cenāb-ı muʿallā-elḳāb-ı bī- hem-tālarına cihet-i liyāḳāt u münāsebeti vāṣıl-ı ser-menzil-i (10) yaḳīn olan fenn-i celīl-i ḳabża-i taḥṣīline daḫı meyl ü raġbet-i hümāyūn ve meşk ü himmet-i (11) kerāmetlerinden mülūkāneleri maʿṭūf u maʿrūf buyurılmaḳ ḥasebiyle bā-ʿavn u ʿināyet-i (12) ḥażret-i Rabb-i Ekrem müddet-i yesīre ẓarfında ol fenn-i muḥterem daḫı ẕāt-ı kerāmet (13) tevʾem-i şāhānelerine pīrāye-i ḳabża-i tesḫīr olmasıyla ḥilye-i ʿulyā-yı meḥāmid ve evṣāf-ı cihān- (14) bānīlerine munżam olduġundan fażla ḫusrev-i zerīn-i efser-i mihr-i enver yek-rān-ı sebük-cevelān-ı (15) gerdūn ile feżā-yı burc-ı ḳavsa taḥvīl-i seyr ü sefer iderek pençe-i eşiʿʿa-i ʿālem-tāb (16) ile kemend-i çerḫ-ı devvāra cilve-rīz-i zīb ü ferr ve şaʿşaʿa-endāz-ı aḳṭār-ı bāḫter ü ḫāver **[3a]** (1) olmasına mümāṣil dünki gün bi'l-yümn ve'l- iḳbāl evrāḳ meydānına sevḳ-i semend-i şevket (2) ü iclāl ve revnaḳ-şiken-i mınṭaḳa-i burūc-ı āsmān olan kemān-ı ʿanber-toz-ı şāhāne-(3) lerine važʿ-ı ḳabża-i meyāmin-i iştimāl buyurılaraḳ ḳuvvet-i ḳudsiyye-i ẓılliyyet-i penāhī ve zūr-ı (4) bāzū-yı şevḳ u himmet-i şehen-şāhīleriyle revnaḳ-yāb-ı ḍarb u küşād buyurılan sehm-i (5) isʿāde-i Rüstemāneleri bā-ʿavn ü imdād-ı Ḥaḳ tīr-i teveccüh-i aṣhāb-ı ḳulūb-āsā nişāne-i (6) maḳṣūda mevṣūl ü mülḥaḳ olup beyne'r-rumāt Ṭozḳoparan dimekle kemān-keş-i (7) şöhret ü iʿtibār olan pehlevānıñ menzili bozulduġı sāmiʿa-res-i çākerānem(8) olduḳda gülbāng-i bārekallāh īṣāl-i menāzil-i mihr ü māh ḳılınaraḳ cümle-i ḫavārıḳ-ı (9) ʿādāt-ı ḫilāfet-penāhīlerinden olan işbu kerāmet-i ʿaliyye-i ẓıllulāhīleri kāffe-i bendegān (10) ve bi'l-ḫuṣūṣ ʿabd-i ḳadīm-i ṣadāḳat-vesīmlerin nāʾil-i sürūr u ḥubūr itmekle hem-vāre vücūd-ı (11) ʿālem-sūd-ı pād-şāhāneleri tezāyüd-i ḳuvve-i ḳāhire-i şān u şükūh u şevket ve tevāfür-i (12) ḳudret-i bāhire-i ferr ü feḫāmet ü celālet ile cihān ṭurṭuḳça revnaḳ-efzā-yı (13) taḫt u tāc ve her nāvek-i rāstī ve meyl ü murād-ı hümāyūnları seniyye-güẕār-ı levḥ-i āmāc (14) olmaḳ daʿavātı tekrār-be-tekrār merfūʿ-ı bārgāh-ı cenāb-ı perverdgār

---

[104] Yayı yarışana (karşılıklı olarak savaşana) ver.

ḳılınaraḳ ber-muḳteżā-yı (15) ʿubūdiyyet īfā-yı resm-i tehniyete ibtidār u ictisār ḳılındıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı (16) cihāndārāneleri buyurıldıḳda emr ü fermān.

[3b] (1) Cennet-mekān Efendimiziñ Rumili Ṭarafına Teşrīf-i Hümāyūnları Güni Vapur ile Ḫusrev Paşa (2) Ḥażretleriniñ Ṣāḥil-ḫānesi Öñünde Mülāḳāt Buyurmuş Olduḳlarından Müşārün İleyh Ṭarafından
(3) Mā-beyn-i Hümāyūn Cānibine Berāy-ı Teşekkür

(4) Bu es̱nāda şevketlü maʿdeletlü veliyy-i niʿmetimiz veliyy-i niʿmet-i ʿālem pād-şāh-ı deryā-kerem ve şehen-şāh-ı (5) sitāre-ḫadem efendimiz ḥażretleriniñ kendi ḳulı ve kölesi olup her bār cism ü cānımı (6) uġur-ı hümāyūn-ı şāhāne ve ḫıdmet-i müstevcib-i mefḫaret-i pād-şāhānelerine ṣarf iderek (7) bed-i ʿācizānemden gelse ḫıdemāt-ı ʿaliyyeleriniñ cümlesini iltizām-ı mefrūş ittiḫāẕıyla ser-māye-i (8) saʿādetdārın bildigimize mebnī bu defʿa bi'l-yümn ve'l-iḳbāl baʿż-ı ḳılāʿ-ı ḫāḳāniyyelerini müşāhede-i irāde-i seniyyesiyle teşrīf-i maʿālī-redīf-i şāhānelerinden mübārek ṭalʿat-ı (10) cihān-ārā-yı şehen-şāhīleriyle ḳarīrü'l-ʿayn-ı ʿubūdiyyet ve tūtiyā-yı ḫāk-pāy-ı hümāyūnlarıyla cilā-sāz-ı çeşm-i (11) ḍarāʿat olaraḳ dilim döndigi ḳadar selāmet-i bādī-yi şāhāneleri daʿavāt-ı ḫayriyyesini (12) ḥużūr-ı maʿālī-mevfūr-ı ḫilāfet-penāhīlerinde edā ve rūy-ı ruḫsāre-i ʿubūdiyyetimi zīr-pāy-ı şevket-i (13) aḫvāllerine ferş ile bu vechile daḫı vaẓīfe-i rıḳḳıyyetimi icrāya ārzū vü iştiyāḳ-ı ʿubeydānem (14) ʿarż u inhāya edeb-i ʿubūdiyyet māniʿ olduġundan dīdār-ı lāmiʿü'l- envār-ı şāhānelerini (15) uzaḳdan olsun görmekle mütesellī olmaḳda iken şevket-meʾāb-ı merāḥim-niṣāb efendimiz (16) ḥażretleriniñ muḫliṣ-i kemāl-i bende-perverliginden nāşī bu emekdār köleleriniñ talṭīfine [4a] (1) müsāʿade-i ʿaliyye-i irāde-i iḥsān-ı ʿādesiyle mülk-i mevhūb-ı pād-şāhāneleri (2) olan sāḥil-ḫāne-i çākerānem öñünden teşrīf-i meyāmin elīf-i mülūkānelerinden (3) bu ʿabd-i ġayr-ı muʿtaḳlarını envāʿ-ı iltifāt-ı ʿināyet-āyāt-ı şāhānelerine maẓhariyyetle yeñiden iḥyā (4) ve bir ḳat daḫı istirḳāḳ-ı nefs-i ʿācizānem ḫūṣūṣında şīme-i mülk-i mülūkānelerini icrā (5) buyurmaları bu ʿabd-i ʿācizi müstaġraḳ-ı sürūr ve teşekkür-i nā-mütenāhī itmiş ve sāye-i şevket- (6) vāye-i şāhānelerinde deryā-ḳapudanlıġı ḫıdmetini daḫı bilür ḳullarından oldıġıma mebnī şeref- (7) baḫş-ı rükūb-ı iclāl oldıḳları sefīne-i şāhāneleri verāsından ʿazīmetle bu gūne daḫı (8) ḫıdmet-i baḥriyye-i pād-şāhānelerinde bulunmaḳ vaẓīfe-i ʿubūdiyyet ve cānıma minnet iken bu emniyye-i (9) ʿācizāneye daḫı teʾeddüb-i çākerāne ḥāciz olaraḳ her ne ḳadar cism-i ʿubeydānem burada (10) ise de rūḥ-ı revān-ı ʿācizānem ẕāt-ı şevket-simāt-ı şāhāne ile ber-ā-ber gitmiş olmaġıla (11) Ḥażret-i Ḥaḳ mālikü'l-berreyn ve'l-baḥreyn olan veliyy-i

niʿmetimiz rūḥ-ı ʿālem efendimiz ḥażretleriniñ (12) vücūd-ı cihān-sūd-ı pād-şāhānelerin ṣafā-yı ḫāṭır ve inbiṣāṭ-ı bāṭın u ẓāhirle (13) bā-kemāl-i ṣıḥḥat ü āfiyet ḥıfẓ u ṣavn-ı Ṣamedāniyyesinde maḥfūẓ u maṣūn iderek (14) vüfūr-ı şān u şevket ve mezīd-i iḳbāl ü celāletle teşrīf-i hümāyūn-ı mülūkāneleriyle (15) mesrūriyyete bu ʿabd-i ʿācizi müyesser eylemek daʿavātı tekrār ḳılınmaḳda oldığı muḥāṭ-ı ʿilm.

[4b] (1) Naḳl-i Hümāyūn Tebrīkini Ḥāvī Telḫīs-i ʿĀlī

(2) Cenāb-ı āferīnende-i kevn ü mekān ve temyīz-baḫş-ı fuṣūl ü ezmān teḳaddese ẕātühü ʿan-(3) iḥāṭati'l-eẕhān neyyir-i ḫayr-ı burc-ı devlet ü iḳbāl ve mihr-i żiyā-pāş-ı āsmān-ı ubbehet (4) ü iclāl olan ẕāt-ı şevket-simāt-ı tācdārīlerin mā-teʿāḳabe'l-edvār ve'l-aʿṣār serīr- (5) ārā-yı salṭanat-ı şehryārī ve zīnet-efzā-yı ḫilāfet ü kām-kārī eyleyüp iḳtibās-ı levāmiʿ-i (6) iltifāt-ı şehryārī cümle bendegān ve ḫāṣṣaten ʿabd-i ṣadāḳat-iḳtirānların ḥāʾiz-i rehīne-i iʿtibār (7)ve fāʾiz-i defīne-i iftiḫār eyleye āmīn şevketlü pād-şāhım fe-lillāhi'l-ḥamd ve'l-minne meyāmin-i feyż (8) ü tevfīḳ-i İlāhī ve bereket-i ḥüsn-i teveccüh-i ḫilāfet-penāhīleriyle gül-i gülzār-ı āferīniş olan ṭabʿ-ı maʿālī- (9) nebʿ-i ḫusrevāneleri nüzhetgede-i sāḥil-serāy-ı Beşikṭaşda mehebb-i nesāyim-i ṣafā vü inşirāḥ (10) ve mevrid-i letāʾif-i inbisāṭ u iftirāḥ olaraḳ eyyām-ı ḫuceste-encām-ı tābistān-ı mürūr u ḥulūl-i (11) mevsim-i ḫarīf ile iḫtilāf-ı fuṣūl ü hevā ẓuhūr itmek ḥasebiyle işbu rūz-ı fīrūz-ı (12) behcet-efrūzda āşyān-ı hümā-yı hümāyūn-bāl-i evc-i devlet ve maṭlaʿ-i ḫurşīd-i cihān- (13) pīrā-yı felek-i salṭanat olan serāy-ı sipihr iʿtilā-yı şāhāneleri cānibine sevḳ-ı zevraḳ-ı ubbehet (14) ve basṭ-ı bisāṭ-ı iclāl ü şevket buyurılmış ve bu keyfiyyet-i kāffe-i cism-i bendegān ve be-taḫṣīṣ-i (15) ḳalb ü ḳālıb-ı çāker-i müstaġraḳü'l-iḥsānlarına ez-ser-i nev bāʿiṡ-i ḥayāt-ı tāze ve mūriṡ-i **[5a]** (1) ḥubūr u meserrāt-ı bī-endāze olaraḳ ez-her-cihet envāʿ-ı behcet ü şādmānī (2) ve farṭ-ı inşirāḥ-ı cāvidānī ḥāṣıl olmuş olmaġıla hem-vāre mevāsim ü fuṣūl-i (3) sinīn icrā-yı uṣūl ü ḳavānīn eyledikce mübārek ü mesʿūd vücūd-ı mekārim-nümūd-ı mülūkāneleri (4) zīb-efzā-yı evreng-i şevket ve dīhīm-efrūz-ı ubbehet ü saṭvet olaraḳ ʿavārıż-ı (5) kevniyye ve iḫtilāfāt-ı dehriyyeden sürādıḳāt-ı ḥıfẓ-ı Ḫudāda maṣūn ve naḳl ü sükūt (6) ve her ḥāl ü rükūn-ı hümāyūnları kemāl-i ten-dürüstī vü ʿāfiyet ile ġāyet-i nażret ü ferḥat (7) ü behcete merhūn olmaḳ daʿavāt-ı ḫayriyyesi merfūʿ-ı icābetgāh-ı cenāb-ı mülk-i Bī-çūn ḳılınmıştır (8) işbu naḳl-i hümāyūn-ı meymenet-meşḥūn-ı pād-şāhāneleriniñ tebrīk ü tehniyeti żımnında mihr-i (9) envere ẕerre ve baḥr-ı aḫdare ḳaṭre ʿarżi ḳabīlinden daḫı aḫḳar olaraḳ bir reʾs (10) müzeyyen-esb ile bir bārgīr taḳdīmine hezār ʿacz ü iftiḳār ve gūn-ā-gūn ḫaclet-i bī-şümār ile (11) ictisār olunmaġıla ʿabd-i kemīne-i mūr-miḳdārları

ḥażret-i şīme-i kerīme-i Süleymāniyyeñin icrāsıyla taḳdīme-i (12) ʿācizānem nīm-nigāh-ı mekārim-iktināh-ı cihānbānīlerine sezāvār ve keşīde-i güẕergāh-ı iltifāt u (13) iʿtibār ve farḳ-ı mübāhātım muvāzī-i sipihr-i devvār buyurılmaḳ bābında emr ü fermān.

(14) Telḫīṣ-i ʿĀlī

(15) Cenāb-ı tertīb baḫşende-i ʿanāṣır-ı eşbāḥ ve taʿalluḳ-ı dihende-i cevāhir-i ervāḥ elleẕī **[5b]** (1) fāża iḥsānühu ʿale'l-ʿālemīn fī'l-ġudüvv ve'r-revāḥ hemīşe ābā-yı eflāk ve ümmehāt-ı ʿanāṣır (2) intiżām-ı silsile-i mevālīde nāẓır olduḳca rūḥ-ı cesed-i ʿālem ve sebeb-i beḳā-yı ḥayāt-ı (3) ümem olan mübārek ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı kerrūbī-şiyem ve vücūd-ı mekārim-endūd-ı melāʾik- (4) ḫadem-i ḫilāfet-penāhīlerin serīr-i şevket-maṣīr-i mülūkānelerinde kemāl-i ten-dürüstī vü ʿāfiyetle ber-ḳarār (5) u ber-devām ve teʿāḳub-ı irsāl-i meyāmin-iştimāl-i cihānbānīleriyle āġūş-ı ümmīd ve emānī-yi ʿibād-ı (6) ṣadāḳat-nihādı cilvegāh-ı şevāhid-i aḳtṣā-yı merām eyleye āmīn bi-ḥürmeti men-kāne nebiyyen (7) ve Ādem beyne'l-maʾ ve'ṭ-ṭīn şevketlü kerāmetlü mehābetlü ḳudretlü veliyy-i niʿmetim efendim (8) pād-şāhım ḫülāṣatü'l-maʿnā-yı terkīb-i ḳıvām-ı dīn-i devlet ve bi-netīceti'l-mefhūm maṭlab-ı (9) beḳā-yı mülk ü millet sülāle-i celīle-i mülūkānelerinden ʿibāret olaraḳ tetābuʿ u ittiṣāl-i (10) nesl-i nesīl-i ʿadīmü'l-ʿadīl-i pād-şāhāneleri naḳḳāde-i āmāl-i ʿāmme-i ʿālemiyān (11) ve bi't-taḫṣīṣ bu ʿabd-i aḥḳar-ı müstaġraḳü'l-iḥsānlarına aḫaṣṣ-ı meʾārib-i dil ü cān (12) olmaḳdan nāşī leyl ü nehār bu gūne mevārid-i ġaybiyye-i Ṣamedāniyyeniñ āẟār-ı sünūḥ u şühūd (13) ve ʿalāmāt-ı ẓuhūr u nümūdına terekküb ü intiẓār ile dest-i niyāz-ı ʿācizānem merfūʿ-ı bārgāh-ı (14) cenāb-ı melik-i bī-enbāz ḳılınmaḳda iken ḫaṣīṣa-i ẕāt-ı melekiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı şehryārīleri olan (15) şīme-i kerīme-i bende-perverī ve seciyye-i behiyye-i mekārim-güsterīleri iḳtiżāsınca bu defʿa maḥż-ı ʿināyet (16) ü iḥsān ve ḥırz-ı cān-ı çāker-i nā-tüvān olaraḳ beyāż üzerine ṣaḥīfe-pīrā-yı ṣudūr **[6a]** (1) olan mübārek ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı mevhibet-maḳrūn-ı şāhānelerinde bi-ḥamdihi teʿālā̠ gülistān-ı (2) ḫulūd-iḳtirān-ı ṣulb-i pāk-i tācdārīlerinden bir ġonce-i nā-şüküfte-i cān-fezā ḥarīm-i gülbin-i (3) āferīnişde ihtızāz-nümā-yı emāre-i neşv ü nemā oldıġı beşāreti mānend-i dürr-i menşūr-ı (4) ʿālem-behā keşīde-i silkü'l-leʾāl-i süṭūr-ı maʿālī-intimā buyurılmış olmaġıla bu ʿaṭiyye-i cezīle-i (5) İlāhiyye ve mevhibet-i ġaybiyye-i Ṣamedāniyyeniñ sürādıḳ-ı ġayb u tekvīnden ol vechile mücellā-pīrā-yı muḳaddime-i (6) vücūd olmasından ve ḫūceste-ḳalem-i ʿuṭārid-raḳam-ı mülūkāneleriyle ṭaraf-ı çākerāneme tebşīri (7) ḫuṣūṣında mınaṣṣa-i zīb-i sünūḥ olan ʿināyet ü iltifāt-ı şehen-şāhīlerinden çāker-i kemīnelerine (8) ḳat-ender-ḳat ḥāṣıl olan sürūr u ḥubūr güncīde-i ḥavāṣıl-ı aḳlām ve muḥāṭ-ı ẓurūf-ı (9) erḳām olmaḳdan dūr-ā-dūr ve işbu

mevāʾid-i celīlü'l-fevāʾid beşāret-i ʿaliyyeden cümle bendegān-ı (10) ḫāliṣü'l- cenānları daḫı fevḳa'l-ġāye şerbet-kām-ı ḥisse-i ḫāṣṣa-i mesā-yı nā-maḥṣūr olmaġın (11) hemān cenāb-ı Vācibü'l-Vücūd ve müfīżü'l-ḫaber ve'l-cūd maẓhar-ı sırr-ı aʿlā-yı ḫilāfet (12) ve menbaʿ-ı ʿaynü'l-ḥayāt-ı luṭf u merḥamet olan mübārek ü mesʿūd ẕāt-ı bī-hemāl-i ẓılliyyet- (13) penāhīlerin mādāme'ẓ-ẓuhūr ve'l-büṭūn taḫt u dīhīm-i maʿālī-vesīm-i salṭanat-ı seniyyelerinde (14) kemāl-i bih-būdī vü ʿāfiyetle ebed-nümūn ve ṭabʿ-ı hümāyūn-ı feyż-meşḥūn-ı cihāndārīlerin her ān u zemān (15) envāʿ-ı inbisāṭ u ibtihāca maḳrūn eyleyüp muntaẓır-ı ḳudūm-ı meyāmin-lüzūmı oldıġımız ol (16) nūr-ı dīde-i ḫāṣṣ u ʿāmm ve merdümek-i ʿuyūn-ı enāmıñ bi's-selāmet ve'l-esʿād ẓuhūr-ı kevkebe-i [6b] (1) vilādet-i bāhiretü'l-meymenetiyle daḫı cenāb-ı şevket-meʾāb-ı şehryārīlerin mübtehicü'l-fevāʾid bi'l-cümle (2) bendegān-ı ṣadāḳat-āyīn velā-siyemmā ʿabd-i dīrīn-i iḫlāṣ-rehīnlerin bi't-tekrār nāʾil-i (3) meserrāt-ı bī-ʿidād eylemek daʿavātı ʿan-ṣamīmi'l-bāl teʾdiye vü ikmāl ḳılındıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı (4) mekārim-iştimālleri buyurıldıḳda emr ü fermān.

(5) Telḫīṣ-i ʿĀlī

(6) Cenāb-ı ṭırāzende-i merātib-i ġayb u şühūd ve ber-ārende-i bedāyiʿ-i būd u ne-būd-ı teḳaddese ẕātühü ʿan- (7) nisbeti'l-vālid ve'l-mevlūd hemīşe müfredāt-ı çār-eczā-yı ʿanāṣır-ı ʿālem-i terkīb ü imtizācda (8) dāʾir ü sāʾir olduḳça rūḥ-ı cism-i cihān ve sebeb-i ḥayāt-ı ʿālemiyān olan mübārek vücūd-ı mekārim- (9) nümūd-ı merāhim-iḳtirānların evreng-i salṭanat-ı seniyyelerinde kemāl-i ṣıḥḥat ü ʿāfiyet ve mezīd-i (10) iclāl ü şevketle kām-bīn ü kāmrān ve beḳā-yı ẕāt-ı ubbehet-simāt-ı mülūkānelerin ser-levḥa-i ṭūmār-ı (11) ʿömr devrān eyleye āmīn bi-ḥürmeti men-cāe raḥmeten li'l-ʿālemīn şevketlü ilā-āḫirihi mādde-i (12) ʿumrān-ı cihān u cihānbān ve māye-i feyż u fütūḥ-ı ezmān u aḥyān mevḳūf-ı dūdmān-ı celīyyü'- (13) ş-şān-ı kişversitānīleri idügi cümle ʿindinde mānend-i şems-i tābān vażıḥ u ʿayān olmaḳdan (14) nāşī kāffe-i enām ve be-taḫṣīṣ çāker-i kemter-i müstehāmları ṣubḥ u şām edʾiye-i ḫayriyye-i icābet- (15) encām ile dest-i ḍarāʿatı ber-dāşte-i dergāh-ı cenāb-ı Vāhibü'l-merām iderek nev-be-nev ṭavāliʿ-i (16) ferḫunde-i levāmiʿ-i necl-i necīl-i şehryārīleriniñ revnaḳ-ṭırāz-ı sipihr-i devvār ve münevver-sāz-ı çeşm-i rūzgār (17) olmasına nigehdār iken bu defʿa beyāż üzerine ṣaḥīfe-pīrā-yı ṣudūr olan mübārek ḫaṭṭ-ı [7a] (1) hümāyūn-ı mevhibet-meşḥūn-ı tācdārīlerinde bi-lutfihi teʿālā tebāşīr-i ṣubḥ-ı ümmīde dāll ve (2) ṭulūʿ-ı bedr-i āmāle berāʿat-i istihlāl olaraḳ naḫl-i feyż-efzūd-ı ṣulb-i pāk-i (3) pād-şāhānelerinden bir s̱emere-i ḫuceste-vürūduñ zīr-i berk-i meşīme-i imkāndan cünbiş- (4) nümā-yı nümüvv-

i vücūd oldıġı beşāret-i meserret-endūdī zīver-i ʿibāre-i iltifāt-nümūd buyurılmış (5) olmaġıla bu ʿaṭıyye-i ʿaliyye ve mevhibe-i ġaybiyye-i İlāhiyye ʿabd-i bī-miḳdār-ı ṣadāḳat-şiʿārların fāʾiz-i gencīne-i (6) şādmānī ve mesārr u ḥāʾiz-i rehīne-i ibtihāc u istibşār eyledikden başḳa bu vechile ḥaḳḳ-ı (7) kemterānemde meclā-pīrā-yı sünūḥ olan ʿināyet ü iltifāt-ı şāhāneleri daḫı ḳulların (8)ġarīḳ-i lücce-i şevḳ u iftiḫār itmegin hemān mübārek ẕāt-ı firişte-simāt-ı ẓıllullāhīleri (8) mā-dāme'l-ʿālem mesned-i müʾeyyed-i pād-şāhī ve erīke-i bülend-erkān-ı ḫilāfet-penāhīlerin maẓhar-ı (10) iḳbāl-i nā-mütenāhī olaraḳ ġıbṭagāh-ı mihr ü māh olan dergāh-ı maʿālī-iktināh-ı şehen-şāhīlerinde (11) cümle bendegān-ı ḫayr-ḫᵛāh velā siyemmā ʿabd-i rıḳḳıyyet- āgāhları iḳtibās-ı envār-ı luṭf u iḥsān ile (12) mübtehic ü mübāhī ve ol dürr-i meknūn-ı ṣadef-āferīnişiñ ber-āverde-i gehvāre-i ẓuhūr olmasıyla (13) daḫı ceyb-i ḳulūb-ı ʿālemiyān leb-rīz-i cevāhir-i sürūr u ḥūbūr-ı lā-mütenāhī olmaḳ daʿavātıyla ġulġule- (14) perdāz-ı bārgāh-ı İlāhī olduġum muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı dāverāneleri buyurıldıḳda emr ü fermān. **[7b]** (1) sāḥa-yı Beşikṭaş'dan serāy-ı hümāyūna teşrīf ve müteʿāḳıben Rāmī Çiftligine (2) teşrīf-i hümāyūn buyurıldıġında yazılan

(3) Telḫīṣ-i ʿĀlī

(4) Cenāb-ı taḳdīr-fermā-yı seyr ü sefer-i müstelzimü'ẓ-ẓafer elleẕī bi-ḳudretihi tecri'ş-şems li-müstaḳarr (5) hemīşe ḫusrev-i eşiʿʿa sipāh-ı mihr-enver-i semend-i münevver-peyker-i gerdūn ile ṣaʿṣaʿa-pāş-ı (6) aḳṭār-ı bāḫter ü ḫāver olduḳça ẕāt-ı ṣalābet-simāt-ı ḫilāfet-penāhī ve vücūd-ı şehāmet- (7) efzūd-ı ẓıllullāhīlerin kemāl-i ten-dürüstī vü ṣıḥḥat ve mezīd-i bih-būdī vü ʿāfiyetle taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı (8) cihānbānī ve dīhīm-i ubbehet-vesīm-i gītī-sitānīde kām-bīn ü kāmrān ve ẓılāl-i seyf-i (9) āḫiẕi'l-ḫayf-ı Süleymānī ve tīġ-i ḫūn-bālā-yı ṣatvet ü celādet-i ṣāḥib-ḳırānīlerin āsāyiş- (10) baḫşā-yı ḳulūb-ı ehl-i īmān ve tefriḳa-sāz-ı aṣḥāb-ı küfr ü tuġyān eyleye āmīn s̱ümme āmīn (11) ḥamden s̱ümme ḥamden maẓhar-ı ḫilāfet-i ʿuẓmā ve mülk-i salṭanat-ı kübrā olan ẕāt-ı Süleymān- (12) nihād-ı şehen-şāhīleri ṣalābet-i fıṭriyye ve ʿuluvv-i himmet-i pād-şāhāne ile mecbūl ü mefṭūr (13) olmaḳdan nāşī ecdād-ı ʿālī-nijād-ı şehryārīlerine sünnet-i behiyye ve bi'l-ḫuṣūṣ ẕāt-ı ḳudsiyyü'ṣ- (14) ṣıfāt-ı tācdārīlerin mevhibe-i ezeliyye oldıġı vechile müceddid-i iḥyā-yı dīn-i mübīn ve teʾbīd-i (15) sünnet-i seniyye-i ḥażret-i Seyyidü'l-Mürselīn niyyet-i ḫayriyye ve ʿazīmet-i ḳaviyyesiyle mübārek nefes-i nefīs-i (16) şāhānelerine iḫtiyār-ı kāffe-i cihād buyurılaraḳ bi-naṣrillāhi'l-Müteʿāl ve bi'ş-şevketihi ve'l-iclāli **[8a]** (1) sāye-i livā-yı Sidre-fersā-yı ḥażret-i Peyġamberiñ sefer-i hümāyūn-ı meyāmin-merhūna (2)müteveccihen bugünki rūz-ı fīrūz-ı is̱neyn sāḥil-serāy-

ı bī-hem-tā-yı Beşikṭaş'dan serāy-ı (3) sipihr iʿtilā-yı cihāndārīlerine sevḳ-ı zevraḳ-ı ubbehet ü iḳbāl ve müteʿāḳıben Rāmī Çiftligi (4) ṣaḥrāsında muntaẓır-ı şeref-i ḳudūm-ı ẓafer-meymenet-melzūm-ı mülūkāneleri olan mevkib-i hümāyūn-ı ẓafer-(5) nümūn-ı şāhānelerine ālā-yı vālā-yı mehābet-intimā ile maṭiyye-rān-ı ferr ü feẖāmet-i bī-hemāl (6) buyurılmış ve bu keyfiyyet-i ġayret-i dīn-i Aḥmedī ve nuṣret-i şerʿ-i şerīf-i Muḥammedī meʾās̱ir-i celīle-i (7) mümidd vechesiyle ittiṣāf-ı cenāb-ı cihānbānīlerini bir ḳat daẖı teʾyīd eylemiş olmaġıla hem-vāre (8) cenāb-ı irādāt-fermā-yı cihād u ġazā ve muʿīn ü naṣīr-i şerīʿat-ı ġarrā teveẖẖud-ı ẕātihü'l-aḳdes (9) bi'l-ʿaẓameti ve'l-kibriyā işbu ḥareket-i cihāngīrī ve ʿazm-i kişver-güşāyīlerin min-külli'l- (10) vücūh müstelzim-i envāʿ-ı meyāmin-i esʿād ve müstevcib-i ṣunūf-ı feyż ü fütūḥ-ı bī-ʿidād (11) iderek müʾeyyedün-i min-ʿindallāh ve ġāzī fī-sebīlillāh olan mübārek ẕāt-ı (12) şevket-simāt-ı ẖilāfet-penāhīlerin mā-dāme'l-edvār ve'l-aʿṣār ʿömr ü şevket ü iḳbāl-i (13) nā-mütenāhī ve ferr ü şükūh u iclāl-i pād-şāhī ile maṣūnen ʿani'l-ālām ve'l-ekdār (14) serīr-ārā-yı salṭanat u şehryārī ve zīnet-efzā-yı ẖilāfet ü tācdārī eyleyüp her reʾy-i (15) rezīn ve her tedebbür-i iṣābet-rehīn-i mülūkānelerin taḳdīr-i Rabbānī ve tevfīḳ-ı sübḥāniyyesine **[8b]** (1) muvāfaḳatla ʿale'l-ittiṣāl bāriḳa-i seyf-i ṣārim-i cihānbānī ve ṣāʿiḳa-i ḳahr u tedmīr -i ṣāḥib- (2) zemānīlerin āteş-endāz-ı düşmen-i dīn ve ẖırmen-sūz-ı gürūh-ı müşrikīn itmesiyle ḳalup (3) ʿāmme-i muvaḥḥidīn ve bi't-taẖṣīṣ fevāʿid-i ʿabd-i ḍarāʿat-rehīlerin mübtehic ü mesrūr eylemek daʿavātı (4) kemāl-i teferruʿ u ibtihāl ile merfūʿ-ı icābetgāh-ı ḥażret-i Vāhibü'l-āmāl ḳılınaraḳ min-ġayri ḥaddin (5) levāzım-ı tebrīk ü tehniyet-i naḳl ü ḥareket-i hümāyūnlarıñ īfā vü farīża-i ʿubūdiyyet ü rıḳḳıyyet (6) icrāya ictisār ḳılındıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ālem-ārā-yı şehen-şāhīleri buyurıldıḳda emr ü fermān.

(7) Fārsīyü'l-ʿİbār[e] Nāme-i Hümāyūn Ṣūretidir

(8) ʿĀlī-cenāb maʿālī-meʾāb rifʿat-niṣāb saʿādet-iktisāb besālet- (9) intisāb cāmiʿü'l-ʿizz ve'l-ʿulā̱ müstecmiʿü'l-fażāʾilü'l-ebhā̱ maẓhar-ı müʾes̱s̱ir-i diyānetkārī (10) maṣdar-ı şeʿāʾir-i ḥamiyyet-şiʿārī cā-nişīn-i mülk-i ercmend ḥükm-rān memālik-i Ḫoḳand (11) Meḥemmed ʿĀlī Ḫan lā-zāle necm necābetihi mesʿūdu'l-iḳtirān be-taḥiyyāt-ı fāyıḳa vü teslīmāt-ı rāyıḳa (12) ki ez-ḳavāʿid-i mihr ü maḥabbet ve meʿāḳıd-ı ḥüsn-i ʿaḳīdet münbaʿis̱ kerded maẖṣūṣ (13) būde be-dāned baʿde-ẕā nāme-i nāmī ki be-ṣūret-i nüsẖa-i muẖālaṣat ve be-maʿnā̱-yı dest-i (14) mübāyaʿat ān ʿālī-cenāb ẖᵛāhed būd be-sefāret-i ḳıdvetü'l-ʿulemāʾi'l-muḥaḳḳıḳīn (15) ebr-i naẓar-ı ḳażā̱ zīdet fežāʾilühu ve ʿumdetü'l-ẖuddām iftiẖarü'l-emācid ve'l-aʿyān ʿAbdu'r-rāḥmān **[9a]** (1) Beg zīde mecdühu firistāde be-nezd-i maʿālī-vefd-i pād-şahī ve ḥużūr-ı feyż-i (2) gencver-i şehen-şāhī

resīde ve be-leḥāẓa-i ʿāṭıfet ve naẓar-ı ʿināyet melḥūẓ u manẓūr gerdīde (3) beyāżeş be-sevād-ı mevādd-ı meveddet ve sevādeş be-beyāż-ı maʿnā̱-yı muṣaffā-yı ẖıllet (4) müzeyyen dāniste vü ān çi der-şerḥ-i ārzū-yı vālid-i mācid ān ʿālī-cenāb be- iẓhār-ı (5) iẖlāṣ u iẖtiṣāṣ ki be-cānib-i seniyyü'l-menāḳıb-ı mā dāşte ve pīş-ez-ḥuṣūl-i (6) īn-ārzū ʿāzim-i ẖaṭīre-i ravżā-i Rıżvān vü ʿāric-i meʿāric-i raḥmet-i Raḥmān (7) keşte ve memālik ü biḳāʿ vü emṣār u aṣḳāʿeş yed-i verā̱set-i ān ẕāt-ı besālet- (8) simāt ki mā-ṣadaḳ-ı medīḥa-i ẖayrü'l-ẖalef ve mā-ḥaṣal e̱ser-i ẖayr-ı selefest der-żabṭ u taṣarruf (9) āverde ve ber-feḥvā-yı el-vālidu'l-ḥarīḳ bi-ābāʾihi'l-ʿizz ẖıdmet-i bā-saʿādet-i ḥıfẓ-ı dīn-i (10) mübīn vü icrā-yı sünnet-i seniyye-i ḥażret-i Faẖru'l-Mürselīn ṣallallāhu ʿaleyhi vü sellem-rā iltizām-ı (11) nümūde be-ġazā vü cihād tevsīʿ-i mülk-i İslām ü tenfī̱ẕ-i evāmir ü aḥkām-rā müʾe̱s̱sir-i saʿy (12) u himmet endūẖte vü baʿż-ı mültemisātī ki nisbet be-ān ṭaraf bāʿi̱s-i tereffuʿ u ibcāl (13) ü mūri̱s-i imtiyāz-ı beyne'l-em̱sālest şemʿ-i ümmīd-i ḥuṣūleş ez-mişkāt-ı mevāhib-i (14) pād-şāhāne-i mā-efrūẖte vü her yek ez-meʿāl ü medlūl-i ān nāme-i vālā muḥāt-ı ʿilm-i ʿālem- (15) ārā şod ve teḳaddüme-i muẖliṣāne vü hedāyā-yı mutaẖaṣṣıṣāne ki be-ḥużūr-ı fāʾizü'n-nūr resānīde (16) be-maḥall ü mevḳiʿ-i maḳbūliyyet peyvest ü be-taẖṣīṣ-i muṣḥaf-ı şerīf ü mektūbāt-ı laṭīf ki [9b] (1) hediyye-i kevneyn-behā ve dest-āvīz-i rūḥ-efzāst be-dest-i taʿẓīm ü teberrük bālā nihāde-i (2) maḥfaẓa-i aḥsen-i ḳabūl gerdīde vü çün cenāb-ı Mālikü'l-mülk ber-mūceb-i "İnnā ceʿalnāke (3) ẖalīfeten fi'l-arż"[105] be-ʿināyet-i bī-ġāyet-i ẖod ẕāt-ı şevket-simāt ü cenāb-ı (4) celādet-meʾāb-ı hümāyūnem-rā be-naʿt-ı celīl-i imāmü'l-müslimīn ve be-vaṣf-ı cemīl-i ẖalīfe-i rūy-ı (5) zemīn menʿūt u mevṣūf fermūde ber-muḳteżā-yı vücūb-ı dīnī vü ẖuṭūb-ı (6) dünyevī be-ṭaraf-ı ẖilāfet şeref-i mā ʿarż-ı beyʿat ü mütābaʿat ān ʿālī-cenāb (7) ez-teblīġāt-ı sefīrān mūmā̱ ileyhimā der-āyīne-i ʿilm-i mā cilveger ü ber-girifte-i maʿraż-ı ḥüsn-i (8) e̱ser keşt fe lā-cerem ber-ṭıbḳ "men-cāʾe bi'l-ḥasenetü"[106] nefeḥāt-ı ʿavāṭıf-ı ʿaliyye-rā be-himmet-i (9) vālā-yı şāhāne-i mütenessim ve ṣafaḥāt-ı ʿavārıf-ı sīne-rā be-ināyet-i ʿulyā-yı pād-şāhāne-i (10) mütevessim gerdānīde hem-çünān ki ez-mekārim-i bī-mezāhim-i cihāndārī vü ʿāṭıfet-i bülend- (11) menḳabet-i Ḫudāvendgārī şemşīrī mücevher çün hilāl-i āsmān ve nişānī muraṣṣaʿ çün (12) mihr-i raẖşān be-ān ʿālī-cenāb iḥsān-ı hümāyūn fermūde vü be-dīn-i vech-i vecīh-i (13) ebvāb-ı incāḥ u isʿāf-ı cihānbānī be-rūy-ı mesʾūl ü mültemes-i İlẖānī mīgüşūde (14) ve her dü-sefirān-ı mūmā̱ ileyhimā be-nişān-ı ẕī-şān u ikrām u iltifāt-ı firāvān (15) ez-kerem-i bī-kerān-ı sulṭānī

---

105 " Biz seni yeryüzüne halife yaptık" Sâd 26.
106 "Kim (Allah huzuruna) iyilikle gelirse…" Enʿâm 160.

vāyedār-ı ʿaṭıyyet ü mefḫaret geştend ve be-iẕn ü icāzet-i ʿaliyye (16) ez-dārü'ṣ-salṭanatü's-seniyye her yekī bā-dilī şād u ḫurrem be-cānib-i ān ẕāt-ı mükerrem (17) ʿavdet ü inṣırāf kerdend nāme-i hümāyūn-ı şāhāne ki mutażammın-ı ḫiṭāb-ı kerīm [10a] (1) ü müştemil-i luṭf-ı ʿamīmest semt-i ṣudūr yāft her āyīne ān çi vācibe-i şükr- (2) güẕārī vü lāzime-i ḥuḳūḳ-perverist ke-mā hüve ḥaḳḳuhu be-cāy āverd hem-vāre ṭāliʿ- i (3) ḫānī ber-evc-i kām-rānī lāmiʿ ü sāṭıʿ bād be-Rabbi'l-ʿibād.

(4) Tebrīk-i Leyle-i Reġāʾib Żımnında Rikāb-ı İstīẕānı Ḥāvī Taḳrīr Ṣūretidir

(5) Cenāb-ı münevvir-i zemīn ü āsmān ve tecdīd-fermā-yı şühūr u ezmān teʿālā şānühū (6) ʿani'z-zevāl ve'n-noḳṣān ġurre-i tācdār-ı ufḳ-ı devlet ve bedr-i eşiʿʿa-niṡār-ı sipihr-i (7) salṭanat olan mübārek vücūd-ı hümāyūn-ı mekārim-meşḥūn-ı cihānbānīleriñ maṭlaʿü'ş- (8) şems ve'l-ḳamer fürūġ-efzā-yı evreng ü efser ve şaʿşaʿa-pīrā-yı bāḫter (9)ü ḫāver iderek kāffe-i eşhür ü aʿvāmı ẕāt-ı kerrūbī-simāt-ı şehryārīleri (10) ḥaḳḳında müteyemmen ü mesʿūd ve mütetebbiʿ-i envāʿ-ı behcet ü inbiṣāṭ-ı nā-maʿdūd idüp (11) eyyām-ı ʿömr ü şevket-i ḫilāfet-penāhīleriñ mezīd-ender-mezīd ve dergāh-ı mekārim-iktināh-ı (12) ẓıllullāhīleriñ maṭlaʿ-ı ehille-i feyż-i cāvīd ve reşk-endāz-ı levāmiʿ-i ḳurṣ-ı (13) ḫurşīd eyleye āmīn bi-ḥürmeti men-inşaḳḳa'l-ḳamer bi-iʿcāzeti'l-mübīn ḥamden lillāhi teʿālā (14) bi'l-ḫayr ve'l-meyāmin işbu vāsıṭatü'l-ʿaḳd-i şuhūr ve mübeşşir-i ḳudūm-ı māh-ı Ramażān-ı (15) ġufrān-neşūr olan şehr-i Recebü'l-ferdüñ duḫūli müyesser ü meşhūd ve baʿde'r-Reġāʾib (16) icrā-yı merāsim-i tebrīk ü tehniyet żımnında semāḥatlü Şeyḫü'l-İslām Efendi dāʿīleriyle [10b] (1) maʿan ḫāk-pāy-ı ʿuyūn-ārā-yı tācdārīlerine nāṣıye-sā-yı ʿubūdiyyet ve vāye-mend-i ṣunūf-ı (2) şeref ü mefḫaret olınmaḳ deʾb-i dīrīn-i devlet-i ʿaliyye-i ebed-nümūn oldığına bināʾen bi-minne teʿālā (3) işbu ve yāḫud günlerden ḳanġısında efendi-yi müşārün ileyh dāʿīleriyle maʿān (4) rikāb-ı müsteṭāb-ı mülūkānelerine ruḫ-sūde olmamız ḫuṣūṣuna iẕn ü ruḫṣat-ı ʿaliyye-i (5) pād-şāhāneleri sezāvār buyurılur ise emr ü fermān.

(6) Tebrīk-i Sāl Żımnında Rikāb-ı İstīẕānı Ḥāvī Taḳrīr-i ʿĀlī

(7) Cenāb-ı ibdāʿ-fermā-yı mevāḳīt-i sinīn ü şühūr ve teceddüd-baḫşā-yı icrā-yı ezmine (8) vü dühūr teḳaddese ẕātühū ʿan-iḥāṭati'l-ʿaḳl ve'ş-şuʿūr ġurre-i ufḳ-ārā-yı sipihr-i (9) salṭanat ve bedr-i menāzil-pīrā-yı āsmān-ı ḫilāfet olan mübārek ẕāt-ı nūrāniyyü's-simāt-ı (10) pād-şāhāneleriñ mā-ṭalʿatü'l-ehille ve'l-büdūr serīr-i ubbehet-maṣīr-i mülūkānelerinde eşiʿʿa- (11) pāş-ı kemāl-i āsāyiş ü ḥużūr iderek ṭabʿ-ı hümāyūn-ı füyūżāt-meşḥūn-ı cihānbānīleriñ (12) nev-be-nev mücellā-yı envāʿ-ı inbisāṭ ve ṣafā-yı mevfūr ve her ān meyāmin-iḳtirān-ı tācdārīleriñ (13) ilā-yevmi'n-nüşūr mütetebbiʿ-i

ṣunūf-ı ibtihāc u ḥubūr-ı nā-maḥṣūr eyleyüp cümle bendegān ve be-taḫṣīṣ (14) çāker-i ṣadāḳat-nişānlarıñ bāb-ı gerdūn-ḳıbāb-ı gītī-sitānīlerin iḳtibās-ı fürūʿ-ı ʿināyet (15) ü iḥsān ile müfteḫir ü mesrūr eyleye āmīn bi-ḥamdihi teʿālā̱ sāl-i güẕārende-i yümn-i iştimāl-i ʿāfiye (16) vücūd-ı maʿālī-nümūd-ı şehryārīleriyle mürūr idüp bugünki güne sene-i cedīde-i muḥarremü'l-ḥarāmıñ [11a] (1) ġurresi ufḳ-ı çerḫ-i devvārdan bedīdār ve şaʿşaʿa-i ʿuluvv-i şān-ı ḫilāfet-penāhīlerine nisbetle (2) noḳṣān-ı māhiyyetin farḳ iderek āftāb-ı ʿālem-tāb-ı ṭāliʿ-i ḫuceste-levāmiʿ-i pād-şāhānelerin (3) istifāde-i envār-ı kemāl ü iʿtilāya ṭalebkār olmaġıla işbu eyyām-ı meserret-ittisāmda īfā-yı (4) merāsim-i tebrīk ü tehniyeti żımnında semāḥatlü Şeyḫü'l-İslām Efendi dāʿīleriyle bi'l-maʿiyye ʿatebe-i (5) ʿulyā-yı mülūkānelerine cebīn-sā-yı ʿubūdiyyet olmaḳ deʾb-i dīrīn-i salṭanat-ı seniyyelerinden olmaḳdan (6) nāşī ol vechile rū-mālī-yi ḫāk-pāy-ı ʿaliyyeleriyle müşerref olmamıza ḳangı gün iẕn ü ruḫṣat-ı ʿaliyye-i (7) mülūkāneleri sezāvār buyurulur ise emr ü fermān.

(8) Tebrīk-i Sāl Żımnında Rikāb-ı İstīẕānı Ḥāvī Taḳrīr-i ʿĀlī

(9) Cenāb-ı fāṭırü's-semāvāt ve'l-arżīn ve mübdiʿ-i menāẓımü'ş-şühūr ve's-sinīn elleẕī resene (10) envāre raḥmetihi ʿale'l-ʿālemīn hemīşe hilāl-i saʿādet-rehīn ebrū-yı cebīn-i çerḫ-i berīn (11) olduḳça bedr-i tābān-ı sipihr-i şevket ü şehryārī ve mihr-i diraḫşān-ı āsmān-ı ubbehet (12) ü kām-kārī olan ẕāt-ı güzīn-i maʿdelet-āyīn-i tācdārīlerin ʿāfiyet ü ṣıḥḥat-i tāmme ile (13) taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı ḫilāfet-penāhīlerinde mekīn ve eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl-i cihānbānīleriñ ebed-ḳarīn (14) iderek semā-yı semāvāt-nümā-yı salṭanat-ı seniyyelerin nücūm-ı zāhire-i şān u şevket ve kevākib-i kevkebe-i ferr ü celādetle tezyīn ve eşiʿʿa-i ʿadl ü dād-ı dāverānēleriñ mesbūṭ-ı basīṭa-i rūy-ı [11b] (1) zemīn eyleyüp evḳāt-ı bāhiretü'l-berekāt-ı şāhānelerinin her ān mümteniʿü'l-inḳısāmını maḳrūn-ı (2) ṣunūf-ı inbisāṭ-ı bihīn velā-siyemmā işbu sene-i cedīde-i ḳameriyyeyi cenāb-ı şevket-meʾāb-ı pād-şāhānelerine (3) müstelzim-i levāiḥ-i eymenü'l-yemīn eyleye āmīn Ḥamden lillāhi teʿālā̱ sāl-i güẕārende-i ferḫunde-meʾāl-i (4) bih-būdī-yi vücūd-ı ʿālem-sūd-ı şehen-şāhīleriyle güẕerān idüp bugünki güni sene-i cedīde-i (5) muḥarremü'l-ḥarāmıñ ġurre-i ġarrāsı rikāb-ı raḫş-ı iḳbāl-i şehryārīleri şeklinde zīr-rān-ı (6) sebük-cevelān-ı gerdūndan nümāyān ve levāmiʿ-i yümn ü esʿād ile cilve-baḫşā-yı ʿuyūn-ı ʿālemiyān (7) olmaġıla işbu ilā̱ āḫirihi.

(8) Tebrīk-i Sāl Żımnında Rikāb-ı İstīẕānı Ḥāvī Taḳrīr-i ʿĀlī

(9)Cenāb-ı tecerrüd-baḫşā-yı māh-ı sāl ve taṣvīr-fermā-yı şekl-i hilāl teḳaddese ẕātühü ʿani'l-endād (10) ve'l-ems̱āl birer felek-i devlet ü iḳbāl ve mihr-i sipihr-i ubbehet ü iclāl olan ẕāt-ı ḫilāfet- (11) āyāt-ı firişte-ḫıṣāl ve vücūd-ı ʿālem-sūd-ı ʿadīmü'l-mis̱āl-i pād-şāhāneleriñ mā-teʿāḳab-(12) e'l-ġudüvv ve'l-āṣāl serīr-i maʿdelet-maṣīr-i şehryārī ve evreng-i mīnū-reng-i kām- (13) kārīlerinde edvem-i ʿömr-i ʿāfiyet ve ekmel-i şān u şevketle maẓhar-ı envār-ı teʾeyyüd-i lā-yezāl (14) ve mevrid-i envāʿ-ı feyż-i minvāl iderek felekü'l-burūc-ı salṭanat-ı kübrā-yı tācdārīleriñ (15) hemīşe ālü'l-āl ve eşiʿʿa-i kevākib-i şān u şükūh-ı cihānbānīleriyle aḳṭār-ı şarḳ u ġarbı (16) māl-ā-māl eyleyüp şemşīr-i ḳuvve-i ḳāhire-i gītī-sitānī ve tīġ-i ḳażā-teʾs̱īr-i saṭvet-i bāhire-i ṣāḥib- [12a] (1) ḳırānīleriñ mülāzım-ı rikāb-ı aṣḥāb-ı baġy ü ḫılāl ve ʿale'l-ittiṣāl ẕāt-ı şevket- (2) simāt-ı ẓılliyyet-penāhīleriñ fetḥ-i mübīn-i sübḥānī ve naṣr-ı ʿazīz-i Ṣamedāniyyesine muvaffaḳıyyetle mübtehicü'l-bāl (3) ve sāye-i Sidre-vāye-i kişver-güşāyīlerinde ʿāmme-i bendegānı nāʾil-i āmāl eyleye āmīn (4) s̱ümme āmīn bi-ḥamdihi teʿālā̱ sāl-i māżī-yi ʿāfiyet-i tāmme-i vücūd-ı maʿālī-nümūd-ı şehen-şāhīleriyle (5) güẕerān idüp bugünki güni sene-i cedīde-i muḥarremü'l-ḥarāmınıñ ġurre-i ġarrāsı (6) ḫançer-i ḳamer-peyker-i ferr ü iclāl-i şehryārīleri şeklinde miyān-ı āsmāndan ʿarż-ı cemāl ile teceddüd-i envār-ı (7) ṭāliʿ-i ferḫunde-fāl-i şāhānelerinde dāll ü tevāfür-i esbāb-ı ubbehet ü iclāl-i pād-şāhānelerine (8) berāʿat-ı istihlāl olmaġıla işbu ilā̱ āḫirihi.

(9) Tebrīk-i Sāl Żımnında Rikāb-ı İstīẕānı Ḥāvī Taḳrīr-i ʿĀlī

(10) Cenāb-ı taḳdīr-fermā-yı menāzil-ḳamer ve nesaḳ-baḫşā-yı burūc-ı mihr-i enver cellet āyātü ʿaẓametihi ʿan-idraki ʿuḳūli'l-beşer ġurre-i ġarrā-yı āsmān-ı devlet ü dāverī ve bedr-i aʿlā-yı sipihr-i (12) salṭanat u serverī olan ẕāt-ı hümāyūn-ı bülend-aḫter-i şāhāne ve nefs-i nefīs-i ḫuceste- (13) es̱er-i pād-şāhānelerin ile'l-ebed taḫt u efser-i ḫilāfet-penāhīlerinde s̱ābit ü müsteḳarr ve envār-ı (14) şān u şevket ü iclāl-i cihānbānīlerin zīb ü ferr-i aḳṭār-ı heft-kişver iderek (15) tārīḫ ü ezmān-ı meyāmin-iḳtirān-ı mülūkānelerin envāʿ-ı feyż ü meserret ve aḳsām-ı inbisāṭ (16) u behcetle nuḫbe-i edvār-ı felek ve bi'l-ḫuṣūṣ işbu sene-i cedīde-i ḳameriyyeyi ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı [12b] (1) şehen-şāhīlerine min-külli'l-vücūh mesʿūd u mübārek eyleyüp idrāk-i ems̱āl-i nā-mütenāhīsiyle (2) devr-i istiḳbāl-i ferḫunde-meʾāl-i şehryārīlerin daḫı mezīd-ender-mezīd mevāhib-i gūn-ā-gūn-ı (3) Sübḥāniyyesine maḳrūn u mütedārik ve levāmiʿ-i ʿāṭıfet ü iḥsān-ı dāverānelerin kāffe-i (4) ʿibād ve bi't-taḫṣīṣ çāker-i ṣadāḳat-muʿtādları üzerinden ġayr-ı münfekk eyleye āmīn (5) bi-ḥamdihi teʿālā̱ sāl-i güẕārende-i ferrūḫ-fāl

ṣafā-yı bāl-i mekārim-iştimāl-i mülūkāneleriyle güẕer (6) idüp bugünki güni sene-i cedīde-i muḥarremü'l-ḥarāmın ġurresi zevraḳ-ı ubbehet (7) revnaḳ-ı ferr ü iclāl-i tācdārīleri miẟillü lemʿa-rīz-i kenār-ı çerḫ-ı deryā-fām ve mevc-engīz-i (8) mā-cerā-yı sürūr-ı enām olmaġıla işbu ilā āḫirihi.

(9) Tebrīk-i Vilādet Żımnında Taḳrīr-i ʿĀlī

(10) Cenāb-ı ber-ārende-i nigār-ḫane-i vücūd ve nigārende-i eşkāl-i būd u ne-būd teḳaddese (11) ẕātühü ʿan-nebti'l-vālid ve'l-mevlūd hemāre necl-i āf-tāb-ı çerḫ-i kebūd pey-ā-pey meşīme-i ṭulū (12) u işrāḳdan ʿarż-ı ruḫsāre-i vürūd ve tezyīn-i gehvāre-i şühūd itdikçe rūḥ-ı ḳālıb-ı (13) cihān ve māye-i ḥayāt-ı cihāniyān olan mübārek vücūd-ı bih-būd-ı mekārim-ālūdların serīr-i (14) şevket-maṣīr-i mülūkānelerinde ʿömr ü iḳbāl-i nā-maʿdūd ve ferr ü iclāl-i ġayr-ı maḥdūd ile rehīn-i beḳā vü ḫulūd (15) ve maṭlaʿ-ı ṣulb-i pāk-i feyżnāk-i şehen-şāhīlerinden ʿale't-tevālī iltimāʿ-yı şümūs-ı bāriḳa-i (16) nesl-i ʿālīleri müşāhedesiyle ʿāmme-i ʿibād ve bi't-taḫṣīṣ bu ʿabd-i ṣadāḳat-muʿtādların mustaġraḳ-ı **[13a]** (1) envār-ı envāʿ-ı sürūr u feyż-efzūd iderek ẓıll-i ẓalīl-i luṭf u iḥsān-ı cihān- (2)bānīlerin mefāriḳ-ı ʿācizānemizde ẟābit ü memdūd eyleye āmīn.

(3) Taḳrīr-i ʿĀlī

(4) Çāker-i kemīneleri her ḳanda olsam ḫᵛān-ı iḥsān-ı ḫusrevānelerine maẓhariyyetle müfteḫir ü mübāhī (5) ve her ne maḥalde bulunsam mevāʾid-i celīletü'l-ʿavāʾid-i mekārim-i bī-pāyānelerinden vāyemend-i niʿam-ı (6) nā-mütenāhī olageldikçe bināʾen sāye-i maʿālī-vāye-i mülūkānelerinde bugünki gün (7) sāʾir ḳullarıyla tenezzüh ü istinşāḳ-ı hevā olınmaḳda iken "Veli'l-arżı min-keʾsi'l-Kerīmi (8) naṣībun"[107] medlūlince muḳteżā-yı şīme-i kerīme-i bende-perverdī mübteġā-yı seciyye-i seniyye-i mekārim- (9) güsterī şāhāneleri üzre aṭʿime-i nefīse-i şehryārīlerinden çāker-i kemterleri ḥiṣṣe-i ḫāṣṣa (10) ve mevhibe-i muḫtaṣṣaya sezāvār ve māʾide-i ʿamīmü'n-nevāl-i cihānbānīleriyle sofra-i āmāl-i bendegānem (11) leb-rīz-i mübāhāt u iftiḫār buyurılmaġıla maʿiyyet-i çākerānemde olan ḳullarıyla tenāvüle ibtidār (12) birle her loḳması mānend-i ġıdā-yı rūḥānī nümūde-nümā-yı taʿmīm-i cinānī ve ebdān-ı bendegān-ı (13) ṣadāḳat-ı ʿutuvvānelerine baḫşende-i ḳuvvet ü ḥayāt-ı cāvidānī olaraḳ ḫitām-ı tenāvülünde (14) cümle ḳulları duʿā-yı devām-ı ʿömr ü şevket-i dāverānelerine yād u teẕkār ile şīrīn-kām oldıġımız rehīn-i ʿilm-i ʿālem-ārā-yı tācdārīleri buyurıldıḳda emr ü fermān.

---

[107] Yerin (arzın) Allah'ın bardağından nasibi vardır.

[13b] (1) Hediyye İrsālini Ḥāvī Dīger Taḳrīr-i ʿĀlī

(2) ʿAbd-i kemterleri mülk-i yemīn-i ẕāt-ı kerrūbī-ṣıfāt-ı ḫilāfet-penāhīleri oldıġım şerefe mebnī rūz (3) u leyāl zīr-i ḳadem-i mekārim-tevʾem-i şāhānelerine rūy-ı ruḫsāre-i ḍarāʿat u ibtihālimi (4) ferş ile basṭ-ı bisāṭ-ı ʿubūdiyyetde her ne ḳadar medd-i rişte-i cidd ü saʿy eylesem yine īfā-yı (5) veżāʾif-i rıḳḳıyyet ve edā-yı vācibe-i şükr ü sipās-ı niʿmet bīrūn-ı dāʾire-i vüsʿ ü ḳudret (6) ve ḫāric-i ḥayta-i tāb u miknet-i ʿācizānem oldıġı emr-i āşkār ise daḫı mezīd ʿafv u teġāfül-i (7) bende-perverī ve vüfūr-ı ḥilm ü eşfāḳ-ı merāhim-güsterīlerine ittikāʾ-i sāḥil-serāy-ı bī-hem-tā-yı Top (8) ḳapu'da vażʿ-ı bī-naẓīr ü ṭarḥ-ı dil-peẕīr ile ḳarīb-i ḥüsn-i ḫiṭām olan ḳaṣr-ı kebīr-i behişt-manẓar-ı (9) cihānbānīlerinde yümn ü şeref-i pā-būs-ı maʿālī-meʾnūs-ı ḫilāfet-penāhīleriyle felek-mümāss olmaḳ (10) ümmīd ü emniyyesiyle envāʿ-ı şerm ü ḥicāb ve gūn-ā-gūn ḫaclet ü pīçtāb ile bir ḳıṭʿa bisāṭ-ı (11) nā-çīz taḳdīmine ictisār ḳılınmaġıla reşk-endāz-ı penbe-i mehtāb ve ġıbṭa-fermā-yı ḫayta-i işʿāʿ-ı (12) āftāb olan ḳaṣr-ı nādirü'l-ʿaṣr-ı şāhānelerine ḳullarınıñ o māḳūle şeyʾ-i ḥaḳīri taḳdīmine (13) ibtidārım felek-aṭlās-ı bülend-maḳāma ḫāk-i ḥażīż-i ḥaḳāret-nümānıñ ʿarż-ı berg-i çemen (14) eylemesi ḳabīlinden olaraḳ şāyān-ı ḫāk-pāy-ı iksīr-sā-yı cihānbānīleri buyurılması muṭlaḳā şīme-i (15) kerīme-i luṭf u iḥsān-ı şāhāne ve seciyye-i seniyye-i ʿināyet ü ʿāṭıfet-i bī-pāyān-ı pād-şāhānelerine (16) menūṭ u muḥtāc idügi muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı dāverāneleri buyurıldıḳda.

[14a](1) Cennet-mekān Efendimiziñ Gelibolı'yı Teşrīf-i Hümāyūnlarından Ṣoñra Mā-beyn-i (2)Hümāyūn Ṭarafına Bāb-ı ʿĀlī'den Yazılan Teẕkire

(3) Veliyy-i niʿmetimiz rūḥ-ı ʿālem efendimiz ḥażretleri yümn ü iḳbāl ile Gelibolı'yı teşrīf-i hümāyūn (4) buyurup cumʿa gününe ḳadar Gelibolı'da basṭ-ı bisāṭ-ı şevket ü iclāl buyuracaḳları (5) maʿlūm-ı ʿācizānemiz olmuş olmaġıla Rabbim eyyām-ı ʿömr ü şevket-i şehryārīleriniñ her sāʿatini (6) maẓhar-ı feyż-i cedīd ve mücellā-yı tevfīk ü teʾyīd iderek ān-be-ān inşirāḥ-ı derūn ve inbisāṭ-ı (7) mülūkānelerin müzdād eylesin egerçi şems-i raḫşān ḳangı burca taḥvīl-i seyr ü ḥareket eylese (8) yine şaʿşaʿa-i envār-ı ʿaẓīmü'l-āşārı cihān u cihāniyāna şāmil oldıġında söz yoḳ (9) lākin Allāh biliyor ki ḳarż-ı mihr-i salṭanat efendimiz ḥażretleri dīde-i ḥırbā-yı ʿubūdiyyetimizden (10) uzadıḳça dünyā başımıza teng ü tār ve ġalebe-i ġamm u endūh ile ʿaḳl u efkārımız tār u mār (11) olaraḳ bī-iḫtiyār ḳalup ʿācizānemiz sūzān u lerzān olmaḳdadır ve bunuñla bile (12) maḥżā-yı ẕāt-ı şevket-simāt-ı ḥażret-i şehen-şāhīniñ ḥaḳḳ-ı kemterānelerimizde şāyān u sezāvār (13) buyurılagelen merāḥim-i bī-pāyān-ı bende-perverāneleri iḳtiżāsınca belki irāde-i seniyye-i (14) mülūkāneleri müteʿalliḳ buyurılan maḥalleriñ

seyr ü temāşāsından istīfā-yı ḥaẓẓ-ı (15) şāhānelerine ḥāşā māniʿ olmaḳ ve inbisāṭ-ı ṭabʿ-ı maʿālī-nebʿ-i pād-şāhānelerine (16) īrāṣ-ı ḫalel itmek ḫalecānıyla derece-i elem ü ıżṭırābımızı bildirmege daḫı cesāret idemedigimizden **[14b]** (1) ne nuṭḳ u kelāma ve ne ṣabr u ārāma mecālimiz olmayup ḥālimiz ḳat ḳat müşkil olmuşdır ḫuṣūṣā (2) Rabbim her ān mümteniʿül-inḳısāmını ẕāt-ı hümāyūn-ı cihānbānīye müteyemmen ü mesʿūd eylesün sene-i (3) cedīde muḥarremü'l-ḥarāmı ḥulūl itmekle mübārek rikāb-ı ḳamer-tāb-ı mülūkānelerine yüz sürmek şerefinden (4) maḥrūmiyyetimiz sīne-i ʿubūdiyyetimizi dāġ-ber-dāġ iderek bi-luṭfihi ve keremihi teʿālā̱ ḳarīben ḫāk- (5) pāy-ı mekārim-iḥtivā-yı şāhāneleriyle tenvīr-i bāṣıra-i çeşm-i iştiyāḳ itmek tesellīleri reşḥa- (6) pāş-ı imdād olmasa cism-i nā-tüvānımız daḫı ḳalb-i fürūzānımız gibi şuʿledār olacağında şübhe (7) yoḳdur işte bu vechile sūz u güdāẕımız başdan aşmaḳda ve daḳīḳa-be-daḳīḳa ḥużūr (8) u rāḥat-ı bendegānemiz meslūb olup belki ḥaḳīḳatde ḥayāt u zindegānemiziñ leẕẕetini bulamayaraḳ (9) boynımızı büküp rūz [u] şeb ʿuyūn-ı intiẓārımızı şāh-rāh-ı ümmīde diküp ḥaḳḳ-ı çākerānelerimizi (10) ẓuhūr-ı merāḥim-i seniyyeye dīde-i cān u cānān ile müteḥassir ü muntaẓır olmaḳda olduğumuz maʿlūm-ı (11) ʿālīleri buyuruldıḳda ʿacebā rūḥ-ı revānımız efendimiz aḥvāl-i ʿacz-iştimālimize tercemān ḳangı (12) gün ebdān-ı ʿubūdiyyet ü ibtihālimizi iḥyā buyuracaḳlarını Allāh içün ṭaraf-ı çākerānemize tebşīre (13)ʿināyet-i ʿaliyyeleri maʿṭūf u meşmūl buyurulması ẕāt-ı vālā-yı kerīmānelerinden cümleten niyāz u mütemennā-yı (14) bendegānemiz olmağıla ol bābda luṭf u kerem-i seniyyü'ş-şiyem efendimiziñdir.

[15a] (1) Mā-beyn-i Hümāyūna Ramażān-ı Şerīfi Tebrīk Teẕkiresi

(2) Maʿlūm-ı devletleridir ki perverde-i nemek ü nān ve ber-āverde-i fażl u iḥsān olan (3) ʿabd-i muḫliṣ-i memlūk-i müteḫaṣṣıṣa göre her ān u her sāʿat ḥuḳūḳ-ı ʿubūdiyyet ve vaẓīfe-i memlūkiyyetini (4) tefekkür ü teẕekkür ile veliyy-i niʿmet efendisiniñ duʿā vü s̱enā-yı lāzımü'l-edāsı ḫıdmet-i mūcibü'l-mefḫaretinde (5) leyl ü nehār muḳīm ü müstaḳīm olmaḳ ve eẓhār-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyete münāsebet-i ʿācizāne tedārikünde (6) bulunmaḳ ḫuṣūṣları meẕheb-i ṣadāḳatda derece-i vücūba ḥāʾiz ve mesʾelede ıṭnāb u ıṭrāya cesāret (7) olınsa daḫı cāʾiz olmağıla bi-ḥamdihi Sübḥānehu ve teʿālā̱ ebrek ü eşher-i şühūr olan māh-ı Ramaẓān-ı (8) şerīf şevketlü kerāmetlü ḳudretlü ʿaẓametlü veliyy-i niʿmetimiz veliyy-i niʿmet-i ʿālemiyān ṣāḥib-zemān-ı (9) mülk-i cihān teʾsīs-fermā-yı taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı cihānbānī revnaḳ-baḫşā-yı dūdmān-ı celīlü'ş-(10) şān-ı ʿOs̱mānī nūr-ı ʿaynü's-salṭanati'l-ʿuẓmā ʿaynü nūrü'l-ḫilāfeti'l-kübrā lā-zāle maḥfūẓen (11) fī-ḥıfẓi'l-Mevlā efendimiz ḥażretleriniñ mübārek vücūd-ı bih-būd-ı şāhāne ve

muʿallā-ẕāt-ı (12) bāhirü’l-kerāmāt-ı pād-şāhāneleri ṣıḥḥat ü ʿāfiyetle māh-ı Ramażān-ı şerīf güẕerān idüp (13) sāye-i şevket-vāye-i şehryārīlerinde bi’l-cümle ehl-i İslām feraḥ u faḫūr edā-yı ṣıyām u ḳıyāma (14) muvaffaḳ olaraḳ idrāk-i ʿabd-i şerīf müyesser olmış oldıġından bu mevāhib-i İlāhiyye ve revātib-i (15) Sübḥāniyyeye teşekküren cümle-i ehl-i īmān ve kāffe-i bendegānı müstaġraḳü’l-iḥsān üzerine yeñi başdan (16) duʿā-yı ʿömr ü şevket-i şāhāneleri farīża-i ḥāl ve bi’l-ḫuṣūṣ aḥḳar u kemter olan ʿabd-i **[15b]** (1) memlūka ehemm-i aʿmāl-i mā-fi’l-bāl olmaġıla hemīşe cenāb-ı Ḥaḳ ʿabd-i şerīfiñ her ānını hezār feyż-i cedīd (2) ve iḳbāl-i medīd eyleye mübārek ẕāt-ı hümāyūn-ı şāhāneye saʿīd-ender-saʿīd ve eyyām-ı ʿömr ü şevket ü iclāl-i (3) şehryārīlerin mezīd-ender-mezīd eyleyüp müşāhede-i ems̱āl-i nā-mütenāhiyyesiyle salṭanat-ı seniyye-i (4) sermediyyeleriniñ her rūzını bā-tevfīḳi ve’l-teʾyīd reşk-i nev-rūz u ʿīd ve ism ü resm-i (5) bed-ḫᵛāhānı ṣaḥīfe-i ʿālemden maḥv u nā-bedīd eylemek daʿavātı bi-ḫulūsi’l-ḳalb teʾdiye vü teẕkār (6) ḳılınaraḳ min-ġayri ḥaddin īfā-yı resm-i ʿubūdiyyete cesāret ḳılındıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārāları buyurıldıḳda (7) emr ü fermān.

(8) Mā-beyn-i Hümāyūn Ṭarafına Yazılan Ṣūret-i Teẕkire

(9) Hemīşe cevāhir-i eflāk-i mīnā-fām nümāyende-i aʿrāż-ı ezmine vü eyyām olduḳça Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā̱ (10) ḥażretleri ġurre-i tābende-i ufḳ-ı şevket ü iclāl-i şehryārī ve dürre-i raḫşende-i ṣadef-i devlet (11) ü iḳbāl-i tācdārīleri olan ẕāt-ı kerrūbī-simāt-ı ḥażret-i şāhāneyi kemāl-i ṣıḥḥat (12) ü ʿāfiyet-i vücūd ve mezīd celālet ü ubbehet-i ebed-nümūd ile taḫt-ı felek-mümāss-ı ḫilāfet-i ʿuẓmā (13) ve serīr-i sipihr-esās-ı salṭanat-ı kübrālarında ber-ḳarār u ber-devām ve eyyām-ı ʿömr ü şevket ü şükūh-ı (14) şehen-şāhīlerin bīrūn-ı ḥayṭa-i ḥadd ü encām eyleyüp işbu idrāki taḳarrub iden māh-ı Ramażān-ı (15) maġfiret-resānıñ her ān u sāʿatini ẕāt-ı hümāyūn-ı mülūkānelerine müstelzim-i envāʿ-ı meyāmin (16) ü esʿād ve müstenbiʿ-i ṣunūf-ı ibtihāc u inbisāṭ-ı bī-ʿidād iderek hezār-ender-hezār **[16a]** (1) rehīn-i idrāk ve her bār ṣīt ü saṭveṭ-i ṣāḥib-ḳırānīleriyle düşmen-i dīn ü devlet-i (2) ʿaliyyelerin lerze-nāk ü sīne-çāk eylemek daʿavātı fātiḥa-i evrād u eẕkārım olaraḳ (3) lillāhi’l-ḥamdü ve’l-minne feyż-ā-feyż-i teʾyīdāt-ı Sübḥāniyye ile iḥyā-sāz-ı mülk-i ʿOs̱mānī ve sāyemend-i ẓılāl-i (4) cenāb-ı cihānbānī olan ʿaṣr-ı dāʾimü’n-naṣr-ı ḥażret-i gītī-sitānīniñ her rūz-ı fīrūzı (5) bendegān-ı salṭanat-ı seniyyelerine hem-ḳadr-i ʿabd-i ekber ve her mebde-i ser-māye-i ḥayāta ber-ā-ber olup (6) ancaḳ eyyām u evḳāt-ı mütemeyyize ʿibād-ı ṣadāḳat-muʿtāda başḳaca ibrāz-ı rıḳḳıyyet ü ʿubūdiyyete medār-ı tevessül (7) olageldiginden bu defʿa Ramażān-ı şerīf münāsebetiyle min-ġayri ḥaddin ve liyāḳatin zīr-i ḳadem-i merāḥim- (8) tevʾem-i

şāhāneye ferş-i rūy-ı ruḫsāre-i ʿubūdiyyetime mis̱āl-i ʿācizāne olmaḳ ve kemāl-i merḥamet (9) ü iltifāt-ı mülūkāneden nāşī teyemmüngāh-ı mekkār-ı iktināh-ı cenāb-ı cihāndārī taʿalluḳına sezāvār buyurılmaḳ (10) emniyyesiyle ḫāk-pāy-ı ʿuyūn-ārā-yı şāhāneye niyāzmendāne vü mutażarrıʿāne hezār şerm ü ḥicāb ve ʿacz (11) ü ibtihāl-i bī-irtiyāb eylese cürʾet ü cesāret ḳılınmış olmağıla ʿuluvv-i şān u şevket-i ḥażret-i (12) şehen-şāhī nisbetiyle teḳaddüme-i mez̠kūre-i kemterānem ḫāk-i ḥaḳīriñ semāʾ-i ḫaṭīre ʿarż-ı berg-i (13) sebz eylemesi ḳabīlinden olup maʿa-z̠ālik būd u nümūd-ı berg-i çemen daḫı es̱er-i feyż-i āsmān (14) oldığı mis̱illü çākerleriniñ daḫı bu gūne ictisārım maḥż-ı ilticā-yı ʿafv ü iḥsān-ı mülūkāneye (15) mebnī olmaḳ ḥasebiyle luṭfen ve ʿināyeten ber-vaḳt-i inbisāṭ-ı mekārim-menāṭ-ı ḥażret-i şehryārīde ḫāk- (16) pāy-ı maʿālī-iḫtivā-yı şāhānelerine ʿarż u taḳdīme himmet-i müstevcibü'l-minnet-i kerīmāneleri maʿṭūf **[16b]** (1) u maṣr[ū]f buyurılması niyāz-ı ʿācizānem oldığı maʿlūm-ı devletleri buyurıldıḳda ol bābda luṭf (2) u kerem seniyyü'ş-şiyem efendim ḥażretleriniñdir.

(3)Ṭaraf-ı Ḳāʾim-Maḳāmīden Mā-beyn-i Hümāyūn Ṭarafına Tez̠kire

(4) Çākerleriniñ evvel ü āḫir mażhar u müstağraḳ oldıġım envāʿ-ı ʿināyāt-ı bī-ġāyāt-ı seniyyeniñ cümlesi (5) maḥż-ı z̠āt-ı merḥamet-simāt-ı ḥażret-i ẓıllullāhī ve cenāb-ı mekārim-meʾāb-ı şehen-şāhī ṣānallāhu teʿālā̠ (6) eyyāme salṭanatihi ʿani't-tenāhī efendimiz ḥażretleriniñ kemāl-i merḥamet ü elṭāf-ı nā-mütenāhī farṭ-ı iltifāt (7) u iḥsān-ı ḫilāfet-penāhīleri iḳtiżāsından olup bu ʿāciz de hiçbir şeyʾe liyāḳat u istiḥḳāḳ (8) olmadıġı mis̱illü tā-be-gülū müstağraḳ oldıġım niʿam-ı celīleniñ īfā-yı vācibe-i teşekkürüne der-kār (9) u āşkār olan ʿacz ü ḳuṣūrımı daḫı bilerek hemān naṣb-ı ʿayn ve sebeb-i saʿādet-i dāreynim (10) olan rıżā-yı meyāmin-iḳtiżā-yı şāhāneleri taḥṣīline muvaffaḳıyyetden ġayrı bir emel-i bendegānem (11) olmadıġından leyl ü nehār ʿaḳl ü fikr-i ʿācizānem bu emniyye-i müstmendāneye maṣrūf u munḥaṣır (12) oldığı Ḫudā-yı Müteʿāle ʿayāndır bu defʿa semāḥatlü Şeyḫü'l-İslām Efendi ḥażretleri (13) ṭarafından bende-zādeleri ismine bir ḳıṭʿa reviş-i hümāyūn vürūd idüp Allāh bilür ki (14) çākerleriniñ ḳaṭʿan ḫaberim ve mütebādir-i ḫayāl ü ḫāṭırım olmamağıla bu ʿināyet-i ʿaliyye daḫı mücerred ḥaḳḳ-ı (15) nā-müsteḥaḳḳ-ı bendegānemde mütetābiʿü'ẓ-ẓuhūr olan ṣunūf-ı mekārim ü iḥsān-ı cihāndārī (16) ve şīme-i kerīme-i çerāġ-efrūzı cenāb-ı şehryārī ās̱ār-ı celīlesinden olmaḳ ḥasebiyle vüfūr-ı **[17a]** (1) ʿacz ü ḍarāʿat ile dest-ber-dāşte-i bārgāh-ı aḥadiyyet olaraḳ Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā̠ (2) ḥażretleri mübārek z̠āt-ı kerrūbī-simāt-ı cihānbānīlerin tükenmez ʿömr ü ʿināyet ü iḳbāl (3) ve nihāyetsiz şān u şevket ü iclāl ile serīr-ārā-yı salṭanat u tācdārī (4) ve müttekā-pīrā-yı ferr ü ubbehet-i

kāmkārī iderek ile'l-ebed sāye-i Sidre-pāye-i şehryārīlerin (5) mufārıḳ-ı bendegān-ı mustaġrıḳü'l-iḥsānlarına dā'imiyyü'l-ittiṣāl ve düşmen-i dīn ü devlet-i ʿaliyyelerin (6) rehīn-i ḳahr u mahv u iżmiḥlāl eylemek daʿavātı pīrāye-i zebān-ı ibtihāl ḳılınmaḳda oldığını ber-vaḳt-i (7) inbisāṭ-ı mekārim-menāṭ-ı şāhānelerinde ḫāk-pāy-ı merāḥim-iḥtivā-yı mülūkānelerine ʿarż (8) u ifādeye himmet-i vālā-yı ʿāṭıfet-kārīleri şāyān u sezāvārıyla çākerleri memnūn u minnetdār (9) buyurılmaḳ bābında luṭf u kerem ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir.

(10) Ṣūret-i Teẕkire

(11) Cenāb-ı āferīnende-i mevāsim ü ezmān ve zīnet-dehende-i bahāristān-ı imkān hemīşe ẕāt-ı (12) vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerin çemen-i ṣuffe-i devlet ü iḳbāl ve gülşen-serāy-ı ubbehet ü iclālde ber-ḳarār (13) eyleyüp her ān sāḥa-i żamīr-i mekārim-semīrlerin şükūfezār-ı ibtihāc u ḥubūr ve gül-berg-i ṭabʿ-ı (14) ʿālīlerin maḥabbet-i nesāyim-i inşirāḥ u sürūr eyleye āmīn bi-ḥamdihi ḳudret-i kāmile-i cenāb-ı Perverdgār (15) ve ḥikmet-i bāliġa-i ḥażret-i Kirdgār ile āb u tāb-ı faṣl-ı rebīʿ cism-i basīṭa-i zemīne ifāża-i **[17b]** (1) ḥayāt-ı rebīʿ idüp cūş u ḫurūş-ı çemen-i lücce-i ḫaḍrāya ve reng ü būy-ı şükūfe (2) vü ezhār-ı ḥayret-efzā-yı aṣḥāb-ı iʿtibār olaraḳ āyīne-i ṭabʿ-ı vālāları miẟillü cevv-i hevāda leṭāfet (3) ü ṣafvet hüveydā ve her bir mesīre-i nüzhetgāh-ı dil-güşā envāʿ-ı ṭīb ü ṭarāvetle maḥsūd-ı cinān-ı (4) erbaʿa-i dünyā olup murġān-ı terāne-perdāz ve ʿale'l-ḫuṣūṣ tercemān-ı rāz-ı ʿaşḳ u niyāz olan (5) ʿandelīb-i ḫoş-āvāz naġāmāt-ı mü'eẟẟir ile terennüm-sāz u sāmiʿa-nevāz olmaġa āġāz itmekle (6) işbu eyyām-ı behcet-ittisāmda seyr-i sevāḥil ü ṣaḥrā ve temāşā-yı ṣunʿ-ı Ḫudā nuḳūş-ı beşeriyyeye bāʿiẟ-i (7) inbisāṭ u şādmānī ve belki nümūne-nümā-yı ġıdā-yı rūḥānī olmaḳdan nāşī bi-minne teʿālā̱ bahāriyye (8) ve yāḫud leb-i deryāda vāḳıʿ āḫar bir mesīre-i feraḥ-fezādan ḳanġısına sevḳ-i zevraḳ-ı iḳbāl (9) buyurılur ise sāye-ṣıfat çākerleri daḫı şeref-yāb-ı muʿayyen olmaḳ üzre emr ü işʿāra (10) himmet ü ʿināyet-i seniyyeleri şāyān buyurılmaḳ bābında emr ü fermān.

(11) Ke-ẕālik Teẕkire

(12)Şems-i tābānıñ burūc-ı iẟnā-ʿaşer nisbeti ʿale's-seviyye ise de her bir burca naḳl ü taḥvīlinde (13) niẟār-ı āẟār-ı envār u işrāḳāt eyledigi gibi mihr-i münīr-i āsmān-ı ḫilāfet-i ʿuẓmā ve āftāb-ı şaʿşaʿa- (14) pāş-ı semā'-i salṭanat-ı kübrā şevketlü kerāmetlü ʿaẓametlü veliyy-i niʿmetimiz veliyy-i niʿam-ı ʿālem ü ümem efendimiz (15) ḥażretleri dünki gün bi'l-yümn ve'l-iḳbāl ve bi'ş-şevketi ve'l-iclāl serāy-ı bī-hem-tā-yı Beşiḳṭaş'a (16) naḳl-i hümāyūn buyurmuş olduḳlarına mebnī bende-i āstān-ı Keyvān-eyvān ve çāker-i dergāh-

ı bülend-erkān-ı **[18a]** (1) şāhāneye göre tecdīd-i vaẓīfe-i daʿavāt ve tezyīd-i vācıbe-i münācāt ehemm ü elzem ve kāffe-i (2) aḥvāl ü āmāla mürеccaḥ u muḳaddem olmaḳ ḥasebiyle cenāb-ı Ḥaḳ ve Feyyāz-ı muṭlaḳ ẓıll-i Yezdān (3) u ḫalīfetü'r-Raḥmān rūḥü'l-ervāḥ-ı cihān ve nūrü'l-envār-ı kevn ü mekān iḥāṭa-i evṣāf-ı (4) ʿaliyyesinde ḳalemler ʿāciz ve sitayiş ü s̱enā-yı pād-şāhānesi ḥayyiz-i imkānı ġayr-ı ḥāʾiz olan (5) efendimiz pād-şāhımız ḥażretleriniñ muʿallā-ẕāt-ı ḫilāfet-simāt-ı şehryārī ve mübārek-nefs-i (6) nefīs-i cihāndārīlerin cemīʿ-i ālām u ekdār-ı rūzgārdan maṣūn u maḥfūẓ eyleyüp (7) tāk-i fuṣūl ü mevāsim müteʿāḳib ü müterādif olduḳça kemāl-i himmet ü ʿāfiyetle hezārān hezār (8) seneler gāh ṣayfiyye-i hümāyūn ve gāh şitāʾiyye-i meyāmin-merhūna naḳl-i ʿālī-yi şāhānelerin (9) müyesser eylemek üzre işbu naḳl-i hümāyūn-ı tācdārīlerin min-külli'l-vücūh eymenü'l-yemīn ve iḳāmet-i ʿaliyye-i (10) şehryārīleriniñ her daḳīḳasını envāʿ-ı neşāṭ u inbisāṭa rehīn eyleyüp ānen-fe-ānen eyyām-ı ʿömr (11) ü şevket-i şehryārī ve ṣafā-yı ṭabʿ-ı hümāyūn-ı cihāndārīlerin bī-ḥadd ü intihā ve bed-ḫᵛāhān-ı salṭanat-ı (12) seniyye-i ebediyyü'd-devāmların ḳahr-ı Ḳahhārī ile rūy-ı ʿālemden nā-būd u nā-peydā eylemek daʿavātıyla (13) īfā-yı resm-i tebrīki ictisār ḳılındığı maʿlūm-ı ʿālīleri buyurulduḳda.

(14) Mā-beyn-i Hümāyūna Tebrīk-i Īḳād-ı Ḳanādīl

(15) Lillāhi'l-ḥamdü ve'l-minne şān u şevket-i cihāngīrānesi müceddid-i elf-i s̱ānī elḳāb-ı müsteṭābıyla müzeyyel (16) vaṣiyyet-i saṭvet-i İskenderānesi revnaḳ-efzā-yı taḫt-ı ʿOs̱mānī evṣāf-ı meḥmedet-ittiṣāfıyla **[18b]** (1) bī-ḥall olan şevketlü kerāmetlü ʿaẓametlü maʿdeletlü veliyy-i niʿmetimiz veliyy-i niʿmet-i ʿālemiyān ḫalīfe-i Yezdān (2) pād-şāh-ı ḳader-ḳudret ve şehen-şāh-ı velī-sīret efendimiz ḥażretleriniñ ser-levḥa-i nüsḫa-i edvār (3) ve nişāngāh-ı ezmān u aʿṣār olan vilādet-i bāhirü'l-beşāret-i ʿaliyyeleri yevm-i mesʿūdunda (4) teşekkür-i ālā-yı İlāhiyye ve teẕekkür-i naʿmā-yı Sübḥāniyye żımnında iẓhār-ı şevḳ u şādmānī ve iʿlān-ı ferḥat (5) u kām-rānī ʿāmme-i müʾminīn ve kāffe-i bendegān-ı ṣadāḳat-ı rehīne bāʿis̱-i mübāhāt u iftiḫār ve zerīʿa-i (6) ibtihāc u istibşār olmaḳdan nāşī ber-muḳteżā-yı irāde-i seniyye dün gice yaʿnī ol rūz-ı meserretiñ (7) şeb-i pür-ṭarabında ṭarḥ-ı maṭbūʿ-ı vālā ve ṭarz-ı maṣnūʿ-ı zībā üzre ṭaraf ṭaraf icrā-yı (8) resm-i ḳandīl ile tā-be-ṣabāḥ envār-ı meh-tāb ve rūşenāyī-yi ḳanādīl yek-dīgere muṭāraḥa-i fürūʿ-ı (9) zīb ü zīnet iderek sāye-i iḥsān-vāye-i şāhānede ʿīd-i saʿīd-āsā ḳılup cümle bendegān (10) mesrūr ve ḫuṣūṣā bu ʿabd-i memlūk-i dergāh-ı cihān-penāh istināre-i envāʿ-ı feyż-i dil-şādī (11) ile müstaġraḳ-ı nūr-ı sürūr olmaġıla hemīşe mübārek ẕāt-ı bī-mis̱āl-i ḥażret-i şehryārī kemāl-i ṣıḥḥat u ʿāfiyetin (12) ve mezīd-i ferr

ü şükūh u ʿaẓametle rūz-ı rüsteḫīze ḳadar pīrāye-i taḫt u efser ve aʿvām-ı ʿömr ü şevket (13) ü celālet-i tācdārāneleri bālāter-i aʿdād-ı encüm ü aḫter olup sipihr-i salṭanat-ı sermedīleri (14) sitāre-i bāhirü'l-ināre-i iḳbāl ü iclāl-i bī-intihā ile müzeyyen ü münevver ve nev-be-nev meʾās̱ir-i celīle-i (15) şāhāne ve menāḳıb-ı bedīʿa-i ʿaṣr-ı pād-şāhāneleri münteşir-i aḳṭār-ı heft-kişver olaraḳ şemʿ-i (16) ümmīd-i bendegān fetīl-i fażl ü iḥsān-ı pād-şāhīyle fürūzān olduḳça seniyye-i aʿdā-yı liʾām-ı [19a] (1) sūziş-i ḫiẕlān u ḫüsrevān ile sūzān olmaḳ daʿavātı naḳş-ı kitābe-i icābetgāh-ı (2) Kibriyā olunmaḳda oldığını beyān maʿrażında min-ġayri ḥaddin īfā-yı farīża-i memlūkiyyete cesāret (3) ḳılındığı muhāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārāları buyurıldıḳda.

(4) Mā-beyn-i Hümāyūn Ṭarafına Teẕkire

(5) Nezd-i vālā-yı daḳīḳa-dānīlerinde müstaġnī-yi beyān oldığı üzre bihterīn-i ʿibārāt-ı laṭīfe ve rengīn- (6) terīn-i terākib-i belīġa daʿavāt-ı ḫayriyye-i ḥażret-i pād-şāhī ve meḥāmid ü evṣāf-ı maʿālī- (7) ittiṣāf-ı cenāb-ı şehen-şāhī fıḳarātında maṣrūf u müstaʿmel olmaġa şāyān ve her-çīz bu gevhere (8) güc yetmez ve bu maṭlebe-i elfāẓ u meʿānī dil-ḫᵛāh-ı ʿācizāne üzre vefā itmez ise de (9) ḥasbe'l-istiṭāʿa edā-yı lāzime-i ʿubūdiyyet farīża-i ẕimmet-i memlūkiyyet ve ser-māye-i saʿādet ü mefḫaret (10) olup bi'l-ḫuṣūṣ münāsebāt-ı mevsim ü aḥyān vesīle-i cürʿet ü cesāret olageldikleri vāżıḥ (11) u ʿayān olmaġıla hemīşe cenāb-ı şeref-baḫş-ı ʿīd-i aḍḥā teḳaddese ẕātühü ve teʿālā̱ istīʿāb-ı sīret-i (12) seniyye-i melekiyye ve iḥāṭa-i kemālāt-ı nā-mütenāhiyye-i mülkiyyesinde cümle büleġā-yı ezmān ʿāciz ü ḳāṣır (13) olan şevketlü kerāmetlü ḳudretlü ʿaẓametlü veliyy-i niʿmetimiz veliyyü'n-niʿam-ı ʿālemiyān şehen-şāh-ı ekvān (14) ve ẓıllullāhü'l-müsteʿān efendimiz ḥażretleriniñ mübārek vücūd-ı hümāyūn-ı mülūkānelerine kemāl-i ṣıḥḥat (15) ü ʿāfiyet ve ʿömr ü iḳbāl ü şevket ü iclāl-i şāhānelerine ḥisābsız bereketler iḥsān iderek [19b] (1) idrāk olunan ʿabd-i şerīfi ve resm-i nefīs-i cedīd üzerine vāḳıʿ olan müşāhede-i hümāyūn-ı (2) şāhāneyi mübārek ẕāt-ı muʿallā-yı tācdārīlerine min-külli'l-vücūh saʿīd-ender-saʿīd (3) füyūżāt-ı Rabbāniyye ve teʾyīdāt-ı Sübḥāniyye ile her rūz u sāʿāt-ı meyāmin-simātların ʿīd-i ber- (4) bālā-yı ʿīd eyleyüp düşmenlerin ḳāhire-i ism-i Ḳahhārı ile maḥv u nā-būd u nā-bedīd ve bu cihetle (5) daḫı bendegān-ı ṣadāḳat-iḳtirānelerin nāʾil-i sürūr-ı cāvīd eylemek daʿavātı leyl ü nehār teʾdiye vü teẕkār (6) ḳılınmaḳda oldığını beyān maʿrażında min ġayri ḥaddin ve liyāḳatin īfā-yı važīfe-i ʿubūdiyyete ictisār (7) ḳıldığı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālīleri buyurıldıḳda emr ü fermān ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir.

(8) Mā-beyn-i Hümāyūn Ṭarafına Teẕkire

(9) Ẕāt-ı şevket-simāt-ı ḥażret-i şehen-şāhīniñ baʿżan çiftlige ve ṣayd u şikāra teşrīf-i meyāmin- (10) redīf-i mülūkāneleri ve vuḳūʿına mebnī ber-muḳteżā-yı rıḳḳıyyet ü ʿubūdiyyet icrā-yı şerāyiṭ-ı bendegīye (11) ittiḫāẕ-ı münāsebet olaraḳ rükūb-ı şeref-maṣḥūb-ı şāhāneleriçün reviş ü reftārları güzel (12) ve kendüleri yaḳışıḳlı ve gösterişli reh-vār bār-gīrler tedārükine cidd ü saʿy olınmış ise de (13) dil-ḫᵛāh-ı çākerānem vechiyle rükūb-ı hümāyūn-ı cihānbānīye şāyān reh-vār buldırılamayup eṣlaḥ-ı (14) mevcūd olmaḳ üzre altı reʾs reh-vār tedārük olunmuş ve iki reʾs intiḫāb olunaraḳ (15) ʿācizāne vü ḳāṣırāne ṭaḳımları daḫı işletdirilmek üzre ise de yetişdirilemediginden bi-minne **[20a]** (1) teʿālā tekmīlinde ṭaḳımları daḫı taḳdīm olunmaḳ üzre bu defʿa ẕikr olunan iki (2) reʾs bār-gīrleri mücerred kemāl-i ʿafv u iḥsān-ı bī-pāyān-ı cenāb-ı cihānbānīye iʿtimāden "Ve'l-ʿabdu (3) ve mā yemlikuhu kāne li-mevlāhu"[108] medlūline istināden şāyed baʿżı ḳulları irkāb buyurılmaḳ (4) emniyyesiyle hezār şerm ü ḥicāba maḳrūnen min-ġayri ḥaddin ve liyāḳatin pīşgāh-ı mekārim-destgāh-ı (5) ḥażret-i şehen-şāhīye ʿarż u taḳdīmine cürʾet ḳılınmış olmaġıla her ne ḳadar rükūb-ı hümāyūn-ı (6) şevket-maḳrūn-ı mülūkāneye lāyıḳ u sezāvār degil ise de maḥż-ı elṭāf-ı ʿaliyye-i bende-perverī (7) ve farṭ-ı ʿināyet ü iḥsān-ı şehryārīleri iḳtiżāsınca nīm-nigāh-ı merāhim-iktināh-ı şāhāneleriyle meşmūl (8) buyurılması ḫuṣūṣuna himmet-i seniyye-i veliyyü'n-naʿmāneleri erzānī buyurılması niyāz u mütemennā-yı bendegānem oldıġı (9) maʿlūm-ı ʿālīleri buyurıldıḳda muḳteżā-yı şīme-i kerīmeleri üzre isʿāf-ı mesʾūl-i bendegāneme (10) müsāʿade-i behiyyeleri maʿṭūf buyurılmaḳ bābında.

(11) Mā-beyn-i Hümāyūn-ı Feyż-meşḥūnā Teẕkire

(12) Dünki gün ziyāret-i ḫırḳa-i şerīfe vesīlesiyle mübārek dīdār-ı lāmiʿü'l-envār-ı şehryārīden (13) iḳtibās-ı lemeʿāt-ı luṭf u ʿāṭıfet ve ḥaḳḳ-ı bendegānemde başḳaca iḥsān u iltifāt-ı ʿālī (14) tesvīḳıyla nām-ı çākerānem mübārek lisān-ı ʿazbü'l-beyān-ı şehryārīleriyle yād u muḫāṭabāt-ı ʿālī (15) ve derecāt-ı cihān-sipārīleriyle ez-ser-i nev istiʿbād buyurmaları ḳıṣṣa-i mūr-ı Süleymānī müẕekker olaraḳ **[20b]** (1) ḥāʾiz-i rehīne-i iktisāb oldıġım ṣunūf-ı mübāhāt u mefḫaret ve bi'l-ḫuṣūṣ mübārek dürre-i (2) dendān-ı kevneyn-behā-yı ḥażret-i Nebeviyyeniñ vekīl-i celīl-i peyġamberīleri yed-i müʾeyyediyle ziyāret-i ʿaliyyesinden (3) istifāża olunan envāʿ-ı yümn ü bereket velā-siyemmā meşhūd-ı çākerānem olan inbisāṭ-ı (4) ṭabʿ-ı hümāyūn-ı cihānbānīden temevvüc iden mezīd-i ferḥat-ı çākerlerini müstaġraḳ-ı deryā-yı meserret (5) ü mevhibet

[108] " Köle ve onun sahip oldukları efendisine aittir."

ve ẓāhir ü bāṭın müstevʿib-i ecnās-ı feyż ü saʿādet itmiş ve naẓar-ı ʿubūdiyyetimde (6) kuḥlü'l-cevāhir ü tūtiyā ve iksīr mis̱illü taʿbīrāt ḥaḳḳ-ı taʿbīri olmayan mübārek ḫāk-pāy-ı şehen-şāhīye (7) yüzler sürdigimden cism ü cān-ı nā-tüvānım ḥayāt-ı tāze bulmış olmaġıla bu niʿam-ı ʿadīde-i (8) celīliyyeniñ icrā-yı ḥaḳḳ-ı teşekküründe biñ zebān ʿāciz ü ḳāṣır iken yalıñız bende-i bī-miḳdārıñ (9) kec ü mec-edā-yı ḳalemiyle īfā-yı müsteḥīl olmaḳdan nāşī hemān cenāb-ı Ḥaḳ ẕāt-ı bī-hem-tā-yı şāhāneyi (10) mede'd-dehr-i ʿālem ü ʿālemiyāna baġışlayup bizden ṣoñra olan evlād u aḥfādımızı daḫı bu gūne (11) ʿināyet-i seniyye-i şehen-şāhīleriyle mesrūr u müfteḫir ve niʿam-ı bī-ġāye-i ẓılliyyet-penāhīleriyle muġtenim ü müteşekkir (12) eylemek daʿavātı tekrār ḳılınmaḳda oldıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı şehen-şāhīleri buyurıldıḳda emr ü fermān.

(13) Mā-beyn-i Hümāyūn Ṭarafına Yazılan Teẕkire

(14)Bende-i müstedīmleri ẕāt-ı şevket-simāt-ı ḥażret-i şehen-şāhīniñ ʿabd-i memlūk-i ṣadāḳat-meslūki (15) olaraḳ ḥaḳḳ-ı nā-müstaḥaḳḳ-ı ʿācizānemde şāyān u erzān buyurılagelen her dürlü ʿināyet ü iḥsān **[21a]** (1) u elṭāf ve merāḥim-i bī-pāyān-ı şāhāneniñ ne edā-yı farīża-i teşekkürine ḳādir ve ne uġur-ı (2) hümāyūn-ı meyāmin-maḳrūn-ı mülūkānelerinde bir ḫıdmet-i müstelzimetü'l-mefḫarete muḳtedir olamadıġımdan (3) tā-be-gülū müstaġraḳ oldıġım niʿam-ı cezīle ve mevāʾid-i mevāhib-i celīle-i pād-şāhāneleri ḥaḳḳ-ı müstmendānemde (4) iḥsān-ı ṣarf u ʿināyet ve ʿāṭıfet-i maḥż oldıġını bilerek dāʾimā cenāb-ı Ḥaḳdan niyāz (5) u temennā-yı bendegānem taḥsīl-i rıżā-yı meyāmin-iḳtiżā-yı şāhānelerine muvaffaḳ olmaḳ emeline münḥaṣır ve ḳulların (6) māl ü cānı veliyyü'n-niʿmet efendisiniñ oldıġı ẓāhir ü bāhir olmaḳ ḥasebiyle bu defʿa bi-ḥamdihi teʿālā̱ (7) ġıbṭa-fermā-yı ṭārem-i bālā ve mis̱l ü mānendi āyīne-i mücellā seniyye-i deryādan ġayrıda nā-peydā olmaḳ (8) üzre ḳarīb-i ḥüsn-i ḫitām olan mā-beyn-i hümāyūn-ı şehryārīlerine min-ġayri ḥaddin ve liyāḳatin baʿż-ı teḳaddüme-i (9) ʿācizāne taḳdīmi ḫᵛāhiş ü ārzūsunda oldıġım ḳullarına ifāde olındıġına mebnī bi'l-istīẕān (10) ol bābda kemāl-i luṭf u iḥsān-ı mülūkāneden nāşī müsāʿade-i ʿaliyye-i cenāb-ı cihānbānī sezāvār (11) u erzānī buyurıldıġını tebşīr itmekle bu vechile daḫı ḥaḳḳ-ı bendegāne ve bāre-i müstmendānemde cārī (12) ve ʿurūḳ u aʿṣāb-ı ʿubūdiyyetime sārī olan reşeḥāt-ı ʿaynü'l-ḥayāt-ı luṭf u ʿināyet-i ʿaliyye-i şāhāne (13) ve feyeżān-ı raḥm u şefḳat-i seniyye-i mülūkāne ḥaḳ bu ki bende-i müstedīmlerin yeñiden iḥyā ve ser-i sürūr (14) u iftiḫār-ı çākerānemi muvāzī-yi ʿaḳd-i S̱üreyyā iderek Ḥaḳ celle ve ʿalā̱ ḥażretleri hemīşe ḳıbāb-ı çerḫ-i muʿallā ve mīnā- (15) serāy-ı sipihr-i aʿlā s̱ābit ü ḳāʾim olduḳça mübārek ẕāt-ı kerrūbī-simāt-ı şehen-şāhīyi tükenmez (16) ʿömr ü şevket ü iḳbāl

ve nihāyetsiz şān u şükūh u iclāl ile taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı ferḫunde-fāl [21b] (1) ve serīr-i salṭanat-ı seniyye-i ebed-ittiṣāllerinde ber-ḳarār u ber-devām ve vücūd-ı mekārim-nümūd-ı ḫilāfet-penāhīlerin (2) ilā-yevmi'l-ḳıyām ḥıfẓ-ı Ṣāmedāniyyesinde maḥfūẓ-ı ʿavārıż-ı ālām u esḳām eyleyüp mā-beyn-i hümāyūn-ı (3) mülūkānelerinin̄ her cā-yı dil-ārā ve her maḥall ü mevāḳıʿ-ı ʿulyāsın ẕāt-ı firişte-ṣıfāt-ı (4) tācdārīlerine mevrid-i envāʿ-ı ibtihāc u ḥubūr ve mücellā-yı ṣunūf-ı inşirāḥ-ı nā-maḥṣūr eylemek (5) daʿavātı tekrār-be-tekrār bi't-tażarruʿı ve'l-ibtihāl merfūʿ-ı bārgāh-ı ḥażret-i vāhibü'l-āmāl ḳılınmaḳda (6) olaraḳ mücerred vācibe-i teşekkür ü meḥmedet ve şerāyiṭ-ı rıḳḳıyyet ü ʿubūdiyyetin̄ icrā vü īfāsına mübāderet (7) ḳılındığı maʿlūm-ı devletleri buyurıldıḳda ber-vaḳt-i inbisāṭ-ı mekārim-menāṭ-ı cenāb-ı cihānbānīde mübārek (8) ḫāk-pāy-ı ʿuyūn-ārā-yı mülūkānelerine ʿarż u ifādeye himmet-i vālā-yı ʿāṭıfetkārīleri meşmūl ü maʿṭūf (9) buyurılması recā-yı maḫṣūṣ-ı bendegānemdir efendim.

(10) Mā-beyn-i Hümāyūn Ṭarafına Yazılan Ṣūret-i Teẕkire

(11) Bu defʿa ʿavāṭıf-ı ʿālem-şümūl-i ḥażret-i şehen-şāhīden ṭaraf-ı s̱enāverīye iḥsān-ı hümāyūn-ı mülūkāne (12) buyurılan sāḥil-ḫānenin̄ ḥasbü'l-istiṭāʿaʾ edā-yı ḥaḳḳ-ı teşekkür ü meḥmedetini mutażammın dünki gün taḳdīm-i ʿatebe-i (13) ʿulyā-yı cihānbānī ḳılınan taḳrīr-i çākerīde tebrīk-i sāl-i cedīd resminin̄ icrāsı żımnında mübārek (14) rikāb-ı müsteṭāb-ı mülūkāneye rū-sā-yı ʿubūdiyyet oldığımda şifāhen daḫı īfā-yı vācibe-i şükr-güẕārīye ibtidār (15) olunacağı terḳīm olunmış olup ancaḳ ber-muḳteżā-yı irāde-i seniyye rikāb-ı hümāyūn resminin̄ icrāsı (16) cumʿa irtesi gününe teʾḫīr buyurılmış ve bu ḫuṣūṣda ḫulūṣver-i müteḫaṣṣıṣları ḥaḳḳında sāniḥa-pīrā-yı ṣudūr [22a] (1) buyurılan ʿināyet-i ʿaliyye-i ḥażret-i ẓıllullāhī ḥaḳ bu ki ḥadd-i liyāḳat-i kemterānemden pek bālā olaraḳ (2) ḳadr-i nā-çīz-i ʿācizānemle muvāzenede ʿāciz ü mużtarr ḳaldığımdan ve ḥālbuki lisān-ı ḳalemle īfā-yı (3) ḥaḳḳ-ı teşekküre ḳādir ve taḥrīr-i iẓhār-ı mā-fi'ż-żamīre muḳtedir daḫı olmadığımdan mübārek ḳadem-i merāḥim-(4) tevʾem-i ḥażret-i şehen-şāhīye yüzimi gözimi sürerek ʿarż u ifāde temennīsinde olup (5) naḳl ḫuṣūṣında emr ü fermān-ı şāhāneye imtis̱āl farīżası daḫı ḫulūṣverlerini bu istidʿāyı (6) teʿcīle mecbūr iderek cenāb-ı ʿaṭūfīleri taṣdīʿ-i cürʾet ḳılınmış olmağıla luṭf u kerem buyurılup mücerred (7) bu ḫuṣūṣun̄ lisānen daḫı īfā-yı vācibe-i teşekküriyle baʿż-ı ifādāt-ı ʿācizānemin̄ ḫāk-pāy-ı maʿālī-iḥtivā-yı (8) mülūkāneye ʿarż u beyānına ibtidār ḳılınmaḳ üzre bu aḫşam rū-mālī-yi ḫāk-pāy-ı hümāyūn-ı şāhāne (9) ile müşerref olmaḳlığım ḫuṣūṣı istīẕān buyurılaraḳ müsāʿade-i seniyye ve ruḫṣat-ı ʿaliyye-i ḥażret-i

(10) şehen-şāhī şāyān u erzān buyurılur ise ṭaraf-ı s̱enāverīye işʿārına himmet-i vālā-yı (11) ʿāṭıfetkārīleri maʿṭūf u meşmūl buyurılması mütemennā-yı ḫulūṣverīdir efendim.

(12) Dīger Ṣūret-i Tez̠kire

(13) Ẕāt-ı şevket-simāt-ı ḥażret-i şehen-şāhīniñ bendegān-ı ṣadāḳat-nişān-ı salṭanat-ı seniyyeleri ḥaḳlarında (14) şāyān u erzān buyurılan iltifāt-ı şāhāne vü yümn-i teveccüh-i pād-şāhānelerine delīl-i bihīn (15) ü bürhān-ı nevīn olaraḳ bāb-ı ʿālīniñ muṭlaḳā naḳdīne-i luṭf u iḥsān-ı cihānbānīleriyle [22b] (1) vażʿ-ı metīn ve ṭarḥ-ı dil-nişīn üzre binā vü inşāsı ḫuṣūṣuna meşmūl buyurılan müsāʿade-i ʿaliyye-i (2) mülūkāneleriniñ edā-yı vācibe-i teşekkür ü s̱enāsında bi'l-vücūh ʿacz ü ḳuṣūrumuz bāhir ü bedīdār (3) iken maḥż-ı şīme-i kerīme-i bende-perverīleri ās̱ār-ı behiyyesinden olaraḳ mübārek ḳudūm-ı meyāmin-lüzūm-ı (4) şāhāneleriyle reşk-endāz-ı çerḫ-i berīn buyurmaları daḫı bendegān-ı ḍarāʿat-iḳtirān-ı devlet-i (5) ʿaliyyeleri ḥaḳḳında başḳaca bir ʿināyet-i ʿuẓmā ve iltifāt-ı ʿālem-behā olmaḳdan nāşī bu vechile nev-be-nev (6) müstaġraḳ oldıġımız mekārim-i elṭāf-ı pād-şāhāneleriniñ ḳangı birinin icrā-yı teşekkür ü meḥmedetine mübāderet (7) idecegimizi bilemeyerek hemīşe cenāb-ı ʿumrān-baḫş-ı dā'ire-i kevn ü mekān ṭāḳ-ı muḳarnas-revāḳ-ı (8) gerdūn revnaḳ-baḫş-ı cihān olduḳça mübārek ẕāt-ı kerrūbī-ṣıfāt-ı ḥażret-i şehen-şāhīyi (9) mezīd ʿāfiyet ü iḳbāl-i nā-mütenāhī ile serīr-i ubbehet-maṣīr-i mülūkānelerinde ber-ḳarār u ber-devām ve bāb-ı (10) felek-ḳıbāb-ı şāhānelerin ilā̱-yevmi'l-ḳıyām melāẕẕ u melce'-i kāffe-i enām eyleyüp her ḥāl (11) ü her maḥalde bendegān-ı müstaġraḳü'l-iḥsānların rıżā-yı meyāmin-iḳtiżā-yı tācdārīlerine muvāfıḳ ḫıdemāta (12) muvaffaḳıyyetle şād-kām eylemek daʿvātı zīver-i zebān-ı tez̠kār u tekrār ḳılınmaḳda olmaġıla min-ġayri ḥaddin (13) ve liyāḳatin ḫāk-pāy-ı merāḥim-iḥtivā-yı ḥażret-i cihāndārīye taḳdīmine mütecāsir oldıġım teḳaddüme-i ʿācizānemiñ (14) ḫāk-i ḳadem-i mekārim-tev'em-i mülūkānelerine ʿarż u taḳdīmi ḫuṣūṣına himmet-i vālā-yı mürüvvetkārīleriniñ (15) icrāsıyla s̱enāver-i müteḫaṣṣıṣları mesrūr u minnetdār buyurılması mes'ūl ü mütemennā-yı ḫulūṣverānemdir.

[23a] (1) Ṣūret-i Tez̠kire

(2) Bu defʿā sāye-i maʿālī-vāye-i şāhānede temellük buyurdıḳları sāḥil-ḫāne-i dil-güşānıñ cevdet-i mevḳiʿ (3) ve leṭāfet-i hevāsı cihetiyle istimlāk-i ʿālīleriyle müşerref olması muḫlis-i müteḫaṣṣıṣlarına mūcib-i mezīd-i (4) ibtihāc ve müstelzim-i vefk-i memnūniyyet olmuşdur cenāb-ı ʿumrān-baḫş-ı kevn ü mekān bāʿis̱-i ābādānī-yi mülk-i (5) cihān olan mübārek vücūd-ı ʿālem-sūd-ı ḥażret-i şehen-şāhīyi mā-dāme'l-ekvān serīr-i salṭanat-ı (6) seniyyelerinde kām-bīn ü kām-rān eyleyüp ẓıll-ı ẓalīl-i

mülūkānelerinde ʿömr-i ʿāfiyet ü iḳbāl ve ṣafā-yı ḫāṭır-ı (7) inbisāṭ-ı bāl ile iḳāmetler iḥsān eyleye āmīn ẕāt-ı vālālarıyla miyāne-i ḫullet-i mennānede der-kār (8) olan miyānī-yi mihr ü muḫāleṣat ḳavāʾim-i s̱übūt u istiḳrār ile müʾesses ü müşeyyed olaraḳ lillāhi'l-ḥamdü (9) ve'l-minne cümle mezīd-i āstān-ı şevket-āşyān direm-ḫırīdesi yaʿnī hep bir efendi bendesi olduġumıza (10) mebnī beynimizde maḥabbet ü ittiḥād-ı ṣamīmī ber-ḳarār ve her ḥālde teklīf ü tekellüf ber-ṭaraf olmaḳdan nāşī (11) mücerred maḥabbete ve meveddete düşme behāsı olmaḳ üzre nā-çīzāne taḳdīm ü ihdāsına ibtidār (12) olmaġıla her ne ḳadar şāyān degil ise daḫı maḥż-ı farṭ-ı ḫulūṣ u maḥabbet ve kemāl-i yegānegī vü muḫādenet (13) iḳtiżāsından olmaḳ ḥasebiyle luṭfen ve mürüvveten ḳabūliyle muḫlis-i ḳadīm ve iḳbāl-cūy-ı müstedīmlerin (14) bu cihetle daḫı memnūn u minnetdār buyurmaları aḫaṣṣ-ı müstedʿā-yı s̱enāverānemdir efendim.

[23b] (1) Mā-beyn-i Hümāyūna Yazılan Teẕkire

(2) Öteden berü çāker-i kemīneleri liyāḳat ü istiḥḳāḳından ḳat ḳat aşurı maẓhar u müstaġraḳ (3) olageldiginden her dürlü niʿam u ʿāfiyet-i ḥażret-i şehryārī ve her güne luṭf u ʿaṭıfet-i bī-ġāyāt-ı (4) cenāb-ı cihāndārīniñ min-külli'l-vücūh edā-yı vācibe-i şükr ü şitāyişinde ʿāciz ü ḳāṣır (5) oldıġım ẓāhir ü bāhir iken bu defʿa bi-ḥamdihi teʿālā revnaḳ-efzā-yı maʿmūre-i cihān ve cilā- (6) baḫşā-yı ʿuyūn-ı bendegān olmaḳ üzre resm-i bihīn-i Sidre-peyker ve ṭarḥ-ı güzīn-i behişt-manẓar ile (7) ḳarīn-i ḥüsn-i ḫitām olaraḳ reşk-āver-i ṭārem-i bālā olan mā-beyn-i hümāyūn-ı cenāb-ı cihān- (8) bānīye mücerred farṭ-ı iḫtiṣāṣ u ʿubūdiyyetim cihetiyle min-ġayri ḥaddin ve liyāḳatin taḳdīmine müteḥāsid oldıġım (9) baʿż-ı teḳaddüme-i ʿācizānemiñ maḥż-ı mekārim ü elṭāf-ı bī-pāyān-ı şāhāne ve merāḥim ü eşfāḳ-ı (10) meşmūlü'l-āfāḳ-ı pād-şāhāneden nāşī maḥallerine vażʿı ḫuṣūṣına müsāʿade-i ʿaliyye-i şehen-şāhī (11) ve musāʿafe-i seniyye-i ḫilāfet-penāhī şāyān u sezāvār buyurılmış olmaḳ ḥasebiyle bendegān-ı ṣadāḳat-(12) nişāna göre veliyy-i niʿmetiniñ es̱er-i iltifātından eleẕẕ ü aḥlā nevāl-i bürū efḍāl olmadıġından (13) ṭaraf-ı ʿaẓīmü'ş-şeref-i ḥażret-i Ḫudāvendgārīden muṭlaḳā temevvüc-i envār-ı mihr-i mevhibet-i ʿaliyye-i (14) tācdārāne ile bu çāker-i ẕerre-miḳdārları ḥaḳḳında bu vechile daḫı meşmūl ü erzān (15) buyurılan mezīd iḥsān u iltifāt-ı ʿālem-behā bende-i kemīnelerin bir ḳat daḫı müstevʿib-i sürūr (16) u ḥubūr-ı cāvidānī ve ġarḳ-ı ġarīḳ-i ibtihāc u iftiḫār u şādmānī itmekle Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā [24a] (1) ḥażretleri hemīşe ṭāḳ-ı muḳarnas-revāḳ-ı āsmān ḳāʾim ü s̱ābit oldıḳça her neşīmen-i ʿālī (2) ve her maḥall ü mevḳiʿ-i mütelālīsin nev-be-nev meşḥūn-ı envāʿ-ı meyāmin ü esʿād ve mezīd-ender-mezīd (3) maḳrūn-ı ṣunūf-ı güşāyiş ü inşirāḥ-ı fuʾād iderek bāʿis̱-i ābādānī-yi

mülk-i cihān (4) ve sebeb-i feyż u fütūḥ-ı zemān u mekān olan ẕāt-ı melekiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı mülūkāneyi (5) ʿömr ü şevket ü iḳbāl-i nā-mütenāhī ve ferr ü ubbehet ü iclāl-i şehen-şāhī ile cihān ṭurduḳça (6) taḫt-ı ʿālī-baḫt-ı ḫilāfet-medār ve serīr-i salṭanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-istimrārlarında kām-bīn (7) ü kām-rān ve ẓıll-ı ẓalīl-i şāhāne ve sāye-i Ṭūbā-vāye-i pād-şāhānelerin mefārıḳ-ı ʿibād-ı ṣadāḳat- (8) muʿtād devlet-i ʿaliyyelerinde ebed-ḳarār eylemek daʿavātı tekrār-be-tekrār zīver-i nāṭıḳa-i ʿubūdiyyet (9) ḳılınaraḳ min- ġayri ḥaddin īfā-yı teşekkür ü meḥmedete ibtidār oldığını luṭfen ve keremen mübārek ḫāk-pāy-ı ʿuyūn-ārā-yı ḥażret-i şehryārīye ʿarż u ifādeye himmet-i vālā-yı bende-nevāzīleri maʿṭūf u (11) maṣrūf buyurılmaḳ niyāzıyla teẕkire-i s̱enāverī taḳdīmine mübāderet ḳılındığı maʿlūm-ı devletleri (12) buyurıldıḳda.

(13) Dīger Leyle-i Reġāʾib Tebrīkine Teẕkire

(14) Cenāb-ı żiyā-baḫş-ı ḳandīl-i nücūm teḳaddese şānühu ʿan-iḥāṭati'l-fühūm bedr-i eşiʿʿa-pāş-ı semāʾ-i (15) salṭanat ve mihr-i raḫşende-i sipihr-i ḫilāfet şevketlü kerāmetlü ʿaẓametlü veliyy-i niʿmet-i ʿālem efendimiz **[24b]** (1) ḥażretleriniñ mübārek ü muʿallā vücūd-ı cihān-sūd-ı şāhāne ve ẕāt-ı cemīlü'ṣ-ṣıfāt-ı pād-şāhānelerin (2) tā ki mevāsim-i edvār u ezmān müteʿāḳib ü teceddüd eyledikçe taḫt u dīhīm-i ḫilāfet-vesīm-i şehryārī (3) ve şān u şevket-i ebed-müddet-i cihāndārīde kām-bīn ü kām-rān ve eyyām-ı ʿömr ü ʿāfiyet ve aʿvām-ı ferr (4) ü ʿaẓamet-i şehen-şāhīlerin fürūġ-efrūz-ı devvāre-i ekvān ve bed-ḫᵛāhān-ı salṭanat-ı seniyyelerin āġuşte-i (5) ḫūn u ḫāk-i ḫiẕlān eyleye āmīn s̱ümme āmīn bi-ḥamdihi sübḥānehu ve teʿālā̠ imāme-i subḥa-i şühūr (6) olan māh-ı Ramażānü'l-mübārekin müjde-res-i feyż-baḫşāsı olan şehr-i Recebü'l-mürecceb (7) duḫūl ve leyle-i Reġāʾib ḥulūl itmekle āstān-ı bülend-esās-ı şāhāne ve dergāh-ı felek-mümāss-ı pād-şāhāne (8) bendegānına vesīle-i cemīle-i ʿarż-ı ʿubūdiyyet ve ẕerīʿa-i eşīle-i ibrāz-ı ās̱ār-ı memlūkiyyet olmaḳdan nāşī (9) ḥadd ü liyāḳat-ı çākerāne ve istiḥḳāḳ u istīḥāl-i ʿubeydānemden ḫāric olaraḳ mücerred ʿafv (10) u merḥamet-i ḥażret-i veliyy-i niʿmet-i firişte-sīrete iġtirāren īfā-yı resm-i tebrīk ü tehniyete (11) cesāret ve refʿ-i ruḳʿa-i ḍarāʿata cürʾet ḳılındığı muḥāṭ-ı ʿilm.

(12) Ser-Eṭibbāʾ-i Ḫāṣṣa Ṭarafına Teẕkire

(13) Ẕāt-ı vālālarınıñ ṭaraf-ı muḥibbānemizde der-kār olan ḫulūṣ u meveddetleri nezd-i (14) ḫāliṣānemizde müteḥaḳḳıḳ oldığı mis̱illü muḫliṣleriniñ daḫı ṣavb-ı semāḥatlarına ber-kemāl olan (15) mihr ü maḥabbet-i ṣamīmiyyemizde ʿind-i vālālarına mecẕūm olaraḳ bi-ḥamdihi teʿālā̠ ḫulūṣ u muvālāt-ı ṭarafeyn **[25a]** (1) her bār rehīn-i teʾyīd olmaḳda olup ʿale'l-ḫuṣūṣ bu defʿa vāḳıʿ olan inḥirāf-ı (2) mizācımızda ṣavb-ı

semāḥatlarından meşhūd olan ās̱ār-ı maḥabbet ü mürüvvetkārī bir ḳat daḫı (3) bāʿis̱-i teʾkīd-i muḫāleṣat ve mūcib-i minnet ü memnūniyyet olmuş oldıġından mücerred maḥabbete (4) ve meveddete ihdā olunmış olmaġıla muḳteżā-yı şīme-i vidādkārīleri üzre rehīn-i (5) ḥüsn-i ḳabūl buyurılması mütemennā-yı ḫāliṣānemizdir.

(6) Ser-Eṭibbāʾ-i Ḫāṣṣa Ṭarafına Dīger Tez̠kire

(7) Bu es̱nāda ber-muḳteżā-yı edvār-ı felekiyye müneccim-i s̱ānī İbrāhīm Begiñ derece-i ṭāliʿ-i zindegīsi ḳāṭıʿa-i intihāya (8) teṣādüfle Mirriḫ-i ecel köhne-taḳvīm ʿömrin çāk çāk iderek kevkeb-i rūḥ u revānı maġrib-i (9) ʿuḳbāya ricʿat itmiş olmaġıla cenāb-ı Ḥaḳ mādāretü'l-eflāk efendimiñ sipihr-i devlet ü iḳbāllerin (10) ḳırān-ı saʿdeyn-i ʿömr ü ʿāfiyetle müzeyyen eyleye āmīn mūmā̱ ileyhiñ ġurūb-ı necm-i ḥayātına baʿż-ı meḥāsin-i (11) āmāl ü emānīniñ ṭulūʿ-ı S̱üreyyā-yı emniyyesini müstetbiʿ olmasıyla bu zümreden yaʿnī felek-zedegān-ı (12) fenn-i nücūm u kehānet ve sitāre-suḫtegān-ı faḳr u fāḳa vü felāketden efsed ile Meḥemmed Efendi (13) bendeleri egerçi "Fe-ʿale'l-kevākibi bi'l-kevkeb şāhid"[109] daḳīḳasınca min-ḥays̱i'l-iʿtiḳād (14) "lā-uḥibbu'l-āfilīn"[110] medlūl-i münīfiyle ʿāmil olsa daḫı min-ciheti'l-ʿamel "fe'l-müdebbirātı emrā"[111] [25b] (1) maʿnā-yı şerīfinden daḫı ġayrı ġāfil olaraḳ her ne ḳadar yıldızı düşkün bir bī-çāre ise de (2) tedvīr-i ʿāṭıfet-i veliyy-i niʿamīleriyle baḫt-ı ḫᵛābīdesi bedīdār ve aḫter-i maṭlabı nümūdār olmaḳ (3) ve sāye-i devletlerinde bir gün görmek ārzūsıyla müneccim-i s̱ānīlik ḫıdmetine ṭalebkār olaraḳ (4) vesāṭat-ı niyāz-ı ʿācizānemi iḫtiyār ve fenn-i mez̠kūrda rüsūḫ u mahāretini iẓhār itmiş (5) ve ġālibā çoḳ kimse ile yıldızı barışmadıġından keskin müneccimlik şöhretiyle ṭāliʿ ü es̱er-gūnesi (6) āfāḳ-ı merāma vāṣıl olamamış ise de felek-i fertūtuñ nā-mażbūtından ḫaylīce (7) ḫaberdār ve ḥavāss-ı ḫamse-i bāṭınası mānend-i ḫamse-i müteḥayyire ricʿat u istiḳāmet-i yeʾs [ü] ümmīd ile (8) devvār oldıġını suṭurlāb-ı aḥvāl ü ās̱ārını bilenler daḫı şehādet itmiş olmaġıla mirṣād-ı (9) ʿilm ü ʿirfān ve medār-ı fażl ü eyḳān olan nezd-i ḥikmet-peyvend-i veliyyü'n-niʿamīlerinde daḫı rāʾice-i (10) ḥāl ü ḳālinden aḥkām-ı liyāḳatını ve aḳrān u ems̱āline teveffuḳ u rüçḥāniyyetini ẓāhir olup (11) seyyāre-i emeli s̱ābit olmaḳ üzre farḳ-ı müstmendānesinde neyyir-i ḫayyir-i ʿināyet-i ʿaliyyeleri lemʿa-nis̱ār (12) buyurılur ise muṭlaḳā efendimiñ luṭf u iḥsān-ı bī-iştibāhdan olmadıġı ḥālde (13) kendü bed-baḫt-ı siyāhından bilerek ʿalā̱-kille't-taḳdīreyn daʿavāt-ı ḫayret-i veliyyü'n-niʿamīlerine (14) s̱ebt-i teḳāvīm-i leyl ü nehār idecegi muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārāları buyurıldıḳda.

---

[109] " Yıldızların üzerinde de bir yıldız vardır."
[110] " …batanları sevmem …" En'am 76.
[111] " İş düzenleyenlere and olsun" Nâzi'ât 5.

[26a] (1) Bir Ẕāta Teẕkire

(2) Rū-sāy-ı ḫāk-pāy-ı ʿālīleri ḫuṣūṣında incāḥ-ı mültemis-i müstmendāneme ʿaṭf-ı ʿināyet ve meclis-i sāmīlerine (3) muḫāṭabāt-ı ʿulyā ve iltifāt-ı vālā-yı kerīmāneleriyle ṣafḥa-i ʿubūdiyyetim revnaḳ-yāb-ı birr ü mekremet buyurılmış (4) olmaḳ ḥasebiyle "Ey ʿāşıḳ-ı miḥnet-zede buldıḳça bunarsın" medlūline mā-ṣadaḳ olmamaḳ (5) içün taṣdīʿāt-ı muʿaccizāne ile efendimi ṣıḳmaġa teʾeddüb itmiş oldıġımdan baʿż-ı ifādāt-ı (6) ʿācizānemiñ teblīġine ḳullarını tevsīṭ eyledim lillāhi'l-ḥamdü ve'l-minne ẕāt-ı ʿālīleri ḫānedān-ı (7) ebed-ḳırān-ı salṭanat-ı seniyyeye iltiḥāḳ-ı dāverāneleri cihetiyle "Yeʾvā̱ ʿileyhi kullu melhūfin"[112] şānından (8) ḥiṣṣedār ve şimdiki ḥālde çākerlerinden ziyāde melhūf u maḥzūn bendeleri olmadıġı (9) bedīdārdır şifāhen emr ü fermūde-i sütūdeleri üzre maḳālīd-i cümle-i umūr ve Vācib- (10) ü'l-vücūduñ yed-i meşiyyet ü irādetinde oldıġı müsellem ü muḥaḳḳaḳ olup ancaḳ lisān-ı cemʿ üzre (11) ḥaḳīḳat-i ẕātiyyelerine nisbetle hiç bir şey dāʾire-i ḳudret ü taṣarruflarından ḫāric olmayaraḳ ās̱ār-ı (12) ḫāriciyye ve tecelliyāt-ı ṣūriyye daḫı bu maʿnāya muḳārin ve ʿUrfī-yi Şīrāzī'niñ memdūḥı ḥaḳḳında (13) "Dest-i evc nebūd eger dest-i ḳażā başed"[113] beyt-i dil-āvīzi bu mesʾelede çākerlerine (14) muʿāvin olmaġıla artıḳ ḥaḳḳ-ı bendegīde teveccühle luṭf u keremleri şāyān buyurılur ise emr ü fermān.

(15) Ṣūret-i Teẕkire

[26b] (1) Ḫaylīce vaḳitden berü ḫāk-pāy-ı çeşm-āşnā-yı veliyy-i niʿamīleriyle tenvīr-i bāṣıra-i ʿubūdiyyet idemedigimden işbu (2) ṣalı güni ʿaḳdi muṣammem olan meclis-i şūrāya teşrīf-i ʿālīleri muṭālaʿasıyla vāyemend-i (3) tesliyet olmaḳda iken irsāl buyurılan iḥsān-nāme-i bende-nevāzīleri pīrāye-i dü-dest-i tevḳīr (4) ü ibcāl olaraḳ ḳable'l-muṭālaʿa derūnında ẓuhūr iden evrāḳ-ı kitāb-ı bī-şīrāze-i ḫāṭır-(5) perīşānıñ eczāsı sāḳıṭasından oldıġı reng ü rūyından maʿlūm olmış ve iltifāt-nāme-i (6) ʿālīleri meʾāl-i münīfi rehīn-i iẕʿān-ı bendegānem olduḳda evrāḳ-ı meẕkūrede geçenlerde (7) ṭaraf-ı çākerānemden taḳdīm ḳılınan şeyler oldıġından "Hāẕihi biḍāʿatünā ruddet ileyna"[114] (8) ḫāṭırasıyla ke-mā-fi's-sābıḳ maḥfūż-ı ṣandūḳa-i taʿṭīl olmaḳ üzre nihāde-i maḥall-i maḫṣūṣ (9) ḳılınmış olmaġıla "Ke-rīşte be-mehebbi'r-rīḥ sāḳıṭatun / Lā-testeḳirru ʿalā̱ ḥālin mine'l-ḳalaḳı"[115] (10) medlūline maẓhar olan ḫāṭır-ı meşāʿirin bir nebẕe ḥāl ü şānı bi-minne teʿālā̱ yevm-i meẕkūruñ (11) rū-sāyī-yi ḫāk-pāy-ı ʿālīleriyle teşerrüf-i

---

[112] " Her muhtaç O'na sığınır."

[113] " Kaderde yoksa, Allah'ın takdiri olmazsa insan yükselemez."

[114] " (…) işte sermayemiz de bize geri verilmiş (…)" Yusuf 65.

[115] " Rüzgarın esişiyle düşen bir iplik gibidir yine de bu endişeden (durumdan) hiçbir zaman karar kılmaz."

bendegānemde maʿlūm-ı veliyyü'n-niʿamīleri buyurılacağından (12) mücerred teşekkür-i iltifāt-ı ʿālīleri żımnında.

(13) Dīger Teẕkiredir

(14) bendeleriyle irsāl buyurılan mürüvvet-nāmeleri meʾāli ve şifāhen ifādāt-ı vāḳıʿası (15) maʿlūm-ı ʿācizānem olmışdır istifsār buyurılan irāde-i seniyye-i keyfiyyeti meʾāl-i mektūb-ı sāmīden maʿlūm-ı (16) devletleri buyurılur bu ʿālemde ẓuhūr iden aḥvāl-i kevniyyeniñ cümlesi cenāb-ı Mālikü'l-mülküñ [27a] (1) irāde-i İlāhiyye ve meşiyyet-i Rabbāniyyesine rāciʿ oldıġı ve muḳadderāt-ı Sübḥāniyyeye teslīm ü rıżādan ġayrı (2) çāre olmadıġı raʿnā maʿlūm-ı ʿālīleri olup ḫuṣūṣā lillāhi'l-ḥamdü ve'l-minne ẕāt-ı vālāları (3) aṣḥāb-ı intisābdan olmalarıyla "Hep ḳabża-i ḳudrettedir ḳul neylesin yā Rabbenā" medlūl-i şerīfi (4) üzre ḥażret-i Vācibü'l-vücūda tefvīz ü tevekkül ile mirʿāt-ı celālde müşāhede-i cemāle himmet (5) buyurılmaḳ muḳteżā-yı sülūklerinde oldıġı her ne ḳadar nezd-i vālālarına müstaġnī-yi taʿrīf ise daḫı (6) uḫuvvet-i ṭarīḳat-ı ʿaliyye cihetiyle ʿācizāne vü ḳāṣırāne işʿāra ibtidār olundı cenāb-ı Ḥaḳ her ḥālde (7) cümlemizi rıżā-yı İlāhiyyesine muvaffaḳ eyleye āmīn s̱ümme āmīn.

(8) Meşāyıḫ-ı Kirāmdan Bir Ẕāta Yazılan Ṣūret-i Mektūb

(9) Bismillāhi'r-Raḥmani'r-Raḥīm

(10) "Luṭfet āmed bāʿiṡ-i cürʾet merā / Der-raḳam-perdāzi-yi īn ʿarż-ı ḥāl"[116] (11) "Ve ne er ʿaczem zebān-ı kilk-i ter / Çün dehān-ı ḥayretem lālest ü lāl"[117] (12) kerāmetlü velāyetlü ʿālī-himmetlü pīrim dünyā ve āḫiretde destgīrim melāẕẕ u melceʾim efendim (13) sulṭānım ḥażretleriniñ tūtiyā-yı ʿuyūn-ı bendegān olan mübārek ḫāk-i ḳadem-i mükerremlerine tażarruʿāt-ı (14) bī-ġāye ve istikānet-i bī-nihāye ile yüzler sürerim bu defʿa temīme-i bāzū-yı istinādım olmaḳ (15) üzre iḥsān buyurılan iltifāt-nāme-i çāker-perverīleri eşref-i evḳāt ve eymen-i sāʿātda [27b] (1) şeref-baḫş-ı vuṣūl olaraḳ dü-dest-i taʿẓīm ü tebcīl ile telaḳḳī birle rūy-ı ruḫsāre-i ʿubūdiyyetime (2) mālīde vü sāyīde ḳılınup ne mertebe iḥyā vü mesrūr ve ne derece nāʾil-i aḳṣa'l-ġāye-i sürūr (3) u ḥubūr oldıġımı beyān ḫāric-i dāʾire-i imkān olmaġıla mücerred ḥasbe'l-istiṭāʿa teşekkür-i (4) iḥsān-ı ʿālīleri siyāḳında min-ġayri ḥaddin ʿarż-ı ḥāl-i ʿubeydānem terḳīm ü taḳdīmine ictisār ḳılındıġı (5) muḥāṭ-ı ʿilm-i kāʾināt-pīrāları buyurıldıḳda her ḥālde emr ü fermān ve luṭf u kerem ü iḥsān (6) kerāmetlü velāyetlü ʿālī-himmetlü pīrim penāhım efendim sulṭānım ḥażretleriniñdir.

[116] " Bu arzuhali süsleyip yazımda bize cüret veren lütfundur."
[117] " Yoksa taze kalemimin dili acze düşer ve şaşkın dilim gibi lâl olur."

(7) Meşāyıḫdan Bir Ẕāta Ṣūret-i Mektūb

(8) "Ve inne ḳamīṣan ḫayṭun min-nesci tisʿatin / Ve ʿışrīne ḥarfen ʿan-meʿālike ḳāṣırun"[118] (9) medīḥası ḳatre-i baḥr-ı bī-pāyān-ı evṣāf-ı celīleleri olan mihr-i münīr-i evc-i ḥaḳīḳat bedrü'l-büdūr-ı (10) āfāḳ-ı vilāyet mürebbī-yi fāḍıl ü efḍāl mürşīd-i kāmil ü ekmel mettaʿna'llāhu bi-feyżihi'l-ecel (11) kerāmetlü ʿālī-himmetlü efendim sulṭānım ḥażretleriniñ ṭaʿne-zen-i ḥacer-i mükerrem olan naḳş-ı ḳadem-i (12) muḥteremleri mevḳıf-ı nāṣıye-i ḍarāʿat u ibtihāl ḳılınaraḳ ʿarż-ı ḥāl-i çākerānemdir ki bu fütāde-i (13) ḥażīż-i ḫaṭṭiyāt olan kemterīn bende-i müstmendleri ḫuṭūr-ı ḫāṭır-ı ḫaṭīrlerine şāyeste (14) vü bāyeste olmadığım bedīdār iken "Ḫāşāḳ nīz der-dil-i deryā güẕer kuned"[119] medlūlince temevvüc-i (15) deryā-yı tenezzülāt ile luṭfen ve keremen āverde-i ḳalb-i ʿālīleri buyurıldığımı mübeşşir muḳaddemce ṭarafından (16) Der-saʿādete gelür iken maḥfil-i melāʾik-i mevʾil-i vilāyet-şiʿārīlerinden vāyedār-ı şeref ü iftiḫār **[28a]** (1) olan efendi bendeleriyle vedīʿa buyurılan selām-ı vācibü'l-iḫtirām-ı kerāmet-penāhīleri (2) ve bu defʿa ḥafīd-i ḥażret-i pīr vāsıṭasıyla ḥadd ü miḳdār-ı kemterānemden efzūn muḫāṭabāt-ı (3) ʿulyālarını müştemil pīrāye-baḫş-ı dest-i taʿẓīm ü ibtihāc olan iḥsān-nāmeleriniñ (4) ḥāvī oldıġı āsār-ı teveccühāt-ı ʿaẓīmetü'l-berekāt-ı ʿāciz-nevāzīleri ḳalb ü ḳālıb-ı çākerāneme (5) ifāża-i ḥayāt-ı ebedī ve ilḳā-yı sürūr-ı sermedī iderek ḥaḳḳ-ı çākerānemde bu vechile (6) meşmūl ü şāyān buyurılan elṭāf-ı bī-ġāye-i keremkārīleriniñ edā-yı teşekküründe ʿāciz ü ḳāṣır (7) oldıġım misillü cānib-i seniyyü'l-menāḳıb-ı bende-perverīlerine rūz-efzūn olan iştiyāḳ (8) u incizāb ve iḫtiṣāṣ u intisāb-ı bendegānemi ʿarż u beyān daḫı ḥavṣala-i ḫāmeden (9) bīrūn olmaġıla bu defʿa ṭarīḳat-ı ʿaliyye muḥiblerinden ve medīḥa-ḫᵛān-ı ẕāt-ı bī-hem-tālarından fulān (10) bendeleri ḫānesi ṭarafına ʿazīmet birle reh-i rāstī olan yolı ki eşiʿʿa-i āftāb-ı feyż (11) u irşādlarıyla mażbūṭ-ı kāffe-i medāyin ü büldāndır oradan mürūr u mülāḳāt-ı ʿaliyyeleriyle taḥṣīl-i şeref-i (12) mevfūr ideceginden mücerreden iḳtibās-ı lemʿa-i velāyet ve istifāża-i reşḥa-i kerāmetleri niyāzıyla (13) ibrāz-ı ʿubūdiyyetim siyāḳından ʿarīża-i bī-miḳdārım terḳīm ü taḳdīmine ictisār ḳılındı bi-ʿavnihi teʿālā̱ (14) resīde-i sāḥa-i kerāmet ve şāyān-ı leḥāẓa-i ʿāṭıfet ü reʾfetleri buyurıldıḳda her (15) "Ger nemī bāşem zi-ḫuddām-ı dereş / Bāri gūyend ez sükān-ı kūy-ı ust"[120] **[28b]** (1) mertebesinde bir ʿabd-i aḫḳarları oldığıma mebnī her ḥālde emr ü fermān ve luṭf u kerem (2) ü iḥsān kerāmetlü velāyetlü ʿālī-

---

[118] " Bir gömlek dokuz (dirhem) iplikten oluşabildiği halde yirmi harf onun anlamlarını ifade etmekte yetersiz kalır."

[119] " Çer çöp de deniz üzerinde yüzer."

[120] " Eğer onun kapısının hizmetkârlarından olamazsam, hiç değilse köyünün sakinlerindendir desinler."

himmetlü efendim sulṭānım lā-zāle nāfiʿan li'l-enāmi bi-feyżihi'd- (3) dā'im ḥażretleriniñdir.

(4) Dīger Ṣūret-i Mektūb

(5) Dīde-i iḫlāṣ-ı ʿubūdiyyetime kuḥlü'l-cevāhirden bihter ve kibrīt-i aḥmerden muʿteber ve belki (6) cevher-i cāna ber-ā-ber olan ḫāk-pāy-ı ʿālīlerine yüzler sürerim mażbūṭ-ı mele'-i aʿlā olan (7) meclis-i nefīs-i melā'ik-enīs-i kerāmet-penāhīlerinde şecere-i s̱ābitü'l-aṣl-ı vilāyetlerinde ḥasbü'l-muḳaddere (8) çīde-i enāmil-i iẕʿān olan s̱emerāt-ı feyż u fütūḥ-ı cāvidānī ġıdā-yı dil ü cānım (9) ve maḥż-ı kemāl-i kerem ü kerāmetlerinden nāşī gencīne-i mekārim-iḫlāṣ-ı ḳudsiyyelerinden menşūr-ı farḳ-ı (10) ʿācizānem buyurılan cevāhir-i ʿālem-behā-yı teveccühāt-ı ʿaliyyeleri ser-māye-i emn ü emān ve pīrāye-i (11) her dem ü ānım olaraḳ "Yād-ı tu hīç ez-dil-i pür-ḫūn nemīreved / Ve'z dīdeem (12) ḫayāl-i tu bīrūn nemī reved"[121] me'āli ḥasb-i ḥāl-i bendegānem olmaġıla şimdiye degin gerek bi't-tekrār (13) is̱bāt-ı vücūd-ı ʿubūdiyyet ve gerek luṭfen ve keremen efendi bendeleriniñ irsāline himmet buyurıldıġından (14) mezīd-i teşekkür ü memnūniyyeti mutażammın maʿrūżāt taḳdīminde ʿale'l-ḫuṣūṣ " Sezed ki kātib-i (15) divān-serāy-ı ḫuld keşed / Sevād-ı nüsḫa-i ān ber-biyā dīde-i ḥūr"[122] medīḥası kemterīn-i **[29a]** (1) vaṣf-ı dībāce-i menḳabeti olan mübārek mektūb-ı cān-fezāları fevḳa'l-ḥaddü ve'l-ġāye bāʿis̱-i (2) şādmānī vü mesār ve dürretü't-tāc-ı hāme-i iftiḫār olmuş iken bu āna ḳadar cevābı terḳīminde (3) her ne ḳadar bendeleriniñ te'ehhüli maṣlaḥatıyla meşġūliyyet-i mevāniʿi fi'l-cümle medār-ı maʿẕeret olsa (4) daḫı be-her-ḥāl evvel ü āḫir ḳuṣūr-ı kemterānem hüveydā olaraḳ cürm ü taḳṣīrātımı iḳrār (5) ve her ne gūne mu'āḫeẕe buyurılacaḳ olsa istiḥḳāḳımı iʿtirāf ile dāmen-i me'men-i mekārim- (6) pīrāmen-i ʿafv u iḥsānları dü-dest-i ḍarāʿatla teşebbüs̱ ü ilticādan ġayrı bir diyecegim (7) olmadıġından bu vechile ifāde-i ḥāl-i ʿācizānemi ḥāvī ʿarīża-i bendegānem taḳdīmine (8) ibtidār olındı her ḥālde luṭf u kerem ü iḥsān ve ʿafv u ʿināyet-i bī-pāyānları (9) ʿurvetü'l-vüs̱ḳā-yı ümmīd [ü] āmālim olmaġıla ol bābda ve her gūne su'āl ü cevāb ve ʿafv u ʿināyetde (10) emr ü irāde ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir efendim.

(11) Meşāyıḫ u ʿUlemādan Bir Ẕāta Yazılmışdır

(12) ʿĀric-i meʿāric-i maḳāmāt-ı ḳudsiyye ṣāʿid-i meṣāʿid-i kerāmāt-ı ünsiyye aʿlemü'l-ʿulemā'ü'(13) r-rāsiḫīn aʿrefü'l-ʿurefā'ü'l-vāṣılīn ġavvāṣ-ı biḥār-ı ḥaḳāyıḳ-ı Ḳur'āniyye ḥallāl-i rumūz-ı daḳāyıḳ-ı (14) Furḳāniyye şems-i meşārıḳu'l-maʿālī tāc-ı mefārıḳu'l-

---

[121] " Senin yâdın (hayalin) kan dolu gönülden (gönlümden) ; hayalin ise gözlerimin önünden gitmez."

[122] " Hurinin gözü olan (hurinin gözüne benzeyen) o nüshanın siyah hattını çekmek Cennet sarayı divanının kâtibine yakışır."

eʿālī vāris̱-i mevārīs̱ü'n-nebeviyye (15) muḥyī-yi süneni'l-Muṣṭafaviyye maḫzen-i esrār-ı ḥaḳīḳat maṭlaʿ-ı envār-ı maʿrifet ḫayru'l-ḫalefü' [29b] (1) l-ʿiẓām faḫru's-selefü'l-kirām ḳuṭb-ı dāʾire-i dīn ġavs̱-ı merātib-i yaḳīn mürebbī-yi (2) kāmil mürşid-i mükemmil efendim sulṭānım nefaʿnallāhu bi-feyżihi'd-dāʾir ḥażretleriniñ kuḥlü'l-cevāhir-i (3) ʿuyūn-ı enām olan ḫāk-pāy-ı muḥteremleri mükḥüle-i taʿẓīm ü ibcāl ile keşīde-i dīde-i ḍarāʿat (4) u ibtihāl ḳılınaraḳ ʿarża-dāşte-i bende-i aḥḳarlarıdır ki maʿlūm-ı ʿālīleri buyurıldığı üzre (5) rābıṭa-dārān-ı dergāh-ı feyż-penāhlarından bendeleri bundan aḳdemce ṣavb-ı (6) sāmīlerinden meʾẕūnen Der-sāʿādete teveccühünde maṣlaḥat-ı lāzimesini rüʾyetle der-ʿaḳab ʿavdet (7) niyyetinde olmuş ise de maḥż-ı cümle-i kerāmāt-ı bāhirelerinden olaraḳ mūmā ileyh (8) bendeleriniñ bu ṭarafa vürūdunda bir müddet tevḳīf ü teʾḫīrine çākerleri (9) ṭalebkār olacağıma daʾir nuṭḳ-ı ʿālīleri ṣādır olmuş ve fi'l-vāḳıʿ mūmā ileyh ile muʿārefe-i (10) ervāḥiyye sebḳ itmiş oldığından mülāḳāt-ı eşbāḥiyye vuḳūʿı anda ṣaḥīḥ bir ʿalāḳa-i ḳaviyye (11) ẓuhūrıyla ʿavd ü ḳufūline māniʿ olmaḳda çākerleri mecbūr u meslūbü'l-iḫtiyār oldığım (12) mis̱illü anlar daḫı bende-i bī-miḳdārlarına maḥabbet-i kāmile iẓhārıyla müfāraḳata ʿadīmü'l-iḫtiyār olaraḳ (13) ṭarafından ʿahd ü mīs̱āḳ-ı muḫādenet-i taḥkīm ve hīç olmaz ise ʿīd-i şerīfe ḳadar olsun meks̱ (14) ü iḳāmetleri taṣmīm olunup ancaḳ ṭaraf-ı vāżıḥu'ş-şereflerine ifāde-i ḥāl ile iẕn ü ruḫṣat-ı (15) ʿaliyyeleri meşmūl buyurılur ise sāye-i ʿāṭıfetlerinde ilişiksizce ẕikr ü fikr-i maḥabbet ile kām- (16) yāb ve ol miḳdār vaḳte meʾẕūn buyurılmadığımız ṣūretde "Terk-i kām-ı ḫod giriftem [30a] (1) tā-berāyed kām-ı dost"[123] mıṣdāḳınca imtis̱āl-i emr ü irādelerine şitāb olınmaḳ üzre (2) keyfiyyet-i ḥużūr-ı lāmiʿun-nūrlarına lede'l-inhā derece-i maḥabbet ü iştiyāḳ ṭarafeyn-i mücellā-yı ṣuver-i (3) ġaybiyye olan mübārek żamīr-i ilhām-āşnālarına hüveydā olmaḳ ḥasebiyle kemāl-i kerem ü kerāmetlerinden (4) taḥrīren ve taḳrīren ruḫṣat-ı seniyyelerini şeref-baḫş-ı sünūḥ oldığından fevḳa'l-ḥaddü ve'l-ġāye (5) sürūriyyet-i ʿācizānemiz ḥāṣıl olmuş ve ṣūret-i ḥāl mūmā ileyh ṭarafından fulāna fulāna (6) daḫı bildirilmiş iken bu defʿa fulān-zādeniñ mektūbı gelüp mūmā ileyhiñ ʿavdetini (7) taʿcīl ü teʾkīd itmiş oldıḳlarından her ne ḳadar ruḫṣat-ı seniyyeleri gibi ḥablü'l-metīn kāfī (8) vü vāfī ise daḫı mūmā ileyh fi'l-cümle endīşeyi müstelzim oldığından taṣdīʿ-i ser-ʿālīlerine (9) ictisār olınmağıla ol bābda ne vechile emr ü irādeleri müteʿalliḳ buyurılur ise emr ü (10) fermān ve luṭf u kerem ü iḥsān.

(11) Mıṣr Vālīsi Meḥmed ʿAlī Paşa Ḥażretlerine

[123] " Ben kendi emellerimden, arzularımdan vazgeçtim; yeter ki sevgilinin istekleri, emelleri gerçekleşsin"

(12) Hem-vāre pīrāyedār-ı cevşen-i himmet ve yektā-süvār-ı mıżmār-ı şehāmet olan ẕāt-ı maʿālī- (13) simāt-ı Āṣafāneleri ṣaff-ārā-yı mevkib-i şān u şöhret ve kevkebe-baḫşā-yı ālā-yı vālā-yı (14) iclāl ü ubbehet olup himmet-güzīn-i ser-bülend ve reʾy-rezīn-i Felāṭūn-pesend-i dāverāneleri (15) nesāḳ-sāz-ı mehāmm-ı dīn ü devlet ve nigehbān-ı meṣāliḥ-i mülk ü millet olaraḳ cemʿiyyet- **[30b]** (1) bendān-ı baġy u şeḳāvet ḳuvvet-i ʿazīme-i celāletkārīleriyle tefriḳa-yāb-ı ḫusrān u ḥaybet (2) ve ʿalem-efrāzān-ı baġy u ḍalālet şiddet-i şekīme-i düşmen-şikārīleriyle giriftār-ı ṭavḳ-ı meẕellet (3) olmaḳ daʿavātı ber-dāşte-i bārgāh-ı icābet ḳılındığı siyāḳında maʿrūż-ı çāker-i ṣaff- (4) serīretleridir ki her ẕerre-i türāb-ı müsteṭābı meşāmm-ı rūzgāra ber-güẕār ve her rīẕe-i (5) seng-i gevherīn-niṣābı nāhīd-i felege viṣāḥu'ṣ-ṣadr-ı iftiḫār olan buḳʿa-i mübāreke-i (6) Ḥaremeyn-i Muḥteremeyne bir müddetden berü kemāl-i telḫ-kāmī-yi mefsedet ve farṭ-ı nā-bīnāyī-yi ḫabāṣetden nāşī (7) dest-dırāz-ı tasalluṭ olmaḳ sevdā-yı ḫām-ı veḫāmet-encāmıyla seyf-i meslūl-i ḳażāya (8) gerden-sā ve nīze-i ser-tīz-i ḳahr u belāya sīne-güşā olan şirẕime-i bāġiye-i ḫavāriciñ (9) efʿī-yi vücūd-ı mażarrat-nümūdları pāy-ı ʿazīmet-i ḥüccāc-ı ẕevi'l-ibtihāca pīçīde olmaḳ ḥasebiyle (10) ṣaḥn-ı pür-nūr-ı maġfiret-menşūrı reşk-āver-i beyt-i maʿmūr ve ġubār-ı feyż-gencūr-ı raḥmet-neşūrı (11) tūtiyā-yı ʿuyūn-ı ḥūr olan Kaʿbe-i mükerreme-i bülend-āstān ve ḥücre-i muʿaṭṭara-i melekūt-mekānıñ (12) sāḥa-i berīn-i behişt-āyīnine ferş-i rūy u cebīn ve iẓhār-ı şeʿāʾir-i bī-gāne-gūyī (13) ve icrā-yı sirişk-i şefāʿat-cūyī ile teşyīd-i rükn-i rekīn-i dīn ve tenvīr-i bāṣıra-i (14) yaḳīn idegelen ḥüccāc u züvvār "Key buved yā Rab ki rū der-Yes̱rib ü Baṭḥā kunem"[124] (15) neşīdesiyle tercīʿ-i bend-i taḥassür ü iştiyāḳ olaraḳ beytü'l-ḥazen-i ġam u kürbetde mekīn **[31a]** (1) ve belki işbu ʿumūm-ı belvādan kāffe-i müslimīn melūl ü enduhgīn ve muntaẓır-ı elṭāf-ı ʿaliyye-i cenāb-ı (2) Ḫayru'n-nāṣırīn iken ẕāt-ı behiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı bī-müdānīleriniñ muttaṣıf oldığı ġayret ü ṣalābet-i (3) dīniyye ve cevher-i celālet-i fıṭriyye iḳtiżāsınca o makūle ḥayāt-ı deşt-i mefsedetiñ sevād-ı (4) vücūd-ı isāʾet-nümūdları nevk-i tīġ-i bī-dirīġ-i fermān-revāyīleriyle ṣaḥīfe-i basīṭa-i ʿālemden (5) maḥv u mużmaḥil ve semūm-ı mekr ü mażarratları tiryāḳ-ı bedīʿü't-teʾs̱īr-i ḥüsn-i tedbīrkār-ı āşnāyīleriyle (6) cism-i mübārek-i ḫıṭṭa-i Ḥicāz'dan mündefīʿ ü zāʾil oldığı żamīr-i ilhām-semīr-i ḫusrevāneye lāyıḥ (7) u sāṭıʿ ol vechile ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde āftāb-ı ʿālem-tāb-ı teveccühāt-ı ʿaliyye tābende vü lāmiʿ (8) olmaḳdan nāşī ber-mūcib-i irāde-i seniyye ṣavb-ı maʿālī-evb-i Āṣafānelerinden tertīb-i ʿadde vü ʿatād (9) ve tesrīb-i ecnād-ı veġā-iʿtiyāda himmet ve işbu dāhiyeniñ ümmet-i merḥūme üzerinden defʿ ü refʿi (10)

[124] " Ya Rab! Medine ve Mekke'ye yüz sürmek ne zaman nasip olacak?"

emr-i ehemminde ke-mā-yenbaġī icrā-yı lāzime-i ḥamiyyet buyurılaraḳ reh-berī-yi ʿavn u imdād-ı İlāhī (11) ve yāverī-yi muʿcizāt-ı bāhire-i ḥażret-i Risālet-penāhī ve cevelāngerī-yi baḫt-ı bīdār-ı cenāb-ı şehen-şāhī (12) ile her bir muḥārebede ṭāʾife-i merḳūme ṣūret-i ḥāl-i ḫiẕlān-meʾāllerin āyīne-i şemşīr-i (13) Mirrīḫ-teʾs̱īr-i Āṣafānelerinde temāşā ve naḳd-i cān ile ṭālib olduḳları pelās-pāre-i (14) helāk ü zevāllerin endāze-i sinān-ı cān-sitān-ı Ḳahramānīleriyle iştirā birle ṭaraf (15) ṭaraf maḳhūr u müdemmer ü muʾaḫḫaran Derʿiye ṭarafından vuḳūʿ bulan kārzār-ı ḳalʿa-güşāyīlerinde **[31b]** (1) daḫı eşḳıyā-yı mezbūreniñ kūy-ı ser-i şerr-i maġż-ı bed-aḫterleri çevġān-ı ṣavlet-i ṣaff- (2) şikāfīleriyle ġalṭīde-i ḫāk ü ḫākister olaraḳ ḥarben ve ḍarben Derʿiye'niñ nezʿ ü tesḫīri (3) müyesser oldıġı ḫaber-i meserret-es̱eri nev-be-nev teşnīf-sāz-ı ṣımāḫ-ı ʿubūdiyyet oldıḳça mezīd-i ibtihāc (4) ile gülbāng-i "ʿaleyke ʿavnullāh" īṣāl-i menāzil-i mihr ü māh ḳılınmaḳda iken bu defʿa Suʿūd (5) denilen ser-gerde-i ḫavāriciñ muḳayyeden der-i devlet-medāra irsālini mübeyyin mebʿūs̱-ı sū-yı (6) bendegī buyurılan bir ḳıṭʿa kerem-nāme-i seniyye-i veliyyü'n-niʿamīleri resīde-i dest-i taʿẓīm ve mefhūm-ı (7) beşāret-melzūmı rehīn-i iẕʿān-ı çāker-i müstedīmleri olmaġıla Ḥaḳ bu ki eʿāẓım-ı dīn (8) ü devlet-i ʿaliyyeden olan şu maṣlaḥat-ı Ḥicāziyyede ẕāt-ı vālā-yı sütūde-menḳıbetleriniñ (9) ibrāz u iẓhār buyurdıḳları s̱emere-i ḫulūṣ u himmet ve netīce-i ġayret ü ḥamiyyet nām-dārān-ı (10) selefden mis̱li sebḳ itmeyen meʾās̱ir-i müstelzimetü'l-mefāḫirden oldıġı tevāriḫ-āşnāyān-ı (11) ḳurūn-ı māżiyye ʿindinde vāżıḥ u ʿayān ve her ḥālde dest-māye-i rū-sefīdi ve saʿādet-i (12) dāreyne maẓhariyyetleri vāreste-i reyb ü gümān olup pīrāye-i laḳab-ı ġāzī-menşūr-ı liyāḳat (13) u istīhāl-i Āṣafānelerine şāyān ve nām u şān-ı ʿālīleri zīver-i ṭāḳ-ı zeberced-revāḳ-ı (14) āsmān olmaġın bu bābda evvelen ve āḫiren cilveger-i mücellā-yı ẓuhūr olan ḫıdemāt-ı ber-güzīdeleri (15) maḳbūl ü pesendīde-i ṭabʿ-ı hümāyūn-ı ṣafā-merhūn ve bi'l-cümle vükelā-yı devlet-i ʿaliyye cihān **[32a]** (1) cihān mübtehic ü memnūn ve be-taḫṣīṣ çāker-i kemīneleri nāʾil-i meserrāt-ı gūn-ā-gūn ve ḳulūb-ı (2) ʿāmme-i muvaḥḥidīn-i vüfūr-ı şādmānī vü ferḥatla memlū vü meşḥūn ve belki rubʿ-ı meskūn envār-ı (3) ġāzā-yı dil-ārā ve eşiʿʿa-i fütūḥāt-ı bī-hem-tālarıyla ġıbṭagāh-ı ecrām-ı gerdūn olmışdır hemān (4) Ḥaḳ celle ve ʿalā̱ vücūd-ı maʿālī-nümūd-ı mekārim-perverīlerin mesned-i ʿāfiyet ü ṣıḥḥatde müstaḳarr ve eyyām-ı (5) ʿömr ü devlet-i merāḥim-güsterīlerin yevmen-fe-yevmen mütezāyid ü efzūnter eyleyüp ṭurre-i tūġ-ı pür- (6) fürūġ-ı mecd ü iḳbāllerin şāne-zede-i nesīm-i naṣr u ẓafer ve sürūr-āyāt-ı meyāmin-āyāt-ı (7) ubbehet ü iclāllerin sāḥa-i pehnā-yı devām u iʿtilāda cilveger eyleye āmīn (8) ṣavb-ı sāmīlerine der-kār olan şāhid-i

ḳadem-i ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim "Ḥācet-i meşşāṭa nīst rūy-ı dil-ārām-rā"[125] medlūlince zībāyiş-i libās-ı elfāẓdan müstaġnī olmaġın ḫāṣṣaten (10) tebrīk ü tehniyet-i ġazā ve istibḳā-yı teveccühāt-ı mekārim-iḥtivāları siyāḳında işbu ʿarīża-i (11) çākerānem terḳīmine mübāderet ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı devletleri ḳılınmışdır bi-minne teʿālā̱ ledā̱- (12) şerefü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı nām-ı ḫulūṣ-irtisāmım cerīde-i bendegānda ibḳā vü taḳdīr (13) buyurılmaḳ bābında emr ü fermān.

(14) Dīger Mıṣr Vālīsi Ṭarafına Yazılan Mektūb

[32b] (1) Hem-vāre ās̱ār-ı kelām-ı muʿciz-niẓām-ı "naṣartü bi'ṣ-ṣabā"[126] veche-i livā-yı meyāmin-iltivā-yı (2) Āṣafānelerinde hüveydā ve mażmūn-ı tefriḳa-nümūn-ı ebedī-sebā nāṣiye-i ḥāl-i (3) aʿdālarında ẓāhir ü peydā olaraḳ velvele-i ferr ü ṣavlet-i müşīrāne ve ġulġule-i ṣīt (4) ü saṭvet-i Erd-şīrāneleri ṭanīn-endāz-ı ḳubbe-i ḫaḍrā ve ḥıṣn-ı ḥaṣīn-i felek-temkīn-i (5) ubbehet ü iclālleri cünūd-ı ġaybiyye-i teʾyīdāt-ı İlāhiyye ile istiḥkām-nümā-yı devām u beḳā olmaḳ (6) daʿavātı merfūʿ-ı bārgāh-ı Kibriyā ḳılındıġı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ḫulūṣ-iḥtivālarıdır ki (7) bir müddetden berü kemāl-i bī-şuʿūrī-yi baġy ü şeḳā ile istiḳbāl-i sihām-ı ḳażā ve istinzāl-i (8) bārān-ı belāya inhimāl iderek icrā-yı ḫāk-pāk-i ʿıṭrnāki sencīde-i mīzān-ı semā (9) ve ārāyiş-i sāhire-i ġabrā olan ḫıṭṭa-i Ḥicāz-ı maġfiret-ṭırāza tuḫm-efşān-ı istīlā olmaḳ (10) hevāsıyla muġaylānzār-ı beyābān-ı mefsedetden ḫurūc u ẓuhūr iden ṭāʾife-i zāʾife-i ḫavāricüñ (11) ḫāristān-ı vücūd-ı ḫabāset-nümūdları dāmen-i ʿazīmet-i Ḥicāz-ı saʿādet-minhāca pençe-zen-i (12) mümānaʿat olmaḳ ḥasebiyle sebʿa-i seyyāre-i felek pervāne-i şemʿ-i cemāl-i dil-ārāsı ve cuyūş-ı (13) behcet-ḫurūş-ı melek çārūb-keş-i dergāh-ı ʿāl'ül-ʿāl-i Sidre-fersāsı (14) olan şāhid-i nāzenīn-i Beytü'l-ḥarām ve Ravża-i muṭahhara-i ʿilliyyīn-maḳām pīşgāhında ḳāmet-efrāzī-yi sūz u güdāz ve tezellül-perdāzī-yi ʿacz ü niyāz ile revnaḳ-efzā-yı nūr-ı

[33a] (1) īmān ve pīrāye-baḫşā-yı cevher-i cān olmaḳ emniyyelerin s̱ebt-i ṣaḥīfe-i cenān iden zümre-i muvaḥḥidīn (2) istīlā-yı teʾes̱s̱ür ü melāl ile dil-teng ü ḥazīn ve belki ʿāşıḳ-ı maḥrūmü'l-viṣāl gibi ḳaṭre- (3) bār-ı eşk-i ḫūnīn iken ʿazīz-i Mıṣr-ı ubbehet ü iḳbāl olan ẕāt-ı ʿālī-güher-i ferḫunde-es̱erleriniñ (4) ṣahīl-i semend-i ferr ü saṭvet-i dāverāne ve reşeḥāt-ı Nīl-i deryā-mes̱īl-i şān u şöhret-i Āṣafāneleri (5) ṭāʾife-i mezbūreniñ tefrīḳ-i icrā-yı cemʿiyyetine vāfī ve iṭfā-yı nāʾire-i şerr ü şürūrlarına kāfī (6) oldıġı āyīne-i gītī-nümā-yı ṭabʿ-ı ilhām-nebʿ-i pād-şāhīde rehīn-i vużūḥ ve ol vechile (7) Ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde meḥāsin-i teveccühāt-ı seniyye-i şehen-şāhī mınaṣṣa-zīb-i sünūḥ olmaḳdan

[125] " Gönül süsleyen bir yüz (saç) için tarağa gerek yoktur."

[126] " Sabah rüzgarıla zafer kazandım."

nāşī (8) ber-muḳteżā-yı irāde-i ʿaliyye ṣavb-ı maʿālī-evb-i ḫıdīvvānelerinden techīz-i mühimmāt-ı seferiyye ve tertīb-i (9) ṣufūf-ı ketāʾib-i cihādiyyeye iḳdām birle ḥavl ü ḳuvve-i cenāb-ı Vāhibü'l-merām ve bedreḳa-i (10) muʿcize-i bāhire-i ḥażret-i Seyyidü'l-enām ve yāverī-yi nefs-i aḳdes-i pād-şāh-ı İslām ile ṭaraf (11) ṭaraf sevḳ-ı maṭāyā-yı hücūm u iḳtiḥām olunaraḳ ṭāʾife-i merḳūme der-ceng-i evvel intiḳām-ı (12) ebābīl-i seyf-i saṭvet ile mānend-i aṣḥāb-ı Fīl āġuşte-i ḫūn u ḫāk-i ḳahr u tenkīl ve beyżatü' (13) 's-süyūfı " Rūzgārīst ki bārike revān hem-seferem / Mīrevem rāh ve'z menzil (14) ḫaberī nīst merā"[127] mıṣdāḳınca pīrāmen-i ḫıṭṭa-i muḳaddese-i Ḥicāz'dan ṣaḥrā-yı Tīh ü Tebāha **[33b]** (1) vā-veylā-gūy-ı raḥīl olup ol vechile nāmūs u maḥrūs-ı Ḥarameyn-i muʿaẓẓameyn ez-ser-i nev (2) tekmīl buyurıldıġı ve muʾaḫḫaran Derʿiye ṭarafında cemmāze-keş-i temerrüd ü taḥaşşüd olanlar daḫı (3) dest-i bürd-i Ḥaydarāne ve kerr ü ferr-i Ḳahramānelerine tāb-āver-i taḥammül olamayaraḳ püşte-i reml-i şeml-i (4) nuḥūset-iştimālleri tünd-bād-ı veyl ü nekāl ile bi'l-külliyye tār u mār ve Derʿiyeniñ dāḫilen (5) ve ḫāricen żabṭ u tesḫīri müyesser-kerde-i cenāb-ı Perverdgār oldıġı nüvīd-i feraḥımızıdı (6) pey-der-pey sāmiʿa-pīrā-yı çākerānem oldıḳça "Eyā sipeh-keş-i ġāzī ġazā mübārek bād (7) Añıldı ġazve-i Ḫayber ḳadar bu fetḥ ü küşād" neşīdesi manẓūme-i sitāyiş ü s̱enālarına müstezād (8) ḳılınmaḳda iken bu defʿa ser-gerde-i ḫavāric olup żıddıyla müsemmā olan Suʿūduñ (9) müfīden ʿatebe-i ʿulyā-yı salṭanat-ı seniyyeye irsāli ḫuṣūṣını müşʿir firistāde-i ṣavb-ı çākerī buyurılan (10) kerem-nāme-i behcet-ʿalāmeleri beşāret-endāz-ı vuṣūl ve meʾāl-i münīfine ʿilm ü ıṭlāʿ-ı bendegānem (11) mevṣūl olup ḥaḳḳā ki evvel ü āḫir ser-māye-i saʿādet-i dünyeviyye ve pīrāye-i mes̱ūbet-i uḫreviyye (12) olan maṣāliḥ-i ḫayriyye-i Ḥicāziyyede is̱bāt-ı nefy-i aḳrān vādīlerinde sāḥa-zīb-i ẓuhūr (13) olan saʿy u ġayret-i kerīmāne ve himmet-i bülend-mertebet-i nerīmāneleri dīn ü devlet-i ʿaliyyeye (14) ḫıdmet-i kāmile kāffe-i ehl-i İslām ḥaḳḳında żiyāfet-i şāmile oldıġı āzāde-i reyb ü riyā (15) olaraḳ cāme-i fāḫirü'ṭ-ṭırāz laḳab-ı ġāzī-yi bālā-yı istīhāl-i Āṣafānelerine revā ve leʾālī-yi **[34a]** (1) mütelālī-yi midḥat ü s̱enāları sübḥa-i sākinān-ı meleʾ-i aʿlā olmaġa sezā olmaġıla mecmūʿ-ı (2) meʾās̱ir-i ber-güzīdeleri nezd-i hümāyūn-ı ḥażret-i ḫilāfet-penāhīde ḳarīn-i şābāş u taḥsīn (3) ve bu bābda bi'l-cümle vükelā-yı ṣadāḳat-āyīn fevḳa'l-ġāye nāʾil-i meserrāt-güzīn ve ʿāmme-i efrād-ı (4) muvaḥḥidīn-i ṣunūf-ı şādmānī vü ferḥatla kām-bīn ve belki aḳṭār-ı maʿmūre-i rūy-ı zemīn (5) naḳş u nigār-ı sürūr u ḥubūr ve zīb ü zīver-i ibtihāc-ı nā-maḥṣūr ile reşk-i

---

[127] " Bir zamandır ki ince ruhumla birlikte seferdeyim; yol gidiyorum ama gideceğim yeri de bilmiyorum."

nigār- (6) ḫāne-i Çīn ve gülbāng-i daʿavāt-ı ḫayriyyeleri resīde-i muḳaʿʿar-ı çerḫ-i berīn olmuşdur (7) hemīşe Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā̠ ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı bī-müdānīlerin tezāyüd-i ʿömr ü devlet ve tevāfür-i (8) ferr ü ṣavletle mesned-ārā-yı ten-dürüstī vü ʿāfiyet eyleyüp āġūş-ı ʿalem-i S̱üreyyā-ḥaşem-i ubbehet (9) ü iḳbāllerin cilvegāh-ı şāhid-i meh-cebīn-i fevz ü nuṣret ve sāye-i salṭanat-ı seniyyede bunuñ (10) mis̱illü niçe ḫidemāt-ı mebrūre ve mesāʿī-yi meşkūreye muvāffaḳıyyetle şeh-nāme-i meḥāmid ü evṣāf-ı (11) vezīrānelerin münteşir-i aḳṭār-ı çār-cihet eylemek daʿavātı zīver-i zebān-ı muṣādaḳat ḳılındıġı (12) beyānıyla ḫāṣṣaten tebrīk-i ġazā-yı ġarrāları siyāḳında ʿarīża-i bendegānem terḳīmine ibtidār ve merfūʿ-ı (13) pīşgāh-ı ubbehet-ḳarārları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̠ ledā̠-şerefü'l-vuṣūl muḥāṭ-ı ʿilm-i (14) ʿālem-ārāları buyurıldıḳda baʿd-ez-īn daḫı muḥtāc u ümmīdvār oldıġım vechile şeh-per-i (15) hümā-yı ḥüsn-i teveccüh-i bende-perverīleri farḳ-ı müstmendānemde sāye-figen-i luṭf u ʿāṭıfet **[34b]** (1) buyurılmaḳ bābında ve her ḥālde emr ü fermān ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir.

(2) Müteveffā Ḫurşīd Paşa'ya

(3) Hem-vāre cenāb-ı Āṣaf-reʾy ve ẕāt-ı ṣaff-ārā-yı sipeh-sālārīleri müttekā-pīrā-yı merātib-i ʿulyā-yı (4) nāmdārī ve zīnet-efzā-yı sāḥa-i pehnā-yı ubbehet-şiʿārī olaraḳ livā-yı meyāmin-iltivāyı devlet (5) ü iḳbālleri zībāyiş-nümā-yı cilvegāh-ı fevz ü intiṣār ve tīġ-i ḫūn-bālā-yı ṣavlet ü iclālleri (6) cerīḥa-güşā-yı seniyye-i ʿuṣāt u füccār olmaḳdan ḫālī olmamaḳ daʿavātı taḳdīm ü teẕkār ḳılındıġı siyāḳında (7) ʿarīża-i çāker-i bī-miḳdārlarıdır ki bunca sinīn ü ezmāndan berü evlād u aḥfād ve tevābiʿ (8) ü levāḥiḳ-ı bī-ʿidādıyla sāye-i devlet-i ʿaliyyede ḫāric-i ez-ḥadd ü pāyān nāʾil oldıġı nevāʾil-i (9) ser ü sāmān ve mevʿid-i ʿināyet ü iḥsānıñ maġz-ı üstüḫᵛānında olan ḥuḳūḳ-ı bī-kerānını (10) iḳtiżā-yı ḫubs̱-ı ṭıynet ve ser-germī-yi cām-ı naḫvetle endāḫte-i verā-yı nisyān ve encām-ı kār-ı (11) ḫātime-i cerīde-i aʿmālini sevād-ālūd-ı fażāḥat-ı ʿutuvv ü ṭuġyān iden Tepedelenliniñ tezelzül-efgen-i (12) sedd-i āhenīn olan ṣarṣar-ı ḳahr u ġażab-ı Ḫusrevāneye perde-keş-i muḳāvemet olmaḳ dāʿiyesiyle (13) müteḥaṣṣın olup muḳteżā-yı meʾmūriyyet-i seniyye ve lāzime-i ġayret-i fıṭriyye-i Āṣafāneleri üzre (14) iʿmāl-i edevāt-ı ceng ü cidāl ve ḥavāle-i kemend-i baṭş u nekāl ile bi'l-ḥaṣri ve't-tażyīḳ (15) çeşm-i ġurūr u istikbārına sūrāḫ-ı mār-āsā teng ü tār ḳılınmaḳda olan ḳalʿa-i muʿtenāsı **[35a]** (1)bu defʿa ḳabża-i tesḫīr-i ḳalʿa-güşāyīlerine müsellem ü maġżūb merḳūm cesed-i şemşīr-i celādetden imdād ile (2) reh-rev-i beyābān-ı ʿadem olaraḳ ser-i maḳṭūʿı silaḥdār-ı ʿālī-miḳdārları saʿādetlü aġa (3) ḳullarıyla der-i devlet-medāra irsāl ve bu vechile ḫidmet-i meʾmūre-i Āṣafāneleri rehīn-i edā (4) vü iḳbāl buyurulmuş olmaġıla

ḥaḳḳā ki hümā-yı hümāyūn-bāl-i devlet-i ʿaliyyeniñ cenāḥ-ı eymen ve meydān-ı (5) rezm ü heyecānıñ Ḳahramān-ı ṣaff-şikeni olan ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı bī-müdānīleriniñ bu āna ḳadar dīn (6) ü devlet-i ebed-müddet uġurunda vuḳūʿa gelen meʾās̱ir-i mebrūre-i nigūkārī ve mesāʿī-yi meşkūre-i (7) sadāḳat-şiʿārīleri zīnet-sāz-ı ṣaḥāyif-i edvār ve sāmiʿa-güzīn-i ṣıġār u kibār olup (8) bu defʿa daḫı bir ṭarafdan maġżūb-ı merkūm ve bir ṭarafdan ʿuṣāt-ı reʿāyā-yı fitne-rusūm ile (9) bi'l-muḥārebe vāḳıʿ olan ġayret ü metānet-i dilīrāne ve ṣalābet ü ḥamiyyet-i Erdşīrāneleri (10) ez-ser-i nev pīrāye-zebān-ı ʿālemiyān ve zīver-i kilk-i vaḳʿa-nüvīsān oldıġı irāde-i şevāʾib-i (11) reyb ü riyā ve ḳalʿa-i merḳūmeniñ şimdiye degin teʾeḫḫür-i fetḥ ü tesḫīri maġżūb-ı merḳūmeniñ (12) seyyiʾāt-ı aʿmāline mücāzāt olmaḳ üzre mānend-i ṣayd-ı zaḫm-ḫurde bir müddet zīr-i ser-pençe-i (13) saṭvet-i ġażanferānelerinde giriftār-ı keş-ā-keş-i pīçtāb ve ḫāksār-ı ṭayyibden ve ıżṭırāb (14) olması mis̱illü baʿż-ı deḳāyıḳ-ı ḥükmiyyeye mebnī idügi nezd-i ulu'n-nühāda vāżıḥ u hüveydā olaraḳ (15) "Ve teḳāsemu'n-nāsu'l-meserrete beynehum / Ḳasemen fe-kāne ecellühüm ḥażżan ene"[128] medlūli üzre **[35b]** (1) bu bābda cümle bendegān fevḳa'l-ġāye memnūn u mesrūr ve bi't-taḫṣīṣ öteden berü çāker-i kemīneleriniñ (2) ṣavb-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine der-kār olan ḳadem-i ʿubūdiyyet ve aḫaṣṣ-ı ḫuṣūṣiyyetim muḳteżāsı (3) üzre nāʾil-i mezīd-i ibtihāc u sürūr ve vāṣıl-ı ser-menzil-i ferḥat u ḥubūr olup leyl ü nehār (4) müdāvim oldıġım vechile tezāyüd-i eyyām-ı ʿömr ü devlet ve bundan böyle daḫı uġur-ı dīn ü devlet-i (5) ʿaliyyede niçe niçe ḫidemāt-ı celīleye muvaffaḳıyyet-i Āṣafāneleri daʿavātını tekrār-be-tekrār zīver-i nāṭıḳa-i (6) teẕkār iderek ḫāṣṣaten tecdīd-i ḳabāle-i ʿubūdiyyet ve ḥüsn-i ḫitām-ı meʾmūriyyet-i müşīrānelerin tebrīk (7) ü tehniyet siyāḳında ʿarīża-i çākerānem terḳīmine mübāderet ḳılınmışdır.

(8) Şarḳ Cānibi Ser-ʿaskerine

(9) Hemīşe taḳvīm-i kühen-sāl-i ʿālemde gāh neẓāret-i Mirriḫ-şiḳāḳ ile aḥkām-ı rezm ü heycā (10) nüvişte-i zāyirçe-i ẓuhūr ve gāh istiḳāmet-i ʿUṭārid-vifāḳ ile iḫtiyārāt-ı silm ü sāziş (11) nigāşte-i cedāvil-i ṣudūr olduḳça müşkil-güşā-yı meṣāliḥ-i dīn ü devlet olan ẕāt-ı (12) ubbehet-simāt-ı bī-müdānīleriniñ seyf-i ṣārim-i ferr ü ṣavlet-i dāverāneleri zaḫm-endāz-ı sīne-i (13) düşmen-i ḫod-kām ve kilk-i tedbīr-i bedīʿü't-teʾs̱īr-i Āṣafāneleri terkīb-sāz-ı merhem-i ṣalāḥ (14) u iltiyām olaraḳ menāḳıb-ı celīletü'l-merātib-i ḫıdīvvāneleri ser-levḥa-i edvār u aʿṣār **[36a]** (1) ve levāmiʿ-i şān u şükūh-ı

[128] "İnsanlar sevinci aralarında paylaştılar, hazzı, sevinci en fazla, en yüce olan ben oldum."

fermān-fermāyīleri rūşen-dihende-i āfāḳ u aḳṭār olmaḳ (2) daʿavātı teʾdiyesi reşk-āver-i iksīr-i civānī ve ṭaʿnezen-i küḥl-i Ṣıfāhānī olan ḫāk-i ḳadem-i (3) maʿālī-tevʾem-i veliyyü'n-niʿamīlerine sāyīden-i rūy-ı rıḳḳıyyet ile tetmīm ü ikmāl ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i (4) bende-i ḍarāʿat-iştimālleridir ki ḳulları mine'l-ḳadīm südde-i seniyye-i sipihr-iʿtilā-yı veliyyü'n-niʿamīleriniñ (5) çāker-i muḫliṣ-i müteḫaṣṣıṣları olaraḳ dürre-i dest-māye-baḫş-ı ʿubūdiyyetleri zīr-i iklīl-i mübāhāt (6) ve belki temīme-i bāzū-yı ḥayātım olmaḳdan nāşī ʿale'd-d[ev]ām leʾālī-yi duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devlet (7) ü iclāllerin enāmil-i ṣıdḳ u iḫlāṣ ile keşīde-i rişte-i ezmān u evḳāt ve ʿale'l-ḫuṣūṣ (8) merāyā-yı umūr-ı muʿaẓẓama-i sipeh-sālārīleri mücellā-yı feyż-i tevfīḳāt-ı Sübḥāniyye olmaḳ daʿavātını şām (9) u seḥer īṣāl-i sāmiʿa-i sükkān-ı semāvāt itmekde iken ḥamdü'l-Vāhibü'l-merām meyāmin-i mehām-sāzī-yi (10) himem-i ʿaliyye ve meḥāsin-i meded-kārī-yi tedābīr-i seniyyeleri indifāʿ-ı ġāʾile-i Īrāniyyede kārger-i ḥüsn-i (11) ḫitām ve netīce-baḫş-ı ḫayr-encām olup bu vechile baḥr-ı zeḫḫār-ı meḥāmid ü evṣāf-ı Āṣafīlerinden (12) ber-āverde-i sāḥil-nümūd u şühūd olan güher-i girān-behā-yı meʾāṣir-i ʿulyā-yı veliyyü'n-niʿamīleri (13) maḥfaẓa-i ḳulūb-ı ḫāṣṣ u ʿāmmı zīnet-yāb-ı envāʿ-ı sürūr u şādmānī velā-siyemmā ḳulları miṡillü (14) naḳdīne-i rıḳḳıyyet-i tāmmelerin reʾsü'l-māl-i āmāl ittiḫāz iden bendegān-ı ṣadāḳat-nişānīlerin (15) nāʾil-i niṣāb-ı ḥayāt-ı cāvidānī itmekle vesīle-i eṡīle-i tebrīk ü tehniyet zerīʿa-i aṣīle-i ʿarż-ı **[36b]** (1) ʿubūdiyyet ile be-hem-peyveste-i münāsebet olaraḳ icrā-yı resm-bihīn-i bendegī siyāḳında ʿarīża-i ʿubeydānem (2) terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı muʿallā-yı mekārim-iḥtivāları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ (3) resīde-i sāḥa-i ubbehet-medār ve şāyān-ı leḥāẓa-i iltifāt-āṡār-ı veliyyü'n-niʿamīleri buyurıldıḳda.

(4) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(5) Hem-vāre pīrāyedār-ı cevher-i dilāverī ve yeke-süvār-ı ʿarṣa-i şecāʿat-güsterī olan ẕāt-ı maʿālī- (6) simāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri ketībe-rān-ı ṣunūf-ı mecd ü devlet ve tertīb-sāz-ı ṣunūf-ı ferr ü ṣavlet olaraḳ (7) livā-yı meyāmin-iltivā-yı ubbehet ü iḳbālleri revnaḳyāb-ı levāyiḥ-i fevz ü nuṣret ve şemşīr-i ʿadüvv-i tedmīr-i (8) saṭvet ü iclālleri ḫūn-āşām-ı erbāb-ı baġy ü şeḳāvet olmaḳdan ḫālī olmamaḳ daʿavātı (9) zīver-i zebān-ı ṣıdḳ-ı ṭaviyyet ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ḫulūṣ-sīretleridir ki farṭ-ı bed-mestī-yi (10) küfr ü ḍalāl ve mezīd-i ṭalebkārī-yi ḳahr u nekāl ile reh-rev-i şeyāṭī-yi ḫayāl-i muḥāl olaraḳ mānend-i mār-pīçān-ı serīr-āverde-i ḫuṣūmet ü ṭuġyān olan Mora gāvurlarınıñ ser-i pür-hevāları (12) güfte-i seng-i teʾdīb ḳılınmaḳ niyyet-i ḫayriyyesiyle ṣavb-ı sāmīlerinden tertīb ü tesrīb buyurılan leşker-i (13) ẓafer-peykeriñ reh-berī-yi ʿavn

u tevfīḳ-i İlāhī ve cevelān-gerī-yi baḫt-ı bī-dār-ı cenāb-ı şehen-şāhī (14) ve yāverī-yi saʿy u iḳdām-ı ṣalābet-penāhīleriyle Mora derūnuna duḫūl u nüzūllerinde der-ceng-i (15) evvel müşāhede-i livā-yı zümürrüd-fām-ı İslāmiyye ile dīde-i ġurūr-ı bāṭılları kūr ve ḍarabāt-ı **[37a]** (1) pey-der-pey-i seyf ü sinān-ı mübārizān ile miyān-ı ʿazm-i ʿāṭılları meksūr olaraḳ ṭaraf (2) ṭaraf iḳāme olunan bāzār-ı kārzārda ol ḫavene-i Şeyāṭīn-ʿaveneden kiminiñ kedū-yı (3) güllesi gülle-i ṭōb-ı düşmen-kūb-ı hücūm u iḳtiḥām ile mübādele ve kiminiñ cāme-i cān-ı dūzaḫ-(4) mekānı dāne-i tüfeng-i raʿd-āheng s̱ār u intiḳām ile mübāyaʿa birle bi-ḥamdihi teʿālā̱ nesc-i ʿanākib-i (5) cemʿiyyetleri ḳabā-yı bed-reng-i ḥayātları mis̱illü pāy-māl-i simsārān-ı sevḳ-ı ʿadem ve sūdāgerān-ı (6) ġażā vü cihād naḳdīne-i fevz ü nuṣret-i ʿaẓīme ile muġtenem ü ḫurrem ve bu gūnā fütūḥāt-ı celīle ile (7) mefātīḥ-i ḳılāʿ-i ḫāḳāniyye ke-mā-kān ḳabża-i taṣarruf-ı devlet-i ʿaliyyeye ʿāʾid ü müsellem oldıġı nüvīd-i (8) feraḥ-mezīdini mutażammın irsāl buyurılan kerem-nāme-i sāmī-yi veliyyü'n-niʿamīleri rāḥa-zīb-i tebcīl (9) ü iḫtirām ve keşīde-i silk-i süṭūr olan mürvārid-i meʾāl-i beşāret-iştimāl-i cilā-baḫşā-yı (10) bāṣıra-i iftihām olduḳda ṭırāzende-i ḥaclegāh-ı derūn olan şāhid-i sürūr (11) u ḥubūr-ı firāvān meşşāṭa-kārī-yi taʿbīr ü elfāẓ-ı münşiyān ile ruḫsāre-nümā-yı beyān olmaḳ (12) müsteḥīlü'l-imkān olup ḥaḳḳā ki ol ṭāʾife-i bāġiyyeniñ ḳaṭʿ-ı ʿurūḳ-ı mefsedet (13) ve ḳamʿ-ı uṣūl-i şeḳāvetleriyle bu ḫıdmet-i dīniyye ve meʾmūriyyet-i ḫayriyyede muvaffaḳ u maẓhar (14) buyurıldıḳları meʾās̱ir-i celīle-i Āṣafāneleri mecmūʿa-i belīġa-i meḥāmid-i ʿaliyyelerine ser-levḥa-i dīger **[37b]** (1) ve sübḥatü'l-leʾāl-i medāyiḥ ü evṣāf-ı seniyyelerine nişāngāh-ı āḫar olmaḳdan nāşī bi'l-cümle bendegān-ı (2) ṣadāḳat-nişān ve belki kāffe-i sıġār u kibār-ı ehl-i īmān ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde güher-(3) nis̱ār-ı sitāyiş ü s̱enā ve nāṭıḳa-pīrā-yı duʿā-yı bī-riyā olaraḳ bu vechile cilveger-i meydān-ı (4) şühūd olan semend-i dil-pesend-i ḥüsn-i ḫıdmet-i Āṣafāneleri ḥamāʾil-i girān-behā-yı taḥsīn-i şāhāneleriyle (5) tevşīḥ ü tezyīn ve ol bābda tār u pūd-ı ʿibārāt-ı rengīn ve naḳş u nigār-ı istiʿārāt-ı dil-nişīn ile mensūc-ı kārgāh-ı ṣudūr olan fermān-ı celīlü'ş-şān-ı mebʿūs̱-ı ṣavb-ı ubbehet- (7) rehīnleri buyurılmış olmaġıla ḫāṣṣaten tehniyet-i ġazā-yı ġarrā ve istīfā-yı teveccühāt-ı (8) mekārim-intimāları siyāḳında ʿarīża-i çākerānem terḳīmine ibtidār ve taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı ubbehet- (9) ḳarārları ḳılınmışdır.

(10) Baʿż-ı Esāmī-yi Kütüb Ẕikriyle Yazılan Mektūb

(11) Hem-vāre ems̱ile-i meʾārib ü mebāġīleri evzān-ı muvāfaḳatü'l-uṣūl-i ḥuṣūle maḳrūn ve bīnā-yı (12) ʿizz ü maḳṣūdları taʿdiyāt-ı ʿavāmil-i ʿārıżadan maṣūn u meʾmūn olup ġıbṭa- (13) fermā-yı baṣāʾir ve reşk-endāz-ı eşbāh u naẓāyir olan nüsḫa-i vücūd-ı

bih-būdları (14) kenzü'r-rumūz-ı fürūʿ u uṣūl ve netāyicü'l-fünūn-ı menḳūl ü maʿḳūl olmaḳdan ʿale't-tevālī (15) ḫālī olmamaḳ daʿavātı zīb-i naẓmü'l-leʾāl-i ḥüsn-i edā ve dürretü'l-ġavvāṣ-ı ṭabʿ-ı vālāları [38a] (1) pīrāye-i dest-i istiḳṣā ḳılındığı siyāḳında müntehā-yı münhā-yı s̱enāverī budur ki (2) "Nihāyet āmālī liḳāʾüke s̱āniyen / Fe yā leyte şiʿrī hel yüsāʿidüni'd-dehru"[129] (3) medlūlince cerīḥa-i fuʾād-ı firḳat-zedeye edviye-i şāfiye ve ḫāṭır-ı şevḳ-ālūdeye münye-i kāfiye (4) olan mülāḳāt-ı ẕāt-ı sütūde-ṣıfātları netāyicü'l-efkār-ı ḫulūṣverānem olaraḳ (5) ʿale'd-devām muṭavvel-i taḥiyyet ü s̱enāları ez-ber ve aṭvel-i ḫulūṣ u maḥabbetleri müstaḥżar ḳılınmaḳda (6) oldığını ṣavb-ı fāżılānelerine iẓhār ve ravżatü'l-aḫbār-ı ʿāfiyetlerinden ictinā-yı (7) bākūre-i āmāle ibtidār eylemek nuḫbetü'l-fikr-i ḫayālim iken dürer-i ġurer-i duʿāyü'l-ḫayr-ı (8) üstādāneleri bāre-i ʿācizānemde hem-teʾs̱īr-i kibrīt-i aḥmer ve ḫulāṣa-i himmet-i behiyyeleri (9) farḳ-ı s̱enāverāneme yār u yāver olmaḳ taḳrībiyle bu es̱nāda vuḳūʿ bulan imtiḥāna duḫūlümüz (10) müyesser ve bi-ʿavnihi teʿālā̱ mülāzemet rüʾūsını aḫẕ ile muḳaddime-i tedrīse vuṣūlümüz muḳadder (11) olmağıla cihet-i telemmüẕ ile ṭaraf-ı eşreflerine der-kār olan nisbet ü iḫtiṣāṣıma mebnī bu vechile (12) nāʾil-i ġaniyye-i merām oldığım şemsü'l-maʿārif-i ḳalb-i tābnāklerine bāʿis̱-i ḥıfẓ-ı mevfūr olacağı (13) meczūm ve ḳānūn-ı mihr ü muvālātım tefāṣīl-i tavżīḥ ü telvīḥden muġnī oldığından ġāyetü'l-beyān (14) şevḳ u ġarām-ı ḫāliṣānem mücez ü muḫtaṣar ḳılınaraḳ mücerred ifāde-i ḥāl ve iftiḥāṣ-ı [38b] (1) ḫāṭır-ı mekārim-iştimālleri siyāḳında işbu nemīḳa-i ḫulūṣ-ı ves̱īḳa taḥrīr ü irsāl olmağıla (2) inşāʾallāhu teʿālā̱ lede'l-vuṣūl ferīde-i daʿavāt-ı ḫayriyyeleri aḳṣa'l-ireb-i müstmendānem (3) oldığı maʿlūm-ı semāḥatları buyurıldıḳda ṭaraf-ı s̱enākārlarım cāmiʿü'l-fuṣūlīn-i ʿilm (4) ü ʿirfān ve mülteḳa'l-ebḥur-ı fażl u īḳān olan ḳalb-i envārlarından dūr buyurmayup her ḥālde (5) der-menḳūd-ı ḥüsn-i teveccühleri farḳ-ı dāʿiyānemde menşūr ve ḫāme-i ḫoş-lehcelerinden ümmīdvār (6) oldığım raḳīme-i pür-behceleriyle yād u mesrūr buyurılmaları.

(7) Eḥibbādan Birisine Yazılmışdır

(8) Mesāfe-i dībāce-i resmiyye ve ṭarīḳ-i tekellüfāt-ı ʿādiyye ṭayy ḳılınup meydān-ı inhā-yı ḥāl ve mıżmār-ı (9) istiknāh-ı aḥvālde kemmiyyet-i ḫāmeye bu vechile ruḫṣat-ı cevelān virilür ki ẕāt-ı vālālarıyla (10) miyānede ḥāṣıl olan ḥubb u muvālāt-ı ḥaḳīḳiyye "Beynī ve beyneke fi'l-maḥabbeti nisbetun / (11) Mestūretun ʿan-setri hāẕe'l-ʿālem"[130] nevʿinden olaraḳ ṭaraf-ı çākerāneme ḥüsn-i teveccühleri (12) istiḳāmet-i ẕihn-i

[129] " Sonunda sana kavuşma emelim, isteğim arttı, keşke şiirim bu konuda bana yardımcı olabilse."
[130] " Sevgide benimle senin aranda âlemin örtüsüyle örtülmüş bir nisbet vardır."

veḳḳādları mis̱illü her ān u zemān yek-ḥāl ü yek-nesāḳ-ı ḳayd-ı ʿivāż (13) u ġarażdan āzāde vü muṭlaḳ oldıġına cāzim ve ʿale'd-devām meḥmedet ü s̱enālarına mülāzım (14) iken bundan aḳdem sevḳ-i sāʾiḳ-i taḳdīr ile dīvān-ı hümāyūn ḳalemine meʾmūriyyetimiz vuḳūʿından (15) ṣoñra şāhid-i şīrīn-maḳāl-i ʿanberīn-cāme yaʿnī nāme-i bedīʿa-i mekārim-ʿalāmelerine ḥasret **[39a]** (1) olup müddet-i medīdeden berü mekātib-i laṭīfe-i mütevāliye ve resāʾil-i şerīfe-i müterādifeleriyle meʾlūf u (2) muʿtād ve muḫāṭabāt-ı dil-nevāzī-yi müfāvażāt-ı ḫāṭır-sāzīleriyle müncez̲ibü'l-fevāʾid (3) oldıġımızdan birden bire risāle-i iḫbār u istiḫbāra bu vechile mıḳrāżından teġāfül (4) ü istiġnā olmaları maḳdemleri mübtelā oldıġımız taḫayyürāt-ı mevhūmeden infiṣālimize mebnī (5) ve el-ḥāletü hāz̲ihi naḳş-ı ber-āb ve żıll-ı ser-āb olmaḳ üzre maʿlūm-ı ulü'l-elbāb (6) olan imtiyāzāt-ı dünyeviyyeden daḫı ẓann-ı saʿādetleri vechile vāyedār oldıġımıza mebnī (7) olmaḳ mis̱illü baʿż-ı efkār u ḫavāṭır pey-ā-pey ḫayāl ü vāhimeye mütebādir olup (8) menʿ ü defʿi münāżara vü mübāḥes̱eyi muḳteżī ve żarūrī-yi tafṣīl-i kelāma müfżī oldıġına (9) bināʾen evvelā ebnā-yı zemān-ı ʿadem-i vefāya maṣdar olmuşlar ise de cenāb-ı şerīfleri (10) onlara ḳıyās olunmayup vedd ü velāda müfred ve reyb ü riyādan mücerred ṣaḥīḥ ü sālim (11) bir muḥibb-i muʿtemed oldıḳları ve bu muʿāmele-i ġayr-ı meʾmūle şāyed bir fi'l-i muʿallel olmaḳ melḥūẓ u muḥtemel (12) oldıġı īrād olundıḳda bu ṣūretde maʿnā-yı fiʿl-i ḥudūs̱ u zemānı mutażammın olmaġıla (13) muḳteżā-yı vaḳt ü ḥāl üzre ʿādet-i māżiyyeleriniñ ḫilāfı ṭavr-ı aḥdās̱ itmiş (14) olmaları istifhām olunur diyü tevcīhimizi taṣrīf eylediklerine bināʾen bu mādde bir mübhem (15) żamīr-i ġaʾib gibi olup mahall-i ṣalāḥa ircāʿı münāsib iken ʿibāre-i mevelāta īrās̱-ı **[39b]** (1) ḫalel idecek vechile maʿnālar virilmek olmaz hele buraya ve fīhi naẓar diyebilürüm (2) zīrā ṣıdḳ u ṣafāda anlar mübtedā olmaḳ üzre meczūm-ı maʿmūlün-bihdir dinildikde (3) mübtedāya ḫaberden lāzım olup suṭūr-ı eyyām-ı ḥadd-i tisʿīni mütecāviz oldı teşyīd-i mihr (4) ü meveddete dāʾir ḥarf-i vāḥid vażʿ itmediklerinden ġayrı mektūba bedel-i lafża-i selām ile daḫı (5) ismiñizi yād ve ḫaber-i ʿāfiyetle dil-şād itmediler şarṭ-ı ülfetiñ cezāsı ḥasbü'l-imkān (6) yek-dīgeri renciş-i ḫāṭırdan viḳāyeye maṣrūf-ı vāḥid-hümānıñ āsāyişi āḫara maʿṭūf (7) iken naḥv-i sābıḳdan münfaṣıl olup bunca vaḳitdir sizi muttaṣıl ḥüzn ü eleme ẓarf-ı müsteḳarr (8) itmeleriyle ḳāʿide-i maḥabbetden ʿudūl itdiler diyü cevāblarında cins-i kütübe sāʾirden cüzʾī (9) yā küllī fażl u ḥays̱iyyet ile fāṣl olundıġı mis̱illü "Ṣıdḳ u ḫulūṣ var ise ehl-i (10) hünerdedir" medlūlince ḫāṣṣa-i maḥabbete daḫı mümtāzlardır belki hüner ü meziyyetle bī-vefālıḳ (11) māniʿatü'l-cemʿ ḳabīlindendir bu şīve mevżūʿ-ı ḥavāciz-i reybü'l-menūna muḥavvel olsa (12) ṣavābdır nitekim "El-cinsü

ile'l-cinsi yemīlu"[131] mes̠el-i meşhūrı daḫı bir nevʿ delīl (13) olabiliyor diyü daʿvā olunduḳda bu muḳaddemāt-ı istidlāl bu taḳrīb ile daḫı intāc-ı defʿ-i (14) eşkāl idemez diyü ḳuvve-i manṭıḳ ile menʿ ü muʿārażaya taṣaddī itmeleriyle ilzām-ı ḫaṣmda (15) cedel ü muġālaṭa-i istiʿmāli cāʾizse de mizāc-ı s̠enāverāneme çendān evfaḳ olmadıġından [40a] (1) bizim anlar ile muḫādenetimiz mecāz ḳısmından olmayup rişte-i ḥaḳīḳati taʿḳīd-i maʿnevī (2) itmişizdir ve leʾin selemnā iḫvān-ı zemāna min-vechin teşbīh farż olunsa yine be-her-ḥāl (3) muḳayyeddir mā-dāme'l-ḥayāt bizi ferāmūş itmezler nihāye şīme-i maʿrūfe-i Sitanbul ile (4) müteḫalliḳ oldılar mı diyü ṭarafımızı āzmāyişden kināyedir diyü semt-i āḫara sülūk (5) olunduḳda kelāmıñızdan ṭarafeynde bi'l-vücūh ḫulūṣ-ı ṭaviyyet ve ḥüsn-i ʿaḳīdet fehm olunur (6) maʿa-mā-fīh sizi bu vechile tecrübeleri elbette tenāfür-i şübühātı iḳtiżā ider diyü maʿānī-yi (7) melzūmeyi müʾeddā-yı elfāẓ ile cevāb virdiklerinde bu bābda dāʾire-i muḫtelifeden ne deñlü (8) ġazel-ḫᵛān-ı aḫlāl olsañız da anlar şeh-beyt-i ḳaṣīde-i mürüvvetdir ve beynenāda olan (9) ḥabl-i muṣādaḳatımız veted-i mecmūʿ-ı kemāle merbūṭ ve mıṣrāʿ-ı berceste-i ʿuḫuvvetimiz ʿilel ü ziḥāf-ı (10) tenezzülden vāreste olmaḳ üzre dīvān-ı cenānda mes̠būt u mażbūṭ olup (11) ḫuṣūṣ-ı mürāselātda olan fāṣıla-i ṣuġrā ş̠āyed bilmedigimiz bir sebeb-i s̠aḳīlden (12) nāşīdir dinildikde neşīde-i mekātibeniñ böyle nā-mevzūn ṣudūrı zemīn-i (13) muṣāfāta be-vech-i mā bir ʿillet ʿarūżından iḳtiżā itmek mülāḥaẓadan baʿīddir diyü (14) manẓūme-i müddeʿāyı müstezād itmeleriyle ḥikmet ü heyʾete taṭbīḳ ile münāẓara olunsa naẓarīdir [40b] (1) ʿamelīdir diyerek ve māddī vü mücerredī taḳsīm idüp baḥr-ı efkāra ṭalaraḳ ve cevāhir (2) ü aʿrāż bularaḳ ṭūl ü ġaraż ve tems̠īl ü faraż ile ṭarafeynden ityān olunan esʾile (3) vü ecvibe ġāyet ıṭnāb u tafṣīli mūcib ve cüzʾ-i lā-yetecezzā ve ʿuḳūl-i ʿaşere mebāḥis̠i gibi (4) devāʾir-i baḥs̠-i ecrām-ı felekiyye ḳadar vüsʿat ü füsḥat bulup bi'l-āḫare meclis-i ḥavāssa fütūr (5) u kelāli müstevcib olacaġı bedīdār ve şāyed vaḳt-i keselde ḥaḳḳ-ı saʿādetlerinde bī-vefālıġı (6) teslīm itmek gibi lisān-ı ḥālden bir cevāb ḳapacaḳları dāḫil-i müdrece-i efkār oldıġı ecilden (7) "Hem tu meger piyāle-i baḫşī ez-ān mey-i kühen / Ve'r ne-şerāb-ı dīgerī ne-şikened īn ḫumār-rā"[132] (8) zemzemesince bu derd-i ser-i muvaḳḳıfu'l-ʿilāc devā-yı ḳalem-i ḫāṣıyyet-mizāclarına muḥtāc olmaġıla (9) ḫāriḳ-i ʿāde ṭaraf-ı şerīflerinden ẓuhūr iden işbu keyfiyyet-i ʿārıża ḳangı bāde-i nā-ḫoş-güvār-ı (10) mevāniʿden neşʾet itmiş ve bu sebze-i bī-gāne ḳangı sebeble ḥadīḳa-i ẓuhūrda bitmiş ise (11) īżāḥ u işʿārına ve ba'd-ez-īn daḫı ber-nehc-i sābıḳ meşreb-i

[131] " Bir cins diğer bir cinse meyleder."
[132] " O yıllanmış meyden bir kadehçik (ver). Yoksa bu sarhoşluğu başka bir şarap kıramaz."

mürüvvet-perverīye (12) muvāfıḳ ve meẕheb-i vefā-güsterīye muṭābıḳ vech üzre müteʿāḳıben iṭāre-i evrāḳ-ı (13) nıṣfu'tʾ-telāḳ ile teskīn-i nāʾire-i firāḳ ve teʾsīs-i mebānī-yi ḫullet ü iştiyāḳa (14) himmet-i bī-hem-tāları meşmūl buyurulmaḳ recāsıyla ḳāʾime-i s̱enā-fāhime taḥrīr olunmuşdur.

[41a] (1) Bi'l-iltizām Baʿż-ı Lüġāt-ı Ġayr-ı Meʾnūse İle Ḳaleme Alınmışdır

(2) Baʿde taḳdīmü's-selām elleẕī iẕā ḥācetü revāyiḥi berekātihi terevveḥate'l-ervāḥ min-nefeḥatihi (3) ve terenneḥate'l-eşbāḥ min-nefeḥātihi ilā-cenābi'l-faḳīhi'l-elmaʿī ve'l-ḥażretü'l-beniyyü'l-levẕaʿī (4) veffāḳahullāhi li-kāffetihi merāżīhi ve caʿale ḥāli müstaḳbelihi ḫayran min-māżīhi hemāre ravża-i terkīb-i (5) besāṭet-rekīb-i Ḳaysiyyü'l-edāları merz-i küştāre-i ṣadra-i ser-sebz-i ḫoş-güẕārī ve rengīn-pūd-ı (6) müderraʿa-i bih-rūz-ı kāmkārī ile bāliş-güzīn dest-vāne-i keşāne-i ġurūr-āmiş ve ceẕel ü ʿayaṣ (7) teref ü naẓef ẕāt-ı eyāsiyyü'ẕ-ẕekāları rīşe-girī-yi ʿiżāżet ü berūmendī ve reng-i (8) rebīʿ-i neḍāret ü ser-bülendī birle āzāde-i dehārīs-gezend ü kāhin olmaḳ daʿavātı (9) rikābü's-seḥāb-ı seḥer-ḫīz ile bezm-i dil-āvīz-i ʿıṭr-āmīzlerine iblāġ u ihdā ve ʿuḳūdü'l-cümān-ı (10) sitāyiş ü niyāyişleri vişāḥu'ṣ-ṣadr-ı ribātü'l-ḥicāl-i ḥüsn-i edā ḳılındığı siyāḳında pergār pergār (11) kilk-i müselselü'l-erḳām dāʾire-i mebḥas̱-ı ʿarż u merāmda bu vechile irāde-i kelām ider ki (12) muḳteżā-yı vecībe-i ḫullet ve mübteġā-yı hezīr-i bāy-ı ehl-i meveddet üzre bu vāyemend sihām (13) sihām iḥticār ve berhem-zede ʿuṣr ʿuṣr (ʿuṣr) istiʿvār-ı aḥvālinden leb-cünbān-ı tecessüs (14) ve luṭf-efşān-ı taḥaddüs̱ olmaḳ sitemine tesrīḥ-i ḫayl-i meyl ü rükūn ve tehzīz-i ḥibā-yı ṣabā-yı (15) derūn buyurılur ise bi-fażlihi sübḥānehū ve teʿālā̱ ṭāvūs-ı āteşīn-dem şütür-i Ḥamza-i [41b] (1) ḥayāt henüz zībāyiş-dehende-i cilvegāh-ı üsṭuḳusāt ve sāḳī-yi şebşeb-i ten-dürüstī (2) mülāzım-ı menāzil-i kālbüd-i hestī olup ʿişve-pīrā-yı şāhid-i ḳadr ile rişte-i geşt-ber-geşt (3) vuṣlat girih-bend-i tūy-der-tūy firḳat olalıdan berü ḳażā-yı encel-i żamīr-i müseccel vürūd-ı rūd-ber- (4) rūdlarına maḥall olaraḳ ṭarīḳa-i enīḳa-i vedd ü ḫulūṣ üzre mā-tetābuʿü'r-raʾbān belki her dem (5) ü zemān ġāliyye-bār-ı siperġam-ı ʿāfiyetleriyle ʿıṭr-sāyī-yi meşāmm-ı ıstıṭrāb u istibşāra tehyiʾe iden (6) her mūy-ı bāl-ber-belbālimiziñ keyfiyyeti ve be-ḫuṣūṣü'l-ḫuṣūṣ irtivā-yı devā-yı revā-yı "eymenü'l-yemīnleri" (7) maṭlabına maḫṣūṣ olan naḳdīne-i berş ü der-ḫūşumuzuñ kemmiyyeti müẕerreb-i yerāʿa-i bī-bizāʿa-i (8) ʿadīmü'l-istiṭāʿa ile pezīreftār-ı güncāyiş-i dü-es̱er-i beyān olmayup maʿa-mā-fīh ḳıtta-i cibāl-i (9) ḫayālden bār-ı yek-bünyān-ı ḥasse-i müdrikeniñ dīde-güşā-yı taraṣṣud u terennuḳ oldığı hilāl- (10) ü'l-ʿīd ulūke-i merġūbeleriniñ ilā̱-hāẕe'l-ān mütevārī-yi ġayāhib-i maġārib-i dirīġ olması (11) rūzedār-ı iştiyāḳ olan dil-i bī-ġıll-i velā-mevʾili

curʿa-nūş-ı keʾs-i beʾs-i yeʾs itmekden nāşī (12) “Semūm-ı hecr kuned ravża-i maḥabbet-i ḫuşk / Eger ne vāsıṭa rişme-i ḳalem bāşed”[133] (13) mefādına raġbetden ruḫ-tābī-yi fuʾād yaʿnī sīr-āb-sāzī-yi merġzārī-yi vidāddan istibʿād (14) ile bu ḥücre-nişīn-i zecr ü ḥacr u hecri muvāfıḳı mes̱el-i “ ber-ṭāḳ-ı nihād” buyurmaları bāʿis̱-i (15) żucret-i ḍucret-i cinān ve mūris̱-i şaḥb u kerb-i firāvān olmaḳ ḥasebiyle secencel-i ṣafā-yı niḳā-yı [42a] (1) vefāya īḳāʿ-i ġubār u zengbār idecek ne maḳūle evżāʿ-ı nā-maʿḳūle vü nigūne mesāʾiyye-i (2) ġayr-ı meşāʾiyye ṣādır u bādir oldı ḫūlyāsıyla ber-āyed çābük-revān-ı müteḫayyile hāmūn-ı endīşede (3) dāʾir ü sāʾir ve pīrāmūn-ı ḫadeşede ḥāʾir ü bāʾir olup bi'l-āḫare bu gūne vużūḥ-ı ās̱ār-ı (4) istiḥmāş ve sunūḥ-ı eṭvār-ı istibḥāşıñ ʿuḳde-i serdir kim ʿilel ü esbābı ʿacz-āver-i s̱erbāt-ı (5) şuʿūr ve pīç-tāb-ı efgen-i ıṣṭıbār u ḥużūr olmaġıla her çend bu faḳīr-i vaḳīr-i şecīr-i saṭīr-i bī-tevḳīr (6) “Mālī mā fihi ḥavīcen ve lā levīcen”[134] taḳdīrinde ise daḫı bu mertebe ṭabʿ-ı latīf-i naẓīf-i ẓarīf-i (7) ṭarīf-i ʿarīflerinden endāḫte-i ḥarācü'ẓ-ẓalmā ferāmūş buyurmaları münāfī-yi ḳanūn-ı ünsiyyet (8) ü ülfet oldığına bināʾen baʿd-ez-īn levāzım-ı ürbe-i muvālat-ı sābıḳa ve merāsim-i sürbe-i dürbe-i (9) muvāḫāt-ı ṣādıḳa üzre mücāmele-i taḥabbüb ü teṣāfī lafẓen manṣūb ve muʿāmele-i tecennüb (10) ü tecāfī maḥallen merfūʿ buyurılaraḳ “ Eʿazzu min heravātü'l-aʿrābi”[135] olan varaḳ-ı ṭūtiyā-yı (11) nemīḳa-i maḥabbet ve şelşāl-i selsāl-i fażl u mekremet ile nūr-ı ḥadeḳa-i muḫādeneti tevḳīr ü teks̱īr ve nūr-ı (12) ḥadīḳa-i muḫāleṣatı taḫżīr ü tanżīr buyurmaları niyāzıyla ḫāṣṣaten iʿrāb-ı füzūnī-yi şevḳ u inciẕāb (13) ve iftiḥāṣ-ı ḫāṭır-ı dāniş-niṣābları żımnında işbu mektūb-ı mihr ü velā mebʿūs̱-ı ṣavb-ı ṣavāb-nümāları (14) ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl ḳarīn-i leḥāẓa-i mürüvvetleri buyurıldıḳda (15) be-ʿuyūb-ı tīz-cünbiş-i ḳalem “Iṭnāb der-mükāleme-i dūst ḫoşterest”[136] [42b] (1) cevelānıyla mıżmār-ı baḥs̱-i ṣıyānet-i ṣalābet ve beydā-yı bes̱s̱-i ḥikāyet ü şikāyetde debdebe vü ṭabṭaba (2) ile gerd-engīz-i ġaslaṭa vü safsaṭa olmış ise de kebve-i ḫāme vehve-i nāmemiz tesāhül (3) ü tecāhül-i ʿārifāne ve teẕāhül ü teġāfül-i nāzikāne ile pūşīde ve çevgān-ı meʾmūl-i gūy-ı (4) ḥuṣūle resīde buyurılması ez-īn dendān-ı tevāḳḳuʿ-dāşte-i ḫāliṣü'l-cenānlarıdır (5) “Vedum sālimen mā-ḥareket nesemetü'ṣ-ṣabā / Ġuṣūnen ʿaleyhā sāciʿātü'l-ḥamāmim”[137]

---

[133] “ Eğer kalem ipi vasıta olmazsa ayrılık zehirleri mahabbet ravzasını kurutur.”
[134] “ Onda olan şeye benim ihtiyacım, hâcetim yoktur.”
[135] “ Başkalarının (yabancıların) sopasından daha güçlüdür.”
[136] “ Dostla sohbette sözü uzatmak daha iyidir.”
[137] “Sabah rüzgarı, üzerinde güvercinlerin öttüğü dalları hareket ettirdikçe sen güvende ol, emin ol.”

(6) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(7) Hem-vāre ās̱ār-ı kelām-ı iʿcāz-ı insicām "nuṣret-i bi'ṣ-ṣabā" ṣafḥa-i livā-yı meymenet-nümā-yı ʿazm (8) u rezm-i ṣaff-derānelerinde nümāyān olaraḳ bād-bān-ı keştī-yi ferr ü iḳbāl-i Āṣafāneleri (9) cünbiş-efzā-yı devām u beḳā ve ṣadā-yı ṭōb-ı raʿd-āşūb-ı saṭvet ü iclālleri zehre- (10) şikāf-ı erbāb-ı baġy ü şeḳā olmaḳ daʿavātı zīver-i zebān-ı ḥüsn-i edā ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i (11) çāker-i bī-riyālarıdır ki öteden berü cenāb-ı seniyyü'l-menāḳıb-ı veliyyü'n-niʿamīlerine maḫṣūṣ olan (12) ve ʿubūdiyyet-i ṣamīmiyyem iḳtiżāsına müterettib ve belki kāffe-i muvaḥḥidīn üzerine müteḥattim ü vācib oldığı (13) vechile hemīşe rāyet-i ubbehet-āyet-i dāverāneleri mehebb-i nesāyim-i fevż ü nuṣret ve düşmen-i dīn-i (14) dūzaḫ-ḳarīn sū-be-sū ġarīḳ-i āb-ı şemşīr-i ḳahr u ʿuḳūbet olmaḳ daʿavātını şām u seher ḫulūṣ-ı **[43a]** (1) ḳalb ile merfūʿ-ı bārgāh-ı cenāb-ı Ḫāliḳu'n-naṣrı ve'ẓ-ẓafer iderek ān-be-ān ẓuhūr-ı tebāşīr-i (2) ṣubḥ-ı tevfīk ile rūşenāyī-yi fürūġ-ı fetḥ u fīrūzī vuḳūʿuna şeb-zindedār-ı intiẓār (3) iken ḥamden s̱ümme ḥamden destyārī-yi cünūd-ı ġaybiyye-i ḥażret-i Bārī ve mededkārī-yi nefs-i aḳdes-i (4) cenāb-ı cihāndārī ve pāydārī-yi ḳuvvet-i ʿaẓīme-i ẕāt-ı celādet-şiʿārīleriyle bu defʿa İpṣara (5) üzerinde muvaffaḳ u maẓhar buyurıldıḳları nuṣret-i kerīme ve fütūḥāt-ı ʿaẓīme ḥaḳ bu ki cümleniñ (6) taḥassür-i dil-ḫᵛāhı vechile cilveger-i mücellā-yı sünūḥ olmaḳdan nāşī bu bābda ḥāṣıl olan (7) sürūr u behcet ve inşirāḥ u ferḥatıñ mertebe-i ʿöşr-i miʿşārı zebān-ı ḳalem ve belki ḳalem-i zebān (8) ile taʿrīf ü tavṣīf olunmaḳ mümkin ü mutaṣavver olmayaraḳ der-ḥāl edā-yı vācibe-i teşekkür (9) ü meḥmedetle "Eyā sipeh-keş-i ġāzī ġazā mübārek bād / Añıldı ġazve-i Ḫayber ḳadar bu fetḥ ü küşād" (10) neşīdesi manẓūme-i menāḳıb-ı ʿaliyye-i veliyyü'n-niʿamīlerine müstezād ḳılınmaġıla cenāb-ı Rabb-i Ġayūr bundan böyle (11) daḫı her ḥālde ve her maḥalde livā-yı iḳbāl ü iclāllerin muẓaffer ü manṣūr ve ḫavene-i dīn (12) ü devlet-i ʿaliyyeyi müdemmer ü maḳhūr iderek ḳulūb-ı cümle-i müʾminīni nev-be-nev fütūḥāt-ı celīle ile (13) ḳat-ender-ḳat münşeriḥ ü mesrūr eylemek daʿvātını rūz [u] şeb muvāẓaber ü iştiġāl (14) ḳılınmaḳda ve işbu meʾās̱ir-i cezīle-i Āṣafāneleri inşāʾallāhu teʿālā̱ fetḥ ü nuṣret-i mütevāliye ile (15) tez̠yīl ve nāmūs-ı maḥrūs-ı şān u şevket-i ʿaliyye ez-ser-i nev tebcīl ḳılınması her dem **[43b]** (1) ü ān teraḳḳub-ı intiẓārda olunmaḳda oldığı beyānıyla tebrīk-i ġazā-yı dil-ārā-yı ḫıdīvvāneleri (2) siyāḳında ʿarīża-i bendegānem terkīmine mübāderet ve mühr-dār-ı ʿālī-miḳdār-ı veliyyü'n-niʿamīleri bendeleri (3) muʿāvedetiyle taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı devletleri ḳılındığı.

(4) Maḳām-ı Ṣadārete Eflaḳ Voyvodası Ṭarafından ʿArż-ı Ḥāl

(5) Mālişgāh-ı cibāh-ı yām ve būsgāh-ı sefāh-ı ḫāṣṣ u ʿāmm olan dergāh-ı sipihr-iḥtişām-ı (6) veliyyü'n-niʿamīlerine mezīd-i taʿẓīm ü iftiḫām ve kemāl-i tevḳīr ü iḥtirām ile ruḫsāre-sāy-ı rıḳḳıyyet (7) ve nāṣıye-fersā-yı ʿubūdiyyet olaraḳ ḫulūd-ı eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve suʿūd-ı (8) hengām-ı ubbehet ü iclāl-i dāverāneleri daʿavātı bi-ḫulūṣi't-tām zīver-i zebān-ı ḥüsn-i edā (9) vü itmām ḳılındıġı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ḳullarıdır ki ʿabd-i ḍarāʿat-şiʿārīleriniñ ḫāk-pāy-ı maʿālī- (10) iḥtivā-yı Āṣafānelerinde leb-cünbānī-yi duʿā-yı ʿubūdiyyete ibtidār her-çend ḥadd ü miḳdār-ı kemterānemden (11) bīrūn idügi bedīdār ise daḫı öteden berü bāb-ı merāḥim-meʾāb-ı veliyyü'n-niʿamīleri kāffe-i (12) enām ve ʿāmme-i ʿibād-ı ṣadāḳat-irtisām ḥaḳlarında küşāde vü meftūḥ olmaḳdan nāşī (13) ḳulları daḫı ḥasbü'l-istiṭāʿa āstān-ı bülend-eyvān-ı ḫıdīvvānelerine rabṭ-ı rişte-i (14) ʿubūdiyyet ile evḳāt u aḥyān-ı çākerānemi duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devlet ü iclālleri (15) ḫıdemātına ḥaṣr u ḳaṣr itmekde iken bu evān-ı meyāmin-iḳtirānda ẕāt-ı celīlü'ṣ-ṣıfāt-ı **[44a]** (1) veliyyü'n-niʿamīleri bi'd-devleti ve'l-iḳbāl maḳām-ı ṣadāret-i ʿuẓmā ve mesned-i vekālet-i kübrāyı (2) teşrīf ile şān u şükūh u celāletleri ġıbṭa-fermā-yı sebʿ-ṭıbāḳ ve ṣīt ü ṣadā-yı (3) feḫāmet ü ubbehetleri ġulġule-endāz-ı zevāyā-yı aḳṭār u āfāḳ oldıġı sāmiʿa-zīb-i çākerānem (4) oldıḳda lāzime-i iḫlāṣ u ṣadāḳatım üzre ḥāṣıl olan mesrūriyyet ü şādmānī-yi (5) ʿubeydānem merātib-i ḥadd ü beyāndan dūr-ā-dūr olaraḳ hemīşe cenāb-ı Ḳādir-i bī-çūn eyyām-ı (6) ʿömr ü devlet ü iclāl-i veliyyü'n-niʿamīlerin ānen-fe-ānen mütemādī vü efzūn ve maḳām-ı muʿallā-yı (7) vekālet-penāhīlerin min-külli'l-vücūh meyāmin-i esʿāda maḳrūn u merhūn eylemek daʿavātı tekrār- (8) be-tekrār yād u teẕkār ḳılınmaġın mücerred min-ġayri ḥaddin ve liyāḳatin īfā-yı resm-i tebrīk ü tehniyet (9) siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿācizānem terkīmine ictisār ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı merāḥim-miḳdārları ḳılınmışdır.

(10) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(11) Hem-vāre kevkebe-i devlet ü iḳbālleri reşk-endāz-ı mihr-i raḫşān ve debdebe-i ferr ü şükūh u iclālleri (12) zīnet-sāz-ı emākin ü büldān olmaḳ daʿavātı taḳdīmiyle ʿarīża-i bende-i ḫulūṣ-iḳtirānlarıdır ki (13) gevher-i ẕāt-ı behiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı mekārim-kārīlerinde müstekinn olan ās̱ār-ı liyāḳat u istīhal iḳtiżāsınca (14) bu ḫalāl-ı meyāmin-iştimālde ʿavāṭıf-ı ʿaliyye-i cenāb-ı pād-şāhī ve ʿavārıf-ı behiyye-i ḥażret-i şehen-şāhīden **[44b]** (1) rütbe-i vālā-yı vezāretle Selānik ve Ḳavala sancaḳları ʿuhde-i vālā-yı maʿālī-iḥtivālarına tevcīh (2) ü iḥsān-ı hümāyūn buyurulmaḳdan nāşī ol bābda īfā-yı lāzime-i teşekküri ḥāvī ve ṭaraf-ı (3) bendegāneme der-kār olan teveccühāt-ı seniyyeleri beyānını muḥtevī

bu defʿa irsāl buyurılan (4) kerem-nāme-i nevāziş-ʿalāmeleri rāḥa-zīb-i vuṣūl ve meʾal ü mezāyā-yı ʿāṭıfet-intimāsına (5) ʿilm ü ıṭlāʿ-ı çākerānem mevṣūl ü meşmūl olmaġıla ol vechile ḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde mücellā-pīrā-yı (6) sünūḥ olmuş olan teveccüh-i hümāyūn-ı meyāmin-maḳrūn-ı cenāb-ı gītī-sitānī bende-i (7) bī-merālarına bāʿiṡ-i sürūr u ḥubūr-ı cāvidānī ve ibrāz ḳılınan taʿaṭṭufāt-ı seniyye-i (8) vezirānelerine daḫı ʿilāve-i ṣunūf-ı ibtihāc u şādmānī olmaġın hemīşe ṭurre-i ṭūġ-ı (9) pür-fürūġ-ı mecd ü iḳbālleri şāne-zede-i tevfīḳāt-ı ʿaliyye ve sürūr-āyet-i ubbehet ü iclālleri (10) mehebb-i nesāyim-i teʾyīdāt-ı Sübḥāniyye olmaḳ duʿāları zīver-i zebān-ı ḫulūṣ-nişān ḳılınaraḳ (11) īfā-yı resm-i tebrīk ü tehniyet ve iẓhār-ı iḫtiṣāṣ u ʿubūdiyyet siyāḳında ʿarīża-i (12) bendegānem terḳīmine mübāderet ḳılındıġı bi-minne teʿālā̠ ledā̠-şerefü'l-vuṣūl maʿlūm-ı mekārim- (13) melzūm-ı dāverāneleri buyuruldukda baʿd-ez-īn daḫı bāre-i bendegānemde meḥāsin-i (14) teveccühāt-ı behiyye-i müşīrīleri şāyān u erzān buyurulmaḳ bābında emr ü fermān.

[45a] (1) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(2) Cenāb-ı Āferīnende-i menāzil-i ḳamer ve Ḫaliḳu'ş-şems-i "tecrī li-müstaḳarr"[138] hemīşe eyyām-ı ʿömr ü devlet (3) ve hengām-ı ferr ü ubbehet-i Āṣafānelerin mütezāyid ü efzūnter ve her ḥālde Ḫıżr u İlyās-ı tevfīḳāt-ı (4) İlāhiyyesin yār u yāver eyleyüp eşiʿʿa-i ʿadl ü dād-ı dāverānelerin medāric-i bilād (5) ve mefārıḳ-ı ʿibāda żiyā-güster eylemek daʿavātı taḳdīmiyle ʿarīża-i çāker-i ṣadāḳat-eṡerleridir ki (6) ṭaraf-ı bāhirü'ş-şeref-i veliyyü'n-niʿamīlerine ḥaṣr-ı ḥaḳīḳī ile münḥaṣır u maḫṣūṣ olan derece-i ḫulūṣ (7) u ʿubūdiyyetim nezd-i maʿālī-vefd-i Āṣafānelerinde maʿlūm u müteḥaḳḳıḳ olmaḳdan nāşī ol vādīde (8) tezyīn-i kelām ve teybīn-i merāma ḥācet olmayup rūz u leyāl edʿiye-i ḫayriyye-i dāverāneleri (9) ehemm-i aʿmālim olaraḳ her-bār irtifāʿ-ı āftāb-ı ʿālem-tāb-ı mecd ü iclāllerine encüm-şümār-ı (10) intiẓār olduġım ḥālde ḥamdülillāhi teʿālā̠ ʿavāṭıf-ı şāmiletü'l-ʿavārıf-ı cenāb-ı cihān- (11) bānīden ibḳā-yı vezāret-i ʿaliyyelerinde Bozoḳ ve Ḳayṣeriyye sancaḳları ʿuhde-i istīhāl-i (12) dāverānelerine tevcīh ü iḥsān buyurulmaḳ ḥasebiyle ḥaḳ bu ki bu bābda sūy-ı iḳbāl- (13) cūy-ı bī-merālarına ḥāṣıl olan ṣunūf-ı memnūniyyet ü meserrāt resīde-i aḳṣa'l-ġāyāt (14) olaraḳ mübārek-bādī-yi cāh-ı vālāları daʿavātı lisān-ı ḥāl ü ḳāl ile [45b] (1) teʾdiye vü tekrār ḳılınmaḳda iken bu defʿa luṭfen ve tevāżuʿen īfā-yı resm-i teşekküri mutażammın mebʿūṡ-ı (2) ṣavb-ı çākerī buyurılan kerem-nāme-i sāmī-yi veliyyü'n-naʿmānelerine rāḥa-pīrā-yı taʿẓīm olup (3) yenābīʿ-i elfāẓ-ı dil-ārāsından mütereşşiḥ-i mecārī-yi iẕʿān olan zülāl-i meʿānī-yi mekārim-(4)

---

[138] " (…) belirlenen yerde akar (…)" Yusuf 38.

mebānīsi ẕāʾiḳa-i dil ü cāna leẕẕet-resān-ı envāʿ-ı faḫr u ibtihāc olmaġıla cenāb-ı Ḥaḳ celle (5) ve ʿalā ẕāt-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerin ʿavārıż u ālām-ı kevniyyeden her dem baʿīd ve kemāl-i (6) ten-dürüstī vü ʿāfiyetle mesned-i devlet ü iclālde kām-bīn-i ʿahd-i cāvīd eyleyüp manṣıb-ı ʿālīlerin (7) saʿīd-ender-saʿīd ve kāffe-i umūr-ı meyāmin-mevfūrların revnaḳ-yāb-ı ās̱ār-ı teʾyīd eylemek (8) daʿavātıyla şerāʾiṭ-i ʿubūdiyyetim temhīd ḳılındığını inhā siyāḳında ʿarīża-i s̱enā-farīża-i bendegānem (9) terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-şeref- (10) ü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı ḥaḳḳ-ı çākerānemde teveccühāt-ı seniyye-i bende-perverīlerin (11) mebsūṭ u meşmūl buyurulmaḳ bābında emr ü fermān.

(12) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(13) Hem-vāre yegāne-i aṣḥāb-ı seyf ü ḳalem ve mālik-i menḳabet-i niẓāmü'l-ʿālem olan (14) ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri tedbīr-fermā-yı umūr-ı bilād ve nesāḳ-baḫşā-yı mehāmm-ı (15) ʿibād olaraḳ reʾy-i rezīn-i Āṣafāne ve fikr-i metīn-i dāverāneleri **[46a]** (1) müʾessis-i mebānī-yi dīn ü devlet ve müʾeyyid-i ḳavāyim ü deʿāyim-i mülk ü millet olmaḳ daʿavātı (2) ber-dāşte-i dergāh-ı Rabb-i ʿizzet ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ṣaf-sīretleridir ki (3) öteden berü ṣavb-ı maʿālī-evb-i veliyyü'n-naʿmānelerine ʿan-ṣamīmi'l-bāl sıdḳ u iḫlāṣ u ʿubūdiyyet (4) ü iḫtiṣāṣım ber-kemāl olmaḳdan nāşī ṭulūʿ-ı tebāşir-i ṣubḥ u iḳbāllerine intiẓāren rūz (5) u leyāl duʿā-yı tezāyüd-i ʿömr ü devletlerine muvāẓabet ü iştiġāl üzre iken bu defʿa "Büşrā (6) feḳad enceze'l-iḳbāle mā vaʿdā"[139] medlūli üzre cāme-i ḫāṣṣu'l-ḫāṣ rütbe-i vālā-yı vezāret (7) ez-ser-i nev ḳāmet-i evṣāf-ı ʿaliyyelerine revnaḳ-ṭırāz-ı ferr ü devlet ve mihr ü māh-ı tūġ u ʿalem (8) ü mecd ü ubbehet ke-mā-kān burc u menāzil-i sipihr-iḳbāllerinde şaʿşaʿa-endāz-ı şān u şöhret (9) olaraḳ Saḳız Aṭası muḥāfaẓasına meʾmūr buyurulmuş olduḳlarından ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ʿalīlerinde (10) bu vechile sāḥa-zīb-i sünūḥ olan teveccühāt-ı seniyye-i cenāb-ı cihānbānī çāker-i kemīnelerin nāʾil-i (11) aḳṣa'l-ġāye-i āmāl ü emānī ve vāṣıl-ı ser-menzil-i sürūr u ḥubūr-ı şādmānī itmekle ḳavāʿid-i (12) ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyet ve levāzım-ı ādāb-ı ʿubūdiyyetden oldığı üzre mücerred īfā-yı resm-i (13) mübārek-bādī żımnında ʿarīża-i çākerānem terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl.

---

[139] " Vaat ettiğini yerine getirene müjdeler olsun."

[46b] (1) Dīger Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(2) ḥażretleriniñ rīze-i seng-i pīşgāh-ı mekārim-destgāh-ı veliyyü'n-niʿamīleri dürretü't-tāc-ı (3) hāme-i tefḫīm ü ibcāl ve ḫāk-pāy-ı maʿālī-iḥtivā-yı ʿuluvvü'l-himemīleri kuḥlü'l-cevāhir-i dīde-i istikānet (4) ü ibtihāl ḳılındığı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿabd-i ḍarāʿat-iştimālleridir ki ḳulları bāb-ı devlet-meʾāb-ı (5) veliyyü'n-niʿamīleriniñ aḥḳar-ı bendegānından oldığıma mebnī nezd-i maʿālī-vefd-i ḫıdīvvānelerinde taḥrīk-i (6) şifāh-ı iddiʿā-yı ʿubūdiyyet her ne ḳadar bīrūn-ı ḥadd ü liyāḳat-ı çākerānem ise daḫı (7) şümūl-i elṭāf-ı ʿaliyyeleri iḳtiżāsınca ḥaḳḳ-ı bendegānemde zülāl-i birr ü nevāl ve māʾ-i maʿīn-i (8) mekārim ü efḍāl-i Āṣafāneleri feyeżān-baḫş-ı mecārī-yi sünūḥ u ẓuhūr olaraḳ ṭaraf-ı (9) eşref-i veliyyü'n-niʿamīlerinden meşhūd-ı bāḥire-i iẕʿān u īḳān-ı ʿācizānem (10) olan farṭ-ı iltifāt u ʿināyet-i ʿulyā ve envāʿ-ı nevāziş ü iḥsān-ı bī-intihānıñ (11) bi-ḳadri'l-istiṭāʿa edā-yı vācibe-i şükr ü s̱enāsı müteḥattim-i ẕimmet-i çākerānem oldığı (12) der-kār ve meʿānī-yi maḳṣūde-i teşekkür ü meḥmedet-i icrā-yı şerāʾiṭ-i ḳavl ü fiʿl ile taḥaḳḳuḳ u tebeyyün (13) idegeldigi bedīdār oldığına bināʾen hemīşe cenāb-ı Rabb-i Mennān şeref-i ʿuhde-i ʿaliyye-i (14) dāverāneleriyle maġbūṭ-ı emākin ü büldān olan manṣıb-ı muʿallā-yı Āṣafānelerin mülḥaḳ-ı ḫıṭṭa-i yümn (15) ü ḫayr-ı firāvān ve eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve aʿvām-ı ferr ü ubbehet ü iclāllerin bī-ḥadd (16) ü pāyān eyleyüp her ḥālde merāyā-yı meṣāliḥ-i salṭanat-ı seniyyelerini mücellā-yı temās̱īl-i [47a] (1) tevfīḳ u teʾyīd itmesiyle ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerin vefḳ-ı dil-ḫᵛāh-ı ʿalīleri vechile kām-bīn (2) ü kām-rān eylemek daʿavātı ḫulūṣ-ı fuʾād ve ṣıdḳ-ı iʿtiżād ile taḳdīm ü īrād ve merfūʿ-ı (3) icābet-ḫāne-i ḥażret-i Ḫudā-yı bī-endād ḳılınaraḳ mücerred ibrāz-ı ḫulūṣ u rıḳḳıyyet ve min-ġayri ḥaddin (4) īfā-yı lāzime-i tebrīk ü tehniyet siyāḳında ʿarz-ı ḥāl-i bendegānem terḳīmine cesāret ve taḳdīm-i (5) dergāh-ı gerdūn-meziyyetleri ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl şāyān-ı (6) leḥāẓa-i iltifāt-ı bende-perverīleri buyurıldıḳda baʿd-ez-īn ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde teveccühāt-ı ʿaẓīmet- (7) ü'l-berekāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri sezāvār u şāyān buyurulmaḳ bābında emr ü fermān ve luṭf u iḥsān.

(8) Bu Daḫı Vüzerādan Bir Ẕāta

(9) ḥażretleriniñ dergāh-ı vālā-rütbe-i sipihr-i ittiṣāl ve pīşgāh-ı bülend-mertebe-i gerdūn- (10) hemāl-i veliyyü'n-niʿamīlerine resm-i rū-sāyī-yi tefḫīm ü ibcāl ve deʾb-i dü-tāyī-yi teẕellül ü ibtihāl (11) icrāsıyla ʿarż-ı ḥāl-i çāker-i ṣādıḳu'l-maḳālleridir ki merḥametlü efendimiñ ḫıṣāl-i kerīme-i ʿāciz- (12) nevāzīleri iḳtiżāsınca min-ġayri istiḥḳāḳ ḥaḳḳ-ı bendegānemde seḥāb-ı feyżnāk-i luṭf u iḥsān-ı (13) ḫıdīvvāneleri reşḥa-

pāş-ı mevāḳiʿ-i şühūd ve şems-i tābnāk-i rifd ü efḍāl-i Āṣafāneleri (14) lemʿa-rīz-i menāẓır-ı nümüvv ü nümūd olmaḳdan nāşī her ān pergār-ı şuġl ü efkār-ı ʿācizānem pīrāmen-i (15) merkez-i ʿubūdiyyetde dāʾir ve mā-ḥaṣal ezmine vü aḥyān-ı çākerānem īfā-yı lāzime-i şükr- [47b] (1) güẕārī vü s̱enā-ḫᵛānī ve edā-yı duʿā-yı ʿömr ü devlet-i cāvidānī-yi veliyyü'n-niʿamīlerine mevḳūf (2) u münḥaṣır olaraḳ ḥamden lillāhi teʿālā̱ tevcīhāt-ı hümāyūn-ı meyāmin-maḳrūnda bedr-i münīr-i şān u şükūh-ı (3) ḫıdīvvāneleri ez-ser-i nev pīrāye-baḫşā-yı aḳṭār-ı gerdūn ve Ḳaraman eyāleti ʿuhde-i seniyye-i dāverānelerine (4) tevcīh ü iḥsān-ı hümāyūn buyurulmaḳ ḥasebiyle ber-muḳteżā-yı ʿubūdiyyet ḥāṣıl olan memnūniyyet ü dil- (5) şādī-yi çākerānem resīde-i aḳṣā-yı ḥadd ü ġāyet olmaġıla hemīşe cāh-ı vālā-yı ubbehet-ihtivā-yı (6) veliyyü'n-niʿamīleri min-külli'l-vücūh ḫuceste vü ferrūḫ-fāl ve levāmiʿ-i neyyireyn-i iḳbāl ü iclāl-i Āṣafāneleri (7) zīnet-sāz-ı ruḫsāre-i eyyām u leyāl olmaḳ daʿavātı merfūʿ-ı bārgāh-ı cenāb-ı Müheymin (8) ü Müteʿāl ḳılınaraḳ icrā-yı merāsim-i tebrīk ü tehniyet ve ibrāz-ı levāzım-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyet (9) siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿubeydānem terḳīmine cesāret ve taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı devletleri ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ (10) ledā̱-şerefü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde teveccühāt-ı ʿamīmetü'l-berekāt-ı bende-perverīleri (11) meşmūl ü sezāvār buyurulmaḳ bābında emr ü fermān.

(12) Bu Daḫı Tebrīki Mutażammın Mektūb

(13) Hem-vāre ḫıṭṭa-i vesīʿa-i devlet ü iḳbāl-i dest-istīhāl-i ʿāṭıfet-kārīlerine müsellem (14) ve milket-i füsḥa-i mecd ü ās̱ār-ı ḳalem-rev-i kemālāt-ı seniyyelerine mülḥaḳ u munżam olaraḳ ẕāt-ı sütūde- (15) şiyemleri icrā-fermā-yı aḥkām-ı seyf ü ḳalem olmaḳdan ḫālī olmamaḳ daʿavātı merfūʿ-ı **[48a]** (1) icābetgāh-ı Rabb-i Kerīm ḳılındıġı siyāḳında minhā-yı bende-i ḫāliṣü'l-bālleridir ki (2) bu defʿa ʿavāṭıf-ı şāmiletü'l-ʿavārıf-ı hażret-i gītī-sitānīden eyāleti (3) ʿuhde-i vālālarına tevcīh ü iḥsān buyurulmaḳdan nāşī ol bābda ibrāz-ı şükr ü memnūniyyet (4) ẕerīʿasıyla firistāde-i cānib-i bendegī buyurılan bir ḳıṭʿa ʿināyet-nāme-i fütüvvet-ʿalāmeleri (5) rāḥa-zīb-i vuṣūl ve meʾāl ü medlūl-i ʿāṭıfet-şümūline ʿilm ü ıṭlāʿ-ı ḫulūṣverānem (6) mevṣūl olup cilve-rīz-i süṭūr-ı terkīb ü teʾlīf olan kelām-ı bedīʿatü'n-niẓām fıḳarāt-ı (7) laṭīfesi ḥaḳḳ-ı çākerīde der-kār olan kemāl-i teveccühāt-ı mürüvvet-şiʿārīlerine dāll olmaḳ (8) ḥasebiyle bu vechile īfā-yı resm-i bende-nevāzī ve icrā-yı āyīn-i ḫāṭır-sāzīde ẓuhūr (9) iden himmet ü ʿināyet-i veliyyü'n-niʿamīleri mezīd-i ibtihāc u memnūniyyet ve vüfūr-ı inşirāḥ u meserret-i (10) bendegānemi müʾeddī ve füzūnī-yi ḫulūṣ u muṣādaḳāt-ı dīrīneme bāʿis̱ ü bādī (11) olmaġıla cenāb-ı Ḥaḳ cāh-ı vālāların mübārek ü mesʿūd ve muḳaddime-i envāʿ-ı iḳbāl ü

iclāl (12) ile memdūd iderek her ḥālde umūr-ı ḫayriyyelerin tevfīḳāt-ı Ṣamedāniyyesine maḳrūn (13) eylemek daʿavātı teẕkār u tekrār ḳılınaraḳ ḫāṣṣaten īfā-yı lāzime-i tebrīk ü tehniyet ve teʾsīs-i (14) mebānī-yi iḫlāṣ u ḫuṣūṣiyyet żımnında ʿarīża-i bendegānem terḳīmine mübāderet ve taḳdīm-i ṣavb-ı (15) devletleri ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı ṭaraf-ı riyā-ber-ṭaraf-ı **[48b]** (1) sitāyiş-kārīleri āṣār-ı teveccühāt-ı ʿāṭıfet-āyāt-ı aṣdiḳā-nevāzīleriyle rehīn-i memnūniyyet (2) ü mesārr buyurulması menūṭ-ı luṭf u keremleridir.

(3) Dīger Tebrīk-i Vezāret

(4) Hemīşe mihr-i münīr-i devlet ü iḳbālleri eşiʿʿa-pāş-ı āfāḳ u aḳṭār ve bedr-i tābān-ı ubbehet (5) ü iclālleri pertev-endāz-ı bilād u emṣār olaraḳ eyyām-ı ʿömr ü ʿāfiyet-i veliyyü'n-niʿamīleri (6) bī-ḥadd ü şümār ve umūr-ı meyāmin-mevfūr-ı dāverāneleri maḳrūn-ı tevfīḳāt-ı cenāb-ı (7) perverdgār olmaḳ daʿavātı ʿan-ṣamīmi'l-bāl merfūʿ-ı bārgāh-ı ḥażret-i Melik-i Müteʿāl ḳılındığı (8) siyāḳında ʿarīża-i çāker-i s̱enā-farīżalarıdır ki cevher-i ẕāt-ı sāmī-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerinde (9) müstekinn olan ḳuvve-i istīcāl ü ehliyyet ve māye-i istiḥḳāḳ u ḥays̱iyyet lāzimesince bu evān-ı (10) meyāmin-iḳtirānda rütbe-i vālā-yı vezāretle eyāleti ʿuhde-i seniyye-i dāverānelerine tevcīh (11) ü iḥsān-ı hümāyūn ve bu vechile kevkeb-i kevkebe-i iḳbālleri rūşenāyī-baḫş-ı çeşm-i gerdūn (12) buyurulmuş oldığına mebnī ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde bu gūne ʿavāṭıf-ı ʿaliyye-i şāhāne (13) ve ʿavārıf-ı behiyye-i mülūkāne sünūḥ u ṣudūrı bi'l-cümle müteḫaṣṣıṣān-ı dāʾire-i devlet velā siyemmā (14) ḳadem-i ʿubūdiyyet ü ḫuṣūṣiyyet ile vāyedār-ı mübāhāt u mefḫaret olan çāker-i ḫāliṣ- (15)ü'ṭ-ṭaviyyetlerine envāʿ-ı sürūr u ḥubūr ve ṣunūf-ı ibtihāc-ı nā-maḥṣūrı mūcib olaraḳ **[49a]** (1) ḳalb-i ʿācizāneme ḥāṣıl u vāṣıl olan meserret ü şādmānī tā güncā-yı ḥavāṣıl-ı (2) aḳlām ve bīrūn-ı ẓurūf-ı erḳām olmaġıla cenāb-ı Ḫudā-yı bī-çūn rütbe-i vālā ve cāh-ı muʿallā-yı (3) veliyyü'n-niʿamīlerinde mübārek ü meymūn ve ḥaḳḳ-ı ʿālī-yi ḫıdīvvānelerinde müstetbiʿ-i fevz ü esʿād-ı gūn-ā- (4) gūn eyleyüp ṣīt ü ṣadā-yı bülend-ārā-yı şān u celādet-i dāverānelerin rūz-efzūn (5) ve sāye-i hümā-pāye-i bende-perverīlerin farḳ-ı çākerānemde ile'l-ebed devām-nümūn eylemek (6) daʿavātı pīrāye-i nāṭıḳa-i ḥüsn-i edā ḳılındığı beyānıyla ibrāz-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyet ve īfā-yı resm-i (7) tebrīk ü tehniyet żımnında ʿarīża-i bendegānem terḳīmine mübāderet ve taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı devletleri (8) ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā resīde-i nezd-i vālā ve şāyān-ı nāẓıra-i ʿāṭıfet-intimāları (9) buyuruldukda baʿd-ez-īn daḫı nām-ı ḫulūṣ-irtisām-ı çākerānem ẕeyl-i cerīde-i bendegān-ı veliyyü'- (10) n-niʿamīlerinde ibḳā buyurulmaḳ bābında ve her ḥālde emr ü fermān.

(11) Vüzerādan Bir Ẕāta Tebrīk

(12) Dergāh-ı vālā-rütbe-i sipihr-ittiṣāl ve pīşgāh-ı bülend-mertebe-i gerdūn-hemāl-i veliyyü'n-niʿamīlerine (13) hezār taʿẓīm ü tekrīm ile levāzım-ı ʿubūdiyyet-i ḳadīme teʾdiye vü istikmāl ve merāḥim-i ḫuṣūṣiyyet-i (14) ḳadīme tevfiye vü istiḥṣāl ḳılındıḳdan ṣoñra ʿarż-ı ḥāl-i ḳullarıdır ki çāker-i kemīneleri mine'l-ḳadīm [49b] (1) tūṭiyā-yı ʿuyūn-ı bendegān olan ḫāk-pāy-ı emel-baḫşā-yı Āṣafānelerine der-kār olan ʿubūdiyyet-i (2) dīrīne-i ʿācizānem iḳtiżāsına müteḥattim ü müterettib oldıġı vechile her ān u zemān duʿā-yı füzūnī-yi (3) eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve temennā-yı beḳā-yı ferr ü feḫāmet ü iclāl-i veliyyü'n-niʿamīleriyle ṭırāzende-i (4) levḥa-i iştiġāl ve nigārende-i saḥīfe-i rūz u leyāl olan bendegān-ı iḫlāṣ-nişānlarından (5) oldıġım nezd-i mekārim-vefd-i veliyyü'n-niʿamīlerinde āzāde-i ḳayd-ı taʿrīf olup bi-ḥamdihi sübḥānehu (6) ve teʿālā̠ bu evān-ı meyāmin-iḳtirānda maḥż-ı s̠emere-i ḫulūṣ-ı ʿālī ve es̠er-i istīcāl-i ẕāt-ı (7) bāhirü'l-maʿālīleri olmaḳ üzre eyālet-i Şām-ı şerīfiñ ʿuhde-i ʿaliyye-i Āṣafānelerine (8) tevcīh ü iḥsān-ı hümāyūn buyurulmasıyla menāḳıb-ı celīle-i ḫıdīvvāneleri bi't-tekrār emāret-i Ḥacc-ı şerīf (9) ile pīrāye-baḫşā-yı ṣaḥāyif-i rūzgār olmaḳdan nāşī bu vechile kevkeb-i kevkebe-i iḳbāl-i (10) veliyyü'n-niʿamīleriniñ fürūzende-i burūc-ı ʿuluvv ü kemāl ve firāzende-i derecāt-ı sümuvv ü iclāl (11) olması bi'l-cümle bendegān-ı ṣadāḳat-intimā velā siyemmā çāker-i ḳadīm-i bī-merālarına bāʿis̠-i ibtihāc u sürūr-ı (12) lā-yuḥṣā̠ ve mūris̠-i ḥubūr u şādmānī-yi bī-intihā olaraḳ vesīle-i es̠īle-i tebrīk (13) ü tehniyet ẕerīʿa-i aṣīle-i ibrāz-ı ʿubūdiyyete be-hem-peyveste-i etemm-i münāsib olmaġıla Ḥaḳ celle ve ʿalā̠ ḥażretleri şeyḫu'l-vüzerāü'l-ʿiẓām ve midḥāt-ārā-yı elsine-i ʿāmme-i enām olan (15) mübārek-ẕāt-ı mekārim-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerin mā-dāretü'l-leyālī ve'l-eyyām kemāl-i ten-dürüstī [50a] (1) vü ʿāfiyet ile maḳām-ı muʿallā-yı devlet ü iclālde ber-devām ve tevfīḳāt u teʾyīdāt-ı (2) Sübḥāniyyesin muʿāvin-i kāffe-i merām iderek sāye-i ubbehet-vāye-i Āṣafānelerin mefārıḳ-ı (3) bendegān-ı şākirü'l-iḥsān ve bi'l-ḫuṣūṣ çāker-i āzād-nedānları üzerinde müstedām (4) eylemek daʿavātı ʿan-ṣamīmi'l-ḳalb zīver-i zebān-ı ḥüsn-i edā ḳılınaraḳ her ne ḳadar ḥadd ü miḳdār-ı (5) kemterānemden bīrūn ise daḫı mücerred kemāl-i ʿafv u ʿināyet-i bende-nevāzīlerine ve ḳulları (6) merḥametlü efendimiñ ʿabd-i ḳadīm ve çāker-i müstedīmleri oldıġıma maġrūren icrā-yı resm-i mübārek-bādī (7) żımnında ʿarż-ı ḥāl-i ʿubeydānem terḳīmine ictisār ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı merāḥim-ḳarārları ḳılınmışdır (8) inşāʾallāhu teʿālā̠ ledā̠-esʿadü'l-vuṣūl rehīn-i ʿilm-i ʿālem-şümūl-i Āṣafāneleri buyurulduḳda (9) ḫaṣīṣa-i ẕāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri olan şīme-i kerīme-i merāḥim-

kārīleri üzre her ḥālde muḥtāc (10) u ümmīdvār oldığım feyż-i naẓar-ı maʿālī-es̱er-i veliyyü'n-niʿamī ve meḥāsin-i teveccühāt-ı mekārim-āyāt-ı (11) ʿāṭıfet-güsterīleri şümūliyle çāker-i ḍarāʿat-intimāları mübtehic ü mesrūr buyurulmaḳ bābında (12) emr ü fermān.

(13) Bu Daḫı Tebrīk Żımnında Cevāb

(14) S̱emere-i ṣıdḳ u ḫulūṣ-ı fıṭriyyeleri olaraḳ ʿavāṭıf-ı ʿaliyye-i ḥażret-i cihānbānīden eyālete ilḥāḳan [50b] (1) eyāletiniñ ʿuhde-i istīhāl-i Āṣafānelerine tevcīh ü iḥsān-ı hümāyūn buyurıldıġınıñ teşekkürine (2) dāʾir ve ṭaraf-ı çākerīye der-kār olan meḥāsin-i teveccühāt-ı mekārim-kārīleriniñ ibrāzına (3) mütedāʾir irsāl buyurılan mülaṭṭıfa-nāme-i vezirāneleri zīver-i enāmil-i ibcāl ve ḥāvī oldıġı (4) feḥāvī-yi dil-nevāzī ve mezāyā-yı ḫāṭır-sāzīsi rehīn-i ıṭlāʿ-ı çāker-i ḫulūṣ-iştimālleri (5) olduḳda bu vechile cilve-rīz-i mücellā-yı sünūḥ olan ās̱ār-ı iltifāt u ʿāṭıfet-i dāverāneleri (6) bāʿis̱-i kemāl-i memnūniyyet ve müstelzim-i vüfūr-ı maḥẓūẓiyyet olaraḳ mülāzım oldıġım ḫıdmet-i duʿā-yı (7) ʿömr ü devlet ve midḥat u taḥiyyet-i ẕāt-ı behiyyü'l-menḳabetleri teẕkār u tekrār ḳılınmaġıla ṣavb-ı maʿālī- (8) evb-i veliyyü'n-niʿamīlerine olan şiddet-i rābıṭa-i bendegī vü iḫtiṣāṣım nihā-yı ilhām-āşnā-yı (9) Āṣafānelerine celī vü rū-nümā olmaḳdan nāşī ol mebḥas̱da teks̱īr-i sevād-ı taṣdīʿ-i ẕāt-ı (10) mekārim-iʿtiyādlarını müʾeddī olmaḳdan iḥtirāz-ı mücerred-istibḳā-yı teveccühāt-ı seniyyelerini (11) mutażammın işbu ʿarīża-i bendegānem terḳīmine mübāderet ve taḳdīm-i pīşgāh-ı devletleri ḳılınmışdır (12) inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālīleri buyurulduḳda baʿd-ez-īn daḫı ṭaraf-ı (13) çākerānemi żamīr-i secencel-naẓīr-i Āṣafānelerinden imḥā buyurılmamaḳ bābında emr ü fermān.

(14) Vüzerādan Bir Ẕāta Yazılan Mektūb

(15) Bā-ʿavn ü tevfīḳ-i ḥażret-i Zü'l-celāl muḥavvel-i ʿuhde-i seniyye-i Āṣafāneleri buyurılan Mora [51a] (1) eyāletine maṣḥūben bi's-selāmihi ḳadem-nihāde-i devlet ü iḳbāl ve maḳarr-ı ḥükūmet-destūrīleri (2) olan ḳażāsına basṭ-ı bisāṭ-ı ubbehet ü iclāl buyurılaraḳ öteden berü (3) ṣīt-endāz-ı mesāmiʿ-i ʿālemiyān olan şenşene-i behiyye-i maʿdelet-kārīleri iḳtiżāsınca işbu (4) meʾmūriyyet-i seniyye-i ḫıdīvvāneleri bi'l-cümle ahālī vü fuḳarāya mūcib-i şādmānī vü meserret oldıġını (5) mübeyyin bu defʿa luṭfen ve ʿaṭfen firistāde-i ṣavb-ı çākerī buyurılan ʿināyet-nāme-i ʿaliyye-i (6) veliyyü'n-niʿamīleri rāḥa-pīrā-yı taʿẓīm ve meʾāl-i merāḥim-iştimāli rehīn-i iẕʿān-ı bende-i (7) müstedīmleri olmaġıla bu vechile ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde mücellā-zīb-i sünūḥ olan iltifāt u ʿāṭıfet-i (8) bende-nevāzī ve talaṭṭufāt-ı seniyye-i mekārim-perdāzīleri

çāker-i kemīnelerin vāyemend-i ṣunūf-ı (9) ibtihāc u memnūniyyet ve nāʾil-i envāʿ-ı ferḥat ü mefḫaret itmegin cenāb-ı Ḥaḳ ʿazze ve celle hemīşe (10) ẕāt-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerin mınaṣṣa-i devlet ü iḳbāl ü kām-rānīde deymūmetiyle zīnet-efzā-yı (11) ʿadl ü dād ve ẓıll-ı ẓalīl-i merāḥim ü eşfāḳ-ı Āṣafānelerin sāye-bān-ı bilād u ʿibād eylemek (12) daʿavātı bi't-tekrār yād u īrād ḳılınaraḳ ibrāz-ı teşekkür ü meḥmedet ve teʾsīs-i bünyān-ı ḫulūṣ (13) u ʿubūdiyyetim siyāḳında ʿarīża-i çākerī.

(14) Vüzerādan Birine Ḫulūṣī Paşa Ṭarafından Yazılmışdır

(15)Hemīşe Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā̱ ḥażretleri mübārek-ẕāt-ı vālā-yı bī-hem-tāların ʿavārıż-ı kevniyyeden **[51b]** (1) maṣūn u meʾmūn ve eyyām-ı ʿömr ü ʿāfiyet ü iḳbāl-i veliyyü'n-niʿamīlerin rūz-be-rūz efzūn (2) eyleye āmīn ʿarż-ı ḥāl-i bendeleridir ki ḳullarınıñ āstān-ı bülend-eyvān-ı veliyyü'n-niʿamīlerine rābıṭa-bend-i ḳadem-s̱übūt olan ḫulūṣ u ʿubūdiyyet-i ṣamīmiyyem merḥūm efendiden ṭolayı (4) dāʾire-i fāḫire-i ḫıdīvvānelerine mevrūs̱ u müntaḳil olan rıḳḳıyyet ü iḫtiṣāṣ-ı ʿācizānemle (5) rehīn-i teʾekküd ü kemāl olup bu keyfiyyet çāker-i kemīnelerine beyne'l-ekfā medār-ı maḫṣūṣ-ı (6) mübāhāt u iftiḫār oldığından mā-ʿadā ʿalāḳa-dāşt-ı nisbet buldığım (7) sancağın bi-ḥamdihi teʿālā̱ sāye-i Fārūḳiyyü'l-ās̱ār-ı veliyyü'n-niʿamīleriyle müşerref olması daḫı başḳaca (8) ser-māye-i sürūr u ibtihāc-ı ʿācizānem olaraḳ ez-her-cihet müterettib-i ʿuhde-i ʿubeydānem (9) ve müteḥattim-i ẕimmet-i bendegānem oldığı vechile duʿā-yı devām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve temennā-yı (10) beḳā-yı eyyām-ı ubbehet ü iclāl-i Āṣafāneleri ḫıdmetine muvāẓabet ü iştiġāl üzre (11) iken ṣīt-endāz-ı mesāmiʿ-i ʿālemiyān olan ḫalḳ-ı kerīm ve feyż-i ʿamīm-i veliyyü'n-niʿamīleri (12) iḳtiżāsınca ḳarīb ü baʿīde şāmil ve mefārıḳ-ı aʿlā vü ednāya vāṣıl olan envār-ı (13) āftāb-ı taʿaṭṭufāt-ı ʿaliyyeleri çāker-i ẕerre-miḳdārları ḥaḳḳında daḫı medār-ı şühūd u nümūd (14) olaraḳ maḥż-ı s̱emere-i teveccühāt-ı seniyye-i kerīmāneleri olmaḳ üzre geçen teveccühāt-ı hümāyūnda (15) min-ġayri istiḥḳāḳ vuḳūʿ bulan meʾmūriyyet-i çākerānem cihetiyle bir ḳat daḫı ḥüsn-i enẓār-ı celīletü'l- (16) ās̱ār-ı veliyyü'n-niʿamīleri istidʿāsına mecbūriyyet-i ʿācizānem bedīdār olmaġıla ḫāṣṣaten **[52a]** (1) ibrāz-ı levāzım-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyet ve istibḳā-yı teveccühāt-ı maʿālī-menḳabet-i ḫıdīvvāneleri (2) siyāḳında ʿarīża-i ʿubeydānem terḳīmine ictisār ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı ubbehet-ḳarārları ḳılınmışdır (3) inşāʾallāhu teʿālā̱ resīde-i sāḥa-i devlet ve şāyān-ı leḥāẓa-i iltifāt u ʿāṭıfetleri (4) buyurulduḳda nām-ı ʿacz-irtisām-ı çākerānemiñ ẕeyl-i cerīde-i bendegānda ibḳāsıyla farḳ-ı mübāhātım (5) resīde-i ṭārem-i bālā buyurulmaḳ bābında ve her ḥālde emr ü fermān.

(6) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(7) Naẓar-ı ʿubūdiyyet ve dīde-i rıḳḳıyyetimde hem-ḳadr-i kibrīt-i aḥmer ve belki cevher-i cāna ber-ā-ber olan ḫāk-i (8) ḳadem-i mekārim-tevʾem-i veliyyü'n-niʿamīlerine kemāl-i teẕellül ü ibtihāl ile rū-māl olaraḳ duʿā-yı devām-ı ʿömr (9) ü devlet ve temennā-yı beḳā-yı ferr ü ubbehet-i ḫıdīvvīleri daʿavātı ṣıdḳ-ı ṣamīm ve ḫulūṣ-ı müstedīm ile (10) merfūʿ-ı icābetgāh-ı cenāb-ı Rabb-i Kerīm ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ḳadīm-i riyā-ʿadīmleridir ki (11) ḳullarınıñ ṭaraf-ı eşref-i veliyyü'n-niʿamīlerinden müşāhid oldığım ṣunūf-ı ʿināyet ü ʿāṭıfet-i (12) ʿaliyyeleriniñ ʿömrüm olduḳça īfā-yı ḥaḳḳ-ı teşekkür-i ʿaşer-i miʿşārı bir vechile mümkīn ü müyesser olamadığı (13) miẟillü ḫāk-pāy-ı ʿālīlerine der-kār olan ḳadem-i ʿubūdiyyet ü iḫtiṣāṣımıñ ḥaḳḳ-ı edāsına daḫı ne ḫāme-i (14) ʿibārede ḳudret ve ne ṣaḥīfe-i beyānda vüsʿat müteṣavver olmayup aralıḳ aralıḳ taḳdīm-i **[52b]** maʿrūżāt-ı ʿubūdiyyete ʿadem-i ibtidār rüsūm-ı ẓāhireye muḫālif görünse daḫı derece-i (2) iḫlāṣ ve rıḳḳıyyet-i ḳadīmemiñ nezd-i maʿālī-vefd-i veliyyü'n-niʿamīlerinde ẟübūt u taḥaḳḳuḳı (3) cihetiyle fersūdegī ṭūmār-ı ʿubūdiyyete maḥmūl buyurulmayacağı meczūm u muʿtaḳad-ı çākerānem oldığından (4) başḳa ʿabd-i memlūk Mevlāsı nezdinde nev-be-nev memlūkiyyeti ʿarż u beyān tekellüfātından (5) vāreste oldığına bināʾen bende-i direm-ḫırīdeleri daḫı evḳāt u aḥyān-ı şeb [ü] rūzumı (6) ḥaṣr-ı ḥaḳīḳī ile daʿavāt-ı ḫayriyye-i veliyyü'n-niʿamīleri ḫıdmetine maḥṣūr iderek şerāʾiṭ-i ʿubūdiyyeti (7) ol vechile icrā itmekde iken bu defʿa luṭfen ve keremen tebrīk-i meʾmūriyyet-i bendegānemi (8) mutażammın irsāl buyurılan iḥsān-nāme-i sāmī-yi veliyyü'n-niʿamīleri dest-i taʿẓīm ü ibcāle şeref- (9) resān-ı vuṣūl olup derc-i suṭūr-ı meʾāl-i mekārim-iştimālinde mücerred-perverde-i ebr-i (10) nisyān-ı luṭf u ʿināyetleri olaraḳ taʿbiye buyurulmuş olan dürr-i ẟemīn-i nevāzişi (11) ve iltifāt-ı ḫıdīvvāneleri ʿıḳd-ı ẟüreyyā gibi lemʿa-rīz-i bāhire-i ʿilm ü iẕʿān olduḳda (12) bu vechile ḥaḳḳ-ı çākerānemde ḥadd ü miḳdār-ı kemterānemden efzūn [u] erzānī buyurılan (13) talaṭṭufāt-ı ʿaliyye-i kerīmāneleri maḥż-ı ẕāt-ı seniyyü'ṣ-ṣıfāt-ı bī-müdānīleri olan şīme-i (14) kerīme-i bende-nevāzī vü ʿāṭıfet-perdāzīleri iḳtiżāsından teẕekkür oldığını teʾemmül ile ḥāṣıl (15) olan şevḳ u meserrāt-ı ʿubeydānem merātib-i aʿdāda mümāẟil ve faḫr-ı mübāhāt-ı çākerānem farḳ-ı (16) ferḳadāna vāṣıl olaraḳ " Zi-nāʾibāt-ı felek der-emān-ı ḥaḳ bāşī / Zi-ḥādiẟāt-ı **[53a]** (1) ḳırān der-ḥimāyet-i Ḳurʾān / Felek müsāʿid ü

iḳbāl yār u baẖt muʿīn / (2) Tenet dürüst ümmīdet revā vü ḥükm revān"[140] daʿavāt-ı mevzūnesi tekrār- (3) be-tekrār zīver-i zebān-ı ẖulūṣ-şiʿār ḳılınmaġıla meʾmūriyyet-i meẕkūre ḳullarınıñ liyāḳat u istīhālim (4) s̱emeresi olmayup mücerred terbiyet-kārī-yi āb u tāb-ı ḥüsn-i teveccüh-i veliyyü'n-niʿamīleri ās̱ārından olmaḳ (5) ḥasebiyle bundan böyle daẖı muḥtāc oldıġım meḥāsin-i enẓār-ı ʿaliyye ve meyāmin-i teveccühāt-ı behiyye-i bende- (6) perverīleri ḥaḳḳ-ı müstmendānemde şāyān u sezāvār buyurılmaḳ niyāz u temennāsıyla teşekkür-i luṭf u ʿāṭıfet-i (7) veliyyü'n-niʿamīleri siyāḳında .

(8) Vüzerādan Bir Ẕāta Tebrīk Cevābı

(9) Hem-vāre ẕāt-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīleriniñ müttekā-yı muʿallā-yı devlet ü iḳbālleri zībāyiş-i (10) ṭūl ü beḳā ve mihr-i münīr-i ubbehet ü iclālleri lemʿa-rīz-i medāric-i āf[ā]ḳ-ı iʿtilā olmaḳ daʿavātı (11) zīve[r]-i zebān-ı ḥüsn-i edā ḳılındıġı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ẖulūṣ-iḥtivālarıdır ki bu defʿa (12) luṭfen ve keremen tebrīk-i meʾmūriyyet-i bendegānemi mutażammın mebʿūs̱-ı ṣavb-ı çākerī buyurılan (13) bir ḳıṭʿa ʿināyet-nāme-i sāmī-yi veliyyü'n-niʿamīleri rāḥa-zīb-i vuṣūl ü ḥāl ve medlūl-i mekārim- (14) meşmūli rehīn-i ıṭṭılāʿ-ı bende-i ẖulūṣ-mecbūlleri oldıḳda bu vechile icrā-yı resm-i [53b] (1) ʿināyetkārī ve īfā-yı āyīn-i ʿaṭıfet-şiʿārīye erzānī ḳılınan himmet-i ʿaliyye-i müşīrāneleri (2) maḥż-ı şīme-i kerīme-i bende-nevāzīlerine dāll ve ḥaḳḳ-ı çākerānemde der-kār olan teveccühāt-ı (3) seniyye-i veliyyü'n-niʿamīlerine ẕerīʿa-i istidlāl olmaḳdan nāşī bāʿis̱-i mezīd-i sürūr (4) u ḥubūr ve mūris̱-i ibtihāc-ı nā-maḥṣūr olaraḳ istizāde-i eyyām-ı ʿömr ü devlet ve istidāme-i (5) hengām-ı ferr ü ubbehetleri daʿavātı pīrāye-i nāṭıḳa-i teẕkār u tekrār ḳılınmaġın ḫāṣṣaten ibrāz-ı (6) memnūniyet ü meserret ve iẓhār-ı ẖulūṣ u ʿubūdiyyet siyāḳında ʿarīża-i bendegānem terḳīmine (7) mübāderet ve taḳdīm-i pīşgāh-ı devletleri ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl (8) baʿd-ez-īn daẖı cānib-i çākerānem ḥüsn-i teveccüh-i veliyyü'n-niʿamīleriyle vāyedār-ı iftiẖār buyurulmaḳ bābında (9) emr ü fermān.

(10) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(11) ḥażretleriniñ maṭlaʿ-ı ehille-i mecd ü ʿalā ve maşrıḳ-ı eşiʿʿa-i luṭf u ʿaṭā olan (12) āstān-ı bülend-eyvān-ı veliyyü'n-naʿmānelerine merāsim-i rū-sāyī-yi ʿubūdiyyet ü iẖlāṣ ve levāzım-ı(13)cebīn-fersāyī-yi rıḳḳıyyet-i ẖāṣṣü'l-ẖāṣṣ icrā vü īfā ḳılınaraḳ vācibe-i ẕimmet-i bendegānem (14) ve rātibe-i ʿuhde-i çākerānem olan istidāme-i eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve istizāde-i (15) aʿvām-ı ferr ü ṣavlet ü iclālleri daʿavātı

[140] " Felek nâiplerine karşı Hakk'ın emânında olasın. Kıran (iki gezegenin tek burçta yakınlaşması olayı) hadiselerine karşı Kur'an'ın himayetinde olasın. Felek müsait , ikbal dost, baht da yardımcı…Bedenin sağlam, ümidin münasip(sana yaraşır) hükmün geçerli olsun."

nüvişte-i ṣaḥīfe-i ḥüsn-i edā ḳılındığı siyāḳında (16) ʿarż-ı ʿabd-i ḥāl-i bī-merālarıdır ki öteden berü dürre-i bī-miḳdārlarıñ āftāb-ı ʿālī-cenāba nisbeti **[54a]** (1) miṡillü çāker-i kemterleriniñ ṭaraf-ı müstecmiʿü'ş-şeref-i Āṣafānelerine der-kār olan mensūbiyyet-i ʿācizānem (2) iḳtiżāsınca her ān fürūʿ-ı teveccühāt-ı ʿaliyye-i kerīmāne ve levāmiʿ-i taʿaṭṭufāt-ı seniyye-i raḥīmāneleri (3) medār-ı şühūd u nümūdum olaraḳ ḳılāde-i ṣıdḳ u ʿubūdiyyetleri ārāyiş-gerden-i iftiḫār (4) ve istīfā-yı veẓāyif-i duʿā-yı ʿömr ü devletleri pīrāye-i evḳāt-ı leyl ü nehār ḳılınmaḳda iken (5) şenşene-i ḥasene-i bende-perverī ve dendene-i müstaḥsene-i kerem-güsterīleri muḳteżāsı üzre (6) bu defʿa maḥż-ı kārgāh-ı mevhibet-i ʿulyādan ṣudūr ve tār u pūd-ı ḥüsn-i naẓar-ı ḫıdīvvānelerinden (7) ẓuhūr ile min-ġayri istīhāl ṭırāz-ı cāme-i ʿubūdiyyetim ḳılınan ḫıdmet-i riyāsetiñ tebrīk (8) ü tehniyetini müştemil irsāline tevāżuʿ buyurılan iltifāt-nāme-i veliyyü'n-niʿamīleri rāḥa-pīrā-yı taʿẓīm (9) ve mażmūn-ı ʿināyet-meşḥūnı rehīn-i iẕʿān-ı ʿabd-i müstedīmleri olduḳda reşḥa-zīb-i (10) cedāvil-i süṭūr olan zülāl-i feyż ü elṭāf-ı ʿaliyyeleri mānend-i ġıdā-yı rūḥānī (11) mūriṡ-i ḥayāt-ı cāvidanī ve pertev-efşān-ı ẓurūf-ı ḥurūf olan mürvārīd-i muḫāṭabāt-ı (12) seniyyeleri zīver-i ser-tāc-ı faḫr u kām-rānī olup bu vechile ḥaḳḳ-ı müstmendānemden sünūḥ iden (13) envār-ı ʿāṭıfet ü iḥsān-ı Āṣafānelerinden ḥāṣıl olan selvet ü sürūr (14) ve ferḥat u ḥubūr-ı çākerānem zebān-ı ḳalem ve belki ḳalem-i zebān ile tavṣīf ü beyāndan (15) dūr-ā-dūr olmaġıla "Hemīşe tā-buved āṡār-ı münşiyān-ı kelām / Be-nām-ı nāmī erbāb-ı **[54b]** (1) mekremet menşūr / Müʾeṡṡir-i hemegī münteşir be-nām-ı tu bād / Çi der emākin-i ġayb (2) ü çi der-maḳām-ı ḥużūr"[141] daʿavāt-ı mevzūnesi bi-ḫulūṣi'l-bāl teʾdiye vü ikmāl (3) ḳılınaraḳ ḫāṣṣaten teşekkür-i elṭāf-ı vālā ve istibḳā-yı teveccühāt-ı maʿālī-intimāları siyāḳında (4) ʿarż-ı ḥāl-i bendegānem terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ (5) lede'l-vuṣūl neḳāve-i āmālim bendegī-yi bāb-ı veliyyü'n-niʿamīlerine maḳṣūr ve evḳāt-ı rūz (6) u leyāl icrā-yı şerāyiṭ-i ʿubūdiyyetlerine maḥṣūr idügi maʿlūm-ı ʿālīleri buyurulduḳda.

(7) Tebrīk Żımnında Yazılan Cevāb

(8) Cenāb-ı Ḥaḳ ʿazze ve celle faṣlü'l-ḫitāb-ı nüsḫa-i mekārim ve kelime-i tāmme-i mecmūʿa-i merāḥim olan ẕāt-ı (9) behiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerin kemāl-i ten-dürüstī vü ʿāfiyet ile mesned-i bülend-maḳām-ı devlet (10) ü iḳbāl ve müttekā-yı sipihr-iḥtişām-ı ubbehet ü iclālde ber-ḳarār u ber-devām ve eşiʿʿa-i (11) ḫūrşīd-i żiyā-mezīd-i

141 " Kelam münşilerinin eserleri her zaman cömertliğiylemeşhur zatların namı gibi namdar olsun. Hepsinin tesiri bir namla meşhur olsun, yayılsın. İster gayb mekanlarında ister huzur makamlarında…"

fermān-fermāyīlerin rūşenāyī-baḫş-ı ʿuyūn-ı enām eylemek daʿavātı (12) teʾdiye vü itmām ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i ʿabd-i müstehāmlarıdır ki çāker-i kemīneleri mine'l-ḳadīm (13) mişkātü'l-envār-ı mekārim ü elṭāf-ı veliyyü'n-niʿamīlerinden iḳtibās-ı lemeʿāt-ı ʿāṭıfet ile (14) fetīle-fīrūz-ı iḫlāṣ u iḫtiṣāṣ oldığıma mebnī bendegī-yi bāb-ı merāḥim-meʾāb-ı kerīmāneleri (15) dest-māye-i faḫr u mübāhātım ve meḥāsin-i enẓār-ı mekārim-ās̱ār-ı ḫıdīvvāneleri revnaḳ-ı ruḫsāre-i [55a] (1) ezmān u evḳātım olaraḳ müteḥattim-i ẕimmet-i çākerānem olan duʿā-yı efzāyiş-i eyyām-ı ʿömr ü devlet (2) ü iclālleri żamīme-i evrād-ı rūz u leyāl ḳılınmaḳda iken muḳteżā-yı şīme-i kerīme-i bende-perverī (3) ve lāzime-i seciyye-i behiyye-i kerem-güsterīleri üzre bu defʿa tebrīk-i meʾmūriyyet-i ʿācizānemi (4) mutażammın ve mezīd-i teveccühāt-ı ʿaliyyelerini mübeyyin irsāl buyurılan nevāziş-nāme-i seniyyeleri rāḥa-pīrā-yı (5) vürūd ve kuhlü'l-cevāhir-i süṭūr-ı meʿānī-nüşūrı bāṣıra-zīb-i çāker-i ḫulūṣ-nümūdları olduḳda (6) her kelimesi ḥurūf-ı müteʿālī-yi ʿināyet ü iltifātdan mürekkeb ve her fıḳrası ʿibāre-i belīġa-i iḥsān (7) u ʿāṭıfetden müretteb olmaḳ ḥasebiyle münevvir-i ʿuyūn-ı iẕʿān olan güher-pāre-i teveccühāt-ı (8) ʿaliyye ve ʿıḳdü'l-leʾāl-i talaṭṭufāt-ı seniyyeleri faṣṣ-ı nigīn-i faḫr u tebāhī ve vişāḥu'ṣ-ṣadr-ı şāhid-i (9) ibtihāc-ı nā-mütenāhī olaraḳ bu vechile ḥaḳḳ-ı bendegānemde mücellā-pīrā-yı sünūḥ olan nevāziş (10) ü iltifāt-ı sāmī ve müʾes̱s̱ir-i taʿaṭṭufāt-ı kirāmīleri bende-i müstedīmlerin müstaġraḳ-ı envāʿ-ı sürūr (11) u şādmānī ve müstevʿib-i ṣunūf-ı cāvidānī itmekle şebān-ı rūz-ı mülāzim ü müdāvim oldığım (12) edʿiye-i ḫayriyye-i veliyyü'n-niʿamīleri zīver-i nāṭıḳa-i istīnāf u tekrār ḳılınmışdır öteden berü cānib-i (13) seniyyü'l-menāḳıb-ı Āṣafānelerine der-kār olan ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim merkezinde s̱ābit- (14) ḳadem ve s̱übūt-ı ḳadem-i çākerānem nezd-i muʿallālarında vāżıḥ u hüveydā olmaġıla ol bābda (15) ıṭnāb u tafṣīl-i müʾeddā-yı taṣdīʿ-i ser-ʿālīleri olmaḳdan iḥtirāzen mücerred teşekkür-i sāniḥāt-ı [55b] (1) bende-nevāzīleri siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿubeydānem terḳīmine mübāderet olunmuşdur.

(2) Bu Daḫı Tebrīk Cevābı

(3) Öteden berü ḥaḳḳ-ı çākerānemde erzānī buyurılan meḥāsin-i teveccühāt-ı ʿaliyyelerine müteferriʿ (4) olaraḳ bu defʿa tebrīk-i meʾmūriyyet-i ʿācizānemi ḥāvī ve envāʿ-ı iltifāt u ʿāṭıfeti (5) muḥtevī firistāde buyurılan kerem-nāme-i sāmī-yi veliyyü'n-niʿamīleri rāḥa-pīrā-yı vuṣūl ü tefḫīm (6) ve meʾāl-i münīf-i mutażammınu't-talṭīfi rehīn-i iẕʿān-ı çāker-i ḳadīmleri olmuşdur bu vechile (7) mütereşşiḥ-i mecārī-yi süṭūr-ı ẓuhūr olan reşeḥāt-ı ʿināyet ü iḥsān-ı bende-nevāzīleri (8) bu dil-teşne-i zülāl-i ʿāṭıfetlerini sīr-āb-ı sürūr u ḥubūr ve müstaġraḳ-ı ibtihāc u şādmānī-yi (9) nā-maḥṣūr

eyleyüp ḥaḳ bu ki ṣavb-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerinden ümmīdvār oldıġım (10) istiḳrār-ı ḥüsn-i teveccüh-i ʿālīlerine delīl-i dīger olmaġıla cenāb-ı Perverdgār-ı ẕāt-ı (11) maʿālī-simāt-ı bende-perverī ve vücūd-ı mekārim-nümūd-ı ʿāṭıfet-güsterīlerin maṣūn-ı (12)ʿavārıż-ı ālām u ekdār ve mā-dāme'l-edvār tezāyüd-i ʿömr ü devlet ü iḳbāl ü iclāl (13) ile kām-kār eyleye āmīn mine'l-ḳadīm ḫāk-pāy-ı devletlerine maḫṣūṣ olan ḫulūṣ-ı (14) ʿubūdiyyetim nezd-i ʿālīlerinde bedīdār idügine şekk ü iştibāh-ı bendegānem yoġısa da (15) şevḳ u heyecān-ı kemāl-i ʿubūdiyyet farṭ-ı iḫlāṣ-ı dīrīne ve mezīd-i ḫuṣūṣiyyet-i ṣamīmiyyemi **[56a]** (1) bi't-tekrār ʿarż u işʿārı müstedʿī olup maʿa-hāẕā her ne ḳadar meʿānī-yi temaḫḫuṣ (2) u rıḳḳıyyete dāll olan elfāẓ-ı bedīʿ ile ṣaḥīfe-i maḳṣadı nigāriş-yāfte-i ıṭnāb (3) u ıṭrā eylesem yine derece-i ʿubūdiyyetimi ḥaḳḳıyla basṭ u beyān-ı māḳūle-i lā-yümkin olaraḳ bu mübāḥaṣede (4) mübārek żamīr-i maʿālī-semīr-i ḥaḳāyıḳ-şināsīlerine mürācaʿatdan aḳvā ve ihāṭa-i ʿilm-i ʿālīlerinden (5) eblaġ bir ṣūretle reh-yāb-ı merām olmayacaġım hüveydā idüginden mücerred ifāde-i ḥāl-i ʿubūdiyyet (6) ve teşekkür-i iltifāt u ʿāṭıfetleri merāsimini īfā siyāḳında ʿarīża-i bendegānem terḳīm ü taḳdīm ḳılındıġı (7) ve rūz [u] şeb daʿavāt-ı ḫayriyye-i dāverāneleri pīrāye-i evḳāt u aḥyān-ı çākerānem oldıġı (8) bi-minne teʿālā̱ ledā̱-saʿdü'l-vuṣūl maʿlūm-ı ʿālīleri buyuruldukda baʿd-ez-īn daḫı nām-ı çākerānem (9) defter-i bendegānda ibḳā buyurulmaḳ bābında.

(10) Küberādan Birine Bіriniñ Ṭarafından Şuḳḳa

(11) Hemīşe şükr-i zengbār-ı leyle-i ẓalmā maḳdem-i cünūd-ı nūrānī liḳā-yı ṣubḥ-ı saʿādet-fezā ile reh-peymā-yı (12) peydā-yı maḥv u hebā olduḳça yaʿnī sevād-ı cürm ü günāh-ı aṣḥāb-ı ḫaṭā āb u tāb-ı ʿafv u ṣafḥ erbāb-ı (13) luṭf u ʿaṭā ile izāle vü imḥā buyurulduḳça ẕāt-ı ubbehet-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri bi'd-devletihi ve'l-iḳbāl (14) mesned-i müʾeyyed-i mecd ü ʿalā ve müttekā-yı inbisāṭ u ṣafāda kām-bīn ü kāmrān olaraḳ menşūr-ı **[56b]** (1) luṭf u ʿāṭıfet-i ʿulyāları aḥkām-ı ʿayb u ḳuṣūr-ı mücrimān ʿacz-i intimā-yı nesḫ ü ilġā (2) ve eşiʿʿa-i āftāb-ı raḥm u şefḳat-i bī-intihāları izāle-i ġaflet ü ḫatā-yı maʿẕeret- (3) cūyānı nā-būd u nā-peydā eylemekden ḫālī olmamaḳ daʿavātını nāṭıḳa-zīb-i ḥüsn-i edā (4) ve levāzım-ı rū-sāyī-yi ḫāk-pāy-ı ḥācet-revā ve merāḥim-i zebān-pīrāyī-yi taḥiyyet ü s̱enāları ber-nehc-i (5) elyaḳ u aḥrā īfā vü icrā ḳılındıġı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i bī-riyālarıdır ki (6) öteden berü ḫānedān-ı maʿālī-ʿunvān-ı veliyyü'n-niʿamīlerine kemāl-i ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyet ḳavm (7) u ḳabīle-i ʿācizānemize ḫāṣṣa-i lāzıme-i fıṭrat velā-siyemmā çāker-i kemterleriniñ ẕāt-ı vālā-yı (8) seniyyü'ş-

şiyemīlerine inḥisār-ı ḥaḳīḳī ile maḥṣūṣ u münḥaṣır olan ʿubūdiyyet ü iḫtiṣāṣım cüzʾ ü eczā-yı māhiyet ḳabīlinden olaraḳ her bār meḥāsin-i enẓār-ı bende-perverīlerin medār-ı (10) iʿtibār u nevāziş ve iltifāt-ı mekārim-güsterīlerin dest-māye-i iftiḫār u ittiḫāẕ idegelmişiken (11) bir müddetden berü ber-muḳteżā-yı evżāʿ-ı felekiyye baʿż-ı ʿavārıż-ı żarūriyyesiyle riʿāyet-i ādāb-ı (12) ṣūriyyede taḳṣīrāt-ı bendegānem vuḳūʿa gelmiş ise daḫı nezd-i ʿālīlerinde müstaġnī-yi (13) beyān oldıġı üzre ṣafḥa-i mirʾāt-ı cevherdār her çīz ālūde-i gerd ü ġubār (14) olsa yine iç yüzünde leṭāfet ü ṣafveti ber-ḳarār ve saṭḥ-ı cūybār-ı ḫoş-güvārda (15) her ne ḳadar ās̱ār-ı incimād bedīdār olsa yine mecrā-yı aṣliyyesine seyelān-ı ṭabīʿiyesi der-kār **[57a]** (1) oldıġı mis̱illü çākerleriniñ daḫı ṭaraf-ı devletlerine ber-kemāl olan ḳadem-i rābıṭa-i ḫuṣūṣiyyet-i (2) ṣamīmiyyem o maḳūle ḥudūs̱-ı devāʿī ve esbāb-ı ẓāhiriyye ile pezīrefte-i inḥilāl (3) olmamaḳ cihetiyle vaḳt vaḳt iştiyāḳ-ı ʿarż-ı ʿubūdiyyet-i dīrīne heyecān-baḫş-ı seniyye-i (4) bī-künye-i bendegānem olmaḳda ise de ol vechile sāḫa-pīrā-yı ḥacle-serāy-ı derūn olan (5) benātü'l-fikr-i ʿācizānem baʿż-ı keyfiyyet-i vāhimeden nāşī gāh dāye-i şerm ü ḥicāb (6) ve gāh bīm-i naẓar-ı aġyār u aḥbāb-ı ḥavāciz ü mevāniʿiyle mınaṣṣa-i ẓuhūr u bürūzda rū-nümūn (7) olamayup vesīle-i es̱īleye teraḳḳub u intiẓār olunmaḳda iken bu defʿa ebrū-yı ġurre-i (8) ʿīd-i saʿīd-i aḍḥā cebīn-i çerḫ-i berīnde cilve-nümā olaraḳ işbu eyyām-ı meserret zümre-i bendegān-ı (9) ḫulūṣ-iştimāle mevsim-i ibrāz-ı ʿubūdiyyet ve aṣḥāb-ı cāh u celāle ẕerīʿa-i neşr-i envār-ı (10) luṭf u ʿāṭıfet oldıġı telmīḥ ü īmā itmekle hemān secencel-i ṣıdḳ u iḫlāṣ-ı bendegānemi (11) ġubār-ı ʿārīża-i sābıḳadan taḫliye ve āb-ı zülāl-i temaḫḫuṣ u iḫtiṣāṣ-ı çākerānemiz ḫār (12) u ḫas-ı küdūretden taṣfiye birle "Rūzet beved hemīşe zi-baḫt-ı saʿīd ʿīd / (13) Çeşm-i bed-i zemāne zi-ʿīdet baʿīd bād"[142] daʿavāt-ı ḫayriyyesiyle tebrīk ü tehniyeti ʿīd-i (14) şerīf-i veliyyü'n-niʿamīlerine ibtidār ve taḳdīm-i ʿarż-ı ḥāl-i rıḳḳıyyet-meʾāle ictisār ḳılındıġı bi-minne (15) teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl maʿlūm-ı maʿālī-melzūm-ı veliyyü'n-niʿamīleri buyurulduḳda **[57b]** (1) cüzʾī vü küllī leke-i ḳuṣūr-ı ʿācizānem daḫı var ise ḳadem-i ʿubūdiyyetime ḥürmeten ṣābūn-ı eẕfer-i (2) ʿafv u ʿināyetleriyle şüyīde vü imḥā ve ke-mā-kān nām-ı bendegānem ẕeyl-i cerīde-i müteḫaṣṣıṣānda (3) taḳyīd ü ibḳā buyurulmaḳ bābında.

(4) Küberādan Bir Ẕāta Şuḳḳa

(5) ʿUluvv-i nebāhat ü celādet-i Āṣafānelerine şāyān ve ādāb-ı ʿubūdiyyet ü rıḳḳıyyete çesbān (6) taʿẓīmāt u teẕellülāt ile ḫāk-pāy-ı ʿuyūn-ārā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine yüzler

---

[142] " Günün her zaman bayramın mutlu bahtından (bir gün) olsun. Zamanenin kem gözü bayramından uzak olsun."

sürerek (7) ʿarż-ı ḥāl-i ʿubeydānemdir ki ḳulları evvel ü āḫir veliyyü'n-niʿmet-i bī-minnet efendimiñ ʿabd-i memlūkleri (8) ʿidādından maʿdūdiyyetiyle mütelez̠z̠iz̠-i niʿam-ı zindegī vü muġtenim-i şeref-i bendegī olaraḳ her ne ḳadar (9) taḳdīm-i maʿrūżāt-ı mütevāliye teʾkīd-i ṣıdḳ-ı ʿubūdiyyetde taḳṣīrāt-ı ʿācizānem der-kār (10) ise de vücūd-ı rıḳḳıyyetden oldıġı vechile duʿā-yı devām-ı ʿömr ü devlet ve temennā-yı (11) tezāyüd-i ferr ü ubbehet-i ḫıdīvvāneleri ḫıdmetinde bir ān ḳuṣūr u fütūr-ı çākerānem olmayup (12) bu defʿa bi'd-devletihi ve'l-iḳbāl maḳarr-ı ḥükūmet-i ʿaliyye-i Āṣafāneleri olan Bolı'ya (13) sāye-baḫş-ı iclāl oldıḳları maʿlūm-ı ʿubeydānem olmaḳ ḥasebiyle cenāb-ı cihān-(14) āferīn mübārek vücūd-ı ʿālem-sūd-ı ḫıdivvānelerin kāffe-i ʿavārıż-ı kevniyyeden (15) maḥfūẓıyyetle ilā-yevmi'd-dīn mesned-i felek-temkīn-i ubbehet ü iḳbāl ve fermān-fermāyīde **[58a]** (1) mekārimkār u kām-bīn ve işbu ḳudūm-ı maʿālī-melzūm-ı veliyyü'n-niʿamīlerin min-külli'l-vücūh (2) rehīn-i meyāmin ü esʿād-ı bihterīn eyleyüp bi-ḥamdihi teʿālā idrāki taḳarrub iden seniyye-i (3) cedīde-i ḳameriyyeyi daḫı Ḥaḳḳ-ı ʿālī-yi veliyyü'n-naʿmānelerinde ez-her-cihet ṭırāzende-i meʾās̠ir-i "eymenü'l- (4) yemīn" iderek müşāhede-i ems̠āl-i nā-mütenāhiyyesiyle her rūz eyyām-ı ʿömr-i Āṣafānelerin (5) maḳrūn-ı envāʿ-ı inbisāt-ı güzīn eylemek daʿavātı ḫulūṣ-ı ḳalb ile teʾdiye vü tekrār (6) ḳılınaraḳ ḫāṣṣaten tecdīd-i iḫtiṣāṣ-ı ʿubūdiyyet ile tebrīk-i maḳdem-i maʿālī-tevʾem-i dāverāne (7) ve tehniyet-i sāl-i ferḫunde-fāl-i Āṣafāneleri siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ḍarāʿat-meʾāl-i çākerānem (8) terḳīmine ictirā ve taḳdīm-i pīşgāh-ı mekārim-destgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā (9) resīde-i ḫāk-pāy-ı devlet ve şāyān-ı leḥāẓa-i iltifāt u ʿāṭıfet-i veliyyü'n-niʿamīleri buyuruldukda (10) baʿd-ez-īn daḫı muḥtāc oldıġım teveccühāt-ı ʿaliyye-i kemter-nevāzīleri ḥaḳḳ-ı ʿubeydānemde şāyān (11) u sezāvār buyurulmaḳ bābında ve her ḥālde emr ü fermān ve luṭf u kerem ü iḥsān (12) devletlü ʿināyetlü ubbehetlü merḥametlü veliyyü'n-niʿmetim kesīrü'l-cūdi ve'l-kerem ʿamīmü'l-luṭfi ve'l-himem efendim (13) sulṭānım ḥażretleriniñdir.

(14) Tebrīk-i Ramażān-ı Şerīf Żımnında Mektūb

(15) Hem-vāre cenāb-ı niẓām-āferīn-i şühūr u dühūr ve nesāḳ-sāz-ı menāzil-i ehille vü büdūr **[58b]** (1) ġurre-i ġarrā-yı vücūd-ı ʿālīlerin şems-i raḫşān-ı ẕāt-ı maʿālī-ṣıfāt-ı ḥażret-i veliyyü'n-niʿamīden (2) istifāde-i envār-ı feyż-minvāl ile lemʿa-rīz-i āfāḳ-ı mecd ü iḳbāl ve revnaḳ-baḫş-ı meṭāliʿ-i (3) menzilet ü iclāl eylemek daʿavātı taḳdīmiyle ʿarīża-i çāker-i bāhirü'l-ibtihālleridir ki bende-i kemīneleri (4) mine'l-ḳadīm bāb-ı gerdūn-ḳıbāb-ı ḥażret-i veliyyü'n-niʿamīye nisbet-i tāmme ve ḫuṣūṣiyyet-i kāmile ile ḥāʾiz-i (5) rehīne-i şeref-intisāb olan bendegān-ı riyā-āzādegāndan olup ḥadd ü miḳdār-ı

(6) kemterānemden ber-ter nevāziş ü iltifāt-ı sāmī ve ʿināyet ü ʿāṭıfet-i kirāmīlerine maẓhariyyetle kālā-yı (7) ʿubūdiyyet ü iḫlāṣları pīrāye-i bālā-yı iftiḫār ve temīme-i rıḳḳıyyet ü iḫtiṣāṣları zīver-i (8) bāzū-yı iʿtibārım olaraḳ derece-i ʿubūdiyyet-i dīrīnem nezd-i maʿālī-vefd-i ḥażret-i (9) veliyyü'n-niʿamīde ve ʿind-i ʿaṭūfet-peyvend-i kerīmānelerinde muḥtāc-ı beyān olmadığına mebnī taḳdīm-i (10) maʿrūżāt ile taṣdīʿ-i ser-ʿālīlerine cesāretden iḥtirāz ve rūz u leyāl müteḥattem-i ẕimmet-i (11) bendegānem olan duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devletlerin s̱ebt-i cerīde-i niyāz itmekde iken (12) bi-ḥamdilillāhi teʿālā māh-ı Ramażān-ı kes̱īrü'l-feyeżān küngüre-i çerḫ-i devvārdan pertev-efzā-yı (13) yümn-i ṭalʿat ve zümre-i bendegāna işāret-nümā-yı ruḫṣat-ı ʿarż-ı ʿubūdiyyet olmaġıla cenāb-ı (14) Vāhibü'l-murād māh-ı mübārek-i meẕkūruñ cümle şeb ü rūz-ı meyāmin-füzūnuñ ḥaḳḳ-ı ḥażret-i (15) veliyyü'n-niʿamīde ve ḥaḳḳ-ı vālā-yı seniyyü'ş-şiyemīlerinde müstetbiʿ-i ṣunūf-ı yümn ü esʿād ve müstelzim-i **[59a]** (1) envāʿ-ı feyż ü ibtihāc-ı bī-ʿidād iderek leyletü'l-Ḳadr-i eyyām-ı ʿömr ü devletlerin (2) ābisten-i sürūr u ṣafā ve ṣabāhü'l-ʿīd-i aʿvām-ı ferr ü ubbehetlerin meʾās̱ir-i envār-ı ḫulūd (3) u beḳā eylemek daʿavātı bī-reyb ü riyā merfūʿ-ı bārgāh-ı Kibriyā ḳılınaraḳ ber-muḳteżā-yı (4) āyīn-i bendegī ḫāṣṣaten īfā-yı resm-i tebrīk ü tehniyet ve istibḳā-yı ḥüsn-i teveccüh-i bālā-menḳabetleri (5) siyāḳında ʿarīża-i s̱enā-farīża-i bendegānem terḳīmine ibtidār ve taḳdīm-i nezd-i devlet-ḳarārları (6) ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl bundan böyle daḫı meʾlūf (7) u ümmīdvār oldığım taʿaṭṭufāt-ı ʿaliyye-i bende-perverī ve talaṭṭufāt-ı seniyye-i veliyyü'n-niʿamīniñ ḥaḳḳ-ı (8) kemterānemde ibḳā vü istiḳrārı ḫuṣūṣında himmet ü ʿāṭıfetkārīleri der-kār u sezāvār (9) buyurulmaḳ bābında.

(10) Tebrīk-i ʿĪd Żımnında Yazılan Mektūb

(11) Cenāb-ı Müheymin-i Müteʿāl teḳaddese ẕātühü ʿani'l-endādi ve'l-ems̱āl hemīşe vücūḍ-ı bih-būd-ı kerīm (12) ü'l-ḫıṣāllerin kemāl-i ten-dürüstī vü ʿāfiyetle zīver-i mesānid-i devlet ü iḳbāl ve pīrāye-i visāde-i (13) ubbehet ü iclāl iderek evḳāt u sāʿātıma ve sāllerin maḳrūn-ı ṣunūf-ı ṣafā-yı (14) bāl ve merhūn-ı netāyic-i ḫayrü'l-fāl eyleyüp füyūżāt-ı ʿamīmetü'l-berekāt-ı Ṣamedāniyyesin ḥaḳḳ-ı (15) vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerinde ebediyyü'l-ittiṣāl ve bu vechile cümle beḳā-ḫᵛāhān-ı mecd ü ibcāl **[59b]** (1) ve bi't-taḫṣīṣ çāker-i kemīne-i bāhirü'l-ibtihāllerin maḳżiyyü'l-āmāl eylemek daʿavātı rūz (2) u leyāl s̱ebt-i ṣaḥīfe-i edā vü ikmāl ḳılınmaḳda oldığını maʿraż-ı beyānda ʿarīża-i bende-i (3) ḍarāʿat-iştimālleridir ki mine'l-ḳadīm çerāġ-ı fürūzān-ı şükūh-ı iḥsān ve ġars-ı (4) yemīn-i feyż-i firāvānları olan ʿabd-i mūr-tüvānları her ān şecere-i s̱ābitü'l-aṣl-ı (5) himāyet ü ṣaḥābet-i ʿaliyyelerinden sāyemend-i luṭf u reʾfet ve

behredār-ı s̱emere-i cūd u ʿāṭıfet (6) oldıġıma mebnī gāh u bī-gāh taḳdīm-i maʿrūżāt-ı müteʿāḳıbe ile taṣdīʿ-i ser-ʿālīlerinden iḥtirāzen (7) hemān farīża-i ẕimmetim olan duʿā-yı füzūnī-yi ʿömr ü devletleri ḫıdmetine mülāzemet ve edā-yı (8) şerāʾiṭ-i ʿubūdiyyet ü iḫtiṣāṣa müdāvemet üzre iken bu defʿa ʿīd-i şerīfiñ idrāki (9) müyesser olaraḳ ḥasbü't-taḳdīr iktiḥāl-i ḫāk-pāy-ı mekārim-iḥtivā-yı veliyyü'n-niʿamīleriyle tenvīr-i bāṣıra-i (10) ʿubūdiyyetden maḥrūmiyyetim bāʿis̱-i ḥüzn-i ʿaẓīm olmaḳdan nāşī giryān-ı edʿiye-i ḫayriyye-i veliyy- (11) ü'n-naʿmānelerin zīver-i zebān-ı dil ü cān iderek vesāṭat-ı ḳalem-i ʿāciz-raḳam-ı bendegānemle (12) īfā-yı lāzime-i tebrīk ü tehniyete mübāderet ḳılınmaġın hem-vāre cenāb-ı Rab mecd-i feyż-i (13) mezīd ü iḳbāl-i medīd ile ʿīd-i şerīf-i meyāmin-redīflerin saʿīd-ender-saʿīd ve vücūd-ı (14) maʿālī-nümūd-ı ḫıdivvānelerin ʿavārıż-ı kevniyyeden her dem baʿīd eylemek daʿavātına müs̱āberet (15) ḳılındıġı beyānıyla istibḳā-yı teveccühāt-ı seniyye-i bende-perverīleri żımnında ʿarż-ı ḥāl-i perīşān-meʾāl-i **[60a]** (1) çākerānem terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı merāḥim-destgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşāʾ- (2) allāhu teʿālā̠ resīde-i nezd-i devlet ve manẓūr-ı ʿayn-ı ʿināyetleri buyuruldukḍa nezdīk (3) ü dūr muḥtāc oldıġım ḥüsn-i teveccühāt-ı ʿaliyye ve yümn-i taʿaṭṭufāt-ı seniyye-i naʿmāneleri (4) bāre-i ʿācizānemde memdūd u mebsūṭ buyurulmaḳ bābında ve her ḥālde emr ü fermān.

(5) Tebrīk-i Ramażān-ı Şerīf Żımnında Mektūb

(6) Hem-vāre bedr-i tāmm-ı mecd ü iclāl-i dāverāneleri żiyā-endāz-ı ʿuyūn her ḳāṣī vü dānī (7) ve pertev-i ṭāliʿ-i sāzkār-ı destūrīleri eşiʿʿa-i gītī-şümūl-i āftāb-ı ʿālem-tāba müdānī olaraḳ (8) meʾārib ü āmāl-i mā-fi'l-bālleri zīnet-sāz-ı mevāḳıʿ-ı ḫuṣūl ve ehille-i devlet ü iḳbālleri (9) müşārün bi'l-benān-ı aṣḥāb-ı redd ü ḳabūl olmaḳ daʿavāt-ı icābet-şümūli bārgāh-ı Melik-i (10) Mennāna mevṣūl ḳılınmaḳda idügi beyānıyla maʿrūż-ı çāker-i ṣadāḳat-uṣūlleridir ki (11) ṭaraf-ı kāmilü'ş-şeref-i kerīmānelerinden mütevāliyen meşhūd-ı bāṣıra-i ibtihācım olan teveccühāt-ı (12) ʿaliyye-i bende-nevāzī ve taʿaṭṭufāt-ı seniyye-i ḫāṭır-sāzīleriniñ īfā-yı lāzime-i teşekküri żımnında (13) leyl ü nehār teʾdiye-i daʿavāt-ı ḫayriyyeleriyle aḫyān-güẕār idügimi ʿarż u işʿāra ẕerīʿa- (14) şümār iken fe-ḥamden s̱ümme ḥamden rāyāt-ı meserret-āyāt-ı ġufrān şekl-i hilāl-i Ramażānda (15) pīrāye-i ḥiṣār-ı ẕātü'l-burūc-ı āsmān olmaġın cenāb-ı münevvirü'ş-şemsi ve'l-ḳamer ve müzeyyin- **[60b]** (1) ü's-semāʾi bi-meṣābīḥi'l-ezher teʿālā̠ şānuhu ve tevāliye iḥsānehu ḥażretleri ol māh-ı meyāmin- (2) penāhī-yi ẕāt-ı ʿālīlerine mübārek ü mesʿūd ve pīrāmen-i devlet-serāy-ı iclāllerin (3) mehbūṭ-ı ṣunūf-ı yümn ü suʿūd iderek bi'd-devletihi ve'l-iḳbāl emās̱il-i kes̱īresin meşhūd (4) eyleyüp māh-ı raḫşende-i ferr ü

ubbehetlerin vāreste-i muḥāḳ ve zühre-i zehrā-yı şān (5) u devletlerin emīn ü bāl-i iḥtirāḳ eylemek duʿālarıyla tecdīd-i ḳabāle-i ʿubūdiyyetime mübāderet (6) oldığını bi-minne teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl maʿlūm-ı ʿālīleri buyuruldukda bundan böyle (7) daḫı çāker-i ṣadāḳat-güsterī ḥavālī-yi ḥarīm-i teveccühāt-ı kerīmānelerinden tebʿīd buyurılmaḳ (8) bābında emr ü fermān.

(9) Hediyye Cevābı

(10) ḥażretleriniñ ḳıbletü'l-iḳbāl-i enām ve Kaʿbetü'l-āmāl-i ḫāṣṣ u ʿāmm olan sāḥa-i (11) ʿulyā-yı s̱üreyyā-niẓām ve pīşgāh-ı muʿallā-yı sipihr-iḥtişām-ı Āṣafānelerine dībā-yı sündüs-fām-ı iḥtirām ve kālā-yı vālā-yı ʿubūdiyyet ü iḫlāṣ-ı tām ʿarż u taḳdīmiyle ẕāt-ı (13) maʿālī-simāt-ı melekiyyü'ş-şiyem-i veliyyü'n-niʿamī ve vücūd-ı mekārim-nümūd-ı vefiyyü'l-himemīleri mā-dāretü'l-leyālī (14) ve'l-eyyām mesned-i müşīr-i kām-revāyī ve maḳām-ı müʾeyyed-i fermān-fermāyīde ber-ḳarār u ber-devām (15) ve sāye-i reʾfet-vāye-i ḫıdīvvāneleri mebsūṭ-ı mefārıḳ-ı bendegān-ı ḫulūṣ-irtisām olmaḳ **[61a]** (1) daʿavātı merfūʿ-ı icābet-ḫāne-i Rabb-i Melik-i ʿAllām ḳılındığı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿabd-i müstehāmīleridir ki (2) ḳulları mine'l-ḳadīm merḥametlü efendimiñ ʿabd-i memlūk-i ṣadāḳat-meslūkleri ʿidādından (3) maʿdūdiyyetle maẓhār-ı enẓār-ı ʿināyet ve nāʾil-i nevāʾil-i ḥüsn-i teveccüh ü ʿāṭıfetleri oldığıma (4) mebnī rūz u leyāl tezāyüd-i eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve ḫulūd-hengām-ı ferr ü ṣavlet ü iclālleri (5) daʿavātına mülāzemet ü iştiġāl ile tezyīn-i ṣaḥāyif-i aʿmāl itmekde iken bu defʿa cānib-i Ḥicāz-ı (6) maġfiret-ṭırāzdan bi'd-devleti ve'l-iḳbāl ʿavdet ve Şām-ı şerīfe nihāde-i ḳadem-i meymenet (7) buyurulmaḳdan nāşī "Talṭīfü'l-ḫuddām min-şiyemi'l-kirām"[143] medlūli üzre mücerred ibrāz-ı (8) şīme-i bende-perverī ve is̱bāt-ı meleke-i mekārim-güsterīleri żımnında irsāl ü iḥsān buyurılan iltifāt- (9) nāme-i veliyyü'n-niʿamīleri Hümā-yı hümāyūn-bāl-i bülend-pervāzıñ üstüḫᵛān-ı ḥaḳīre tenezzüli ḳabīlinden (10) olaraḳ dest-i ʿubūdiyyet-peyvest-i çākerāneme şeref-resān-ı vuṣūl ve meʾāl-i maʿālī- (11) iştimāliniñ ḥāvī oldıġı müʾes̱s̱ir-i müstevcibü'l-beşāʾir-i talaṭṭufāt-ı ʿaliyye-i kemter-nevāzīleri rehīn-i (12) iẕʿān-ı ʿabd-i ḫulūṣ-mecbūlleri olduḳda ḥaḳḳ-ı çākerānemde bu vechile be-dūn-ı istīhāl-i (13) cilveger-i sāḥa-i sünūḥ olan elṭāf-ı seniyye-i veliyyü'n-niʿamī ve aʿṭāf-ı behiyye-i celiyyü'l-himemīleri (14) ḳulların müstaġraḳ-ı sürūr u ḥubūr ve müstevʿib-i ibtihāc-ı nā-maḥṣūr eylediginden başḳa (15) ber-mūceb-i puṣula ihdā buyurılan bir boġça hediyye-i ʿaliyye-i kerīmāneleri daḫı rāḥa- **[61b]** (1) zīb-i vürūd olup gāh zīver-i nāṣıye-i mefḫaret ve gāh zībāyiş-i dūş-ı meserret

---

[143] " Hizmetlilere lütuf, cömertlerin hasletinden, özelliğindendir."

(2) ḳılınaraḳ ez-her- cihet ḥāṣıl olan şādmānī vü mesār ve ṣunūf-ı mübāhāt (3) u iftiḫār-ı çākerānem güncāyiş-pez̠ir-i ḥavāṣıl-ı aḳlām olmaḳdan baʿīd olmaġıla hemīşe Ḥaḳ (4) celle ve ʿalā̱ mübārek ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı veliyyü'n-naʿmānelerin kāffe-i ʿavārıżāt-ı kevniyye (5) vü iḫtilāfāt-ı dehriyyeden ḥıfẓ-ı Sübḥāniyyesinde maṣūn u meʾmūn ve eyyām-ı ʿömr ü devlet (6) ü iclāllerin ānen-fe-ānen mütezāyid ü efzūn eyleyüp sāye-i merāḥim-vāye-i ḫidīvvānelerin cümle (7) bendegān üzerinde ebed-maḳrūn eylemek daʿavātıyla nāṭıḳa-pīrā-yı ḥāl ü ḳāl olaraḳ (8) ḫāṣṣaten tecdīd-i ḳabāle-i ʿubūdiyyet ve īfā-yı lāzime-i teşekkür ü meḥmedet siyāḳında.

(9) Maḳām-ı Ṣadāret-i ʿUẓmāya Nüvişteḍir

(10) ʿAbd-i aḥḳar-ı çāker-i kemterleri ḫuṭūr-ı ḫāṭır-ı ubbehet-maẓāhir-i ḫıdīvvānelerine şāyeste ve maẓhariyyet-i (11) tefaḳḳud-ı istifsāra hiçbir günā bāyeste olmadığım ẓāhir ü āşkār iken inḥirāf-ı (12) mizāc-ı ʿubeydāneme mebnī Boġaziçi'ne ġarīmet-i çākerānem maʿlūm-ı ḥażret-i veliyyü'n-niʿamīleri (13) buyurularaḳ mücerred aʿlā vü ednāya şāmil ve kāffe-i bendegāna vāṣıl olan kemāl-i luṭf (14) u merḥāmet ve farṭ-ı ʿināyet ü ʿāṭıfet-i dāverānelerinden nāşī suʾāl-i ḫāṭır-ı kemterāneme iltifāt-ı (15) mekārim-āyāt-ı raḥīmāneleri şāyān ve meʾmūriyyet-i çākerānemiñ üzerinde bulunamadığımdan **[62a]** (1) der-kār olan pīçtāb-ı ʿācizānemiñ indifāʿı żımnında maḥżā raḥmen ve şefḳaten ruḫṣat-ı (2) ʿaliyye ve müsāʿade-i celīle-i bende-perverīleri erzān buyurıldığını mübeşşir ḳullarına ilā̱-āḫir- (3) i'l-ʿömr vefḳ-ı şeref ü mefḫaret ve dest-māye-i şādmānī vü meserret olmaḳ üzre iḥsān (4) buyurılan fermān-nāme-i ʿālī ve bir ʿaded ṭonluḳ şāl ʿaṭiyye-i seniyye-i veliyyü'n-niʿamīleri pīrāye- (5) baḫşā-yı dü-dest-i taʿẓīm ü ibcāl ve mālīde-i rūy u çeşm-i ḍarāʿat u ibtihāl olup (6) ḳulları mis̠illü ednā vü aḥḳar bendeleri ḥaḳḳında evvel ü āḫir min-ġayri istiḥḳāḳ mücellā-zīb-i (7) ẓuhūr olan elṭāf u ʿināyet-i bī-ġāyelerinden başḳa bu vechile daḫı ḳat-ender-ḳat (8) tesvīġ ü sezāvār buyurılan iḥsān u iltifāt-ı ʿālem-behā-yı vekālet-penāhīleri mihr-i (9) münīriñ ḫāk-i ḥaḳīre ve baḥr-ı zeḫḫārıñ ḫas u ḫāşāke tenezzülünden fi'l-ḥaḳīḳa (10) ber-ter ve liyāḳat u ḳābiliyyet-i kemterānemden min-külli'l-vücūh ezyed ü evfer olmaḳ ḥasebiyle (11) her dürlü ʿināyet ü iḥsān-ı veliyyü'n-niʿamīleri ḳalb ü ḳālıb-ı müstmendāneme ifāża-i rūḥ-ı (12) s̠ānī ve iżāfe-i sürūr-ı cāvidānī iderek müddet-i ʿömr-i ʿācizānemde bu vechile (13) mesrūrü'l-fuʾād oldığım tez̠ekkür idemedigim mis̠illü bu güne ālāʾ-i ʿaẓīmü's̠-s̠enāʾ-i çāker- (14) perverīlerine naṣıl teşekkür idecegimi bilemeyerek ʿacz ü ḥayret-i ḥaḳīḳī nefsü'l-emr ḳullarında **[62b]** (1) taḥaḳḳuḳ itmekle hemīşe Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā̱ ḥażretleri şifā-yı ṣadr-ı devlet ve ʿāfiyet-baḫş-ı (2) beden-i mülk ü millet olan mübārek-ẕāt-ı merāḥim-

simāt-ı dāverānelerin ʿömr ü iḳbāl (3) ü iclāl-i nā-mütenāhī ile ile'l-ebed maḳām-ı muʿallā-yı vekālet-penāhīde dāʾim ü ber-ḳarār ve sāye-i (4) maʿālī-vāye-i veliyyü'n-niʿamīlerin cümle bendegān ve ḫuṣūṣan ḳulları mis̱illü ʿubeyd-i āstān-ı ubbehet- (5) pāsbān-ı ḫıdīvvāne ve esīr-i luṭf u iḥsān-ı raḥīmāneleri olan çāker-i ḍarāʿat-iḳtirānları (6) mefārıḳında s̱ābit ü pāydār eylemek daʿavāt-ı ḫayriyyesi tekrār ḳılınmaḳda oldıġı vallāhu'l- (7) ḥamdi ve'l-minne devā-yı derdmendān olan yümn-i teveccüh-i veliyyü'n-niʿamīleri berekātıyla bu ṭarafa geleli (8) cism-i nizār-ı müstmendānemde emāre-i ʿāfiyet rū-nümā olaraḳ emr ü fermān-ı ʿālīleri (9) vechile baʿżı ḫafīfçe muʿālecāt ile tedāvī olunmaḳda oldıġını ḫāk-pāy-ı mekārim iḫtivā-yı (10) dāverānelerine inhā maʿrażında mücerred ʿafv u ʿināyet-i ʿaliyye-i kerīmānelerine iġtirāren min-ġayri ḥaddin (11) ʿarż-ı ḥāl-i ʿubūdiyyet-meʾāl-i kemterānem taḳdīmine cürʾet ḳılındıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı veliyy- (12) ü'n-niʿamīleri buyurulduḳda emr ü fermān.

(13) Edirne'de İken Bāb-ı ʿĀlī'ye Yazılan ʿArīża

(14) Maʿrūż-ı çāker-i kemterleridir ki ḥamdulillāhi teʿālā̱ bu evān-ı meyāmin-iḳtirānda (15) baḥr-ı zeḫḫār-ı ʿaṭāyā-yı Rabbāniyyeden bir dürr-i şāhvār-perverde-i maḥfaẓa-i vücūd **[63a]** (1) yaʿnī ṣulb-i pāk-i ḥażret-i şehryārīden bir duḫter-i saʿd-aḫter pīrāye-baḫş-ı mihr-i şühūd (2) oldıġı āvāze-i beşāreti ṭanīn-endāz-ı ḳubbe-i Nīl-gūn ve ḳulūb-ı cümle-enām-ı sürūr u şādmānī (3) ile memlū vü meşḥūn olmaḳdan nāşī çāker-i aḥḳarlarına göre bi'l-ibtihāc ve'l-istibşār (4) daʿavāt-ı ḫāliṣe-i ʿubūdiyyet-ās̱āra muvāẓabetle iktifā ḥāl-i ḍarāʿat-iştimāl-i çākerāneme (5) evfaḳ u evlā oldıġı hüveydā ise de işbu vilādet-i hümāyūn-ı meyāmin-merhūnuñ (6) beyne'n-nāṣ muḳāseme olunan naḳdīne-i sürūr u ḥubūrundan ḥasbü'l-ʿubūdiyye ḥiṣṣe-i (7) bendegāneme cümleden ziyāde düşmek ḥasebiyle ġalebe-i şevḳ u şeġaf-ı çākerāneden edhem-i (8) ḫāme-i siyeh-fāmı mıżmār-ı ʿubūdiyyetde tek ü tāzdan żabṭ idemeyerek Ḥaḳ sübḥānehu (9) ve teʿālā̱ ḥażretleri evvelen bi'ẕ-ẕāt cenāb-ı bülend-elḳāb-ı ḥażret-i şāhāne ḥaḳḳında ve s̱āniyen (10) bi'l-ʿarż cümle ʿibād u bilād ḥaḳlarında müteyemmen ü mübārek ü mesʿūd eyleyüp füzūnī-yi ʿömr (11) ü şevket-i şāhāne ile ʿahd-i hümāyūn-ı maʿdeletlerin nev-be-nev envāʿ-ı feyż ü fütūḥ u ferḥata (12) maẓhar eylemek daʿavāt-ı icābet-āyātıyla ḫāk-pāy-ı ḥażret-i vekālet-penāhīlerine min-ġayri ḥaddin ʿarż-ı ḥāl-i (13) mutażammınü'l-ibtihāl-i kemterānem refʿ ü taḳdīmine ictisār ḳılındıġı bi-minne teʿālā̱ muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem- (14) ārā-yı ḫıdīvvāneleri buyurulduḳda emr ü fermān.

(15) Edirne Müşīri Ṭarafından Bāb-ı ʿĀlī'ye

[63b] (1) Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā ḥażretleri ʿumrān-baḫş-ı emākin-i dünyā ve maʿmūre-sāz-ı bilād u enḥā (2) olan şevketlü efendimiz ḥażretleriniñ ʿömr ü şevket-i şāhānelerin mezīd-ender-mezīd eyleyüp (3) āyīne-i iḳbāl ü iclāl-i şāhānelerin ṣūret-nümā-yı feyż-ā-feyż-i cedīd ve maẓhar-ı (4) envāʿ-ı yümn-i medīd eyleye āmīn ẕāt-ı melek-simāt-ı cihānbānīniñ icrā-yı ʿadl ü dād (5) ve imḥā-yı ẓulm ü bī-dād emr-i ehemminde ber-kemāl olan ʿuluvv-i himmet-i şāhāne ve sümuvv-i menḳabet-i (6) pād-şāhāneleriniñ mücellā-yı ẓuhūr u bürūzı olan Tanẓīmāt-ı Ḫayriyye ve ḳavānīn-i ʿadliyye (7) uṣūl-i maḳbūl-i meḥāsin-şümūli geçen elli beş senesi Şaʿbān-ı Şerīfiñ yigirmi altıncı (8) güni Gülḫāne'de ḳırāʾat olunan mübārek ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı şevket-maḳrūn-ı şāhāne ile cümleye (9) iʿlān buyurulmuş oldıġından ve ḥaḳḳā ki yevm-i meẕkūr kāffe-i bendegāna gündüzi ʿīd (10) ve gicesi leyle-i Ḳadr-i saʿīd oldıġına bināʾen be-her sene leyle-i mübāreke-i meẕkūrede īḳād-ı (11) ḳanādīl ile icrā-yı şehr-āyīn olunması ḫuṣūṣına müsāʿade-i seniyye erzānī buyurıldıġı (12) ve ol vechile īḳād-ı ḳanādīle ḫᵛāhişger olanlar meʾẕūniyyeti ḫuṣūṣları bu defʿa (13) naḳş-ı ṣaḥīfe-i iştihār olan Taḳvīm-i Vaḳāyiʿ nüsḫasında lāmiʿa-zīb-i bāṣıra-i (14) ʿubūdiyyet olaraḳ nüsḫa-i meẕkūre Edirne meclisinde bi'l-ḳırāʾa ve işbu es̱er-i dil-cū-ter ve gerek Beriyyetü'ş- (15) Şām ṭarafına cilve-nümā-yı ẓuhūr oldıġı nüsḫa-i meẕkūrede zīver-i süṭūr olan ās̱ār-ı [64a] (1) fevz ü ẓafer keyfiyyeti iʿlān u işāʿat birle deymūmet-i ʿömr ü şevket-i sermediyye ve maḳhūriyyet-i (2) aʿdā-yı salṭanat-ı seniyye duʿāları pīrāye-i zebān-ı meḥmedet ḳılındıḳdan ṣoñra resm-i meẕkūruñ (3) maḥrūse-i dārü'l-meymene-i Edirne'de icrāsı ḫuṣūṣı der-miyān olunduḳda belde-i meẕkūre (4) ʿayn-ı şeref ü bereket ve cümleye maḥż-ı meymenet ü mefḫaret oldıġı beyānıyla vüfūr-ı ḫᵛāhiş (5) ü ārzū gösterilmiş oldıġından işbu sene-i mübāreke Şaʿbān-ı şerīfiñ yigirmi altıncı (6) gicesinde Edirne Paşaḳapusu'nda īḳād-ı ḳanādīl ve yirden göge ḳadar iẓhār-ı (7) şādmānī vü meserrete nev ʿamā ṣūret-i eşkāliyye olmaḳ üzre havāyī-fişeng ve sāʾir-i (8) ṣanāyiʿ-i nāriye-i reng-ā-reng ile īfā-yı levāzım-ı şevḳ u ṭarab bir ḳat daḫı ḫidmet-i (9) duʿā vü s̱enāya bi'ṭ-ṭabʿ mecbūr olmış ve iʿlān-ı sürūr-ı mektūb ile cümle ahālī şeb-zinde- (10) dār-ı ibtihāc u ḥubūr ve aḫter-şümār-ı şād-kāmī-yi nā-maḥṣūr olaraḳ fi'l-ḥaḳīḳa (11) Tanẓīmāt-ı Ḫayriyye iʿmār-ı mülk ü millet maṭlab-ı aʿlāsında ber-važʿ-ı nevīn ve uṣūl-i bihterīn (12) olaraḳ fevāʾid-i muṭlaḳa-i ebediyye ve menāfiʿ-i muḥaḳḳa-i sermediyyesi kāffe-i enāma rāciʿ ve ʿāmme-i (13) ʿibād u bilāda şāyiʿ olmaḳdan nāşī böyle bir uṣūl-i meyāmin-maḥṣūl-i cihān-şümūlüñ (14) eyyām-ı maʿdūde-i aʿyād-ı şerīfeye vech-i

rüchānı bedīdār ve zemān-ı maʿdelet-ḳırān-ı cihān- (15) bānīye imāmetü'l-cümmāl-i sübḥātü'l-leʾāl ittiḫāẕ olunmasınıñ vücūb-ı ʿaḳliyyesi der-kār olmaḳdan **[64b]** (1) nāşī duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü şevket-i şāhāne tekrār ile īfā-yı teşekküre mübāderet (2) ḳılındıġı bi-minne teʿālā̱ maʿlūm-ı ʿālīleri buyuruldukda emr ü fermān.

(3) Esb Teşekkürini Ḥāvī Mektūb

(4) Hemīşe semend-i sebük-cevelān-ı gerdūn zeyn-i zerrīn ve rikāb-ı sīmīn-i mihr ü māh ile feżā-yı (5) fesīḥü'l-ercā-yı bāḫter ü ḫāverde cilve-sāz-ı seyr ü ḥareket ve eşheb-i edhem (6) rūz u leyāl ḥavāşī-yi elvān-ı sefīd ü siyāh ile beydā-yı vesīʿü'l-inḥā-yı dehr-i (7) dāhirde reh-neverd-i mesāfe-i müsābaḳat oldıḳça şehvār-ı mıżmār-ı luṭf u ʿāṭıfet (8) olan ẕāt-ı maʿālī-menḳabet-i veliyyü'n-niʿamīleri raḫş-ı müzerkeşü'l-cām-ı devlet (9) ü iḳbāl ve yeke-rān-ı dil-keş-i ḫırām-ı ubbehet ü iclāl ile zīnet-efzā-yı sāḥa-i serāy-ı (10) mecd ü mefḫaret olaraḳ gülgūn-baḫt-ı bī-dār-ı Āṣafāneleri cevelānger-i basīṭa-i ḳuṭr-ı merām (11) Şeb-dīz-i şān u şükūh-ı ʿālīleri revnaḳ-baḫş-ı meyādīn-i ḫulūd u devām olmaḳ (12) daʿavātı taḳdīmiyle ʿarż-ı ḥāl-i ḳullarıdır ki çāker-i kemīneleri rācil-i mıżmār-ı ʿubūdiyyet (13) olmayup mine'l-ḳadīm feres-rān-ı meydān-ı ṣıdḳ u iḫlāṣ ve yektā-süvār-ı şāh-rān-ı (14) temaḫḫuṣ u iḫtiṣāṣ olan bendegān-ı veliyyü'n-niʿamīlerinden oldıġıma mebnī bu defʿa maḥż-ı (15) mevhibet-i ʿaliyye-i Āṣafāneleri iḳtiżāsından olaraḳ ḫuyūl-i luṭf u iḥsān-ı **[65a]** (1) kerīmānelerinden bir reʾs esb ifrāz u isrā buyurıldıġını mübeyyin irsāl buyurılan (2) kerem-nāme-i sāmī-yi veliyyü'n-niʿamīleri enmele-pīrā-yı taʿẓīm ü ibcāl ve meʾāl-i maʿālī-iştimālinde (3) münderic olan taʿaṭṭufāt-ı seniyye-i bende-nevāzīleri rehīn-i iẕʿān-ı çāker-i bāhir (4) ü'l-ibtihālleri olup esb-i meẕkūr daḫı ṣahīl-endāz-ı cevelāngāh-ı vuṣūl ve merbūṭ-ı (5) ḳavāyim-i ḥüsn-i ḳabūl olmaġıla ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde bu vechile ibrāz buyurılan ʿināyāt u iltifāt-ı (6) ḫıdīvvāneleri ḳulların resīde-i ser-menzil-i faḫr u mübāhāt iderek vādī-yi teşekkür-i teveccühāt-ı (7) seniyyelerinde kemmiyyet-i kilk-i ḫoş-ḫırām her ne ḳadar cilve-rīz-i naḳş-ı erḳām olsa daḫı (8) ṭayy-ı pūyegāh-ı ḥüsn-i edādan iẓhār-ı ʿayy u ʿaczile pāyeste-i ḥıbāle-i ḳuṣūr olacaġı rū-nümā (9) olmaḳdan nāşī hemān tezāyüd-i eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iclāl-i veliyyü'n-niʿamīleri daʿavāt-ı icābet- (10) peymāsı īṣāl-i sevāmiʿ-i ṣavāmiʿ-i meleʾ-i aʿlā ḳılınaraḳ kemāl-i teʾkīd-i ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim (11) siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i bendegānem terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır (12) inşāʾallāhu teʿālā̱ resīde-i sāha-i devlet ve şāyān-ı leḥāẓa-i ʿāṭıfetleri (13) buyuruldukda baʿd-ez-īn daḫı ḥaḳḳ-ı çākerānemde ās̱ār-ı envār-ı teveccühāt-ı ʿaliyyeleri lemʿa- (14) nis̱ār-ı istiḳrār buyurılmaḳ bābında.

[65b] (1) Ġulām Hediyyesiyle Gelen Mektūb Cevābı

(2) Cenāb-ı Mālikü'l-mülk ve'l-melekūt hemīşe memlūk-fermā-yı aḥrār-ı enām olan ẕāt-ı (3) ḫātem-i ġulām-ı veliyyü'n-niʿamīleriniñ eyyām-ı ʿömr ü ʿāfiyet ü kām-rānīlerin günden güne aʿlā vü aḥsen (4) iderek burūc-ı devlet ü iḳbāl ve ʿuyūn-ı ubbehet ü iclāl mihr-i münīr-i vücūd-ı maʿālī-nümūd-ı (5) ḫıdīvvānelerin müzeyyen ü rūşen ve kilk-i müşgīn-fām-ı menāḳıb-ı celīle-i maʿdelet-şiʿārī ve seyf-i (6) nuṣret-niyām-ı meʾāṯir-i celīle-i sipeh-sālārīleri kārger-i aḥkām-ı dost u düşmen olmaḳ daʿavātı (7) taḳdīmiyle ʿarīża-i çāker-i müstedīm-i riyā-ʿadīmleridir ki ḳulları ẕāt-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīleriniñ (8) ḳadīmī vü ṣamīmī ʿabd-i muḫliṣi vü bende-i müteḫaṣṣıṣları oldıġıma mebnī rūz u leyāl müterettib-i ẕimmet-i (9) ʿācizānem oldıġı vechile be-ḫulūṣi'l-bāl tezāyüd-i ʿömr ü devlet ve bi'l-ḫuṣūṣ meṣāliḥ-i (10) meʾmūre-i seniyyelerinde ez-her-cihet muvaffaḳıyyet-i Āṣafāneleri daʿavātına iştiġāl üzre iken (11) öteden berü ṣavb-ı maʿālī-evb-i ḫıdīvvānelerinden meşhūd-ı bendegānem olan talaṭṭufāt-ı (12) ʿaliyye-i bende-perverīlerine ʿilāve olmaḳ üzre bu defʿa ḳapu ket-ḫudāları ʿaṭūfetlü efendi (13) bendeleri maʿrifetiyile ṭaraf-ı çākerāneme bir reʾs ġulām iʿṭā vü ihdā buyurılmış olmaġıla (14) meşāġil-i cesīme-i sipeh-sālārīleri arasında çāker-i kemīneleri ḫuṭūr-ı ḫāṭır-ı ʿālīlerine (15) şāyān buyurılaraḳ bu vechile nām-ı bendegānemi şerefmend-i yād u tezkār ve maẓhariyyet-i [66a] (1) luṭf u iltifāt-ı bende-nevāzīlerine sezāvār buyurmaları ḥaḳḳ-ı çākerānemde tetābuʿ u ittiṣāl-i (2) teveccühāt-ı ʿaliyyelerine başḳaca delīl olmaḳdan nāşī ḥāṣıl olan memnūniyyet ü meserretim bī-ḥadd (3) ü pāyān ve farḳ-ı mübāhāt u mefḫaretim resīde-i ferḳadān olmaġıla "Zi-nāʾibāt-ı felek (4) der-emān-ı ḥaḳ bāşī"[144] daʿavāt-ı manẓūmesi levḥa-zīb-i ḥüsn-i edā ḳılınaraḳ ḫāṣṣaten temhīd-i (5) esās-ı rıḳḳıyyet ü iḫlāṣ ve istibḳā-yı teveccühāt-ı mekārim-iḫtiṣāṣ-ı veliyyü'n-niʿamīleri (6) siyāḳında ʿarīża-i bendegānem terḳīmine ictirā ve taḳdīm-i pīşgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā (7) ledā-şerefü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı.

(8) Vüzerādan Birine Teşekkür Bābında Yazılan

(9) Hezār taʿẓīm ü ibcāl ile ḫāk-pāy-ı ʿālīlerine yüzler sürerek tezāyüd-i eyyām-ı ʿömr ü devlet (10) ü iḳbāl ve temādī-yi hengām-ı ferr ü ubbehet ü iclālleri daʿavātı taḳdīm ḳılındıġı siyāḳında (11) ʿarż-ı ḥāl-i bende-i müstedīmleridir ki ḳulları merḥametlü veliyyü'n-niʿmetim efendimiñ pek çok nevāziş (12) ü iltifāt-ı ʿaliyyelerin görmüş ve her vechile memnūn-ı luṭf u ʿāṭıfet-i veliyyü'n-niʿamīleri olmuş (13) çāker-i müteḫaṣṣıṣları oldıġıma ve ʿale'd-devām merkez-i ḫulūṣ u ʿubūdiyyetde s̱ābit-ḳadem oldıġım (14)

[144] "Felek nâiplerine karşı Hakk'ın emânında olasın."

nezd-i ḫıdīvvānelerinde müstaġnī-yi ʿarż u beyān olmaḳdan nāşī ḫāk-pāy-ı devletlerine yeñi (15) başdan iẓhār-ı ʿubūdiyyet żımnında taḳdīm-i maʿrūżāt ile bir nevʿ taṣdīʿ-i ser-ʿālīlerinde [66b] (1) iḥtirāz daḫı muḳteżā-yı ādāb olup rıḳḳıyyetden idügine bināʾen aṣl-ı şarṭ-ı ʿubūdiyyet daʿavāt-ı (2) ḫayriyye-i veliyyü'n-niʿmete müdāvemet ve īfā-yı levāzım-ı iḫtiṣāṣa mübāderet uṣūline maḥṣūr (3) olmaḳ müṭālaʿasıyla leyl ü nehār ẕimmet-i bendegāneme farż müşābehesinde olan duʿā-yı (4) beḳā-yı ʿömr ü ʿāfiyet-i veliyyü'n-niʿamīleri ḫidmetine muvāẓabet ü iştiġāl üzre iken bu defʿa kemāl-i (5) luṭf u kerem-i dāverīlerinden nāşī irsāl buyurılan iḥsān-nāme-i sāmī-yi Āṣafāneleri (6) şeref-baḫş-ı vuṣūl olup meʾāl-i münīfinde ḥadd-i ʿācizānemde ziyāde münderic olan (7) envāʿ-ı iltifāt u ʿāṭıfet-i seniyyeleri rehīn-i iẕʿān-ı çākerānem olduḳda bu vechile (8) daḫı ḳulların talṭīf-i ʿālīlerine sezāvār buyurulmaları maḥż-ı ḫiṣāl-i ḥamīde-i dil-nevāzī (9) ve farṭ-ı teveccühāt-ı seniyye-i mekārim-sāzīleri iḳtiżāsından oldıġını bilerek ne derecelerde (10) memnūn u mesrūr ve ne mertebelerde nāʾil-i ibtihāc u ḥubūr oldıġımı taʿrīf ü beyān mümkin (11) ü mutaṣavver olmayup hemīşe cenāb-ı Ḥaḳ vücūd-ı maʿālī-nümūd-ı veliyyü'n-niʿamīlerin mezīd-i ten-dürüstī (12) vü ʿāfiyet ü iḳbāl ile mesned-ārā-yı ubbehet ü iclāl eylemek daʿavātı tekrār-be-tekrār teʾdiye (13) vü teẕkār olunmuş ve ʿilāve-i ʿāṭıfet olmaḳ üzre iḥsān buyurılan bir reʾs esb (14) hediyye-i behiyye-i kerīmāneleri daḫı kemāl-i memnūniyyet ile merbūṭ-ı ṭavīle-i ḥüsn-i ḳabūl ḳılınmış olmaġıla (15) ḫāṣṣaten ibrāz-ı teşekkür ü meḥmedet ve īfā-yı şerāyiṭ-i ʿubūdiyyet siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i bendegānem (16) terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl [67a] (1) baʿd-ez-īn daḫı ḥaḳḳ-ı çākerānemde meḥāsin-i teveccüḥāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri şāyān u sezāvār (2) buyurılmaḳ bābında.

(3) Hediyye Cevābı

(4) Cilā-baḫşā-yı ʿuyūn-ı bendegānem olan ḫāk-pāy-ı ḥācet-revā-yı niʿamīleri meyl-i ḍarāʿat u ibtihāl (5) ile dīde-i ʿubūdiyyyetime tekḥīl ve farīża-i ẕimmet-i raḳīm olan duʿā-yı deymūmiyyet-i eyyām-ı ʿömr ü devlet (6) ü iclāl-i Āṣafāneleri tertīl ḳılındıġı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i bende-i kemter ü çāker-i iḫlāṣ-güsterīleridir ki (7) ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde şāyān buyurılan teveccühāt-ı iksīr-āyāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerini ḥāvī bu defʿa luṭfen (8) ve keremen irsāl buyurılan iḥsān-nāme-i sāmī-yi dāverāneleri enmele-pīrā-yı taʿẓīm ü ibcāl ve mefhūm-ı (9) münīf-i ʿināyet-redīf-i veliyyü'n-naʿmāneleri maʿlūm-ı çāker-i iḫlāṣ-iştimālleri olmuş (10) ve ber-mūceb-i puṣula bir boġça hediyye-i behiyye-i Āṣafāneleri ārāyiş-i ṣandūḳa-i ḳabūl ü iftiḫār (11) ḳılınmışdır bu vechile sāniḥ

olan ʿināyet-i bī-ġāyet-i mekārim-sāzī ve luṭf u himmet-i kemter- (12) nevāzīleri ʿabd-i bī-miḳdārların ez-ser-i nev istirḳāḳ ve ser-i mübāhātımı mevāzī-yi ṭāḳa-i (13) nüh-ṭıbāḳ itmekle cenāb-ı Ḫudāvend-i bī-çūn ẕāt-ı mekārim-simāt-ı bī-müdānīlerin mede'd-dühūr (14) mesānid-i ʿulyā-yı devlet ü iclālde ebed-maḳrūn ve eyyām-ı ʿömr ü devlet ve hengām-ı (15) celādet ü ṣavletlerin mütemādī vü efzūn eylemek duʿāları tekrār-be-tekrār teʾdiye vü teẕkār **[67b]** (1) ḳılınmışdır ṣavb-ı vālā-yı ʿaṭūfet-iḥtivā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine ʿubūdiyyet ü iḫtiṣāṣım ḳadīm (2) ve rıḳḳıyyet ü iḫlāṣım ʿayn-ı ṣamīm olmaġıla rūzān u şebān daʿavāt-ı icābet-āyāt-ı (3) veliyyü'n-niʿamīleri evrād-ı zebān-ı çākerānem oldığı beyānıyla teşekkür-nāme-i çākerānem terḳīmine (4) ictisār ve taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı ubbehet-ḳarārları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-vuṣūl (5) baʿd-ez-īn daḫı muḥtāc oldıġım meḥāsin-i iltifāt u ʿāṭıfet-i bende-perverī ve lemeʿāt-ı (6) teveccühāt-ı seniyye-i mekārim-güsterī-yi veliyyü'n-niʿamīleri ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde bī-dirīġ u raḫşān ve nām-ı (7) çākerānem s̱übūt-ı cerīde-i bendegān buyurulmaḳ bābında.

(8) Cevāb-nāme

(9) Hem-vāre ẕāt-ı vālā-yı mekārim-iştimālleri münteʿim-i nevāle-i ʿāfiyet ü iḳbāl ve muġtenim-i mevāʾid-i (10) ḳadr-i ʿālü'l-ʿāl olmaḳdan ʿale'l-ittiṣāl ḫālī olmamaḳ duʿāları edāsıyla maʿrūż-ı (11) bendeleridir ki ber-muḳteżā-yı rābıṭa-i ḫuṣūṣiyyet her bār ḫidmet-i duʿā vü s̱enāları (12) müdāvemet üzre iken şīme-i kerīme-i bende-perverīleri lāzimesince bu defʿa firistāde-i (13) cānib-i çākerī buyurılan hediyye-i behiyyeleri bereket-baḫş-ı kīlār-ı vuṣūl ve nihāde-i (14) maḥall-i ḥüsn-i ḳabūl olup bende-i kemīneleri henüz ẕāt-ı ʿālīleriniñ ṣavb-ı meʾmūre-i vuṣūl-i (15) meyāmin-mevṣūlleri tebrīkini mutażammın ʿarīża-i taḳdīm idememişiken ṣavb-ı sāmīlerinden **[68a]** (1) bu vechile el-fażlü'l-müteḳaddim mezāyāsına muṭābıḳ ve "tehāddū vü teḥābbū"[145] medlūl-i (2) münīfine muvāfıḳ sünūḥ iden ās̱ār-ı himmet ü ʿināyet ḥaḳ bu ki çākerlerine hem mūcib-i (3) kemāl-i memnūniyyet ve hem müstelzim-i mezīd-i maḥcūbiyyet olmuşdur āyīne-i żamīr-i ʿāṭıfet-semīrlerine (4) ʿaks-endāz oldıġı vechile ṭaraf-ı devletiñize der-kār olan ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyetim (5) bünyān-ı rehīnü'l-erkān-ı maḥabbet ve zülāl-i ṣafvet-iştimāl-i uḫuvvet-terkībleri mis̱illü (6) beyne'n-nās ṭāḳ-ı ṭumṭurāḳ-ı elfāẓ-ı münşiyānemden ʿibāret olan muvālāt-ı resmiyye (7) ḳabīlinden olmayup ḥaḳīḳaten ve ḥükmen mihr ü muḫāleṣatları süveydā-yı dil-i velā-mevʾilimizde (8) cāygīr olmaġıla hemān cenāb-ı Bārī ẕāt-ı maʿālī-simātların her ḥālde muvaffaḳun bi'l-ḫayr (9) ve

[145] "Hediyeleşin ki, muhabbetiniz artsın." Bu hadîs-i şerif için bkz. Heysemî, Ali b. Ebî Bekr, Mecmeu'z-zevâid, IV. C., Darü'r-reyyân li't-türâs, Kahire 1407, s. 146.

mümtāzun ʿani'l-ġayr eyleyüp idrāki taḳarrüb iden māh-ı Ramażān-ı kesirü'l-feyeżānı ḥaḳḳ-ı (10) ʿālīlerinde müstetbiʿ-i ṣunūf-ı iḳbāl ü ibtihāc eylemek daʿavātına müdāvimen ḫāṣṣaten iftiḥāṣ-ı (11) ṭabʿ-ı ḫāṣṣu'l-ḫāṣṣ-ı mekārim-sāzīleri siyāḳında ʿarīża-i çākerānem taḳdīmine ibtidār (12) ḳılındı inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı cānib-i bendegānem (13) teveccühāt-ı seniyyelerinden dūr buyurılmaḳ varaḳ-pāre-i ʿāṭıfet-emāre-i veliyyü'n-niʿamīleriyle (14) memnūn u minnetdār buyurılması mesʾūl ü mütemennā-yı ʿācizānemdir.

[68b] (1) ʿArż-ı Ḫulūṣ u Maḥabbet

(2) Firdevs-meziyyet ü ḥaysiyyet olan ẕāt-ı behiyyü'ṣ-ṣıfātları dest-yārī-yi bāġ-bān-ı (3) luṭf-ı Perverdgār ile hemīşe şād-ābter-i ten-dürüstī vü ʿāfiyet ve gül-deste-i zer-tār-ı ṭabʿ-ı (4) ʿālīleri ḫār-ı ekdār-ı dehrden maḥfūẓen revnaḳ-ı şīşe-i istirāḥat olmaḳ duʿāları (5) virdiyle ʿandelīb-i zebān rūzān u şebān naġme-gūyān oldıġını beyān maḳāmında (6) gül-ābdān-ı ʿilm ü ʿirfān olan ḳalb-i güşādelerine inbīḳ-i ḫāme-i müşgīn-cāmeden bu vechile (7) taḳṭīr-i ʿıṭr-ı şāh-ı merām olunur ki cenāb-ı mürüvvet-meʾāblarıyla miyāne-i ḫullet-metānede maġrūs (8) u maḥrūs būstān-ı İrem-nişān-ı ṣıdḳ u ṣafāda nābit ü s̱ābit olan devḥa-i (9) mihr ü velā ānen-fe-ānen terbiyetkārī-yi feyż-i Ḫudā ile neşv ü nemā üzre oldıġına mebnī (10) s̱emere-i şecere-i ḥubb u dād olan ezhār-ı müşg-ās̱ār-ı mürāsele ile taʿṭīr-i dimāġ-ı sürūr (11) u ḥubūr itmek vaẓīfe-i terbiye-sāz-ı ravża-i ḫulūṣ olmaḳ ḥasebiyle her bār hübūb-ı nesīm-i (12) ʿanber-şemīm-i ṣıḥḥat ve istişmām-ı sünbül-būy-ı ʿāfiyetlerine revzene-i çeşm güşāde ve mesāmm-ı cism (13) āmāde ise de bir müddetdir inḳıṭāʿ-ı revāyiḥ-i fevāyiḥ-i ʿāfiyetleri vuḳūʿıyla dimāġ-ı cān (14) mübtelā-yı zükām-ı aḥzān ve murġ-ı nevā-sāz-ı dil-i nā-tüvān ḳafes-i bedende nāle- (15) künān iken bu defʿa münāsib ʿāzim vuḳūʿına mebnī ḫāṣṣaten ifāde-i ḥāl ve istikşāf-ı **[69a]** (1) ġonce-i ṭabʿ-ı mürüvvet-iştimālleri żımnında berg-i ḳırṭās-ı ʿarīża reşāşegāh-ı kilk-i s̱enā (2) farīża ḳılınmaġıla inşāʾallāhu teʿālā̱ nigāh-ı iltifāt u mürüvvetleri şāyān buyurulduḳda (3) mānend-i zāġ-ı aġustos tāb-ı temmūz-ı hicr ile meʾyūs olan bende-i ḫulūṣ-meʾnūsları (4) mecmaʿ-ı ʿaynü'l-ḥayāt-ı fażl ü kemāl ve menbaʿ-ı luṭf u mürüvvet-i bī-mis̱āl olan ḳalb-i şerīflerinden (5) rem-gerde-i dūr-bāş-ı ferāmūşī buyurulmayup ḳaṭre-i āb-ı midād dāne-i noḳṭa-i be-kesād (6) cālibü'l-fevāʾidleriyle dil-şād ve būstān-ı pejmürde-ḫāṭırımız reşk-āver-i İrem-ẕāt- (7) ü'l-ʿimād buyurılmaḳ bābında emr ü kerem.

(8) Tavṣiye-nāme

(9) Cenāb-ı Ḥaḳ ve Feyyāż-ı muṭlaḳ vücūd-ı ʿālīlerin ʿavārıż-ı kevniyyeden meʾmūn (10) ve eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iclāllerin rūz-efzūn eyleye āmīn devletlü ʿaṭūfetlü (11)

efendi ḥażretleriniñ birāder-zādesi ve ket-ḫudāları efendi bendeleri bu defʿa bā-evāmir-i ʿaliyye (12) baʿż-ı ḫuṣūṣa meʾmūriyyetle ṣavb-ı sāmīlerine baʿs̱ u tesyār buyurulmuş olmaġıla mūmā̱ ileyh (13) merḥūm ve maġfūrun leh peder beg efendiniñ emekdār-zādesi olmaḳ mülābesesiyle cānib-i seniyy- (14) ü'l-menāḳıb-ı dāverānelerine maḫṣūṣ olan nisbet-i tevārüs̱ ü tereddüdi żāyiʿ olmayup (15) dūr u nezdīk icrā-yı dāʾire-i zāhire-i Āṣafānelerinden maḥsūbiyyeti bedīdār ve müşārün ileyh **[69b]** (1) ḥażretleri ʿindinde maḥbūbü'l-ḳulūb ve memdūḥü'l-eṭvār olup nefsü'l-emr edīb ü lebīb (2) bir bendeleri oldıġı ve maḥall-i āḫara gönderilmekden ṣarf-ı naẓar ile ṭaraf-ı müstecmiʿü'ş-şeref-i (3) destūrīlerine irsāl buyurılması hem cenāb-ı ʿālīleriniñ ve hem müşārün ileyhiñ oldıġından (4) neşʾet eyledigi vāreste-i ḳayd-ı eşʿār ve şimdiye ḳadar ṭaraf-ı müşārün ileyhden nezd-i (5) vālālarına bu mis̱illü meʾmūriyyet ile bir bendeleri vürūd itmemiş oldıġından mūmā̱ ileyh (6) ḳulları ḥaḳḳında lāzım gelen nevāziş ü ʿāṭıfetiñ icrāsıyla talṭīf ü taṭyīb ḫuṣūṣında (7) münāsebet-nāme ve cihet-i cāmiʿa der-kār olmaġıla bi-minne teʿālā̱ rū-mālī-yi ḫāk-pāy-ı (8) ḥācet-revāyīleriyle nāʾil-i dest-māye-i mübāhāt oldıḳda mevżūʿ-ı muḥtedd-i kerīmāneleri olan (9) secāyā-yı behāyā-yı dil-nevāzī vü mekārim-sāzīleri üzre mecrā-yı mā-fi'l-bāline cūybār-ı himmet (10) ü ʿāṭıfetleri icrā ve revzene-i ümmīd ü āmāli āftāb-ı meḥāsin-i enẓār-ı veliyyü'n-niʿamīleriyle rūşenā (11) buyurularaḳ meʾmūr oldıġı maṣlaḥatıñ ḥüsn-i ḫitāmıyla memnūnen ve mesrūren der-i ʿaliyyeye iʿāde (12) vü ircāʿı emrinde vüfūr-ı müsāʿade-i ʿaliyye ve kemāl-i müsāʿafe-i seniyyeleri şāyān u sezāvār (13) buyurulmaḳ niyāzıyla ʿarīża-i s̱enāverī terḳīm ü taḳdīm ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-saʿd- (14) ü'l-vuṣūl mūmā̱ ileyh bendeleriniñ ḫıdmet-i müşārün ileyhde lüzūm u iḳtiżāsı oldıġı ve ḥaḳḳında (15) sünūḥ u ṣudūr idecek meʾās̱ir-i celīle-i Āṣafāneleri bāʿis̱-i maḥẓūẓiyyet-i kāmile **[70a]** (1) ve mūris̱-i memnūniyyet-i şāmile olacaġı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālīleri buyurulduḳda ber-vefk-i mütemennā (2) ve mesʾūl-i vāyedār-ı nevāziş ü ʿāṭıfet ve behremend-i mürüvvet ü ʿināyet buyurılaraḳ (3) sürʿat-i ḥuṣūl-i umūr-ı meʾmūresiyle bir gün aḳdem ʿavd u ḳufūli ḫuṣūṣına himmet-i (4) vālā-nehmet-i dāverāne ve mekārim ü elṭāf-ı vesīʿatü'l-eṭrāf-ı Āṣafāneleri şāyeste (5) vü der-kār buyurulmaḳ bābında luṭf u kerem veliyyü'n-niʿam efendim ḥażretleriniñdir.

(6) Ke-ẕālik Tavṣiye-nāme

(7) Tā ki sāyirān-ı ʿavālim-i ṭarīḳat ve dāyirān-ı devāʾir-i ḥaḳīḳat vāridāt-ı ḥālāt u maḳāmāt (8) ve müşāhedāt-ı maẓāhir-i esmā vü ṣıfāt ile kāşif-i ẓalām-ı reyb ü meyn ve dāfiʿ-i (9) evhām-ı eyn ü beyn olduḳça dāʾire-i faḫire-i ferr ü feḥāmet-i dāverāneleri şaʿşaʿa-i (10) şümūs-ı feyż ü fażlullāhī ve kevkebe-i kevākib-i tevfīḳ ü teʾyīd-i nā-

mütenāhī ile (11) ġıbta-fermā-yı meṭāliʿ-i felek-dāver ve reşk-āver-i tedāvīr-i s̱evābit ü seyyār olaraḳ (12) burūc-ı āstān-ı devlet ü iḳbāl ve menāzil-i dergāh-ı ubbehet ü iclāl-i Āṣafāneleri (13) maşrıḳ-ı meṭālib-i ḫāṣṣ u ʿāmm ve maṭlaʿ-ı levāmiʿ-i ḥuṣūl-i merām olmaḳ daʿavātı vesāṭat-ı (14) vüfūr-ı iḫlāṣ ile īṣāl-i ser-menzil-i ḥüṣn-i edā vü ikmāl ḳılındığı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i (15) ḳullarıdır ki vāḳıf-ı şuʾūnāt-ı ekvān ve ʿārif-i mezāyā-yı imkān olan ẕāt-ı **[70b]** (1) mevhibet-simāt-ı ḥaḳāyıḳ-dānīlerine müstaġnī-yi taʿrīf ü beyān oldığı vechile kūyçe-i (2) irādet-i erbāb-ı seyr ü sülūk ve belki icrā-yı ʿazm ü iḫtiyār-ı mālik ü memlūk (3) maḳlūb-ı teḳālīb-i çevgān-ḳadr ve maʿlūm-ı teṣārīf-i āferīnende-i ḳavī vü ḳadr olaraḳ (4) berg ü şāḫ sükūn u ḥareket-i mevḳūf-ı meşiyyet-i ḥażret-i Rabb-i ʿizzet olmaḳ ḥasebiyle fuḳarā-yı (5) ṭarīḳat-ı Ḳādiriyyeden mütevessil-i ʿarīża-i çākerī ve rāfiʿ-i rāfiʿa-i ḍarāʿat-güsterī Nūrī (6) Efendi dāʿīleri bir müddet geşt ü güẕār-ı baʿż-ı diyār iderek bir zemāndan berü (7) der-i saʿādetde iḳāmet üzre iken bu defʿa mūcibe-i külliyye-i sevḳ-i taḳdīr ile sālibe-i (8) cüzʾiyye-i irādesi müntic-i seyr ü sefer olmaḳdan nāşī "Şām kū ḥāl-i ruḫ-ı ʿarṣa-i (9) gītīst temām / Ḫoş sevādīst be nih dil ki ʿaleyküm bi'ş-şām"[146] medlūlince (10) germī-yi Şām-ı Cennet-meşāmm ile perīde-reng-i iḫtiyār ve belki mihr-i raḫşān-ı ṣīt ü şān (11) u şükūh-ı Āṣafāneleri kendüye şeb-nem-güdāẕ-ı ārām u istiḳrār olaraḳ cānib-i Şām-ı (12) şerīfe tevcīh-i vech-i ʿazīmet itmiş ve öteden berü aṣḥāb-ı cāh u celāl dest-yār-ı (13) ẓevāhir-i aḥvāl-i ehl-i kemāl ve feyż-yāb-ı bevāṭın-ı erbāb-ı vecd ü ḥāl ola gelüp (14) bi'l-ḫuṣūṣ ẕāt-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīleriniñ maʿrūf u müsellem-i enām olan celāʾil-i şiyem-i (15) mülk-pesend ve meḥāsin-i himem-i felek-peyvend-i Āṣafāneleri iḳtiżāsınca fuḳarā-yı ṭuruḳ-ı ʿaliyye ḥaḳlarında **[71a]** (1) riʿāyet ü ḥürmet-i dāverāneleri meşmūl buyurıla geldigine bināʾen ḥaḳḳ-ı dervīşānesinde (2) bi'ṭ-ṭabʿ luṭf u kerem-i ḫıdīvvāneleri şāyān buyurılacağı bedīdār ise de taʿrīfi (3) bi-nefsihi müşkil olmaḳ cihetiyle ṭaraf-ı kemterānemden ḫāk-pāy-ı ʿālīlerine ʿarīża-i müstmendāne iltimāsında oldığından lisān-ı aṣḥāb-ı ḥācātdan taḥrīr-i ʿarż-ı ḥāl mis̱illü terḳīm-i ruḳʿa-i (5) ʿubūdiyyete ictisār ḳılınmış olmağıla mūmā̱ ileyh daʿīleri min-ciheti'ṭ-ṭarīḳati'l-ʿulyā vāye- (6) mendī-yi meʾās̱ir-i nüfūs-ı ẕekiyye ve behreverī-yi menāḳıb-ı ḳulūb-ı ṣafiyye ile pīrāyedār-ı (7) gevher-i insānī oldığından başḳa min-ḥaysi'l-meşreb daḫı edīb ü süḫan-dān ve ehl-i dil (8) ü ʿirfān oldığına velā-siyemmā pīr ü ṭarīḳ-i saʿādet-refīḳı oldığı ḥażret-i pīr ḳuddise (9) sırrahu'l-ḫaṭīre ḥürmeten ḥaḳḳ-ı faḳīrānesine çeşmesār-ı luṭf u ʿināyet ve cūybār-ı birr ü ʿāṭıfet-i (10)

[146] " Şam şehri dünyanın yüzünde bir ben gibidir; o öyle güzel bir siyahlıktır ki, onun için gönül vermeye değer."

Āṣafāneleri icrāsıyla isticlāb-ı daʿavāt-ı ḫayriyyesine müsāʿade-i seniyye-i veliyyü'n-niʿam ve himmet-i (11) ʿaliyye-i kerīmü'ş-şiyemīleri maʿṭūf u meşmūl buyurulmaḳ bābında emr ü fermān.

(12) Ke-ẕālik Tavṣiye-nāme

(13) Mine'l-ḳadīm ṣavb-ı sāmī-yi veliyyü'n-naʿmānelerine ḫulūṣ u ʿubūdiyyet ve temaḫḫuṣ u ḫuṣūṣiyyetim (14) der-kār olaraḳ rūz u leyāl duʿā-yı devām-ı ʿömr ü devlet ü iclāllerin pīrāye-i (15) nāṭıḳa-i ḥāl ü ḳāl itmekde oldıġımı ḥużūr-ı ubbehet-mevfūr-ı müşīrīlerine ʿarż u inhāya [71b] (1) münāsebet-nāme vuḳūʿı eḫaṣṣ-ı āmāl-i bendegānem iken mütevessil-i ʿarīża-i çākerī bendeleri (2) bu defʿa Der-Saʿādete vürūd ve birkaç gün müsāferet ile rū-mālī-yi ḫāk-pāy-ı (3) devletlerin naṣb-ı ʿayn ittiḫāẕ iderek cānib-i seniyyü'l-cevānib-i ʿaṭūfīlerine ʿazīmet itmekle mūmā ileyh (4) bendeleriniñ ber-muḳteżā-yı inciẕāb-ı āb u dāne eks̱er-i evḳātı ṭaşralarda güẕerān ile (5) germ ü serd-i rūzgār görmüş bulundıġı vüzerā-yı ʿiẓām ḳarındaşları dāʾirelerinde (6) ḥāl-i ʿācizānesine göre manẓūr-ı naẓar-ı iltifāt olmuş bir bendeleri olup egerçi (7) ḥasbe'l-ḳader dest-māye-i refāh u rāḥat taḥṣīliyle vāyedār olmamış ise daḫı el-ḥāletü (8) hāẕihi iḫtiyār olaraḳ diyār-ı ġurbetde geşt ü güẕāra taḥammüli ḳalmadıġından başḳa (9) lillāhi'l-ḥamd ve'l-minne sancaġınıñ aʿlā vü ednā ve pīr ü bernāsı sāye-i maʿālī-vāye-i (10) veliyyü'n-niʿamīlerinde maḥmī vü musṭaẓıl ve bi'l-ḫuṣūṣ çāker-i müstedīmleriniñ ṭaraf-ı devletlerine (11) olan ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim cihetiyle aḳribā vü mütaʿallıḳāt-ı ʿācizānem ḥaḳlarına ḥimāyet (12) ü ṣaḥābet-i ʿaliyyeleri mebsūṭ u şāmil oldıġı bedīdār idüginden mūmā ileyh bendeleri (13) baʿd-ez-īn seyr ü seferi terk ile ẓıll-i ẓalīl-i dāverānelerinde nevāle-i reʾfet ü ʿāṭıfet-i (14) seniyyeleriyle mütenaʿʿim ve ās̱ār-ı müsāʿadāt-ı behiyyeleriyle mütereffeh ü muġtenem olaraḳ baḳıyye-i ʿömrini (15) duʿā-yı ʿömr ü devlet-i müşīrīlerine ṣarf itmek emniyyesinde olmaġıla rū-sāyī-yi [72a] ḫāk-pāy-ı maʿālī-iḥtivā-yı veliyyü'n-niʿamīleriyle müşerref ü müstesʿid oldıḳda ḫāṣṣaten çerāġ- (2) efrūḫte-i kerīmāneleri olmaḳ ve bāb-ı dīgere ilticādan āzāde buyurulmaḳ üzre bendegān-ı (3) dāʾire-i fāḫireleri zümresine ilḥāḳ buyurularaḳ muḳteżā-yı şīme-i kerīme-i merāḥimkārīleri (4) üzre ez-her-cihet ḥaḳḳ-ı müstmendānesinde ḥüsn-i enẓār-ı ʿināyet-ās̱ār-ı dāverāne ve luṭf (5) u eşfāḳ-ı maʿālī-vifāḳ-ı müşīrāneleri şümūliyle rehīn-i şādmānī vü mesār ve bu vechile (6) çāker-i dīrīneleri daḫı vāyemend-i mübāhāt u iftiḫār buyurulmaḳ niyāz-ı maḫṣūṣ-ı bendegānem (7) oldıġını ʿarż u inhā siyāḳında ʿarīża-i çākerānem terḳīmine mübāderet ve ẕerīʿa-i ibrāz-ı (8) ḫulūṣ u ʿubūdiyyet ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl ber-vefḳ-ı (9) niyāz isʿāf-ı mesʾūl-i bendegāneme

müsāʿade-i seniyye ve himem-i behiyye-i bende-nevāzīleri maʿṭūf (10) u meşmūl ve ḥaḳḳ-ı çākerānemde teveccühāt-ı ʿaliyye-i ḫıdīvvāneleri mebsūṭ u mevṣūl buyurulmaḳ bābında.

(11) Ke-ẕālik Tavṣiye-nāme

(12) Kiyān-ı maʿden-i hümāyūnda kāʾin Ḳādirī tekyesinde post-nişīn olan ḥāmil-i ʿarīża-i çākerī (13) fażiletlü efendi dāʿīleri ber-muḳteżā-yı cāẕibe-i āb u dāne bundan aḳdemce āstāne-i (14) saʿādet-āşyāneye vürūd ve bu defʿa yine ḫānḳāh-ı faḳīrānesi cānibine ʿāzim ü ʿāʾid (15) olup mūmā ileyh dāʾīleriniñ emr-i taʿayyüşünde faḳr u żarūreti oldığına bināʾen selefleri [72b] (1) paşa ḳarındaşları vaḳtinde ṭaraflarından baʿż-ı taʿyīnāt ile mükerrem ü mesrūr buyurulmuş (2) ve el-ḥāletü hāẕihi maẓhar-ı medīḥa-i niʿamü'l-ḫalef olan ẕāt-ı sütūde-simāt-ı Āṣafānеleriniñ teşrīfleri (3) vuḳūʿıyla ṣavb-ı sāmīlerinden daḫı o mis̱illü ʿināyet ü ʿāṭıfetiñ maʿa-ziyāde ẓuhūr u iḥsānı (4) meʾmūlinde henüz ḫāk-pāy-ı mekārim-intimā-yı veliyyü'n-naʿmānelerine ʿarż-ı mā-fī'ż-żamīr idememiş (5) oldığından bu bābda niyāz-ı ʿācizānemiñ nezd-i ʿālīlerinde rehīn-i ḥayyiz-i iʿtibār buyurulması (6) iʿtiḳādıyla ṭaraf-ı bendegānemden iltimās-ı delālet itmekle öteden berü ṣadaḳa-i cāh u celāl (7) ve ḥasene-i mecd ü es̱āl olmaḳ üzre fuḳarā-yı ṭuruḳ-ı ʿaliyye ḥaḳlarında icrā-yı lāzime ḥürmet (8) ü ʿināyet-i ecille-i devlet-kirām ḥażerātınıñ ve bi'l-ḫuṣūṣ ẕāt-ı seniyyü'ṣ-ṣıfāt-ı veliyyü'n-naʿmāneleriniñ (9) şān u şiʿār-ı maʿālī-ās̱ārlarından ve mūmā ileyh dāʿīleri ḥadd-i ẕātında "Sīmāhum (10) fī-vucūhihim min-es̱eri's-sücūd"[147] sırrına maẓhar ve ṣalāḥ u ṣafvet ve faḳr u żarūreti (11) revāyiḥ-i ḥālden müstebān olaraḳ her ḥālde himmet-i seniyyelerine iftiḳār u istiḥḳāḳı (12) iẓhār olmağın müntesib oldığı ḳuṭb-ı dāʾire-i velāyet ve pīşvā-yı erbāb-ı ṭarīḳat ẕāt-ı (13) ʿAbdü'l-Ḳādir-i Geylānī Ḳuddise sırrahu'l-ʿālī ḥażretlerine ḥürmeten ve kendüsiniñ ḥüsn-i ḥāline riʿāyeten (14) mūmā ileyh dāʿīleriniñ ḥaḳḳ-ı müsteḥaḳḳānesinde meʾās̱ir-i ʿināyet ü ʿāṭıfet-i veliyyü'n-niʿamīleri meşmūl (15) ü ḥiṣṣemendī-yi niʿam-ı celīle-i luṭf u reʾfetleriyle meʾmūl buyurulmasıyla bende-i kemīneleri (16) daḫı merātib-i mesārr u mübāhāta mevṣūl buyurulması mesʾūl-i çākerānem oldığı beyānıyla teʾkīd-i [73a] (1) żābıṭa-i ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim siyāḳında ʿarīża-i iḫlāṣ-farīża taḥrīrine ibtidār ve merfūʿ-ı (2) pīşgāh-ı maʿālī-destgāh-ı mekārim-ḳarārları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā ledā-şeref-(3) ü'l-vuṣūl ber-vech-i mütemennā mūmā ileyh dāʿīleri ḥaḳḳında müsāʿafāt-ı behiyye-i ʿināyet-ās̱ārları (4) tesvīġ ve her ḥālde ḥaḳḳ-ı bendegānemde meḥāsin-i teveccühāt-ı seniyye-i veliyyü'n-naʿmāneleri bī- (5) dirīġ buyurulmaḳ bābında emr ü fermān.

---

[147] " Onların nişanları yüzlerindeki secde izidir." Fetih 29.

(6) İstirḥām-nāme

(7) Hem-vāre cenāb-ı Rabb-i ʿizzet ẕāt-ı sütūde-menḳabet-i veliyyü'n-niʿamīlerin müttekī-yi visāde-i ʿāfiyet (8) ü devlet ve çār-bāliş-nişīn-i iclāl ü ubbehet eyleyüp reh-nümāyī-yi luṭf u ʿināyet-i (9) çāre-sāzī ve müşkil-güşā-yı ʿavn ü merḥamet-i ʿāciz-nevāzīleri destgīr-i ḫāksārān-ı (10) vādī-yi gurbet ve meded-res-i fütādegān-ı bevādī-yi felāket olmaḳdan ḫālī olmamaḳ (11) daʿavātı bā-ṣıdḳ-ı ṭaviyyet merfūʿ-ı bārgāh-ı icābet ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i bende-i (12) müstmend-i müstevʿibü'l-ḥayretleridir ki öteden berü muḥāẕāt-ı ṭāḳ-ı muḳarnas-revāḳ-ı sipihr ile (13) şöhret-şiʿār olan bāb-ı merāḥim-meʾāb-ı veliyyü'n-niʿamīlerine mensūbiyyet ile kesb-i imtiyāz (14) u iftiḫār iden bendegān-ı ṣadāḳat-nişānlarınıñ dīde-i ḫᵛābīde-i baḫt-ı nā-hem-vārı feyż-i (15) elṭāf-ı şāmiletü'l-eṭrāf-ı mekārimkārīleriyle bī-dār ve çemenzār-ı ümmīd ü ārzū-yı **[73b]** (1) sīne-feşārı es̱er-i ḥimāyet ü ṣaḥābet-i ʿāṭıfet-şiʿarīleriyle āzāde-i āsīb-i rūzgār (2) olageldigi vāżıḥ u āşkār olup çāker-i bī-miḳdārlarınıñ daḫı merkez-i ḫulūṣ (3) u ʿubūdiyyetlerinde s̱übūt-ı ḳadem ve s̱ebāt-ı ḳadem-i ʿācizānem nezd-i maʿālī-vefd-i kāmkārīlerinde (4) nümūdār olaraḳ süfre-i āmāl-i bendegānem simāt-ı birr ü iḥsān-ı veliyyü'n-niʿamīlerinden (5) vāyedār ve kāse-i emanī-yi çākerānem zülāl-i luṭf-ı firāvān-ı bende-perverīleriyle ser-şār (6) olmaḳdan nāşī nāʾil oldıġım meḥāsin-i teveccühāt-ı ʿaliyyeleriyle istiġnā-furūş-ı felek-i (7) devvār ve leyl ü nehār devām-ı eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ü iclālleri daʿavātıyla (8) nāṭıḳa-zīb-i tekrār olmaḳda iken sāye-i hüma-vāye-i raḥīmānelerinde ferāhem-şüde (9) olan intiẓām-ı aḥvāl-i ʿācizāneme çeşm-i ġaddār-ı zemān iṣābet iderek hem ḫāṣṣa-i (10) kibrīt-i aḥmer ve ʿıḳd-ı pervīn-i çerḫ-i berīne hem-ser olan naẓar-ı ʿāṭıfet ve dāʾire-i zāhire-i (11) müstevcibetü'l-mefḫaretlerinden dūr u mehcūr olalıdan berü tenmiye-sāzī-yi bāġ-bān-ı (12) ʿināyetleriyle nişānde olan naḫl-i ser ü sāmān-ı kemterānem tünd-bād-ı ḥubūr-ı dūr ile (13) şikeste-nihāl ve terbiye-perdāzī-yi āşyān-ı ʿāṭıfetleriyle ḳuvvet-i ṭayerān bulan şeh-bāz-ı (14) ḳadr u iʿtibārım ḍarb-ı müşt-i ḳażā ile rīḫte-bāl olup dūr-bīn-i endīşe (15) vü efkār ile her ne cānibe medd-i nigāh-ı ümmīd itmiş isem kūhsār-ı yeʾs ü ḥırmān (16) nümāyān ve berīd-i sebük-seyr-i ḫayāl ile her ne cihetden meded-ḫᵛāh-ı ʿināyet olmış isem **[74a]** (1) "Feryād besī kerdem ü feryād resī nīst / Gūyā ki der-īn künbed-i gerdūn kesī (2) nīst"[148] ḫaberleri vāṣıl-ı sāmiʿa-i īḳān oldıġından bāl-i pür-belbālim mānend-i (3) sīm-āb-ı lerzenāk-i ıżṭırāb ve girībān-ı aḥvāl-i ʿacz-iştimālim çāk çāk keş-ā-keş-i (4)

[148] " O kadar feryat ettim ama (bir yere) erişmedi. Sanki bu felek künbetinde (dünyada) kimse yok.

pī̇ç-tāb u ziyān-ı bī-mecālim "Keyfe lā eşkū ve ḳad zādet taṣārīfü'l-mihen"[149] keşīdesiyle ṭanīn-endāz-ı nüh-ḳıbāb olaraḳ bi't-tażarruʿ ve'l-ibtihāl ḫāme-i perīşān- (6) maḳāl ile terḳīmine mütecāsir oldıġım işbu ʿarż-ı ḥāl-i pür-melālim taḳdīm-i pīşgāh-ı gerdūn-sā (7) ḳılınmaġın melāẕẕ u melceʾ-i enām olan ẕāt-ı merāḥim-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīleriniñ endek-i merhem-i (8) ʿināyet-i ʿaliyyeleri mūmyā-yı dil-şikestān-ı ṣadme-i devrān ve nīm-nigāh-ı ʿāṭıfet-i seniyyeleri (9) devā-yı birrü's-sāʿa-i rencūrān evżāʿ-ı çerḫ-i bī-emān olmaḳdan nāşī fi'l-aṣl (10) maẓalle-nişīn-i luṭf u kerem-i bī-pāyān ve meʾlūf u muʿtād-ı birr ü iḥsān-ı firāvānları (11) olan bende-i ḳadīm-i ḫulūṣ-nişānları ez-ser-i nev ẕeyl-i cerīde-i bendegāna ḳayd ile mesrūr- (12) ü'l-cenān buyurularaḳ muḳteżā-yı şīme-i kerīme-i çerāġ-perverīleri üzre ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde (13) muḥtāc u ümmīdvār oldıġım teveccühāt-ı mekārim-āyāt-ı veliyyü'n-naʿmāne ve taʿaṭṭufāt-ı (14) fāʾizetü'l-berekāt-ı kerīmāneleri der-kār u şāyān ve bu vechile çākerleri müceddeden (15) iḥyā vü şādmān buyurulmaḳ bābında.

[74b] (1) İstirḥām-nāme

(2) Cenāb-ı Ḥaḳ celle ve ʿalā mübārek vücūd-ı bih-būd-ı veliyyü'n-naʿmānelerin kāffe-i ʿavārıż-ı kevniyyeden (3) maṣūn ve eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iclāllerin ānen-fe-ānen mütezāyid ü efzūn eylemek daʿavātı (4) taḳdīm ve hezār ḍarāʿat u ibtihāl-i merāsim-i ḫāk-būsī-yi ʿatebe-i seniyyeleri tetmīm ḳılındıġı siyāḳında (5) ʿarż-ı ḥāl-i ḳullarıdır ki ṭaraf-ı veliyyü'n-niʿamīlerine ḳadīmī vü ṣamīmī der-kār olan vüfūr-ı ṣıdḳ (6) u ḫulūṣ ve kemāl-i temaḫḫuṣ u maḫṣūṣum ḳayd-ı beyānından müstaġnī ve ilā āḫiri'l-ʿömr bendegī-yi bāb-ı (7) merāḥim-meʾāb-ı sāmīleri şerefiyle müfteḫir ü mübāhī oldıġım sāye-i reyb ü riyādan āzāde (8) olup zümre-i bendegān nev-be-nev ḫāk-pāy-ı veliyyü'n-niʿmetiyle tenvīr-i çeşm-i ḫuṣūṣiyyet iderek (9) tezyīn-i libās-ı ʿubūdiyyet ve iktibās-ı suʿūd u mefḫaret itmek vaẓīfe-i vācibeden (10) ve ʿale'l-ḫuṣūṣ ʿabd-i kemīneleri ol vādīde bendegān-ı sāʾireye sebḳ u teḳaddüm eylemek (11) ḳadem-i rıḳḳıyyet ü iḫlāṣ ve mezīd-i nisbet ü iḫtiṣāṣım muḳteżāsından iken (12) nā-be-sāmānī-yi ṭāliʿ-i ʿācizānemden nāşī baʿż-ı bendeleri ṭarafından ḳulları (13) ḥaḳḳında ṣūret-i istirḳāb ile muʿāmele-i iḥsān olunmaḳ mülābesesiyle ḳullarınıñ (14) ḫulūṣ u ṭaviyyetim taḥtında bir gūnā ʿivāż u ġaraż mestūr olmayup ez-dil ü cān (15) ʿubūdiyyet-nāmede s̱übūt-ı ḳadem ve ṣıdḳ u istiḳāmet-i kāmilede s̱ebāt-ı ḳadem-i **[75a]** (1) çākerānem nezd-i vālā-yı ʿināyet-iḫtivālarında rūşen oldıġını ve iḳtiżā-yı şīme-i kerīme-i (2) naṣfet ü maʿdeletkārīleri üzre

[149] " Sıkıntılar artmışken nasıl şikayet etmeyim."

her ḥālde ʿabd-i ḳadīm ü çāker-i müstedīmlerini defter-i (3) bendegān-ı dīrīneden ḥakk ü imḥā buyurmayacaḳlarını ʿan-iʿtiḳād cezm ü imżā itmiş (4) oldıġımdan nezāket-i ṭabʿ-ı ʿālīleri cihetiyle şāyed ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı kerīmānelerine ṭaraf-ı (5) kemterānemden ṭolayı ednā bir ṣıḳındı ʿārıż olur ve mirʾāt-ı żamīr-i veliyyü'n-niʿamīlerine (6) bir-nevʿ ġubār-ı taġayyür īrāṡ ider ḫavfına bināʾen daḳīḳa-i meşrūḥayı kendi ḳuṣūrımdan (7) bilerek muṭlaḳā taḥṣīl-i rıżā-yı ʿālīlerine müntic olmaḳ emeliyle bir müddetden berü ẓāhir-i iḫtiyār-ı (8) meslek-i bī-gānegī idüp naṣb-ı ʿaynım olan ḥużūr-ı maʿālī-mevfūrlarına mülāzemetden (9) maḥrūmiyyetle dāġ-ber-dil olaraḳ şeref-i ʿīdeyn ile senede bir iki defʿa nāʾil olabildigim (10) rū-mālī-yi ḫāk-pāy-ı devlet ve gevher-pāre-i muḫāṭaba-i ʿināyetleriyle neşve-yāb-ı ḳanāʿat (11) ve cerīḥa-i fevāʾid-i ʿācizānem o ḳadarca merḥem-i istiḥṣāliyle devā-sāz-ı tesliyet olup hemān (12) duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devletleri ḫidmetini iltizām itmiş idügim ve ittiḫāẕ eyledigim uṣūl (13) ḥāşā istiġnā-yı çākerānemden ve yāḫud lāzime-i ʿubūdiyyetde fütūrumdan nāşī olmayup (14) dūr u nezdīk ʿıtḳ u āzād ḳabūl itmemiz ḫāliṣ ü muḫliṣ-i ʿabd-i müteḫaṣṣıṣları oldıġım (15) mücellā-yı ilhām olan mübārek-ḳalb-i ḥaḳāyıḳ-āşnā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine ḥavāle olınmaġıla [75b] (1) mücerred ifāde-i ḥāl ü keyfiyyet ve tecdīd-i berāt-ı rıḳḳıyyetim siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ḍarāʿat-iştimālim (2) taḥrīrine ictisār ve taḳdīm-i pīşgāh-ı merāḥim-ḳarārları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̠ ledā̠- (3) şerefü'l-vuṣūl edʿiye-i ḫayriyye-i veliyyü'n-naʿmānelerinden bir ān ve bir zemān ḳuṣūr-ı çākerānem (4) olmadıġı rehīn-i ʿilm-i ʿālīleri buyurulduḳda her ḥālde ümmīdvār oldıġım teveccühāt-ı (5) ʿaliyye-i bende-perverīleri ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde luṭfen ve merḥameten şāyān u sezāvār ve żārūriyyü'l-vuḳūʿ (6) olan ḳuṣūr-ı çākerānemiñ ʿafvıyla farḳ-ı sürūr u ibtihācım muvāzī-yi çerḫ-i devvār buyurulmaḳ (7) bābında.

(8) Baġdād Mollāsı Ṭarafından Olmaḳ Üzre Bi'l-İltimās Ḳaleme Alınmışdır

(9) Gevher-i girān-behā-yı ẕāt-ı Felāṭūn-simāt-ı bī-müdānīleri zīver-i iklīl-i devlet ü iḳbāl-i cāvidānī (10) ve pīrāye-i mefārıḳ-ı ubbehet ü iclāl-i kām-rānī olaraḳ mihr-i münīr-i ferr ü feḫāmet-i ḫıdīvvāne (11) ve bedr-i tābān-ı şān u şükūh-ı dāverāneleri pertev-endāz-ı ḳāṣī vü dānī ve celālet-sāz-ı (12) ʿuyūn-ı aṣḥāb-ı emānī olmaḳ daʿavātı taḳdīmiyle ʿarīża-i daʿī-yi s̱enā-farīżalarıdır ki ẕāt-ı (13) maʿālī-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerine mevhibe-i ezeliyye ve ḫaṣīṣa-i fıṭriyye olan mekārim-i aḫlāḳ ve merāḥim (14) ü eşfāḳ-ı meşmūlü'l-āfāḳ ḳulūb-ı cümle ʿālemiyānı cenāb-ı seniyyü'l-menāḳıb-ı kerīmānelerine ceẕb (15) ü tesḫīr ve bi't-taḫṣīṣ levāmiʿ-i envār-ı ʿināyet ü elṭāf-ı veliyyü'n-niʿamīleri bu dāʿī-yi ḳadīmleriniñ [76a] (1) dīde-i ümmīd ü āmālini nev-be-

nev tecliye vü tenvīr itmekden nāşī "Duʿā-yı devletīñ (2) dünyāya lāzımdır baña elzem" müʾeddāsınca cümleden ziyāde ḫıdmet-i celīle-i daʿavāt-ı (3) ḫayriyye-i dāverānelerine ḥaṣr-ı evḳāt itmiş oldıġıma mebnī nigeh-bānī-yi himem-i ʿaliyyeleriyle Der-Saʿādetden (4) ḥareket-i ʿācizānemde cennetü'l-esmā-yı duʿā-yı bī-riyāların ḥırzü'l-emān ve nüsḫa-i taḥiyyet (5) ü s̱enā-yı kerīmānelerin temīme-i bāzū-yı dil ü cān iderek maṣḥūben bi's-selāme Baġdād-ı (6) behişt-ābāda vuṣūl-i dāʿīyānem müyesser olup el-ān ẕimmet-i ḫulūṣ u iḫtiṣāṣıma (7) müterettib ü müteḥattim oldıġı vechile her ṣubḥ u şām ve ʿale'l-ḫuṣūṣ şeref-yāb-ı ziyāreti (8) oldıġım merāḳıd-ı mübārekī-yi eʾimme-i ʿiẓām ve meşāhid-i münevvere-i evliyā-yı kirāmda tezāyüd-i (9) eyyām-ı ʿömr ü devlet ve tevāfür-i esbāb-ı şān u celāletleri temenniyātını zīver-i zebān-ı ḥüsn-i edā (10) itmekde oldıġımı ʿarż u inhā siyāḳında ʿarīża-i ḫulūṣ-meʾālim terḳīmine ibtidār ve taḳdīm-i (11) ṣavb-ı mekārim-ḳarārları ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl rehīn-i (12) leḥāẓa-i ʿāṭıfet-şümūlleri buyurulduḳda "Ke'ş-şemsi teşarruḳu fī-ḳurbin fī-buʿdin"[150] (13) medlūline mā-ṣadaḳ olan teveccühāt-ı ʿaliyye-i aṣdiḳā-nevāzīleri ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde ke-mā-kān(14) şāyān u erzān buyurulmaḳ bābında.

[76b] (1) İstirḥām-nāme

(2) Sāye-i hümā-vāye-i ḥażret-i gītī-sitānīde ḥāʾiz-i rehīne-i iḥsān u ʿināyet ve maẓhar-ı enẓār-ı (3) seniyye-i luṭf u ʿāṭıfet olan bendegān-ı devlet-i ebed-müddet dāʾimā īfā-yı farīża-i (4) şükr-güẕarī vü ṣadāḳata diḳḳat iderek kāffe-i aḥvālde rıżā-yı meyāmin-iḳtiżā-yı (5) şāhāne taḥṣīline bezl-i mā-ḥaṣal-i vüsʿ ü maḳderet eylemek farīża-i ẕimmet ü ʿubūdiyyetleri (6) olup çāker-i kemīneleri daḫı mücerred temevvüc-i baḥr-ı bī-kerān-ı elṭāf-ı ʿaliyyeden nāşī min-ġayri istiḥḳāḳ (7) nāʾil-i imtiyāz olaraḳ ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde müteʿāḳıbu'ẓ-ẓuhūr olan mevāhib-i cezīleniñ (8) ke-mā-yenbaġī edā-yı vācibe-i teşekkürinde ʿāciz ü ḳāṣır idügimi derk ü iẕʿān ve naḳdīne-i (9) ʿömrimi uġur-ı hümāyūnda ṣarf itmek niyyetini s̱ebt-i ṣaḥīfe-i dil ü cān ile umūr-ı meʾmūre-i (10) ʿācizānemde ṭarīḳa-i enīḳa-i iʿtidāl ü intibāha diḳḳat ve muḥavvel-i ʿuhde-i kemterānem olan (11) ḫıdemāt-ı seniyyeniñ ḥüsn-i tesviyesine saʿy u ġayret ḳaydında olmuş isem daḫı (12) ber-muḳteżā-yı ġaflet-i beşeriyyet vāḳıʿ olan ḳuṣūrum sebebiyle ehemm-i efkār-ı iştiġāl (13) ve ṭılsım-ı aʿẓam-ı gencīne-i āmālim olan teveccühāt-ı ʿaliyyeden dūr u mehcūr olaraḳ leyl ü nehār (14) edʿiye-i ḫayriyye-i salṭanat-ı seniyyeye ve duʿā-yı devām-ı ʿömr ü devletlerine iştiġāl ü muvāẓabetle (15) tezyīn-i ṣaḥāyif-i aʿmāl itmekde oldıġım der-kār olup ancaḳ ḥasbü'r-rütbe idāre-i dāʾire-i (16) ʿācizānem ḫuṣūṣında

[150] " Yakında ve uzakta parlayan güneş gibidir."

giriftār-ı ʿacz ü ıżṭırār ve merāḥim-i bī-mezāḥim-i devlet-i ʿaliyyeye şiddet-i [77a] (1) iḥtiyācım bedīdār olmaġıla öteden berü çākerleri mis̱illü dūçār-ı çār-ı mūcibe-i ıżṭırāb (2) u miḥnet ve müteşebbis̱-i ez̠yāl-i luṭf u ʿāṭıfet olan bī-çāregān u müstmendān ḥaḳlarında (3) iẓhār-ı lāzime-i destgīrī ve mededkārī-yi z̠āt-ı vālā-yı merāḥim-şiʿārına müterettib olan (4) ḫıṣāl-i ḥamīde-i mekārimkārīden olmaḳ ḥasebiyle meftūr oldıḳları şīme-i kerīme-i ʿāciz-perverīleri (5) iḳtiżāsınca muḳırr u muʿterifi oldıġum cürm ü taḳṣīrāt-ı bendegānemiñ luṭfen ve merḥameten ʿafv (6) u ṣafḥıyla püf-kerde-i rūzgār olan şemʿ-i āmāl ve emniyye-i çākerānem mişkātü'l-envār-ı (7) mekārim ü iḥsānlarıyla ez-ser-i nev fürūzān ve ḥālime çespān bir manṣıb ile şād-kām olmaḳlıġım (8) ḫuṣūṣına müsāʿade-i ʿaliyye-i veliyyü'n-niʿamīleri meşmūl ü şāyān buyurulmaḳ niyāzıyla ʿarż-ı ḥāl-i çākerānem (9) terḳīm ü taḳdīmine ibtidār ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̠ lede'l-vuṣūl ḳarīn-i ʿilm-i veliyyü'n-naʿmāneleri (10) buyuruldukda ber-vefḳ-ı niyāz-ı müstmendānem luṭf u himmet-i ʿaliyyeleri mebẕūl ü meşmūl buyurılaraḳ (11) çāker-i kemterlerin mücerreden çerāġ u iḥyā buyurulmaları bābında.

(12) ʿArż-ı ʿUbūdiyyet

(13) Hemīşe Ḥaḳ celle ve ʿalā̠ z̠āt-ı maʿālī simāt-ı veliyyü'n-niʿamī ve cenāb-ı mekārim-meʾāb-ı seniyyü'ş-şiyemīlerin (14) zīver-efzā-yı mesānid-i vālā-yı devlet ü iḳbāl ve pīrāye-baḫşā-yı erāʾik-i ʿulyā-yı ubbehet (15) ü iclāl eyleyüp her ḥālde ve her maḥalde tevfīḳāt-ı ʿaliyye ve füyūżāt-ı Sübḥāniyyesine [77b] (1) maẓhariyyetle mübtehicü'l-bāl eylemek daʿavātı ʿalā̠ vechi'l-ibtihāl zīb-i nāṭıḳa-i edā vü ikmāl (2) ḳılındıġı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿabd-i ṣādıḳu'l-maḳālleridir ki maḫṣūṣ-ı z̠āt-ı behiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı (3) veliyyü'n-niʿamīleri olan secāyā-yı behāyā-yı çāker-perverī ve ḫıṣāl-i merāḥim-iştimāl-i (4) ʿāṭıfet-güsterīleri iḳtiżāsınca cümle bendegān ve bi't-taḫṣīṣ bu çāker-i şākirü'l-iḥsānları ḥaḳḳında (5) meşmūl ü şāyān buyurılan meʾās̱ir-i ʿaliyye ve celāʾil-i talaṭṭufāt-ı seniyyeleri ḳulların ġarīḳ-i lücce-i (6) memnūniyyet ü mefḫaret itmekden nāşī her çīz buʿd-i ṣūrī vuḳūʿ bulsa daḫı min-ḥays̱i'l-ʿubūdiyye (7) nezdīkī-yi maʿnevī-yi çākerānem der-kār olaraḳ müteḥattim-i z̠immet-i bendegānem oldıġı vechile (8) her ān merkez-i ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyetlerinde rāsiḫ-dem ve maḳām-ı ṣıdḳ u ʿubūdiyetlerinde s̱ābit- (9) ḳadem oldıġım nezd-i maʿālī-vefd-i kerīmānelerinde müstaġnī-yi ḳayd-ı raḳam olmaġın hemān Ḥaḳ (10) sübḥānehu ve teʿālā̠ ḥażretleri vücūd-ı merāḥim-nümūd-ı veliyyü'n-niʿamīlerin ekdār-ı rūzgārdan maṣūn (11) u meʾmūn ve müttekā-pīrā-yı ʿāfiyet ü iclāl-i ebed-nümūn eylemek daʿavātı " Ve ḥays̱u't-tecehtum (12) sāʿadetkum selāmet / Ve

yerʿakumu'r-raḥmanu min-kulli cānib"[151] temennālarıyla teẕyīl ḳılınmaḳda idügi (13) beyānı ʿarīża-i çākerānem taḥrīr ü taḳdīmine bādī oldığı inşāʾallāhu teʿālā̱ rehīn-i ʿilm-i (14) ʿālīleri buyurulduḳda her ḥālde cānib-i bendegānem meḥāsin-i teveccühāt-ı seniyyeleriyle vāyedār-ı (15) mübāhāt u iftiḫār buyurulmaḳ bābında emr ü fermān.

[78a] (1) Cevāb-nāme

(2) Melṣim-i efvāh-ı enām ve mevżiʿ-i cibāh-ı ḫavāṣṣ u ʿavām olan ʿatebe-i bülend-mertebe-i veliyyü'n-niʿamīlerine (3) ġāyet-i tevḳīr ü iḥtirām ile nihāde-i vecne-i rıḳḳıyyet ve īstāde-i ʿayn-ı ʿubūdiyyet ḳılınaraḳ terādüf-i (4) eyyām-ı ʿömr ü devlet-i cāvidānī ve teżāʿuf-ı ferr ü ṣavlet-i kām-rānīleri daʿavātı zīver-i nāṭıḳa-i (5) ḥüsn-i edā ve sāmiʿa-güzīn-i meleʾ-i aʿlā ḳılındığı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ḍarāʿat-iştimāl-i bende-i (6) aḥḳar ve çāker-i kemterleridir ki āfṭāb-ı ʿālem-ārānıñ ḥażīż-i ḫāke tenezzüline meẕīl ve baḥr-ı zeḫḫārıñ (7) ḫas ü ḫāşāke tereşşeḥuna ʿadīl olmaḳ üzre bu defʿa fulān ḳullarıyla luṭfen ve keremen (8) irsāline tevāżuʿ buyurulan iḥsān-nāme-i ʿaliyye-i veliyyü'n-niʿamīleri mānend-i hümā-yı ḫuceste-pervāz (9) külāh-ı şāhid-i vuṣūle bāsiṭa-i cenāḥ-ı feyż-endāz olup gāh zībāyiş-i dehende-i (10) leb-i ibtihāl ü ḍarāʿat ve gāh ārāyiş-i baḫşende-i ruḫsāre-i mübāhāt u mefḫaret olaraḳ (11) sevād-ı kelām-ı ʿināyet-irtisāmı sürme-i çeşm-i iḫlāṣ-ı bendegī ve beyāż-ı mā-beynü's-süṭūrı (12) pīrāye-i cebhe-i iḫtiṣāṣ u efgendegī ḳılınup mezāyā-yı maʿālī-iḫtivā-yı dil-nişīni ḳarīn-i (13) iẕʿān-ı ʿabd-i kemterīnleri olmaġıla istiġrāḳ-ı taʿaṭṭufāt-ı veliyyü'n-niʿamīleriyle ḥayret-zede vü lāl (14) ve īfā-yı teşekkür-i elṭāf-ı vesīʿatü'l-eṭrāf-ı veliyyü'n-niʿamīlerinde ʿāciz ü bī-mecāl oldığıma mebnī " Lisānü' (15) l- ḥāl enṭıḳ min-lisāni'l-maḳāl"[152] mıṣdāḳı üzre ʿan-ṣamīmi'l-bāl irtifāʿ-ı sütūn-ı **[78b]** (1) şān u şükūh u devlet ve inşāʾ-ı ḫıyām-ı mecd ü āẕāl ü ubbehetleri ve daʿavāt-ı müsteṭābe-i (2) meʾmūletü'l-icābeti dergāh-ı aḥadiyyete mevṣūl ḳılındığı beyānı vesīle-i ibrāz-ı ʿubūdiyyet (3) ü ḫuṣūṣiyyetim olmuşdur inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl muḥāṭ-ı ʿilm-i gītī-pīrā-yı (4) ḫıdīvvīleri buyurulduḳda baʿd-ez-īn daḫı ḫurşīd-i mekārim ü aʿṭāf-ı veliyyü'n-niʿamīleri (5) bāre-i ʿācizānemde lāmiʿü'l-envār ve meḥāsin-i elṭāf-ı Āṣafāneleri ḥaḳḳ-ı çākerānemde (6) şāyān u sezāvār buyurulmaḳ bābında.

(7) Cevāb-nāme

(8) Bu defʿa ber-muḳteżā-yı meʾmūriyyet Bolı'dan nühüft ve Ḳonya'yı teşrīf ile basṭ-ı bisāṭ-ı istirāḥat (9) buyurıldığını mübeyyin ve ṭaraf-ı çākerīye der-kār olan meḥāsin-i

---

[151] " Siz nereye yönelirseniz selametle sizi korurum; Allah her taraftan sizi gözetir."
[152] " Gönül dili, hâl dili (merâmı) konuşma dilinden daha iyi ifade eder."

teveccühāt-ı bende-perverīlerini mutażammın (10) irsāl buyurılan iltifāt-nāme-i sāmīleri enmele-pīrā-yı vürūd ve meʾāl-i mekārim-iştimāli (11) rehīn-i iẕʿān-ı çāker-i ḫulūṣ-nümūdları olmuşdur sencīde-i güher-i girān-behāya göre mevżiʿ-i (12) ḳarż-ı nigīn ile mevḳiʿ-i maḥfaẓa-i güzīn min-ciheti'l-iʿtibār müsāvī vü seyyān olmaḳ ḳażiyyesi (13) nām-zed-i ḥāl ü şān-ı maʿālī-ʿünvān-ı veliyyü'n-niʿamīleri oldığından başḳa vāḳıf-ı mezāyā-yı (14) imkān ve ʿārif-i şuʿūnāt-ı ekvān olan ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı ḥaḳāʾiḳ-şināsīleri (15) her ḥālde vuḳūf-ı daḳāyıḳ u ḥükm-i Sübḥāniyye ve müṭālaʿa-i mezāyā-yı muḳadderāt-ı İlāhiyye ile [79a] (1) ḳuyūd-ı çūn u çerādan tefrīʿ-i bāl ve belki ṣaḥīfe-i merāyā-yı celālde çeşm-i cihān-bīn-i (2) rıżā vü imtis̱āl ile temāşā-yı tims̱āl-i cemāl buyuracaḳları bī-şekk ü iştibāh ve bu (3) maʿnāya feyż-āşnā-yı ḥażret-i Celālü'd-dīn-i Rūmī aʿdel-i güvāh olmaḳdan nāşī (4) ṭaraf-ı çākerānemden maʿraż-ı tesliyetde īrād-ı kelāma mübāderet ḥadd ü miḳdār-ı kemterānemden (5) bīrūn idügi rehīn-i bedāhet oldığına bināʾen bu bābda benān-ı ādāb-ı ʿubūdiyyet dehān-ı (6) ḳalem-i ʿāciz-raḳam-ı ḍarāʿata mühr-zen-i sükūt olaraḳ duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devlet ü iclālleri (7) tekrār ile tezyīn-i ṣaḥāyif-i rıḳḳıyyet ḳılınmış olmaġıla mücerred istibḳā-yı teveccühāt-ı ʿaliyye-i veliyyü'n-niʿamīleri (8) siyāḳında ʿarīża-i çākerānem terḳīm ü taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı kimyā-vesīmleri ḳılınmışdır.

(9) Eḥibbādan Bir Ẕāta

(10) Geh-vāre-i zīb-i şühūd olan maḫdūm-ı saʿādet-melzūmlarınıñ tārīḫ-i mīlādı ṭaraf-ı ʿācizāneme (11) iḥāle vü tefvīż buyurulmuş olup ġavvāṣ-ı endīşe vesāṭatıyla her ne ḳadar leʾālī-yi (12) tārīḫ ber-āverde-i sāḥil-i ẓuhūr olmuş ise cümlesi mis̱ḳāl ü maḳṣūddan ziyāde (13) vāḳıʿ olmaġıla bu keyfiyyet dürr-i s̱emīn-i ṣıdḳ-ı imkān olan veled-i mükerremleriniñ ʿömr-i nāzenīni müzdād (14) olmasına delālet ider bir işāret olmaḳ üzre tefāʾül-i istibşār olunup (15) taʿmiye-i laṭīfe ile birisi intiḫāb ve ṣavb-ı vālālarına taḳdīme şitāb olmaġıla maʿaʾl-ḳuṣūr [79b] (1) s̱ebt-i cerīde-i ḳabūl buyurulup bundan böyle daḫı naẓm-ı Niẓāmī-mānend ve taḥrīr-i Ḥarīrī- (2) pesendlerinden bende-i bī-merāları maḥrūm buyurulmamaḳ müstercādır.

(3) Tebrīk-i Vezāret

(4) Hemīşe ṭurre-i ṭūġ-ı behcet-fürūġ-ı devlet ü iḳbālleri ġıbṭa-fermā-yı sünbüle-i gerdūn (5) ve ġurre-i rāyet-i saʿd-āyet-i ubbehet ü iclālleri cilve-baḫşā-yı merdümek-i ʿuyūn olmaḳ duʿāları (6) ber-dāşte-i dergāh-ı mülk-i bī-çūn ḳılındığı siyāḳında maʿrūż-ı çāker-i iḫlāṣ-meşḥūnlarıdır ki (7) gevher-ẕāt-ı behiyyü'ṣ-ṣıfātlarında kāʾin ve māye-i fıṭrat-ı aṣliyyelerinde müstekin olan (8) ḳuvve-i istīcāb u ehliyyet ve mūdiʿe-i istīhāl ü liyāḳat

muḳteżāsı üzre bu eyyām-ı (9) ferḫunde-encāmda ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde ḫurşīd-i ʿavāṭıf-ı ḥażret-i şehen-şāhī pertev- (10) efşān-ı birr ü ʿināyet olup rütbe-i vālā-yı vezāretle sancaḳları ʿuhde-i seniyyelerine (11) tevcīh ü iḥsān ve kevkeb-i derrī-yi iḳbālleri hem-kevkebe-i ferḳadān buyurulmaḳ ḥasebiyle ḳalem-i (12) ṣunʿ-ı ḳudretden ẓāhir olan bu nefs-i bedīʿ meserret-ḫāne-i derūn ve kāşāne-i (13) ḫulūṣ-maḳrūnımı māl-ā-māl zīb ü zīnet-i şādmānī vü ferḥat itmekle hem-vāre ḳalem (14) ü seyf-i devlet ü iḳbālleri bāʿiṡ-i tezāyüd-i niẓām-ı ʿālemiyān ve her ḥālde reʾy-i rezīn-i (15) iṣābet-ḳarīn ve tedbīr-i dil-peẕīr-i eṡer-i rehīnleri muvāfıḳ-ı taḳdīr-i Ḫālıḳ-ı kevn ü mekān **[80a]** (1) olmaḳ duʿāları edā vü tekrār olunup īfā-yı resm-i merʿī-yi tebrīk ü tehniyet żımnında (2) ʿarīża-i çākerānem terḳīmine mübāderetle ẕerīʿa-i ibrāz-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim olmuşdur.

(3) Ḫulūṣ-nāme

(4) Ẕevi'l-cūdi ve'l-mekārimi ve'l-fażli ve'l-minen ẕevi'l-mecdi ve'l-mefāḫiri ve'l-ʿiẕẕi ve'l-ʿalā ṣıfat-ı (5) kāşifeleri olan ẕāt-ı kāmkār-ı merāḥim-şiʿārları hem-vāre ʿavārıż-ı kevniyye ve ġavāmıż-ı (6) dehriyyeden emīn ve sāye-i hümā-vāyeleri āsāyiş-i dehende-i bendegān-ı dīrīn olmaḳ (7) daʿavātı taḳdīmiyle ʿarż-ı ḥāl-i faḳīrānemdir ki öteden berü dūdmān u ʿayānemiz nisbet-i (8) tāmme ve ḫuṣūṣiyyet-i müteselsile ile ḫānedān-ı refīʿü'ş-şānlarına müntesib ve be-taḫṣīṣü'l-ḫuṣūṣ (9) dāʿī-yi bī-riyāları cennet-mekān beg efendi pederleriniñ mıḳnāṭīs-i luṭf u nevāzişleriyle (10) şeref-civār-ı iltifātlarına müncezib olup perverde-i niʿam-ı cūd u iḥsān ve müstaġraḳ-ı (11) himem ve riʿāyet-i bī-pāyānları oldıġımdan "Fe lā ʿaybe fīhim ġayra enne ḍuyūfehum / (12) Tulāmu bi-nisyāni'l-aḥibbāi ve'l-vaṭan"[153] medlūli üzre tārik-i endīşe-i dār u diyār (13) ve ferāḥ-ı şikende-i ekdār u rūzgār olaraḳ dāʾire-i zāhirelerine maḥsūbiyyet-i cihet-i (14) maʿāş ve ser-māye-i intiʿāşımız oldıġı cümle ʿiẕẕetde nümāyān ve müşārün ileyhiñ **[80b]** (1) intiḳāli cihetiyle reʾsü'l-māl-i āmāl-i ʿācizānem rübūde-i eyādī-yi ḥırmān olup (2) her ne ḳadar ḥużūr-ı Āṣafānelerinden mehcūr isem daḫı ṭaraf-ı müstecmiʿü'ş-şereflerine der-kār (3) olan ser-rişte-i nezdīkī-yi iḫtiṣāṣım pīçīde-i engüşt-i emānet ve dūrī-yi menzil-i (4) pertev-i mihr-i ʿālem-ārāya ḥāciz ü ḥāʾil olmayup belki teʾṡīrde eblaġ oldıġı muṭābıḳ-ı (5) uṣūl-i ḥikmet olmaḳdan nāşī ẕāt-ı sāmīleri senede bir kerre olsun iẓhār-ı rūy-ı (6) iltifāt buyurmaları levāzım-ı seciyye-i rażiyye-i asdiḳā-nevāzīlerinden iken tevālī-yi

---

153 " Onların bir kusuru yok; ancak onların konukları dostlarını ve vatanlarını unutmaları sebebiyle ayıplanır, kınanır."

mevāniʿ (7) ü meşāġil-i lemeʿān-ı ʿāṭıfet ü ʿināyetlerine seḥāb-ı ḥāʾil olmuş oldıġını iẕʿān (8) ile bir gün olur tenvīr-i çeşm-i intiẓār buyururlar ümmīd ü emniyyesiyle ʿumūmī ve ḫuṣūṣī edʿiye-i (9) ḫānedān-ı ʿālīlerine müdāvim ve ḥālen ve ḳālen midḥat u taḥiyyet-i ḫıdīvlerine mülāzım oldıġım (10) āzāde-i ḳayd u tafṣīl olmaġıla ḥamden lillāhi teʿalā̱ ser-i saʿd-efser-i ḳadr u şān-ı vālāları (11) felek-sūde ve bi'l-cümle bendegān-ı mevrūs̱ları ẓıll-i ẓalīl-i kerīmānelerinde āsūde olup (12) żamīr-i ẕāt-ı Bermekiyāneleri "Sicāl-i birr ü nevāl ve'y ez-basīṭ-ı zemīn / Bisāṭ-ı Ḥātem-i (13) Ṭayy sāḫt ṭayy ke-ṭayyi's-sicilli"[154] żamīrine merciʿ-i aḥrā ve āb u tāb-ı mekārimkārīleriyle pençe-i (14) tuḫm-efser-i dükkān-ı beyābān-ı ıżṭırābıñ dāne-i āmānī vü āmālleri pezīrefte-i sünbüle-i (15) neşv ü nemā oldıġı meşhūd u nīm-nigāh-ı ʿāṭıfetlerinden hezār ʿuḳde-i müşkil-i ḥall ve yek-ḥarf-i (16) ʿināyetleri beyān-ı her-mücmel oldıġında şāʾibe-i iştibāh-ı nā-būd oldıġından endīşe-i [81a] (1) taḥaḳḳuḳ-ı vuḳūʿ-ı mekārimleri ġalebesi iẓhār-ı recā vü ilticāya iḳdār itmekle deʾb-i ḳadīm-i (2) ḫulūṣverān üzre is̱bāt-ı vücūd-ı ʿubūdiyyet żımnında refʿ-i rāfiʿa-i ḍarāʿat ve taḥrīḳ-i (3) zer-ḥalḳa-i bāb-ı ʿināyetlerine ḥavāle-i dest-i ḫuṣūṣiyyet ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şeref- (4) ü'l-vuṣūl dāʿīleri ḫānegī-yi ḳadīmleri oldıġıma bināʾen şikenc-i ṭurra-i şeb-reng-i ümmīdim (5) şāne-zede-i sitāre-i ṣubḥ-ı ʿāṭıfetleri buyurularaḳ ḫātim-i ḫuṣūṣiyyet-i kāmilem şān (6) u ubbehet-i ḥātimāneleriyle taṭbīḳ ve taṣavvur-ı müteḫayyile-i ʿācizānem rehīn-i mertebe-i taṣdīḳ buyurulmaḳ (7) bābında.

(8) Tebrīk-i ʿĪd Cevābı

(9) Cenāb-ı şīrāze-bend-i icrā-yı eyyām ve temeyyüz-baḫş-ı fuṣūl ü aḥḳām tenezzehet ẕātühu'l-aḳdesi (10) ʿan-derki'l-efhām ḥażretleri faṣlü'l-ḫiṭāb-ı nüsḫa-i mekārim ve kelime-i tāmme-i mecmūʿa-i merāḥim (11) olan vücūd-ı bih-būd-ı bāhirü's-suʿūd-ı veliyyü'n-niʿamīlerin mesned-i meşüyyed-i devlet ü iḳbālde müstedām (12) ve ẓıll-i ẓalīl-i Hümā-ʿadīl-i Āṣafānelerin mebsūṭ-ı ġayr-ı mefārıḳ-ı enām eylemek daʿavātı teʾdiye (13) vü itmām kılındıġı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i müstehāmlarıdır ki muḳteżā-yı meḥāsin-i fāʾiḳa-i derūn-perverī (14) ve mübteġā-yı menāḳıb-ı rāʾiḳa-i kerem-güsterī üzre bu defʿa tehniyet-i ʿīd-i saʿīdi müşʿir (15) ve kemāl-i teveccühāt-ı ʿaliyyelerini mübeşşir ʿayn-ı ʿināyet ü maḥż-ı mürüvvet olan şerefe-i seniyye-i [81b] (1) müşīrīleri beşāret-nümā-yı vürūd ve bāṣıra-pīrā-yı çāker-i ḫulūṣ-nümūd olup elfāẓ-ı (2) dil-ārā ve süṭūr-ı bedīʿatü'l-inşāsında müstetir olan meʿānī-yi laṭīfe-i nevāziş- (3) nümūn

---

[154] " …ke-ṭayyi's-sicilli" " Yazılı kağıtların tamamını dürer gibi." Enbiyâ 104.
" Yeryüzünün ihsan ettiği sayısız nimetler, Hâtem'in sofrasından kağıt tomarları dürüldüğü gibi dürülmüştür."

meżāmīn-i münīfe-i iltifāt-meşḥūn be-ḳadr-i elṭāfetihi ḳarīn-i iẕʿān-ı bendegānem (4) olmaġıla çāker-i müstedīmleri fī'l-aṣl Mişkātü'l-Envār-ı icāde vü iḥsān ve Mülteḳa' (5) l-Ebḥūr-ı mekārim-i bī-pāyānlarından iḳtibās-ı lemʿa-i ʿāṭıfet ve istifāża-i reşḥa-i (6) ʿināyet ile fetīle-ferūz-ı mıṣbāḥ-ı mübāhāt ve sīr-āb-sāz-ı ravża-i ḥācāt olan (7) bendegān-ı riyā āzādegān-ı veliyyü'n-niʿamīlerinden oldıġıma mebnī vesāʾil-i ʿarż-ı ʿubūdiyyet (8) olan mevāsim ü ezmine tehniyetleriyle peyveste-i merkez-i ṣıdḳ u ḫulūṣda pā-ber-cā-yı (9) istiḳrār oldıġımı gāh u bī-gāh ḫāk-pāy-ı ʿālīlerine inhā ve beyān-ı rāṭibe-i ʿuhde-i bendegānem (10) oldıġı ẓāhir ü ʿayān iken "Talṭīfü'l-ḫuddām min-şiyemi'l-kirām"[155] mażmūnı teʾkīden (11) bu vechile sünūḥ iden muʿamele-i cemīle-i teḳaddümāne ve mücāmele-i cezīle-i tevāżuʿāneleri (12) ebr-i feyż-i ekin-i bālā-mekīniñ ḫas u ḫāşāke teraşşuḥ u tenezzülüne mes̱īl ve ṭaraf-ı bendegāneme (13) der-kār olan mezīd-i teveccüh-i sāmīlerine aḳvā-yı delīl olmaḳdan nāş̱ī idrāk-i (14) tekerrür-i ʿīd ile farṭ-ı sürūr-ı cāvidānī ve ġalebe-i inşirāḥ u kām-rānī sāḥa-i derūn-ı (15) iḫlāṣ-maḳrūn-ı çākerānemi istīʿāb itmekle cenāb-ı Ḥaḳ ʿömr ü devlet ü iclāllerin ānen-(16) fe-ānen müzdād ve müteʿāḳıbü'l-ḳudūm olan ʿīd-i şerīf-i Aḍḥāya ḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde müstelzim-i **[82a]** (1) envāʿ-ı meyāmin ü esʿād eyleye āmīn evvel ü āḫir ṣavb-ı sāmīlerinden müşāhid (2) oldıġım mekārim-i seniyye ḳadr-i ʿācizānemden ber-ter olmaḳ mülābesesiyle her ne ḳadar (3) ıṭrā-yı meḥāmid-i naḳiye-i destūrīleriyle zebān-pīrā olsam daḫı "Ve inne ḳamīṣan (4) ḫayṭun min-nesci tisʿatin / Ve ʿışrīne ḥarfen ʿan meʿālike ḳāṣırun"[156] mefhūmı (5) üzre istīfā-yı taḥiyyet ü s̱enā vü teşekkür-i elṭāf-ı vālāları bīrūn-ı pīrāmūn-ı (6) iḳtidār oldıġını īḳān ile nuḫbe-i evḳāt u aḥyānım duʿā-yı ʿömr ü devlet ve edā-yı (7) ḫıdmet-i müstevcibü'l-mefḫaret-i dāverānelerine mevḳūf u maḥṣūr ḳılınmaġıla mücerred [i]fāde-i ḥāl (8) ve istibḳā-yı taʿaṭṭufāt-ı yümn-iştimālleri siyāḳında ʿarīża-i bendegānem taḳdīmine ibtidār (9) ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl.

(10) Ke-ẕālik Tebrīk Cevābı

(11) Cenāb-ı niẓām-āferīn-i dühūr u şühūr ve merātib-baḫşā-yı buṭūn u ẓuhūr teḳaddese (12) ẕātühū ʿan-iḥāṭati'ş-şuʿūr ḥażretleri bedrü'l-büdūr-ı āsmān-ı devlet ve dürretü't-(13) tāc-ı hāme-i ubbehet olan ẕāt-ı mekārim-simāt-ı bī-müdānīlerin hem-vāre mesānid-i celīle-i (14) ʿāfiyet ü iḳbālde pertev-endāz-ı şeref-ḥuẓūr ve ārā-yı bülend-i Felāṭūn-

---

[155] " Hizmetlilere lütuf, cömertlerin hasletinden, özelliğindendir."

[156] " Bir gömlek dokuz (dirhem) iplikten oluşabildiği halde yirmi harf onun anlamlarını ifade etmekte yetersiz kalır."

pesend-i (15) Āṣafānelerin vāsıṭatü'l-emn-i bilād u s̱uġūr eylemek daʿavātı mesṭūr-ı ṣaḥīfe-i ḥüsn-i edā [82b] (1) ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ẖulūṣ-mevfūrlarıdır ki bende-i müstedīmleri āstān-ı (2) raṣīnü'l-erkān-ı veliyyü'n-niʿamīlerine tereddüd ü maḥsūbiyyet ile mübāhī ve ẖᵛān-ı iḥsān-ı (3) kerīmānelerinden nāʾil-i nevāl-i nā-mütenāhī oldığım ecilden ḥulūl-i mevāsim ü fuṣūl (4) ve ḳudūm-ı aʿyād-ı behcet-şümūl tebrīkātını ẕerīʿa ittiẖāẕ iderek aralıḳ aralıḳ (5) īfā-yı resm-i dīrīn-i ʿubūdiyyet ve istibḳā-yı teveccüḥ-i ʿālīlerine müs̱āberet ehemm-i veẓāyif-i (6) bendegānem oldığı bedīdār ve dāʾire-i meʾmūriyyetim olan tezāḥüm-i eşġāl-i ḥaylūliyyetiyle (7) bir müddetden berü taḳdīm-i resāʾilde ḳuṣūr-ı çākerānem vuḳūʿı der-kār ise de duʿā-yı (8) imtidād-ı eyyām-ı ʿömr ü devletleri muḳaddime-i evrād-ı şeb ü esḥār ḳılınmaḳda iken "ʿĀdāt (9) u's-sādāt sādātu'l-ʿādāt"[157] medlūlince meḥāsin-i fāʾiḳa-i bende-nevāzī (10) ve mekārim-i aẖlāḳ-ı ẖāṭır-sāzīlerinden mütereşşiḥ olmaḳ üzre edhem-i ẖāme-i luṭf (11) u iḥsānlarına mıżmār-ı sebḳ-i teḳaddümde iẓhār-ı ruẖṣāt-ı cevelān ile ibrāz-ı teveccüh-i (12) münīf ve tebrīk ü tesʿīd-i ʿīd-i şerīf siyāḳında firistāde-i sū-yı beḳā-cū-yı (13) ḳadīmleri buyurılan mülaṭṭafa-i veliyyü'n-naʿmāneleri resīde-i dest-i bendegānem olup (14) bādī-yi emrde vāsıṭa-i lāmise ile dil-i ẖulūṣ-ı mevʾil-i çākerānem kesb-i ihtizāz (15) u mesār ve fetḥ ü müṭālaʿasına ibtidār birle ferāʾid-i elfāẓ-ı bedīʿası keşīde-i rişte-i [83a] (1) enẓār oldıḳda her kelime-i nūşīn ve her fıḳra-i dil-nişīni mānend-i ġıdā-yı rūḥ (2) mūris̱-i feyż u fütūḥ olmaġıla bu vechile ḥayyiz-i liyāḳatımdan efzūnter-i sünūḥ iden (3) nevāziş ü iltifāt-ı kerīmāneleri bende-i şermendeleri ez-ser-i nev dāẖil-i ribḳa-i (4) memlūkiyyet ve ġarḳ-ı ġarīḳ-i memnūniyyet ü mufāẖaret itmekle cenāb-ı Vāhibü'l-luṭfi ve'l-minen (5) ʿömr ü devlet-i veliyyü'n-niʿamīlerin ānen-fe-ānen müzdād idüp idrāki taḳarrüb iden ʿīd-i (6) şerīf-i Aḍḥāyı ḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde mübārek ü müteyemmen eylemek daʿavātı teẕkār u tekrār ḳılındığı (7) beyānıyla teşekkür-i ʿināyet-i ʿaliyyeleri siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i kemterānem terḳīmine ictisār ḳılınmışdır (8) inşāʾallāhu teʿālā̠ ledā̠-şerefü'l-vuṣūl bundan böyle daẖı.

(9) Tebrīk-i ʿĪd Cevābı

(10) Cenāb-ı āferīnende-i menāzil-i ehille-i aʿyād ve zībāyişde-i ṭabaḳāt-ı "sebʿun şidādun"[158] teʿālā̠ (11) şāne iḥsānehu ʿan-vaṣmeti't-taʿdād ḥażretleri ʿālī-güher-i ẖizāne-i īcād ve maġbūṭ-ı (12) kāffe-i eʿālī vü emcād olan ẕāt-ı s̱āḳıb-ṣıfāt-ı Āṣafānelerin

[157] "Efendilerin âdetleri, âdetlerin efendisidir."
[158] " (…) yedi kıtlık yılı (…)" Yusuf 48.

mesned-i müşeyyed-i (13) devlet ü iḳbāl ve müttekā-yı muʿallā-yı mecd ü iclāle şeref-baḫş-ı istibdād ve ās̱ār-ı seyf (14) ü ḳalem-i maʿdelet-tevʾem-i dāverānelerin sāyebān-ı bilād u ʿibād eylemek daʿavātı (15) taḳdīm ü īrād ḳılındıġı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ḫulūṣ-müzdādlarıdır ki bende-i mūr- **[83b]** (1) miḳdārları mevāʾid-i celīletü'l-fevāʾid-i nevāziş ü ʿāṭıfetleriyle perverde ve dıraḫt-ı (2) meʾārib ü āmālim terbiyetkārī-yi elṭāf-ı vesīʿatü'l-eṭrāf-ı kerīmāneleriyle ber-āverde (3) olmaḳ cihetiyle bendegī-yi bāb-ı merāḥim-meʾāb-ı ḫıdīvvāneleri dest-māye-i mübāhātım ve teveccüḥ ü iltifāt-ı (4) veliyyü'n-niʿamīleri revnaḳ-ı ruḫsāre-i evḳātım olup istiṭrāḳ-ı māh u sāl ve muḳdem-i ʿīd-i (5) saʿīd-iştimāl tebrīki vesāʾiliyile riḳḳat-i vaḳt edā-yı lāzime-i şükr-i niʿmet ve īfā-yı (6) merāḥim-i ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyet itmek müterettib-i ʿuhde-i kemterānem oldıġı "El-ḳażāyā (7) ḳıyāsātuhā maʿahā"[159] ḳabīlinden ise de iḳtiżā-yı meʾmūriyyet-i ʿācizānem olan (8) tevālī-yi vefret-i meşāġil bu emniyyeniñ ḥuṣūline ḥāciz ü ḥāʾil olmaḳ ḥasebiyle ḫuṣūṣ-ı (9) taḳdīm-i resāʾilde vuḳūʿ bulan ḳuṣūr-ı żarūrī-yi mülāzemet duʿā-yı devām-ı ʿömr (10) ü devletleriyle telāfī olunmaḳda iken "Nevāziş bende-i nā-çīze şān-ı ehl-i himmetdir" (11) medlūlince bu defʿa teʾkīd-i teveccühāt-ı ʿaliyyelerini mübeyyin ve tebrīk-i ʿīd-i şerīfi mutażammın irsāl (12) buyurılan iltifāt-nāme-i sāmīleri taʿrīfāt-ı teḳaddümāt-ı ḫamseyi ḥāvī (13) olaraḳ pertev-baḫş-ı vürūd ve bāṣıra-zīb-i şühūd olduḳda ʿibārāt-ı (14) mekārim-istiʿārātı mümās̱il-i fevākih-i cinān ve meʿānī-yi maʿālī-mebānīsi ʿayn-ı Selsebīlden (15) nişān olmaḳdan nāşī ẕāʾiḳa-i cān u cenāna vāṣıl u ḥāṣıl olan leẕāʾiẕ-i (16) bedīʿa-i cāvidānī nümūne-nümā-yı ġıdā-yı ruḥānī olup nāʾil oldıġım selvet-i **[84a]** (1) sürūr u ferḥat u ḥubūr ḥavāṣıl-ı süṭūr u erḳāmdan dūr-ā-dūr olmaġıla (2) "Hemīşe tā buved ās̱ār-ı münşiyān-ı kelām / Be-nām-ı nāmi-yi erbāb-ı mekremet menşūr / (3) Müʾes̱s̱ir-i hemegī münteşir be-nām-ı tu bād / Çi der-emākin-i ġayb ü çi der-maḳām-ı ḥużūr"[160] (4) manẓūme-i taḥiyyet-i mefādı bā-vücūd-ı ʿāfiyet ü iclāl niçe aʿyād-ı şeref-muʿtādı idrāk-i (5) Āṣafāneleri müyesser ü meşhūd olmaḳ tażarruʿātıyla müstezād ḳılınmışdır muḳteżā-yı ʿubūdiyyetim (6) üzre ṭaraf-ı kemterāneme ʿāʾid olan ḫidemāt-ı seniyye-i Āṣafānelerinde ḳuṣūr u fütūr-ı (7) bendegānem olmayup şerāʾiṭ-i rıḳḳıyyeti icrāya sāʾī oldıġım ʿiẕẕ-i sāmīlerinde muḥtāc-ı güvāh olmamaġıla (8) istibḳā-yı teveccühāt-ı ʿaliyye ve teşekkür-i sāniḥāt-ı behiyyeleri żımnında ʿarīża-i çākerānem taḳdīmine (9) mübāderet ḳılındıġı muḥāṭ-ı ʿilm.

---

[159] " Hâdiseler, olaylar örnekleriyle beraber olduklarına göre…"

[160] " Kelam münşilerinin eserleri her zaman cömertliğiylemeşhur zatların namı gibi namdar olsun. Hepsinin tesiri bir namla meşhur olsun, yayılsın. İster gayb mekanlarında ister huzur makamlarında…"

(10) Ke-ẕālik Tebrīk-i ʿĪd Cevābı

(11) Cenāb-ı neẓāret-baḫşā-yı ṭalʿat-ı ʿīd-i saʿīd ve nesaḳsāz-ı meṭāliʿ-i neyyir-i Nāhīd teʿālā (12) şānehu ʿani't-taʿrīfi ve't-taḥdīd ḥażretleri ḥāʾiz-i rehīne-i feyż-mezīd Mālik-i (13) niṣāb-ı ḫalḳ-ı Ḥamīd olan ẕāt-ı Āṣaf-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerin erīke-i bülend-maḳām-ı (14) fermān-fermāy ve müttekā-yı sipihr-irtisām-ı ḥācet-revāyīde kām-yāb-ı ḥużūr-ı medd-i medīd (15) ve eşiʿʿa-i aḳmār-ı mecd ü iclāllerin reşk-āver-i levāmiʿ-i ḳarż-ı ḫurşīd eylemek **[84b]** (1) daʿavātı teʾdiyesi żamāyim-i ḫulūṣ-ı ṭaviyyet ile temhīd ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i aḥḳar-ı ʿubeyd (2) leridir ki çāker-i kemīneleri öteden berü revātib-i celīlü'l-merātib-i cūd u iḥsānlarından vāyedār-ı (3) iġtinām ve selsāl-i dil-cū-yı luṭf u ʿāṭıfet-i bī-pāyānlarıyla şīrīn-kām olan bendegān-ı (4) müstehāmlarından oldığım ecilden ḳılāde-i ʿubūdiyyet ü iḫlāṣları pīrāye-i gerden-i iftiḫār (5) ve farṭ-ı rıḳḳıyyet ü iḫtiṣāṣları zīver-i gūş-ı iʿtibārım olaraḳ teceddüd-i şühūr u dühūr (6) ve ḳudūm-ı aʿyād-ı bāhirü's-sürūr tehniyeti vesāʾiliyile nev-be-nev şerḥ-i mütūn-ı ḫulūṣ-ı ḳadīm ve taḥşiye-i (7) ʿibārāt-ı teceddüd-i ṣamīm mebāḥis̱ine diḳḳat müteḥattim-i ẕimmet-i bendegānem oldığı ḳarīn-i bedāhet (8) ise daḫı ḳażiyye-i lüzūmiyye-i ḫıdmet-i ʿācizānem olan kār [u] bār-ı meʾmūriyyet ile müstevʿib- (9) ü'l-evḳāt oldığımdan taḳdīm-i maʿrūżāt ḫuṣūṣında żarūriyyü'l-vuḳūʿ olan (10) taḳṣīr-i bendegānem maʿẕereti nezd-i maʿālī-vefd-i kirāmīlerinde şāyān-ı mevḳiʿ-i ḳabūl buyurulmaḳ (11) ümmīd ü emniyyesiyle bi'l-ġudüvvi ve'l-āṣāl dürūd-ı icābet-nümūd-ı beḳā-yı vücūd-ı veliyyü'n-niʿamīleri (12) nigāşte-i mehārıḳ-ı aḫsen-i aʿmāl ḳılınmaḳda iken bu defʿa tebrīk-i ʿīd-i şerīf ẕerīʿasıyla (13) is̱bāt-ı melekāt-ı bende-perverī ve ibrāz-ı secāyā-yı behāyā-yı ʿināyet-güsterīleri żımnında irsāline (14) tevāżuʿ buyurulmuş olan nevāziş-nāme-i mekārim-ʿalāmeleri "el-fażlu'l-muteḳaddim" nüktesini (15) gūyā olaraḳ rāḥa-pīrā-yı taʿẓīm ü tevḳīr ve küḥlü'l-cevāhir-i ḥurūf-ı maʿālī-ẓurūfıyla dīde-i **[85a]** (1) ʿubūdiyyetim ḳarīr oldıḳda bu vechile nām-ı ʿācizānemi vāyedār-ı şeref-i tez̠kār ve ḥadd (2) u miḳdār-ı kemterānemden bīrūn-ı muḫāṭabāt-ı ʿulyā ve talṭīfāt-ı vālālarına sezāvār buyurulmaları (3) "Ḫāşāk nīz ber-dil-i deryā güẕer kuned"[161] medlūlince mā-ṣadaḳ ve kemāl-i teveccühāt-ı (4) ẕerre-nevāzīlerinden müştaḳḳ oldığından başḳa ḥarekāt-ı giyāh-ı zemīn mevḳūf-ı ifāża-i (5) āsmānī oldığı muḳarrer olmaḳdan nāşī sāniḥāt-ı sebḳ u teḳaddüm-i veliyyü'n-naʿmāneleri (6) muvāfıḳ-ı ḳānūn-ı ḥikmet olmaġıla şāḫsār-ı emel ü ümmīdim bir gūne ser-sebz-i nażāret ü ṭarāvet (7) ve sāḥa-i ḳalb-i ʿācizānem bir mertebe şükūfezār-ı ibtihāc u meserret olmuşdur ki (8) ḥālāt-ı mez̠kūre umūr-ı ẕevḳıyyeden olmaḳ cihetiyle ḳalem-i

---

[161] " Çer çöp de deniz üzerinde yüzer."

zebān ve zebān-ı ḳalem ile īżāḥ u beyānı (9) maḳūle-i lā-yümkin olmaġın cenāb-ı Ḥaḳ eyyām-ı ʿömr ü devletleriniñ her ān ġayr-ı müteḳāsimesini maḳrūn-ı (10) envāʿ-ı feyż ü ṣafā ve müteʿāḳıben idrāki müyesser olan ʿīd-i saʿīd-i Aḍḥāyı ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı (11) ʿālīlerinde müstetbiʿ-i meyāmin-i bī-inhā eylemek daʿavātı mübārek-bādī-yi ibḳā-yı menāṣıb-ı (12) sāmīleriyle teẕyīl ḳılındıġı beyānı vesīle-i ʿarż-ı ʿubūdiyyetim olmuşdur.

(13) Tebrīk-i Ramażān Cevābı

(14) Ẕāt-ı sāmī-simāt-ı veliyyü'n-niʿamī ve cenāb-ı mekārim-meʾāb-ı ḫıdīvvīleri hem-vāre mesned- (15) ārā-yı devlet ü iḳbāl-i ebedī ve sāḥa-pīrā-yı ubbehet ü iclāl-i sermedī olmaḳ **[85b]** (1) duʿāları zīver-i nāṭıḳa-i tekrār ḳılındıġı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿabd-i bī-miḳdārlarıdır ki (2) nüsḫa-i nefīse-i ẕāt-ı celīlü'l-menḳabetleri celāʾil-i mesāʾil-i luṭf u ʿāṭıfet ve cezāʾil-i (3) mebāḥiṡ-i cūd u reʾfet ile müʾellef ü meşḥūn olmaḳdan nāşī bu defʿa tehniyet-i Ramażān-ı (4) şerīf ẕerīʿasıyla ibrāz-ı şīme-i ẕerre-perverī ve iṡbāt-ı meleke-i mekārim-güsterīleri żımnında (5) irsāline tevāżuʿ buyurılan taḥrīrāt-ı şīrīn-ʿibārāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri ḥalāvet-sāz-ı (6) ẕāʾiḳa-i vuṣūl ve māʾu'l-ḥayāt-ı meʿānī-yi maʿālī-iḥtivāsı mecrā-yı iẕʿān u ıṭlāʿa (7) mevṣūl olup kemterīn bende-i müstehāmları ḫuṭūr-ı ḫāṭır-ı ʿālīlerine bāyeste ve tebrīk-i (8) sāl ü şühūra şāyeste olmadıġım bedīdār iken "Tefaḳḳadü's-sādāt ḫuddāmihim / (9) Mekremetihi lā-tenḳuṣṣü's-sūd dā"[162] mażmūn-ı nevāziş-maḳrūnı üzre bu vechile (10) nām-ı ʿacz-irtisām-ı bendegānemi vāyemend-i ʿizz ü şeref-i teẕkār ve mertebe-i liyāḳat (11) u istiḥḳāḳımdan efzūn muḫāṭabāt-ı ʿaliyye ve talṭīfāt-ı seniyyelerine sezāvār buyurmaları (12) āftāb-ı ʿālem-ārānıñ ḥażīż-i ḫāke tenezzülüne miṡāl ve kemāl-i teveccühāt-ı mufīżatü'l-berekāt-ı (13) Āṣafānelerine berāʿat-ı istihlāl olaraḳ iktibās olunan sürūr u ḥubūr-ı bendegānem (14) hem-yābe-i merātib-i iʿdād ve farḳ-ı mübāhāt u iftiḫārım resīde-i muḳaʿʿar-ı "sebʿun şidād"[163] olmaġıla (15) hemīşe leyletü'l-Ḳadr-i eyyām-ı devlet ü iḳbālleri ābisten-i envāʿ-ı feyż u ṣafā **[86a]** (1) ṣabāḥü'l-ʿīd-i aʿvām-ı ubbehet ü iclālleri nāṡir-i envār-ı ḫulūd u beḳā olmaḳ daʿavāt-ı (2) icābet-āyātı ḫāme-i zebān-ı ḍarāʿat-ı bī-intihā ile naḳş-ı ṣaḥīfe-i ḥüsn-i edā ḳılındıġı (3) beyānıyla teşekkür-i sünūḥāt-ı mekārim ü ʿāṭıfet ve teʾkīd-i revābıṭ-ı ḫulūṣ u rıḳḳıyyet (4) zemīninde ʿarż-ı ḥāl-i kemterānem terḳīmine ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı merāḥim-iktināh-ı muʿallāları (5) ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̲ ledā̲-şerefü'l-vuṣūl müteḥattim-i ẕimmet-i ḫuṣūṣiyyetim olan (6) lāzime-i şerāʾiṭ-i ʿubūdiyyeti

---

[162] " Efendilerin himetkârlarını kontrol etmesi soylu bir davranıştır; bu durum onların efendiliklerine halel getirmez."
[163] " (…) yedi kıtlık yılı (…)" Yusuf 48.

icrāda ḳuṣūr u fütūrum olmadığı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārāları (7) buyuruldukda emr ü fermān.

(8) Tebrīk-i Vezāret Żımnında Mektūb

(9) Ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı behiyyü'ṣ-ṣıfātlarında meẕkūr olan cevher-i girān-behā-yı istiḥḳāḳ (10) u ehliyyet ve māye-i mekārim-vāye-i istīhāl ü liyāḳat muḳteżāsı üzre ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı (11) ʿālīlerinde maḳdeme-i fāl-i iḳbāl ü es̱erden müʾes̱s̱ire-i dāll olur şān u iclāliñ (12) ẓuhūrı müteraḳḳıb u muntaẓır iken bu evān-ı saʿd-iḳtirānda ʿavāṭıf-ı ʿaliyye-i cenāb-ı şehryārī (13) ve ʿavārif-i seniyye-i ḥażret-i tācdārīden rütbe-i refīʿa-i vezāretle

sancaḳları ʿuhde-i (14) ʿaliyyelerine tevcīh ü iḥsān birle dürre-i ṣadef-i imkān olan ẕāt-ı maʿālī-nişānları (15) silk-i leʾāl-i vüzerā-yı ʿiẓāma idrāc ve nevāl-i birr ü ʿāṭıfet-i ḫusrevāneden **[86b]** (1) vāyemend-i niʿam buyurulmaları ḥasebiyle "Ve teḳāsemu'n-nāsu'l-meserrete beynehum / Ḳasemen (2) fe-kāne ecelluhum ḥaẓẓan ene"[164] medlūlince muḳteżā-yı iḫtiṣāṣ-ı bendegānem üzre sürūr (3) u ḥubūr-ı çākerānem resīde-i aḳṣa'l-ġāyāt olmaġıla cenāb-ı Ḫudāvend-i bī-çūn rütbe-i (4) celīlelerin mübārek ü mesʿūd eyleyüp kāffe-i umūr-ı meyāmin-mevfūrlarında Ḫıżr-ı tevfīḳ-ı Sübḥāniyyesin (5) reh-nümūn ve eyyām-ı ʿömr ü devletlerin rūz-efzūn eylemek duʿāları vird-i zebān-ı iḫlāṣ- (6) nişānım olaraḳ mücerred tebrīk ü tehniyet-i rütbe-i vālāları siyāḳında ʿarīża-i bendegānem (7) terḳīm ü taḳdīmine ibtidār ḳılındığı.

(8) Cevāb-nāme

(9) Hem-vāre ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri ḥāʾiz-i rehīne-i devlet ü iḳbāl ve fāʾiz-i (10) defīne-i ubbehet ü iclāl olmaḳ duʿāları teʾdiyesiyle maʿrūż-ı çāker-i iḫlāṣ- (11) iştimālleridir ki bu defʿa ḥaḳḳ-ı bendegānemde der-kār olan teveccühāt-ı behiyye-i mekārim- (12) kārī ve taʿaṭṭufāt-ı seniyye-i ʿināyet-şiʿārīlerini ḥāvī firistāde-i sū-yı bendegānem buyurılan (13) ʿināyet-nāme-i nāmī ve bir boġça hediyye-i sāmī enmele-pīrā-yı tevḳīr ü iḥtirām olup menşūr-ı (14) ṣaḥīfe-i beyān ḳılınan mürvārīd-i girān-ḳadr-i ḥüsn-i teveccüh-i Āṣafāneleri cilā-baḫşā-yı bāṣıra-i (15) iftihām ve mensūc-ı kārgāh-ı ʿināyet olan hediyye-i ʿaliyyeleri ārāyiş-i ṣandūḳa-i ḳabūl-i **[87a]** (1) ʿabd-i müstehām olmaġıla bu vechile icrā-yı resm-i mekārim-kārī vü ʿināyet-sāzī ve īfā-yı āyīn-i (2) mülāṭafat-şiʿārī vü bende-nevāzīye raġbet ü himmet-i destūrīleri kāse-i ḳalb ü ḳālıb-ı (3) ʿācizānemi leb-rīz-i zülāl-i sürūr ve ser-şār-ı māʾu'l-ḥayāt-ı ibtihāc u ḥubūr itmekle duʿāları (4) merfūʿ-ı bārgāh-ı cenāb-ı Ḥayy [u] Vedūd ḳılınmışdır ṣavb-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine olan kālā-yı (5) vālā-yı ʿubūdiyyetim zerrīn-tār-ı iḫtiṣāṣ ile

---

[164] " İnsanlar sevinci aralarında paylaştılar, hazzı, sevinci en fazla, en yüce olan ben oldum."

mücellā ve sündüs-i ṣıdḳ u iḫlāṣım nezd-i (6) ʿālīlerinde reng-i reyb ü iştibāhdan müberrā olmaġıla mebāḥis̱-i ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyeti (7) īcāz ile muṭlaḳā istibḳā-yı teveccühāt-ı seniyyeleri siyāḳında.

(8) Tebrīk-i Vezāret

(9) Muḥtedd-fıṭrat-ı nāmiye ve muḥfedd-ḫilḳat-i sāmiyelerinde ẕerīʿa olan şiʿār-ı istiḥḳāḳ (10) u liyāḳat ve ās̱ār-ı istīhāl ü ehliyyet ḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde ẓuhūr-ı envāʿ-ı şān u iclāle (11) berāʿat-ı istihlāl olmaḳdan nāşī irtifāʿ-ı kevkeb-i mecd ü iḳbāllerine raṣad-bīn-i (12) teraḳḳub u intiẓār iken bu ḫalāl-i meyāmin-iştimālde ʿavāṭıf-ı cemīle-i cenāb-ı ḫilāfet- (13) penāhī ve ʿavārıf-ı celīle-i ḥażret-i pād-şāhīden hem-rifʿat-ı bedr-i āsmān olan (14) rütbe-i vālā-yı vezāret ile sancaġı ʿuhde-i devletlerine tevcīh ü iḥsān (15) ve ol vechile ẕāt-ı maʿālī-simātları vāyemend-i birr ü ʿāṭıfet-i firāvān buyurulduḳlarına mebnī **[87b]** (1) ḥāṣıl olan sürūr u ḥubūr-ı ʿubeydānem güncīde-i ḥavāṣıl-ı aḳlām ve muḥāṭ-ı ẓurūf-ı (2) erḳām olmamaġıla cenāb-ı Ḥayy [u] Vedūd rütbe-i ʿālīlerin müteyemmen ü mesʿūd ve ṭınnāb-ı (3) ḫıyām-ı iḳbāllerin merbūt-ı evtād-ı ḫulūd eyleyüp kāffe-i umūr-ı ʿaliyye ve ḳāṭıbe-i ḫuṭūb-ı (4) seniyyelerinde tevfīḳāt-ı Sübḥāniyye ve teʾyīdāt-ı Ṣamedāniyyesin bedreḳa vü reh-nümūn ve aʿvām-ı (5) ʿömr ü devletlerin mütemādī vü efzūn eylemek duʿāları ḥüsn-i edā ḳılınaraḳ mübārek-bādī-yi rütbe-i (6) sāmīlerin īfā ve āyīn-i rıḳḳıyyet ü ʿubūdiyyeti icrā żımnında ʿarīża-i çākerānem terḳīm ü taḳdīm-i (7) ḫāk-pāy-ı mekārim-vesīmleri ḳılındıġı muḥāṭ.

(8) Tebrīk-i Rütbe-i Vezāret

(9) Māye-i fıṭrat-ı seniyyelerinde mevdūʿ ve gevher-i nihād-ı ʿaliyyelerinde mecmūʿ olan āb (10) u tāb-ı liyāḳat u istīhāl ḥaḳḳ-ı eḥaḳḳ-ı ʿālīlerinde sünūḥ-ı mecd ü ās̱āli müfżī ve ẓuhūr-ı (11) ubbehet ü iḳbāli müstedʿī olmaḳdan nāşī tebāşīr-i şān u iclālleri bürūzına (12) teṭalluʿ u intiẓār olunmaḳda iken bu evān-ı saʿd-iḳtirānda ʿavāṭıf-ı ʿaliyye-i cenāb-ı ẓıllullāhī (13) ve ʿavārıf-ı behiyye-i ḥażret-i şehen-şāhīden rütbe-i refīʿa-i vezāretle sancaġı ʿuhde-i (14) devletlerine tevcīh buyurulmuş olup ẕāt-ı vālāları ḥaḳḳında bu vechile mücellā-pīrā-yı ẓuhūr (15) olan ʿāṭıfet ü iḥsān-ı şāhāne ceyb-i ümmīdimi māl-ā-māl naḳdīne-i sürūr **[88a]** (1) u ḥubūr itmekle cenāb-ı Ḥaḳ ve Feyyāż-ı muṭlaḳ mübārek ü müteyemmen eyleyüp umūr-ı meyāmin- (2) mevfūrların yüsr ü sühūlete muvaffaḳ u maḳrūn ve ʿömr ü devlet ve ferr ü ubbehetlerin rūz- (3) efzūn eylemek daʿavātı żamīme-i evrād-ı zebān-ı ṣıdḳ-nişānım ḳılındıġı beyānıyla şerāʾiṭ-i (4) ʿubūdiyyetden maʿdūd olan merāsim-i tebrīk ü tehniyeti īfā siyāḳında ʿarīża-i çākerānem (5) terḳīmine ibtidār ḳılınmışdır.

(6) Cevāb-nāme

(7) Hem-vāre ẕāt-ı mekārim-āyāt-ı bī-müdānīleri müttekā-pīrā-yı devlet ü iḳbāl-i cāvidānī (8) ve mesned-ārā-yı ubbehet ü iclāl ü kām-rānī olmaḳ duʿāları merfūʿ-ı bārgāh-ı cenāb-ı (9) Rabbü'l-enām ḳılındığı siyāḳda ʿarīża-i ʿabd-i müstehāmlarıdır ki ḫaṣīṣa-i fıṭrat-ı selīme-i (10) veliyyü'n-niʿamīleri olan şīme-i kerīme-i bende-nevāzī ve seciyye-i rażıyye-i ḫāṭır-sāzīleri muḳteżāsı (11) üzre bu defʿa firistāde-i sū-yı çākerī buyurılan kerem-nāme-i müşgīn-ḫitāme-i (12) müşīrīleri ʿāṭır-sāy-ı rāḥa-i vürūd ve nefḥa-baḫşā-yı meşāmm-ı dil-i iḫlāṣ-nümūd olup (13) her kelīme-i bedīʿa-i tevāżuʿ-nümūnı bir nevʿ mażmūn cümle-i ʿubūdiyyetimi teʾkīd ve her muḳaddime-i (14) müselleme-i iltifāt-meşḥūnı bir gūne netīce-i ḍarāʿat u ibtihāli tevlīd itmekle pertev-efşān-ı (15) süṭūr-ı beyān olan gevher-bāre-i teveccühāt-ı ʿaliyye ve ferāʾid-i talaṭṭufāt-ı cemīleleri faṣṣ-ı **[88b]** (1) nigīn-i tebāhī ve viṣāḥü'ṣ-ṣadr-ı şāhid-i sürūr-ı nā-mütenāhī olaraḳ mülāzım (2) oldığım imtidād-ı eyyām-ı ʿömr ü devlet ve izdiyād-ı aʿvām-ı ferr ü ṣavlet-i veliyyü'n-niʿamīleri (3) daʿavātı tekrār-be-tekrār zīb-i zebān-ı iḫlāṣ-şiʿār ḳılınmağıla cenāb-ı celīlü'l-menāḳıb-ı dāverānelerine (4) maḫṣūṣ u müʾellef olan metn-i metīn-i ḫulūṣ-ṭaviyyet-i çākerānem meṭāliʿü'l-envār-ı (5) ʿilm-i ʿālīlerine rūşen ü hüveydā ve ʿibāret-i münşīyāne ile taḥşiye vü tavżīḥden ṣahīfe-pūş-ı (6) istiġnā olmaḳ mülābesesiyle mücerred istibḳā-yı meḥāsin-i teveccühāt-ı seniyyeleri ẕeylinde (7) ʿarīża-i bendegī terḳīm ve taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı ʿināyet-vesīmleri ḳılındığı.

(8) Şuḳḳa

(9) Ṭaraf-ı çākerāneme iʿṭā buyurılan hediyye-i seniyye-i Āṣafāneleri vārid olmağıla öteden berü (10) feyż-i naẓar-iksīr-i es̱er-i veliyyü'n-niʿamīleri ḫāk-i kem-ḳadr-i ʿubūdiyyetime ḫāṣṣıyyet-baḫş-ı iʿtibār (11) olaraḳ gencīne-i taʿaṭṭufāt-ı ʿaliyyelerinden vāyedār oldığım ʿaṭāyā-yı nevāziş (12) ü elṭāf-ı celīleniñ īfā-yı meḥmedet ü teşekküründe ʿacz ü ḳuṣūrum der-kār ve çākerleri (13) mücerred sebīketü'ẕ-ẕeheb-i iltifāt-ı ʿaliyyelerine dil-dāde ve nuḳre-i ṣıdḳ u ḫulūṣum naḳş-ı (14) ʿivāż u ġarażdan sāde oldığı dārü'l-ʿayār-ı nezd-i maʿālī-vefd-i ḫıdīvvānelerinde (15) bedīdār iken bu vechile daḫı is̱bāt-ı meleke-i mekārim-güsterī ve teẕyīl-i nüsḫa-i bende-perverīye **[89a]** (1) himmet ü ʿināyetleri kemāl-i teveccühāt-ı seniyyelerine dāll olmaḳdan nāşī ceyb-i ümmīd ü āmālim (2) naḳd-i nā-maʿdūd-ı sürūr u ḥubūr ile māl-ā-māl olup hediyye-i behiyye-i dāverāneleri (3) zīver-i hemyān-ı ḳabūl ve duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devletleri dergāh-ı aḥadiyyete mevṣūl (4) ḳılındığı.

(5) Bu Daẖı Cevāba Şuḳḳadır

(6) Bu defʿa ṭaraf-ı bendegāneme irsāl buyurulmuş olan hediyye-i seniyye-i veliyyü'n-niʿamīleri (7) vārid ü vāṣıl olmaġıla bende-i ḳadīmleri naḳdīne-i nevāziş ü iltifāt-ı vālālarıyıla (8) istirḳāḳ buyurılalıdan berü keffe-i kāffe-i emniyye vü āmālim sebīke-i mekārim ü elṭāf-ı (9) bī-ġāyeleriyle memlū olaraḳ nev-be-nev meşhūdım olan āṣār-ı tevecccühāt-ı fā'iż- (10) ü'l-berekāt-ı Āṣafāneleri ʿadd ü iḥsānlarından keff-i benān-ı ʿacz ile min-külli'l-vücūh (11) şermendeligim der-kār oldıġından dest-māye-i ānāt u evḳātım naẓm-ı edʿiye (12) vü eṡniye-i kerīmānelerine maṣrūf olmaḳda iken mücerred şemā'il-i fıṭriyye-i (13) Bermekiyāneleri iḳtiżāsı üzre bu cihetle daẖı sāniḥ-i yemīn-i ẓuhūr olan mevhibet (14) ü iḥsān-ı bende-perverīleri niʿmet-i ġayr-ı müteraḳḳıbe nevʿinden olaraḳ çākerlerin ḥā'iz-i **[89b]** (1) rehīne-i sürūr u şādmānī ve fā'iz-i defīne-i ḥubūr u kāmrānī ḳılınmaġıla deymūmiyyet-i eyyām-ı (2) ʿömr ü devletleri daʿavātı ʿilāvesiyle hediyye-i kerīmāneleri nihāde-i hemyān-ı ḳabūl (3) kılındıġı.

(4) Cevāb-nāme

(5) Ber-mūceb-i puṣula ṭaraf-ı çākerāneme irsāl buyurılan hediyye-i ʿaliyye-i kerīmāneleri (6) ārāyiş-i dest-i vürūd olmaġıla çāker-i kemīnelerinñ cenāb-ı maʿālī-menāḳıb-ı veliyy- (7) ü'n-niʿamīlerine bāfte-i kārgāh-ı ḳadem olan kāle-i zer-beft-i ʿubūdiyyetim tār u pūd-ı (8) nisbet ü iẖtiṣāṣ ile zīnet-ṭırāz-ı benddir ki kemāl-i imtiyāz olaraḳ ḥaḳḳ-ı bendegānemde (9) erzānī buyurılan kālā-yı muṭallā-yı teveccüh ü iltifāt-ı ẖıdīvvānelerinñ īfā-yı (10) sipās u meḥmedetinde ʿacz u ḳuṣūrum der-kār iken bu cihetle daẖı deffe-i ʿāṭıfetden (11) sāniḥ olan perend-i müzerkeş-tār mevhibet-i ḥātimāne ve tuḥāf-ı ġālī-behā-yı (12) ʿaṭıyye-i Bermekiyāneleri ḳāmet-i şāhid-i iẖlāṣımı bir ḳat daẖı tezyīn ü tevşīḥ (13) itmekle gāh revnaḳ-ı nāṣıye-i rifʿat ve gāh pīrāye-i dūş-ı meserret ḳılınaraḳ (14) tamġa-i ḳabūle sezā metāʿ-ı nev-naḳş-ı duʿā ve ḳumāş-ı gūn-ā-gūn-ı taḥiyyet ü ṡenā (15) ʿilāvesiyle zīver-i ṣandūḳa-i ḳabūl ḳılındıġı maʿlūm-ı mekārim-mülzem-i ẖıdīvvīleri buyuruldukda emr ü fermān.

[90a] (1) ʿUlemādan Bir Ẕāta Mektūb

(2) ḥażretleri meclis-i nefīs-i fażā'il-enīslerine yevāḳīt-i taḥiyyet ve teslīm-i ʿarż (3) u taḳdīminden ṣoñra nümūde-i ẖāliṣāne oldur ki ẕāt-ı üstādāneleriyle beynimizde ṡübūt- (4) yāfte-i süveydā-yı dil-i bī-ġıll olan ẖulūṣ u meveddet "Beynī ve beyneke fī'l-maḥabbeti (5) nisbetun / Mestūretü'l-aġrābi ve'l-aḥbābi"[165] medīḥasına mā-ṣadaḳ

[165] " Sevgide benimle senin aranda dostların (tanıdıkların) ve yabancıların bilmediği, tanımadığı bir nisbet vardır."

olması (6) cihetiyle rüsūm-ı ʿādiyye tekellüfünden āzāde ise de "Maẓāhir-i gül-i maʿnā ḥadāyıḳ-ı ṣuverest"[166] (7) medlūlince şāhid-i dil-peẕīr-i vidād-ı ṣamīmī libās-ı elfāẓ ile müteşekkil ve ʿiẕār-ı (8) dil-āvīz-i ḥubb-ı ḥaḳīḳī her āyine kisve-i ʿibārāt ile mütezemmil olageldigine mebnī varaḳ-pāre-i (9) meveddet-i mürüvvet-kārīlerine intiẓārımız teşne-lebān-ı bādiye-i miḥnetiñ mā-yı bārid-i ḫoş-güvāra (10) ḫᵛāhişinden ziyāde ise de mechūlümüz olan her ne sebebe mebnī ise ile'l-ān (11) dest-i ārzū ol ḥamāme-i vefā-ʿalāmeyi cüst [ü] cū üzre olmağıla "Ve küntü (12) eẓunnü'ş-şevḳa fi'l-buʿdi vaḥdehu / Velem edrī enne'ş-şevḳāfi'l-ḳurbi ve'l-buʿdi"[167] (13) feḥvāsı ḥasb-i ḥālimiz olaraḳ liḳā-yı vālālarına her ḥāl ü zemānda taḥassür ü iştiyāḳımız (14) yeksān ve nıṣf-ı muvāṣalatdan maʿdūd olan mürāsele-i merġūbeden ḥırmānla şevḳ (15) u ġarām-ı derūnumuz ṣad-çendān oldığını işʿār ve ḫāṭır-ı fāżılānelerin istifsār **[90b]** (1) żımnında işbu raḳīme-i muḫāleṣat irsāl olınmağıla bi-minne teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl (2) ruḫsāre-i muḫaddere-i iştiyāḳ u efkār muḳābele-i mücellā-yı ḳalb-i tābdārları (3) oldıḳda bu dil-suḫte-i firḳat ve ġamzede-i ġurbet olan muḫlişleri ḫāme-i (4) müşgīn-cāmelerinden reşḥa-yāb-ı tesliyet buyurulması eʿazz-ı mesʾūldür hemīşe dest-i (5) mevāniʿ-i mülākāt ez-dāmen ü girībān-ı ḥayāt dūr-bād bi'l-beniyyi ve ālihi'l-emcād.

(6) Cevāb-nāme

(7) Hem-vāre ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı mekārim-kārīleri zīb-efzā-yı mınaṣṣa-i ʿulyā-yı devlet (8) ü iḳbāl ve pīrāye-i mesned-i vālā-yı ubbehet ü iclāl olmaḳ duʿāları teʾdiyesiyle (9) maʿrūż-ı çāker-i iḫlāṣ-iştimālleridir ki tebrīk-i meʾmūriyyet-i ʿācizānemi ḥāvī bu defʿa (10) firistāde buyurılan nevāziş-nāme-i mekārim-ʿalāmeleri enāmil-zīb-i vürūd ve nūr-(11) āver-i merdümek-i şühūd olup sevād-ı elfāẓ-ı ʿāṭıfet-mefhūmı ebrū-yı cebhe-i (12) iḫlāṣ u iḫtiṣāṣım olaraḳ ḥāṣıl olan memnūniyyet ü ibtihāc-ı bendegānem (13) ḫāric-i dāʾire-i işʿār ve mülāzım oldığım ḫıdmet-i duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devletleri (14) s̱übūt-yāfte-i istīnāf u tekrār olmağıla mücerred ibrāz-ı memnūniyyet-i çākerānemi şāmil **[91a]** (1) ve istiḳrār-ı teveccühāt-ı veliyyü'n-niʿamīlerini müştemil ʿarīża-i çākerānem terḳīmine mübāderet (2) ḳılındığı.

---

[166] " Mana gülünün (çiçeğinin) ortada olan kısımları suretlerin bahçeleridir."

[167] " Şevkin, arzunun yakında ve uzakta olduğunu bilmeden önce (sadece) uzakta olduğunu sanıyordum."

(3) Ke-ẕālik

(4) Hem-vāre ẕāt-ı ubbehet-simāt-ı müşīrīleri revnaḳ-ṭırāz-ı dīvān-ı devlet ü iḳbāl ve zīnet- (5) sāz-ı müttekā-yı menzilet ü iclāl olmaḳ duʿāları taḳdīmiyle ʿarīża-i çāker-i şākirü'n-nevālleridir ki (6) tebrīk-i meʾmūriyyet-i bendegānemi mutażammın bu defʿa irsāl buyurılan ʿināyet-nāme-i nāmī-yi (7) veliyyü'n-niʿamīleri zīver-i enmele-i vürūd olup zülāl-i nevāziş ü ʿāṭıfetleri kālbüd-i (8) iḫtiṣāṣ-ı dīrīne ifāża-i ḥayāt-ı tāze ve gül-būy-ı ʿiltifāt u ʿināyetleri meşāmm-ı iḫtiṣāṣ-ı (9) pīşīneme ʿıṭr-sāz-ı ḳuvve-i bī-endāze olaraḳ ṣūret-nümā-yı ḥuṣūl olan mesrūriyyet (10) ü şādmānī-yi bendegānem ḥayṭa-i vaṣf u beyāndan bīrūn olmaġıla teşekkür-i elṭāf-ı dil- (11) nevāzīleriyle istibḳā-yı teveccühāt-ı fāʾiżü'l-berekāt-ı kerīmānelerini ḥāvī ʿarīża-i rıḳḳıyyet-i (12) feḥāvī terḳīmine ictisār ḳılındıġı.

(13) Ke-ẕālik

(14) Hem-vāre ẕāt-ı mekārim-ṣıfāt-ı Āṣafāneleri zībāyiş dehende-i sāḥa-i refīʿa-i [91b] (1) iḳbāl ü devlet ve ārāyiş baḫşende-i bāḥa-i münīfe-i mecd ü ubbehet olmaḳ daʿavātı zīver-i (2) ḥüsn-i edā ḳılındıġı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i ḫulūṣ-güsterleridir ki tebrīk-i meʾmūriyyet-i (3) bendegāneme dāʾir ve teʾkīd-i teveccühāt-ı ʿaliyyelerini mübeşşir baʿs̱ u tesyīr buyurulmuş olan kerem-nāme-i (4) veliyyü'n-niʿamīleri zīver-i eyādī-yi vuṣūl olup sevād-ı kelimāt-ı ʿināyet-āyātı sürme-i (5) çeşm-i ʿubūdiyyet ve beyāż-ı mā-beynü's-suṭūrı revnaḳ-ı cebhe-i ḫuṣūṣiyyet olaraḳ bu vechile (6) icrā-yı resm-i bende-nevāzīye himmet-i Āṣafānelerinden ḥuṣūle gelen sürūr u ḥubūr-ı bendegānem (7) ḳıyās u ems̱ileyi mütecāviz ve merātib-i ġāyātı ḥāʾiz olmaġıla temādī-yi eyyām-ı ʿömr ü devletleri (8) daʿavātı ʿan-ṣamīmi'l-bāl teẕkār u tekrār ḳılınmaḳda oldıġı beyānı vesīle-i ibrāz-ı (9) ʿubūdiyyetim olmuşdur.

(10) Tebrīk Cevābı

(11) Tehniyet-i meʾmūriyyet-i ʿācizānemi mutażammın ıṭāre buyurulan mekārim-nāme-i behcet-ʿalāmeleri (12) rāḥa-pīrā-yı vürūd olmaġıla mūcib-i memnūniyyet-i kāmile olmuşdur Ḫudāya vedīʿa olalar (13) şāhid-i ḳadr bu vechile cilveger olup min-ġayri emel ḥaḳḳ-ı ʿācizānemizde bu gūne iḥsān-ı (14) hümāyūn-ı ṣudūr itmekle bu mis̱illü meʾmūriyyetde aṣdiḳā-yı ẕevi'l-himemiñ teveccühāt-ı (15) ḳalbiyyeleri müstedʿā ve bi'l-ḫuṣūṣ ẕāt-ı vālālarıyla der-kār olan ḫulūṣ u muṣāfātımız [92a] (1) resīde-i ḥadd-i intihā olmaḳdan nāşī edʿiye-i ḫayriyyelerine ihtiyācımız maʿlūm-ı ʿilm-i (2) ḥaḳāyıḳ-şināsīleri olmaġıla mücerred isticlāb-ı teveccühāt-ı meḥāsin-āyāt ve iftiḥāṣ-ı (3) ṭabʿ-ı selīm-i mürüvvet-simātları siyāḳında ʿarīża-i bendegī taḥrīr ü taḳdīm ḳılınmışdır.

(4) Bu Daḫı

(5) Tebrīk-i meʾmūriyyet-i çākerānemi müşʿir ve ibrāz-ı teveccühāt-ı seniyyelerine dāʾir firistāde buyurılan (6) ʿināyet-nāme-i behiyyeleri rāḥa-zīb-i vürūd ve mefhūm-ı maʿālī-mersūmı maʿlūm-ı çāker-i (7) iḫlāṣ-nümūdları oldıḳda meḥāsin-i teveccühāt-ı mekārim-ġāyāt-ı dāverīleri müstevcib-i (8) meserret-i nā-maʿdūd olmaġıla ṭaraf-ı vāżıḥu'ş-şeref-i destūrīlerine der-kār u üstüvār olan (9) mezīd-i iḫtiṣāṣ ve medīd-i ṣıdḳ u iḫlāṣ-ı bendegānem muḳteżāsı üzre ʿale'd-devām (10) naẓm-ı meḥāsin-i celīle ve neṣr-i menāḳıb-ı cezīleleriyle varaḳ-gerdān-ı leyl ü nehār ve tesviye-i ḫıdemāt-ı (11) seniyyelerinde pā-ber-cā-yı istiḳrār oldıġımıñ inhā vü inbāsı vesīle-i iẓhār-ı ʿubūdiyyetim olmuşdur (12) bi-minne teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı ḥaḳḳ-ı çākerānemde yümn-i taʿaṭṭufāt-ı (13) ʿāliyyeleriniñ taḳdīr ü ibḳāsıyla bende-i müstehāmları vāyemend-i meserrāt u mübāhāt buyurulmaḳ (14) bābında.

[92b] (1) Şerīf Ġālib Ḥażretlerine

(2) Fıṭrat-ı celīle-i Hāşimāne ve terbiyet-i nebīle-i emīrānelerinde merkūz olan cevher-neḳāve-i (3) mürüvvet ve şīme-i kerīme-i ʿināyet muḳteżāsı üzre bu defʿa tehniyet-i meʾmūriyyet-i ʿācizānemi (4) ḥāvī ve maḳdem-i işʿār buyurılan ḳāḍīlıḳ māddesinde lebbeyk-zen-i istiṭāʿat (5) olaraḳ ṣarf-ı maḳdūr ḳılındıġından memnūniyyeti muḥtevī ḳılāde-i nüḥūr-ı ḥūr olmaġıla şāyān-ı (6) keşīde-i silkü'l-leʾāl-i süṭūr buyurılan tebrīk-nāmeleri "Eraḳḳu mine'l-māʾi'z-zülāli (7) ḥadīs̱e / Ve aḥlā mine'l-ʿaẕbü'l-furāti beyāne"[168] medīḥasını nāṭıḳ olaraḳ (8) enmele-pīrā-yı vürūd ve kuḥlü'l-cevāhir-i ḥurfī nūr-āver-i merdümek-i şühūd olup meʾāl (9) ü mezāyāsı gūyā kelām-ı Ḳaḥṭānī vü belāġat ve midād-ı ʿanberīn-liḳāsı būyā-yı nāficetü'l-misk-i (10) ʿAdnānī vü ʿāṭıfet olmaḳdan nāşī tebsīde-leb-i iḫlāṣ u ʿubūdiyyetime (11) ifāża-i zülāl-i ḥayāt ve meşāmm-ı iḫtiṣāṣ u ṭaviyyetime ʿıṭr-sā-yı ḥüsn-i iltifāt (12) olaraḳ kāse-i derūn-ı bendegānemi leb-rīz-i sülāfe-i sürūr u ḥubūr ve ḥadīḳa-i (13) fevāʾid-i ḫulūṣ-muʿtād-ı çākerānemi şükūfezār-ı ibtihāc-ı nā-maḥṣūr itmekle ẕāt-ı (14) Hāşimī-iltifāt-ı sürūşī-simātlarına vāṣıl ve ser-menzil-i kemāl olan incizāb-ı (15) ḳavī vü intisāb-ı maʿnevī-yi bendegānem żamīr-i secencel-naẓīr-i ilhām-āşnālarına rūşen **[93a]** (1) oldıġına bināʾen ve ʿind-i seyyidü'l-ḳavm taḳlīl-i kelām riʿāyet-i şarṭ-ı ādāb-ı ʿubūdiyyete (2) maḥmūl oldıġına ibtināʾen ḫāṣṣaten teşekkür-i iltifāt-ı seniyyelerini şāmil ve istibḳā-yı (3) teveccühāt-ı ʿaliyyelerini müştemil ʿarīża-i çākerānem terḳīmine ibtidār ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̱ (4) resīde-i sāḥa-i devlet ve şāyān-ı nigāh-ı ʿāṭıfet buyuruldukda nām-ı ṣadāḳat-irtisām-ı

[168] " Söz tatlı sudan daha saf ve damıtılmıştır, beyan da güzel, tatlı sudan daha hoştur, latiftir."

(5) bendegānem ẕeyl-i cerīde-i çākerānda vāyemend-i istiḳrār ve meḥāsin-i enẓār-ı mekārim- (6) ās̱ār-ı aṣīlāneleri ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde sezāvār buyurulmaḳ bābında.

(7) Cevāb-nāme

(8) Hem-rütbe-i sipihr-berīn ve revnaḳ-şiken-i nesaḳ-pervīn olan sāḥa-i menīʿa-i devlet (9) ü iclālleri mevḳıf-ı nāḥıye-i ḍarāʿat ve mālişgāh-ı ruḫsāre-i istikānet ḳılınup (10) teḳādüm-i ṣufūf-ı mecd ü menzilet ve tesābuḳ-ı ṣunūf-ı ferr ü ubbehetleri daʿavātı zīver-i (11) ḥüsn-i edā ḳılındıġı siyāḳında ʿarīża-i çāker-i kemīneleridir ki ḫaṣīṣiyye-i ẕāt-ı maʿālī- (12) simātları olan şīme-i kerīme-i bende-perverīleri iḳtiżāsı üzre bu defʿa tebrīk-i (13) meʾmūriyyet-i ʿācizānemi müştemil luṭfen ve keremen ıṭāre buyurılan iltifāt-nāme-i veliyy- (14) ü'n-niʿamīleri mānend-i kebūter-ḥarem-i dest-i tefḫīm ü ībcāle şeref-resān-ı istīnās ve farḳ-ı (15) mübāhāt u mefḫaretim dāmen-i sipihre mümās olup şaʿşaʿazār-ı zerrīn- [93b] (1) süṭūrı dīde-i ḫulūṣ u ṭaviyyetimi leb-rīz-i nūr-ı sürūr ve māʾü'l-ḥayāt-ı mezāyā-yı maʿālī- (2) iḥtivāsı kāse-i ḳalb ü ḳālıb-ı çākerānemi ser-şār-ı ibtihāc u ḥubūr itmekle taʿlīḳ- (3) kerden-i ʿubūdiyyetim ḳılınan meʾmūriyyet ḳullarınıñ liyāḳat u istīhālim s̱emeresi olmayup (4) mücerred seḥāb-ı feyżnāk-i mevhibetden teraşşuḥ itmiş ve terbiyetkārī-yi yümn-i teveccüh-i (5) sāmīlerinden ḥāṣıl olmış oldıġından tebrīk ü tehniyet-i veliyyü'n-naʿmāneleri (6) muḳaddime-i ḫayrü'l-fāl-i beşāret ittihāẕ olunaraḳ lāzime-i zimmet-i ʿācizānem oldıġı (7) üzre vaẓīfe-i evḳāt ü aḥyānım cihet-i duʿā-yı devām-ı ʿömr ü devletlerine mevḳūf (8) ve enfās-ı maʿdūde-i ḥayātım istibḳā-yı şerāʾiṭ-i ʿubūdiyyetleri ḫidmetine maṣrūf (9) olmaġın muḥtāc u ümmīdvār oldıġım imdād-ı meyāmin-i teveccühāt-ı veliyyü'n-niʿamī ve yāverī-yi (10) himmet-i vālā-nehmet-i ḫıdīvvāneleri ke-mā-kān ḥaḳḳ-ı müstmendānemde peyveste vü der-kār (11) buyurulmaḳ niyāzı vesīle-i ibrāz-ı ʿubūdiyyetim olmuşdur.

(12) Tebrīk-nāme Cevābı

(13) Maṭlaʿ-ı ehille-i mecd ü āṣāl ve maşrıḳ-ı āftāb-ı birr ü nevāl olan südde-i seniyye-i (14) mefāḫir-iştimāllerine ḫuṭūṭ-pīşānī-yi ḍarāʿat mālīde ve ṭāḳ-ı ebrvān-ı (15) ʿubūdiyyet sāyīde ḳılınup devām-ı ʿömr ü devlet ve ḳıyām-ı hengām-ı [94a] (1) şān u ubbehet-i veliyyü'n-niʿamīleri daʿavātı mebsūt-ı ṣaḥīfe-i ḥüsn-i edā ḳılındıġı siyāḳında (2) ʿarż-ı ḥāl-i bende-i bī-miḳdārlarıdır ki ḫāṣṣa-i fıṭrat-ı kerīmeleri olan celāʾil-i (3) ḫaṣāʾil-i nevāziş ü ʿāṭıfet muḳteżāsınca bu defʿa tebrīk-i meʾmūriyyet-i ʿācizānemi (4) ḥāvī irsāline tevāżuʿ buyurulan ʿināyet-nāmeleri eymen-i ezminede rāḥa-pīrā-yı (5) vürūd ve mutażammın oldıġı mefḥūm-ı münīf-i mekārim-redīfi ḳarīn-i iẕʿān-ı ʿabd-i (6) ḫulūṣ-nümūdları olup bu vechile īfā-yı resm-i bende-perverī ve icrā-yı lāzime-i (7)

kerem-güsterīye raġbet ü himmet-i ʿaliyyeleri bende-i direm-ḫırīdelerin müstaġraḳ-ı envāʿ-ı (8) sürūr u şādmānī ve müstevʿib-i eṣnāf-ı faḫr u ibtihāc-ı cāvidānī itmekle (9) ṭırāz-ı cāme-i ʿubūdiyyetim ḳılınan nesīc-i meʾmūriyyet çāker-i bī-vāyeleriniñ ḳāmet-i liyāḳat (10) u ehliyetimden bālāter olup mücerred deffe-i ʿaṭāyādan ṣudūr ve tār u pūd-ı ḥüsn-i (11) teveccüh-i ʿālīlerinden ẓuhūr eylemiş olmaġın ʿibārāt-ı tehniyet-āmīz-i ʿāṭıfet-pīrālarından (12) min-hayṡi lā-yeşʿar teberrük ü istibşār olunaraḳ taḳdīm-i ehemm ḳāʿidesi (13) üzre beḳā-yı ʿömr ü devletleri daʿavātı edā vü tekrār ḳılındıġı ve kāffe-i aḥyānda (14) muḥtāc u meʾlūf oldıġım destyārī-yi teveccühāt-ı ʿaliyyeleri ḥaḳḳ-ı bendegānemde ibḳā (15) vü taḳdīr buyurulmaḳ niyāzında oldıġım beyānıyıla ʿarīża-i çākerānem terḳīm ve taḳdīm-i ḫāk-pāy-ı **[94b]** (1) kīmyā-vesīmleri ḳılınmışdır inşāʾallāhu teʿālā̠ ledā̠-şerefü'l-vuṣūl ber-vefḳ-ı mütemennā (2) ve mesʾūl-i sāye-i hümā-vāye-i ʿāṭıfetleri farḳ-ı bendegānemde peyveste-i memdūd u mebsūṭ (3) buyurulmaḳ bābında.

(4) Cevāb-nāme

(5) Dürr-i s̱emīn-i mecd ü rifʿat ve gevher-i tābdār-ı fevz ü saʿādet olan rīze-i seng-i (6) pīşgāh-ı maʿālī-iktināh-ı veliyyü'n-niʿamīleri sencīde-i mīzān-ı tevḳīr ü ibcāl ve ḫāk-pāy-ı (7) kīmyā-sā-yı Āṣafāneleri būsgāh-ı şifāh-ı ḍarāʿat u ibtihāl ḳılınup ubūd-ı eyyām-ı ʿömr (8) ü devlet ü iḳbāl ve ḫulūd-ı hengām-ı şān u ubbehet ü iclāl-i ḫıdīvvīleri daʿavātı (9) zīve[r]-i nāṭıḳa-i ḥüsn-i edā ḳılındıġı siyāḳda ʿarż-ı ḥāl-i rıḳḳıyyet-iştimāl-i çāker-i kemīneleridir ki (10) ẕāt-ı Bermekiyyü'ṣ-ṣıfāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri cāmiʿ-i meʾās̱ir-i mekārimkārī vü bende-nevāzī (11) ve muḥīṭ-i menāḳıb-ı ʿināyet-şiʿārī vü ḫāṭır-sāzī olmaḳdan nāşī "Ve min- (12) ʿādetü's-sādāt en yetefaḳḳadū"[169] medlūline raġbeten ve luṭfen ve ʿināyeten irsāl (13) buyurılan iltifāt-nāme-i sāmī-yi Āṣafāneleri mānend-i hümā-yı ḫuceste-pervāz-ı farḳ-ı taʿẓīm (14) ü ibcāle şeref-endāz-ı sāye-i vuṣūl olup sāḳ-ı süṭūr-ı maʿālī-nüşūrında (15) şüküfte olan ezhār-ı nevāziş ü iltifāt-ı ʿaliyyeleri ārāyiş-i destār-ı iftiḫār **[95a]** (1) ve nefeḥāt-ı misknāk-i talaṭṭufāt-ı seniyyeleri ʿıṭr-sā-yı meşāmm-ı ibtihāc u istibşār (2) olmaġıla ḳulları sābıḳan vü lāḥıḳan taʿdād-ı niʿam u ʿināyetlerinde ʿāciz oldıġım mis̱illü (3) her ne ḳadar seccāde-pīrā-yı taḥiyyet ü s̱enā olsam daḫı teşekkür-i elṭāf-ı vesīʿatü'l-eṭrāf-ı (4) veliyyü'n-niʿamīlerinde ḳuṣūr-ı çākerānem der-kār iken nev-be-nev ibrāz-ı meyāmin-i teveccühāt-ı (5) sāmīleriyle bende-i iḥsān-dīdelerin iḥyā buyırılmaları mücerred muḥtedd-i kerīmānelerine (6) mevżūʿ u maḥmūl olan mūcibe-i külliyye-i luṭf u ʿāṭıfet muḳteżāsından (7) oldıġı

[169] " İncelemek, araştırmak yüce insanların âdetlerindendir."

bürhān-ı limmī ve anı müstedill olmağıla ḳażıyye-i memnūniyyet ü şādmānī-yi (8) bendegānem netīce-zād-ı nihāyet ü kemāl olaraḳ ehemm-i aʿmāl ve aḥsen-i eşġālim olan (9) ḫıdmet-i duʿā-yı ʿömr ü devletleri istīnāf olunup rūzān u şebān şerāʾiṭ-i (10) ʿubūdiyyet ve żavābıṭ-ı rıḳḳıyyeti icrā vü īfāda ḳuṣūr u fütūr-ı çākerānem olmadığı (11) beyānı vesīle-i ibrāz-ı iḫtiṣāṣım olmuşdur.

(12) Eḥibbādan Bir Ẕāta Yazılmışdır

(13) Hem-vāre nüsḫa-i nādire-i vücūdları maḥfaẓa-i ʿavn u ṣavn-ı Ṣamedāniyyede maṣūn (14) ve ġubār-ı ʿavārıż-ı reybü'l-menūndan meʾmūn olmaḳ daʿavātı taḳdīmiyle nümūde-i (15) muḫliṣ-i vālā-meşḥūnlarıdır ki ḳażıyye-i ʿunṣūr-ı fażīletmendīlerine mevżūʿ u maḥmūl olan [95b] (1) mūcibe-i külliye-i kūşiş ü himmet iḳtiżāsınca vuṣūl-i ḥadd-i kübrā-yı fünūn ile taḥṣīl-i (2) netīce-i kemāle verziş ü himmetleri der-kār olmaḳdan nāşī semend-i ṭabʿ-ı maʿārif- (3) pesendleri mıżmār-ı ʿulūm-ı ʿArabiyyede muṭlaḳu'l-ʿinān oldığı mis̱illü semt-i luġāt-ı (4) Fārsiyyede daḫı iẓhār-ı cünbiş ü cevelāna ḫᵛāhişger oldığı maʿlūm-ı ʿācizānem (5) olup Şeyḫ Saʿdī merḥūmuñ lehce-i Derʾiyede meʾlūf olan Kitāb-ı Gülistānı (6) fevāyıḫ-ı ḥükm ü ḥikāyāt ile māl-ā-māl ve her saṭr-ı bedīʿü'ş-şaṭrı aṣḥāb-ı iʿtibāra (7) gülistān ḫiṭābıyla gūyā olaraḳ gül-çīn-i müṭālaʿa vü istifāde olanlar taʿṭīr-i meşāmm-ı (8) ẕevḳ u şevḳ idegeldikleri müstaġnī-yi istidlāl ise daḫı kitāb-ı mez̠kūrıñ (9) ʿaẕrā-yı gül-gūn-ʿiẕār-ı meʿānīsi berḳūʿ-ı ʿAcemāne ile ruḫsāre-pūş-ı [i]stiġnā (10) olmaḳ cihetiyle ẕāt-ı fażāʾil-simātlarına göre keşf-i tuṭuḳ-ı dīdārı vāsıṭa-i māşıṭa-i (11) şerḥ-tāzīye mevḳūf oldığından Sürūrī merḥūmuñ ferāʾid-i elfāẓ-ı ʿArabiyye (12) ile ḥall-i bend-i şerḥ ü beyān oldığı nüsḫa-i nefīse dest-āvīz-i ḫālişānemiz (13) olmaḳ üzre bu defʿa firistāde-i ṣavb-ı semīḥāneleri ḳılınmağıla inşāʾallāhu teʿālā̠ (14) vāṣıl-ı dest-i fażīlet ve muṭālaʿasına meyl ü raġbet buyurulduḳda gül-geşt-i (15) bāġ-ı dil-güşā-yı meʿānīsi (16) bāʿis̱-i güşāyiş-i ġonce-i ḫāṭırları olaraḳ [96a] (1) müstevfī-yi ḥuẓūẓ-ı kāmile olacaḳları ve kitāb-ı mez̠kūruñ ḥıfẓ-ı elfāẓ (2) u ʿibārātına deḳāyıḳ-ı taṣarrufāt-ı ʿaḳliyye daḫı munżam oldığı taḳdīrce zebān-ı Pārīsī (3) ile tekellüme daḫı ḳudret ḥāṣıl olacağı maʿlūm-ı sāmīleri buyurulduḳda şerḥ-i mez̠kūr (4) nihāde-i pīş-suḫte-i ḳabūl buyurılması müstercā-yı ḫāliṣānemizdir.

(5) Esb Hediyyesi Cevābı

(6) Hemāre ezimme-i maṭāyā-yı devlet ü iḳbālleri müsellem-i ḳabża-i merām ve zemzeme-i (7) ṣahīl-i semend-i iclālleri ṭanīn-endāz-ı çerḫ-i mīnā-fām olmaḳ daʿavātı (8) resīde-i ser-menzil-i ḫitām ḳılındığı siyāḳında ʿarīża-i bende-i müstehāmlarıdır ki (9) ṭaraf-ı çākerāneme der-kār olan ḥüsn-i teveccüh-i ʿālīlerini mutażammın bu defʿa (10)

irsāl buyurılan taḥrīrāt-ı mekārim-āyāt-ı Āṣafāneleri rāḥa-zīb-i vuṣūl (11) ve iżāfe-i ʿāfiyet olmaḳ üzre ḫuyūl-i ṭavīle-i luṭf u ʿināyetlerinden ifrāz (12) u iʿṭā buyurulmuş olan Küḥeyliyyü'l-aṣl ve Maʿniküyyü'n-nesl iki reʾs esb-i mümtāz (13) (13) u müsteṡnā hediyye-i behiyyeleri sāha-pīrā-yı cevelāngāh-ı müşūl olup esbān-ı mezkūreniñ (14) tenāsüb-i aʿża ve ṣabāḥāt-ı sīmāsı taṣvīr-i merāma muvāfıḳ ve şīve-i cünbiş (15) ü reftārı cādde-i dil-ḫᵛāha muṭābıḳ olaraḳ rabṭ-ı ḳavāyim ḳabūl ḳılınmış [96b] (1) olmaġıla bu vechile ibrāz buyurılan muʿāmele-i bende-nevāzī ve mücāmele-i ḫāṭır-sāzīleri (2) bāʿiṡ-i vüfūr-ı memnūniyet ve mūriṡ mezīd-i maḥẓūẓiyyet olup manẓūme-i taḥiyyet ü ṡenāları (3) müstezād ḳılındığı beyānı vesīle-i ibrāz-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim olmuşdur.

(4) Vüzerādan Bir Ẕāta

(5) Maʿlūm-ı müşīrīleri buyurıldığı üzre ḳapu ket-ḫudāları efendi bendeleriniñ maḫdūmı (6) beg bendeleri bundan aḳdem nezd-i vālā-yı ʿaṭūfīlerinde iken pederi (7) mūmā ileyh ṭarafına irsāl itmiş oldığı bir ḳıṭʿa şuḳḳası meʾālinde muḳaddemā (8) Mekke-i Mükerreme'de vāḳıʿ olan ḳażıyyeden ṭolayı Şerīf Yaḥyā ḥażretleriyle ʿAsīr ṭarafına (9) çekilüp baʿdehu müşārün ileyhiñ Mıṣra celbinde ol ḥavālīde ḳalmış olan (10) merḥūm Şerīf Ġālib-zāde Şerīf ʿAbdü'l-muttalib ve birāderleri Şerīf ʿAlī (11) ḥażerātı ol ṭarafda īrād u ʿaḳārları kendü taṣarruflarında olduḳça şāyed baʿż-ı (12) uyġunsuzluġu müʾeddī olacaġı baʿż-ı ṭarafdan istimāʿ buyurulmuş oldığından (13) ve şürefā-yı Mekke-i Mükerreme ḥażerātınıñ cümlesi bir silsileden olmaḳ ḥasebiyle selefiñ īrād (14) u ʿaḳārı ḫalḳa virildiginiñ vuḳūʿına bināʾen müşārün ileyhümānıñ īrād u ʿaḳārları ḥālā (15) emīr-i Mekke-i Mükerreme Şerīf Muḥammed bin ʿAvn ḥażretlerine terk ve mā-ʿadā emvāl ü eşyāları [97a] (1) daḫı kendüleriniñ ṭaraf-ı salṭanat-ı seniyyeye ve yāḫud cānib-i müşīrīlerine inḳıyādlarını (2) müstelzim olmaḳ üzre ṣavb-ı sāmīlerinde bikren ḥıfẓ olunmuş ve muʾaḫḫaren müşārün ileyhümānıñ (3) Der-saʿādete teveccühleri mesmūʿ-ı müşīrīleri buyurılaraḳ der-bār-ı devlet-ḳarāra vürūd (4) u istirḥām eyledikleri ḥālde ṭaraf-ı saʿādetlerinde bikren maḥfūẓ olan emvāl ü eşyālarınıñ (5) kendülerine reddi ve şerīf-i mūmā ileyh ḥażretleri taṣarrufuna geçen īrād u ʿaḳārlarınıñ daḫı cümleten (6) ve yāḫud bi'l-ifrāz birazınıñ iʿṭāsı irāde-i seniyyeye menūṭ mevāddan oldığından (7) bu ḫuṣūṣda teveccühle irāde-i ʿaliyye-i sünūḥ u ṣudūr buyurulur ise aña göre ʿamel ü ḥarekete (8) mübāderet buyurılacaġını taḥrīr ü inhā itmek üzre cānib-i ʿaṭūfīlerinden şifāhen kendüye (9) tenbīh buyuruldığını işʿār itmiş ve ol vaḳt efendi-yi mūmā ileyh bendeleri şuḳḳa-i mezkūreyi (10) Bāb-ı ʿālīye gönderüp rikāb-ı hümāyūn-ı şāhāneye daḫı ʿarż u taḳdīm ḳılınmışıdı (11) vāḳıʿā bu defʿa müşārün ileyh Şerīf

ʿAbdü'l-muttalib ḥażretleri birāder ve baʿż-ı ʿamm-zādeleriyle (12) Der-saʿādete vārid olaraḳ öteden berü sülāle-i ṭāhireleri ḥaḳḳında cārī (13) vü merʿī olageldigi vechile ḥaḳlarında levāzım-ı ikrām u iḥtirāmıñ icrāsı vücūbete mebnī (14) münāsib maḥalde müsāferet itdirilmiş ve sebeb-i teşrīfleri lede's-suʿāl vāḳıʿ olan taḳdīr (15) ü ifādelerinden ʿan-aṣl ẕāt-ı vālā-yı destūrīleri ṭarafından kendüleri ḥaḳḳında [97b] (1) aḫ-ı ṣadīḳ ve vālid-i şefīḳ gibi ḥüsn-i muʿāmele ile ibrāz-ı hürmet ü maḥabbete himmet buyurıla (2) geldiginden teşekkür ü memnūniyyetleri der-kār olup lākin bir zemāndan berü Mekke-i Mükerreme (3) muḥāfıẓı ṭarafından kendülerine iẓhār-ı ḫuṣūmet ile ẕāt-ı mürüvvet-simātlarınıñ daḫı (4) taḥvīl-i ḥüsn-i teveccühleri ḫuṣūṣına mecd ü saʿy oldığından mā-ʿadā Mekkī mesbūḳ (5) u meşhūd olmayan evżāʿ-ı şedīde ile eṣāṣ-ı beyt ve elbise-i muḫadderāta varınca telīd (6) ü ṭarīf ü mücevher ü ḥuliyy kīse aḳçelikden mütecāviz mecmūʿ-ı emvāl ü eşyā (7) ve bir ḳıṭʿa kebīr sefīneleriyle pederlerinden müntaḳil evḳāt u sāʾirelerini żabṭ-ı taṣaddī (8) ve baʿż-ı büyūt u menāzillerini iḥrāḳ miṡillü muʿāmelāt-ı nā-revā ile ḳatı çoḳ ẓulm ü isāʾet (9) ve hetk-i nāmūs u hürmet itmiş oldığını ve refīḳleri Şerīf Aḥmedī ḥażretleri (10) daḫı kendüsi cīl ü cīrānıyla ḥavālī-yi filānda kendi ḥālinde sākin iken muḥāfıẓ-ı (11) mūmā ileyh ṭarafından baġteten üzerlerine ʿasker taʿyīn olunaraḳ bi-ġayri ḥaḳḳın üç nefer (12) eşrāf ḳatl olunup baʿżıları daḫı aḫẕ u girift ile gönderilmiş oldığından başḳa (13) ke-ẕālik māl ü menālleri cümleten żabṭ ve ḥattā şerāyif-i muḫadderātı olaraḳ eşcār ile (14) tesettür itmek derecelerinde selb itmiş idügini basṭ u beyān iderek cümlesi beṡṡ-i şekvā (15) ve ḥaḳlarında merāḥim ü eşfāḳ-ı ʿālī-yi maʿṭūf buyurılmasını iltimās u istidʿā eylemiş [98a](1) olmalarıyla maʿlūm-ı destūrīleri oldığı vechile muḳaddemā ḳażıyye-i meẕkūreniñ vuḳūʿında (2) Şerīf Yaḥyā ḥażretleriniñ baʿd-ez-īn emāretde ibḳāları uyamayaraḳ be-her-ḥāl (3) tebdīlleri iḳtiżā eyledigine ve öteden berü maṣlaḥat-ı Ḥicāziyyeniñ naẓīm ü temşiyeti ʿuhde-i müşīrīlerine (4) iḥāle buyurılageldigine bināʾen müşārün ileyhiñ yerine bi'l-müṭālaʿa āḫir münāsebeniñ intiḫābı (5) ḫuṣūṣı bā-irāde-i seniyye ṣavb-ı sāmīlerine ḥavāle ḳılınmış ve ẕāt-ı vālāları daḫı evvel ü āḫir (6) ṣalābet-i fıṭriyye ve mübteġā-yı ḥamiyyet-i ẕātiyyeleri üzre mültezim-i ṣamīmī-yi müşīrāneleri olan (7) ḫayr-ḫᵛāhī-yi dīn ü devlet lāzimesince bi'l-mülāḥaẓa şimdiki Şerīf Muḥammed bin (8) ʿAvn ḥażretlerini intiḫāb buyurmuş olduḳlarından ol vechile emāret-i Mekke-i Mükerreme ʿuhdesine (9) tevcīh ü tefvīż buyurulmuş ve vāḳıʿā müşārün ileyh ḥażretleriniñ żabṭ u rabṭ ve irāde-i (10) umūr-ı emāretde ḥüsn-i sülūkları rivāyet olunmaḳda oldığına naẓaran ol bābda reʾy-i (11) rezīn-i ḫayriyyet-rehīnleriniñ iṣābeti

müşāhede olunmuş olup ancaḳ muḥāfıẓ-ı mūmā (12) ileyh ḥaḳḳ-ı siyādet ve nāmūs-ı şerāfet farīżasını aṣlā gözetmeyerek (13) añlaşılan şuḳḳa-i mezḳūrede mücerred ḥıfẓ-ı emvāl māddesine dāʾir reʾy-i müşīrīlerini (14) vesīle ile aşurı giderek mūmā ileyhümā be-ġāyet rencīde vü remīde itmiş (15) oldıġı ifādāt-ı vāḳıʿalarından müstebān ve o maḳūle ḥarekāt-ı nā-marażıyyesine [98b] (1) cenāb-ı ḥamiyyet-meʾāb-ı destūrīleri daḫı rāżī olmayaraḳ muʾaḫḫaran muḥafıẓlıḳdan ʿazl (2) ü tebdīl ile yerine bendeleri muḥāfıẓ naṣb u taʿyīn ḳılınmış oldıġı bu defʿa (3) istimāʿ u taḥḳīḳ olunaraḳ mūmā ileyhiñ ol vechile tebdīl ü muʾāḫeẕesine vāḳıʿ olan (4) himmet-i müşīrīleri pek iṣābet ve icrā-yı lāzime-i ḥaḳḳāniyyet oldıġı vāżıḥ u ʿayān (5) olmaġın müşārün ileyh Şerīf Aḥmed ḥażretleriniñ ḫānedānına īḳā olunan ḳatl māddesinde (6) daḫı ḳātilleri taḥḳīḳıyıla mūcib ü muḳteżā-yı şerʿ-i şerīf üzre ḥudūdullāhıñ (7) iḳāme vü icrāsı maʿlūm-ı saʿādet-melzūmları buyurıldıġı üzre ḥażerāt-ı eşrāfıñ (8) cümlesi bir silsile-i ṭāhireden ise de ḳabīle ḳabīle münşaʿab olduḳlarından īrād u ʿaḳārıñ (9) ḫalefden selefe intiḳāli māddesiniñ vuḳūʿı rābıṭa-i nisbiyye ile olamayup belki (10) yek-dīgeriñ aṣḥāb-ı ferāʾiż mertebesinde ḳarābetleri ṣūretinde vāḳıʿ olmaḳ ve şimdiki (11) şerīf ḥażretleriniñ ise ḳabīleleri başḳa oldıġından bu uṣūle tevāfuḳ idemeyüp ve müşārün (12) ileyhümā Şerīf Ġālib-zādeler bi'l-fiʿl aṣāleten imāret itmediklerinden (13) bu vechile daḫı pek de ḫalef ü selef ʿadd olunamamaḳ lāzım gelüp ol vechile müşārün ileyhümānıñ (14) mālik ü mutaṣarrıf oldıḳları īrād u ʿaḳār u evḳāflarınıñ yedlerinden nezʿiyile Şerīf (15) Muḥammed bin ʿAvn ḥażretlerine iʿṭāsı şerʿan daḫı mücāz olamayacaġından bu ḥāl üzre [99a] (1) ḳalup da hem bunlar vāridāt-ı maʿīnelerinden maḥrūm ve hem onlar taḥammül ile ḥuḳūḳ (2) u evzār ile maḥkūm olmaḳ ve cihet-i māliyye ile beynlerinde daḫı ḫuṣūmet ü münāfese (3) tekevvün itmek miṡillü iki ṭarafa da lāyıḳ olmayacaḳ şeyler vuḳūʿına sebeb olunması münāsib (4) ü müstaḥsen olamayacaġına mebnī īrād u ʿaḳār u evḳāfları her ne ise yine kendülerine (5) istirdādı ve fātiḥ-i Mıṣr cennet-mekān Sulṭān Selīm Ḫan ṭā be-ṡerāhu ḥażretleriyle şürefā-yı (6) kirām beyninde cereyān iden muʿāhedede māl-i şürefāya aṣlā taʿarruż olunmayup ḥattā (7) esvāb-ı imāret daḫı beynlerinde ṡemen-i marżī ile teʿāṭī olunması cümle-i şerāʾiṭden (8) oldıġı menḳūl ü mervī oldıġından mā-ʿadā fi'l-ḥaḳīḳa merḥūm Şerīf Ġālib (9) ḥażretlerine gelince emvāl-i şürefānıñ żabṭı vuḳūʿ bulmayup anlarıñ daḫı emvāl-i maẓbūṭaları (10) redd ü teslīm olunmuş ve'l-ḥāletü hāẕihi müşārün ileyhümüñ ṭaraf-ı salṭanat-ı seniyyeye ilticāları (11) vuḳūʿıyla muḳaddemā iḳtiżā-yı ḥālden nāşī ḥıfẓ-ı emvālleri ḫuṣūṣında müṭālaʿa (12) buyurulmuş olan muṭāvaʿat u inḳıyād maṭlab-ı aṣliyyesi daḫı ḥāṣıl (13) olmuş oldıġından müşārün

ileyhümüñ emvāl-i maḥfūẓa ve sefīne vü eşyā-yı sā'ire-i (14) mażbūṭalarınıñ tamāmen ve kāmilen kendülerine redd ü teslīmi ve ḥamden lillāhi te'ālā sāye-i (15) şevket-vāye-i salṭanat-ı seniyyede me'āşir-i himem-i vālā-yı müşīrāneleriyle ḥaremeyn-i muḥteremeyn [99b](1) ahālīsiniñ cümlesi āsūde-ḥāl ve ḥattā Şerīf Yahyā ḥażretleriniñ daḫı ḥaḳḳ-ı (2) şerāfetlerine ri'āyet-i ḥasene-i 'aṭūfīleri ber-kemāl olup şürefā-yı mūmā ileyhim ise (3) ḥaḳlarında istiḥṣāl-i emn ü iṭmi'nān ahālī-yi sā'ireden eḥaḳḳ ve ḳażıyye-i meẕkūreden (4) daḫı berā'at-ı ẕimmetleri ma'lūm u muḥaḳḳaḳ olmaḳdan nāşī bu vechile dār u diyār (5) ve evlād u 'ıyāllerinden mehcūren ve münkesiren orada burada geşt [ü] güẕār ile (6) bī-ḥużūr u ārām olmaları lāyıḳ u revā olmayacaġına binā'en müşārün ileyhümā Şerīf (7) Ġālib-zādeleriñ Mekke-i Mükerreme'ye gidüp kendü ḫānelerinde ve dīgeriniñ daḫı ke-ẕālik (8) mevṭın u me'vālarında iḳāmet eylemeleri müṭāla'asına göre şerīf-i müşārün ileyh ve yāḫud (9) sā'ir ba'ż-ı şürefā ile beynlerinde 'adem-i imtizācdan ṭolayı bir maḥẕūr-ı ḳavī (10) olup olmadıġı ve oldıġı taḳdīrde cümlesi bir aṣl-ı aṣīl-i kerīmiñ fer'i ve hep (11) bir şecere-i ṭayyibe-i Hāşimiyyeniñ berg ü bārı olduḳlarından beynleriniñ te'līf (12) ü iltiyāmına himmet buyurılaraḳ sāye-i şevket-vāye-i ḥażret-i şehen-şāhīde cümlesiniñ emn (13) ü rāḥatları istiḥṣāl olunmaḳ bi'l-farż bu ṣūret mümkin ü müyesser olamadıġı ḥālde (14) Ṭā'if veyā Cidde ṭaraflarında ve yāḫud Şām-ı şerīfde iḳāmet itmek üzre (15) taṭyīb-i ḫāṭırları çāresine baḳılmaḳ şıḳlarında re'y ü mülāḥaẓa-i ṣā'ibe-i [100a] (1) müşīrīleri teveccühle ise bu ṭarafa taḥrīr ü iş'ārı mūmā ileyhiñ ve nezd-i ḥaḳāyıḳ- (2) şināsīlerinde ma'lūm oldıġı vechile ḫānedān-ı nübüvvet ḥaḳḳında nāzil (3) ü vārid olan naẓm-ı Celīl-i İlāhī ve eḥādīs̱-i şerīfe-i Ḥażret-i Risālet-penāhī (4) mā-ṣadaḳınca Ehl-i Beyt ve 'izzet-i Nebeviyyeye maḥabbet ü meveddet ve kendülerine īṣāl-i (5) cevr ü eẕādan ittiḳā vü mücānebet mes'elesinde hep müşterek oldıġımızdan eşrāf-ı (6) kirāmın i'zāz u ikrāmı diyānetden cümlemize lāzım ve ḫuṣūṣā şürefā-yı mūmā (7) ileyhüm ḥażerātı müddet-i medīdeden berü ġurbet ü kürbet ve ta'ab u meşaḳḳate dū-çār (8) olaraḳ nihāyet ṭaraf-ı devlet-i 'aliyyeye vürūd ile bi'ẕ-ẕāt isti'ṭāf-ı luṭf (9) u şefḳat itmeleri cihetiyle mürā'āt-ı ḥuḳūḳ-ı nesebiyye vü cīr ve taṭyīb-i ḳulūb-ı münkesireleri (10) bir ḳaṭ daḫı ẕimmet-i fütüvvet ü mürüvvete müteḥattem olmaḳdan nāşī ḫuṣūṣāt-ı meẕkūreniñ (11) ber-mūceb-i irāde-i seniyye-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhī kāmilen tanẓīm ü icrāsıyla öteden berü (12) mevṣūf u müteḫallıḳ olduḳları şīme-i ḳadīme-i fermān-berdārī ve uṣūl-i müstedīme-i (13) ḥaḳḳāniyyet-şi'ārīleriniñ bu bābda daḫı īfāsı emrine himmet-i kāmile-i müşīrāneleri (14) eḫaṣṣ-ı me'mūl-i ḫāliṣānemiz oldıġı beyānıyla maḫṣūṣan ḳā'ime-i muḫālaṣāt- (15) dā'ime taḥrīr ü tesyār ḳılınmışdır bi-minne te'ālā ledā-şerefü'l-

vuṣūl ber-vech-i [100b](1) muḥarrer infāẕ-ı irāde-i ʿaliyye ve icrā-yı ḥaḳḳāniyyet-i ẕātiyyeye himmet-i vālā-yı müşīrīleri (2) maʿṭūf u maṣrūf buyurulması meʾmūl ü mesʾūl-i ḫāliṣānemizdir.

(3) Ṣūret-i Ḳāʾime

(4) Ber-muḳteżā-yı ṣunʿ-ı bedīʿ-i Rabbānī ṭabāyiʿ-i muḫtelifeden mürekkeb olan üsṭuḳusāt-ı (5) beşeriyyeniñ ḳıvāmı tecāẕüb ü teġālüb üzerine mebnī olaraḳ aralıḳda baʿżan (6) teferruḳ u ittiṣāl-i maʿḳūlesi ʿārıżadan ḫālī olmadığından geçenlerde mizāc-ı maʿālī- (7) imtizāc-ı Āṣafānelerine ʿārıż olan inḥırāf-ı keyfiyyeti mesmūʿ-ı çākerānem olduḳda (8) lāzime-i ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim üzre bārū-yı siyāh-ı iʿāde-i ʿāfiyet-i seniyyeleri (9) münācāt-ı ḥācizānesi leyl ü nehār mercūʿ-ı icābetgāh-ı ḥażret-i İlāh ḳılındığından (10) ġayrı baʿż-ı aṣḥāb-ı ḳulūb ve maẓann-ı isticābet olan maḥall-i merġūbdan daḫı (11) daʿavāt-ı ḫayriyye-i dāverānelerine iştiġāl ü vācibesinde ḳuṣūr olunmayaraḳ ḥamden s̱ümme (12) ḥamden luṭf u ʿināyet-i cenāb-ı Rabb-i ʿizzet beşāret-nümā-yı feyeżān-ı icābet ve nev-be-nev (13) ifāḳat-ı ʿaliyyeleri nüvīd-i ferḥat-mezīdi teşnīf-sāz-ı ʿubūdiyyet olmaḳ ḥasebiyle (14) derḥāl īfā-yı teşekkürāt-ı ḳāṣırāneye ibtidār ḳılınmışdır ve cenāb-ı Ḥaḳ ṣadaḳa-i [101a] (1) ṣıḥḥat olan işbu inḥırāf-ı mizāc-ı ʿālīlerine müddet-i medīde ṣıḥḥat ü ten-dürüstī ile (2) mükāfāt-ı celīle-i iḥsān ve nice zemān ʿāfiyet-i tāmme ile ʿömr ü devlet ü iḳbāl-i vekālet- (3) penāhīlerin firāvān eyleyüp hemīşe vāsıṭa-i iʿtidāl-i umūr-ı enām ve ẕerīʿa-i intiẓām-ı (4) ḫuṭūb-ı aḥkām olan ẕāt-ı mekārim-simāt-ı dāverānelerin elemsiz ve kedersiz (5) maḳām-ı muʿallā-yı Āṣafānelerinde kāmkār u kām-bīn ve sāye-i ubbehet-perverīlerin (6) cümle bendegān ve ʿale'l-ḫuṣūṣ bu ʿabd-i nā-tüvān-ı ġarīḳü'l-iḥsānları üzerinde (7) feyż-baḫşā-yı s̱übūt u temkīn eylemek daʿavātı bi'ṣ-ṣıdḳu'ṣ-ṣamīm teẕkār u tekrār (8) ḳılınmaḳda oldığınıñ inhā-yı ʿācizānesini mübeyyin ʿarīża-i çākerānem terḳīm ve pīşgāh-ı (9) feḫāmet-destgāh-ı vekālet-penāhīlerine refʿ ü taḳdīm ḳılındığı bi-minne teʿālā muḥāṭ-ı ʿilm-i (10)ʿālem-ārāları buyuruldukda emr ü fermān.

(11) Mā-beyn-i Hümāyūna Müteʿalliḳ Bir Ẕāta Cevāb-nāme

(12) Ḥamden s̱ümme ḥamden şevketlü kerāmetlü ḳudretlü ʿāmme-i enāma merḥāmetlü veliyy-i niʿmetimiz veliyy-i niʿmet-i (13) ʿālem efendimiz ḥażretleri bi'ş-şevketi ve'l-iclāl es̱nā-yı rāhda vāḳıʿ ḳaṣabāt (14) u ḳurā ahālīsi cemāl-i cihān-ārā-yı şāhāne ve ʿaṭāyā-yı mekārim-pīrā-yı pād-şāhāneleriyle [101b] (1) müstaġrāḳ-ı nūr-ı sürūr u ḥubūr iderek Rūscuġı mübārek ḳudūm-ı meyāmin-lüzūm-ı (2) mülūkāneleriyle maġbūṭ-ı sipihr-berīn buyurduḳlarını mutażammın irsāl olunan mektūb-ı (3) beşāret-maṣḥūbıñız

vārid ü vāṣıl olmaġıla ḥāṣıl olan memnūniyyetimi taḳdīr-i ıṭrā (4) itsem be-cādır zīrā her bār istiṭlāʿ-ı peyām-ı meserret-encām-ı ḥażret-i şehen-şāhī (5) aḳdem-i efkār-ı ʿācizānem ise de mektūb-ı vālākārāneñiz ḫaber-i ṣaḥīḥ ve tebşīr-i (6) ṣarīḥ olmaġıla derecesiz şād u ḫurrem oldum ve bu vechile beni sevindirdigiñizden (7) vefādārlıġıñızı bir ḳaṭ daḫı bildim mükerrem ü müstedām olasız reşk ü ḥased (8) ol bendeye ki veliyyü'n-niʿmetiyle hem-vāre ola ve ḥayf u dirīġ ol efgendeye ki dil (9) ü cān ve rūḥ-ı revānınıñ ḥaberini ḫāricden ala fi'l-ḥaḳīḳa veliyyü'n-niʿmetimiz efendimiz (10) ḥażretleriniñ muḳaddemlerden daḫı ʿazīmet-i hümāyūn-ı meyāmin-maḳrūn-ı mülūkāneleri (11) vāḳıʿ olmuş ise de bu defʿa müfāreḳat acısı mümtedd oldıġından cenāb-ı (12) Ḥaḳ her ḥālde ve her maḥalde ẓıll-ı İlāhīsiniñ ḥāfıẓı oldıġına şübhe yoġısa (13) daḫı ber-muḳteżā-yı ʿubūdiyyet bendegān-ı südde-i seniyyeye göre ıżṭırāb-ı ḳalb ve iḫtilāc-ı (14) ṣadrdan ḫᵛāb u rāḥat ve ḥużūr u ārām mümkin olmamaġıla cenāb-ı Bārī ḥażretleri **[102a]** (1) mübārek nefs-i nefīs-i hümāyūn-ı şāhāne ve muʿallā-vücūd-ı ʿālem-sūd-ı (2) mülūkāneyi hemīşe ṣıḥḥat u selāmet-i tāmme ile ṣavn-ı Ṣamedāniyyede maṣūn (3) u maḥfūẓ iderek ʿan-ḳarībi'z-zemān ṣafā-yı bāl ü ʿāfiyet-i ber-kemāl ve mezīd-i (4) şevket ü iclāl ü iḳbāl ile maḳarr-ı salṭanat-ı seniyye-i sermediyyü'l-ḳarārlarına teşrīf-i (5) maʿālī-redīf-i cihānbānīlerini müyesser eylemek daʿavātına muvāẓabet ü iştiġālde (6) oldıġımız ve her gün ṭulūʿ-ı mihr-i raḫşān-ı cenāb-ı Cihānbānīye taraṣṣud u intiẓār-ı (7) ʿācizānemiziñ beyān-ı imkānīsiyle istinbā-yı ṭabʿ-ı vidād-ı meʾāṡiriñizi ḥāvī (8) şuḳḳa-i meveddet taḥrīr ü tesyār ḳılındıġı maʿlūm-ı kiyāset-melzūmuñuz buyuruldukḍa (9) inşāʾallāhu teʿālā ʿavdet-i mekārim-menḳabet-i ḥażret-i şehen-şāhī müjdesiyle (10) daḫı bu muḫliṣ-i nā-tüvānı mesrūr u şādmān buyurmañız meʾmūl-i ḫāliṣānemdir.

(11) Eḥibbādan Bir Ẕāta Şuḳḳa

(12) Mürüvvetkārım fütüvvet-şiʿārım efendim geçende maʿrifet-i ʿālīleriyle devletlü

(13) ḥażretlerine taḳdīm ḳılınan tebrīk-nāmede yazmış oldıġım baʿż-ı taʿbīrāt-ı (14) maḥzūnān ṭaraf-ı ʿaṭūfīlerine taʿrīż ü kināye olmaḳ ḫāṭırası mütebādir-i ẕihn-i (15) vālāları oldıġı vārid olan raḳīme-i maḥabbetlerinden maʿlūm-ı ḫāliṣānem olmaġıla **[102b]** (1) lā vallāhi murād-ı müstmendānem gerek müşārün ileyh ḥażretlerine ve gerek cenāb-ı ʿālīlerine (2) bir nevʿ-i taʿrīż u iġrāż olmayup ḥasbe'l-ḳader ekṡer-i evḳātım ḥüzn ü melāl (3) ile güẕerān itmekde oldıġından tebrīk-i tāmme-i meẕkūrı yazarken enāmil-i ḥayretde (4) bulunan ney-pāre-i ḳalem-i inkisār-ı derūn ile demlenüp nevā-yı şevḳ u ṭaraba bedel-i (5) maḳām-ı nā-murādī vü perde-i nā-şādīde baʿż-ı naġamāt-ı sūznāk ile terennüm (6) hevālarında gezinerek o gūne āheng-i mā-fi'l-bāl ile terāne-sāz-

ı derd-i (7) derūn olmuş ise de mücerred "Küllu ināʾin yetereşşaḥa bimā fīh"[170] cereyānınca ḫāme-i (8) bī-maġż-ı żamīriñ memlū oldığı ālām u ekdār şuʿbelerinden olaraḳ ḥāṣılı musīḳār-ı (9) ḥasb-i ḥālāta ve geş-terāne-i dil-sūzāne ḳabīlinden olup yoḫsa müşārün ileyhe ve ṭaraf-ı (10) vāżıḥu'ş-şereflerine o miṡillü sitem ü ser-zeniş nezd-i ṡenāverānemde yecūz cāʾiz (11) olmaz lā-yecūz hiç cāʾiz olmaz nevʿinden idügi ve bu bābda iẓhār-ı maʿẕeretleri (12) muṭlaḳā şīme-i mürüvvetleri iḳtiżāsından olmaḳ ḥasebiyle her ḥālde ẕāt-ı ʿālīlerinden (13) ḫoşnūd u müteşekkir oldıġım maʿlūm-ı ʿaṭūfīleri buyurulmaḳ üzre raḳīme-i maḫṣūṣa (14) terḳīm olundu.

[103a] (15) Vüzerādan Bir Ẕāta ʿArż-ı Ḫulūṣ

(2) Ḥamden lillāhi teʿālā himmet ü celādet-i müşīrīleriyle fetḥ ü tesḫīr ve ḫāric ü dāʾire-i (3) inḳıyād olan şeḳāvetkārān-ı ṭuʿme-i şīr-i şemşīr olduḳları beyānıyla teʾsīs-i (4) ḥüsn-i teveccüh-i ʿālīlerini şāmil irsāl buyurılan ʿināyet-nāme-i nāmīleri (5) meserret-endāz-ı vürūd olmaġıla ḫıdmet-i seniyyeleri nezd-i evliyā-yı umūrda (6) ḳarīn-i sitāyiş ü taḥsīn olup ṭoġrısı çend-īn seneden berü zehr-ābe-i ceyş-i (7) saṭvet-i teʾdīb olmayan buġātıñ riḳāb-ı ʿisyānları ol vechile mülāzım-ı (8) seyf-i iclālleri olmaḳ ḫavene-i sāʾireye daḫı nümūne-nümā-yı ʿibret ve taʿrīf-i (9) ḫuvvān-ı ḳahr u ṣavlet oldıġı vāreste-i ḳayd-ı eşkāldir cenāb-ı Bārī ẕāt-ı (10) celādet-simātların temādī-yi ʿömr ü devletle erīke-pīrā-yı ʿāfiyet ü iclāl eyleyüp (11) sāye-i salṭanat-ı seniyyede niçe niçe meʾāṡir-i cemīleye maḳrūn eyleye āmīn muḳteżā-yı (12) ʿubūdiyyetim üzre teʾdiye-i ḫıdemāt-ı seniyyelerinde lāzım gelen şerāʾiṭ-i (13) iḫtiṣāṣı icrāya diḳḳat ü iʿtināda ḳuṣūr-ı çākerānem olmadıġı ifādesi (14) ʿarīża-i bendegānem terḳīmine bādī ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı devlet mübādīleri (15) ḳılınmışdır.

[103b] (1) Ḥalebü'ş-şehbā Ḫānedānından Bir Ẕāta Luġāt-ı Fārsī Bulunmayaraḳ (2) Mektūb

(3) Seyyidü'l-küsūm ve ekremü'l-ḳurūm olan ẕāt-ı ʿarīḳ u aṣīl-i ʿadīmü'l-ʿadīlleri (4) mā-teʿāḳubu'l-melevān izdiyād-ı ʿömr ü devlet ve imtidād-ı mecd ü nebāhatla mesned-i müşīr-i (5) ʿāfiyetde kemāl-i inbisāṭ u ṣafāya maḳrūn ve ʿavn ü ṣavn-ı Ṣamedāniyyeyile kāffe-i ʿavārıż (6) u iḫtilāfāt-ı reybü'l-menūndan maṣūn u meʾmūl olmaḳ daʿavātı levāzım-ı tehiyyet (7) ü ṡenā ve merāḥim-i iftiḥāṣ-ı ṭabʿ-ı muʿallālarıyla teẕyīl ḳılındıġı siyāḳında ʿarīża-i ʿabd-i ḳadīm-i (8) müstedīmleridir ki ʿunṣur-ı laṭīf-i nebīlāne ve cürṡūme-i celīle-i necībānelerinde muḫammer ü merkūz (9) olan mekārim-aḫlāḳ u meḥāsin-ṣıfāt iḳtiżāsınca ibrāz-ı meʾāṡir-i mürüvvet (10) ve mürāʿāt-ı ḥuḳūḳ ve

[170] " Her kap içindekini sızdırır."

muḫādenet-i vedd ü velā żımnında muḳaddem ü muʾaḫḫar baʿs̱ u tesyār (11) buyurılup meyāmin-i vuṣūliyle müşerref ü müstesʿad oldıġım mekātib-i ʿināyet-esālīb-i (12) veliyyü'n-niʿamīlerine hediyyesi "Tenvehe min-rüʾyāhi minnā beṣāʾiru / Ve teṭrabe min-feḥvāhi (13) minnā mesāmiʿu"[171] medlūline mā-ṣadaḳ olaraḳ leyl ü nehār berīd-i rikābü's-seḥāb (14) ile vürūdına vaḳf-ı taḥassür ü intiẓār eyledigim miskīnü'n-nefeḥāt-ı ḫaber-i ʿāfiyetleri (15) kerreten baʿde uḫrā muʿaṭṭar-ı meşāmm-ı cān ve fevḳa'l-ġāye müstelzim-i sürūr u ḥubūr-ı cenān olmuşdur [104a] (1) dārü'ż-żiyāfe-i kerīmānelerine nüzūlümden nehżatıma ḳadar ṭaraf-ı tāmmü'ş-şereflerinde (2) ḫafī vü celī müşāhede eyledigim envāʿ-ı maḥabbet ü ḥürmet ve ṣunūf-ı ikrām u riʿāyet (3) bir vechile ḳābil-i nisyān olmayup meclis-i sāmī ve ṣoḥbet ü ülfet-i kirāmīleri teʾemmül (4) ü müṭālaʿa ḳılındıḳça cānib-i seniyyü'l-menāḳıbları ḥāṣıl olan ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim teceddüd (5) ü istimrār ile bir ḥadde bāliġ olmuşdur ki ḥaḳḳ-ı taʿrīf ü tavṣīfi rütbe-i istiḥālededir (6) şimdiye degin bi'd-defaʿāt maʿrūżāt-ı bendegānemle īfā-yı lāzime-i inciẕāb (7) u ḫullet ve edā-yı vācibe-i tefaḳḳud-ı ṭabʿ-ı devletlerine mübāderet farīża-i ẕimmet-i ḫuṣūṣiyyetim (8) iken ʿadem-i müsāʿade-i devrān ve istīlā-yı teṣārīf-i zemān mevāniʿiyle (9) müddet-i medīdeden berü ol aḫṣ-ı āmāl-i çākerānemiñ rehīn-i mevḳiʿ-i ḥuṣūl olamamasından (10) ʿaẓīm müteʾes̱s̱ir oldıġımdan ġayrı zebīre-i ʿāṭıfet ü vetīrelerinde daḫı ṭaraf-ı (11) s̱enāverānemden inḳıṭāʿ-ı mürāsele vuḳūʿı telmīḥ ü īmā buyuruldıġından bu bābda iẓhārü'- (12) l-muʿaẕẕire baʿż-ı vaḳāyiʿ-i müteḳallibe-i ʿācizānemiñ ṣavb-ı ʿālīlerine ʿarż u beyānı lāzım (13) gelüp geçen sene taḳdīm eyledigim bir ḳıṭʿa ʿarīżamda ʿalā-vechi'l-īcāz keyifsizliginden (14) baḥs̱ olunmuş ise de medār-ı istiʿfā-yı ḳuṣūr olmaḳ emeliyle bu defʿa evveliyyātından bedʾ (15) olunaraḳ şu vechile tafṣīl-i icmālīsine ibtidār olunur ki "Göñül ḳalsun [104b] (1) begüm yol ḳalmasun dirler mes̱eldir bu" dinilerek tenāvül-i semm-i iftirāḳ ile Ḥaleb'den (2) ḫurūcumuzda gāh meḥāmid ü evṣāf-ı celīlelerin taʿdād ve gāh ġalebe-i vecd ü ḥāl ile (3) ʿalā-rivāyet Fārābī-yi s̱ānī olan tiryāḳī-yi ḫoş-nevā yesserallāhu teʿālā lehü (4) 'l-istiḳāmeti fī'l-beyʿi ve'ş-şirā ḥażretlerinden taʿallüm eyledigimiz ḳāṣāyid ü mevālīleri (5) inşād iderek es̱nā-yı ṭarīḳde vāḳıʿ cibāl ü vādiyeye ṣuʿūḍ u hübūṭımızda (6) irtifāʿ-ı ḳadr u menzilet ve inḥiṭāṭ-ı aʿdā-yı bed-ṭıynetleri daʿavātıyla maṣḥūben bi's-selāme (7) Ḳonya'ya duḫūlümüz müyesser olduḳda veḫāmet-i āb u hevā ve sāʾir-i esbāb-ı s̱enā ile (8) bir şedīd ḥummā-yı ṣafrāviyyeye mübtelā olup efendimiziñ fenn-i ṭıbda ḥaẕāḳatla

[171] " Onun rüyasından bize ibret alacağımız bazı şeyler belirir; onun (rüyanın) içeriğinden ise kulaklarımız nasibini alır."

müştehir (9) olan maʿcūn aġasıyla muʿārefe-i sābıḳamıza mebnī mūmā ileyhiñ eczā-yı mihr ü meveddetden (10) mürekkeb edviye-i nāfiʿasıyla on gün ẓarfında fi'l-cümle taṣḥīḥ-i mizāc birle yıḳılup (11) düşerek āstāne-i saʿādete vürūdumuzuñ üçüncü güni bir müs̱elles̱ sıtma yaḳalayup (12) baʿde zemān gāh ḥummā-yı rubʿa ve gāh iki günde bir vekl-i yevm ṭutan envāʿına (13) taḥavvül iderek İstanbuluñ gūyā Suḳrāṭ u Buḳrāṭı taʿlīm-i ṭıbb u teşrīḥ ile maʿcūn-ı (14) ḥikmet yedirmek ve Cālīnūs u Arisṭatālīsiñ şiryān-ı şöhretine vāżʿ-ı nīşter-i (15) buṭlān itmek zuʿm-ı fāsidinde olan ṣanādīd-i eṭıbbāsı tedābīr-i mütenevviʿa ile cism-i **[105a]** (1) żaʿīf-i ʿācizānemi levḥ-i tecrübe-i cehālet irüp bu vechile niçe müddet eşribe-i (2) mürru'l-mez̠āḳ-ı miḥen ü meşaḳḳat tecerruʿ olunmuş ise de ʿāfiyet-i cümle-i muʿāleceleri (3) laġv u bāṭıl u lā-ṭā'il oldıġından tedāvī-yi cismānīden ferāġat ve edviye-i (4) rūḥāniyyeye müdāvemet olunup el-ḥāṣıl ṭabaḳāt-ı zemherīre çıḳmış gibi mebrūd- (5) ü'l-ḳavī ve gāh ḳaʿr-ı cihetime inmiş gibi muḥteriḳü'l-aʿżā olaraḳ tamām bir buçuḳ sene (6) mürūrında vücūd-ı mevhūm-ı bendegānem "Ke-mes̱eli beytü'l-ʿankebūt"[172] oldıġı (7) ḥālde cenāb-ı Rabb-i ʿizzet şifā vü ʿāfiyet iḥsān idüp gerek ol vechile (8) ḫasteligim es̱nāsında ve gerek ṣoñraları ʿamūcemiz efendiniñ vefātı mis̱illü (9) baʿż-ı meṣā'ib ü rezāyā-yı sā'ireniñ ẓuhūrı daḫı birbirini veliy ü taʿḳīb (10) itmek ḥasebiyle ṣūrī vü maʿnevī cemʿiyyet-i nevā'ib ü be'sā ile min-ḥays̱i lā-yüşʿar (11) mużṭaribü'l-bāl ve munḳażatü'l-aḥvāl oldıġımdan emr-i mekātibede min-ġayri (12) iḫtiyār taḳṣīrātım vāḳıʿ olmuş ise de vuḳūʿ bulan ḳuṣūrum mücerred (13) tetābuʿ-ı mużāyaḳa-i vaḳt ü ḥālden neş'et idüp "Elā inne lī-ʿahden ekīden (14) ʿale'l-vefā'i ve ḳalbī ʿaleykum muṭma'innun ve mecbūlun"[173] me'āli ḥasb-i ḥāl-i muḫliṣānem olmaḳda (15) idügi beyānıyla ifāde-i ḥāl ü keyfiyyet ve iftiḥāṣ-ı ṭabʿ-ı devletleri siyāḳında.

[105b] (1) Ṭaraf-ı Ḳā'im-maḳāmīden Mektūb

(2) Bu defʿa ḥaḳḳıñızda ʿafv u ṣafḥ-ı ʿālī istidʿāsını mutażammın mübārek ḫāk-pāy-ı (3) muʿallā-yı ḥażret-i şāhāneye refʿ ü taḳdīm itmiş oldıġıñız ʿarż-ı ḥāl-i ḍarāʿat- (4) iştimāliñiz ve ṭarafımıza ve baʿż-ı muḳarrebīn ü vükelā-yı salṭanat-ı seniyye ṭaraflarına mebʿūs̱ (5) mekātibiñiz vürūd ile cümlesi maʿrūż-ı ḥużūr-ı fā'iżü'n-nūr-ı cenāb-ı cihānbānī (6) ḳılınaraḳ meşmūl-i leḥāẓa-i maʿālī-ifāża-i mülūkāne buyurulmuşdur z̠ikr olunan ʿarż-ı ḥāl-i (7) mutażammınu'l-ibtihāliñiz me'ālinde ḥasbü'l-beşeriyye vāḳıʿ olan

---

[172] "… örümcek yuvası gibi…" Ankebût 41. Bu ayette " Ke-mes̱eli'l- ʿankebūt" ve " le beytu'l-ʿankebūt" gibi iki farklı ifade geçmektedir. Yukarıdaki metinde ise bu iki ifadenin terkibi bir ifade kullanılmıştır. Ayetin tamamı şu şekildedir: " Allah'tan başka dost edinenlerin durumu, örümceğin durumu gibidir. Örümcek bir yuva edinir; halbuki yuvaların en çürüğü şüphesiz örümcek yuvasıdır. Keşke bilselerdi!"

[173] " İşit ki, vefa üzerine benim bir sözüm vardır ve kalbim size karşı rahat ve huzurludur."

cürm ü ḳuṣūrıñızı (8) iʿtirāf ve ẕāt-ı şevket-simāt-ı ḥażret-i şehen-şāhīniñ çerāġ-efrūḫte-i ʿāṭıfet-i (9) ʿaliyyesi oldıġınızı ser-saṭr-ı ṣaḥīfe-i istirḥām u istiʿṭāf iderek (10) dü-dest-i tevbe vü inābetle dāmen-i mekārim-pīrāmen-i salṭanat-ı seniyyeye ṣarılmış (11) ve şīme-i kerīme-i mülūkāneyi kendiñize muġīs̱ ü şefīʿ ittiḫāẕ itmiş oldıġıñızdan (12) Ḥaḳ celle ve ʿalā ḥażretleri tükenmez ʿömr ü şevket ü iḳbāl ile ile'l-ebed serīr-ārā-yı salṭanat (13) u iclāl eylesün ẕāt-ı firişte-simāt-ı ḥażret-i ḫilāfet-penāhīniñ müteḥallıḳ olduḳları (14) mekārim-aḫlāḳ-ı melek-pesend-i şāhāne ve merāḥim ü eşfāḳ-ı felek-peyvend-i pād-şāhāneleri (15) iḳtiżāsınca bu vechile vuḳūʿ bulan nedāmet ü istiʿfā ve niyāz u ilticāñız seciyye-i [106a] (1) rażiyye-i raḥm ü reʾfet-i şehryārīlerini müheyyic ve ḥaḳḳıñızda envār-ı luṭf u merḥamet-i (2) cihāndārīleri mütevvic olaraḳ evlād u ʿıyāliñizle çıḳup (3) şimdilik merfūʿü'l-vezāre[t] olaraḳ civār-ı salṭanat-ı seniyyede müsterīḥan iḳāmet (4) itmek ve bi-minne teʿālā yine ilerüde āḫar-eyālet ve manṣıb-ı vezāretde istiḫdām (5) olunmaḳ üzre cerīde-i cürm ü cünḥañıza ḳalem-i ʿāṭıfet-raḳam-ı ʿafv u ṣafḥ-ı ʿālī (6) keşīde buyurulmuş ve mezīd-i elṭāf-ı ʿaliyye-i tācdārīden nāşī ṭarafıñıza ḥırz-ı cān (7) ve nüsḫa-i emān olmaḳ üzre beyāż üzerine ṣaḥīfe-zīb-i ṣudūr olan (8) ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı mevhibet-nümūn-ı şāhāne daḫı ġıbṭa-baḫşā-yı mihr-gerdūn mühr-i hümāyūn-ı (9) şevket-maḳrūn-ı mülūkāne ile memhūren ve muvaṣṣaḥan derūn-ı ḳāʾimemizde ṭarafıñıza gönderilmiş (10) ve münāsibi miḳdār-ı eşyāñızın iʿṭāsıyla sizi muʿazzezen ve mükerremen çıḳarması (11) ṭarafına taḥrīr ü işʿār ḳılınmış olmaġıla işte devāʿī-yi beşeriyyet-i cürm ü ḫaṭāda (12) vāḳıʿ olmuş iseñiz de " Ḳad yuḍāʿu'r-reʾyu s̱ümme yustedrak"[174] mıṣdāḳınca" (13) ʿaḳlıñız size yār u yāver ve şāh-rāh-ı ʿubūdiyyet ü iṭāʿata reh-ber olaraḳ tedārik-i (14) müsāfāt ve taḥṣīl-i necāt ümmīd ü emniyyesiyle melāẕ ü melceʾ-i kāffe-i enām olan kehf- [106b] (1) ü'l-emān-ı merāḥim ü iḥsān-ı mülūkāneye deḫālet ü ilticā itmiş ve hümā-yı (2) hümāyūn-ı bāl-i salṭanat-ı seniyyeniñ cenāḥ-ı ʿāṭıfet-i ʿaliyyesine ṣıġınmış oldıġıñızdan (3) şevketlü ḳudretlü ʿaẓametlü pād-şāh-ı ʿālem-penāh efendimiz ḥażretleri daḫı "El-ḥilmu maʿa- (4) 'l-ḳudret ve'l-ʿafvu ʿinde'l-iḳtidār"[175] medlūlince taṣavvurıñızı taṣdīḳ ve ḥüsn-i ẓannıñızı (5) taḥḳīḳ ile şān u şevket-nişān-ı şehen-şāhīlerine düşeni icrā ve niyāz u istidʿāñız (6) vechile sizi ez-ser-i nev iḥyā buyurduḳları imdi baʿd-ez-īn min-külli'l-vücūh emn (7) ü muṭmaʾinü'l-ḫāṭır olaraḳ hemān irāde-i seniyyeye imtis̱ālen ve muvaffaḳ oldıġıñız (8) idrāk u istidrākiñiziñ s̱emere-i ḫayriyyesini müşāhedeye istiʿcāl

[174] " Düşünce önce ortaya konur, sonra anlaşılmaya çalışılır."
[175] "Yumuşak huyluluk kudretin gücün, bağışlamak ise büyüklüğün şânından gelir."

ile bi'l-ehli (9) ve'l-ʿıyāl çıḳup civār-ı salṭanat-ı seniyyede iḳāmeti ṭaleb ü iḫtiyār iderseñiz (10) ḫalefiñiz müşārün ileyh vāsıṭasıyla bu ṭarafa ve cānib-i müşārün ileyhe işʿār eyleyesiz (11) egerçi ādāb-ı ʿubūdiyyet ve ḥaḳḳ-ı nān u niʿmeti taʿaḳḳul ü teʾemmül iderek bu mülk-i (12) dirāyetmendāneye sülūkıñıza naẓaran ṭaraf-ı eşref-i salṭanat-ı seniyyeden bu vechile ḥaḳḳıñızda (13) sezāvār buyurılan ʿafv-ı ʿālīye vüs̱ūḳ u iʿtimād-ı nām ile ḫāṭırıñıza ḳaṭʿan (14) bir gūne reyb ü iştibāh ʿārıż olmamaḳ lāzım gelecegi der-kār ve bu āna (15) ḳadar müsteḥaḳḳ-ı teʾdīb olan niçe mücrimleriñ sevād-ı cürm ü ḳabāḥatları āb u tāb-ı ʿafv **[107a]** (1) u iḥsān-ı ʿālī ile izāle vü imḥā buyurıldıġından başḳa envāʿ-ı ʿināyāt-ı bī-ġāyāta (2) nāʾil olduḳları mes̱būt-ı ṣaḥāyif-i iştihār u iʿtibār olmaḳdan nāşī bu bābda (3) īrād-ı delāʾile ḥācet olmadıġı bedīdār ise daḫı ṭarafıñıza bāʿis̱-i izdiyād-ı (4) iṭmiʾnān olmaḳ üzre işʿār olunur ki muḳaddemā ve dīn muḥāfaẓasında bulunan (5) İdrīs Paşa baʿż-ı tesvīlāt-ı noḳsāniyye ile ve dīn ḳalʿasınıñ metānet-i ṣıyānetine (6) istināden devlet-i ʿaliyyeye iẓhār-ı muḫālefet ü ʿiṣyān itmiş ve üzerine ṣadr-ı (7) esbaḳ-ı müteveffā Ḫurşīd Paşa meʾmūr taʿyīn buyurulmuş iken istiʿfā-yı cürm ü ḳuṣūr (8) ile āsṭān-ı ubbehet-pāsbān-ı cenāb-ı cihanbānīye deḫāletine mebnī ʿafv u ʿināyet-i (9) ʿaliyyeye maẓhariyyetle Der-saʿādete gelüp ölünceye ḳadar sāye-i mekārim-vāye-i şāhānede (10) refāh u rāḥatla vaḳtini geçürmüş olduġı mesmūʿ u maʿlūmıñız olmaḳ gerekdir (11) ḥāṣılı ḳalbiñize ẕerre ḳadar şekk ü şübhe götürmeyüp ḥablü'l-metīn ʿafv u emān-ı (12) şāhāne ve ʿurvetü'l-vüs̱ḳā-yı luṭf u kerem-i pād-şāhānelegiñize girmiş (13) ve ḥayāt-ı s̱ānī ve beḳā-yı zindegānīye nāʾil olmışiken zinhār ġurūr u ġaflet (14) ve ẓünūn u evhāma visāde-i dilān ve sebük-maġzānıñ iġfāl u taġlīṭine (15) tebaʿiyyetle bu niʿmet-i celīleyi elden ḳaçurmayup işbu sālik ü mütedārik **[107b]** (1) oldıġıñız ṭarīḳ-i müstāḳīm ile ez-her-cihet vāṣıl-ı ser-menzil-i necāt u selāmet (2) oldıġıñızı muḥaḳḳaḳ bilerek " İyyāke ve'l-baṭara iẕā etāke'd-dehru bi'l-vaṭar"[176] naṣīḥatıyla (3) ʿāmil olasız eger bu mertebe ʿināyet-i ʿaliyye ve mevhibet-i seniyyeye nāʾil ü maẓhar olduḳdan (4) ṣoñra ʿadem-i tevfīḳ ile ḳadr ü şükrini bilmeyüp de çıḳmamaḳ ve ẕikr olunan ʿarīżañızı (5) ber-muḳteżā-yı diyānet ü İslāmiyyet ṭaraf-ı devlet-i ʿaliyyeye ʿiṣyān u muḫālefete mütecāsir (6) olmayacaġıñıza dāʾir vāḳıʿ olan aḳvāl-i rıżā-cūyāneñize efʿāliñizi tebrīk itmemek (7) dāʿiyelerine düşerek nefsiñizi yeñi başdan mehlekeye ilḳā ile dünyā (8) vü āḫiretiñizi kendü eliniz ile ḫarāb ve bu ṣūretde dökilecek ḳanlarıñ vizr (9) ü vebālini iḫtiyār u irtikāb itmek niyyetinde olursañız ol taḳdīrce be-heme-ḥāl (10) sūʾ-i aʿmāliñiz ne vechile olsa mücāzātını görecegiñizde

---

[176] " Zaman senin başına kötü bir olay (tehlike) getirdiğinde şımarıklıktan sakın."

şübhe olmamağıla el-ḥāletü (11) ḥāẕihi cūy-bār-ı ʿafv u merḥamet-i şāhāne ile bi'l-külliyye munṭafī olmuş olan nāʾire-i (12) ġażab-ı ḥażret-i żıllullāhīyi taḥrīk-i dest ü dāmen-i ʿiṣyān ile yeñiden işʿāl (13) itmek ve bī-hūde taḫdīş-i ḫāṭıra ve teşvīş-i vāhime ile kendüñize ġadr u ḥayf (14) eylemek miẟillü evżāʿ-ı nā-revāyı ḫayāl ü ḫāṭırıñıza getürmeyerek fevt-i (15) furṣatdan iḥtirāz u ictināb ve hemān bilā-tereddüd imtiẟāl-i emr ü fermān-ı **[108a]** (1) ḥażret-i ḫilāfet-penāhīye ʿazm ü şitāb eylemeñiz içün işbu ḳāʾime taḥrīr ü tesyīr (2) olundu.

(3) Vüzerādan Bir Ẕāta

(4) Bu evān-ı yümn-iḳtirānda bi-ḥamdihi sübḥānehu teʿālā mesned-i müʾeyyed-i kār-sāzī-yi sipeh-sālārī (5) ve müttekā-yı muʿallā-yı ser-efrāzī vü kāmkārī ẕāt-ı nebāhāt-simāt-ı veliyy- (6) ü'n-niʿamīleriyle maġbūṭ-ı küngüre-i çerḫ-i berīn buyurıldığı nevīd-i ferḥat-mezīd-i sāmiʿa- (7) zīb-i aḳṭār u āfāḳ olmaḳ ḥasebiyle ḳullarına göre mezīd-i meserretle yalıñız daʿavāt-ı ḫayriyye-i (8) veliyyü'n-naʿmāneleriyle iktifā ʿabd-i aḥḳar ve çāker-i kemterleriniñ aḥvāl-i ḥāżıra-i müstmendāneme (9) çesbān ve kendimi ādem yerine ḳoyaraḳ tebrīk-nāme-i bendegāna taḳdīmi ḥadd ü miḳdār-ı (10) kemretānemden bīrūn idügi nümāyān ise daḫı aṣlından berü ḫāk-pāy-ı merāḥim- (11) iḥtivā-yı Āṣafānelerine ber-kemāl olan ḫulūṣ u ʿubūdiyyetime ve ḫuṣūṣā efendimiñ (12) mezīd-i merḥamet-i ʿaliyyelerine iġtirāren cenāb-ı Ḥaḳ cāh-ı bülend-dāverī ve cāygāh-ı felek- (13) mümās-ı serverīlerin ẕāt-ı kerīmü'ṣ-ṣıfāt-ı bī-müdānīlerine her cihetle mübārek ü müteyemmen (14) eyleyüp cünūd-ı teʾyīdāt-ı Rabbāniyye ṭalīʿa-i mecd ü iclāl ve vefḳ-ı tevfīḳāt-ı Ṣamedāniyye (15) her ḥālde temīme-i bāzū-yı ubbehet ü iḳbālleri olaraḳ ʿömr ü devlet ve şān **[108b]** (1) u şükūh-ı ḫıdīvvāneleri yevmen-fe-yevmen mütezāyid ü efzūn ve sāye-i merḥamet-i sipeh-sālārīleri (2) müntesibān-ı dāʾire-i devlet ve ʿale'l-ḫuṣūṣ ʿabd-i muḫliṣ-i bāhirü'ṭ-ṭaviyyetleri (3) üzerine ebed-nümūn olmaḳ daʿavātıyla pīşgāh-ı mekārim-destgāh-ı dāverānelerine (4) ʿarīża-i kemterānem refʿ ü taḳdīmine ictisār ḳılındığı maʿlūm-ı ʿālīleri buyurulduḳda emr (5) ü fermān ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir.

(6) Ṣūret-i ʿArż-ı Ḥāl

(7) Devletlü ʿināyetlü merḥametlü veliyyü'n-niʿam efendim sulṭānım ḥażretleri devlet ü iḳbāl ile (8) ṣaġ olsun ʿarż-ı ḥāl-i ḳullarıdır ki bu ḳulları hengām-ı ṣabāvetimden berü taḥṣīl-i (9) ʿilm-i inşā ve taʿallüm-i fenn-i kitābet ü imlāya ḫᵛāhişger olaraḳ ḥaseb-i mā-teyessür hüner (10) ü maʿārife iştiġāl itsem daḫı dest-i emel-i ʿācizānem dāmen-i intisābından tehī (11) ve kāse-i ümniyye-i çākerānem reşḥa-feyż-i aḳlām-ı ḥażret-i pād-

ṣāhīden bī-vāye (12) olmaḳ ḥasebiyle her çīz ḥadd ü liyāḳat-ı kemterānemden bālāter ise daḫı ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde (13) ebr-i iḥsān-ı veliyyü'n-niʿamīleri ḳaṭre-bār ve mihr-i elṭāf-ı ẕerre-perverīleri (14) lāmiʿü'l-envār buyurularaḳ luṭfen ve keremen bu ḳulları çerāġ u meʾmūr ve bu vechile (15) ʿabd-i bī-miḳdārları iḥyā vü mesrūr buyurulmaḳ bābında emr ü fermān.

[109a] (1) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

(2) Ḥaḳḳ-ı çākerānemde sezāvār buyurılan meḥāsin-i teveccühāt-ı celīle ve meyāmin-i taʿaṭṭufāt-ı (3) cemīleleriniñ ifādesini mutażammın irsāl buyurılan mekārim-nāme-i seniyyeleri rāḥa- (4) pīrā-yı vürūd olup mefāhīm-i dil-nevāzīleri maʿlūm-ı çākerānem olduḳda (5) fevḳa'l-ġāye ibtihāc u memnūniyyet-i bendegānemi mūcib olmaġıla cenāb-ı Ḥaḳ ẕāt-ı behiyy- (6) ü'ṣ-sıfāt-ı bī-müdānīlerin hemīşe ʿavārıż-ı kevniyyeden maṣūn ve ʿömr ü devlet (7) ü iclāllerin rūz-be-rūz efzūn eyleye āmīn ṣavb-ı sāmīlerine olan ḫuṣūṣiyyet-i (8) kāmile-i bendegānem ve ṣıdḳ-ı ṭaviyyet-i çākerānem nezd-i vālā-yı mekārimkārīlerinde ʿarż (9) u beyāndan muġnī ve ṣāhid-i meʿānī-yi ʿubūdiyyetim "Ḥācet-i meşşaṭā nīst (10) rū-yı dil-ārām rā"[177] müfādınca zībāyiş-i libās-ı elfāẓdan müstaġnī olmaġıla (11) bi'l-ġuduvvi ve'l-āṣāl duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devletleri ḫıdmetine mülāzemet ü iştiġāl (12) üzre oldıġımıñ inḥāsını ḥāvī ʿarīża-i rıḳḳıyyet-feḥāvī terḳīmine ibtidār (13) ḳılınmışdır.

(14) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

[109b] (1) Müteḥaḳḳıḳü'ṡ-sübūt olan ḥuḳūḳ-ı ġarīze ve revābıṭ-ı mütemeyyize cihetleriyle mevāsim ü merāsim (2) ḳullaşdıraraḳ ʿarż-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyet ve istidʿā-yı luṭf u ʿināyetleri (3) dāʿiyesiyle mükellef olmaḳdan āzādelik iʿtiḳādından kendimi alamam lākin İmām (4) Rabbānī ḥażretleriniñ Mektūbātlarında gördüm ki Şeyḫ Aḥmed Ḥażrevī ḥażretleri keyifsiz (5) oldıḳlarında kendüleri dāʾimā basṭ u saḫā meslekinde olduḳlarına mebnī biraz düyūnları (6) terāküm eylediginde dāyinleri ṣūretā ʿayyāre ve maʿnā-yı maṭlūbātlarını muṭālebe ḳuṣūrıyla (7) ziyāretlerine gelüp ḥużūrlarında otururken soḳaḳdan bir çocuḳ ḥelvā ṣataraḳ (8) geçdikde şeyḫ efendi dervīşe şu ḥelvāyı getür müsāfirler tenāvül itsünler diyü (9) gönderüp dervīş ḥelvācı çocuġa ṭabladaki ḥelvā ḳaç ġuruşluḳdur diyü (10) suʾāl itdiginde çocuḳ daḫı yarum altunluḳdur diyü cevāb eyledikde ṭablasıyla (11) ḥelvāyı getürüp müsāfirler tenāvül eyledikden ṣoñra çocuḳ altunu istedikde (12) şeyḫ efendi ey oġul biz dervīş ādemleriz bizde altun bulunur mu diyecek (13) çocuḳ ben ustama ne cevāb vireyim diyerek aġlamaġa başlayup şeyḫ

---

[177] " Gönül süsleyen bir yüz (saç) için taraġa gerek yoktur."

efendi (14) hemān yorġanı başlarına çeküp sükūt itmeleriyle dāyinler göñüllerinden çünki (15) parañız yoḳdur bize ḥelvā yidirüp çocuġı aġlatmaḳ ne ʿacāyib dirken [110a] (1) o aralıḳ aġniyādan bir ẕātıñ adamı içerüye girüp efendi elleriñizi öpdiler (2) kendileriniñ biraz duyūneleri olmaḳ gerek şu hediyyemizi ḳabūl idüp borclarına (3) virmelerini niyāz iderim didi diyerek şeyẖ efendiniñ yataġı yanına bir çıḳın (4) vażʿ idüp şeyẖ efendi aẖẕ ü taʿdād itdikde temām borcları miḳdārı (5) olup yarım dīnār daẖı bir kāġıda melfūf olmaġıla dāyinlerine taḳsīm itmegin cümlesi (6) efendi bu mücerred siziñ kerāmetiñizdir ammā çocuġı aġlatmaḳsızın olaydı daha (7) güzel olurdı diyicek şeyẖ efendi çāre nedir ki bu ʿaṭıyye-i İlāhiyyeniñ ẓuhūrı (8) çocuġun aġlamasına mütevaḳḳıf idi dimişler bu gibi şāyed bendeñiziñ sızlanmasına (9) mütevaḳḳıf ise bi’l-vekāle birāderim dāʿīleri ṭaraf-ı devletiñizde aġlayup (10) sızlansun ẕāt-ı ʿālīñizden bir iẓhār-ı kerāmet müyesser ise icrāsına himmet (11) buyurıñ degil ise el-hükmü lillāh efendim.

(12) Ve Dīn Muḥāfıẓından Gelen Mektūba Cevāb

(13)Şāmil-i ḥāl-i bendegān ve kāfil-i ẖuṭeb-i dermāndegān olan sāye-i bülend-es̱er-i veliyy- (14) ü’n-naʿmānelerinde zāviye-i hāviye-i ġurbetden āzād ve Der-saʿādete ẖāne-i ḥaḳīrāneme (15) vürūd ile dil-şād oldıġım maʿlūm-ı ʿilm-i Āṣafāneleri buyurularaḳ muḳteżā-yı [110b] (1) şīme-i kerīme-i ẖıdīvvāneleri üzre icrā-yı resm-i tehniyet siyāḳında maḥż-ı meʾās̱ir-i (2) mesnūnü’l-ekābir-i dāyinī ve tenezzül-i çāker-nevāzīlerini ḥāvī terşīʿāt-ı envāʿ-ı (3) luṭf u ʿināyet-i kerīmāneleriyle zīnet-baẖş-ı dil ü cān olan iltifāt-nāme-i (4) sāmī-yi dāverāneleri levāzım-ı inciẕāb u iştiyāḳ ile istiḳbāl ve telaḳḳī-yi dü-dest-i (5) tevḳīr ü ibcāl ile vażʿ-ı cebīn-i ibtihāl olunduḳda āyīne-i ʿibārāt meʿānīsinde ṣūret-i (6) ḥuṣūl-i emānī müşāhede olunaraḳ "ʿAḳleş ẖiṭāb kerde ki yā eymene’l-ḥadīs̱ / (7) Rūḥaş laḳāb-nihād ki yā aḥsene’l-kelām"[178] cevāhir-i kelimāt-ı leṭāfet-āyātından (8) żamīr-i dehāc-ı ʿubeydānem mezīd-i ibtihāc ile şen ve dīde-i ʿubūdiyyetim vüfūr-ı inşiraḥ (9) ile rūşen olup ḥaḳḳā ki her taʿbīr-i rengīn ve her ḳaṭre-i nemekīni bir rütbede (10) bāṣıra-zīb-i şühūd ve bir derecede ḥalāvet-sāz-ı ẕāʾiḳa-i vücūd ve belki tefevvuḳ- (11) nümā-yı her būd u nümūd olmuşdur ki muḳavvim-i beyān taḳdīr-i behā-yı ḥüsn ü behāsında (12) ʿāciz ve beyān-ı ḳalem dāmen-i vaṣf u ıṭrāsına ġayr-ı ḥāʾiz olmaḳdan nāşī (13) istiʿāb-ı sürūr-ı nā-maḥṣūr ile hemīşe mebānī-yi beḳā vü

[178] " Onun aklı 'ey sözlerin en uğurlusu' diye hitap etti; ruhu ise 'ey sözlerin en güzeli' diye ona seslendi."

irtiḳā-yı ʿömr ü devletleri (14) ḳuṭb-ı felek-i müstedīr gibi ḳāʾim ü rāsiḫ ve kāşāne-i iḳbāl ü iclāl-i Āṣafāneleri (15) mānend-i felekü'l-eflāk-i s̱ābit ü şāmiḫ olmaḳ duʿāları pīrāye-i zebān-ı [111a] (1) ʿubūdiyyet ḳılınmış olmaġıla "Dādger destūr-ı devlet-perver ü dīndār kim / (2) Hem vezīr-i kişver-ārā hem de Ḳuṭbü'l-ʿārifīn" medīḥa-i laṭīfesi ḳaṣīde-i (3) belīġa-i evṣāf-ı ʿaliyyelerinden bir beyt-i mücmel olan ẕāt-ı bī-hem-tā-yı Arisṭo-nihād-ı (4) veliyyü'n-niʿamīleriniñ öteden berü ʿan-ṣamīm-i bende-i ḫulūṣ-perver ve çāker-i kemterlerinden oldıġım (5) nezd-i maʿālī-vefd-i Āṣafānelerinde müstaġnī-yi inhā "Ki hem nā-güfte-i meydānī ve hem (6) n[ā]-nüvişte-i mey-ḫᵛānī"[179] mezāyā-yı müsellemesi üzre iḥāṭa ve ıṭlāʿ-ı dāverānelerine (7) nisbetle icmāl ü tafṣīl-i aḥvāl-i bendegān-ı ʿilm-i ʿālem-şümūl-i Āsafānelerine bürhān-ı (8) tevḥīd gibi ẓāhir ü hüveydā olmaḳ ḥasebiyle hemān ḫıdmet-i edʿiye-i ḫayriyye-i veliyyü'n-niʿamīlerine (9) mülāzemen kemāl-i teşekkür ü memnūniyyet-i ʿubeydānemi mutażammın işbu raḳīme-i müstmendānem maʿrūż-ı (10) ḥużūr-ı mekārim-mevfūr-ı ʿālīleri ḳılındıġı muḥāṭ-ı ʿilm-i kāʾināt-ārā-yı Āṣafāneleri (11) buyurulduḳda baʿd-ez-īn daḫı ʿabd-i ḳadīm ve muḫliṣ-i müteḥaṣṣıṣ-ı müstedīmleri ḥüsn-i (12) teveccühāt-ı fāʾiżetü'l-berekāt-ı kerīmānelerinden vāyedār-ı mübāhāt u iftiḫār (13) buyurulmaḳ bābında.

(14) Cevāb-nāme

[111b] (1) Sāḥa-i semā-sīmā-yı mecd ü iclāllerine basṭ-ı bisāṭ-ı ʿubūdiyyetle levāzım-ı iḫlāṣ (2) u iḫtiṣāṣım ber-vefḳ-ı icrā-yı īfā ḳılındıġı ḫitāmında maʿrūż-ı çāker-i bī-nev ve minhā-yı (3) bende-i nā-resānlarıdır ki bi-ḳavlihi teʿālā̠ teng-nāy-ı ġurbetden ıṭlāḳ ile Der-saʿādete ḫāne-i (4) kemterāneme vürūd-ı çākerānem sāmiʿa-res-i veliyyü'n-niʿamīleri buyurılaraḳ "Mürüvvet mekremet (5) luṭf u kerem size cibillīdir / Baña meyl-i derūnuñ şübhe yoḳ feyż-i tecellīdir" (6) neşīdesince maḥż-ı ʿināyet-i bī-ġayāt-ı bende-nevāzīlerinden münşaʿab olmaḳ üzre iḥsān (7) buyurılan kerāmet-nāme-i kirāmīleri hümā-yı devlet-āsā ümme-i ʿubūdiyyetime vāṣıl ve şāh- (8) bāz-ı evc-i iltifāt-ı çāker-perverīleri āşyāne-i ḫāṭır-ı vīrāna nāzil olup (9) per ü bāl-i nevāzīş ü ʿāṭıfetle ḫas u ḫāşāk-i elem ü endūhı ṣaḥn-ı dil-i bī-ġıll-i (10) ʿācizāneden silüp süpürmüş yaʿnī emr-nāme-i ʿālīleriniñ her bir dürr-i s̱emen-i kelime-i (11) merḥamet-ḳarīni çāker-i müstehāmlarına tügme-i girībān-ı iftiḫār olaraḳ meşārıḳ-ı fıḳarāt-ı maṭbūʿası (12) dil ü dīde-i bendegāneme ilḳā-yı nūr-ı sürūr itmiş olmaġıla "Ḫudā ʿömrüñ günüñ (13) iḳbāl ü iclāliñ mezīd itsün" naẓm-ı laṭīfi bi'l-bedāhe zebān-güẕār-ı ʿācizānem (14) oldıġını müteʿāḳib hemīşe ṣıḥḥaṭ u ʿāfiyet-i tāmme ile vücūd-ı bih-būd-ı veliyyü'n-niʿamīleri

[179] " Hem duyulmamışı bilen hem de yazılmamışı okuyandır."

(15) müttekā-pīrā-yı devlet ü ubbehet ve müzeyyen-sāz-ı bāliş-i cāh u celādet olmaḳ duʿāları **[112a]** (1) bā-ṣıdḳ-ı ṭaviyyet ber-dāşte-i dergāh-ı aḥadiyyet ḳılındığı beyānınıñ teşekkürāt-ı ʿācizāne-i (2) müteḥaṣṣıṣānemle tenvīrine ibtidār oldığı bi-minne teʿālā rehīn-i ʿilm-i ʿālem-ārāları (3) buyuruldukda baʿd-ez-īn daḫı bende-i maḫṣūṣ ve çāker-i beyne'l-ḫuṣūṣları ẕeyl-i (4) cerīde-i bendegānda ibḳā ve füyūzāt-ı ḥüsn-i teveccüh-i kerīmāneleriyle iḥyā buyurulmaḳ bābında.

(5) Bi'l-iḳti[ż]ā Lāyıḥā-Gūne Ḳaleme Alınmışdır

(6) ʿİnd-i ʿālī ve nezd-i bāhirü'l-maʿālī-yi ḥażret-i ḫilāfet-penāhīde müstaġnī-yi beyān oldığı (7) vechile cenāb-ı Vācibü'l-Vücūduñ aḥkām-ı İlāhiyye ve efʿāl-i Rabbāniyyesi her ʿaṣrıñ (8) mizācına ve her zemānıñ ṭabīʿatına göre cārī ve emr ü nehy-i Ṣamedāniyyesi ḥikmet-i bāliġa (9) ve maṣlaḥat-ı nāfiʿa ile muʿallel ü mütevārī olaraḳ ḥükm-i ḫafiyyeden nāşī ibḳā-yı ḥāl (10) ve temdīd-i ḥükūmetleri ve vuḳūʿāt-ı kevniyyeniñ esbāb u veṣāyiṭ-i tevaffuḳ (11) u irtibāṭı baṣr u baṣīret ile meşhūd u müteʿayyen olup Seyyid ü sened-i ʿālem efendimiz (12) ḥażretleriniñ müʾellefe-i ḳulūb ıṭlāḳ olunan yaʿnī rusūḫ-ı İslāmiyyetleri (13) ḥāṣıl olmayan ṭāʾifeyi ısındırmaḳ içün aṣḥāb-ı kirāmdan ziyāde iʿṭā-yı (14) māl-i ġanīmet miṣillü talṭīfāt u istimālete tedbīrāt-ı nebeviyyeleri ve ke-ẕālik **[112b]** (1) li-maṣlaḥatihi münāfıḳīn ḥaḳḳında niçe muʿāmele-i ḥikmet-āmīzleri kitāblarımızda mesṭūr (2) olup eʿizze-i kirāmdan Ḥażret-i Hüdāyīniñ şeyḫleri Üftāde ḥażretlerine ehl-i (3) dünyā olan züvvārıñ keṣret ü ziḥāmından şikāyetlerinde ne yapalım ey oġul (4) cenāb-ı Ḥaḳḳıñ maḫlūḳını mülkünden sürüp çıḳarmaḳ olmaz iyisi bunlar ile bir ḫoşça (5) geçinmekdir diyü buyurduḳları aṣḥāb-ı ʿirfānıñ deḳāyıḳ-ı kelimāt-ı ḥaḳḳāniyyelerindendir (6) ve erkān-ı muʿaẓẓama-i İslāmdan olan ḥacc-ı şerīfde istiṭāʿat-ı māliyye ve birine (7) şarṭ oldığı gibi ġazā vü cihāda daḫı şerāyiṭ-i maʿlūmeniñ vücūdından lā-büdd (8) iken "bi-eyyi vechin kāne cihādike" lüzūmı iddiʿāsında olmaġıla müslümānlıḳdır ẓann (9) iden mutaʿaṣṣıbları fi'l-ḥaḳīḳa mezāyā-yı şerīʿat ve esrār-ı ḥikmetden ġāfil olduḳlarında (10) şüphe olmadığından mā-ʿadā ʿaḳl-ı selīm ve naẓar-ı ṣaḥīḥ ḳatında daḫı ḫalk ile müdārāt (11) u muvāsāt üzre geçinmek cemīʿ-i zemānda muʿāmelāt-ı beşeriyyeniñ mebnāsı olan (12) celb-i menfaʿat ve defʿ-i mażarrat ḳavāʿid-i aṣliyyesinden be-her-ḥāl ḫālī olmadığı (13) bedīdār olmaḳ ḥasebiyle bi-ḥamdihi teʿālā şevketlü kerāmetlü ʿaẓametlü veliyyü'n-niʿmetimiz veliyy-i niʿam-ı (14) ʿālem efendimiz ḥażretleriniñ her bir ḫuṣūṣda tedābīr-i ḥikemiyye ile mevṣūf u müʾeyyed olduḳları (15) miṣillü bu ḫuṣūṣlarda daḫı icrā buyurduḳları muʿāmelāt-ı ʿālem-pesend-i mülūkāne **[113a]** (1) temām-ı mizāc-ı ʿaṣr ve īcāb-ı vaḳt ü

ḥāle muvāfıḳ ve aṣl-ı maʿnāsı ḥikmet-i (2) ʿaliyye dimek olan politiḳa uṣūline bi'l-vücūh muṭābıḳ olaraḳ cümlesine (3) ʿāʾid ü şāmil oldığından evṣāf-ı celīle-i şāhāne ve aḫlāḳ-ı kerīme-i pād-şāhāneleri (4) ıṭrāsıyla sitāyiş ü s̱enā-yı cihāndārīleri münteşir-i rubʿ-ı meskūn olacaġı ẓāhir (5) ü bedīdār ve ḥaḳḳ-ı çākerānelerimizde erzānī buyurılan envāʿ-ı iltifāt u iḥsān-ı (6) bende-perverāneleri daḫı yalıñız nefs-i ʿācizānelerimize degil evlād u aḥfād-ı (7) ʿubeydānemize daḫı dest-māye-i iftiḫār olmaġıla hemīşe ḥażret-i ḫayrü'l-ḥāfıẓīn mübārek (8) vücūd-ı ʿālem-sūd-ı şāhānelerin ʿāfiyet-i tāmme ile sürādiḳāt-ı ḥıfẓ-ı İlāhiyyesinde (9) ber-ḳarār iderek eyyām-ı ʿömr ü şevket ü iḳbāl ve hengām-ı ferr ü salṭanat u iclāl-i (10) pād-şāhānelerin ānen-fe-ānen mütezāyid ü pāydār eyleye āmīn.

(11) Ḥaleb Vālīsine Cevāb-nāme

(12) Peyġūle-i nefy ü iclādan āzād ve Der-saʿādete vuṣūl ile dil-şād oldıġımız (13) mesmūʿ-ı ʿālīleri buyurılaraḳ īfā-yı resm-i tebrīk ü tehniyet siyāḳında meḥāsin-i (14) teveccühāt-ı seniyyelerini müştemil ıṭāre-i sūy-ı kemterī buyurılan bir ḳıṭʿa iltifāt-nāme-i (15) mekārim-ʿalāmeleri rāḥa-pīrā-yı vürūd ve meʾāl-i ʿāṭıfet-iştimāli rehīn-i īḳān-ı [113b] (1) çāker-i ḫulūṣ-nümūd olmaġıla çeşme-sār-ı ʿināyetlerinden tereşşuḥ iden reşeḥāt-ı bende- (2) nevāzī vü ʿāṭıfet ve gülzār-ı luṭf u mevhibetlerinden fāyiḥ olan nefeḥāt-ı (3) ḫāṭır-sāzī ve mürüvvet-i muḫliṣ-i müteḫaṣṣıṣların vāyedār-ı istibşār ve ʿıṭr-sā-yı (4) meşāmm-ı memnūniyyet ü mesārr iderek duʿā-yı ʿömr ü devlet ü iḳbālleri tekrār ḳılınmışdır (5) ṣavb-ı ṣavāb-nümā-yı destūrīlerine mensūc-ı destgāh-ı ḳadem olan kālā-yı zer-keş tār-ı (6) ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyet-i bendegānem żamīr-i ʿācizāneme nisbetle peymūde-i endāze-i temaḫḫuż (7) u temeyyüz olmaḳ münāsebetiyle ḫāme-i ter-zebān-ı ḍurūb-ı Türkiyye'den "Ḥaleb anda (8) ise arşun bunda" mes̱elini īrād u ityān eylese nā-be-cā olmayacaġı nezd-i sāmīlerinde (9) bedīhī vü āşkār olmaḳdan nāşī mücerred teʾkīd ü teʾyīd-i ḫulūṣ u muṣāfāt-ı (10) bendegānemle teşekkür ü meḥmedet-i veliyyü'n-naʿmānelerine müs̱āberet siyāḳında ʿarīża-i ḥaḳīrānem (11) taḥrīr ü taḳdīm ḳılındıġı inşāʾallāhu teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl maʿlūm-ı ʿālīleri (12) buyurulduḳda baʿd-ez-īn daḫı cānib-i çākerī meḥāsin-i teveccühāt-ı seniyye-i bende- (13) perverīleriyle meşmūl buyurulmaḳ bābında luṭf u iḥsān ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir.

(14) Tebrīk

(15) Maʿlūm-ı devletleri buyurıldıġı üzre Edirne'de menfiyyen ve mensiyyen iḳāmet [114a] (1) üzre oldıġımızdan şevket-meʾāb efendimiz ḥażretlerine duʿādan ġayrı bir işimiz (2) olmayup ẕāt-ı ʿālīleriniñ daḫı ṭaraf-ı bendegāneme bi-ġayri ḥaḳḳın münḥarifü'ż-żamīr ve teveccühāt-ı (3) ʿaliyye-i sābıḳaları munḳalibü't-taġyīr oldıġı

maʿlūm-ı ʿācizānem ise de pīrdāşlıḳ (4) ḥuḳūḳına ve ḥuḳūḳ-ı s̱ābite-i sābıḳa lāzimesine müterettib oldıġı vechile dervīşāne (5) vü dil-rīşāne duʿā-yı devletlerinde oldıġımızı iẓhāra tebrīk-i meʾmūriyyet-i seniyyeleri (6) ẕerīʿa-i ḳaviyye olmaġıla cenāb-ı Ḥaḳ müteyemmen ü mesʿūd ve tevfīḳāt-ı īlāhiyyeye muḳārenetle (7) ʿömr ü devletlerine müzdād eylemek daʿavātı tekrārına mübāderet ḳılınmaḳda oldıġı (8) beyānıyla ʿarīża-i müstmendāne taḳdīmine ibtidār ḳılındıġı maʿlūm-ı ʿālīleri buyuruldukḍa (9) emr ü fermān ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir.

(10) Vüzerādan Bir Ẕāta Mektūb

Maṭlaʿ-ı ehille-i luṭf u kerem maşrıḳ-ı eşiʿʿa-i cūd u himem olan dergāh-ı (12) gerdūn-çeşm-i ḫıdīvvāneleri şifāh-ı taʿẓīm ü ibcāl ile mültes̱em ve cibāh-ı teẕellül (13) ü ibtihāl ile mürtesem ḳılınup hemīşe ẕāt-ı ferḫunde-şiyem-i veliyyü'n-niʿamīleri etemm-i mecd ü devlet (14) ü iḳbāl ve edvem-i ʿömr ü ʿāfiyet ü iclāl ile mesned-i müʾeyyed-i fermān-fermāyī ve müttekā-yı (15) müşeyyed-i ḥācet-revāyīde s̱ābit-ḳadem ü rāsiḫ-dem ve mānend-i neyyir-i aʿẓām nāşir-i envār-ı **[114b]** (1) birr ü niʿam ve menāfiʿ-resān-ı aḳṭār-ı ʿālem olaraḳ seyf ü ḳalem-i maʿdelet-tevʾem-i (2) Āṣafāneleri nesaḳ-sāz-ı emānī vü āmāl-i ümem ve şuḳḳa-i zerrīn-i ʿilm-i şān u şükūh-ı (3) dāverāneleri muḥāẕī-yi küngüre-i nüh-ṭārem olmaḳ daʿavātı ber-dāşte-i dergāh-ı (4) Rabb-i ekrem ḳılındıġı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿabd-i ʿāciz-raḳamlarıdır ki sāye-endāz-ı (5) ubbehet ü iclāl oldıḳları sancaġında vāḳıʿ nām-ḳarye (6) ve ġayrdan bā-berāt-ı ʿālī ʿuhde-i çākerānemde olan zeʿāmet-i ʿācizānem nemāluca (7) bir zeʿāmet ise daḫı müddet-i medīdeden berü paşa ṭarafından żabṭ olunaraḳ (8) nezd-i vālā-yı veliyyü'n-niʿamīlerinde müstaġnī-yi taʿrīf ü beyān oldıġı vechile müşārün (9) ileyhiñ zīr-i żabṭında bulunan zeʿāmet ü muḳāṭaʿāt aṣḥābı ḥaḳlarında (10) īcād itmiş oldıġı meslek ü uṣūl üzre ṭaraf-ı kemterāneme daḫı (11) bedel-i iltizām nāmıyla eḳall-i ḳalīl nesne göndermekde oldıġından muḳaddemā bir defʿa (12) zeʿāmet-i meẕkūreniñ miḳdār-ı ḥaṣılāt u nemāsı taḥḳīḳ u tedḳīḳ birle müşārün ileyhiñ (13) ṭarafından iʿṭā olınagelen bedel-i iltizāmıñ ġāyet dūn oldıġı tebeyyün itmekden (14) nāşī taḥammüline göre ḥadd ü liyāḳatına iblāġı ḫuṣūṣı baʿż-ı evliyā-yı umūr-ı ḥażerātı (15) ṭaraflarından kendülerine mültezimāne taḥrīr ü tavṣiye buyurulmuş ise de cānib-i müşārün ileyhden **[115a]** (1) lā ve naʿam bir gūnā cevāb ẓuhūr itmeyüp ol vechile müşārün ileyhiñ sāʾire-i tevālī-yi (2) taʿaddīsi çāker-i kemīneleriniñ daḫı ḫırmen-sūz-ı emel ü ümmīd olaraḳ medār-ı maʿāşım olan (3) nān-pāre-i ʿācizānem ḥāṣılātından maḥrūm u meʾyūs iken bi-ḥamdihi teʿālā̱ livā-yı meẕkūruñ (4) ʿuhde-i Āṣafānelerine tevcīhi ile ahālī vü fuḳarāsı maḥsūd-ı sekene-i rū-yı zemīn (5)

buyurulmaḳ ḥasebiyle öteden berü ẕāt-ı vālā-yı veliyyü'n-niʿamīleriniñ ṣīt-endāz-ı mesāmiʿ-i ʿālemiyān (6) olan ʿadl ü dād-ı Āṣafāneleri iḳtiżāsınca sāye-i kerem-vāye-i veliyyü'n-niʿamīlerinde (7) zeʿāmet-i meẕkūreye henüz nāʾil ü mutaṣarrıf olacağımı idrāk ü iẕʿān (8) ve müşārün ileyhiñ zemān-ı żabṭında vāḳıʿ olan mağdūriyyet-i çākerānem (9) ḫuṣūṣında bi-minne teʿālā bundan böyle meḥāsin-i himem-i ʿaliyye ve meyāmin-i merāḥim-i seniyyeleriyle (10) telāfī-yi mā-fāt idecegimi cezm ü īḳān ile ser-i sürūr u ibtihāc-ı çākerānem resīde-i (11) ṭāḳ-ı āsmān olaraḳ mücerred şīme-i kerīme-i bende-perverī ve seciyye-i rażiyye-i merāḥim-güsterīlerine (12) ḥavāleten zeʿāmet-i meẕkūreniñ işbu senesini żabṭ-nāmesi bir ḳıṭʿa ṣūret (13) defteriyle maʿan-taḳdīm ḫāk-pāy-ı ḥācet-revā-yı dāverāneleri ḳılınmağıla ʿabd-i ʿācizleriniñ (14) medār-ı ilticā vü istinādım muṭlaḳā ṣaḥābet ü ḥimāyet-i ʿaliyyelerine maḥṣūr u maḳṣūr (15) oldığına bināʾen muḳteżā-yı ḫıṣāl-i ḥamīde-i çerāġ-efrūzları üzre ḥaḳḳ-ı [115b] (1) bendegānemde cūy-bār-ı merāḥim-i bī-mezāḥim-i veliyyü'n-niʿamīleri kiştzār-ı emānī-yi çākerāneme icrā (2) ve tuḫm-ı āmāl-i bendegānem āb u tāb-ı mekārim ü ʿāṭıfet-i ḫıdīvvāneleriyle pezīrā-yı sünbüle-i (3) neşv ü nemā buyurıldığı ḥālde ile'l-āḫiri'l-ʿömr naḳdīne-i evḳāt-ı ḥayātım duʿā-yı devām-ı (4) ʿömr ü devlet ü iclāllerine maṣrūf u mevḳūf olacağı āzāde-i reyb ü riyā (5) olmağın ʿuluvv-ı nām u şān-ı Āṣafānelerine teveccühle lāyıḳ u şāyān ve mekārim-i ʿaliyye-i Bermekiyānelerine (6) nigūne-i muvāfıḳ u çespān ise menūṭ-ı emr ü fermān-ı dāverāneleri idügi beyānıyla.

(7) ʿArīża

(8) Ḥüsn-i Ḫaṭṭa Heveskār Bir Çelebiye Meşḳ Olmaḳ Üzere Yazılmışdır

(9) Hem-vāre midād-ı ʿanberīn-liḳā-yı hüner ü maʿrifetleri ṭırāzende-i ṣaḥāʾif-i ḳadr ü menzilet (10) ve ḫāme-i müşgīn-cāme-i ʿilm ü kemālleri zīver-i mehārıḳ-ı mecd ü menḳıbet olaraḳ (11) ṣafḥa-i ümmīd ü emānīleri zīnet-yāb-ı naḳş-erḳām-ı kām-rānī ve ruḳʿa-i eyyām-ı zindegānīleri (12) revnaḳ-nümā-yı şīve-i iḳbāl-i cāvidānī olmaḳ daʿavātı nüvişte-i varaḳ-ı ḥüsn-i edā (13) ḳılındığı siyāḳında nümūde-i muḥibb-i ḫulūṣ-intimālarıdır ki mine'l-ḳadīm ḳalem-i dest-i (14) ḳader ḫaṭṭ-ı bī-ġalaṭ-ı mihr ü muḫādenetlerin levḥ-i żamīr-i s̱enāverānemize s̱ebt ü terḳīm (15) ve kürsī-nişīn-i şöhret-i kāmīle olan üstād-ı meḥāsin ü evṣāfları ḳavāʿid-i sitāyiş [116a] (1) ü s̱enāların ṭıfl-ı dil-i velā-mevʾilimize taʿlīm itmekden nāşī her ān meşḳ-ı ser- (2) saṭr-ı maḥabbetleri ehemm-i eşġāl ve inşā-yı medāyiḥ-i taḥiyyetleri aḳdem-i āmāl ḳılınmaḳda (3) oldığını işʿāra vesīle-ḫᵛāh iken bu defʿa ṣavb-ı vālālarına münāsib-i ʿāzim (4) vāḳıʿ olmağıla "Be-

zebān-ı ḳalem neyāyed rāst / Ān çi ez-şevḳ der-żamīr-i menest"[180] (5) medlūli üzre mebāḥiṡ-i ḫullet ü iştiyāḳ zebān-ı ḳalem ve belki ḳalem-i zebān ile güncīde-i (6) ḥurūf-ı beyān olmaḳ mertebesinden bīrūn oldığına mebnī mücerred istinbā-yı ṭabʿ-ı (7) ʿālīleri siyāḳında şuḳḳa-i vidād-ı vesīḳa-i taḥrīr ve firistāde-i bezm-i mürüvvet-maṣīrleri (8) ḳılınmışdır bi-minne teʿālā̱ ledā̱-şerefü'l-vuṣūl baʿd-ez-īn daḫı reşeḥāt-ı kilk-i (9) himmetleri sūy-ı dil-cū-yı mürāselāta icrā ve levāzım-ı mürüvvet ü fütüvveti imżā (10) buyurmaları mütemennādır.

(11) Bir Ḳapu Ket-ḫudası Ṭarafından Vüzerādan Birine

(12) Çāker-i kemīneleri ṭaraf-ı vāżıḥu'ş-şeref-i veliyyü'n-niʿamīlerinden meşhūdum olan mekārim (13) ü iltifāt-ı bende-nevāzī ve riʿāyet ü iḥtirām-ı ḫāṭır-sāzīlerin s̱ebt-i ṣaḥīfe-i (14) cenān iderek ʿan-ṣamīmi'l-bāl ḫulūṣ u ʿubūdiyyetlerin iltizām ile her ān midḥat (15) u taḥiyyet-i müşīrīlerin zīver-i zebān-ı ḥāl ü ḳāl ve iʿtilā-yı ḳadr ü şān-ı dāverīlerin **[116b]** (1) eḫaṣṣ-ı emānī vü āmāl ittiḫāẕ itmiş oldığım nezd-i ʿālīlerinde muḥtāc-ı beyān (2) degildir binā-ber-īn ṣavb-ı ṣavāb-nümā-yı ḥamiyyet-şiʿārīlerinden ḥaḳḳ-ı vālā-yı vezīrānelerinde (3) teveccühāt-ı meyāmin-āyāt-ı cenāb-ı cihānbānīleriniñ izdiyādını müsteclib olur āṡār-ı (4) ḥasene-i rıżā-cūyāne ve eṭvār-ı müstaḥsene-i fermān-berāne ibrāzına lāzım gelen himem-i (5) kāmileniñ ke-mā-yenbaġī icrā vü īfāsı mūcib-i kemāl-i mesārr u mefḫaret-i çākerānem (6) olacaġı miṡillü bi'l-ʿaks muḥavvel-i ʿuhde-i liyāḳatları buyurılan ḫıdemāt-ı seniyye ve umūr-ı (7) cüzʾiyye vü külliyede ḫilāf-ı meʾmūl-i ʿālī ednā bir fütūr u reḥāvet vuḳūʿı daḫı (8) ḥasbü'l-ʿubūdiyye ṭaraf-ı bendegāneme mezīd-i şerm ü teʾṡīr īrāṡ itdireceginden nāşī (9) ʿafv u ʿināyetlerine ittikā ve rābıṭa-i ḫulūṣ u ḫuṣūṣiyyetime ibtināʾen min-ġayri ḥaddin maʿraż-ı (10) aḫṭārda baʿż-ı işʿārāt-ı ṣādıḳāneye ibtidār olunur şu cihetle ki ḥasb (11) ü'l-vaḳti ve'l-ḥāl merāsim-i ḥazm u iḥtiyāṭa riʿāyeten der-kār olan ehemmiyyet (12) muḥāfaẓasına mebnī ḳalʿalarından biraz ṭōb u mühimmāt ifrāzıyla (13) ḳalʿasına baʿṡ u īṣāli bābında bundan aḳdemce ṭaraf-ı devletlerine ḫitāben (14) emr-i ʿālī vü emr-nāme-i sāmī ıṣdār u tesyār buyurulmuş oldığından ḥīn-i (15) vuṣūllerinde cenāb-ı ḥamiyyet-meʾāb-ı müşīrīlerinden meʾmū[l]-i ʿālī vechile der-ʿaḳab **[117a]** (1) icrā-yı irāde-i iṣābet-ifade-i ḥażret-i ḫilāfet-penāhīye sürʿat ü mübāderet (2) ile tanẓīmi ḫaberiniñ irsāline himmet-i vālā-yı imtiṡālkārīleri maṣrūf u maʿṭūf (3) buyurulması meczūm u muntaẓır iken bu defʿa Bāb-ı ʿĀlī'ye taḳdīm buyurılan (4) cevāb-nāme-i müşīrīlerinde felān ḳalʿalarında olan ṭōb u mühimmātıñ miḳdār-ı lüzūmından (5) fażlası olmadıġına dāʾir baʿż-ı iʿtiẕārāt-

[180] " İçimden şevkle çıkan şey kalemimin diline doğru (bir şekilde, düzgünce) gelmez."

ı ġayr-ı lāyıḳa serd ü īrād ve ḥattā (6) bu bābda çākerleri daḫı işhād buyurulmuş olmaġıla maʿlūm-ı ʿālīleri buyurıldıġı (7) üzre ber-muḳteżā-yı ʿillet-i ḥudūs̱ ve imkān-ı taḳallübāt-ı zemān ḳabīlinden olan (8) māddesiniñ ẓuhūrından berü devlet-i ʿaliyye-i ebedü'd-devām ṭarafından vaḳt (9) ü ḥāl ü maṣlaḥatıñ īcāb u iḳtiżāsına göre lāzım gelen tedābīr-i ṣāʾibe ve tertībāt-ı (10) münāsibeniñ icrāsına teşebbüs̱ buyurılaraḳ el-ḥāletü hāẕihi vüzerā vü ümerā (11) ve sāʾir-i meʾmūrīn ve kāffe-i bendegān-ı salṭanat-ı seniyye-i ebed-ḳarīn şerāʾiṭ-i rıḳḳıyyet (12) ve vācibe-i ṣadāḳat ü istiḳāmet muḳteżayātından oldıġı üzre her ne vechile (13) meʾmūr u müteʿayyen olmuşlar ise ez-derūn öylece icrā-yı irāde-i seniyyeye ṣarf-ı (14) vüsʿ ü maḳderet ve mıżmār-ı iḫlāṣ u ʿubūdiyyetde yek-dīgere müsābaḳat ile (15) cümleten uġur-ı hümāyūn-ı ḥażret-i ẓıllıyyet-penāhīde ṣarf-ı mā-ḥaṣal ser **[117b]** (1) ü sāmān ve belki naḳdīne-i rūḥ-ı revānlarını bezl ü nis̱āra ṭalebkār olup ẕāt-ı (2) vālā-yı müşīrīleri ise aṣdiḳā-yı bendegān-ı devlet-i ʿaliyye ve çerāġ-ı efrūḫtegān-ı (3) salṭanat-ı seniyyeden olaraḳ böyle vaḳtde cümleden ziyāde ibrāz-ı ḥüsn-i ḫıdmete (4) iʿtinā vü himmet ve belki müteʿassirü'l-ḥuṣūl olan mevādd u meṣāliḥiñ bile ber-ṭaraf (5) taḳrībini istiḥṣāl ile ṭıbḳ-ı fermūde-i sütūde-i şāhāne üzre tanẓīm (6) ü tesviyesine saʿy u ġayret buyurmaları meʾmūl ü melḥūẓ-ı ʿālī iken ḫuṣūṣ-ı (7) meẕkūr ki ḳılāʿ-ı ḥaḳāniyyeniñ birisinden dīgerine baʿż-ı ṭōb u mühimmātıñ naḳl (8) ü vażʿından ʿibāret ve ḳılāʿ u biḳāʿ ve mühimmāt u edevāt ve belki mecmūʿ-ı māl (9) u mülk ise muṭlaḳā pād-şāh-ı ʿālem-penāh efendimiziñ oldıġı rehīn-i bedāhatdır (10) bu mis̱illü meʾmūriyyetde iẓhār-ı maʿẕeret şöyle ṭursun ednā bir tereddüd (11) ü terāḫīniñ ḫāṭır-güẕār olması bile ẕāt-ı ʿālīlerine bir vechile lāyıḳ göremedigimden (12) Ḥaḳ bu ki bu keyfiyyet ṣavb-ı sāmīlerine der-kār olan iḫtiṣāṣ-ı ʿācizānem (13) cihetiyle fevḳa'l-ḥadd bāʿis̱-i dil-tengī-yi çākerānem olmuşdur çünki ḳılāde-i bendeñizden (14) ʿubūdiyyet ve ḥāʾiz-i rehīne-i ḳadr ü menzilet olan bendegān-ı devlet-i ʿaliyyeye kāffe-i (15) umūr u ḫuṣūṣda taḥṣīl-i rıżā-yı meyāmin-iḳtiżā-yı ḥażret-i pād-şāhīye **[118a]** (1) bedel-i maḳderet ve her bir emr ü irāde-i hümāyūna ez-dil ü cān imtis̱āl (2) ü iṭāʿatdan başḳa bir vaẓīfe ḳalmayup ser-māye-i devlet-i dünyeviyye ve pīrāye-i saʿādet-i (3) uḫreviyye bu merkeze temekkün ü s̱ebāt ile ḥāṣıl ve ḫuṣūṣā ʿaṣr-ı bāhirü'n-naṣr-ı (4) cenāb-ı cihānbānī edvār-ı sāʾireye ġayr-ı mümās̱il olmaġıla gerek ḫuṣūṣ-ı meẕkūrede (5) ve gerek sāʾir-i emr ü irāde-i ḥażret-i pād-şāhī ṣudūr buyurılan her bir māddede (6) zinhār baʿż-ı eslāf-ı nā-pesendīde-i eṭvārıñ es̱erlerine iḳtiżā-yı ṣūreti ḫayāl-i (7) ʿālīleri bile götürülmeyerek ve kāffe-i emr ü irāde-i ḥażret-i ẓıllullāhīde aġyār (8) u icābetiñ ṣūret-i müdāhene ve maʿraż-ı ḫulūṣkārīde vuḳūʿa gelen taġlīṭ (9) ü iġfāline

ḳaṭʿan ve ḳāṭıbeten ḥavāle-i semʿ-i iʿtibār buyurmayaraḳ hemān rıżā-cū-yı (10) fermān-berī levāzımınıñ ʿalā-aḥseni'l-vücūh icrā vü istikmāline fevḳa'l-ġāye diḳḳat (11) ü himmet buyurılmaḳ vācibeden oldıġı mefṭūr oldıḳları vüfūr-ı rüşd ü rü'yet-i (12) ẕātiyyeleri iḳtiżāsınca maʿlūm-ı ʿālīleri olan ḥālātdan olmaġıla bu defʿa (13) ẕikr olunan ṭōb u mühimmātıñ irāde-i sābıḳa vechile ḳalʿasına naḳl (14) u īṣāl itdirilmesi bābında te'kīdi ḥāvī taṣvīr ü tasṭīr maʿrifetiyle (15) tesyīr-i ṣavb-ı ʿināyet-maṣīrleri ḳılınmış olan emr-i ʿālī ve emr-nāme-i sāmī **[118b]** (1) resīde-i nezd-i kirāmīleri oldıḳda der-ḥāl mūceb ü muḳteżāsınıñ infāẕ (2) u icrāsıyla īfā-yı me'mūriyyet buyurıldıġını serīʿan Bāb-ı ʿĀlī'ye işʿāra (3) luṭf u himem-i veliyyü'n-niʿamīleri der-kār ve bu vechile çāker-i müteḥaṣṣıṣları daḫı vāyemend-i (4) mesārr u iftiḫār-ı bī-şümār buyurılmaḳ niyāz-ı vesīle-i ibrāz-ı ḫulūṣ-ı ʿubūdiyyetim olmuşdur.

(5) Ḫulūṣī Paşa Ṭarafından Ġālib Paşa'ya

(6) Çāker-i bī-miḳdārları merḥūm efendiden ṭolayı dā'ire-i fāḫire-i ḫıdīvvānelerine (7) mevrūs̱ u müntaḳil olaraḳ bendegī-yi bāb-ı mekārim-me'āb-ı veliyyü'n-niʿamīleri şerefiyle (8) ḥā'iz-i rehīne-i iftiḫār oldıġıma mebnī nev-be-nev taḳdīm-i ʿarż-ı ḥāl-i ḍarāʿat-me'āl (9) ile tecdīd-i ḳabāle-i iḫtiṣāṣa mübāderet-i müteḥattem-i ẕimmet-i bendegānem iken ol bābda (10) ḳuṣūr-ı ʿācizānem vuḳūʿı der-kār ise daḫı ʿabd-i ġayr-ı muʿtaḳ her ne ḳadar ʿubūdiyyetini (11) yād u teẕkār eylemese yine raḳabe-i memlūkiyyeti ribḳa-i rıḳḳıyyetden münfekk olmayacaġından (12) hemān ʿubūdiyyet-i ḥaḳīḳiyye ve ḫuṣūṣ-ı mevrūs̱e-i bendegānem iḳtiżāsınca müterettib (13) oldıġı üzre rūz u leyāl duʿā-yı beḳā-yı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve temennā-yı (14) tevāfür-i ferr ü ubbehet ü iclālleri ḫidemātına muvāzabet ü iştiġāl ehemm-i aʿmāl **[119a]** (1) ve ḥüsn-i eşġāl-i çākerānem olmaġıla ḫāṣṣaten ḥāl-i ʿubūdiyyet-bālimi inhā ve ās̱ār-ı (2) teveccühāt-ı ʿaliyye-i veliyyü'n-niʿamīlerin niyāz u istidʿā żımnında ʿarż-ı ḥāl-i kemterānem terḳīmine (3) ictirā ve merfūʿ-ı pīşgāh-ı mekārim-dergāh-ı muʿallāları ḳılınmışdır inşā'allāhu teʿālā (4) resīde-i sāḥa-i devlet ve şāyān-ı leḥāẓa-i iltifāt u ʿināyetleri buyuruldukda (5) mefārıḳ-ı aʿlā vü ednāya şāmil olan envār-ı āftāb-ı taʿaṭṭufāt-ı ʿaliyyeleri farḳ-ı (6) ʿubeydānemde lemʿa-nis̱ār-ı istiḳrār ve muḥtāc oldıġım ḥüsn-i naẓar-ı maʿālī-es̱er-i veliyyü'n-niʿamīleri (7) şāyān u sezāvār buyurılmaḳ bābında.

(8) Voyvodası Ṭarafına Bi'l-iltimās Ḳaleme Alınmışdır

(9) Muḳaddemce ḫāk-pāy-ı maʿālī-iḥtivā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine ʿarż u işʿārına ictisār (10) olındıġı vechile devletlü ʿināyetlü ḥażretleri bendeleri ṭarafından me'ẕūnen (11) ve müteşekkiren müfāreḳat ile işbu māh-ı mübārek-i ẕi'l-ḥicceniñ güni

ḳaṣabasına (12) vuṣūl ü duḫūl-i çākerānem müyesser olaraḳ muʿtād üzre üçünci güni (13) mevcūd olan ve sāʾir-i lāzımü'l-ḥużūr ḳulları celb ü cemʿ ile zīver-i dest-i (14) ḍarāʿat-peyvest-i çākerānem olan voyvodalıḳ fermān-ı celīlü'n-nişānı (15) cümle muvācehesinde fetḥ ü ḳırāʾat ve maḥż-ı iḥsān u maʿdelet ve ʿayn-ı elṭāf **[119b]** (1) u ʿināyet olan mażmūn-ı muṭāʿ ve manṭūḳ-ı münīfi vācibü'l-ittibāʿı iʿlān (2) u işāʿāt olunduḳda mine'l-ḳadīm devlet-i ʿaliyye-i ebediyyü'l-ḳarār ve salṭanat-ı seniyye-i (3) sermediyyü'l-istimrārıñ şān u şiʿār-ı maʿālī-āṡārından olan şīme-i kerīme-i (4) raʿiyyet-perverī ve seciyye-i behiyye-i merāḥim-güsterī muḳteżāsınca mülk-i mevrūṡ-ı şāhāne (5) olan memleket-i ahālī vü fuḳarā vü reʿāyā vü berāyāsı ḥaḳlarında öteden berü meşmūl (6) ü şāyān ve maʿṭūf u erzān buyurılan ṣunūf-ı reʾfet ü iḥsān ve envāʿ-ı (7) mekārim ü elṭāf-ı bī-pāyāna lāḥiḳa-i cezīle olaraḳ bu defʿa voyvodalıḳ (8) ḫuṣūṣında daḫı bu vechile ikmāl buyurılan ʿināyāt-ı celīle-i cenāb-ı cihānbānī (9) ve müsāʿadāt-ı cemīle-i ḥażret-i gītī-sitānī ne mertebe luṭf u şefḳat-ı ʿaliyyeyi şāmil (10) ve ne derece merāḥim ü maʿdelet-i seniyyeyi müştemil oldığını derk ü iẕʿān ve evvel (11) ü aḫir müstaġraḳ oldığımız niʿam-ı bī-kerān ve mevāhib-i firāvān-ı devlet-i ʿaliyyeniñ (12) edā-yı ḥaḳḳ-ı teşekkürinde min-külli'l-vücūh ʿāciz ü ḳaṣır idügimizi ityān ile ʿale'l-ʿumūm (13) ṣaġīr ü kebīrimiz zemzeme-i duʿā-yı beḳā-yı salṭanat-ı seniyyeyi peyveste-i felek-eṡīr iderek (14) ez-ser-i nev ḥabl-i metīn-i raʿiyyet gerden-beste-i iḫlāṣ-ı ṣadāḳat ve her bir emr ü fermān (15) vācibü'l-iẕʿān-ı ḥażret-i pād-şāhīye ez-dil ü cān imtiṡāl ü iṭāʿat-ı **[120a]** (1) emniyyeti der-pīş-i ṣıdḳ-ı niyyet ḳılınmaġıla hemīşe Ḥaḳ sübḥānehu ve teʿālā ḥażretleri (2) veliyyü'n-niʿmetimiz veliyyü'n-niʿam-ı ʿālem mālik-i riḳābü'l-ümem şevketlü ʿaẓametlü pād-şāhımız (3) pād-şāh-ı ʿālem-penāh ve şehen-şāh-ı sitāre-sipāh efendimiz ḥażretlerini mā-dāme'l-ekvān (4) serīr-i salṭanat-ı seniyyelerinde kām-bīn ü kām-rān ve ʿaṣr-ı bāhirü'n-naṣr-ı şāhānelerin (5) bāʿiṡ-i fürūzānī-yi şemʿ-i āmāl-i bendegān mūriṡ-i daġdārī-yi seniyye-i pür-ḫūn-ı (6) düşmenān eyleyüp merḥametlü efendimi daḫı tezāyüd-i eyyām-ı ʿömr ü devlet ve teżāʿuf-ı (7) esbāb-ı ferr ü ubbehet ile maḳām-ı muʿallā-yı vekālet-penāhīlerinde ber-ḳarār u ber-devām (8) ve sāye-i hümā-vāye-i kerīmānelerin mebṣūṭ-ı mefārıḳ-ı enām eylemek daʿavātına ʿan-ṣamīm- (9) i'l-bāl müdāvemet ü mülāzemet v'el-ḥāletü hāẕihi muḳteżā-yı meʾmūriyyet-i ʿubeydānem (10) üzre tensīḳ-i niẓām-ı memleket ḥıfẓ u ḥırāset-i fuḳarā vü raʿiyyet meṣāliḥine (11) şürūʿ u mübāşeret üzre oldığım muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı veliyyü'n-niʿamīleri (12) buyurılmaḳ ifādesiyle ʿarż-ı ḥāl-i ḍarāʿat-iştimāl-i kemterānem terḳīmine ictirā ve taḳdīm-i (13) ḫāk-pāy-ı merāḥim-ḳarārları ḳılınmışdır.

(14) Vüzerādan Bir Ẕāta

(15) Veliyy-i niʿmetā ʿālī-himmetā ʿāciz-nevāz efendim sulṭanım ḥażretleri defteriniñ [120b] (1) ḫāk-pāy-ı devletlerine taḳdīminden ṭolayı iẓhār-ı maḥẓūẓiyyet-i seniyyelerini şāmil irsāl buyurılan kerem-nāme-i sāmīleri ki her kelimesi bir luṭf u ʿināyeti mutażammın ve her (3) fıḳrası bir medlūl-i ʿāṭıfet ü fütüvveti müştemil olaraḳ fi'l-ḥaḳīḳa temīme-i bāzū-yı (4) iftiḫār ve nüsḫa-i ḫāme-i istibşār olmaġıla sezāvārdır ʿaṭūfetlü beg efendi (5) birāderleri vesāṭatıyla rāḥa-zīb-i vürūd olup meʾāl-i münīfi rehīn-i iẕʿān-ı (6) ʿubeydānem olmuş müṭālaʿa itdikçe farṭ-ı iltifāt-ı veliyyü'n-niʿamīleri ḳulların esīr (7) itmişdir veliyy-i niʿmetim efendim bu ne derece mekārim-i aḫlāḳ ve naṣıl ḫıṣāl-i ḥamīdedir ki (8) çāker-i kemterleri evvel ü āḫir şudur diyecek bir ḫıdmet-i ʿaliyyelerinde bulunmadıġım ve maḳdemkiler (9) ṭursun el-ān bulundıġım meʾmūriyyet-i bendegānem daḫı maḥż-ı es̱er-i terbiyet ve s̱emere-i (10) ʿināyet ü ʿāṭıfet-i veliyyü'n-niʿamīleri olaraḳ ḥaḳḳ-ı ʿācizānemde ḥadd ü ḥaṣra (11) gelmez müsāʿadāt-ı seniyye-i bende-perverīlerine müstaġraḳ oldıġım bedīdār iken farīża-i ẕimmet-i ʿubūdiyyetim oldıġı üzre tervīc-i meṣāliḥ-i seniyye ve viḳāyet-i şān-ı ʿaliyyelerine (13) ʿacizāne vü ḳāṣırāne çabalamaḳdan ʿibāret olan ḫıdmet-i ḥaḳīrānem nezd-i ʿālīlerinde (14) şāyān u iʿtibār buyurılaraḳ ḥāşā ṭaraf-ı eşref-i veliyyü'n-niʿamīlerine mūris̱-i maḥcūbiyyet (15) olacaḳ ṣūretde ḳadr ü ḳıymet bulması mücerred ẕāt-ı ʿālīlerine mevhibe-i İlāhiyye olan [121a] (1) aḫlāḳ-ı kerīme ve meḥāmid-i celīle iḳtiżāsından olmaḳ lāzım gelüp muḳaddem ü muʾaḫḫar ne ḫıdmet-i devletlerinde bulunabildim ki bu rütbe iltifāt u iḥsānlarına lāyıḳ (3) olayım ve çākerleri efendimden gördigim elṭāf-ı mā-lā-nihāyeniñ ḥāşā ki (4) muḳābelesi taṣavvurına mütecāsir olsam ʿacebā ḳangı biriniñ teşekküri ʿuhdesinden (5) geleyim bi'l-farż baʿż-ı ḫıdmet-i ʿācizāneye muvaffaḳ olsam bile aña liyāḳat u iḳtidār (6) daḫı yine efendimiñ ās̱ār-ı himem-i ʿaliyyeleri olmaḳ ḥasebiyle cümlesi ṣavb-ı ʿālīlerine ʿāʾid (7) ü rāciʿ olaraḳ ḳulunuzuñ ẕāten bir nesnem olmadıġı ve sābıḳan ve lāḥiḳan ḥaḳḳ-ı (8) bendegānemde erzān buyurılan niʿam-ı celīleleri ḥadd ü miḳdār-ı çākerānemi fersaḫ (9) fersaḫ aşmış oldıġı ẓāhir iken zemān-ı sābıḳda olan her dürlü (10) efendiliklerini ḫıdmet-i kemterānemle muvāzene mücerred mezīd-i ʿuluvv-himmet-i kerīmānelerine nisbet (11) ile mümkin olabiliyor yoḫsa ḳuluñuzun ʿömrüm olduḳça idecegim ḫıdmet (12) ü ʿubūdiyyet efendimiñ bir günde itdikleri iḥsān u iltifāta muʿādil olabiliyor (13) şeyʾ degildir hemān cenāb-ı Ḫudāvend-i bī-çūn ʿömr ü devlet ü iclāllerin rūz- (14) be-rūz mütezāyid ü efzūn eyleyüp sāye-i kerīmānelerin farḳ-ı

ʿubeydānemden dūr eylememek (15) daʿavātıyla ḥasbe'l-istiṭāʿa īfā-yı vācibe-i teşekküre ibtidār ḳılındığı muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārāları buyuruldukda.

[121b] (1) İrsāl-i Hediyye Żımnında

(2) Çāker-i kemīnelerinin̄ ḫāk-pāy-ı maʿālī-iḥtivā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine ṣamīmī vü ḥaḳīḳī ʿubūdiyyet-i (3) maḫṣūṣa-i ḳadīmem der-kār olmaḳdan nāşī rūz u leyāl duʿā-yı beḳā-yı eyyām-ı (4) ʿömr ü devletleri ḫidmetiyle şerāyiṭ-i rıḳḳıyyeti icrā vü īfāya ḥaṣr-ı evḳāt itmekde isem daḫı (5) heyecān-ı ṣıdḳ u ḫulūṣ-ı çākerānem bu rütbe ile ḳāniʿ olmayaraḳ bir gūne ibrāz-ı (6) ʿubūdiyyeti müfżī ve bu ümniyyenin̄ nev-ʿamā temeṣṣül ü teşekkülini müstedʿā oldığına bināʾen (7) bu defʿa min-ġayri ḥaddin ḫāk-pāy-ı ʿālīlerine taḳdīmine ictisār olunmaġıla her (8) ne ḳadar şāyān-ı ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı ḫıdīvvāneleri olmadığı nümāyān ise daḫı (9) mücerred kemāl-i iḫlāṣ u iḫtiṣāṣ-ı çākerānem iḳtiżāsından olmaḳ cihetiyle lāzime-i (10) şīme-i kerīme-i bende-perverīleri üzre sezāvār-ı naẓra-i ḳabūl-i ʿāṭıfet-şümūl-i (11) veliyyü'n-niʿamīleri buyurulmasıyla ʿabd-i bī-miḳdārları ḥāʾiz-i rehīne-i mesārr u iftiḫār buyurulmaḳ (12) bābında.

(13) Cevāb-nāme

(14) Ṭaraf-ı çākerāneme iʿṭā buyurılan hediyye-i müşīrīleri vārid olmuş olup (15) ṣavb-ı vālālarına olan ʿubūdiyyet ü iḫtiṣāṣım tekellüfāt-ı resmiyyeden vāreste [122a] (1) ve ẕāt-ı vālāları ġāʾile-i ʿasākir-perverīye dū-çār oldığından bu gūne (2) ʿaṭāyā vü hedāyā vaḳt-i refāh u vüsʿata pāyeste olmaḳ ḥasebiyle ḳabūli egerçi (3) müʾeddī-yi tereddüd ise de ol daḫı ṭaraf-ı devletlerinden başḳa maʿnāya maḥmūl (4) olacağı mülāḥaẓasına mebnī mevżūʿ-ı hemyān-ı ḳabūl ve ʿilāve-i sürūr-ı nā-maḥṣūr (5) ile tezāyüd-i ʿömr ü devletleri daʿavātı dergāh-ı aḥadiyyete mevṣūl olmuşdur ḳullarının̄ (6) icrā-yı lāzime-i ʿubūdiyyet ve īfā-yı şerāyiṭ-i ḫuṣūṣiyyetim bir cihet ü ʿivaża merhūn (7) olmayup mücerred dil-dāde-i ḥüsn-i iltifātları oldığıma bināʾen merkez-i rıḳḳıyyetde pā-ber-cā-yı (8) istiḳrār oldığım maʿlūm-ı ʿālīleri buyuruldukda emr ü fermān ḥażret-i men-lehü'l-emrin̄dir.

(9) Aḥbābdan Bir Ẕāta

(10) ʿİnāyetlü seniyyü'ş-şiyem efendim ẕāt-ı meveddet-menzilleriyle der-kār olan ülfet (11) ü maḥabbet-i ḳadīmī ve üns-ā-üns-i ḫulūṣ-ı ṣamīmī muvāfıḳ-ı miṣl-i ṣuḥbetü'l-ferḳadeyn olmaḳdan (12) nāşī timṣāl-i ḫayāl-i cān-fezāları bāṣırā-zīb-i fuʾād-ı vidād-ı iʿtiyādımız olaraḳ (13) edā-yı ḫıdmet-i duʿā ve ıṭrā-yı meḥmedet ü ṡenālarıyla nāṭıḳa-pīrā oldığımızı inhā (14) vü işʿāra cūyende-i vesāʾil iken bu defʿa efendi muḫlişleri baʿż-ı ḫuṣūṣa [122b] (1) meʾmūren ḫāk-i ḳadem-i mekārim-tevʾem-i ḥażret-i veliyyü'n-

niʿamīye ruḫ-sāy-ı ʿazīmet olmaġıla (2) mücerred iftiḥāṣ-ı ṭabʿ-ı mürüvvet-iḫtiṣāṣları siyāḳında ʿarīża-i s̱enāverī (3) terḳīm ü taḳdīmine ibtidār ḳılındıġı bi-minne teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl maʿlūm-ı ʿālileri (4) buyuruldukda bāʿis̱-i inbisāṭ-ı ḫāṭır ve müris̱-i inşirāḥ-ı bāṭın u ẓāhir (5) olan peyām-ı dil-cū-yı ʿāfiyetlerini mübeyyin mürüvvet-nāmeleriyle tenvīr-i dīde-i iştiyāḳa (6) himmet buyurmaları menūṭ-ı seciyye-i rażiyye-i aṣdiḳā-nevāzīleridir ki efendim.

(7) Vüzerādan Bir Ẕāta

(8) Dest-yārī-yi teveccühāt-ı ʿaliyyeleri berekātıyla ġurbetden rehā-yāb-ı ıṭlāḳ olaraḳ (9) Der-saʿādete ḫāne-i ḥaḳīrāneme vuṣūl-i çākerānem mesmūʿ-ı ʿālīleri buyurılmaḳdan (10) nāşī ʿarīke-i ġarrā-yı dāverānelerinde rüsūḫ-yāfte-i istiḳrār olan ḫıṣāl-i (11) ḥamīde ve şiʿār-ı ber-güzīde-i ḥuḳūḳ-şināsīleri iḳtiżāsınca tebrīk ü tehniyet siyāḳında (12) irsāl buyurılan kerem-nāme-i kirāmīlerini bi'ẕ-ẕāt necl-i necīleri necābetlü beg (13) efendi oġlumuz īṣāl ü teslīm itmekle müṭālaʿa-i mezāyā-yı mürüvvet-iḥtivāsı ʿahd-i (14) sābıḳı tezkīr ve ẕāt-ı mekārim-simātlarıyla cereyān iden mecālis-i üns-ā-üns-i maḥabbeti (15) levḥa-i ḫayāle taṣvīr itmekden nāşī müşaʿbiẕ-i dehr-i ʿaceb-nümādan müşāhede-i elvān-ı **[123a]** (1) ġarībe ile ḥayret-zede olan dīde-i taḥassür ü iştiyāḳdan sirişk-i ḥüzn (2) ü melāl müteḳāṭır olup maʿa-mā-fīh bu vechile te'yīd-i teveccühāt-ı ʿaliyyeleriyle istifsār-ı (3) ḫāṭır-ı ḥaḳīre erzānī buyurılan himmet ü ʿāṭıfet-i bende-nevāzīleri müstelzim-i (4) memnūniyyet-i ʿaẓīme olmaġıla ḫāṣṣaten iẓhār-ı teşekkür-i ʿācizāne żımnında ʿarīża-i ʿubūdiyyet-i (5) farīżam terḳīm ü taḳdīmine ibtidār olındıġı bi-minne teʿālā ledā-şerefü'l-vuṣūl (6) maʿlūm-ı mekārim-mecbūl-i veliyyü'n-naʿmāneleri buyuruldukda baʿd-ez-īn daḫı bu muḫliṣ-i (7) ḳadīm ve müteḫaṣṣıṣ-ı müstedīm-i riyā-ʿadīmlerin żamīr-i ʿināyet-taḫmīr-i kerīmānelerinden (8) dūr ve ḥüsn-i teveccüh-i dāverānelerinden mehcūr buyurmamaları bābında.

(9) Vüzerādan Bir Ẕāta

(10) Münevver-sāz-ı çeşm-i edvār ve mā-bihü'l-iftiḫār-ı aḳṭār-ı emṣār olan ḫāk-pāy-ı (11) maʿālī-iḥtivā-yı veliyyü'n-niʿamīlerine kemāl-i tezellül ü ibtihāl ile rūy u cebīn-i ʿubūdiyyetim (12) mālīde vü sāyīde ḳılınaraḳ hemīşe Müheymin ü Müteʿāl mübārek ẕāt-ı merāḥim- (13) āyāt-ı melekiyyü'l-ḫıṣāllerin mesned-i vālā-yı kām-rānī ve müttekā-yı muʿallā-yı fermān-fermāyīde (14) maḳrūn-ı feyż ü te'yīd-i Lā-yezāl ve eyyām-ı ʿömr ü ʿāfiyet ü iḳbāllerin merhūn-ı (15) ṣunūf-ı ṣafā-yı bāl eyleyüp sāye-i hümā-vāye-i ḫıdīvvānelerin kāffe-i bendegān ve bi't-ta[ḫ]ṣīṣ **[123b]** (1) bu ʿabd-i ḍarāʿat-nişānları üzerinden ʿadīmü'l-infiṣāl eylemek daʿavātı zīver-i (2) zebān-ı ḥüsn-i edā vü ikmāl

ḳılındığı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ḳullarıdır ki ʿabd-i bī-miḳdārları (3) merḥūm efendiden ṭolayı bi'l-irs̱i ve'l-iḫtiṣāṣ dāʾire-i fāḫire-i veliyyü'n-niʿamīlerine (4) mensūbiyyet şerefiyle ḥāʾiz-i rehīne-i iftiḫār oldığıma mebnī bendegī-yi bāb-ı merāḥim-meʾāb-ı (5) Āṣafānelerin aḥsen-i aʿmāl ve isticlāb-ı ās̱ār-ı ḥüsn-i teveccüh-i ʿālīlerin ʿan-ṣamīm- (6) i'l-bāl ser-māye-i āmāl ittiḫāẕ iderek her çend taḳdīm-i maʿrūżāt ile īfā-yı (7) rüsūm-ı ẓāhirede taḳṣīrāt-ı ʿācizānem rū-nümā olmuş ise daḫı ʿubūdiyyet-i (8) maḫṣūṣa ve rıḳḳıyyet-i mevrūs̱e-i ʿācizānem iḳtiżāsına müteretteb oldığı vechile (9) rūz u leyāl duʿā-yı füzūnī-yi eyyām-ı ʿömr ü devlet ü iḳbāl ve temennā-yı (10) beḳā-yı hengām-ı ferr ü ubbehet ü iclālleri ḫıdemātına mülāzemet ü iştiġālde (11) ḳuṣūr u fütūr-ı çākerānem olmaġıla ḫāṣṣaten.

(12) Hediyye Cevābı

(13) Hemīşe ẕāt-ı maʿālī-simāt-ı bī-müdānīleri zībāyiş-dihende-i mınaṣṣa-i cāh u celāl (14) ve ārāyiş-baḫşende-i mesned-i müsennā-yı mecd ü ubbehet ü iḳbāl olmaḳ daʿavāt-ı icābet- (15) āyātı dībāce-i nüsḫa-i edā vü ikmāl ḳılındığı siyāḳında ʿarż-ı ḥāl-i ʿabd-i şükr- [124a] (1) ü'n-nevālleridir ki bu defʿa kemāl-i nevāziş ü iltifāt-ı ʿālīlerini ḥāvī luṭfen (2) ve keremen baʿs̱ u isrā buyurılan mekārim-nāme-i ʿaliyye-i bende-nevāzī ve hediye-i girān- (3) ḳadr-i ʿināyetsāzīleri zīb-āver-i rāḥa-i vuṣūl olup ḥaḳḳ-ı çākerānemde bu vechile (4) sezāvār buyurılan teveccühāt-ı bāhirü'l- berekāt-ı Āṣafāne ve taʿaṭṭufāt-ı mekārim-ġāyāt-ı (5) dāverānelerinden envāʿ-ı sürūr u şādmānī ve eṣnāf-ı memnūniyyet-i cāvidānī (6) taḥṣīl idüp ez-mā-taḳaddüm mülāzemet ü iştiġāl üzre oldığım duʿā-yı ḫayriyye-i (7) meʾmūletü'l-icābe ve s̱enā-yı behiyye-i maḥṣūletü'l-istiṭābeleri teẕkār u tekrār ḳılınmışdır (8) cenāb-ı celīlü'l-menāḳıb-ı veliyyü'n-niʿamīlerine maḫṣūṣ olan şāhid-i rıḳḳıyyetim māşıṭa-kārī-yi (9) ḥuliyy-i bende-i ṣıdḳ u iḫlāṣ ile mümtāz ve cāme-i bedīʿü'ṭ-ṭırāz-ı nisbet ü iḫtiṣāṣ (10) ile ser-efrāz olmaġın beḳā-yı ubbehet ü iclālleri daʿavātı zīb-i ṣaḥāyif-i rūz (11) u leyālim oldığı beyānı vesīle-i ibrāz-ı ḫulūṣ u ʿubūdiyyetim olmuşdur.

(12) Ḳapudān Paşaya Tebrīk Żımnında Yazılan

(13) Muḳaddem ki meʾmūriyyet-i ʿaliyyelerini ʿācizāne tebrīk ü tehniyete ibtidār itmiş isem daḫı (14) el-minnetü lillāhi teʿālā̱ ve teḳaddese bu evān-ı meyāmin-nişānda aṣl-ı meʾmūriyyet-i müşīrīleri (15) ẓuhūrıyla "Selāmet bād bismillāhi mecrāhā ve mursāhā"[181] teymīniyle ḳapudānī-yi deryā [124b](1) mesned-i celīlesine ke-mā-kān revnaḳ-efzā-yı ʿizz ü iʿtilā olduḳları beşāret-i ḫayriyyesiyle (2) şımāḫ-ı ḫulūṣ u

---

[181] " (…) onun yüzüp gitmesi de, durması da Allah'ın adıyladır(…)" Hud 41.

ʿubūdiyyetim çekilmiş ve mezraʿa-i temenniyāt-ı ḫāliṣāneye tuḫm-ı sürūr (3) u ḥubūr ekilmiş olmaġıla Rabbim teʿālā cāh-ı vālā ve manṣıb-ı erḳā-yı veliyyü'n-niʿamīlerin (4) ṣunūf-ı meyāmin ü esʿād ve füyūż-ı meḥāsin ü istibdād ile müteyemmen ü mübārek (5) eyleyüp baḥr-ı zeḫḫār-ı devlet ü iḳbāl-i vezīrānelerin sefāyin-i sümuvv u iclāl ile (6) pür-zīb ü zīnet ve keştī-yi girān-bār-ı mecd ü āsār-ı kerīmānelerin māl-ā-māl emtiʿa-i (7) nebāhat u ubbehet ve ʿömr ü devlet-i veliyyü'n-niʿamīlerin rūz-be-rūz müteraḳḳī-yi merātib-i (8) izdiyād u bereket eylemek daʿavātıyla ḥasbe'l-iḫlāṣ ve'l-iḫtiṣāṣ icrā-yı mübārek- (9) bādī-yi cāh-ı maʿālī-iktināhları zerīʿa-i ʿarż-ı ʿubūdiyyet ḳılındığı bi-minne teʿālā (10) muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-şümūl-i veliyyü'n-naʿmāneleri buyuruldukda bende-i ḳadīmlerin zümre-i (11) dervīşān ve cerīde-i dāʿiyānda ibḳā vü iḥyā buyurmaları ḳulzüm-i aḫżar-ı luṭf (12) u iḥsān-ı mekārim-kārīlerine ḥavāledir efendim.

(3) Şuḳḳa

(14) Hem-vāre kālā-yı girān-behā-yı devlet ü iḳbālleri zīb-i kemāl ü iʿtilā ile āreste (15) ve dībā-yı zībā-yı mecd ü ubbehet ü iclālleri zīver-i ḫulūṣ u beḳā ile pīrāste olmaḳ [125a] (1) duʿāları taḳdīmiyle maʿrūż-ı çāker-i bī-merālarıdır ki ḥaḳḳ-ı bendegānemde sezāvār olan (2) teveccühāt-ı mekārim-ġāyāt-ı Āṣafānelerini ḥāvī bu defʿa firistāde buyurılan (3) nevāziş-nāme-i ʿināyet- ʿalāme ve bir boġça hediyye-i seniyye-i ʿināyet-visāmelerin enāmil-i (4) zīb-i vürūd ve mefhūm-ı iḥsān-nāmeleri pertev-baḫş-ı çeşm-i şühūd olup sālif- (5) ü'z-zikr hediyye-i behiyyeleri zīver-ārā-yı ṣandūḳa-i ḳabūl-i iḫlāṣ-nümūd olmaġıla bu vechile (6) icrā-yı merāsim-i kerem-güsterī ve īfā-yı muḳteżā-yı bende-perverīye raġbet ü himmet-i (7) müşīrīleri mūcib-i kemāl-i sürūr ve mūris-i envāʿ-ı ḥuẓūẓ u ḥubūr olmuşdur (8) ṣavb-ı maʿālī-evb-i destūrīlerine maḫṣūṣ olan metāʿ-ı ʿubūdiyyetim tamġa-zede-i (9) destgāh-ı ḳadem ve nezd-i vālā-yı ʿāṭıfet-iḥtivālarında müstaġnī-yi naḳş-ı raḳam (10) olmaḳdan nāşī maḫṣūṣ-ı istidʿā-yı beḳā-yı ḥüsn-i teveccühleri siyāḳında ḳāʾime.

(11) Maḳām-ı Ṣadāret-i ʿUzmāya Tezkire-i teşekkür

(12)Emr ü fermān-ı ʿālī buyurıldığı vechile maḥrūsa-i Burusa'dan geleliden berü bende- (13) ḫānelerinde tenhā-nişīn-i inzivā ve bi'l-ġuduvvi ve'l-āṣāl duʿā-yı ʿömr ü şevket-i şāhāne (14) ḫıdmet-i mefrūżasıyla zebān-pīrā olmaḳda oldıġım maʿlūm-ı ʿālīleri buyurılaraḳ bu defʿa [125b] (1) kemāl-i merḥamet ü ʿināyet-i ʿaliyyeden nāşī cevāmiʿ-i şerīfeye çıḳılmış ve isteklü oldıġım (2) ḥālde üç çifte ile sāḥil-ḫāne-i çākerīye gidilmek üzre ruḫṣat-ı ʿulyā-yı (3) vekālet-penāhīleri erzān buyurıldığı ʿaṭūfetlü Ṣārim Beg efendi

ḳulları şifāhen (4) tebşīr ü iḫbār itmekle sāye-i şevket-vāye-i şehen-şāhīde bu gūne āṡār-ı himem-i ʿālī-nehm-i (5) veliyyü'n-niʿamīleriyle bir ḳat daḫı ḫurrem ü dil-şād ve fi'l-ḥaḳīḳa dest-gīrī-yi ʿaṣā-yı ʿināyet-i (6) ʿaliyyeleriyle rācilen temeşşī ʿilel-i vücūd-ı bī-sūduma daḫı muʿālece nevʿinden oldıġına mebnī (7) bu vechile daḫı mesrūr u mübtehicü'l-fuʾād oldıġımdan cenāb-ı Ḥaḳ mā-bihü'r-refāh-ı cümle-i enām (8) ve māye-i beşāşet-i vücūd-ı eyyām olan mübārek ẕāt-ı salṭanat-āyāt-ı mülūkāneyi taḫt u dīhīm-i (9) şehryārīlerinde ilā-yevmi'l-mevʿūd pāydār u ber-ḳarār ve eyyām-ı ʿömr ü şevket-i şāhāne ve aʿvām-ı (10) şān u iḳbāl-i pād-şāhīlerin bīrūn-ı devvār-ı çerḫ-i devvār eyleyüp vefḳ-ı nigīn-i ṣadāret-i (11) ʿuẓmā olan ẕāt-ı vālā-yı vekālet-penāhīlerin daḫı teżāʿuf-ı hengām-ı ʿömr ü devlet-i (12) Āṣafāneleriyle maḳām-ı muʿallā-yı ḫıdīvvānelerinde kāmkār eylemek daʿavātı istīnāf (13) u tekrār ḳılınaraḳ bi'l-ʿaczi ve'l-ibtihāl icrā-yı taḥmīd ü teşekküre ictisār ḳılındıġı (14) muḥāṭ-ı ʿilm-i ʿālem-ārā-yı Āṣafāneleri buyurıldıḳda emr ü fermān ḥażret-i men-lehü'l-emriñdir.

(15) Temmetü'l-münşeʾāt

[126b] **Eşʿār-ı El-Ḫāc ʿĀkif Efendi**

Āmedci Enverī Efendiye Virilen Ḳaṣīde

(Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün)

1 Rūzī ḳılınca Ḥaḳ baña ḫᵛān-ı ʿināyeti
İtdi naṣīb niʿmet-i dārü'l-ḫilāfeti

Maḥṣūr iken kenārda nevmīd nāgehān
Buldum hücūm-ı ceyş-i telefden selāmeti

Cism olmışıdı ḫaste-i cān ber-leb āmede
Maʿcūn-ı ġayb virdi aña tāze ṣıḫḫati

Baḫş eyleyüp ḫuṣūṣ ile Vehhāb-ı bī-ʿivāż
Ḫuld-ı berīn-i sāye-i ṭūbā-yı şevketi

5 İrdim ʿaceb sürūr u ḥubūr-ı neşāṭa kim
Olmış añın ḥesābı nihāyet bidāyeti

[127a] Vaḳf eyledim vaẓīfe-i ʿömri ehem bilüp
Ḥaṣr-ı duʿāya ben cihet-i bāb-ı devleti

Şöyle ġamı unutmışıdım ki virirdi dil
Gördükçe lafẓ-ı minnete maʿnā-yı rāḫatı

Tevḥīş iderdi sāmiʿayı gāhice faḳaṭ
Ehl-i kemāle zāl-i sipihriñ ʿadāveti

Ammā emīn idim ben o endīşeden daḫı
Der-pīş idüp taḳaddüm-i maʿlūle ʿilleti

10 Böyle ṣafā-yı bāl ile āsūde bir gice
Çekdim dü-çeşme sürme-i ḫᵛāb-ı ferāġatı

Āġūş-ı fikre geldi heman şāhid-i vaṭan
ʿArż eyleyüp nühüfte ʿiẕār-ı melāḥati

Taʿbīrde ḫaṭā idüp ifrāṭ-ı şevḳden
Ṭutdım refīḳ-i zuʿm ile rāh-ı meserreti

Münḥal olunca ʿuḳdeyi bildim ḳażā meger
İtmiş bu gūne taʿmiye nām-ı muṣībeti

[127b] Cāh-ı belāya eyledi üftāde mekr ile
Virmez enīn ü āha daḫı şimdi ruḫṣatı

Nevk-i ḫadeng-i cevre hedef eyleyüp beni
Vażʿ itdi sīneme yine Bozok ʿalāmeti

Ḳalmış baḳıyye künye-i dīrīneden gibi
İtmāmına bu defʿa temām itdi himmeti

Virdi felek ketebe baña az zemānda
Taʿlīm idüp ḳavāʿid-i meşḳ-i meşaḳḳati

Teʾs̱īri var şu mertebe kim ḥükm-i ʿaḳrebiñ
Gösterdi sāʿatim daḫı lesʿ-i ḫuṣūṣeti

Zencīr-i Kehkeşān ile baġlandı ṭāliʿim
Ne istiḳāmeti mutaṣavver ne ricʿati

20 Yā Rab ne tīre baḫt-ı cihānım felekde kim
Ṣubḥ-ı vaṭanda yād iderim şām-ı ġurbeti

Āyīne-i ḳażā mıyım eyā bu ʿālemin
Hep bende mi görünse gerek derd ü miḥneti

[128a] Düşmez mi yā ʿUṭāride ġayret görüp beni
Bilmez mi yoḫsa şirket-i ṣaff-ı kitābeti

Ser-geşte mi ʿaceb o daḫı renc-i devr ile
Yoḳ mı añın da nefsini taḫlīṣe ḳudreti

Çarḫın belī mürüvveti yoḳ nūr-ı çeşmine
Mihr ü mehiñ ʿıyān s̱übūt-ı şehādeti

Andan ümīd-i ʿāṭıfet itmek ḫaṭā hemān
Bir ẕāt-ı pāke eyleyelim ʿarż-ı ḥāceti

Kim her nigāhı merhem-i zaḫm-ı derūn ola
Her ḥarf-i nuṭḳı şerḥ ide metn-i mürüvveti

Yaʿnī o mihr-menḳabe kim ṣadr-ı āmedī
Buldı añınla zīnet ü zīb ü şerāfeti

Bir nüsḫadır nihādı ki fihrist-i cūd ile
İtmiş iḥāṭa cümle fünūn-ı ʿināyeti

Saʿdü'l-menāzil-i şerefiñ māh-ı enveri
Kim āftāb-ı ẕerre-fürūġ-ı aṣāleti

[128b] 30 Māhiyyeti mekārim-i aḫlāḳ olmasa
Olmazdı böyle luṭf u mürüvvet hüviyeti

Güm-nām iderdi ḳuṭr-ı semā ṣubḥ-ı ṣādıḳı

Bulsaydı ṭalʿatındaki feyż-i ṣabāḥati

Münşī-yi bī-ʿadīl ki Vaṣṣāf vaṣfınıñ
Ḥaḳḳ-ı edāsına bulamaz istiṭāʿatı

Āb-ı ḥayāt fażla-i ḥibr-i devātıdır
İtmiş velī maḳām bu nūrı o ẓulmetī

Çoḳdan gelürdi olmaġa çāker-i aḥḳarı
Olsa debīr-i çarḫıñ ümīd-i liyāḳatı

Yazmış kitāba baḥs̱-i heyūlāyı Bū ʿAlī
Virmiş mi yā kitābete bu ḥüsn-i ṣūreti

Mülk-i süḫan ḳalem-rev ü ṭabʿ-ı kerīmidir
Baḥreyn-i naẓm u nes̱rde cārī ḥükūmeti

Ṣarf eylese işāretini naḥv-i ḫāmeye
İntāḳ ider meʿānī-yi ḥikmetle heyʾeti

[129a] Naẓmında Kātibī'ye muʿādil yazan anı
Cehl-i mürekkeb ile virir dehre şöhreti

Dil-teng olurdı reşk ile Veysī vü Nergisī
Görse bu [nev]-edāyı bu nūşīn ʿibāreti

40 Bir ʿandelīb-i gülşen-i maʿnā ki ḫāmesi
Taḳsīm ider ṣafīr-i ṣarīri belāġatı

Yāḫud o nāzenīn-i zemandır ki gösterir
Her ḫaṭvesinde nice delāl-i berāʿatı

Dem-bestedir Ḥarīrī hele bu maḳāmda
Pestden ṭutar añınçün uṣūl-i ḥikāyeti

Teşbīh iderdim ebrū-yı ḫūra süṭūrını
Hem-vār olaydı böyle añın da leṭāfeti

Meh-ṭalʿatā melek-şiyemā bende-perverā
Ey gülsitān-ı ʿāṭıfetiñ zīb ü behceti

Ḳanda faḳīr ḳanda metāʿ-ı sitāyişiñ
ʿAfv it ḳuṣūr-ı ṭabʿ-ı ḳalender-biżāʿatı

[129b] Lā-siyyemā meṣāʾib-i reybü'l-menūn ile
Rencūrdır göñül viremez naẓma zīneti

Ḥanẓal-mezāḳ ise ne ḳadar kilk-i bī-mezem
Vaṣfiñla buldı ney-şeker-āsā ḥalāveti

Naẓm-ı medāyiḥinde vesīle murād idüp
İtdimse de şikāyete maḳrūn ḥikāyeti

Gördükde vech-i enveriñi unutdum bütün
Tārīki-yi meşaḳḳat ü renc ü felāketi

50 Biñde birin beyān idemem naẓm u nes̱rle
Senden müşāhid oldıġım iḥsān u şefḳati

İtdiñ ḳabūl ḳulluġa bu faḫr bes baña
Bendeñ gibi kemīne-i bī-ḳadr ü ḳıymeti

İrdi süḫan merātib-i taṣdīʿa ʿĀkifā
Yād it duʿā-yı ḫayr serīʿül-icābeti

Olsun bi-ḥaḳḳ-ı levḥ ü ḳalem dem-be-dem füzūn
İḳbāl ü ḳadr ü menzilet ü ʿömr ü devleti

[130a] Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāfına göstermesün Ḫudā
Miḳdār-ı ẕerre rūy-ı ġubār-ı küdūreti

Ḳaṣīde-i ʿAdem

(Feilātün Feilātün Feilātün Feilün)

1 Can virir ādeme endīşe-i ṣahbā-yı ʿadem
Cevher-i can mı ʿaceb cevher-i mīnā-yı ʿadem

Çeşm-i īmʿān ile baḳdıḳça vücūd-ı ʿademe
Ṣaḥn-ı Cennet görünür ādeme ṣaḥrā-yı ʿadem

Ġalaṭ itdim ne revā Cennet'e teşbīh itmek
Başḳadır niʿmet-i āsāyiş-i meʾvā-yı ʿadem

Ṭutalım anda da olmuş niʿam-ı gūn-ā-gūn
Öyle muḥtāc-ı tenāvül müdür ālā-yı ʿadem

5 Kimse incinmedi vażʿından anıñ ẕerre ḳadar
Besledi bunca zeman ʿālemi bābā-yı ʿadem

Var ise andadır ancaḳ yoġısa yoḳdur yoḳ
Rāḥat isterseñ eger eyle temennā-yı ʿadem

Ne ġam u ġuṣṣa ne renc ü elem ü bīm ü ümīd
Olsa şāyān-ı cihān cān ile cūyā-yı ʿadem

Yoḳ didikçe var olur yoḳ mı ġarābet bunda
Nām-ı hestī mi nedir ḥall-i muʿammā-yı ʿadem

İtse bir kerre telāṭum hep ider kevneyni
Ġarḳa-i mevc-i fenā cūşiş-i deryā-yı ʿadem

10 Māder-i dehr mevālīdi ki ṭurmaz ṭoġurur
Der-kenār itmekiçündür anı bābā-yı ʿadem

Çarḫıñ evlādını başdan çıḳarır dāye-i dehr
İtmese terbiye ṣıḳ ṣıḳ anı lālā-yı ʿadem

Herkesiñ ḳısmeti yoḳdan gelür ammā bilmez
Yeri var ʿāleme menn eylese selvā-yı ʿadem

Merdümī neşʾet-i Ādem'de yoḳ oldı gitdi
Vechi var dinse benī Ādeme ebnā-yı ʿadem

İki kāġıddan ʿibāret nüsaḫ-ı kevn ü mekān
Biri ibḳā-yı vücūd biri ifnā-yı ʿadem

[131a] Selb ü īcāb taʿayyün iderek ʿālemden
Bir netīce virir elbette ḳażāyā-yı ʿadem

Mīm-i imkānını maḥv eylese mollā evvel
Yoḫsa nefy itmese de āḫiridir lā-yı ʿadem

Şeyḫe baḳ ketm-i ʿademden diyü taḳrīr eyler
Bilmez ammā ki nedir maʿni-yi iḫfā-yı ʿadem

Ṣıġmaz ol dāʾire-i kevn ü mekāna ne bilür
Geçmeyen ʿarşı nedir mülk-i muʿallā-yı ʿadem

Yoḳ yire zāhid urur dāʿvi-yi hestīden dem
Yaḳasın ṭutmışıken pençe-i kübrā-yı ʿadem

20 Ṣanurum maṣraf u īrādı gelür hep başa baş
Oldı serrā-yı vücūda göre ḍarrā-yı ʿadem

Zeyd-i vārid ile ṣulḥ olmadı ʿAmr-ı ʿāʾid
Yoġısa ʿālemiñ aṣlı ne bu ġavġā-yı ʿadem

Ḳays u Leylāsı daḫı Zeyd ile ʿAmrı gibidir
Diyecek olsam olur ol daḫı esmā-yı ʿadem

[131b] Farḳı gūyā bu iki ṣūretiñ ʿaḳlımca benim
Birisi hūbb-ı fenādır biri baġzā-yı ʿadem[182]

Naḳş-ı nāmıḳla ʿaceb nāmıḳ olur mı ḫātem
Var gibi bunda vücūd ehline īmā-yı ʿadem

Şeyḫ efendi saña dir miydi ki varıñdan geç
Varlıġın olmasa da sidre-i meʾvā-yı ʿadem

Ḫıdmet it sen aña varıñla ki tā himmet idüp
Eylesün ol da seni ʿārif-i maʿnā-yı ʿadem

Çekme dünyālıḳ içün ġam-ı dil-i nā-būdīde
Var iken mā-ḥaṣal rızḳ-ı ʿaṭāyā-yı ʿadem

[182] Vezin ikinci mısrada aksamaktadır.

Herkese bār-ı belā kendüsiniñ varlıġıdır
Ġam u ālāmdan āzāde berāyā-yı ʿadem

Ṣarf idüp varıñı ʿaḳlıñ var ise var yoġ ol
Rāḥat isterseñ eger eyle temennā-yı ʿadem

30 Biz bu miḥnetgeh-i hestīye küçükden geldik
Yoḫsa kim eyler idi terk-i kühen-cā-yı ʿadem

[132a] Ṭurmasa böyle felek bāri yıḳılsa gitse
Bir zemān olsa yeri ḫayme-i bālā-yı ʿadem

Avıdan ḫalḳı bu ġam-ḫānede oldur yoḫsa
Olmasa müşkil idi tesliye-baḫşā-yı ʿadem

Ṭoġrısı rāḥat iderdik gidüp ʿālem ʿademe
Yerine gelse anıñ sāḥa-i pehnā-yı ʿadem

Ber-murād olmayıcaḳ ben yere geçsün ʿālem
Necm ü mihr ü mehi olsun es̱er-i pāy-ı ʿadem

Çāk çāk eyler idim ceyb-i ḳabā-yı ʿömri
Olmasa ẕeyli ṭırāzīde-i tamġa-yı ʿadem

Ben o bīzār-ı vücūdum ki dil-i ġam-zedeme
Üns-i mavṭın görünür vaḥşet-i ṣaḥrā-yı ʿadem

Şafaḳ-ı ṣubḥ-ı beḳādır naẓarımda gūyā
Mevce-i baḥr-ı siyāh-ı şeb-i yeldā-yı ʿadem

Öyle bī-mār-ı ġamım kim olamam āsūde
Cāme-ḫᵛāb olsa baña şeh-per-i ʿanḳā-yı ʿadem

[132b] Dil-ḫarābım ben o hey᾿etde ki nisbetle baña
Beyt-i maʿmūr olur ḫāne-i bī-cā-yı ʿadem

40 Öyle bī-mār-ı ġamım ṣaḥn-ı fenāda gūyā
Yapdı enḳāż-ı elemden beni bennā-yı ʿadem

Aḫter-i maṭlabım āfāḳ-ı felekden ṭoġmaz
Günde biñ şey ṭoġurur leyle-i ḥublā-yı ʿadem

Düşmeden sāye-i kilk-i emelim levḥ-i dile
Noḳṭa-i kilkim olur ḫāl-i muḥayyā-yı ʿadem

Cevheri ṣu kesilür tābiş-i ye᾿simle eger
Çeşm-i ümmīdime dūş olsa merāyā-yı ʿadem

Yoġ olur ismi daḫı ʿayn-ı müsemmāsı gibi
Emelim olsa eger dāḫil-i ḫulyā-yı ʿadem

Bī-vücūdum o ḳadar ben ki aransaḳ ikimiz
Ben bulunmam bulunur belki müsemmā-yı ʿadem

Ḥayretim çarḫa sükūn-āver-i ṭabʿ-ı taʿṭīl
Vaḫşetim bāʿiṡ-i peydā-yı sevdā-yı ʿadem

[133a] Ṭālihim öyle ki ʿaks-i nigeh-i germimden
Reng-i ḥayret alur āyīne-i deryā-yı ʿadem

Vaḫşetim öyle ki olsa naẓar-ı ünsüm olur
Tīr-i rem-gerde-i āhū-yı sebük-pā-yı ʿadem

Yeʾsim ol mertebe kim ṣūret-i ümmīdimdir
Mā-verā-yı felek-i maḥv-ı heyūlā-yı ʿadem

50 Bulanur girye-i ḫūnīnim ile baḥr-ı vücūd
Ṣararır āhım ile sebze-i ṣaḥrā-yı ʿadem

Öyle dil-tengī-yi hestī ile rencūrım kim
Ḫūn olur nālelerimden dil-i ferdā-yı ʿadem

Buña ṭaḳat mı gelür yā buña can mı ṭayanır
Meger imdād ide hesti-dih-i eczā-yı ʿadem

Āferīn ey ney-i kilk-i hüner-i ʿĪsī-dem
Eylediñ nefḫa-i iʿcāz ile iḥyā-yı ʿadem

Şuʿle-i nefḫa-i can-sūzıñ ile līk yanup
Olmadan dāġ-ı tenim şemʿ-i şeb-ārā-yı ʿadem

[133b] Bir ġazel söylesek olmaz mı berāy-ı ḫāṭır
Ne ḳadar s̱ıḳlet ise naẓm-ı muḳaffā-yı ʿadem

Ḫāl-i ʿanber-şikeniñ fitne-i eczā-yı ʿadem
Nigeh-i siḥr-es̱eriñ nāṭıḳa-baḫşā-yı ʿadem

Can bulur ṭarf-ı lisānıñla ḥurūf-ı hestī
Çāk olur nāvek-i ġamzeñle süveydā-yı ʿadem

ʿAraż-ı ḫandeye laʿl-i nemekīniñ cevher
Cevher-i ḥarfe femiñ noḳṭa-i yektā-yı ʿadem

Seni görse dökülürken ḳaṭarāt-ı eşkim
Ḫavf-ı ġamzeñle olur ābile-i pāy-ı ʿadem

60 Ḳavs-ı ebrūsını ḳursa yıḳılur ṭāḳ-ı felek
Tīr-i müjgānını atsa ditirer cā-yı ʿadem

Cān atardı ʿademe tīġ-i nigāhından ecel
Tīr-i ḫışmından eger yanmasa beydā-yı ʿadem

Añlamış nisbetini mihr ü vefā-yı yāre
İden oldur dil-i bī-çāreyi cūyā-yı ʿadem

[134a] ʿĀkifā ṭarḥ-ı ṣuver eyledi hīç-ā-hīçe
Var mı ḫāmem gibi bir hendese-pīrā-yı ʿadem

ʿĀrifan yoḳlıġıla itmede iṡbāt-ı vücūd
Ben ise varlıġıla eyledim inşā-yı ʿadem

Yoġı var eylemege ḫayli çalışdım lākin
Oldı saʿy u ṭalebim hep lev ü levlā-yı ʿadem

Ṣıġmadı çünki dehān-ı dile nuṭḳ-ı hestī
Eyledim ḫāme-i muʿciz-demi gūyā-yı ʿadem

Bu ḳaṣīde ḳaleme Ḳāf-ı fenādan geldi
Olsa nāmı yaḳışur beyża-i ʿanḳā-yı ʿadem

Kimisi nīsti-yi ġamla beḳā-cū-yı vücūd
Kimi hestī-yi elemle ṭaleb-efzā-yı ʿadem

Maḫv-ı ḫāk-i reh-i şāhen-şeh-i kevneynim ben
Ne tevellā-yı vücūd ü ne teberrā-yı ʿadem

Ġālib Paşa'ya Virilen Ḳaṣīde

(Fāilātün Fāilātün Fāilātün Fāilün)

[134b] 1 Ḥamdulillāh ey Kerīm ü kāmkār-ı rūzgār
Ṣadra teşrīfiñle oldıñ dest-yār-ı rūzgār

Ḥaḳ şehen-şāh-ı cihānıñ ʿömrin efzūn eyleyüp
Ḥaşre dek taḫtında olsun ber-ḳarār-ı rūzgār

Ḳadrdān-ı bende-perver ḥażret-i Maḥmūd Ḫan
Ol Süleymān-ı zemān u şehryār-ı rūzgār

Ḥāmil-i mühr-i hümāyūn eyleyip sen Āṣafı
Ẕāt-ı bī-hemtāñı ḳıldı nāmdār-ı rūzgār

5 Maẓhar-ı esrār-ı ism-i aʿẓam-ı tevfīḳsin
Sensin el-ḥaḳ ṣadr-ı Āṣaf-iḳtidār-ı rūzgār

Devlete Belḳıs-ı maḳṣūdı getür bir laḥẓada
Ḳuvve-i ḳudsiyye olsun āşkār-ı rūzgār

Çarḫ ʿāciz ḳaldı tedbīrinden ey ṣadr-ı güzīn
Şöyle oldı cism-i ʿālem dāġdār-ı rūzgār

Merhem-i tedbīriñe vā-bestedir ancaḳ hemān
İltiyām-ı zaḫm-ı cevr-i zūrkār-ı rūzgār

[135a] İʿtiḳādım böyledir ki bir nefes itseñ söner
Her ṭarafdan hep şerār-ı fitne-bār-ı rūzgār

10 Bir gelür kevne seniñ gibi muḥīṭ-i her-kemāl
Olsa ẕātıñla becādır iftiḫār-ı rūzgār

Ẕihn-i ṣāfın ḫᵛāce-i ḥall-āferīn-i müşkilāt
Ṭabʿ-ı pākiñ ṭāʾir-i ʿanḳā-şikār-ı rūzgār

Noḳṭa-i reʾyiñ kifāyet-sāz-kār-ı kāʾināt
Ḳatre-i cūdıñ yem-i gevher-nis̱ār-ı rūzgār

Sāye-i kilkiñ ḥaṭ-ı ruḫsāre-i levḫ-i ḳażā
Kim sevād-ı ḥarfidir ḫāl-i ʿiẕār-ı rūzgār

Fikriniñ keşşāf-ı maʿnā-yı żamīri ʿaḳl-ı küll
Meşrebiñdir mürşid ü hiddet-şiʿār-ı rūzgār

Nefḫa-i gül-berg-i ḫulḳuñ ḳūt-ı cān-ı ḳudsiyān
Reşḫa-i nīsān-ı luṭfuñ cūybār-ı rūzgār

Reʾfetiñ āsūdegī-baḫş-ı ḳulūb-ı ḫāṣ u ʿāmm
Dergehiñ dārü'l-emān-ı üstüvār-ı rūzgār

[135b] Necm-i baḫtıñ rūzgāra yādgār-ı āsmān
Ḫāk-i pāyıñ çeşm-i çarḫa ber-güẕār-ı rūzgār

Himmetiñ şīrāze-bend-i nüsḫa-i mülk ü milel
Ḳudretiñ tesḫīr-fermā-yı ḥiṣār-ı rūzgār

Luṭf-ı ṭabʿıñdan nişān āyīne-i İskenderī
Feyż-i ʿadliñden kināye nev-bahār-ı rūzgār

20 Nevk-i ḫāmenden ʿibāret menbaʿ-ı ʿaynü'l-ḫayāt
Ḥüsn-i ḫulḳuñdan nümūne bāġzār-ı rūzgār

Vaṣfıñı rūḥ-ı Felāṭun gūş idüp olmaḳdadır
ʿĀlem-i berzaḫda ḥālā şermsār-ı rūzgār

Ẓulmet-ābād-ı cihanda mihr-i Enver bulmadı
Pertev-i reʾyiñ gibi Rūşen nehār-ı rūzgār

ʿAynıñ[ı] şems ü ḳamerle Zāl-i gerdūn görmedi
Fikr-i bārīkiñ gibi müşkil-güẕār-ı rūzgār

Nām u şānıñ zehre-çāk-i düşmen-i sengin-nihād
Ṣīt-i ḳahrıñ āhenīn sedd-i mażarr-ı rūzgār

[136a] Ḳadr-i ẕātıñ ʿarşdan berter dir isem vechi var
Müttefiḳdir bunda cümle rāzdār-ı rūzgār

Ḥaḳḳ-ı evṣāfıñ edā mümkün midir ṣıġsın mı hiç
Nāvdān-ı kilke baḥr-ı bī-kenār-ı rūzgār

Mühr-i mihr olduḳça tā ki zīb-i ceyb-i āsmān
Ḥaḳ seni ṣadrında itsin pāydār-ı rūzgār

Maḥv olup[ġam] sāye-i luṭfuñda şād olsun cihān
Leyli taʿḳīb eyledikçe tā nehār-ı rūzgār

Āṣafā deryā-kefā ṣadrā veliyyü'n-niʿmetā

Ey keremkār-ı cihān ʿālī-tebār-ı rūzgār

30 Ṣadra teşrīfiñle ʿālem ser-te-ser ʿīd eyledi
Geçmedi hiç böyle bir rūz-ı mesār -ı rūzgār

Külfet-i tārīḫden āzādedir bī-iştibāh
ʿĪd-i mesʿūd-ı meserret-iştihār-ı rūzgār

Līk şevḳ-ı maḳdemiñle ḫāme destimde hemān
Gevher-i tārīḫi ḳıldı gūşvār-ı rūzgār

[136b] Cevherīn tārīḫin ʿĀkif böyle vird itsin cihān
Ṣadr-ı devran Ġālib-i Āṣaf-veḳār-ı rūzgār

Maẓhar Efendiye Virilen Ḳaṣīde

(Mefʿūlü Fāilātü Mefāʿīlü Fāʿilün)

1 Nār-ı ġarīm-i ġamla olunca kebāb dil
Ḫūn-ı cigerden itdi tedārük şerāb dil

Nāhīd çengi başına çalsun ki nāleden
Buldı ṣımāḥ-ı cāna müʾeṣṣir rebāb dil

Sāḥil-res-i necāt olamaz mevc-i fitneden
Nitsin ʿaceb bu ġavṭa-ḫor-ı inḳılāb dil

Efşürde oldı ḥayret ile sīne-i ʿuḳūl
Gülbāng-i āh ile vireli ıżṭırāb dil

5 Ḫūn-āb-ı zaḫm-ı sīneyi çeşm-i revān idüp
Eyler anı benān-ı nigāha hiżāb dil

Hem-pāye-i merātib-i aʿdād olup gider
Derd ü meşaḳḳati nice itsin ḥisāb dil

[137a] Leb-teşne-i mecārī-yi cūy-ı murāddır
Bilmez cihānıñ oldıġın ammā serāb dil

Mirʾāt-ı cāmdan görünürken ruḫ-ı ḫumār
Olsun mı ẕevḳ-ı bāde ile neşʿeyāb dil

Nisyān ise ġaraż ġam-ı kevneyni bes hemān
Nūş itse bezm-i ʿaşḳda bir cām-ı nāb dil

10 Görsün şüʿūn-ı enfüs ü āfāḳ nüsḫasın
Çūn u çerādan eylemesün pīç ü tāb dil

Nezdīki-yi ʿubūdeti derk eylesün yeter
İtdi ʿamelde niyyet-i ecr ü s̱evāb dil

Bilse mis̱āl-i şuʿle-i cevvāle sırrını
Ḫavf u recādan itmez idi fetḥ-i bāb dil

Ditrer velī bu hestī-yi mevhūmıñ üstüne
Leb-rīzdir hevā ile hem-çūn ḥabāb dil

ʿArż-ı cemāl ider mi ḥaḳīḳat bu mertebe
Vech-i mecāza itmiş iken incis̱āb dil

[137b] Ammā ne çāre ḥayf ki hem-rāh-ı nefs olup
İtmiş ṭarīḳ-i ḥubb-ı sivāya ẕehāb dil

Baḫr-ı muḥīṭ-i ẕevḳ u ṣafā oldıġın bilüp
Cūyāndır Sitanbulı mānend-i āb dil

Yoḳ yoḳ ben añladım ġarażın ferş-i rūy içün
Bir dergehe irişmege eyler şitāb dil

Kim ḫāk-i ʿıṭrnākini neşr itse ʿāleme
Telḫīn meşām-ı dehri ider müsteṭāb dil

Zīrā ki virdi rifʿat o dergāh-ı devlete
İḳbāl-i sermediyle bir ʿālī-cenāb dil

20 Yaʿnī o mihr-menḳabe Maẓhar Efendi kim
Envār-ı midḫatıyla bulur āb u tāb dil

Luṭfı ʿibādı ʿıtḳ u hem-aḫrārı rıḳḳ ider
Çesbān yazsa vaṣfını mālik-riḳāb dil

Saʿdu's-suʿūd-ı baḫta sitiġnā-fürūş olur
Bāb-ı saʿādetine iden intisāb dil

[138a] Ol āsmān-pāye ki taʿẓīm-i ḳaṣd idüp
Rāhında olsa reşḫa-feşān-ı gül-āb dil

Taṭbīḳ eyledikde ʿuluvv-i cenābına
Eyler ḫaṭā-yı ḫāṭırasından ḥicāb dil

Ey merciʿ-i ekābir ü ey melceʾ-i enām
V'ey maʿdelet-sirişt ü mekārim-meʾāb dil

Hem-nām-ı mefḫar-ı dü-cihan ẕāt-ı ekremiñ

Ḳāṣırdır itse naʿtıñı bī-ḥad kitāb dil

İẕniñ olursa ḥāl-i faḳīrānemi yazıp
Olsun ẕekāt-ı cūd ile ṣāḥib-niṣāb dil

Āmāc-ı tīr-i ḳavs-ı ḳażā oldı ol ḳadar
Bozoḳ ḳażāsına ideli iḳtirāb dil

Yaʿnī vaṭanda dūş olup ālām-ı ġurbete
Çekdi ʿaẓīm rıṭl-ı girān-ı ʿaẕāb dil

30 Bildi cezāsıdır ʿatebeñden tebāʿüdüñ
Gördükde dehrden niçe rūy-ı ʿitāb dil

[138b] İlyās-ı reʾfetiñ yine ḫoş destgīr olup
Gir-dāb-ı ġamdan itdi rehā iktisāb dil

Cevr-i felekle olmuş iken pīr-i nā-tüvān
İḫsānıñ ile eyledi kesb-i şebāb dil

Luṭfuñ ider telāfī-yi mā-fāt bī-gümān
Eyler ʿabes̱ bu şekūhları irtikāb dil

Bārī muḫātab eyleyerek bir perī daḫı
İtsün bu naẓm-ı tāzeyi faṣlu'l-ḫitāb dil

Deycūr-ı intiẓārda ḳaldı ḫarāb dil
Bir gün gelir yapar mısın ey āftāb dil

Ṣordum nühüfte mesʾele-i noḳta-i femiñ
Ṣıġmaz didi bu mebḥas̱-i ġayba cevāb dil

Vaṣf-ı lebiñde ḳıṭʿa-i mercānı yād idüp
Yazsa naẓīresin n'ola laʿl-i müzāb dil

Bī-iştibāh çıḳdı ḫaṭā misk-i ez̠fere
Teşbīh-i ḫaṭṭ-ı yāri ṣanurdu ṣavāb dil

[139a] Ḫālin görünce ḫaṭṭ-ı baṣar müntehāsınıñ
Eyler mi noḳṭa oldıġına irtiyāb dil

40 Peyġūle-i firāḳda ben ḳaldım ʿĀkifā
Oldı ḫayāl-i vuṣlat ile kām-yāb dil

Ey ḫāme-i şikeste-zebān eyledi yeter
İlhāmgāh-ı feyże z̠ehāb u iyāb dil

Nevbet duʿāya geldi ki şāyeste baʿd-ez-īn
Rūy-ı benāt-ı fikre ṭutarsa nikāb dil

Tā kim cihanda eyleye taʿḳīb-i ʿasrı yüsr
Sāyeñde şād u ḫurrem ola pīç-tāb dil

Müseddes[183]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

Ne ol yār ile vaḫdetde ne vaḫdetden cüdāyım ben
Ne bezm-i vuṣlata maḫrem ne hecre āşnāyım ben
Ne ser-mest ü ne hūş-yārım ne bay u ne gedāyım ben
Muḫaṣṣal rāh-ı Sulṭān-ı Necef'de ḫāk-i pāyım ben
[139b] Fedā-yı āteş-i ʿaşḳ-ı ʿAliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i ʿabāyım ben

[183] Bu şiir gazel başlığı altında verilmesine rağmen mütekerrir müseddestir.

O sulṭān-ı celālet kim tenezzül eylemiş ḫāke
O maʿnā-yı ḥaḳīḳatdir ki ṣıġmaz lafẓ-ı idrāke
Virir mihr-i ḫayāli reng-i ḥayret ẕihn-i derrāke
Baş egmezsem n'ola ben bu muʿallā ṭāḳ-ı eflāke
Fedā-yı āteş-i ʿaşḳ-ı ʿAliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i ʿabāyım ben

Gülistān bir numūne şīve-i ḫüsn-i cemālinden
Ḫazān endek nişāne hey'et-i ḳahr u celālinden
Cihān āşüfte vü şeydā anıñ şevḳ u viṣālinden
Hüveydādır bu maʿnā cümleniñ ḥāl ü maḳālinden
Fedā-yı āteş-i ʿaşḳ-ı ʿAliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i ʿabāyım ben

Eyā şāh-ı velāyet rāzdār-ı seyyid-i ʿālem
Yed-i yümnā-yı ḳudret şehryār-ı aʿdel ü ekrem
[140a] Seniñdir ʿilmile ʿirfan seniñdir māʿni-yi mülhem
Bu maṭlaʿdan bulur cünbiş felekde neyyir-i aʿẓam
Fedā-yı āteş-i ʿaşḳ-ı ʿAliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i ʿabāyım ben

ʿUluvv-i ẕātıñ eyler vaṣf-ı rūḥu'l-ḳudse istiġnā
Ṣabāḫ-ı ṭalʿatıñdan nūr alır nüh ṭārem-i bālā
Fürūġ-ı pertev-i mihr-i cemāliñdir yed-i beyżā
Benān nār-ı maḥabbetde bu naẓmı eylemiş inşā
Fedā-yı āteş-i ʿaşḳ-ı Aliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i ʿabāyım ben

İder taʿlīm-i nermī Ẕülfiḳārın seng-i ḫārāya
Virir nuṭḳuñ ḥayāt-ı cāvidānī Ḫıżr u ʿĪsā'ya
Bulur ʿarş-ı berīn āvīze-i naʿtıñla pīrāye
Dü ʿālemde budur dest-i dil-i ʿārifde ser-māye

Fedā-yı āteş-i ʿaşḳ-ı ʿAliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i ʿabāyım ben

[140b] Degişmezse mey-i ʿaşḳ ile zāhid dīn ü īmānı
Görür mi ʿĀkifā bu kec-naẓarla vech-i cānānı
Ḫayālātına aldanmaz cihānıñ ḳalb-i nūrānı
Yed-i Ḥayder'den içdim çünki ben ṣahbā-yı ʿirfānı
Fedā-yı āteş-i ʿaşḳ-ı ʿAliyyü'l-Murtażāyım ben
Ġubār-ı āsṭān-ı ḥażret-i āl-i ʿabāyım ben

Ġazel-i Dīger

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün)

1 Özge bir sevdā bıraḳdı cānıma efkār-ı ʿaşḳ
Bir baḳışda āteşe yaḳdı beni dildār-ı ʿaşḳ

2 Feyż-i ʿĪsā ḫikmet-i Loḳmān baña kār eylemez
Ḫāme-i ḳudret ezelde yazdı çün bī-mār-ı ʿaşḳ

3 Pāre pāre olmasın yā neylesin bī-çāre dil
Her naẓarda biñ tecellī gösterir dīdār-ı ʿaşḳ

4 Cünbüşünden ẓāhir oldı ḥalḳa-i sırr-ı vücūd
Noḳta-i vaḥdetdir ancaḳ merkez-i pergār-ı ʿaşḳ

[141a] 5 Ẓulmet-i şirk ü riyādan ḳurtarırdı kendisin
Zāhidiñ ḳalbinde tābān olsa ger envār-ı ʿaşḳ

6 Ṣıġmadı tefsīr-i noḳṭa irmedi ʿaḳl-ı cihān
Ṣafḥa-i sīnemde ḳaldı muṣḥaf-ı esrār-ı ʿaşḳ

7 Dergeh-i şāh-ı velāyetdir penāhım ʿĀkifā
Bende-i Kerrār-ı ʿaşḳım bende-i Kerrār-ı ʿaşḳ

Ġazel

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

1 Serim peymāne-i ṣahbā-yı sevdā-yı maḥabbetdir
Dilim dürr-i yetīm-i dürc-i deryā-yı maḥabbetdir

2 Ciger biñ pāre olsa tīġ-i cevriñle yine cānā
Lisān-ı ḫāl ile her cüzʾi gūyā-yı maḥabbetdir

3 Olursa sīnem üzre tāze tāze dāġlar peydā
Ne ġam kim kāle-i cismimde ṭamġa-yı maḥabbetdir

4 Lisānım lā ile maḥzūn göñül illā ile memnūn
Biri nefy ü biri is̱bāt-ı maʿnā-yı maḥabbetdir

5 Firāḳıñla n’ola kevneyni yaḳsa āteş-i āhım
Dilimde berḳ uran envār-ı esmā-yı maḥabbetdir

6 Seniñle ḳaldı vuṣlat dōstum şol bezme kim anda
Bütün ẕerrāt-ı ʿālem mest ü rüsvā-yı maḥabbetdir

7 Vefātımda yazılsın ʿĀkifā seng-i mezārımda
Şehīd-i ʿaşḳ-ı ʿālem-sūz u şeydā-yı maḥabbetdir

[141b]

Ġazel

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün)

1 Sāḳiyā bir cām ile taḫvīl-i ḫāl itmez misin
Ḫāṭırım āzāde-i renc-i melāl itmez misin

2 Mez̠heb-i ḫūbānda yoḳ mu[dur] ḳabūl-i maʿẕeret
Ben ḳuṣūr itdimse sen ʿafv u ḥelāl itmez misin

3 Şāhbāz-ı evc-i istiġnā iseñ de luṭf idüp
Āşyān-ı vuṣlata taḥrīḳ-i bāl itmez misin

4 Geçdi ʿömrüm derd-i hicrānıñla cānā baʿd-ez-īn
Bendeñi memnūn-ı iḥsān-ı viṣāl itmez misin

5 İtdigiñ vaʿd u ʿināyet ḫāṭıra gelmez mi hiç
Bezm-i ülfet demlerin fikr ü ḫayāl itmez misin

6 ʿĀkif-i zārıñ lisānen ṣormaz isen ḥālini
Bir nigāh-ı luṭf ile bārī suʾāl itmez misin

Ġazel

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün)

1 Çeşm-i cādū ḥayret-ālūd-ı füsūn eyler beni
Ḫāl-i fitne deşt-peymā-yı cünūn eyler beni

[142a] 2 Ben sipend-i Ṭūr-ı ʿaşḳım āteş-i ruḫsār-ı yār
Ḫᵛāhiş-i vuṣlatda bī-ṣabr u sükūn eyler beni

3 Ḥabbeẕā ol bāde-i dil-cū ki feyż-i ḳaṭresi
Vāḳıf-ı sırr-ı süveydā-yı derūn eyler beni

4 Cevr-i sāḳī naġme-i dil-sūz-ı muṭrib el-amān
Tā-be-gerden ġarḳa-i seyl-āb-ı ḫūn eyler beni

5 Şeş-der-i ʿālemde ʿĀkif kaʿbeteyn-i ṭāliʿim
Bir dü-şeş göstermeyüp zār u zebūn eyler beni

Ġazel

(Mefāʿilün Feilātün Mefāʿilün Feilātün)

1 ʿAzīmet-i nigehim dilleri şikāra mıdır
Nühüfte fitneleriñ şimdi āşkāra mıdır

2 Yarım daḳīḳa beni bezm-i vuṣlata ḳomadıñ
Bütün ʿināyetiñ aġyār-ı nā-bekāra mıdır

3 Ḫadeng-i ġamze görüp sīnem üzre şerḫaları
Dimiş belā-keş-i ʿaşḳa bu yara yara mıdır

[142b] 4 Semend-i cevriñ ile az mı pāymāl oldum
Hemīşe ḳaṣd-ı teġāfül bu ḫāksāra mıdır

5 Nevā-yı bülbüli bilmem bu bāġda ʿĀkif
Gül-i sipence mi yoḳsa o gül-ʿiẕāra mıdır

Ġazel[184]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün

---

[184] Farsça yazılmıştır.

1 ʿĀḳıbet bī-mār gerded ez-ġam-ı rencūr-ı mā
Ṣubḥ-ı maḥşer-ḫūn mī-giryed be-şām-ı sūr-ı mā

2 Yā zi-pā yā zi-ser āvīḫte gūyā-yı Ḥaḳ
Hem-dem-i mürġ-i şeb-āvīz āmede Manṣūr-ı mā

3 Çūbdārī mānde būd ez-māsivā-yı Ḥaḳ meger
Ber-güẕeşt āḫir ez ū der-yek nefes Manṣūr-ı mā

4 Sāġarī ser-şār çün ez-bezm-i vaḥdet ber-girift
Zāʾid āmed cām ser-ber-dār zed Manṣūr-ı mā

5 Tā be-dānī çün güẕeşden bāyed ez-dār-ı fenā
Ez-ser-i taʿlīm kerd iẓhār-ı Ḥaḳ manṣūr-ı mā

6 Bes ki dāred merdüm-i çeşmim ḫayāl-i ḫāl-i yār
Sāye-i yek-dāne rā ḫırmenşināsed mūr-ı mā

[143a] 7 İḫtiyārī hest der-efʿāl-i mā ʿĀkif velī
İḫtiyārī ne ez-ān maʿnī ki şod maḳdūr-ı mā

Ġazel

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

1 Göñül her dilberiñ meftūnı olmaz ḫayli ser-keşdir
Velī ol ġamzesi fettānı bilmezsin ne dil-keşdir

2 Ne deñlü āfet olsa merdüm olan cārın incitmez
Yaḳar mı penbe-i mīnāyı baḳ ṣahbā ki āteşdir

3 Perīşān eylemiş gīsū-yı yāri pençe-i şāne
Anıñçün ʿāşıḳ-ı şūrīdeniñ ḫᵛābı müşevveşdir

4 Bilindi rütbe-i māhiyyeti bedr-i münīriñ de
Ḫaṭādur her kim ol ḫurşīd-i ḥüsne derse meh-veşdir

[143b] 5 Ġam-ı hicran çeker bir yana baḫt-ı tīre bir yana
Girībān-ı ḫayālim ʿĀkifā vaḳf-ı keş-ā-keşdir

Ġazel

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

1 Degil cevr-i felekden şekve vü devrāndan feryād
Şu vaḥşet-ḫānede nā-būdi-yi yārāndan feryād

2 Nişīb-i cāh-ı ġurbetde ʿuluvv-i menzilet maḫfī
Velī bī-mihri-yi iḫvān-ı rū-gerdāndan feryād

3 Maḥabbet bir ṭarafdan ḥasret-i cānān bir yandan
ʿAceb mi ʿāşıḳ-i bī-çāre itse cāndan feryād

4 Atılmış bir kemān-ebrū mehin āġūş-ı vaṣlından
Sezādır evce çıḳsa nāvek-i perrāndan feryād

5 Yazarken derd-i cāngāh-ı derūnum leyle-i ġamda
İrer dāmān-ı çarḫa ḫāme-i giryāndan feryād

6 Açılmış ġayra ben būy-ı cefā şemm eyledüm anda
N'ola bülbül-veş itsem ol gül-i ḫandāndan feryād

[144a] 7 Ne cemʿ-i s̱ervet-i dünyā ne kesb-i rāḫat-ı ʿuḳbā
Bu bāzār-ı fenāda ʿĀkifā ḫusrāndan feryād

Ġazel

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

1 Dem-i ḥüzn ü ferāḥ itmez es̱er erbāb-ı ʿirfāna
Müsāvīdir şeb ü rūz-ı cihan mihr-i dıraḫşāna

2 Muḥīṭ olmaḳdadır ḫaṭṭ-ı siyeh gird-i leb-i yāri
Tasalluṭ itmek ister mūrlar mühr-i Süleymāna

3 Ḥaleb’de bir şeh-i ḥüsne ḫaṭ-ı Baġdād ʿarż itdim
Cebīnin çīn idince döndü ṣubḥum şām-ı hicrāna

4 Dil-i bī-mār içün tīmār-ı vaṣlıñ itdim istidʿā
Maḥalli dindi ḳaldı der-kenārı ḳayd u iḥsāna

5 Varılmaz pāy-ı taḳyīd ile ʿĀkif kūy-ı ıṭlāḳa
Ṣaḳın dil baġlama ümmīd ü bīme sūd u ḫüsrāna

Ġazel

(Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün)

[144b] 1 Müstaḳbel ü māżī aña kim ḥāl-i ḥażerdir
Yek-reng-i fenā ʿārif-i pākīze-naẓardır

2 Zāhid ki nedāniste ola ẕevḳ-ı fenāyı
Ṣūretde eger ṭāʿatı ḫayr olsa da şerdir

3 Dād u sitedi başḳadır āşüfte-i ʿaşḳıñ
Şeh-bender-i ʿirfānda anıñ nefʿi żarardır

4 ʿAşḳ olsun o bī-māra ki zehr-i ġam-ı cānān
Ẕevḳında be-hem çāşnī-yi gül-be-şekerdür

5 Vābeste ise ʿayş u ṭarab ḥükm-i nücūma
Mehtāb ideriz yār ile çün devr-i ḳamerdir

6 Āh itmedim ammā göricek sünbül-i zülfün
Gül ruḫlarıñ āzürde iden nūr-ı başardır

7 ʿĀkif gibi dil-beste olan dergeh-i pīre
Bī-sāġar u mül neşʾe-ver-i feyż-i seḥerdir

Ġazel

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

[145a] 1 Ḳulūb-ı ehl-i Ḥaḳ memnūn-ı her ḳār-ı ḳaderdir hep
Meẕāḳında sihām-ı cevr ü miḥnet ney-şekerdir hep

2 Tehīdir sīne-i ʿārif nuḳūş-ı reft ü āmedden
Velī eczā-yı ʿālem germ-pūyān-ı seferdir hep

3 Heman bir sāḳiye var iḥtiyācı ʿāşıḳıñ yoḫsa
Kebāb-ı dil şerāb-ı eşk-i dīde mā-ḥażardır hep

4 Mürüvvet olmayan ṭabʿında rifʿatla kerīm olmaz
Kimi gördümse evżāʿ-ı felekden şekvegerdir hep

5 Tefāṣīl-i meʿānī ḥikmet-i enfüstedir ʿĀkif
Mütūn-ı heyʾet-i āfāḳı gördüm muḫtaṣardır hep

Bir Mıṣraʿın Tażmīniyle Ġazel[185]

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

Efendim başḳadır şimdi muḳaddem gördügüñ göñlüm
Zaḫmdār oldı evvel zaḫma merhem gördügüñ göñlüm
Olup bī-gāne bezm-i vaṣla maḥrem gördügüñ göñlüm
Enīn-i āha hem-dem oldı bī-ġam gördügüñ göñlüm
"Perīşāndır seniñ vaḳtiyle ḫurrem gördügüñ göñlüm"

[145b] Gül-i ruḫsāre-i şevḳim semūm-ı cevr ile ṣoldı
Ḥarīm-i külbe-i ḳalb-i ḥazīnim ḫūn ile ṭoldı
Nihāl-i maṭlabım pejmürde vü bī-berg ü bār oldı
Bu rütbe ibtilāya bilmezem cānā sebeb n'oldı
"Perīşāndır seniñ vaḳtiyle ḫurrem gördügüñ göñlüm"

Serīr-i şūrum oldı vaḳf-ı bālīn-i ġam u kürbet
Dü-çeşm-i ḫūn-feşānım sāġar-ı ḫum-ḫāne-i miḥnet
Nigāh-ı ḥasretim āvāre-i menzilgeh-i ḥayret
Ṭaġıldı zülf-i müşgīniñ gibi esbāb-ı cemʿiyyet
"Perīşāndır seniñ vaḳtiyle ḫurrem gördügüñ göñlüm"

Olup rıṭl-ı girān vuṣlatıñıla mest-i bī-pervā
İderken çerḫa belki cümle-i ekvāna istiġnā
Firāḳıñla vücūdum dāġ-ber-dāġ oldı ser-tā-pā
Unutdum ẕevḳ u şevḳ ʿālemlerin ey şūḫ-ı bī-hemtā
"Perīşāndır seniñ vaḳtiyle ḫurrem gördügüñ göñlüm"

---
[185] Mütekerrir muhammes şeklinde yazılmıştır.

Cihānda böyle derde düşmesün ʿĀkif gibi bir cān
Nice bir derd ammā dost merg ü düşmen dermān[186]
[146a] Meded cānā meded luṭfuñ ile ḳıl bendeñi şādān
İdüp bu mıṣraʿı tażmīn ü tekrār eylerim her ān
"Perīşāndır senin vaḳtiyle ḫurrem gördügüñ göñlüm"

Ġazel

(Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün)

1 Ne dem ki bezmde ol şūḫ-ı ʿişveger bulunur
Ḫayāl-ḫāne-i ʿuşşāḳda neler bulunur

2 Sevād-ı aʿẓam-ıʿaşḳıñ ḫaṣāʾişindendir
Ki her maḥallede bī-çāre biñ ḳadar bulunur

3 Bu gice bezme o meh-rū raḳīb ile geldi
Şu ḫayra beñzedi meclis içinde şer bulunur

4 Żamīri fikr-i [sivā] ʿaşḳdan ider mi tehī
Telāṭum eylese deryā yine güher bulunur

5 Hemān kendiñi ẓann itme ʿĀkifā dil-rīş
Bu kār-ḫāne-i ġamda ne derdliler bulunur

Şarḳı

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün)
[146b] Şeb midir bu yā sevād-ı āh-ı pinhānım mıdır
Şemʿ-i meclis şuʿle-i dāġ-ı nümāyānım mıdır

[186] Bu mısraın vezni bozuktur.

Bilmez oldım sāḳiyā derd-i firāḳ-ı yār ile
Mey midir yāḫud sirişk-i çeşm-i giryānım mıdır

Āh-ı serdim girye-i germim midir bilmem sebeb
Ḳaldı gitdi ġonce-i maḳṣūd böyle beste-leb
Diñle ẓālim diñle baḳ bezm-i maḥabbetde ʿaceb
Ney midir efġān iden yā ḳalb-i sūzānım mıdır

Dil zaḫımdār u nigeh ḥayrān u dīde eşkbār
Sīne pür-sūz u ciger pür-ḫūn u ten zār u nizār
Ḥāṣılı oldum ḫarāb ammā ki bilmem āşkār
Eyleyen böyle beni cānım mı cānānım mıdır

Şarḳı

(Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün)

Firḳatiñle dil-i bī-çāreyi bī-mār itdiñ
Acımaz mı yüregiñ merḥametiñ yoḳ mu seniñ
[147a] Cevr ile cān u cihāndan beni bī-zār itdin
Acımaz mı yüregiñ merḥametiñ yoḳ mu seniñ

Seni cānā geceler ṣubḥa degin ben anayım
Āteş-i ʿaşḳıñıla böyle bütün gün yanayım
Āteş-i hicriñ ile ḫūn-ı derūna ḳanayım
Acımaz mı yüregiñ merḥametin yoḳ mu senin

Hele būs-ı leb-i laʿliñle söze yetmezsin
Perçemiñ olsun a ẓālim niçin oḫşatmazsın
Bu ḳadar yalvarırım ḥālime raḥm itmezsin
Acımaz mı yüregiñ merḥametin yoḳ mu senin

Şarḳı[187]

(Müstefʿilātün Müstefʿilātün)

Dil-dāde oldum ol dil-sitāna
Dūş oldı başım derd-i cihāna

Ey çeşmi āfet ḳaddi ḳıyāmet
Olmaz mı ġāyet āh u fiġāna

Derd-i maḥabbet olduḳça ḳat ḳat
Ḥarf-i şikāyet gelmez dehāna

Gūş eyle āhım ʿafvet günāhım
Raḥm eyle şāhım ben-nā-tüvāna

Ḥayretde ḳaldı ḫūn ile doldu
Ḫākister oldu dil yana yana

[147b] Ten pür şerāre dil pāre pāre
ʿĀkif bu yara gelmez beyāna

Menfāda İken Söylenmişdir[188]

Pek ārzūlar göñül efendim seni
Yaḳdı kül eyledi firāḳıñ beni
Dāġ-ber-dāġ idüp bu cān u teni
Yaḳdı kül eyledi firāḳıñ beni

---

[187] Bu şiirin başlığı şarkı olmasına rağmen gazel nazım şekliyle yazılmıştır.
[188] 6+5=11'li hece vezniyle söylenmiştir.

Ḥāl-i perīşānım idersen su’āl
Geçer her bir günüm hicriñle bir sāl
Ḳalmadı cismimde ṭāḳat ü mecāl
Yaḳdı kül eyledi firāḳıñ beni

Ḫayāliñ ṭurmaḳda gözümde dā’im
Zebānım olmaḳda ẕikriñle ḳā’im
Āh u feryād ile geçer her ānım
Yaḳdı kül eyledi firāḳıñ beni

ʿAḳl u fikri bütün tārmār itdim
Şaşırup vādī-yi ḥayrete gitdim
Nār-ı hicrānıñla eridim bitdim
Yaḳdı kül eyledi firāḳıñ beni

Dāmenimden ṭutup sūziş-i firḳat
Çıḳdı girībāna şuʿle-i ḥasret
Cigerden yarılup nār-ı maḥabbet
Yaḳdı kül eyledi firāḳıñ beni

Tārīḫ

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün)

1 Ḳuṭb-ı ʿālem Çerkesiyyü’ş-Şeyḫ El-Ḥāc Muṣṭafā̱
Kim ṭarīḳ-i Ḫalvetīde olmuş idi reh-nümā

[148a] 2 Pertev-i nūr-ı kemāli şöhre-i āfāḳ olup
Dergeh-i vālāsı oldı ehl-i ḥāle mültecā

3 Sū-be-sū yenbūʿ-ı feyż ü himmetin icrā ile
Eyledi onbir ḫalīfeyle cihāna eṣ-ṣalā

4 Yetmiş üç yaşında emr-i "İrciʿī" vārid olup[189]
İdicek ārāmgāhın gülşen-i mülk-i beḳā

5 Düşdi bir tārīḫ ʿĀkif bendesiniñ ḳalbine
Hū diyüp firdevs-i vaṣla irdi pīrüm Muṣṭafā
(1229)

Çeşme Tārīḫi

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün)

1 Pādişāh-ı yem-şiyem ḫāḳān-ı İskender-ʿalem
Dāver-i Dārā-ḥaşem şāhen-şeh-i ṣāḥib-ḳırān

2 Ḥażret-i Sulṭān Maḥmūd Ḫan-ı Ġāzī kim odur
Melceʾ-i cümle enām u mefḫar-ı devr-i zemān

3 Cūybār-ı ḳudreti cārī cihāna sū-be-sū
Āftāb-ı reʾfeti şāmil be-farḳ-ı ins ü cān

[148b] 4 Baḥr-ı cūdunda bulundı gevher-i ümmīd-i kām
Yümn-i ʿahdinde bilindi māʿni emn ü emān

5 Sāyesinde ehl-i İslām u reʿāyā cümleten
Oldı dil-sīr-i niʿam sīrāb-ı luṭf-ı rāygān

[189] " … dön" Fecr 28. Bu âyetin tamamı şu şekildedir. " Sen O'ndan hoşnut, O da senden hoşnut olarak Rabine dön"

6 İşte icrā eyleyüp bu ḳaryeye māʾ-i maʿīn
Oldı hep reyyān-ı iḥsān-ı hümāyūn teşnegān

7 ʿÖmr ü şān u şevketi efzūn olup günden güne
Tā ebed olsun serīr-i salṭanatda kām-rān

8 ʿĀkifā tārīḫ-i inşāsın iderken cüst ü cū
Nüsḫa-i efkārda bā-feyż-i Rabb-i müsteʿān

9 Ṣu gibi bir mıṣraʿ-ı berceste aḳdı ḫāmeden
Yapdı bu nev-çeşme-i pākīzeyi Maḥmūd Ḫan

Tārīḫ

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün)

1 Ḫusrev-i ʿālī-neseb ḫāḳān-ı gerdūn-iḥtişām
Nesl-i pāk-i Āl-i Os̱mān dāver-i Dārā-ġulām

[149a] 2 Yāʿni Maḥmūd Ḫan-ı Ġāzī kim zemān-ı devletin
Muttaṣıl nevʿ-i benī-Ādem bulur hengām-ı kām

3 Tāzelendi yümn-i ʿahd ile nüh ābā çār ümm
Geldi ʿadl ile mevālīde beḳā-yı intiẓām

4 Eylesin āġūş-ı ümmīdiñ enām āmāde kim
Māder-i eyyāmdan ṭoġmaḳdadır ṭıfl-ı merām

5 Geldi bū şeh-zāde kevne ṣulb-i pākinden yine
Enfüs ü āfāḳa virdi nūr-ı vechi ferr-i tām

6 Olsun aʿdā-yı siyehkārıñ şeb-i baḫtı ʿaḳīm
Eyledikçe ṭalʿat-ı şāh-ı cihān defʿ-i ẓalām

7 Faṣṣ-ı mühre ḳonsa ʿĀkif naḳş-ı tārīḫim sezā
Mühr-i devre ṭāliʿ-i Sulṭan Süleymān virdi nām

Tārīḫ Menfāda İken Söylenip Iṭlaḳ Olunmuşdur

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

1 Şehen-şāh-ı cihān ʿAbdü'l-mecīd Ḫan-ı kerem-güster
Ki tesḫīr eyledi yek-ser ḳulūbı ḫüsn-i aḫlāḳı

[149b] 2 ʿAdāletle ʿināyetle idüp dünyāyı ābādān
Fürūġ-ı şevket-i ʿālem-şümūli aşdı nüh ṭāḳı

3 Olup ʿömri medīd iḳbāl ü iclāli mezīd olsun
ʿAdūsı varsa sūzān eylesün şemşīr-i berrāḳı

4 Doġunca ṣulb-i pākinden yine şeh-zāde bedr-āsā
ʿUyūn-ı ḫalḳı rūşen eyledi ser-tā-ser işrāḳı

5 İdüp iḥyā-yı nām-ı cedd-i ʿālī-şānına himmet
O şāhuñ vaṣf-ı pāki bir daḫı doldurdı evrāḳı

6 Serīr-i salṭanatda tā ḳıyāmet ber-ḳarār olsun
Olup ẕāt-ı hümāyūnun hemīşe ḥıfẓ-ı Ḥaḳ vāḳī

7 Becā olmaz mı bu eyyām-ı ferruḫ-fāl-i şādīde
Niyāz itsem duʿā-gūyāna ben de ʿafv u ıṭlāḳı

8 Mübārek günde geldi māh-ı iḥsān-ı ʿaṭādır bu
Sevindirsin beni şāh-ı güzīniñ raḥm u eşfāḳı

9 Çıḳar bālā-yı çarḫa ʿĀkifā tārīḫ-i milādī
Gelip Sulṭan Ḥamīd itdi münevver cümle āfāḳı

[150a] **Tārīḫ**

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün)

1 Vāhibü'l-āmāl Ḫan ʿAbdü'l-mecīdiñ eylesün
ʿÖmr ü şān u şevketin efzūn ilā-yevmi't-tenād

2 Ṣulb-i pākinden gelip dünyāya bir şeh-zādesi
Eyledi cümle ḳulūbı luṭf-ı Ḥaḳḳ mesrūr u şād

3 Fātiḥ-i kenz-i murād olsun ḳudūm-ı ḫayrı kim
Nām-ı ecdād-ı ʿiẓāmı oldı zīb-i intiḳād

4 Vālid-i ʿālī-nijādıyla bile ʿömrin Ḫudā
Eylesün devlet-serāy-ı ʿāfiyetde ber-ziyād

5 ʿĀkifā imdād ider ḥarf-i nidā tārīḫime
Maḳdem-i Sulṭan Meḥemmed ḳıldı dehri ber-murād

Ḳıṭʿa

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

Eyā şāh-ı rüsul v'ey nūr-ı çeşm-i encüm-i eflāk
Seniñ icmāl-i vaṣfıñdır ḫitāb-ı ʿizzet-i "levlāḳ"[190]
Daḫı ol yoġiken sen var idin ḫalvetgeh-i Ḥaḳda
N'ola şān-ı ʿaẓīmin ʿaḳl-ı faʿāl itmese idrāk

---

[190] " Sen olmasaydın…" Bu kutsî sözün tamamı " Lev-lâke lev-lâk le-mâ- halaktu'l- eflâk" yani " Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım." şeklindedir. Bu sözle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Yılmaz, Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İst. 1992, s. 113.

[150b] **Ḳıṭʿa**

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

Şeh-i tenhā-nişīn-i taḫtgāh-ı ḳurb-ı "ev ednā"[191]
Ḫudāvend-i ḫudāvendān ḥabīb-i ḥażret-i Mevlā
Ġubār-ı āşyānıñ küḥl-i çeşm-i ḳudsiyān olsa
N'ola ey pād-şāh-ı ʿarş-ı "sübḫānelleẕi esrā"[192]

Maṭlaʿ

(Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün)

Kilk-i nefesle çekdi göñül medd-i nāleyi
Yaḳdı elimde sūz-ı derūnım risāleyi

Ḳıṭʿa

(Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün)

Tāb-āver-i keyf olsa o şūḫ-ı mül-i sāġar
Ruḫsārı olur ġayret-i reng-i gül-i sāġar
Aġzın öpeyim ver baña ey sāḳī-yi meh-rū
Söylenmiş ise ol ṣanem-i ḳulḳul-ı sāġar

Ḳıṭʿa

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

Sipihr-i zāl-i ʿaşḳıñ mācerā-yı zaḫm-ı nāsūrīn

---

191 "… hatta daha yakın…" Necm 9.

192 "… götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir…" İsrâ 1. Ayetin tamamı şu şekildedir: " Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Merscid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir."

Zebān-ı çeşm-i ḫūn-efşānı söyler kendiden ṣorma

[151a] Dil-i nā-kāmıñ evżāʿ-ı felekden çekdigin ammā

Ṣorarsañ ʿĀkif-i ġamḫārdan ṣor ġayrıdan ṣorma

Ḳıṭʿa[193]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Mā-cerā-yı elemimdir reşaḥāt-ı ḳalemim
Ser-nüvişt-i ḳalemimdir fıḳarāt-ı elemim[194]

2 Elemim suḫte-i yeʾs ider araż-ı emeli
Meyl-i āfāḳ-ı ümīd itmeden ebr-i ḳalemim

3 Ḳalemim ġāyet-i aʿdādı iderdi taḥdīd
Ḳābil-i keyf ü kem olsaydı niṣāb-ı elemim

4 Elemim cevher-i ferdiñ ʿaraż-ı lāzımıdır
Oldı hem-neşʾet terkīb-i elemle ḳalemim

5 Ḳalem-i baḫt-ı siyāhımla mürekkeb olalı
Varaḳ-ı ḫāṭıra naḳş oldı sevād-ı elemim

6 Elemim yem süḫanım mevc ü ḫayālim girdāb
Anda bir māhi-yi ḳullāb-girifte ḳalemim[195]

7 Ḳalemim açsa aġız sehv ile hā-yı hevese
Aña ānīde teḳaddüm ider elif elemim

[151b] 8 Elemim miḥbere endīşe liḳa yeʾs midād
Çekmede saṭr-ı ümmīde ḫaṭṭ-ı buṭlān ḳalemim

---

[193] Bu şiir kıṭʿa başlığı altında verilmiş bir gazeldir.
[194] Birinci mısraın vezni bozuktur.
[195] İkinci mısraın vezni bozuktur.

9 Ġam-küsārlıḳda fedā-yı ser idüp yek-dīgere
Olur ol bu bu o baḳsañ ḳalemimle elemim

10 Ġarażım ṭayy-ı meżāmīndir ancaḳ ʿĀkif
Yoḫsa sehv-i ḳalemimdir kelimāt-ı elemim

Luġaz

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feūlün)

1 Nedir ol ṭurfa ḳaṣr-ı köhne-īcād
İderler nev-be-nev miṡlini bünyād

2 Münaḳḳaş baʿżısı hem baʿżı sāde
Gehī mestūr olur gāhī küşāde

3 Vücūdı bāʿiṡ-i ẕevḳ u ṣafādır
Daḫı mihmānları behcet-fezādır

4 Yigirmi başı var beşdir ayaġı
Velī rūy-ı zemīnde yoḳ ṭuraġı

5 ʿAceb kim ol serāya giren insān
Olur ekṡer-i vaḳtde zār u giryān

6 Daḫı bir ḥikmeti var ol serāyıñ
İçinden zelzele hiç gitmez anıñ

7 Bilinmez ʿĀkifā bu nükte āsān
Zen ile izdivāc itmezse merdān

Luġaz

(Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün)

[152a] 1 Kimdir ol leşker-i şecāʿatkār
Oldı pür-ḫāş bunlara efkār

2 Ceng idüp birbirin helāk eyler
ʿArṣa-i rezmi lerzenāk eyler

3 Cümlesi kārzār ile meşġūl
Līk yoḳ hīç ḳātil ü maḳtūl

4 Maḥv iderler biribirin ammā
Bü'l-ʿaceb kim yine olur iḥyā

5 ʿĀḳıbet hep olup żaʿīf ü zebūn
Cümlesi bir yere olur medfūn

6 Bir baḳmaḳda ḳamusı bir ḳardaş[196]
Yaʿni bī-hūdedir nizāʿ vü telāş

7 Her kim eylerse ʿĀkifā taʿyīn
Fikr-i bārīkine sezā taḥsīn

---

[196] Vezin ilk tef'ilede aksamaktadır.

Luġaz

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün)

1 Ol nedir kim sīme beñzer çehresi
Ġālibā var kīmyādan behresi

2 Bī-ser ü pā geşt ider dünyāyı hep
Canlı mı cansız mıdır bilmem ʿaceb

3 Vaṣf olunsa ṭarz-ı āẖarla revā
Bir günāhkār-ı mażarrat intimā

4 Dāʾimā bir ḳalʿada maḥbūs olur
Gahī kerre Ḫıżr ile meʾnūs olur

5 Fi'l-mes̱el ẖançer olursa ṣad hezār
Cismi olmaz ẕerre deñlü zaẖmdār

6 Ḥāline raġbet idenler ʿĀkifā
ʿİlm-i kāfa meyl iderlerse sezā

[152b] **Ḥaṣb-i hāl Ṭarzında Mes̱nevī Olup Menfāda Söylenmişdir**

(Feūlün Feūlün Feūlün Feūl)

1 Ḳanı mūnis-i ġam-küsārım ḳanı
Efendim ḥaḳīḳat-şiʿārım ḳanı

Vefādār-ı ʿālī-cenābım benim
Aṣāletde ṣāḥib-nisābım benim

Müsāvāt u luṭfa tevessül iden
Çekilmez cefāma taḥammül iden

İyi günde baña virüp taḳviyet
Kötü günlerimde iden tesliyet

5 Felek ḳoydı āteş dil ü cānıma
Beni ḥasret itdi mihirbānıma

Reg-i cāna urdı felek nīşter
Ḳabūl-i rüfū eylemez bu es̱er

Anıñçün derūnım yanıḳdır yanıḳ
Firāḳıyla her dem gözüm uyanıḳ

Yanımda eger olsa ol derddaşım
Bu rütbe aḳar mıydı gözden yaşım

[153a] Yetişdi semāya enīn ü fiġān
Ṭayansun felek dedigiñ bī-emān

10 Ne imiş o da gö[r]sün āh-ı dili
Yüzi gömgök olsun bükülsün beli

H̬arāb oldı cismim temelden h̬arāb
Amān sāḳiyā vir bir eski şarāb

Kebāb oldı cismim şarāb isterim
Şeb-i ġamdayım āftāb isterim

Ṣu ḳatma a kāfir n’olur sāde vir
Ġam-ı rūz-ı ferdāyı hep bāde vir

Baḳıp cāmdan bāri İstanbula
Şu endūh-ı nefyi unutsam n'ola

Yarım virme ẕevḳı idersin heder
Daḫı olmadım mest çeşmiñ ḳadar

Getür sāḳiyā vir baña bir şarāb
Yıḳıḳ göñlümi dest-i luṭfuñla yap

[153b] Cigerde nümāyāndır iltihāb
Ṭutuşdum meded sāḳiyā vir şarāb

Ṣuludur meger sāḳiyā bu şarāb
Ki aḳdı gözümden içindeki āb

Sirişkim bunı bildi ise ṣulu
Yetişdir baña sen bir āḫer ṭolu

20 Hemān meydir ehl-i ġamıñ çāresi
Ḳapanur mey nāb ile yāresi

Ḳapadı beni ġam ṭolup ṣaġ u ṣol
Var ise buña çāre meyden diger yol[197]

Dimiş benden evvelki bir ehl-i dil
Olup ol daḫı nefy ile münfaʿil

Ġarībü'd-diyārım ġarībü'd-diyār
Olur mı baña bādeden ġayrı yār

[197] Vezin bozuktur.

Selefde geçen pād-şāhıñ biri
Didi şāʿir Aḫṭala gel beri[198]

[154a] Ne çoḳ vaṣf idersin bu meyde ne var
Bunuñ evveli telḫ u ṣoñı ḫumār

Didi kim arasında bir vaḳt var
Saña ṭoġrısın söyleyim āşkār

Seniñ taḫtıñ almam ben ol bir deme
Degil taḫta belki bütün ʿāleme

Esʿad Pa[şa]nıñ Bir ġazellerini Taḫmīsden Faḳaṭ Maḳṭaʿı Bulunabilmişdir

(Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün)

ʿĀkifā hendese-pīrāyi-yi kilk-i sermed
Yapdı mīnā-yı muḫammesde binā-yı marṣad
Şiʿri işʿārdan ibrāz-ı ḥikemdir maḳṣad
"Heyʾet-i naẓma ġaraż ṣūret ise bes Esʿad
Baʿd-ez-īn ḫāmemizi ḥikmete muʿtād idelim"

Ġazel

(Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün)

1 Olalı reng-i ruḫuñ şermi ile dem-beste gül
Ser virüp bālīn-i gül-binde yatur dil-ḫaste gül

[198] Mısra eksiktir.

[154b] 2 Besleyüp ḫūn-ı cigerlerle ḫayāl-i rūyını
Zīver-i mīnā-yı çeşm itdim gör ey nevreste gül

3 Seyr ḳıl dūd-ı kebūd-ı āh-ı āteş-bārımı
Görmediñse sevdigim ger sünbüle peyveste gül

4 Şimdi ḳopdı gülşen-i ṭabʿımdan ihdā eyledim
ʿĀkifā bezm-i eḥibbāya sezā bir deste gül

Tārīḫ

(Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün)

1 Şeh-i Cem-kevkebe Sulṭan Mecīdiñ her dem
ʿÖmr ü iḳbālini efzūn ide Rabb-i Mennān

2 Luṭfı iʿmār-kün-i köhne-serāy-ı ʿālem
Ḳahrı ber-bāde-dih-i ḫırmen-i ẓulm ü ʿudvān

3 ʿAdl ü dād ile cihān mülküni itmekde o şeh
Ġıbṭa-baḫşā-yı çemen ṣuffa-i bāġ-ı Rıżvān

4 Minnet Allāh'a ki ol dāver-i ʿālī-gühere
Yine bir duḫter-i ḥūrā-ṣıfāt itdi iḥsān

[155a] 5 Çıḳdı āfāḳa bu tārīḫ-i güzīniñ ʿĀkifā
Zīnet-efzā-yı şühūd oldı Naʿīme Sulṭān

Ḥafīdesi Vefātında Söylenmişdir[199]

Ṭıfl-ı nāzenīnim unutmam seni
Aylar günler degil geçerse de yıllar
Telḫkām eyledi firāḳıñ beni
Çıḳar mı ḫāṭırdan o ṭatlı diller

Ḳıyılamaz iken öpmege teniñ
Şimdi ne ḥāldedir nāzik bedeniñ
Añdıḳça gülşende ġonca-deheniñ
Yansın āhım ile kül olsun güller

Teġayyürler gelip cism-i sīmīne
Döküldi mü siyāh ebrū-cebīne
Ṣırma ṣaçlar yayıldı mı zemīne
Daġıldı mı ḳoḳladıġım sünbüller

Felegiñ kīnesi yerin buldı mı
Gül yañaġıñ rengi rūyı ṣoldı mı
ʿAcabā çürüdi topraḳ oldı mı
Öpüp oḫşadıġım o pamuḳ eller

Kerīmeleri Vefātında Söyledikleri Tārīḫ

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 ʿAṭıyye Fāṭıma Ḫanım ki tāzelikde dirīġ
Verem dedikleri derd itdi ḳāmetin iki ḳat

[199] 6+511'li Hece vezniyle söylenmiştir.

[155b] 2 Es̱er-peẕīr-i devā olmayup o dā᾿-i ʿuđāl
Bitirdi şerbet-i merg ile hādimü'l-leẕẕāt

3 İşitdi vālidi yandı yaḳıldı Edrenede
Unutmaz anı göñül tā-be-ḥaşr maḫlūḳat

4 Kemāl-i ḥüzn ile ḳayd itdi lafẓī tārīḫin
İkiyüz elli yedide ʿAṭıyyem itdi vefāt

Ḳıṭʿa

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

Vaṣl ise eger maṭlabıñ ol şemʿ-i cemāle
Pervāne-ṣıfat bezme yanıp yaḳılaraḳ var
Ey nāz-ı nigeh zülf ü miyāna ṣarılınca
Aḥvālimi ʿarż itmede yāre ḳılı ḳırḳ yar

Maṭlaʿ

(Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün)

Dü-çeşmim intiẓārım mevce-i seyl-ābdır sensiz
Ki her bir ḳaṭresi ʿaynımda bir gird-ābdır sensiz

[156a] **Ferd**[200]

(Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün)

Gehī piyāle gehī āh-ı bī-eser çekeriz
Bilir misin şu ḫarābātda neler çekeriz

Meşāyıḫ u Şuʿarādan Bidlīsī Müştāḳ Babaya Virilüp Tanẓīr İtmişlerdir

(Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün)

1 Olmasa vāṣıl-ı meşşāṭa-i taḳdīr-i Ḳadīr
Ḥüsn-i ṣūret mi bulur rūy-ı ʿarūs-ı tedbīr

2 Sürḫ-gūn aḳsa n'ola dīdeden āb-ı eşkim
İtdi bārān-ı belā çeşme-i cānı tekdīr

3 Dil-i ʿuşşāḳ ser-i zülfüne olmış tābiʿ
Bü'l-ʿaceb kim çekilir bir ḳıl ile bir sürü şīr

4 Būy-ı gülden gerek ey şūḫ saña pīrāhen
Ne revādır ten-i nermīnine sirbāl-i ḥarīr

5 Ḳurṣ-ı mihr ü mehine yoḳ nigeh-i raġbetimiz
Olalı ḫᵛançe-i bezm-i felekden dil-sīr

6 Gerden-i Zühreye taʿlīḳ iderim bu naẓmı
ʿĀkifā Ḥażret-i Müştāḳ iderse tanẓīr

[200] Ferd başlığı altında verilmiş bir maṭlaʿdır.

[156b] **Ġazel**

(Müfteʿilün Fāʿilün Müfteʿilün Fāʿilün)

1 Dilde ġubār-ı elem ʿayn-ı ṣafādır bize
Serde ḫumār-ı sitem bāl-i hümādır bize

2 Olmasa da ġam degil şemʿa-i bedr-i felek
Āh-ı şerer-bārımız rāh-nümādır bize

3 ʿĀşıḳıyız cān ile ṭoġrısı el çekmeyiz
Cevri o meh-pāreniñ şevḳ-i fezādır bize

4 Bī-kesiz ol mertebe gūşe-i ġurbetde kim
Nāme-res-i tesliyet peyk-i belādır bize

5 Mebḥaṡ-ı ḫüsnünde hiç ḳalmadı eşkālimiz
Mübhem olan mesʾele zülf-i dü-tādır bize

6 Şāʿir-i şīrīn-edā S̱ābit iken ʿĀkifā
Ṣūret-i tanẓīrde naẓm ḫaṭādır bize

Ġazel

(Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün)

1 Sāġar-ı dīde-i ʿāşıḳda nem olmaz da n'olur
Dil-i bī-çārede ḫūn-ı elem olmaz da n'olur

[157b] 2 Ḥıfẓına cān virilen kāle-i bed-reng-i cihān
Bir gün üftāde-i sūḳ-ı ʿadem olmaz da n'olur

3 Ḫalḳın ıṣlāḥına gūşişle fedā-yı ser eden
Şāḫ-ı misvāḳ gibi muḥterem olmaz da n'olur

4 Şāh-ı bālāda olan miyve nüḥūset-endāz
Zaḫm-ı ḫorende-i seng-i sitem olmaz da n'olur

5 ʿĀkifā ḳadr-i ḥayātı bilen erbāb-ı şuʿūr
Her nefes şekker-güẕār-ı niʿam olmaz da n'olur

Temmetü'l-eşʿār

III. BÖLÜM

SONUÇ

SONUÇ

Mecmualar edebiyat tarihimiz için büyük önem taşımaktadır. Bizim için âdeta birer hazine hükmündedir. Eski şâirlerin hususî hayatlarına, muhiti ile münasebetlerine ait birçok karanlık nokta, bu sayede aydınlanabilir. Bazen hiç umulmayan ciltler arasında ümit edilmeyen malumatlara tesadüf olunabilir. Münşeât mecmualarında da bu tür bilgilerin olduğu Zamanımızda elimizde olmayan, kayıp olan pek çok eserimiz vardır. Bu eserler herhangi bir mecmua içerisinden çıkabilir. Divânı olmayan bir şâirin şiirlerine yine bu mecmualarda rastlayabiliriz. Zamanında şâirin herhangi bir sebeple divânına koymadığı veya daha sonra yazdığı şiir veya yazılar kulaktan kulağa veya elden ele geçerek bu mecmualarda yer alabilir.

Mecmualar şimdiye kadar araştırmacıların çok fazla rağbet ettiği eserler arasında yer almamaktadır. Bir yazar veya şâir hakkında bilgi toplayan araştırmacılar çoklukla tezkireler ve diğer biyografik eserlerden yararlanmaktadırlar. Ancak bir yazarı veya şâiri tam olarak anlayabilmek, onların fikir ve ruh dünyalarına girebilmek için başka kaynaklara da ihtiyacımız olacaktır. Bu kaynaklar bize mesela bir şâirin hakkında bilinen biyografik eserlerden daha farklı bilgi veriyorsa ya da bir müellifin eserini hangi şartlarda kaleme aldığını öğrenmemizi sağlıyorsa yahut şâirin özel ve mahrem yazılarını bulunduruyorsa bu kaynaklar da müracaat edilmeye lâyık kaynaklardır. İşte mecmualar bize bu tür bilgi veren değerli eserlerdir. Bu mecmualar sadece kuru bilgi veren kaynaklar değil, inşâ ilmiyle ilgili çok geniş bilgilerin verildiği, Osmanlı dönemi siyaset ve kültür tarihi için önemli olabilecek resmî ve hususî mektupların çokça yer aldığı kaynaklardır.

19. yüzyılın önemli münşîlerinden olan Âkif Paşa’nın “Münşeât-ı El-Hâc Âkif Efendi” adlı münşeâtı devlet kademesinde görev yaparken çeşitli resmî makamlara ve yakınlarına yazdığı mektuplardan oluşmaktadır. Resmî ve şahsî mektuplar münşeâtların önemli malzemelerindendir. Resmî mektuplar çeşitli siyasî bilgileri barındırabileceği gibi özel mektuplar da yazarın iç dünyası hakkında bize önemli bilgiler sunmaktadır. Bu mektupların incelenmesi bize başka kaynaklarda bulunmayacak bilgileri sunacaktır.

Âkif Paşa'nın mektuplarının dil ve üslûp bakımından incelenmesi, özellikle hitap ünvanlarının, giriş cümlelerinin ve dua ibarelerinin tespiti, bizim o dönemin inşâ geleneğini görmemiz bakımından önemlidir. Üst makamdaki kişilere, alt kademedeki görevlilere ve kendi ahbaplarına yazdığı mektuplardaki değişen üslûp sanatçının ruh halini de bize göstermektedir. Ayrıca yazarın hemen bütün mektuplarda bazı kelâm-ı kibarlara, özlü sözlere ve âyetlere yer vermesi hatta çoğu defa Arapça ve Farsça olarak bu ifadeleri yazması hem dinî bilgisini hem de dilin zenginliklerini kullanmadaki gücünü ayrıca geleneğe bağlılığını göstermesi bakımından da önem arz etmektedir.

Paşa'nın münşeâtının sonunda yer alan Divânçe göstermektedir ki, Hece ölçüsüyle yazılan iki şiirin dışında diğer bütün şiirleri şekil, kelime kadrosu ve üslûp bakımından Klâsik geleneğe bağlıdır. Bu şiirleri gelenekten ayıran en önemli fark içerikleridir. Yazarın geleneksel şekille yazdığı bazı şiirlerinde içerik olarak gelenekle çatışması, içerisinde bulunduğu Eski edebiyattan Yeni edebiyata geçiş döneminin bir özelliğidir. Divânçe sahibi olmasına rağmen yazar döneminde şâirliğinden ziyâde, münşîliğiyle tanınmıştır.

Klâsik Türk edebiyatında şiirin önemli bir yeri vardır. Bugüne kadar divânlar üzerine çok fazla çalışma yapılmıştır. Halbuki süslü nesir olarak niteleyebileceğimiz inşâyla ilgili çalışmalara baktığımızda şiir kadar rağbet görmediği anlaşılır. Bunda elbette ki, dilinin ağır, ağdalı olmasının önemi vardır. Bu durum pek çok araştırmacıyı bıktırmış ve korkutmuştur. Diğer taraftan mecmualar ciddiye alınmadığı için üzerinde pek çalışma yapılmamıştır. Yani nesir araştırmacılar tarafından ilgi duyulmayan, kaçınılan bir alan olmuştur. Oysa düşünülmelidir ki, bu münşeâtları da telif edenler şâirler kadar sanatkâr ruhlu insanlardır. Şâirlerin şiire yansıyan ruh dünyalarının bir başka yönünü de bazen inşâlarında görmek mümkündür.

Münşeât mecmuaları şâir ve yazarlarımızı daha yakından tanımamızı sağlayacak bilgilerle doludur. Unutulmamalıdır ki, edebiyat kaynaklarında bugün bizim kolayca ulaşabildiğimiz edebî hüküm ve değerlendirmelere çok çeşitli metinlerden böyle nice bilgiler derlenerek ulaşılmıştır. İşte tüm bu sebeplerden dolayı artık mecmualara da gereken ilgi gösterilmeli ve her kütüphanemizde karşımıza çıkan bu mecmuaların neşri yapılmalıdır. Türkiye ve Türkiye dışında incelenmeyi bekleyen çok sayıda mecmuamız

vardır. Bu mecmuaların neşredilmesi edebiyat dünyamıza yeni zenginlikler katacak, yazar ve şairlerimiz hakkında gizli kalan nice değerleri ortaya koyacaktır.

IV. BÖLÜM

SÖZLÜK

SÖZLÜK

A

ābā: Gök küreleri, gezegenler.
ābādānī: Mâmurluk, şenlik, bayındırlık.
ābisten: Gebe.
ʿaceb-nümā: Acayip, tuhaf şeyler gösteren.
ʿāciz-raḳam: Aciz bir biçimde gösteren.
ʿāciz-nevāzī: Acizlere iltifat edicilik.
ʿacz-irtisām: Beceriksiz bir biçimde resmolma.
aʿdā: Düşmanlar.
aʿdād: Sayılar.
ʿādātü's-sādāt: Âdetlerin, usullerin yüce olanları.
ʿadāvet: Düşmanlık.
aʿdel: Pek, çok adaletli.
aḑḥā: Kurban Bayramı.
ʿadīde: Çok, birçok.
ʿadīmü'l-ʿadīl: Benzeri olmayan, eşsiz.
ʿadīmü'l-infiṣāl: Ayrı olmayan.
ʿādiyye: Alışılmış.
āfāḳ: Ufuklar.
āferīnende: Yaratıcı.
āferīniş: Yaratma.
āġuşte: Bulaştırılmış, kirletilmiş.
aġrāż: Maksatlar, niyetler.
aḥadiyyet: Birlik.
āḫar: Başka, diğer, gayrı.
aḫaṣṣ: En has, özel.
ahdāre: En yeşil, yemyeşil.
āhenīn: Demirden.
aḥfād: torunla.
aḥḳar: En hakir.
aḥlā: Pek tatlı, en tatlı.
aḥrā: Daha lāyık, münasip.
aḫlāl: Samimî dostlar.
aḥmer: Kırmızı.
aḥrār: Köle ve esir olmayanlar.
aḥsenü'l-vücūh: Görünüşü en güzel olan.
aḫṭār: Tehlikeler.
aḫter: Yıldız.
aḫter-şümār: Müneccim.
aḥyān: Vakitler.
aḫẕ: Kabul etme.
aḫżar: Yeşil.
aḳall: Pek az, en az.
aḳdem: İlk önce, daha önce.
aḳdes: En kutlu.
aḳmār: Aylar, yıldızlar.
ʿaks-endāz: Çarpıp duran.
aḳṣā: Son, en son.
aḳṣa'l-ġāye: Gayelerin en büyüğü.
aḳṣa'l-ireb: Aklın son noktası.
aḳsām: Parçalar, bölümler.
aḳṭār: Taraflar, yönler.
aḳvā: En kuvvetli.
ʿalāḳa-dāşt: Alakalı.
ālām: Elemler, kederler.
ʿalām: işaret, iz.
ʿale'l-ittiṣāl: Birbiri ardınca.
ʿalem-efrāz: Bayrak çeken.
ʿālemiyān: İnsanlar, âlemdekiler.
ʿālem-sūd: Cihanı yakan.
ʿālem-şümūl: Cihanı saran.
ʿale't-tevālī: Birbiri ardınca, durmadan.
ʿālemü'l-ʿulemāʾü'r-rasiḫīn: Temeli güçlü âlemlerin ālimi.
ʿālī-cenāb: Cömert, şerefli.
ʿālī-nehm: Yüce kükreme.
ʿālī-nijād: Yüksek tabiatlı.
ʿālī-tebār: Soylu, asil.
ālūd: Suçlu.
ʿālü'l-ʿāl: Pek yüksek, yüce.
āmāc: Nişan tahtası, hedef.
aʿmāl: İşler, ameller.
āmāl. Emeller, ümitler.
ʿamīmetü'l-berekāt: Bereketi yaygın.
ʿamme: Hep, bütün, cümle.
ʿanākib: Örümcekler.
ʿanber-şiken: Anber kokulu saç.
anberīn: Anber kokulu.
ārām: Durma, dinlenme.
ārāyiş: Süs, zinet.
ārāyiş-baḫşende: Süs bağışlayan.
ārāyiş-gerden: Boynu süslü olan.
aʿrāż: İşaretler, izler.
aʿrefü'l-ʿürefāü'l-vāṣılīn: Hakk'a kavuşan irfan sahiplerinin en faziletlisi.

ārende: Bir şey getiren kimse.
āreste: Süslenmiş, bezenmiş.
ʿāric: Çıkıp inen.
ʿarīḳ: Zayıf.
Arisṭo-nihād: Aristo yaradılışlı.
ʿarīża: Küçükten büyüğe yazılan yazı.

āṣāf-re'y: Vezir gibi düşünen.
Āṣafāne: Vezire yakışırcasına.
'asākir-perver: Erleri, askerleri koruyan.
āṣāl: Akşam vakti.
a'sār: Yüzyıllar, asırlar.
aṣdiḳā-nevāzī: Sâdık dostları övücülük.
aṣḥāb: Sahipler.
āsīb: Belâ, âfet, musibet.
aṣīle: Bir şeyin bütünü.
'asīr: Yemen.
'asḳa': Bölgeler.
āstān: Eşik.
āsūde. Rahat, dinç.
'atā: Bağışlama, bahşiş.
'atād: Lüzumlu aletler takımı.
a'ṭāf: Merhametler, şefkatler.
'atebe: Eşik, basamak.
'āṭıfet: Karşılıksız sevgi.
'āṭıfet-intimā: Koruyup, gözetene bağlı olma.
'āṭıfet-kār: Esirgeyip koruyan.
'aṭıfet-semīr: Karşılıksız sevgi besleyen arkadaşlar.
'āṭıfet-perdāz: İyilikleri tertip eden.
'āṭır-sāy: Güzel koku süren.
aṭ'ime: Yemekler.
'aṭıyye: Hediye, bağış.
'aṭūfet-peyvend: Şefkate, merhamete ulaştıran.
'aṭūfī: Birine sevgisi olan, şefkatli.
aṭvel: Pek uzun.
'avā'id: Gelirler.
a'vām: Yıllar, seneler.
'avāmil: Sebepler.
'avārıf: İyilikler.
'avārıż: Kazalar, belalar, engeller.
'avāṭıf: Karşılık beklemeden gösterilen sevgi.
'avd: Geri gelme, dönme.
'avene: Yardakçılar.
āverde: Getirilmiş, naklolunmuş.
āviḫte: Asılmış, asılı şey.
āvīze: Tavana asılan madenden yapılmış süs.
a'yād: Bayramlar.
'ayyāre: Hilekâr, dolandırıcı.
āzād-nedān: Özgürlüğü bilmeyen.
'azbü'l-beyān: Söylenişinde tatlılık olan dil.
aẓīmü'ş-şeref: Şanı yüce olan.
'azīz-i Mıṣr: Mısır'ın azizi, Hz. Yusuf.
azmā-taḳaddüm: İleri geçmeyi denemiş.
āzmāyiş: Tecrübe, deneme.
'Aẕrā: Saf , temiz kadın, Vāmuk u. Azra'nın kahramanı

B

bād-bān: Yelken.
ba'd-ez-īn: Bundan sonra.
bādī: Başlangıç, ilk.
bāfte: Dokunmuş.
baġy: Azgınlık, serkeşlik.
baġżā: Şiddetli nefret.
baḥḥār: Denizci, gemici.
bāhir: Besbelli, açık.
bāhirü'l-beşāret: Müjdesi belli olan.
bāhirü'l-ināre: Nuru aydınlığı belli olan.
bāhirü'ṭ-ṭaviyyet: Gönüldeki sırların açığa çıkması.
bāḫter: Batı.
ba'īd: Uzak.
bā'ir: Şaşkın, perişan.
bā'iṣ: Sebep olan.
bākūre: Evvel yetişen, turfanda.
bālā: Yüksek, yukarı.
bālāter: En iyi, pek iyi.
bāliġa: Erişmiş, vasıl olmuş.
bāliş: Yastık.
bāre: Defa, kez.
bārgīr: Yük tutan, yük kaldıran, beygir.
bārid: Soğuk.
bāriḳa: Yıldırım.
baṣā'ir: İbretli görünüşler, deliller.
besālet: Yiğitlik, kahramanlık.
bāṣıra: Görme kuvveti, görüş gücü.
bāsıṭ: Yayan, yayıcı.
basīṭa: Sade, yalın, düz.
baṭş: Sertlikle vurma.
bāyeste: Lüzumlu, gerekli.
Be-cā: Yerinde, uygun.
bed': Başlama, başlayış.
bed-ḫvāhān: Kötü istekli.
bed-reng: Kirli, koyu renk.
bedāhet: Herhangi bir konuyla ilgili söz söyleme.
bedī'a: Beğenilen, takdir edilen şey.
bedī'atü'n-niẓām: Düzeni, usulü beğenilen.
bedī'ü'ş-şaṭr: Güzel mısra.

bedīʿü’t-te’s̱īr: Etkisi benzersiz olan.
bedīʿü’ṭ-ṭırāz: Eşi benzeri olmayan.
bedīdār: Meşhur, açık, görünür.
bedīhī: Delilsiz, açık olan.
bedreḳa: Yol gösteren, kılavuz.
bedrü’l-büdūr: Hızla geçen ay.
be-hem: Toplu, bir arada.
be-heme-ḥāl: Her halde, elbette, mutlaka.
be-taḥiyyāt: Allah’ın selamet vermesiyle.
behcet: Sevinç.
behcet-ʿallāme: Sevinçle bilinen.
behcet-ḫurūş: Sevinçle coşan.
behişt-manẓar: Cennet görünüşlü yer.
behiyyü’ṣ-ṣıfāt: Görünüşü güzel olan.
behr: Uzaklık, mesafe.
behremend: Hisseli, paylı.
behrem-zede: Hissesi zarar görmüş.
bekī: Fakir, zavallı.
belbāl: Huzursuzluk, evham.
belīġa: Fasih düzgün söz.
belvā: Keder, gam, tasa.
bendegān: Kullar, köleler.
bendegī: Kulluk, kölelik.
bende-nevāzī: Kölesini, kulunu taltif eden.
bende-perver: Kul, köle besleyen.
ber-ārende: Üst üste getiren.
berāyā: Halkın vergi vermeyen Müslüman kısmı.
beriʿa: Güzelliği yönünden üstün olan.
berīd: Postacı.
berīn: En yüksek, yüce.
berḳūʿ: Peçe, yüz örtüsü.
bernā: Genç.
berūmendī: Faydalı, menfaatli olma.
be’s: Zahmet, zorluk.
be’sā: Fenalıklar, zorluklar.
besāṭet: Basitlik, düzlük.
bes̱s̱: Dağıtma, yayma, saçma.
beşāret: Müjde, muştu.
beşāret-endāz: Müjde veren.
beşāşet: Güleryüzlülük.
bevādī: Sahralar, çöller.
beyābān: Kır, çöl.
beyʿat: Kabul ve tasdik muamelesi.
beyne’l-ekfā: Benzerler arasında.
bezl: Bol bol verme, saçma.
bī-çūn: Eşsiz, benzersiz.
bīdār: Uyanık.
bī-dirīġ: Esirgenmeyen.
bī-enbāz: Eşsiz, benzeri olmayan.
bī-ġāyāt: Sonsuz.
bī-gerān: Nihayetsiz, sonsuz.
bī-ġıll: Düşmanlık olmadan, dostça.
bī-ʿidād: Sayısız.
bī-hemāl: Eşsiz.
bī-hemtā: Benzersiz.
bī-irtiyāb: Şüphesiz.
bī-iştibāh: Şüphesiz.
bī-kerān: Sınırsız, sonsuz.
bī-maġż: Akılsız, beyinsiz.
bī-merā: Riyasız.
bī-mezāḥim: Sıkıntısız, eziyetsiz.
bī-müdānī: Benzersiz.
bī-şümār: Hadsiz, sayısız.
bih-būd: Afiyette olan, sıhhatli.
bihī-ṣıfāt: Vasfı iyilik olan.
bī-sūd: Faydasız, karsız.
bihīn: Seçkin, en iyi.
bih-rūz: Günü iyi, kutlu.
bihterīn: En iyi, pek iyi.
bi’l-yümn: Uğur ile.
bilād: Memleketler, şehirler.
bīm: Korku, tehlike.
binā-ber-īn: Bundan dolayı.
birr: İyilik, güzellik, hayır.
bīrūn: Dışarı, dış.
bisāṭ: Yeryüzü.
būd u ne-būd: İnsanın bütün varı yoğu.
buḳʿa: Yer, toprak, ülke.
buṭlān: Batıllık.
buṭūn: Nesiller, soylar.
būyā: Güzel koku.
büldān: Şehirler, beldeler.
büleġā: Düzgün ve tertipli olarak söz söyleyenler.
bülend-ārā: Yüceliği süsleyen.
bülend-elḳāb: Yüce ünvanlar.
bülend-eyvān: Büyük, yüce köşk, bina.
bünyād: Asıl, esas.
bünyān: Yapı, bina.
bürd: Bir çeşit çubuklu kumaş.
bürhān: Delil, ispat.
bürū: Bilgi ve fazilet bakımından fazla olan.
bürūz: Belirme, ortaya çıkma.

C

cā: Yer, mevki, mekân.
cāh: İtibar, makam.
cālib: Cezbeden, çeken.
cāme: Elbise.
cān-fezā: Gönle rahatlık veren.
cān-sitān: Can alan.
cārī: Cereyân eden.
cāvid: Sonsuz, ebedi.
cāy-gīr: Yer tutan, yerleşen.
cāzim: Karar veren, kestirip atan.
cebin-fersāy: Yüz süren.
cedāvīl: Cetveller.
cedel: Sert münakaşa, tartışma.
cedīd: Yeni, daha önce görülmemiş.
celādet: büyüklük, ululuk.
celālet-me'āb: Büyüklüğün barındığı yer.
celālet-sāz: Büyüklük, ululuk yapan.
celī: Âşikâr, meydanda.
celīlü'ş-şān: Şanı yüce.
celiyyü'l-himemī: Gayreti ortada olan.
cemmāzekeş: Deve çeken.
cenān: Kalp.
cerīḥa-güşā: Yara açan, yaralayan.
cesīme: İri, büyük.
cevelāhgerī: Dolaşıcılık, gezicilik.
cevāmiʿ: İbadet yerleri, mescitler.
cevdet: Güzellik, iyilik.
cevher-neḳāve: Cevher gibi parlak, temiz.
cevvāl: Koşan, dolaşan, hareket eden.
ceyb: Hâl, vaziyet.
ceyş: Asker, ordu.
ceẕel: Bir şeyi ikiye bölme.
cezīle: Bol, çok.
cibāh: Alınlar.
cibillī: Yaradılışta olan.
cidāl: Savaş, cenk.
cidd: Bir işi çalışıp işleme.
cihān-āferīn: Dünyayı yaratma.
cihānbānī: Hükümdarla ilgili.
cihāniyān: Dünya halkı.
cihān-sipār: Dünyayı feda eden.
cīl: Cemaat, insan güruhu.
cilve-rīz: Kendini gösteren.
cilā-sāz: Parlatan.
cīrān: Komşular, müşteriler.
cūd: Cömertlik.
cūş u ḫurūş: Taşıp coşma.
cūyende: Arayıcı, araştırıcı.
cümān: İnci gerdanlık.
cümmāl: Çok güzel, iyi.
cünbiş-efzā: Hareketi, eğlenceyi arttıran.
cünḥān: Ufak günahlar.
cünūd: Askerler, ordular.
cürs̱ūme: Dip, kök.

Ç

çākerāne: Kula, köleye yakışırcasına.
çār-bāliş: Büyük kimselerin üzerinde oturduğu dört katlı şilte.
çāre-sāzī: Çare bulan.
çārūb-keş: Süpüren.
çend: Birkaç.
çendīn: Bu kadar.
çerāġ-efruḫte: Mumu, fitili yanmış.
çerāġ-efrūz: Mumu aydınlatan.
çesbān: Lâyık, münasip, uygun.
çeşm-güşāde: Gözü açık.
çevgān: Cirit oyunu.
çīz: Nesne, şey.
çūbdārī: Sopa tutan.
çūn u çerā: Nasıl ve niçin.

D

dād: Adalet, doğruluk.
dāġ-ber-dāġ: Yara üstüne yara, kat kat üzüntü.
dāġdār: Kızgın demirle dağlanmış.
dāhīye: Musibet, felaket.
dā'i: Dua eden.
dā'imüyyü'l-ittisāl: Birleşerek devam eden.
dāʿiye: İçten gelen bir duyguyu teşvik edici hâl.
daḳīḳa: İnce, ufak, nazik.
đalāl: Deliller, doğru yoldan çıkma.
đarāʿat: Alçalma, kişinin kendisini alçak gönüllülükle küçültmesi.
đarāʿat-intimā: Hakirliğe bağlı.
đarāʿat-iḳtirān: Alçaklığa yaklaşma.
đarāʿat-meʿāl: Alçaklık.
đarāʿat-peyvest: Alçak olan.
dāreyn: İki dünya.
dāşte: Malik ve sahip olmuş.

daʿvāt: Davetler.
dāverāne: Doğruluğu seven, bir büyüğe yakışan.
dāye: Dadı, anne.
dāyirān: Dönenler, devredenler.
deʿāyim: Destekler.
de'b: Âdet, gelenek, usul.
debdebe: Haşmet, ululuk.
debīr: Kâtip, yazıcı.
deffe: Yan, yüz.
deḫālet: Birinin merhametine ve himayesine sığınma.
dehriyye: Dünyanın sonsuzluğuna inanıp öteki dünyayı inkâr edenler.
deḳāyıḳ: İnce ve anlaşılması güç şeyler.
dem-beste: soluğu kesilmiş.
dendene: Ağır ağır söylenen söz.
der-ʿaḳab: Hemen arkasından.
der-kār: Malûm, bilinen.
der-pīş: En önde, göz önünde bulunan.
derc: Sokma, arasına sıkıştırma.
derī: Havası iyi, yeşilliği bol olan yer.
dermāndegān: Biçareler, zavallılar.
derrāke: Çabuk anlayan, anlayışlı.
deryā-fām: Deniz renkli.
deryā-mes̱il: Denize benzer.
dest-āvīz: Ufak hediye.
dest-ber: Üstünlük, kuvvetlilik.
dest-dırāz: El uzatma, sarkıntılık.
dest-gīr: Elinden tutan yardımcı.
dest-iştiā: Eline lâyık olan.
dest-māye: Elde bulunan şey, sermaye.
dest-res: Elde etmek.
dest-vāne: Savaşta giyilen demir eldiven.
destyārī: Yardım.
destūrī: Desturla, izinle ilgili.
deşt-peymā: Çölde, kırda gezen.
devāʿī: İçten gelen bir duyguyu teşvik edici hâller.
devḥā: Büyük ulu ağaç.
devlet-ḳarār: Devlet kapısı.
devlet-medār: Hükümdarlık.
devvāre: Devreden, çok dönen.
deymūmet: Devamlılık, süregelme.
dīhīm: Taç.
dil-āver: Yiğit yürekli.
dil-āvīz: Gönüle asılan.
dil-cū: Gönlü çeken.
dil-dāde: Gönül vermiş, âşık.
dil-güşā: Gönül açan.
dil-ḫᵛāh: Gönül isteği.
dil-nevāz: Gönlü okşayan.
dil-nişīn: Gönülde yer tutan.
dil-pesend: Gönle hoş gelen.
dil-peẕīr: Gönle hoş gelen.
dil-rīş: Yüreği yaralı.
dil-rişāne: Yüreği yaralıcasına.
dil-sīr: Gözü, gönlü tok.
dil-suḫte: Yüreği yanık.
dil-teng: Gönlü sıkıntılı olan.
dilīrāne: Yiğitçesine, mertçesine.
dirāyetmendān: Dirâyetli olanlar.
direm-ḫırīd: Para ile alınmış.
dīrīn: Eski.
đucret: İç sıkıntısı.
dūdmān: Kabile, soy sop.
dūr: Uzak.
dūr-bād: Uzak olsun.
dūr-bāş: Değnek, asa.
dūş: Omuz.
dūzaḫ-ḳarīn: Cehenneme yakın.
dūzaḫ-mekānī: Cehennemlik.
dü-tā: İki büklüm olmuş.
dühūr: Dünyalar, gezegenler.
dürūd: Dua, selam, medih.
düşmen-kūb: Düşmana vuran, saldıran.
düyūn: Borçlar.

E

eʿāẓım: Pek büyük olanlar, büyük adamlar.
eʿaẓẓ: En aziz, en büyük.
eʿālī: Pek yüksek olanlar.
ebdān: Cisimler, vücutlar, gövdeler.
eberr: Hayırlı, şerefli olanlar.
eblaġ: En fasih, olgunluk derecesinde.
ebrek: En bereketli.
ecil: Sebep.
ecille: Bilgi, fazilet bakımından yüce olanlar.
ecnād: Askerler, taburlar.
ecnās: Cinsler, çeşitler, nesiller.
ecrām: Cansız olan cisimler.
ecvibe: Sorulanların karşılıkları, cevaplar.
edānī: En alçak.
edevāt: Aletler, takımlar.
edhem: Karayağız at.

ed'iye: Yalvarma, niyaz, dua.
edviye: İlaçlar.
efḍāl: Ziyadeler, fazlalar, ihsanlar, lütuflar.
efgendegī: Düşkünlük.
ef'ī: Engerek yılanı.
efrād: Fertler.
efruḫte: Yanmış.
efser: Taç.
efsürdegān: Gayretsiz, ümitsiz.
efvāh: Ağızlar, menfezler.
efzāyiş: Artma, çoğalma.
efzūnter: Daha fazla, çok.
ehem: En önemli.
eḥaḳḳ: En lâyık, en doğru.
eḥibbā: Arkadaşlar, dostlar.
ehille: Hilâller.
e'imme: İmamlar.
e'azze: Erenler.
ekdār: Kederler.
ekvān: Varlıklar, alemler.
ekremü'l-ḳurūm: Önde gelen kıymetli insanlar.
eleẕẕ: En lezzetli.
el-ḥāletü hāẕihi: Hâlen şu anda.
elḳāb: Unvan, lakap.
elṭāf: İyilikler, lütuflar.
elyaḳ: En lâyık.
emākin: Mahaller, mevkiler.
emān: Eminlik, korkusuzluk.
emānī: Arzular, gayeler, istekler.
emāre: Alâmet, nişan, iz.
emcād: Şeref, onur sahibi olanlar.
emniyye: Eminlik, korkusuzluk.
emṣār: Büyük şehirler, beldeler.
emti'a: Satılacak mallar.
emvāl: Para ile alınan şeyler.
enām: Tüm yaratılanlar.
enāmil: Parmak uçları.
encām: Son, nihayet.
encüm-şümār: Yıldızları sayan.
endād: Benzerler.
endāḫte: Atılmış, bir tarafa bırakılmış.
endāze: Mertebe, derece.
endek: Az, azıcık.
endūd: Parlak sıva.
endūh: Gam, keder, tasa.
enduḫte: Kazanılmış.
enduhgīn: Gamlı, kederli, tasalı.
enfās: Nefesler.
engüşt: Parmak.
enīḳa: Güzel, sevimli.
enmele-pīrā: Eli, avucu süsleyen.
envāre: Ziyalar, aydınlıklar.
enẓār: Bakışlar.
erā'ik: Şahane tahtlar.
ercā: Taraflar, yönler.
ercmend: Şerefli.
erike-pīrā: Tahtı süsleyen, padişah.
erḳām: Rakamlar.
ervāḥ: Canlar, ruhlar.
erzān: Lâyık, uygun.
es'ād: Çok hayırlı.
esālīb: Usuller, yollar.
esāmī: İsimler.
es̱āṣ: Döşeme, minder gibi ev eşyası.
esb: Beygir.
esbaḥ: Çok daha evvel olan.
esbūn: Atlar, beygirler.
es̱er-gūne: Tarzı, yolu işaretinde olan.
es'ile: Sorulan şeyler.
es̱īle: Şerefli ve otoriterler.
esḳām: Sıkıntılar, kederler, hastalıklar.
eṣlaḥ: Daha iyi, daha doğru.
eṣnāf: Neviler, çeşitler.
es̱niye: Metihler, sitayişler.
eşbāḥ: Misiller, benzeyenler, eşler.
eşfāḳ: Yardımlar, merhametler.
eşheb: Beyaz, kır at.
eşi''a-nis̱ār: Işıklar dağıtan.
eşi''a-pāş: Işık saçan.
eṭıbbā: Tıp ilmini bilenler, hekimler.
evān: Vakit, zaman, çağ.
evb: Taraf, cihet, yön.
evc: Ulaşılabilecek en son nokta.
evfer: Daha bol, pek çok.
evrād: Okunması âdet olan dinî dualar.
evreng: Taht.
evtād: Ağaç veya demir kazıklar.
evżā': Haller, vaziyetler.
evzār: Günahlar, hatalar.
evzān: Tartılar, ağırlıklar.
eyādī: Eller.
eyāsiyyü'ẕ-ẕekā: Keskin zeka.
eymenü'l-yemīn: En kutlu, en yümünlü.
eyn: Zaman.
eẕhān: İnsandaki akıl, fikir, zekâ, anlayış.
eẓhār: Arkalar, sırtlar.
ezimme: Yularlar.

eẕkār: Zikirler, anmalar.
ezmān: Zamanlar.
ezyāl: İlâveler, ekler.
ezyed: Daha fazla.

F

fāđıl: Fazilet sahibi, erdemli.
fāḫirü'ṭ-ṭırāz: Onurlu, şerefli.

faḫrü'l-selefü'l-kirām: Önceki gelenlerin en soylusu.
faḫūr: Çok övünen.
fā'iz: Feyz bulan, muradına ulaşan.
farīza: Allah'ın emirleri.
farṭ: Aşırı, aşırılık, taşkınlık.
faṣṣ: Yüzük taşı.
faṣlu'l-ḫitāb: Hitap bölümü.
fāsid: Kötü, fena, bozuk.
fāṭır: Yaratan, taratıcı.
fāyıḫ: Kendiliğinden dağılan güzel koku.
fāyiḳa: Manevī olarak üstte bulunma.
fażā'il-enīs: Yumuşak, güzel vasıflar.
fażāḥat: Edepsizlik, alçaklık.
fażl: Fazilet, lütuf, iyilik.
feḥāvī: Manalar, anlamlar.
fe-lā cerm: Muhakkak, şüphesiz.
felāṭūn-pesend: Felatun tarafından beğenilen.
felek-peyvend: Feleğe ulaşan, felek kadar.
felek-temkīn: Felek gibi ağırbaşlı.
felekü'l-eflāk: Göğün dokuzuncu katı.
fer: Süs, zinet.
ferʿ: Dal, budak, şube.
ferā'id: Tek, eşsiz, benzeri olmayan.
ferāhem-şüde: Dolanıp giden.
ferāmuş: Unutma, hatırdan çıkma.
ferāvān: Pek çok, fazla.
feres-rān: Koşan at.
ferḥat: Sevinç, neşe.
ferḫunde: Mübarek, mesut, kutlu.
ferḫunde-eṡer: İzi, eseri mübarek olan.
ferḫunde-fāl: Talihi kutlu olan.
ferḫunde-şiyem: Huyu, yaradılışı yüce olan.
ferḳadān: Küçükayı yıldız kümesindeki yıldızların adı.
ferīde: Kibirli, gururlu.
fermān-berāne: Ferman getiren gibi.
fermān-berdārī: Fermanberlik, fermana uyarlık.
fermān-fermā: Ferman buyuran, hükmü geçen.
fermān-revā: Emri kabul edilen.
fermūde: Emrolunmuş, buyurulmuş.
ferr: Güç.
fersaḫ: Uzunluk ölçüsü.
fersūdegī: Eskilik, yıpranmışlık.
ferş: Döşeme, yayma.
fertūt: Pek ihtiyar, pir.
ferūzān: Parlayan, parlayıcı.
fesīh: Geniş, açık.
fevāyiḥ: Çiçek ve meyve kokuları.
fevḳa'l-ġāye: Son derece.
fevḳa'l-ḥadd: Haddinden fazla.
fevt: Bir şeyi, bir fırsatı kaçırma.
fevz: Galip gelme, zafer kazanma.
feyeżān-baḫş: Coşkunluğu bağışlayan.
feyż-āşnā: Çokluğu bilinen.
feyż-meşḫūn: Feyzle dolu.
feyż-minvāl: Feyzin bulunduğu yer.
feyż-penāh: Feyzin bulunduğu yer.
fıḳra: Bend, madde, kısım, bölüm.
fihr: Yok etme, mahvetme.
fi'l-cümle: Nihayet, sonunda.
firāzende: Yüksek, yukarı.
firdevs-āşyān: Cennetlik, merhum.
firdevs-meziyyet: Cennetlik.
firistāde: Peygamber.
firḳat-zede: Aşk acısı çeken.
fīrūz: Mesut, mutlu.
fitne-bār: Fitne taşıyan, fesat.
fitne-rusūm: Vergilere fitne katan.
fu'ād: Kalp, yürek.
füccār: Günahkârlar, kötü huylular.
fühūm: Anlayışlar.
fürāt: Tatlı su.
fürūʿ: Dal, budak, şube.
füruġ: Nur, ziya, parlaklık.
fürūzende: Yakıcı, parlatan.
füsḥat: Genişlik, açıklık.
fütāde: Düşkün, düşmüş.
fütūḥāt: Fetihler.
fütūr: Zayıflık, gevşeklik, bıkkınlık.
fütūḥ: Zafer, galibiyet, üstünlük.
fütüvvet: Soy temizliği.

G

ġabrā: Yeryüzü, arz.
ġāʾile: Dert, sıkıntı, tasa.
ġalebe: Galip gelme.
ġalī-behā: Değerinden çok daha pahalı olan.
ġāliyebār: Güzel kokulu şey saçan.
ġalṭīde: Yuvarlanmış.
ġarām: Şiddetli arzu.
ġarīḳ: Gark olmuş.
ġarīze: Huy, tabiat.
ġarrā: Aklık, parlaklık.
ġavāmıż: Anlaşılmaz, güç şeyler.
ġavs̱: Yardım.
ġavṭa-ḫᵛar: Batan, dalan.
ġavvās: Dalgıç.
ġayāhib: Gece karanlıkları.
ġayy: Haddi aşma, günah işleme.
ġażanferāne: Arslancasına.
gencīne: Hazine.
gencūr: Hazine bekleyen.
gerden-beste: Boynu bağlı, boyun eğmiş.
gerdīde: Dönmüş, hali değişmiş.
gerdūn-hemāl: Feleğe eş.
gerden-sā: Boynunu süren, uzatan.
germī: Sıcaklık.
geş-terāne: Güzel, hoş sesler.
gevherīn-niṣāb: Aslı, özü gevher olan.
ġıbṭa-fermā: Gıpta eden.
ġıbṭagāh: İmrenilen yer.
ġıll: Gizli kin, garez.
girān-bār: Yükü değerli olan.
girān-behā: Kıymetli, değerli.
girān-ḳadr: Kadir ve itibar sahibi.
girih-bend: Bağlı, düğümlü.
gītī-nümā: Cihanı gösteren.
gītī-pīrā: Cihanı süsleyen.
gītī-sitān: Cihanı zapt eden.
giyāh: Ot, bitki.
ġudüvv: Sabah vakti.
ġulġule-endāz: Ses çıkaran, akseden.
ġull: Suçluların boynuna, bileğine geçirilen halka.
gūn-ā-gūn: Türlü türlü, renk renk.
ġurer: Aklık, parlaklık.
ġurre: Muharrem ayının ilk günü, aklık.
güher-nis̱ār: İnci serpen.
gül-bāng: Eskiden tekkelerde hep bir ağızdan söylenen ilahi ve dualar.
gül-çīn: Gül toplayan, gül deren.
gül-geşt: Gül gezisi, gül seyri.
gümān: Şüphe, zan.
güm-nām: Kaybolmuş, izi kalmamış.
güncāyiş-pez̲īr: Sığışan, sığabilen.
güncīde: Sıkıştırılmış, sıkışmış.
güşāyiş: Açılma, açıklık, açılış.
güvāh: Şahit, delil, tanık.
güz̲ārende: Geçen, geçici.
güz̲erān: Geçen, geçici.
güzīn: Seçkin, seçilmiş.

H

ḫabās̱et: Kötülük, alçaklık.
ḫabās̱et-nümūd: Kötülük gösteren.
ḥabbez̲ā: Ne sevimli, ne güzel.
ḫᵛābīde: Uykuya dalmış.
ḥabl: İp, urgan.
ḥablü'l-metīn: Sıkı ip, İslam dini.
ḥacer: Taş.
ḥācet-revāyī:İhtiyac gideren.
ḥāciz: Ayıran, bölen.
ḥaclegāh: Gelin odası.
ḫaclet: Utanma, sıkılma.
ḫadeng: Kayın ağacından yapılmış ok.
ḥadīḳa: Bahçe, bostan.
ḫađrā: Yeşil renk.
ḫᵛāhiş: İstek, arzu.
ḥāʾil: İki şey arasında perde olan, engel olan.
ḥāʾir: Şaşırmış, hayrette kalmış.
ḥāʾiz: Malik, sahip.
ḫākister: Kül, ateş külü.
ḫāk-pāy: Ayağın altındaki toprak.
ḫāk-sār:Taşlık.
ḥaḳāret-nümā: Alçaklık gösteren.
ḥaḳāyıḳ-şināsī: Gerçekleri anlayan.
ḫalāl: Dostluk.
ḥālāt: Haller, suretler.
ḥalāvet-sāz: Tatlılık, zevk veren.
ḫalel: Bozma, eksiklik.
ḫālī: Tenha, boş yer.
ḫāliḳu'l-naṣr: Allah.
ḫāliṣü'l-cenān: Kalbi temiz olan.
ḥallāl: Halleden, çözen.

ḫalālet: Dostluk.
ḥamā'il: Muska.
ḥamāme: Güvercin, kumru.
ḥamīde: Övülmeye değer
ḥamiyyet-şiʿār: Haysiyet kazanma.
hāmūn: Büyük sahra, düz ova.
ḫānḳāh: Tekke.
ḥanẓal-meẕāḳ: Ebucehil karpuzunun tadı.
Ḥaremeyn-i Muḥteremeyn: Mekke ve Medine.
ḥarīf: Meslektaş.
ḥarīr: İpek.
ḫas: Çer çöp, ot.
ḫaṣā'il: Hasletler, huylar.
ḥasbe'l-istiṭāʿa: Yeteneği, gücü yettiği kadar.
ḥaṣīn: Kuvvetli, sağlam.
ḫaṣīṣa: Kendisine ait olan, başkasında bulunmayan.
ḥaṣr: Daraltma, dar bir yerin içine alma.
ḫāṣṣaten: Ayrıca,özellikle.
ḫāşāk: Çöp, süprüntü.
ḥaşem: Maiyet, yanında bulunanlar.
ḥaşīme-sār: Haşmet, gösteriş yeri.
ḥātem: Çok cömert.
ḫaṭır-sāz: Gönül, hatır yapan.
ḫaṭīr: Şan ve şeref sahibi.
ḫatīre: Etrafında engel bulunan yer.
ḫaṭve: Adım
ḫavāḳīn: Hükümdarlar, padişahlar.
Ḥavālī: Etraf, yan, çevre.
ḫavārıḳ: İmkanların üstünde olup insanda hayret uyandıran.
ḫavāric: Asiller, zorbalar.
ḥavāşī: Kuyruklar.
ḫavāṭır: Hatıralar, fikirler, düşünceler.
ḫavene: Hainlik edenler.
ḫāver: Doğu.
hāviye: Cehennem'in yedinci katı.
ḥavl: Güç, kuvvet.
ḥavṣala: Anlayış, akıl, zihin.
ḫaybet: Mahrum ve meyus olma.
ḥaydarāne: Hz. Ali'ye yakışır surette.
ḥaylūlet: Yolu kapama, mani olma.
ḫayr-encām: Hayırlı, iyi son.
ḫayr-firāvān: Çok hayır.
ḥayret-zede: Şaşırmış.
ḫayrü'n-nāṣırīn: Yardım edenlerin en hayırlısı.
ḥayṣü'l-iʿtiḳād: Gönülden inanma.
ḫayyām: Çadırcı.
ḥayyiz: Taraf, meydan, mekan.
ḥaẕāḳat: Üstatlık, ustalık.
ḥażīż: En aşağı.
heft-kişver: Dünya'nın yedi bölgesi.
hem-aḥrār: Beraber hür olanlar.
hem-ser: Arkadaş.
hem-vāre: Daima, her zaman.
hem-tā: Benzer, denk.
hemyān: Heybe, çanta.
hendese-pīrā: Geometriyi süsleyen.
hestī: Var olma, varlık.
hetk: Yırtma, yarma.
heyūlā: Madde.
ḫıdemāt: Hizmetler, vazifeler.
ḫıdīvvāne: Mısır valisine yakışır surette.
ḫırām: Nazlı, edalı, yürüyüş.
ḥırāset: Koruma.
ḥırbā: Bir çeşit bukalemun.
ḥırmān: Ümitsizlik, mahrumluk.
ḥırz: Sığınak.
ḥırzü'l-emān: Korkusuzca sınılacak yer.
ḫıṣāl: Huy, tabiat.
ḥıṣn: Sağlam, sarp kale.
ḫıṭṭa: Memleket, diyar, ülke.
ḫıyām: Çadırlar.
ḥibr: Hoca, öğretmen.
ḥicāl: Çukurlar, uçurumlar.
ḥikmet-āmīz: Hikmetle karışık.
ḥikmet-peyvend: Hikmete ulaşma.
ḥimem: Himmetler, iyilikler.
ḥīn: An, vakit, çağ.
ḫiṭām: Sona erme.
hiżāb: Dalga.
ḫiẕlān: Yardımcısız, kimsesiz.
ḫod-kām: Kendini beğenmiş, bencil.
ḫorende: Birinin beslediği kimse.
ḫoş-āvāz: Sesi güzel olan.
ḫoş-güvār: Lezzetli, tatlı.
ḥublā: Gebe.
ḥubūr: Sevinç.
ḫuceste-fāl: Tâlihi, falı uurlu olan.
ḫuddām: Hizmetkârlar.
ḥudūs̱: Sonradan peyda olan.
ḫuld: Sürüp giden, sonu olmayan varlık.
ḫullet: İçten sevgi, hakikî dostluk.
ḫulḳ: Huy, tabiat.
ḫulūd: Bakilik, daimilik.

ḫulūd-hengām: Ölümsüz, sonsuz zamanlar.
ḥulūl: Gelip çatma, girme.
ḫulūṣ-iştimāl: Samimiyetle çevirme, kaplama.
ḫulūṣ-mecmūl: Temiz ve safça yaratılmış.
ḫulūṣ-me'nūs: Gönül temizliğini huy edinmiş.
ḫulūṣ-sīret: Ahlâkı, huyu temiz olan.
ḫulūṣ-şiʿār: Gönlü temiz olan.
ḫulūṣver: İyilik, saflık sahibi.
ḫūn-āşām: Kan içen.
ḫūn-bālā: Aşırı kanlı.
ḫūnekāh: Ev, hane.
ḫūnīn: Kana bulaşmış.
ḥūr: Ahu gözlüler.
ḥūrā-şıfāt: Huri görünüşlü.
ḫuṣūṣā: Ayrıca, başka.
ḫuṭeb: Hutbeler.
ḫuṭūb: Maslahatlar, işler, meseleler.
ḫuṭūr: Akla gelen.
ḫuṭūṭ-pīşānī: Çizgileri, yazısı açıkça belli olan.
ḫuvvān: Hainler.
ḫuyūl: Atlar.
ḥuẓūẓ: Sevinçler, zevkler.
hübūb: Rüzgar esmesi.
hübūṭ: Yukarıdan aşağıya inme.
ḥüccāc: Hacılar.
hümā-pāye: Yüksek dereceli.
hümā-vāye: Yüksek dereceli.
ḫurrem: Sevinçli, mutlu.
hüveydā: Açık, apaçık, besbelli.

I

ışdār: Ortaya çıkarma, çıkarılma.
ıṭāre: Uçurma, uçurulma, gönderme.
ıṭlāʿa: Bildirme, haberli değil.
ıṭnāb: Sözü gereksiz yere uzatma.
ʿıṭr-āmīẓ: Güzel kokuyu içine alan.
ʿıṭrnāk: Güzel kokulu.
ʿıṭr-sā: Itır gibi güzel kokulu.
ıṭrā: Aşırı derecede övme.
ıṭṭılāʿ: Öğrenme, tanıma, bilme.
ʿıyāl: Evlat, torun.
ʿıyān: Belli, açık, meydanda.
ıżṭırār: Mecburiyet, çaresizlik.

İ

ʿibād: Kullar.
İbcāl: Ağırlama, ululama.
ibḳā: Devamlı, sürekli kılma.
iblāġ: Gönderme.
ibrāz: Ortaya çıkma.
ibtihāc: Sevinme, gönlü açılma.
ibtihāl: Yalvarıp yakarma.
ibtidār: Bir işe çabucak başlama.
ibtināen: Bir şeye dayanarak.
icābet-peymā: Uygunluğu ölçen.
Īcāz: Sözü kısa söyleme.
iʿcāz: Aciz bırakan.
iclā: Uzaklaştırma.
icmāl: Kısaltma, özetleme.
icrā: Akıtma, akıtılma.
icrā-fermā: Bir işin yapılmasını emreden.
ictinā: Meyve toplama.
ictirā: Cesaret etme.
ictisār: Cesaretlenme.
ʿīd: Bayram.
idād: Zafer, üstünlük.
iʿdāde: Hazırlama, hazırlanılma.
idrāc: Bir yazıyı bir yere kaydetme.
ifāża: Feyizlendirme, bereketlendirme.
ifnā: Yok etme.
ifrāṭ: Aşırı gitme.
ifrāz: Bir bütünden parçaya ayrılma.
iftiḳār: Fakirlik gösterme, çok ihtiyacı olma.
iftihām: Anlama, kavrama.
iftiḥāṣ: Gerçeği dikkatle araştırma.
iġfāl: Yanıltıp bir iş yaptırma.
iġtinām: Ganimet suretiyle alma, talan etme.
iġtirāren: Mağruru olarak, güvenerek.
iḥāṭatü'l-eẕhān: İnsandaki aklı, fikri kavrayan, kuşatan
iḥāṭatü'l-fühūm: Anlayışla kuşatma.
ihdā: Hediye verme, hediye etme.
iḫfā: Gizleme, saklama.
iḫlāṣ-güsterī: Temiz, saf sevgi yayan.
iḫlāṣ-maḳrūn: Temiz, saf sevgiye yaklaşmış.
iḫlāṣ-meşḥūn: Hâlis, saf sevgiyle doldurulmuş.
iḥrāḳ: Yakma, yakılma.

iḥsān-vāye: İhsanların nasibi.
İḫtilāc: ÇarpıntI, çarpınma.
iḥtirāḳ: Tutuşup yanma.
iḥtirāzen: Sakınarak.
ihtizāz: Sıçrayıp oynama, mutlu olma.
iḫvān: Sadık, samimî dostlar.
iḥyā-sāz: Dirilten, canlandıran.
īḳād: Yanmak.
īḳān: Sağlam biliş, bilme.
iḳbāl-cū: İkbal arayan.
iḳdām: Gayret ve çalışma.
iklīl: Taç.
iktifā: Yeter bulma.
iktiḥāl: Çekinme.
iḳtiḥām: Hücum etme, saldırma.
iktināh: Esası, kökünü anlama.
iḳtirāb: Yaklaşma, yanaşma.
iḳtirān: Yakınına gitme, yaklaşma.
ilġā: Kaldırma, bozma.
ilḳā: Bırakma, terk.
ʿilliyyīn: Cennetin en yüksek, kutsal katı.
ʿilliyyīn-maḳām: Makamı yüce, kusal olan.
ilṣāḳāt: Bitiştirme, bitiştirilme.
ilticā: Sığınma.
iltifāt: Yüzünü çevirip bakma, hatır sorma.
iltiḥāḳ: Katılma, karışma.
iltimāʿ: Parlama.
iltiyām: Yaranın kapanması, iyileşme.
iltizām: Lüzumlu sayma.
imtidād: Uzama, uzun sürme.
imtis̱āl: İcap edeni, gerekeni yapma.
imtizāc: Birbirini tutma, uygunluk.
inābet: Günahlara tövbe edip Hak yoluna dönme.
ināyet-sāz: İnayet bağışlayan.
ināyet-taḫmīr: İnayetle yoğrulmuş.
ināyet-visāme: İnayetle tanınan.
inbā: Haber verme.
inbiṣāṭ: Yayılma, açılma, genişleme.
incāḥ: Bir işi tamamlama, bitirme.
incimād: Donma, buz haline gelme.
incizāb: Cazibeye kapılma.
ʿind: Kat, yan, taraf.
indifāʿ: Ortadan kalkma.
infikāk: Bir şeyin yerinden ayrılması, çözülme.
infiṣāl: Ayrılma.
inhā: Ulaştırma,yetiştirme.
inḥırāf: Dönme, sapma.
inḥilāl: Açılıp çözülme.
inhimāl: Uğraşma, ciddi olarak çalışma.
inḥisār: Bir işi yalnız bir kişiye, müesseseye vermek.
inḥiṭāt: Düşme, aşağı inme
inḳıṭāʿ: Kesilme, tükenme.
inḳıyād: Boyun eğme.
insāl: Nesli çoğaltma.
insicām: Doğru söz.
inşirāḥ: Açıklık, ferahlık.
intāc: Netice verme, sonuçlanma.
intiʿāş: Geçinme.
intibāh: Göz açıklığı.
intihā: Sona erme, son bulma.
intiḫāb: Seçme, seçilme.
İntimā: Birine mensup olma.
İntiṣār: Öc alma.
iʿrāb: Düzgün konuşma.
īrād: Getirme, söyleme.
īrās̱: Verme, verilme.
ircāʾ: Eski haline çevirme.
ireb: Akıl, zihin.
İrkab: Bindirme, bindirilme.
irsāl: Gönderme, yollama, gönderilme.
irtiḳāb: Kötü bir iş işleme.
irtisām: Resmi çıkma, resmolma.
isʿād: Mesut etme.
isāʾet: Kötülükte bulunma.
isʿāf: Birinin isteğini kabul edip yerine getirme.
īṣāl: Vardırma, vardırılma.
is̱nā-ʿaşer: On iki felek.
is̱neyn: İki.
isrā: Geceleyi yürütme.
īstāde: Ayakta durmuş.
istiʿāb: İçine alma, içine sığma.
istiʿārāt: Ödünç alınan şeyler.
istiʿbād: Kul, köle edinme.
istibḥāş: Celbetme, çekme.
istibḳā: Devamını, sürmesini isteme.
istibşār: Müjde alıp sevinme.
istīcāb: Haklı sayma.
isticābet: Duanın Allah tarafından kabul olunması.
istīcāl: Sonraya bırakılmasını isteme.
isticlāb: Çekme, çekilme, celbetme.
istidʿā: Yalvararak isteme, dilekçe.
istidlāl: Bir delile dayanarak netice çıkarma.

istidrāḳ: Yetişme, erişme, nail olma.
istīfā: Tamamıyla alınma, ödetilme.
istifāża: Feyizlenme, feyiz alma.
istifsār: Sorma, sorulma.
istiġnā: Aza kanaat etme.
istiġnā-furūş: Kendini tokgözlü gösreten.
istiġrāḳ: Dalma, içine gömülme.
istīḥāl: Bir şeye layık olma.
istiḥḳāḳ: Hakkı olma.
istiḥḳām-nümā: Sağlamlık, güç gösteren.
istihlāl: İyi alamet, güzel başlangıç.
istiḥṣāl: Hasıl etme, meydana çıkarma.
istikānet: Alçak gönüllülük.
istiḳbāl: Birini karşılama.
istikbār: Büyüklenme, gururlanma.
istiḳṣā: İnceden inceye araştırma.
istiḳşāf: Keşfetmeye çalışan.
istīlā: Yükselme.
istimāʿ: Dinleme, dinlenilme, işitme.
istiʿmāl: Kullanma.
istimālet: Gönül çekme, teselli etme.
istimlāk: Mülk alma.
istinād: Dayanma, güvenme.
istīnāf: Yeniden başlama.
istīnās: Alışma.
istinbā: Haber sorma, bilgi isteme.
istinşāḳ: Şiddetli koklama, koklatma.
istinzāl: İndirme.
istirdād: Geri alma, alınma.
istirḳāb: Rekabette bulunma.
istirḳāḳ: Birini kendine köle etme.
istişmām: Koklama, koku alma.
istiṭāʿa: Gücü, kudreti yetme.
istiʿṭāf: Yardım ve merhamet dileme.
istiṭlāʿ: Bir şeyi öğrenmek isteme.
istiṭrāḳ: Ufak taşlarla fala baktırmayı isteme.
istizāde: Artmasını isteme.
istiẕān: İzin isteme, izin alma.
işāʿat: Duyurmalar, yaymalar.
işʿāl: Tutuşturma, parlatma.
işʿāre: Yazı ile bildirme.
işhād: Şahadet getirme.
işrāḳāt: Doğarak etrafı ışıklandırma.
iştibāh: Şüphelenme.
iştihār: Şöhretlenm, şöhret bulma.
iştimāl: Kaplama, içine alma.
iştirā: Satın alma, alınma.
iştiyāḳ: Şevklenme.
iʿṭā: Verme, verilme, ödeme.
itāre: Çarçabuk gönderme, yollama.
iṭfā: Söndürme, söndürülme.
iʿtidāl: Ortalama, ölçülü olma.
iʿtilā: Yükselme, yüksek rütbelere erişme.
iʿtiẕārāt: Özür, af dileme.
itmām: Tamamlama.
iṭmiʾnān: Emin olma.
ittibāʿ: Tâbi olma, uyma.
ittiḳā: Sakınma, çekinme.
ittiḳāʾ: Dayanma, yaslanma.
ittiḥad: Bir olma, birleşme.
ittihāẕ: Edinme, kabul etme.
ittiṣāf: Vasıflanma.
ittiṣāl: Bitişme, kavuşma.
ittişām: Damga vurma, süsleme.
ityān: Getirme, getirilme.
ʿivāż: Karşılık olarak verilen şey, bedel.
iʿẓām: Büyütme, büyütülme.
iẕʿān: Anlayış gücü.
iʿẕāẕ: İkram.
iẓhār: Ortaya, meydana çıkma.
iżmiḥlāl: Yok olma.
ʿiẕrā: Aşırı drecede methetme.

K

ḳabā: Üste giyilen elbise.
ḳabāle: Kadının verdiği hüccet.
Ḳābe ḳavseyn: Mirac'da Hz. Muhammed'in Allah'a yakınlık derecesi.
ḳaʿbeteyn: Tavla zarı.
ḳabża: Tutacak, tutma yeri, sap.
ḳaʾime: Uzun bir kağıda yazılan ferman.
ḳadem-nihāde: Ayak basmış, gelmiş.
ḳadem-rabıṭa: Ayağı bağlı, sabit.
ḳadem-s̱übūt: Ayakta duran.
kāffe: Bütün, cümle, hepsi.
ḳāhire: Kahreden.
ḳāʾim-maḳam: Kaza kaymakamı.
ḳāʾime: Uzun bir kağıda yazılan, ferman, buyruk.
kāʾin: Var olan, mevcut.
ḳalʿa-güşā: Kale açan, kale zapt eden.
kālbüd: Kalıp, şekil.
kāle: Kumaş.
ḳalem-rev: Bir hükümetin hükmünü yürüttüğü yer.

kām-bīn: Meramına erdiren, mesut, mutlu.
ḳāmet-efrūz: Boyu yüksek olan.
ḳamīṣ: Gömlek.
kām-kārī: Mutluluk, murada ermeklik.
kāmyāb: İsteğine ulaşmış, talihli.
ḳāniʿ: Kanaat eden.
ḳaʿr: Çukur şeyin dibi.
kārgāh: İş yeri, fabrika.
kārger: İş yapan.
kārsāz: İş işleyen, becerikli.
ḳarīb: Yakın olan.
ḳarīben: Yakın bir zaman sonra.
ḳarīn: Yakın olma.
ḳarīrü'l-ayn: Gözü aydın.
ḳarż: Ödünç verme.
ḳār-zār: Savaş, cenk.
ḳāṣır: Kısa, kusurlu.
ḳaṭʿan: Hiçbir vakit, asla.
ḳaṭarāt: Damlalar.
ḳāṭıʿa: Kast eden, kesen, durduran.
ḳāṭıbeten: Hep beraber., cümleten
ḳaṭre-bār: Damla saçan.
ḳavāʾim: Fermanlar, buyruklar.
ḳavānin: Kanunlar.
ḳavvāle: Özü, sözü doğru olan sancak.
ḳażāyā: Kaziyeler.
ḳażıyye: İş, husus, madde.
kebūd: Mavi renk.
kec ü mec: Çarpık, altüst.
kedū: Şarap kabı.
keff: El içi, avuç.
kehfü'l-emān: Yardım isteyerek sığınılacak yer.
kehl: Göze sürme çekme.
kehvāre: Beşik.
kelāl: Zayıflık, gevşeklik.
ke-mā-fi's-sābıḳ: Eskisi gibi.
ke-mā-kān: Eskisi gibi.
ke-mā-yenbaġī: İcap ettiği gibi, uygun şekilde.
kemīne: Zavallı, aciz, eksik.
kemterāne: Acizce, hakirce.
kenzü'r-rumūz: İşaretleri gizli olan.
kerb: Tasa, kaygı, gam.
kerem-güster: İyilik, yayan.
kerimü'l-ḫıṣāl: Yaradılışı cömert olan.
kerr ü fer: Savaşta gerileyip saldırma.
kerrūbī: Büyük meleklerden biri.
keʾs: İçi dolu kap, çanak.
kes̱irü'l-feyezān: Coşkusu, feyzi çok olan.
kes̱irü'l-meḥāmid: Güzel huyları çok olan.
keş-ā-keş: Çekişme, münakaşa.
keşīde: Tertip edilmiş, dizilmiş, çekilmiş.
ketāʾib: Askerler, alaylar.
ketīberān: Askerlerin üstünde hüküm süren.
kevkebe: Gösteriş, tantana.
kevneyn-behā: Hz. Muhammed.
keyvān: Satürn gezegeni.
ḳıbāb: Kubbeler.
ḳıdve: Kendisine uyup ardından gidilecek kimse.
ḳılʿa: Kaleler.
ḳılāde: Gerdan.
kibrīt: Yakut, altın.
kibriyā: Büyüklük, ululuk.
kimyā-vesīm: Kimyayla tanınan.
Kirdgār: Allah.
kiştzār: Ekinlik, ekin tarlası.
kişverārā: Memleket, ülke süsleyen.
kişver-güşāyī: Cihangirlik, fatihlik.
kişversitānī: Cihanı alan, fetheden.
kiyān: Merkez.
kiyāset-melzum: Anlayışlılığı lüzumlu kılınmış.
ḳuds: Temizlik, paklık.
ḳudüm: Uzak bir yoldan gelme.
ḳufūl: Yolculuktan dönme.
ḳulzüm: Deniz.
ḳurā: Köyler, kasabalar.
ḳurṣ: Yuvarlak ve yassı nesne.
ḳurūn: Zamanlar, devirler, çağlar.
ḳuṭr: Yan, taraf, cihet.
ḳuyūđ: Kayıtlar.
kūşiş: Çalışma, çabalama.
kübrā: En büyük.
kühen-sāl: Geçen yıl.
küheyliyyü'l-aṣl: Aslı gözü sürmeli cins at.
küllü'l-vücūh: İleri gelenlerin hepsi.
kümāt: Yiğitler, kahramanlar.
küngüre: Kubbenin tepesi.
kürbet: Tasa, kaygı.
küştāre: Kesilmiş, kurban edilmiş.

L

lā-büd: Gerekli, lazım.
lā-yetecezzā: Bölünemeyen,

parçalanamayan kısım.
lā-yezāl: Bitimsiz, zevalsiz.
lā-yuḥṣā: Sayılamaz.
lā-yümkin: Mümkin olamayan.
lā-zāle: Zeval bulmasın.
laġv: Kaldırma, hükümsüz bırakma.
lāḥıḳa: Yetişen, ulaşan.
lāmise: Dokunma hissi.
lāmiʿü'l-envār: Nurları saçarak parlayan.
layıḥ: Aşikar meydanda.
lāyıḥa: Düşünülen bir şeyin yazı haline getirilmesi.
le'ālī: İnciler.
leẕā'iẕ: Tatlı, leziz şeyler.
leb-cünbān: Söz söyleyen, konuşan.
lebbeyk-zen: Evet diyen, razı olan.
leb-cünbān: Ağzı kımıldayan, konuşan.
lebīb: Akıllı.
lebrīz: Ağzına kadar dolmuş.
leḥaẓa: Göz ucu.
lemʿa-nis̱ār: Parlaklık veren, dağıtan.
lemʿa-rīz: Parlayan, parıldayan.
lemeʿān: Parlama, parıldama.
lerzān:Titrek, titreyen.
lerze-nāk: Titreyen.
lesʿ: Yılan, akrep benzeri şeylerin sokması.
levāḥiḳ: Ekler, eklenen şeyler.
levāmiʿ: Parlayanlar, parıldayanlar.
levẕaʿī: Zarif, akıllı, ince kimse.
leẕẕet-resān: Lezzete ulaşan.
liḳā: Mürekkep içine konan ham ipek.
liyāḳat: Layık olma.
lücce: Engin su.

M

mā-bihü'l-iftiḫār: Övünme vesilesi.
maʿān: Beraber, birlikte.
maʿa-ẕālik: Bununla beraber.
maʿa-ziyāde: Fazlasıyla.
mā-fāt: Elden çıkan, kaybolan şey.
mā-fi'l-bāl: Gönüldeki şey.
mā-fi'ż-żamīr: Gönüldeki içteki şey.
mā-ḥaṣal: Hâsıl olan, meydana gelen.
mā-ṣadaḳ: Tasdik edilen, uygun, tıpkı.
mā-verā: Art, geri.
mā-dāmü'l-ekvān: Yaratılanlar devam ettikçe.
mā-dārātü'l-eflāk: Feleklerin debdebesinde.
mācid: Şan ve şeref sahibi.
maʿdelet: Adalet, âdillik.
maʿdelet-maṣīr: Adaletin bulunduğu yer.
maġbūṭ: Gıpta edilmiş.
maġfiret-menşūr: Rahmet dağıtılmış.
maġfiret-resān: Mağfirete ulaşan.
maġfiret-ṭırāz: Rahmetle zinetlenmiş.
maġrib: Akşam.
maġrūs: Toprağa dikilmiş.
maġz: Meram, maksat, ,istek.
maġżūb: Kendisine kızılmış olan.
maḫdūm: Oğul, evlat.
maḥfil: Görüşülecek toplantı yeri.
maḥfūẓ: Saklanmış, korunmuş.
maḥmī: Himaye gören.
maḥrūs: Muhavaza edilen, korunan.
maḥrūse: Büyük şehir.
maḥsūđ: Haset olunan.
maḥṣūletü'l-istiṭābe: Hasıl olanların güzel, hoş olanları.
maḥż: Halis, katışıksız, saf.
maḥżā: Ancak, yalnız, tek.
maḥẓūziyyet: Haz etme, hoşlanma.
maʿīn: Saf akarsu.
maḳālīd: Kilitler, hazineler.
maḳarr: Merkez.
maḳdem: Dönüp gelme.
maḳderet: Güç, kuvvet.
maḳdūr: Güç, kuvvet.
maḳhūr: Kahrolmuş, mağlup olmuş.
maḳlūb: Başka şekle sokulmuş.
maḳrūn: Yakınlaştırılmış.
maḳṣūr: Kısaltılmış.
maḳżiyyü'l-āmāl: Erişilmek istenen.
māl-ā-māl: Dopdolu, çok dolu.
mālīde: Sürülmüş, uğulmuş.
mālişgāh: Yüz sürülecek yer.
mānend: Eşsiz, benzersiz.
manṣıb: Devlet hizmeti.
manṣūr: Allah'ın yadımıyla galip gelme.
manẓar: Görünüşü hoş olan yer.
manẓūr: Bakılan yer.
maʿraż: Bir şeyin göründüğü yer.
maʿrıż: Kimsenin görünmediği hiçbir olayın olmadığı yer.
marṣad: Gözlem yeri.

maʿrūf: Herkesçe bilinen, tanıdık.
marżī: Râzılık, hoşnutluk gösterme.
maṣdar: Bir şeyin ortaya çıktığı yer.
maṣḥūb: Beraber alınmış, birlikte götürülmüş.
maṣīr: Sürüp giden.
maṣnūʿ: Sanatla yapılmış şeyler.
maṣrūf: Sarf olunmuş.
maṣūn: Saklanmış, korunmuş.
māşıṭa: Gelini süsleyen, süsleyici.
maṭāyā: Binek hayvanı.
maṭıyye-rān: Bindiği hayvanı yola süren.
maṭlāb: Talep eden.
maṭlūbāt: Talep edilen şeyler.
maʿṭūf: İsnad olunmuş.
māyiʿa: Su gibi akan, sıvı halde.
maẓāhir: Bir şeyin ortaya çıktığı yer.
maẓalle-nişīn: Gölgelikte oturan.
mażāmīn: Ödenmesi lazım gelen şeyler.
mażānn:Bir şeyin zannolunduğu yer.
mażarrat-nümūđ: Zarar gösteren.
mażcaʿ: Kabir, mezar.
meʾāl: Meydana gelen şey, netice.
meʿālī-es̱er: Yüksek, yüce izler, eserler.
meʿālī-evb: Yüce fikirlerin bulunduğu yer.
meʿālī-iḥtivā: Yüceliği içeren, barındıran.
meʿālī-iktināh: Yüce fikirlerin aslını anlayan.
meʿālī-menḳabet:Menkabesi yüce, yüksek olan.
meʿālī-simāt: Yüce fikirlerin nişanı,izi.
meʿālī-tevʾem: Eşsiz, yüce fikir.
meʿālī-vefd: Yüceliklerin toplandığı.
meʿālī-vifāḳ: Yüce fikirlerle bir olma.
meʿānī-nüşūr: Yüce fikirleri yayan.
meʾārib: Hacetler, istekler.
meʿāric: Merdiven.
meʾās̱ir: Güzel eserler, izler, nişanlar.
mebāḥis: Bir şeyin bahsolunduğu yer.
mebānī: Binalar, yapılar, temeller.
mebde: Başlangıç.
mebḫas: Bir şeyin arandığı yer.
mebrūdü'l-ḳavī: Şiddetli sert soğuk.
mebnā: Yapı, bina.
mebnī: Bir şeye dayanan.
mebsūṭ: Yayılmış, açılmış.
mebʿūs̱: Gönderilmiş.
mebẕūl: Bol, çok.
mecārī: Su yolu, su yatağı.
mecbūl: Yaratılmış.
mecd: Büyüklük, ululuk, şan.
mecẕūm: Niyet edilmiş, karar verilmiş.
medār: Bir şeyin döneceği, üzerinde hareket edeceği yer.
medāric: Meslekler, yollar.
medāyih: Şehirler.
medāyin: Borca gark olma.
meded-res: Yardım getiren.
mede'd-dehr: Dünyanın sonuna kadar.
mededkārī: Yardımcılık.
medīde: Uzatılmış, çok uzun.
medīḥa: Kaside, manzume.
medīḥa-ḫᵛān: Öven, övücü.
medlūl: Delil getirilmiş olan şey.
mefārıḳ: Başın üst tepe noktası.
mefārıḳü'l-eʿālī: Şeref sahibi insanları başları.
mefrūş: Ferş olunmuş, döşenmiş.
mefrūzʿ Farz olunmuş.
mefsedet: Fesatlık, münafıklık.
meftūḥ: Fethedilmiş, açılmış.
mefṭūr: Yaratılmış.
meḥāmīd: Övgüler, senalar.
mehāmm: Önemli işler, düşündürücü şeyler.
mefḫaret: Övünme, iftihar duyma.
meḥāsin: Güzellikler.
meḥāsin-şümūl: Güzellikleri kaplayan, saran.
mehārıḳ: Yazılmış, kullanılmış kağıtlar.
mehbūṭ: Korkudan şaşırmış.
mehebb: Rüzgarın estiği yer.
mehleke: Tehlikeli yer, iş.
meḥmedet: Övme, methetme, şükür.
mekārim-ʿallāme: Cönertliği bol olan.
mekārim-iḫtivā: Cömertlikleri içine alan.
mekārim-intimā: Cömertliğin mensup olduğu.
mekārim-iʿtiyād: Cömertliği adet edinmiş.
mekārim-meāb: Cömertliğin barındığı yer.
mekārim-perdāz: Cömerliği, iyiliği tertipleyen.
mekārim-vefd: Cömertliğin toplandığı yer.
mekārimkār: Kerem sahibi, eli açık.
mekīn: Oturan, yerleşen.
mekremet: Kerem, izzet, saygı, ağırlama.
meks̱: Durma, bekleme, kalma.
meksūr: Kırılmış.

mektūme: Gizli, saklı.
melāz**z**: Sığınılacak yer.
melce': İltica edilen, sığınılan yer.
mele': Halk, topluluk.
melekiyye: Melike, hükümdara ait.
melekūt: Hükümdarlık, saltanat.
melevān: Gece ile gündüz.
melfūf: Sarılmış, dürülmüş.
melhūf: Tasalı, kaygılı, kederli.
melḥūẓ: Düşünebilen, akla gelebilen.
me'lūf: Alışılmış, huy edilmiş.
melzūm: Lüzumlu kılma.
membūre: Makbul, beğenilmiş.
memdūd: Çekilmiş, uzatılmış.
memdūḥ: Övülmüş.
memdūḥü'l-eṭvār: Davranışları övülmüş.
me'men: Emin, güvenilir.
memhūren: Mühürlenmiş olarak.
me'mūletü'l-icābe: İcap edeni yapma.
me'mūn: Emin bulunan, korkusuz.
menāfiʿ-resān: Menfaate, yarara ulaşan.
menāt: İlişip asılacak yer.
menāẓır: Manzaralar.
menāzil: Menziller.
menfā: Sürülen yer, sürgün yeri.
menīʿ: Sarp, ulaşılmaz.
menn: İhsan etme, iyilik etme.
mennāne: Mal, mülk zenginliği için kendisiyle evlenilen kadın .
mensiyyen: Unutularak.
mensūc: Dokunmuş, örülmüş.
menṭuḳ: Söylenilmiş.
me'nūs: Alışılmış.
menʿūt: Methedilmiş, iyiliği ve güzelliği övülmüş.
menūṭ: Asılı, bağlı.
menzilet: Derece, rütbe.
merāḥim: Merhametler, acımalar.
merāḥim-güster: Merhamet dağıtan.
merāḥim-me'āb: Merhametin bulunduğu yer.
merāhim-nisāb: Merhametin aslı.
merāḳıd: Mezarlar, kabirler.
merātib: Rütbeler, dereceler.
merāyā: Aynalar.
merbūt: Bağlanmış, bağlı, ulaşmış.
merfūʿ: Kaldırılmış, yükseltilmiş.
merġūbe: Rağbet edilmiş, beğenilmiş.
merḥamet-simāt: Alemeti merhametten ibaret olan.
merhūn: Rehin edilmiş.
merʿī: Riayet edilen, saygı gösterilen, gözetilen.
merḳūme: Yazılmış, adı geçmiş.
merreteyn: Birkaç defa.
mervī: Riayet olunan.
merz: Yer, toprak.
meṣābīḥ: Kandiller, çırağlar.
meṣā'ib: Felaketler, musibetler.
meṣāʿid: Yukarı çıkılacak yer.
meşāʿir: Hassalar, duyular.
meṣāliḥ: İşler.
mesāmm: Ciltteki gözenekler.
mesāmiʿ: İşitme aletleri, kulaklar.
mesānid: Rütbeler, dereceler.
mesārr: Sevinçler.
mesbūḳ: Geçmiş, başkalarından geri kalmış.
meṡbūt: Yazılmış, kaydedilmiş.
meserrāt-güzīn: Sevinci seçen.
meslūb: Soyulmuş, alınmış, giderilmiş.
meslūbü'l-iḫtiyār: Seçme hakkı elinden alınmış.
meslūl: Kınından çıkarılmış.
mesned-ārā: Rütbeyi, dereceyi süsleyen.
mesnūnü'l-ekābir: Faziletli insanların adetleri.
mesrūr: Mutlu, sevinçli.
meṡūbet: İyiliğe karşı verilen mükafat.
meşāhid: Şehitlikler.
meşāmm: Burun, koku alacak yer.
meşārıḳü'l-meʿālī: Yüce fikirleri doğduğu yer.
meşāyıḫ: Şeyhler.
meşhūd: Gözle görülmüş.
meşhūn: Doldurulmuş.
meşīd: Harçla yapılmış bina.
meşīme: Son.
meşiyyet: İrade.
meşkūre: Makbul, beğenilmiş.
meşmūl: Etrafı çevrilmiş, kaplanmış.
meşrūḥa: Şerh olunmuş, açıklanmış.
meşşāṭa: Süsleyici.
meşşāṭa-kār: Süsleyici.
meṭāliʿ: Doğacak yer.
meṭālib: Talep olunan şeyler.
mevādd: Fezada yer alan varlıklar.
mevāhib: Bağış, ihsan.

mevā'id: Sofralar.
mevāḳiʿ: Mevkiler.
mevāḳīt: Vakitler, zamanlar.
mevālid: Doğulan yerler.
mevāniʿ: Engeller, maniler.
mevārid: Gelecek, varacak şeyler.
mevāri̇s̱: Miraslar.
mevāri̇s̱ü'l-nebeviyye: Peygamberliğe ait miraslar.
mevc-engīz: Dalga koparan.
mevdūʿ: Emanet edilmiş.
meveddet: Sevme, sevgi.
mevfūr: Çoğaltılmış, bol.
mevhibet-maḳrūn: İhsanına kavuşmuş.
mevhūme: Hayal, kuruntu tarzı şeyler.
mevʿid: Söz verilen yer.
mev'il: Sığınılacak yer.
mevkib: Atlı veya yaya olan kafile, alay.
mevḳūf: Vakfedilmiş.
mevrid: Varılacak yer, yol.
mevrūs̱: Miras kalmış.
mevṭın: Yurt edinilen yer.
meyādīn: Meydanlar.
meyāmin-iḳtirān: Berekete, uğura yaklaşma.
meyāmin-iltivā: Uğurla, bereketle dalgalanan.
meyāmin-maḳrūn: Uğura, berekete yaklaşmış.
meyāmin-mevfūr: Bereketi arttırılmış.
meyāmin-simāt: Alametleri uğurdan ibaret olan.
meymenet-nümā: Uğur, yücelik gösteren.
meymūn: Uğurlu, bereketli.
meyn: Yalan söyleme.
mezāḥīm: Eziyetler, sıkıntılar.
mezāyā: Vasıflar, nitelikler.
meżāyıḳ: Dar, sıkıntılı yer.
mezbūre: Adı geçen, yukarıda söylenen.
mez̠kūre: Zikrolunmuş.
mez̠ellet: Horluk, hakirlik, zelillik.
mezīd: Artma, çoğalma.
mıḳrāż: Kesecek alet.
mınaṣṣa: Gelin odası.
mıṣbāḥ: Kandil, çıra.
mıṣdāḳ: Bir şeyin doğruluğunu ispat eden ölçüt.
mıżmār: Koşu meydanı.
midād: Yazı mürekkebi.
midḥat-ārā: Övmeyle süsleyen.
mihr-zen: Arkadaşlığı kesen.
miknet: Kuvvet, güç.
milkiyye: Mülk sahibi olmak.
min-ġayri ḥaddin: Haddim olmayarak.
min-külli'l-vücūh: Her bakımdan.
minhāc: Açık, geniş yol.
mīnū-reng: Cennet renkli.
mirṣād: Gözlem yeri.
miʿşār: Onda bir.
mişkātü'l-envār: Aydınlıklar kandili.
midād: Yazı mürekkebi.
midḥat: Methetme, övme.
miyāne: Orta, ara.
muʿādil: Müsavi, denk.
muʿāhede: Karşılıklı ant içme.
mu'aḫḫaran: Sonradan.
mu'āḫez̠e: Azarlama, paylama.
muʿālece: İlaç yapma, ilaçla tedavi.
muʿallil: Bahane ileri süren.
muʿallel: Sakat, eksik.
muʿārefe: Tanışma, bilişme.
muʿarrıż: Dokunaklı söz söyleyen.
muʿaṭṭar: Güzel kokulu.
muʿāvedet: Geri dönüş, dönme.
muʿayin: Tayin eden, belirleyen.
muʿayyen: Önceden belirli, kararlaştırılmış.
muʿaz̠z̠ire: Sahte özür ileri süren.
mūcez: Kısa, derli toplu yazılmış.
mūcib: İcap eden.
mūdiʿe: Emanet olarak bırakan.
mufād: Mana, kavram.
muġālaṭa: Ağız kalabalığı, tartışma.
muġaylānzār: Dünya.
muġīs̱: Yardım eden.
muġnī: Zengin eden, doyuran.
muġtenem: Ganimet olarak alınmış.
muġtenim: Ganimet olarak alan.
muḫaddere: Kapalı, örtülü, namuslu.
muḫādenet: Dostluk, ahbaplık.
muḥaḳ: Arabi ayların son üç gecesi.
muḥaḳḳa: Gerçekliği, doğruluğu belli olan.
muhāleṣat: Birbiriyle iyi geçinme, dostluk.
muḥaṣṣāl: Hasıl olmuş, meydana gelmiş.
muḥaṣṣın: Kale gibi korunaklı.
muḥāṭ: Etrafı çevrilmiş.
muḥavvel: Havale edilmiş, gönderilmiş.
muḥayyā: Yüz, çehre görünüş.
muḥayyir: Hayret veren, hayrete düşüren,

şaşırtan.
muḥāẕāt: Yüz yüze gelme.
muḥāẕī: Bir hizada olan.
muhibb: Dost, seven.
muḫliṣ: Samimiliği, dostluğu içten olan.
muḥteriḳu'l-aʿżā: İç yangını.
muḫtaṣar: Kısaltılmış.
muḫtaṣṣa: Mahsus olma.
muḥtedd: Keskinleşmiş, keskin.
muḥyī: İhya eden, canlandıran.
muḳaʿʿar: Çukur, oyuk.
muḳārenet: Kavuşma, bitişme.
muḳārin: Bitişik, ulaşmış, erişmiş.
muḳarnes: Kubbe biçiminde olan.
muḳarrebin: Yakınlaşma, yaklaşımda olanlar.
muḳāseme: Paylaşma, bölüşme.
muḳataʿāt: Belli bir karşılığında verilen ekim alanı.
muḳāvemet: Karşı durma, dayanma, direnme.
muḳavvim: kıvama getiren.
muḳayyed: Kayıtlı, bağlanmış.
muḳīm: Oturan.
muḳteżā: İktiza etmiş, lazım gelmiş.
mulaṭṭıfa: Taltif eden.
munḳażatü'l-aḥvāl: Ağlamaklı olan.
munẓam: Üste konan, katılan.
munḥaṣır: Sınırlanmış, her yeri çevrilmiş.
munṭafī: Sönen, sönük.
muntaẓır: Bekleyen.
munżam: Üste konan, katılan.
mūriṡ: Kazandıran, getiren, veren.
mūr-tüvān: Karınce gibi güçsüz.
muṣādaḳat: Karşılıklı dostluk.
muṣaddār: Ortaya çıkmış.
muṣāfāt: Samimi, halis dostluk.
muṣaffā: Tasfiye edilmiş.
muṣāliḥ: Barış yapanlar.
muṣammen: Kat'i olarak karar verilmiş.
mustaẓıll: Birinin himayesi altındaki kişi.
muṭāʿ: Boyun eğilen.
muʿtad: Adet olunmuş.
muʿtaḳ: Azad edilmiş.
muṭālebe: Talepte bulunma.
muṭallā: Yaldızlanmış.
muṭāraḥa: Birbirine söz söyleme.
mutaṣavver: Tasarlanmış, düşünülmüş.
muṭāvaʿat: İtaat etme, baş eğme.
muṭavvel: Uzatılmış, tafsil edilmiş.
mutażammın: İçine alan.
mutażarrıʿ:Yalvarıp yakarma.
muʿtemed: Kendisine güvenilen.
muʿtenā: İtinalı, özenilmiş.
muʿterif: Kendi kusurunu söyleyen.
muṭlaḳü'l-ʿinān: Yuları salıverilmiş, başıboş.
muṭrib: Çalgı çalan, çalgıcı.
muṭṭaliʿ: Öğrenmiş, bilgili.
muvāfaḳatü'l-uṣūl: Usullere uygunluk.
muvaḥḥidīn: Allah'a inananlar.
muvaḳḳıf: Durduran, alıkoyan.
muvālāt: Dostluk, karşılıklı sevgi.
muvāṣalat: Vası olma, ulaşma.
muvaşşaḥan. Süslenmiş olarak.
muvāẓabet: Bir işle daima uğraşma.
muvāzī: Paralel
mużmaḥill: Çökmüş, çöküntüye uğramış.
mużtarr: Çaresiz kalmış.
mübāderet: Bir işi yapmaya girişme.
mübādī: Meydana çıkaran, ortaya koyan.
mübāḥaṡe: Bir iş hakkında kişiler arasında edilen söz.
mübāhāt: Övünme.
mübāhī: Övünen.
mübāḥis: Bir mesele üzerinde konuşan.
mübālāt: Dikkat, itina.
mübārek-bād: Kutlu olsun.
mübārizān: Dövüşe, güreşe kalkışanlar.
mübāşeret: Bir işe başlama.
mübāyaʿat: Satın almalar.
mübdiʿ: Yeni şeyler yapan, ortaya koyan.
müberrā: Temize çıkmış.
mübeşşir: Müjde veren.
mübeyyin: Bildiren, açıklayan.
mübteġā: Arzu edilen, ,istenen
mübtehic: Mutlu olan.
mübtehicü'l-bāl: Gönlü sevinçle dolu olan.
mübtehicü'l-fevā'id: Faydasıyla sevinen.
mübteniʿü'l-inḳısāmet: Parçalanması mümkün olmayan.
mücāmele: Dirlik, düzenlik.
mücānebet: Bir şeyden çekinme, sakınma.
müceddid: Yenileyen.
mücellā-zīb: Parlak süslü.
mücmel: Kısa ve az sözle anlatılmış.
müdāhin: Yüze gülen, dalkavuk.
müdānī: Eş, benzer.

müdārāt: Yüze gülme, dost gibi görünme.
müddeʿā: İddia edilen şey.
müdemmer: Mahvolmuş, yok edilmiş.
müdrece: İçerisine konulmuş.
müdrike: İdrak eden, anlayan.
mü'eddā: Eda olunmuş, ödenmiş.
mü'ellim: Elem veren.
mü'es̱ir: Tesir eden.
mü'eyyed: Kuvvetlendirilmiş.
müfāraḳat: Ayrılma, uzaklaşma.
müfārıḳ: Ayrılan, ayrılmış.
müfāvażāt: Ortaklıklar, eşitlikler.
müfīd: İfade edilerek.
müfīżü'l-ḫaber: Sözü feyizlendiren.
müfteḫir: Övünen.
müfżī: Ulaştıran, yetiştiren.
müheyyic: Heyecan veren.
mühim-sāz: Önemli işler gören.
müjde-res: Müjde yetiştiren.
mükḥüle: Sürme kutusu.
mülābese: Dolayı, …..den dolayı.
mülaṭṭıfa: Taltif eden, iyilikle gönül alan.
mülāzemet: Bir şeye, kimseye sıkıca bağlanmak.
mülāzım: Bir şeye ya da kimseye tutunup kalan.
mülḥaḳ: Sonradan katılmış.
mülk-pesend: Padişahça beğenilen.
mültecā: Sığınılacak yer.
mülteḳıyyü'l-ecr: ahrete ait sevapların kavuştuğu yer.
mültemis: İltimas eden, kayıran.
mültes̱em: Öpülmüş.
mülḥaḳ: Sonradan takılmış, katılmış.
mülteḳa'l-ebḫūr: İslam fıkhına ait bir eser.
mümānaʿat: Men etme, engel olma.
mümāss: Temas eden.
mümidd: Yardım eden.
mümted:Uzayan, uzanan.
mümteniʿü'l-inḳısām: Ayrılamaz, bölünemez.
münāfese: Haset, kin, çekememezlik.
münāfī: Zıt, aykırı.
münbaʿis̱: Gönderilen.
müncezib: Beriye çekilen.
münceẕibü'l-fevā'id: Menfaatlerden vazgeçme.
mündefīʿ: Geçmiş, atıştırılmış, savurulmuş.
münfekk: Ayrılan, ayrılmış.
münhā: Tebliğ edilmiş, bildirilmiş.
münḥal: Açılan, çözülen.
münḥarifü'ż-żamīr: İçi doğru, sağlam olmayan.
münīf: Yüksek, ulu, büyük.
münḳalübü't-tağyīr: Bozarak değiştirme.
müs̱ūl: Saygıdan ayakta durma.
münşaʿib: Şubelenen, dallanan.
münşeriḥ: Gönlü açık, mutlu.
münşiyān: Güzel, iyi inşā yazanlar.
müntaḳil: Miras kalmış.
müntehā: Bir şeyin varabileceği son nokta.
müntesib: Alakası, ilgisi olan.
münteşir: Yayılmış, açılmış.
müntic: Netice veren.
münye: Arzu edilen şey.
mürāʿāt: Saklama, koruma.
mürāselāt: Mektuplaşma.
müreccaḥ: Tercih edilen.
mürrü'l-meẕāḳ: Acılığı damağında kalma.
mürtesem: Resmi çıkmış, resmolmuş.
mürūr: Geçme, sona erme.
mürüvvet-me'āb: Mürüvvetin barındığı yer.
mürüvvet-perverī: İyilikleri besleyicilik, büyücülük.
mürüvvet-şiʿār: İnsaniyetli.
mürvārid: İnci.
müsāʿafe: Yardım, izin.
müs̱āberet: Devamlı olarak uğraşma, bir işi yapma.
müsāferet: Seyehat, yolculuk.
müseccel: Tescil edilmiş.
müsellem: Doğruluğu herkes tarafından bilinen.
müselselü'r-raḳam: Rakamların birbiri ardına sıralanması.
müsemmā: Bir ismi olan, adlaşmış.
müsennā: İki kat, iki katlı.
müstaʿmel: Kullanılmış.
müstağnī: Gönlü tok.
müstaġraḳü'l-iḥsān: İyiliklere gark olmuş, nasiplenmiş.
müstaḥsene: Beğenilmiş, güzel sayılmış.
müstaḥżır: Hazırlayan.
müstaḳarr: Yerleşilen yer.
müstaḳīm: Doğru, düz, dik.
müsteʿān: Kendisinden yardım beklenen.
müstebān: Meydanda, açık.

müsteclib: Kendine doğru çeken.
müsted'ā: İstenen, dilenen.
müstedām: Devamlı, sürekli.
müsted'i: Dilekçe veren.
müstedill: Delil ile ispat edilen.
müstedīm: Devamını isteyen, devamlı.
müstedīr: Daire şeklinde olan.
müsteḥīlü'l-imkān: İmkanı olmayan.
müstekinn: Gizlenen, saklanan.
müteveffā: Vefat etmiş.
müstehām: Şaşırmış,şaşa kalmış.
müsteḥīl: Mümkün ve kābil olmayan.
müstekin: Gizlenen, saklanan.
müstelzim: Gerektiren, gereken.
müstelzimetü'l-mefāḫir: Övünülmesi gereken.
müstenbi': Haber alan, haber eden.
müstercā: Rica edilmiş.
müsterīḥan: Rahat bularak, gönül rahatlığıyla.
müstes'ad: Uğurlu sayılmış.
müstes'id: Uğurlu sayan, uğur sayan.
müsteṭāb: Hoş, güzel bulunan.
müstetir: Gizlenen, saklanan.
müstev'ib: Kapsayan, ,içine alan.
müstevcib: Layık, seza.
müstevfī: Kafi derecede, yeteri kadar.
müstezād: Fazlalaştırma.
müstmendāne: Zavallılıkla, üzüntülü olarak.
müşābih: Benzeyen, benzer.
müşabiẕ: Hokkabaz.
müşāhede: Bir şeyi gözle görme, şahit olma.
müşāhid: Baka, gören.
müşevveş: Belirsiz, karışık, düzensiz.
müşeyyed: Yüksek sağlam yapılmış yapı.
müşgil-güşā: Sıkıntılardan kurtaran.
müşgīn-fām: Siyah, kara renk.
müşgīn-ḫitāme: Kötü son.
müşīrāne: Mareşale yakışır surette.
müşt: Yumruk.
müştemil: İçine alan, kavrayan.
müte'āḳib: Birbiri ardınca devam eden.
müte'aḳibü'ẓ-ẓuhūr: Birbiri ardınca ortaya çıkan.
müte'ālī: Yükselen, yüksekte olan.
müte'alliḳ: Asılı, bağlı.
müte'alliḳāt: Yakın kimseler, akraba.
müte'ārif: Arif olan, bilgili.

müte'assirü'l-ḥuṣūl: Güç bir biçimde ortaya çıkan.
müte'ayin:Eşraftan ileri gelen kimse.
mütebādir: Birden bire akla gelen.
mütecāsir: Cesaret eden, cüret gösteren.
mütecāviz: Geçen, aşan.
mütedā'ir: ……dair, …..le ilgili.
müteferri': Bir kökten ayrılan dal, budak.
müteḫalliḳ: Huy edinen, yeni huy kazanan.
müteḥaḳḳıḳ: Doğruluğu meydana çıkan.
müteḥaḳḳıḳü' s̱-s̱übūt: Doğruluğu sabit, belli olan.
müteḥāsid: Birbirine haset eden, kıskanan.
müteḥaṣṣın: Korunaklı bir yere kapanmış.
müteḥattim: Harap eden, çökerten, parçalayan.
müteḳallibe: Dönen, değişen.
müteḳāṭır: Katre katre dökülen, damlayan.
mütelālī: Parlayan, ışıldayan.
müteleẕẕiẕ: Lezzet bulan, tat bulan.
mütemennā: Temenni olunan, istenen.
mütemeyyiz: Seçkin, seçilen.
mütena''im: Varlık içinde ve nazlı büyüyen.
mütenessim: Rüzgar kokusu alan, koklayan.
müterādif: Birbiri ardınca giden.
müteraḳḳıbe: Bekleyen, gözleyen.
müteraḳḳī: İlerleyen, ilerlemiş.
mütereffih: Refah bulan, bolluk içinde yaşayan.
mütereşşiḥ: Ter gibi sızan, terleyen.
müterettib: Sıralanmış.
müteselli: Teselli olan.
mütetābi': Birbiri ardınca gelen.
mütetebbi': Dikkatle araştıran.
mütevaḳḳıf: Bir şeye bağlı olan.
mütevālī: Birbiri ardınca devam eden.
mütevārī: Gizlenen.
müteveffā: Vefat etmiş.
mütevessil: Sarılan, inanan.
müteyemmin: Meymenetli, uğurlu, bereketli.
mütezāyid: Çoğalan, artan.
mütezemmil: Elbiseye, örtüye bürünen.
müttekā-pīrā: Asayı süsleyen.
müttekī: Dayanan, dayanmış.

müverred: Kızarmak, kırmızı olmak.
müyesser: Kolayı bulunup yapılan.
müyesser-gerde: Kolaylaştırılmış.
müẕāb: Eritilmiş.
müzdād: Artmış, çoğalmş.
müzerkeşü'l-cām: Altın sırmalı kadeh.
müẕeyyel: İlavesi, zeyli olan.

N

nā-bedīd: Görünmez.
nā-bīnāyī: Körlük, āmālık.
nā-būd: Yok olan, bulunmayan.
nā-çīz: Değersiz, önemsiz.
nā-güfte: Söylenmemiş.
nā-resān: Erişmemiş, olmamış.
nā-revā: Yakışmaz.
nā-tüvān: Zayıf, kuvvetsiz.
naʿam: Evet.
nābit: Yerden biten, yerden büyüyen.
nāfiʿa: Bayındırlık işleri.
nāficetü'l-misk: Miskin çıkarıldığı göbek.
nā-gehān: Ansızın, birden bire.
naġamāt: Nağmeler.
nāfiʿ: Faydalı, karlı.
nāhid: Venüs gezegeni.
naḫv: Yön, cihet.
naḫvet: Kibir, gurur.
nā'ire: Ateş, alev.
naḳdīne: Değer.
naḳiye: Temiz, pak.
naḳḳāde: Bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran.
naḳş-erḳām: Süslü rakamlar.
nāle-künān: Ağlayarak feryat eden.
nām-dārān: Ünlüler, namlılar.
nām-zed: Nişanlı, sözlü.
naʿma: İhsan, bahşiş, nimetler.
nāmıḳ: Yazıcı, katip.
naṣb: Göz dikme.
naṣfet: Haklılık, doğruluk.
naṣīr: Yardımcı.
nāṣıye-fersā: Alın aşındıran.
nāṣıye-sā: Alnını yere süren.
naṣr: Üstünlük.
nāşī: İleri gelen.
nāşir: Neşreden, dağıtan, yayan.
nāṭıḳa: Düşünüp söyleme kuvveti.
nāṭıḳa-zīb: Sözü, konuşmayı süsleyen.
nāvek: Ok.
nāvdān: Oluk.
naẓar-iksīr: Bakışı güçlü olan.
naẓayir: Benzer, eş, örnek.
naẓra: [bir tek] Bakış.
nażret: Tazelik, parlaklık.
nebāhat: Şan, şeref, onur.
nebīlāne: Onurlu insana yakışırcasına.
nebīle: Yüksek şeref ve onur sahibi.
nebt: Yerden çıkma, bitme.
necābet: Soyluluk, soy temizliği.
necīl: Soyu, sopu temiz.
necl: Oğul, evlat.
neđāret: Tazelik, parlaklık.
nefeḥāt: Esintiler, üfürmeler.
nefḫa: Üfürük.
nefīse: Pek hoş, hoşa giden.
nefy: Sürme, uzaklaştırma.
nehār: Gündüz.
nehc: Yol, usl.
nehmet: Yüksek himmet.
nehżat: Hareket, yola çıkma.
nekāl: Azap, işkence.
neḳāve: Her şeyin iyisi.
nemīḳa: Mektup.
nerīmāne: Pehlivanca, yiğitçe.
nesāḳ-baḫşā: Tertip eden, yeni tarz ortaya koyan.
nesāḳ-sāz: Tertip eden, düzen veren.
nesāyim: Hafif rüzgar.
nesc: Örme, dokuma.
nesḫ: Kaldırma, hükümsüz bırakma.
neşāt: Sevinç, neşe.
neşīde: Manzume, şiir.
neşve-yāb: Keyifli, neşeli.
neşv ü nemā: Büyüyüp yetişme.
netāyicü'l-fünūn: Bilimlerin sonucu.
netīce-zād: Sonuçla ortaya çıkan.
nev-ʿamā: Yeni bir yöntem.
nevā-sāz: Çalgıcı, okuyucu.
nevā'ib: Musibetler, kazalar.
nevāl: Kısmet, talih.
nevāziş: Okşama, gönül alma.
nevīn: Yepyeni.
nevk: Sivri uç.
nevmīd: Ümitsiz.
neyyire: Işıklı, cisimlenmiş nur.
Neyyireyn: Güneş ve Ay.

nez': Bir şeyi yerinden koparma, sökme, yok etme.
nezd: Yan, kat.
nezdīk: Yakın.
nıṣf: Yarım, yarı.
nīm: Yarı, yarım.
nim-nigāh: Göz ucuyla bakma.
ni'am: Nimetler.
nigārende: Resim yapan, ressam.
nigāriş-yāfte: Resim yapmış, resmi hâsıl olan.
nigāşte: Resmolunmuş, yazılmış.
nigīn: Yüzük.
nigūkārī: İşleri iyi ve doğru olma.
nigūn: Tersine dönmüş, alt üst olmuş.
nihād: Huy, tabiat.
nihāde: Konmuş, konulmuş.
niḳām: Öc alma.
nīlgūn: Çivit renkli, lacivert.
nīm-nigāh: Göz ucuyla bakma.
niṣāb: Asıl, esas.
niṡār: Saçma, serpme.
nīst: Yoktur, değildir.
nisyān: Unutma.
nişīb: Aşağı iniş.
niyām: Kılıç kını.
niyāzmendāne: Yalvararak.
nizā': Çekişme, kavga.
nizār: Zayıf.
nīze: Kargı, mızrak.
nuḳre: Külçe halinde gümüş.
nuḫbe: En iyisi, en seçkini.
nuḫbetü'l-fikr: Fikirlerin en seçkini.
nūr-āver: Nur getiren, nurlandıran.
nūşīn:Büyüme, yetişme.
nühüft: Gizli, saklı.
nüḥūr: Kurbanlar.
nüḥūset: Uğursuzluk.
nümāyende: Gösterici, görücü.
nümūd: Gösterilmiş, görülmüş.
nümūdār: Görünen.
nümūne-nümā: Görünen, görünücü.
nümüvv: Büyüme, yetişme.
nüvīd: Sevinçli haber, müjde.
nüvişte: Yazılmış, yazılı.
nüzhetgede: Gezinti yeri.

P

pā-ber-cā: Ayağı yerde, yerinde duran.
pā-būs: Ayak öpmek.
pāṣbān: Gece bekçisi.
pāy-māl: Ayak altında kalmış.
pāyān: Nihayet, son.
pāydār: Devamlı, sürekli.
pejmürde-ḫāṭır: Perişan hatır, gönül.
pehnā: Geniş, enli, yaygın.
pelās-pāre: Eski püskü, yırtık pırtık.
penāh: Sığınılacak yer.
pençe-zen: El uzatan, saldıran.
perdāz: Tertipleyen, düzenleyen.
perde-keş: Engelleyici.
perend: İpekten dokunmuş nakışsız kumaş.
perīde-reng: Rengi solmuş.
perīşān-maḳāl: Sözü perişan olan.
perrān: Uçan, uçucu.
pertev-endāz: Nurlandıran.
perverde: Beslenmiş, terbiye edilmiş.
perverdgār: Rızıklandırıcı (Allah).
pesendī: Beğenilmiş, seçilmiş.
pey-ā-pey: Birbiri ardınca.
pey-der-pey: Birbirinin ardınca.
peyġūle: Köşe, bucak.
peymūde: Ölçülmüş.
peyvend: Ulaşma, varma.
peyveste: Ulaşmış, bitişik.
pezīrā: Kabul eden.
peẕirefte: Karşılama, karşılayış.
pīçīde: Karışmış, bükülmüş.
pīçtāb: Telaş, sıkıntı.
pīrāmen: Etraf, yan.
pīrāmūn: Etraf, yan, çevre.
pīrāste: Tertiplenmiş, düzenlenmiş.
pīrāye: Süs.
pirāye-baḫş: Süs veren.
pīşgāh: Ön taraf, ileri taraf.
pīşīne: Peşin, önden, önce.
pīşvā: Reis, başkan.
post-nişīn: Tekke şeyhi.
pūşīde: Örtülmüş.
pūyegāh: Koşu yeri.
püf-kerde: Üflenerek söndürülmüş.
pür-fürūġ: Çok ışık saçan.
pür-ḫāş: Şiddet, kızgınlık dolu.
püşte: Yığın, tepe.

R

rabıṭa-dār: Bir şeyi birbirine bağlayan.
rabṭ-rişte: İpe bağlı.
rad-āheng: Ahenkle gürleyen.
ra'd-āşūb: Gök gürlemesini karıştıran.
rāfiʿa: Her türlü destek.
rāḥa-pīrā: Avcu süsleyen.
raḥīl: Göçme, göç.
raḥīmāne: Merhametli olana mahsus.
raḫş: Gösterişli, yürük at.
raḫşān: Parlak, ışıklı.
raḫşende: Parlayan.
rā'ice: Revaşta olan.
rā'iḳa: Sade, saf, halis.
raʿiyyet-perverī: Halkına iyi bakan hükümdar.
raḳabe: Kul, köle.
raḳībü'l-ümem: Kul, köle olan ümmetler.
raḳīḳa be raḳīḳa: İnceden inceye.
raḳīme: Yazılmış şey.
rāmī: Ok atan.
raṣad-bīn: Gözleyen.
rāsiḫ-dem: Sağlam nefesli, sözünde duran.
raṣīnü'l-erkān: Sağlam esaslar.
rātibe: Maaş, vazife.
ravżatü'l-aḫbār: Haberler bahçesi.
rāyāt: Sancak, bayrak.
rāz: Sır.
reʿāyā: Bir hükümdar idaresindeki bütün halk.
rebīʿ: Bahar.
recebü'l-mücerreb: Mübarek Recep ayı.
redif: Arkadan gelen, birinin arkasından giden.
refʿ: Kalkındırma, yüceltme.
re'fet: Merhamet etme, acıma.
rehā-yāb: Kuraran, kurtarıcı.
reh-neverd: Yol tutan, yola çıkan.
reh-peymā: Yol ölçen.
reh-rev: Yolcu.
reh-vār: Atın eşkin yürüyüşü.
reh-yāb: Yolunu bulabilen.
rekīn: Yüksek, yüce.
rem-gerde: Ürkmüş, korkmuş.
remīde: Ürkmüş, korkmuş.
reml: Kum.
renc: Ağrı, sızı, zahmet.
renciş: İnciniş, sızlanış.
rencūrān: Sıkıntılılar, incinmişler.
rengīn-pūd: Renkli, parlak.
rengīn-terīn: Güzel renkli.
re's: Baş, kafa.
re'sü'l-māl: Ana para.
resīde: Erişmiş, yetişmiş, olgunlaşmış.
reşāşe: Serpinti, ince yamur.
reşeḥāt: Sızıntılar, damlalar.
reşḥa-pāş: Damla saçan.
reşk-āver: Hasede düşüren.
reşk-endāz: Gıpta etmek.
revāḥ: Güneş battıktan gece oluncaya kadar geçen vakit.
revāḳ: Üstü, önü açık yer.
revān:Yürüyen, akan giden.
revātib: Vazifeler, görevler.
revāyiḥ: Kokular.
reviş: Gidiş, yürüyüş.
revnaḳ: parlaklık, tazelik, güzellik.
revnaḳ-efzā: Bir şeyin güzelliğini, rengini artıran.
revnaḳ-şiken: Parlaklılğı kıran, gideren.
revnaḳ-ṭırāz: Parlaklık veren.
revnaḳ-yāb: Parlaklık bulan.
revzene: Pencere.
re'y: Düşünce, görüş.
reyb: Şüphe, zan.
reybü'l-menūn: Dünya işleri.
rezāyā: Belalar, musibetler.
rezīn: Sağlam, kararlı.
rezm: Savaş.
rıḳḳıyyet: Esirlik, kölelik.
rıṭl: Büyük kadeh.
rıżā-cā: Razı etmeye gayret eden.
rıżā-cūyāne: Rıza arayan, kabul edilmek isteyen.
ribḳa: Kemend.
ricʿat: Geri dönme, gerileme.
rifʿat-niṣāb: Yüce esas
rīḫte-bāl: Kanadı dökülmüş.
rikāb: Büyük bir kimsenin katı, makamı.
riḳābü'l-ümem: Kulların bulunduğu kat.
riḳḳat: Zayıflık, incelik.
rīşe-gir: Kök tutmuş, kökleşmiş.
riyā-ʿadīm: Riyayı yok eden.
riyāset: Reislik, başkanlık.
rīze: Kırıntı, döküntü.
rū-mālī: Yüz sürücülük.
rū-nümā: Yüz gösteren, meydana çıkan.
rū-sāy: Yüz süren.
rū-sefīd: Yüzü ak olan.

rubʿ: Dörtte bir, çeyrek.
rūd: Irmak, çay.
ruḫ-sūde: Yüz süren.
ruḫsāre-nümā: Yüz gösteren.
ruḫsāre-sā: Yüz süren.
ruḥü'l-ervāḥ: Ruhların ruhu.
ruḳʿa: Kısa mektup.
ruşen-dihende: Aydınlık, parlaklık veren.
rūşenāyī: Aydınlık, parlak.
rūzgār: Zaman.
rübūde: Kapılmış, kapılan.
rüchāniyyet: Üstün olmaklık.
rüfū: Yama, örgü.
rükn: Bir şeyin en sağlam tarafı.
rükūb: Kat, makam.
rükūn: Gönülden meyil.
rüsteḫīz: Mahşer günü.
rüsūḫ: Muhkem, sağlam yapı.
rüsūḫ-yāfte: Sağlamlık bulmuş.
rüsūm: Vergiler.
rüʾūs: Sadrazamın vereceği küçük rütbeler için resmi yazı.
rüʾyet: Görme, bakma, görülme.

S

saʿādet-fezā: Mutluluk arttıran.
saʿādet-refīḳ: Mutluluk yoldaşı.
ṣabāvet: Sabilik, çocukluk.
s̱ābit-ḳadem: Yerinde veya sözünde duran.
saʿd: Kutluluk.
saʿd-aḫter: Saadet yıldızı.
ṣadāḳat-güsterī: Dostluk yayan.
ṣadāḳat-intimā: Dostluğa bağlı olan.
ṣadāḳat-iştimāl: Sadakati kaplayan.
ṣadāḳat-muʿtād: Sadık olmayı adet edinmiş.
ṣadāḳat-şiʿār: Sadakatli.
ṣadāḳat-vesīm: Huy olarak vefalı, içten olan.
saʿdeyn: Venüs ile Jüpiter
saʿd-iḳtirān: Mutluluğa eriştiren.
saʿdü'l-menāzil: Varacağı yer kutlu olan.
ṣādıḳu'l-maḳāl: Sözü doğru olan.
ṣadīḳ: Doğru, gerçek.
ṣadme: Çarpma.
ṣāf-sīret: Ahlakı temiz olan.
ṣaff-ārā: Asker saflarını süsleyen.
ṣaff-derāne: Yiğitçesine.
ṣaff-şikāfī: Saf yaran, açan.
ṣafḥ: Affetme, bağış.
ṣafḥa: Bir cismin görünen tarafları.
saḫā: El açıklığı, cömertlik.
sāḥā-zīb: Ortalığı süsleyen.
ṣaḥābet: Sahip çıkma, yardım etme.
ṣāhib-ḳırān: Hükümdar.
ṣaḥīfe-pūş: Sayfayı kaplayan.
ṣahīl: At kişnemesi.
sāhire: Yeryüzü.
ṣaʾibe: Yanlışsız, doğru.
saʿīd: Yukarı çıkan, yükselen.
sāʾiḳ: Sevk eden, götüren.
s̱āḳıb-ṣıfāt: Görünüşü parlak olan.
sāḳıṭa: Hüküm ve itibardan düşmüş.
s̱aḳīl: Ağır, sıkıntılı, can sıkan.
ṣalābet: Peklik, katılık, sağlamlık.
ṣalābet-penāh: Gücün, kuvvetin bulunduğu yer.
ṣalāḥ: Düzelme, iyileşme.
sālibe: Alıp götüren.
sālifü'z̠-z̠ikr: Zikri geçen, bildirilen.
sāmān: Düzen, hal, dinçlik.
sāmī: Yüksek, yüce.
sāmiʿa-nevāz: Kulağı okşayan.
sāmiʿa-res: Duymaya yetişen, duyabilen.
sāmī-simāt: Yücelikten, izi olan.
ṣanādīd: Başkanlar, ileri gelenler.
sāniḥa-pīrā: Akla gelen şeyi süsleyen.
sāniḥāt: Fikre doğan, akla gelen.
s̱ār: İntikam, öc.
sārī: Sirayet eden, bulaşan.
ṣarīm: Keskin.
ṣarīr: Cızırtı, gıcırtı.
ṣarṣar: Şiddetli gürültü.
saṭvet: Birinin üzerine sıçrama, ezici kuvvet.
sāṭıʿ: Yükselip meydana çıkan.
saṭrü'l-āb: Sudaki satırlar.
ṣavāb-nümā: Doğruyu gösteren.
ṣavāmiʿ: İbadet yeri.
ṣavb: Taraf, yön.
ṣavlet: Şiddetli hücum, saldırı.
ṣavn: Koruma.
saʿy: Gayret, çalışma.
sāye-fiken: Gölge yapan.
sāyīde: Sürülmüş, ezilmiş.
sāziş: Yapılış, kuruluş.

sebᶜ-ṭıbāḳ: Yedi katman.
sebiketü'ẕ-ẕeheb: Altın külçe.
sebḳ: İlerleme, ileri geçme.
ṡebt: Yazma, kaydetme.
sebük-maġżā: Beyinsiz, ahlaksız.
secencel: Ayna.
seciye: Huy, tabiat.
sefāh: Zevk ve eğlenceye aşırı düşkünlük.
sefāyin:Gemiler.
sefīd: Ak.
seḥāb: Bulut.
seḥer-ḫīz: Sabah erken kalkan.
sekene: Sakin olanlar.
selāṭīn: Sultanlar.
selb: Kapma, zorla alma.
selsāl: Tatlı, lezzetli su.
selvā: Bal.
selvet: Gönül rahatlığı.
semend: Çevik ve güzel at.
semīḥāne: Eli açık olana yakışır surette.
ṡemīn: Kıymetli.
semīr: Arkadaş, dost.
semm: Zehir.
semūm: Sam yeli.
ṡenāverī: Birini övenle, methedenle ilgili.
seniyye: Yüksek, yüce.
sencīde: Tartılı, ölçülü yerinde söz.
seniyye-güşā: Yücelikleri açan.
seniyyü'l-menāḳıb: Yüce, ulu menkıbe.
seniyyü'ş-şiyem: Huyların en yücesi.
ser ü sāmān: Gerekli araç, ve güç.
ser-efrāzī: Başını yukarı kaldıran.
ser-gerde: Elebaşı.
ser-germī: Sarhoşluk, coşma.
ser-geşte: Başı dönen, şaşkın.
ser-pençe: Güçlü, kuvvetli.
ser-sebz: Taze, yeni yetişmiş.
ser-şār: Ağzına kadar dolu, taşkın.
ser-tīz: Başı keskin olan.
serāyā: Huylar, mizaçlar.
serīr-ārā: Tahtı süsleyen.
serīrü'l-icābet: Gerekeni çabucak yapma.
sermedī: Daim, sürekli.
sermediyyet: Daimilik, süreklilik.
sermedīyü'l-istimrār: Sürekli devam eden.
ṡevābit: Seyyar olmayan gök cisimleri.
sevād-ālūd: Karaya bulaşmış, kirlenmiş.
sevāḥil: Yalılar, kıyılar, sahiller.
seyyān: Birbirine denk, eşit.
seyyi'āt: Kötüükler, suçlar, günahlar.
seyyidü'l-enām: Hz. Muhammed.
seyyidü'l-küsūl: Tembel kişiler.
sezāvār: Uygun, münasip.
sıyām: Oruç.
sidre: En yüksek makam.
sidre-fersā: Yüksek makamı yok eden.
sidre-peyker: Yüksekteki meleklerin yüzleri.
silkü'l-le'āl: İnci dizisi.
silm: Barış, asayiş.
sim-āb: Civa.
simāṭ: Sofra.
simsārān: Tellallar.
sinān: Mızrak, süngü.
sīne-feşār: Bağrını açan.
sinnīn: Yıllar.
sipās: Şükretme, dua.
sipeh-sālārī: Başkomutanlık, ser-askerlik.
sipihr-irtisām: Gök ile resmolan, tanınan.
sipihr-iᶜtīlā: Göğe yükselen.
sīr-āb-sāz: Suya kanmış.
sirbāl: Gömlek.
sīret: Bir kimsenin hali, tavrı.
ṣīt: Çatırtı, patırtı.
sīt-endāz: Çatırtı, patırtı sesi.
sitāyişkār: Öven, metheden.
sitiġnā-fürūş: Kendini tokgözlü gösteren.
sivā: Başka, gayrı.
siyādet: Seyitlik, efendilik.
siyāḳ: Sözün gelişi, ifade biçimi.
siyemmā: Özellikle.
ṣıyānet: Koruma, korunma.
sū-be-sū: Taraf taraf, her tarafa.
sūdāgerān: Tüccarlar, bezirganlar.
ṣudūr: Meydana çıkma.
ṣufūf: Sıralar, dizeler, saflar.
ṣuġrā: Daha küçük.
suḫteġān: Softalar, medrese talebeleri.
sūḳ: Çarşı, Pazar.
ṣulb: Zürriyet, nesil.
ṣunᶜ: Yapma, yapış.
sūrāḫ: Delik, gedik.
sūret-nümā: Sureti, şekli gösteren.
ṣūriyye: Görünürde olan, hakiki ve içten olmayan.
ṣuṭūr: Satırlar.
suᶜūd: Mübarek sayılan yıldızlar.
suᶜūd-hengām: Mübarek sayılan zamanlar.

ṣuʿūd: Aşağıdan yukarıya çıkma.
ṣuver: Suretler, cisimler.
sūy: Taraf, yan, cihet.
sūz u güdāz: Yanıp yakılma.
sūzān: Yakan, yakıcı.
sübḥa: Çekilen tesbih tanesi.
s̱übūt: Sabit olma-Gerçekleşme, meydana çıkma.
s̱übūt-yāfte: Sabitlik bulmuş.
südde: Kapı, eşik.
s̱uġūr: Sınırlar, düşman ağzı olan yerler.
sükkān: Sakinler, oturanlar.
sükūn-āver: Sessizlik getiren.
sülāfe: Şarap.
s̱ümme: Tekrar ve tekrar.
sümüv: Yükseklik, yücelik.
sündüs: Parlak renkli, gümüş telle işlemeli ipek kumaş.
sünūḥ: Akla, hatıra gelme.
sürādıḳāt: Otağlar, padişah çadırları.
sürūşī-simāt: Meleğe benzer.
sürbe: Sürü, güruh.
sürḫ: Kırmızı, kızıl.
sütūde: Övülmeye değer, övülmüş.
sütūde-menḳabet: Menkıbesi övülmüş.
sütūde-ṣıfāt: Vasfı övülmüş.
sütūde-şiyem: Huyu, tabiatı övülmüş.
süṭuḳusāt: Maddeler, asıllar, cevherler.
süvār: Ata binmiş, binici.
süveydā: Kalbin ortasında bulunduğuna inanılan kara benek.

Ş

şād-ābter: Çok aşırı sulanmış.
şād-mān: Mutlu.
şābāş: Takdir etme, beğenme.
şād-kām: Çok sevinçli.
şāḫsār: Ağaçlık, koru.
şākirü'l-iḥsān: İhsanlara, bağışlara şükreden.
şākirü'n-nevāl: Nimetlere şükreden.
şāmiḫ: Yüksek.
şāmiletü'l-ʿavārıf: İyilikleri kavrayan.
şaʿşaʿa-pāş: Parıltı saçan.
şayān: Yakışır, değer.
şāyeste: Yakışır, yaraşır, uygun.
şeʿā'ir: Âdetler, törenler.
şeb-āviz: İshak kuşu.
şeb-dīz: Karayağız at.
şeb-zindedār: Geceleri işle meşgul olan.
şecāʿat-güster: Yiğitlik gösteren.
şedīde: Bela, musibet.
şefīʿ: Şefaat eden.
şeġaf: Delicesine sevme.
şehāmet-efzūd: Zeka ve akıllılıkla beraber olan, cesaret artttıran.
şehenşāh: Şahların şahı, padişah.
şehryār: Padişah, hükümdar.
şekāvet: Bedbahtlık, bahtı karalık.
şekāvetkārān: Bahtı kara, umutsuz olanlar.
şekīme: Dayanma.
şekveger: Şikayet eden.
şemā'il: Huylar, tabiatlar.
şemīm: Güzel kokulu.
şeml: Topluluk, insan yığını.
şenşene: Adet, usūl.
şerāyif: Mutlular, kutlular.
şeref-maḥṣūb: Şerefle kucaklaşan.
şeref-resān: Şerefe ulaşanlar.
şeref-yāb: Şeref bulan,şeref kazanan.
şevāhid: Şahitler.
şevā'ib: Lekeler, kusurlar, ayıplar.
şevk-ālūd: Şevkli, keyifli.
şevket-me'āb: Şevketin bulunduğu yer.
şevket-vāye: Hükümdara ait olan.
şiʿār: Alamet, iz.
şidād: Hz. Yusuf zamanında Mısır'da geçirilen 7 yıl.
şifāhen: Sözle.
şiḳāḳ: Uyuşmazlık, anlaşmazlık.
şikenc: Büklüm, kıvrım.
şīme: Huy, tabiat, yaradılış.
şirāze-bend: Şiraze bağlayan.
şirā: Satın alma.
şīrīn-kām: Tadı damağında kalmış.
şirin-maḳāl: Sözü güzel olan.
şiryān: Damar.
şirẕime: Küçük, az topluluk.
şitāb: Acele, sürat, çabukluk.
şuḳḳa: Küçük tezkere, yazı.
şuʿledār: Alevli, alevlenmiş.
şūyīde: Yıkanmış.
şübühāt: Şüpheler.
şühūr: Aylar.
şükr-güẕārī: İyilik bilme.
şükūh: Ululuk.
şüküfte: Açılmış.

şürūʿ: Başlama.
şürūr: Kötülükler, fenalıklar.
şüʾūnāt: Hadiseler, olaylar.

T

taʿab: Sıkıntı, meşakkat.
taʿaddī: Geçme, öteye geçme, saldırma.
taʿaḳḳul: Akıl erdirme, zihin yorma.
taʿalluḳ: İlişiği, ilgisi olma.
taʿaṭṭufāt: İhsanlar, lütuflar.
taʿayyüş: Yaşama, geçinme.
ṭabʿ: Tabiat, huy.
tāb: Güç, kuvvet.
tāb-āver: Güç taşıyan.
ṭabāyiʿ: Tabiatlar, huylar.
tābdār: Parlak, ışıklı.
tābende: Parlayan.
tābişān: Parlayışlar, parıldayışlar.
taʿbiye: Yerli yerine koyup hazırlama.
tābnāk: Parlak, ışıklı.
tācdārī: Hükümdarlık, padişahlık.
taʿcīl: Acele ettirme.
taʿdād: Sayma, sayıp dökme.
taʿdiye: Geçirme, tecavüz ettirme.
taḥaddüs̱: Peyda olma.
taḥaḳḳuḳ: Gerçekleşme, meydana çıkma.
taḥassür: Hasret çekme.
taḥavvül: Değişme, dönme.
taḥayyürāt: Hayret etmeler.
taḫdīş: Tırmalama, kurcalama.
taḥiyyet: Hayır dua etme, selam verme.
tahkīm: Sağlamlaştırma, berkitme.
taḥmīd: Hamdetme, şükretme.
taḥrīr: Yazma, yazılma.
taḥşiye: Haşiye yazma, yazılma.
taḫlīṣ: Kurtarma, kurtarılma.
taḥvīl: Değiştirme, değiştirilme.
ṭāʾil: Fayda, yarar.
ṭāḳ: Bina kemeri, kubbe.
taḳaddes: Mutlu, uğurlu kılma.
taḳaddüm: Önce gelme, önce davranma.
taḳallübāt: Değişmeler
taḳarrub: Yaklaşma.
taḳdīr-behā: Takdir edilen değer.
taḳlīl: İndirme, azaltma.
taḳrīb: Yakınlaştırma.
taḳrīr: Sağlamlaştırma.
taḳrīren: Yazı ile bildirme.
taḳṭīr: Damla damla akıtma.
taḳyīd: Kayıt ve şarta bağlama.
ṭaliʿa: Öncü.
taʿliḳ: Asma, asılma.
taʿmīm: Umumileştirme.
taʿmiye: Körletme, kör etme.
ṭaʿne-zen: Söven, çekiştiren, yeren.
ṭanīn-endāz: Tınlayan, çınlayan.
tār: Karanlık.
ṭarab: Sevinçten gelen coşkunluk.
tār u pūd: Arış ile argaç.
taraṣṣud: Gözetleme, bekleme, bakma.
ṭārem: Kubbe, gökyüzü.
ṭarāvet: Tazelik.
ṭarḥ: Dağıtma, bölme,atma, kurma, düzenleme.
taṣaddī: Bir işe başlama, girişme.
tasalluṭ: Musallat olma, sataşma.
taṣdīʿ: Baş ağrıtma, can sıkma.
taṣmīm: Tasarlama, kesin olarak niyetlenme.
taʿṭīr: Güzel kokuyla kokulandırma.
taṭyīb: Hoş etme, hoşlandırma.
ṭavālī: Talihler, bahtlar.
ṭavīle: Hayvan katarı.
ṭaviyyet: Gönülde gizli olan niyet.
ṭavḳ: Güç, takat.
tavżīḥ: Açıklama, açık anlatma.
ṭayerān: Uçma.
taʿyīnāt: Maaştan başka verilecek yiyecek.
ṭayy: Atlama, üzerinden geçme.
tażarruʿ: Kendini alçaltarak yalvarma.
taʿẓīm: Saygı gösterme, büyükleme.
tażyīḳ: Darlaştırma, sıkıştırma.
teʿāḳub: Birbiri arkasında gitme, takip etme.
teʿaḳubi'l- melevān: Gece ve gündüzü birbiri ardınca gelmesi.
teʿāṭī: Verişme, birbirine verme.
tebāhī: Övünme.
tebaʿiyyet: Tabi olma, uyma.
tebāşir: Haber, müjde veren.
tebcīl: Ululama, ağırlama.
teberrā: Uzak durma, uzaklaşma.
teberrük: Mübarek sayma.
tebeyyün: Belli olma, anlaşılma.
tebʿīd: uzaklaştırma, uzağa sürme.

tebşīr: Müjdeleme, müjde verme.
tecāẕüb: Birbirini cezbetme.
tecdīd-fermā: Yeniliği emreden.
tecennüb: Sakınma, çekinme.
tecerruʻ: Yudum yudum içme.
techīz: Cihazlanma, donatma.
tedābīr: Tedbirler, çareler.
tedāvir: Döndürmeler, çevirmeler.
tedbīr-fermā: Tedbir alan.
tedebbur: Sonunu arkasını düşünme.
te'dīp: Edeplendirme.
te'diye: Ödeme.
tedmīr: Yok etme, mahvetme, tepeleme.
tedvīr: Döndürme, döndürülme, çevirme.
te'eddüb: Edeplenme, edepli davranma.
te'ehhül: Ehlileşme.
te'eḫḫür: Sonrata, geriye kalma.
te'emmül: Etraflıca düşünme.
te'eyyüd: Kuvvetlenme, sağlamlaşma.
tefaḳḳud: Arayıp sorma.
teferruʻ: Genişleyen.
teferruḳ: Ayrılma, dağılma.
tefevvuḳ: Üstün olma, üste çıklma.
tefevvuḳ-nümā: Üstünlük gösteren.
tefḫīm: Büyük sayma.
tefrīʻ: Ferlendirme.
tefriḳa-nümūn: Ayrılık gösteren.
tefriḳa-sāz: Ayıran, farklandıran.
tefriḳa-yāb: Ayıran, farklandıran.
tefvīz: İhale, sipariş etme.
teġālüb: Üstün gelmeye uğraşma.
teḥaşşüd: Birikme, yığılma, toplanma.
tehī: Boş.
tehiyyet: Hayır dua etme.
tehniyet: Tebrik etme.
tehniyet-āmīz: Kutlamayla iç içe.
tehyi'e:Hazırlama, hazırlanma.
tehzīz: Hareket ettirme, titretme.
tek ü tāz: Öteye beriye koşuşmalar.
teḳādüm: Geçmiş bulunma.
teḳārīr: Takrirler, teklifler, önergeler.
tekellüf: Külfetli, zahmetli iş görme.
tekevvün: Var olma, meydana gelme.
tekḥīl: Sürme çekme.
tekẟīr-sevād: Faydasız yere yazı yazma.
terkīm: Saygı gösterme, ululama.
telaḳḳi: Alma, kabul etme.
telāṭum: Çarpışma.
telemmüẕ: Talebelik etme.
telfīḳ: Bir araya getirme, birleştirme.
telvīḥ: Açıklama, belli etme.
telḫīṣāt: Özetlemeler, kısaltmalar.
telḫ-kāmī: Kederlilik.
temādī: Sürüp gitme, devam edegelen.
temāẟīl: Timsaller, suretler.
temekkün: Yerleşme, yer tutma.
temellük: Mülk edinme.
temerrüd: Dik başlılı, inatçılık.
temeşşī: Yürüme (manevi anlamda)
temevvüc: Dalgalanma, dalgalı olma.
temeyyüz: Seçkin,benzersiz.
temhīd: Yayma, düzeltme, düzenleme.
temīme: Nazar boncuğu.
temşiyet: Yürütme, yürütülme.
temyīz: Ayırma, seçme.
tenāfür: Birbirinden nefret etme.
tenāhī: Bitme, tükenme, sona erme.
tenāvül: Alıp yeme.
ten-dürüstī: Sağlık, sıhhat.
tenezzüh: Beri, uzak anlamında Allah için **kullanılır.**
tenezzül:Alçak gönüllülük, kibirsizlik.
teng: Dar, sıkıntılı yer.
tengnāy: Sıkıntılı yer.
tenkīl: Uzaklaştırma.
tenmiye-sāz: Arttıran, arttırmayı düzenleyen.
tensīḳ: Düzene, yoluna koyma.
tenvīr: Işıklandırma.
terādüf: Birbiri arkasından gitme.
terāḳib: Birkaç şeyden meydana gelen.
terāküm: Birikme, yığılma.
terāne-perdāz: Makamla şarkı söyleyen.
terāne-sāz: Öten, ötücü.
terbiye-perdāz: Terbiye eden.
terbiye-sāz: Terbiye eden.
terbiyetkār: Eğitici.
teref: Yumuşaklık.
terennuḳ: Sızmalar, sızıntı yapmalar.
terennüm-sāz: Şarkı söyleyen.
tereşşuḥ: Sızma, sızıntı yapma.
terevveḥat: Bir şeyden koku almalar.
terḳīm: Yazma.
terṣīʻāt: Mücevherler.
tertīl: Usulüyle okuma.
tervīc: Kıymet ve itibarını arttırma.
tesābuḳ: Yarış etme.
tesāhül: Yumuşak muamele etme.

teṣārīf: Allah'ın istediği gibi hüküm ve iradesi.
tesḫīr: Zapt ve istila etme.
tesʿīd: Tebrik etme, kutlama.
te'sīs-fermā: Tesis eden.
tesliyet: Teselli verme, avutma.
tesrīb: Yollama, gönderme, gönderilme.
tesvīġ: Sürme, ileri gitme.
tesvīlāt: Fena bir şeyi güzel olarak gösterme.
teşnīf-sāz: Süsleyici, küpe takıcı.
teşvīş: Karıştırma, kurcalama.
teşyīd: Yükseltme, yükseltilme.
tetābūʿ: Aralıksız, birbiri ardına giden.
teṭalluʿ: Boynunu uzatıp başını kaldırma.
tetmīm: Tamamlama.
tevābiʿ: Bir kimsenin hizmetinde bulunanlar.
tevāfür: Çoğalma, artma.
tevālī: Durmadan, birbiri ardınca.
tevāḳḳuʿ: Bekleme, umma.
tevārüs̱: Mirasa konma.
tevcīh: Çevirme, yöneltme.
tevellā: Birine yanaşma.
tev'em: Eş, benzer, ikiz.
tevessül: Baş vurma, girişme.
tevḥīş: Süsleme, süslendirme.
tevḳīf: Durdurma, durdurulma.
tevḳīr: Güzel karşılama, ağırlama.
tevlīđ: Doğurma, doğurulma.
tevṣīṭ: Araya koyma, aracılık etme.
tevşīḥ: Süsleme, süslendirme.
teyemmüngāh: Uğurlu sayılan yer.
te'yīd: Kuvvetlenme, kuvvet bulma.
teymīn: "Uğurlu olsun" demek.
tezāḥüm: Kalabalıktan sıkışma, yığılma.
teżāʿuf: İki kat olma.
tezāyüd: Çoğalma, artma.
tez̲ekkür: Hatıra gelme.
tez̲ellül: Alçak ve hakir görme.
tez̲ellül-efken: Sarsarak yere düşürme.
tez̲ellül-perdāz: Kendinin hakir olduğunu söyleyen.
tez̲kār: Hatırlama, anma.
tezyīd: Arttırma.
tez̲yīl: Ekleme, katma.
ṭıbāḳ: Tabakalar, katmanlar.
ṭınnāb: Kazığa bağlanan çadır ipliği.
ṭırāz-bend: Bağı, ipi süsleyen.
ṭırāz-cāme: Elbisenin sırma süsü.
ṭırāzende: Süsleyen, donatan, süsleyici.
ṭırāzī: İpek, sırma işlemeli.
ṭīb: Hoş, güzel koku.
ṭīn: Çamur.
tisʿīn: Doksan.
ṭuġyān: Taşkınlık azgınlık.
tuḥaf: Hediyeler.
tūl: aman çokluğu, uzun müddet.
ṭulūʿ: Doğuş.
ṭuʿme: Tat, çeşni.
ṭumturaḳ: Gösteriş, debdebe.
ṭurre: Saç kıvrımı.
tūtiyā: Göze çekilen sürme.
tūy-der-tūy: Kat kat.
tünd-bād: Kasırga, sert rüzgar.
türāb: Toprak.
tütuḳ: Çadır, büyük perde.

U

ubbehet: İhtişam, görkem, heybet.
ubbehet-pāsbān: Yüce bekçi.
ubbehet-şiʿārī: Görkemli, yüce.
ubūd: Sonsuzluklar.
ʿubūdiyyet: Kulluk.
ʿubūđiyyet-peyvest: Kullukla dolu.
ʿuđāl: Zorluk, çaresizlik.
ʿudūl: Sapma, yoldan çıkma.
ʿudvān: Düşmanlık.
uḫuvvet: Kardeşlik, dostuk.
uḫuvvet-terkīb: Dostlukl, sevgiyle bir araya gelmiş.
ʿuḳūbet: Eziyet, işkence, azap.
ʿuḳūd: Akitler, bağlar, şartlar.
ʿuḳūdü'l-cümān: İnci gerdanlıklar.
ʿulü'l-elbāb: Akıl sahipleri.
ʿulüvvü'l-himemī: Yüce gayeler, istekler.
ʿulyā: Pek yüce.
ʿurefā: Arifler, bilgili kimseler.
ʿurūḳ: Kökler, sinirler.
ʿurvetü'l-vüs̱ḳā: Sağlam sap,Müslümanlık
ʿuṣāt: Asiller, zorbalar.
ʿuṣr: Güçlük, zorluk.
uṣūl: Asıllar, kökler.
ʿutuvv: Azametle karışık bir kibir.
ʿuyūn: Gözler.
ʿuyūn-ārā: Gözleri süsleyen.

ʿuẓmā: En büyük, daha büyük.

Ü

üftāde: Dşkün, düşmüş.
ümem: Ümmetler.
ümmehāt: Esaslar, asıllar.
üns: Alışıklık, alışkanlık.
üns-ā-üns: Sıkı fıkı konuşma.
ünsiyye: Arkadaş, alışmış, sokulgan.
ürbe: Düğüm.
üstüḫᵛān: Kemik.
üsṭüḳusāt: Maddeler, asıllar.
üstüvār: Sağlam, kuvvetli, dayanıklı.

V

vā-veylā-gūy: Feryad eden.
vā-beste: Bağlı.
vācibü'l-iḫtirām: Saygı, değer.
vācibü'l-ittibā: Uymanın gerekliliği.
vāfī: Yeter, tam, elveren.
vāhibü'l-āmāl: Allah.
vāhibü'l-merām: Allah
vaḳʿa-nüvīsān: Olayları yazan, tarihçi.
vālā-mekīn: İkameti yüce olan.
vālā-meşḥūn: Yücelikle dolu.
vālid: Baba.
vāreste: Kurtulmuş, serbest.
varaḳ-gerdān: Olmayacak, boş işlerle meşgul olma.
vaṣmetü't-taʿdād: Bir şeyi sayarak çarçabuk bağlama.
vaṣṣāf: Vasıflarını anlatan, öven.
vāyedār: Nasibi, kısmeti olan.
vāyemend: Kıymetli, nasipli.
vażʿ: Koyma, konulma.
vaẓāyif: Vazifeler, görevler.
vāżıḥü'l-şeref: Şerefi belli olan.
vecne: Yanak yumrusu.
vedd: Arkadaşlık, dostluk.
vedīʿa: Emanet.
vefā-ʿalāme: Vefasıyla tanınmış.
vefā-güster: Vefa yayan.
vefī: Sözünde duran, vefalı.
vefiye-naẓar: Tam, mükemmel bakış.
vefiyyü'l-himemī: Çalışmaları mükemmel olan.
veġā: Gürültü, patırtı, kavga.
veḫāmet-encām: Güçlükle baştan geçen.
velā: Yakınlık, sahiplik.
velā-siyemmā: Hele, en çok.
velāyet: Dostluk, muhabbet.
veliyyü'n-niʿam: Nimetlerin sahibi.
verziş: Çalışma, işletme.
vesāṭet: Araya girme, vasıta olma.
vesīʿatü'l-etrāf: Etrafı geniş olan.
vesīle-ḫᵛāh: Vesile olmayı isteyen.
vetīre: Yol, üslup.
veyl: " Vah vah" anlamında.
vidād: Sevgi, dostluk.
vifāḳ: Uygunluk, aynı düşüncede olma.
vilāyer-şiʿār: Bir şeyi güçle elde eden.
visāde: Yastık, yaslanılan şey.
viṣāḥu'ṣ-ṣadr: Göğüsteki muska.
vizr: Günah, suç.
vücūb: Vacip ve lüzumlu olma.
vüfūr: Çokluk, bolluk.
vükelā: Vekiller.
vürūd: Geliş, gelme.
vüsʿat: Genişlik, bolluk.
vüs̱ūḳ: İnanma, güvenme.

Y

yaḳīn: Kesin, sağlam bilgi.
yām: Posta beygiri.
yecūz: Caiz.
yek-nesaḳ: Tek düzen.
yek-tā: Eşsiz, tek, benzersiz.
yeke-rān: Soyu temiz cins at.
yemm-şiyem: Huyu deniz gibi olan.
yenābīʿ: Kaynaklar, pınarlar.
yenbūʿ: Kaynak, pınar.
yesīre: Kolay.
yevāḳīt: Yakutlar.
yevmen-fe-yevmen: Günden güne.
yezdān: Allah.
yümkin: Mümkün olur, olabilir.
yümn: Uğur, kut, bereket.
yüsr: Kolaylık.

Z

zāġ: Karga.

zaḫm-ḫūrde: Yara almış.
zā'id: Artan, arttıran.
zā'ife. Silik, eksik.
ẕā'iḳa: Tatma, tadım, tad.
ẓalām: Karanlık.
ẓalīl:Koyu, karanlık.
ẓalma: Karanlık.
żamāyim: Ekler, ilaveler.
żamīme: Ekleme, arttırma.
żamīr: İç, iç yüz, kalp.
żavābıṭ: Kaideler, nizamlar.
zeberced: Zümrütten daha açık renkte olan bir süs taşı.
zebīre: Mektup, yazılmış şey.
ẕehāb: Bir fikre, düşünceye uyma.
zeḫḫār: Coşkulu, taşkın, dalgalı.
zehre-şikāf: Korkunç.
zemzeme: Ezgili, nağmeli ses.
zer-beft: Sırmalı kumaş.
zer-tār: Altın tel, sırma.
ẕerīʿa: Vesile, bahane,sebep.
ẕerīʿa-ittihāẕ: Bahane etme.
ẕerīʿa-şümār: Fırsat arayan.
ẕerrāt: Zerreler.
ẕerre-fürūġ: Zerreyle dolu.
ẕerre-nevāzī: Değersiz şeyleri koruyan.
zevāyā: Köşeler, bucaklar.
ẕevi'l-himem: Gayret, emek sahibi.
ẕevi'l-ibtihāc: Sevinç sahipleri.
zevraḳ: Kayık, sandal.
zeyn: Süs, bezek.
ẓılāl: Gölge.
ẓılliyyet: Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan hükümdar vasfı.
ẓıllıyyet-penāhī: Hükümdarlık.
ẓımnında: Dolayısıyla.
zīb-āver: Süs getiren, süsleyen.
zīb-vürūd: Süsle gelen, süs getiren.
zībāyiş-nümā: Süslü, güzel görünen.
zindegān: Canlılar, diriler.
zindegī: Dirilik, canlılık.
zīnet-efzā: Pek çok süs dağıtan, güzelleştiren.
zīnet-sāz: Süsleyen.
zīnet-yāb: Değer bulan.
ziḥām: Kalabalık, sıkışıklık.
zīr-ḳadem: Ayak altı.
zīver-efzā: Süs arttıran.
zīver-zebān: Dili süsleyen.
żucret: İç sıkıntısı.
zuʿm: Batıl, boş inanç.
żūr-bāzū: Kuvvetli, güçlü.
zūrkār: Zorlayan.
ẓurūf: Zarflar, kablar.
zükām: Nezle
zülāl: Hafif soğuk, tatlı su.
ẓünūn: Zanlar, sanılar.
züvvār: Ziyaretçiler.

V. BÖLÜM

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

AKBAYAR, Nuri; Osmanlı Yer Adları Sözlüğü, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2003.

AKTAN, Ali; Osmanlı Paleografyası ve Siyasî Yazışmalar, Osmanlılar İlim ve İrfan Vakfı, İstanbul 1995.

ANDI, M. Fatih; "*Âkif Paşa*", Yeni Türk İslam Ansiklopedisi, Örnek Fasikül, İstanbul 1995, s. 45-47.

ANDI, M. Fatih -SARAÇ, M. A. Yekta; " *Âkif Paşa Dıvânçesi",* İlmi Araştırmalar 4, İstanbul 1997, s. 135-178.

ARAS, Veli; "*Âkif Paşa",* TDEA , Dergâh Yayınları, İstanbul 1976, s. 93-94.

ARSLAN, Mehmed; Siraceddin Mehmed, Mecmûa-i Şuarâ ve Tezkire-i Üdebâ, Sivas 1994.

ATEŞ, Ahmed; *"Metin Tenkidi Hakkında*", Türkiyat Mecmuası, VII-VIII, 1942, s. 253-267.

ATEŞOĞLU, Lokman; Mecmua-i Kasâid: İnceleme-Metin, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Nevin Gümüş), Niğde Üniversitesi, Niğde 2003.

BAŞ, Fatma; Pervane Bey Mecmuası: 511-534 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Prof. Dr. Orhan Bilgin), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2004.

BAŞER, Tuğba; Pervane Bey Mecmuası: 557-581 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Prof. Dr. Orhan Bilgin), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2004.

BİLGEGİL, Kaya; " *Şeyh Müştak'a Dair Bir İpucu",* M. Kaya Bilgegil Makaleleri (Haz. Zöhre Bilgegil), Ankara 1997, s. 457-474.

BİLGİN, Üzeyir; Pervane Beg Nazîre Mecmuası (131b-164b) transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metin, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Rahşan Gürel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2002.

BOZDAĞ, Hakan; Mecmua-i Kasâid: inceleme-metin, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Ziya Avşar), Niğde Üniversitesi, Niğde 2003.

BOZKURT, Zeynep; Mecmua-i Ebyât, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. Cemal Kurnaz), Gazi Üniversitesi, Ankara 1991.

CANPOLAT, Mustafa; Mecmuatü'n-Nezâir, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1982.

ÇETİNKAYA, Ülkü; Bir Şiir Mecmuası Üzerine İnceleme ve Değerlendirmeler, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Prof. Dr. İsmail Ünver), Ankara Üniversitesi, Ankara 2002.

CEYHAN, Abdullah; Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi Elyazması Eserler Kataloğu II, Ankara 1994.

CUNBUR Müjgan, Dursun Kaya, Niyazi Ünver, Hacı Yılmaz; Türk Dil Kurumu Yazma Eserler Kataloğu, Ankara 1999.

DAĞLAR, Abdülkadir; Şeyhülislam Ebussuud Efendinin Türkçe Mektupları, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Prof. Dr. Tunca Kortantamer), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001.

---------------------------;"*Osmanlı Resmî İdeolojisini Ebussuûd Efendinin Türkçe Mektuplarından Okumak"*, Hece (Mektup Özel Sayısı), S. 114-115-116, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006, s. 287-303.

DEMİRAY, Kemal; "*Tanzimat'tan Günümüze Değin Mektup*", Türk Dili Mektup Özel Sayısı, XXX/274, Temmuz 1974.

DEMİRKAZIK, H. İbrahim; Pervane Beg Nazîre Mecmuası (67b-100b) (transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metin), Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Rahşan Gürel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2002.

DERDİYOK, İ. Çetin; "*Mesîhî'nin Münşeâtı İçerisinde Yer Alan ve Yavuz Sultan Selim'in Kendi Ağzından Mısır Fethini Anlatan Bir Mektup*", XII. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1994.

------------------------; " *Osmanlı Devrinde Mektup Yazma Geleneği",* Yeni Türkiye, VI/34, Ankara 2000, s. 277-286.

-------------------------; XV. Yüzyıl Şâirlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-berg'i, Doktora Tezi, Adana 1994

DEVELLİOĞLU, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Lûgat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1997.

DURMUŞ, İsmail; "*İnşâ",* TDVİA ,22. C., İstanbul 2000.

EREN, İdris; Pervane Beg Nazîre Mecmuası (291a-316a) (transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metin), Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Rahşan Gürel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2002.

FATİN; Hâtimetü'l-Eş'âr, İstanbul 1271.

GIBB, E.J.W; Osmanlı Şiir Tarihi,(Terc. Ali Çavuşoğlu), Akçağ Yayınları,1. C., Ankara 1999.

GÖKBİLGİN, M. Tayyib; Osmanlı İmparatorluğu Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi, İstanbul 1979.

GÖKÇE, Recep; Eski Türk Edebiyatında Mektup ve Bir Mecmua-i Münşeât (Raşit Efendi Ktp. 584), Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç Dr. Ziya Avşar) Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

GÖKYAY, Orhan Şaik; "*Tanzimat'a Değin Mektup*", Türk Dili Mektup Özel Sayısı, XXX/274, Temmuz 1974.

GÖKYURT, Ayşegül; Pervane Bey Mecmuası: 603-622 varaklar, Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. Sebahat Deniz) Marmara Üniversitesi, İstanbul.

GÖLPINARLI, Abdülbâki; Konya Mevlâna Müzesi Yazmalar Kataloğu, I. C. Ankara 1967; II. C. Ankara 1971; III. C. Ankara 1972; IV: C. Ankara 1994.

GÖZÜKARA, Ahmet; Pervane Bey Mecmuası: 464-488 varaklar, Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç Dr. Nejat Sefercioğlu) Marmara Üniversitesi, İstanbul.

GÜLTEKİN, Hasan; Mecmuatü'n-Nezâir: Transkripsiyonlu Metin, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç.Dr. Süleyman Solmaz) Pamukkale Üniversitesi, Denizli 2000.

-------------------------; Türk Edebiyatında İnşâ (Tarihi gelişim-Kuram-Sözlük ve Metin), Tamamlanmamış Doktora Tezi, (Dan. Prof. Dr. Osman Horata) Hacettepe Üniversitesi.

GÜNDOĞDU, Betül; Pervane Beg Nazîre Mecmuası (30a-67b) transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metin, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Rahşan Gürel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2002.

HAKSEVER, H. İbrahim; Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi'nin Münşeâtı, Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya 1995.

---------------------; "*Münşeât Mecmuaları ve Edebiyat Tarihimiz İçin Önemi*", İlmi Araştırmalar, S. 10, İstanbul 2000, s. 65-76.

---------------------; "*Veysî ve Nergisî'nin Karşılıklı Mektupları*", Afyon Kocatepe Üniversitesi Dergisi, S.10, Afyon 2000. s. 65-76.

---------------------; "*Eski Türk Edebiyatında Mektup",* Hece (Mektup Özel Sayısı), S. 114-115-116, Haziran-Temmuz-Ağustos 2006, s. 37-47.

HEYSEMÎ Ali b. Ebî Bekr, Mecmeu'z-zevâid, IV. C., Darü'r-reyyân li't-türâs, Kahire 1407, s. 146.

İNAN, İbnü'l-Emin Mahmud Kemal; Son Asır Türk Şairleri 1, " *Akif Paşa"* (Hz. Müjgan Cunbur), Ankara 1999, s. 115-127.

İNCİ, Şahin; Mecmualardaki Şiir Şerhleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1996.

KAHRAMAN, Bahattin; Bir Şiir Mecmuası, Selçuk Üniversitesi, Fen Edebiyat Dergisi, S.7-8, Konya 1992-1993, s. 81-116.

KANAR, Mehmet, Rıza KURTULUŞ; " *İnşâ (Fars Edebiyatında*)", TDVİA, 22. C, İstanbul 2000, 337-338.

KARACA, Mustafa; "Surûri ve Surûri Mecmuası, İnceleme ve Tenkitli Metni", Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Sadık Erdem), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 1994.

KARAGÖZ, Özgür; Pervane Bey Mecmuası 489-511 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Nejat Sefercioğlu), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2004.

KARAMAN, Hüseyin; Lâmiî Çelebi'nin Münşeâtı, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Halil İ. Haksever), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon 2001.

KAŞKA, Mustafa; Divan Edebiyatı Münşeât Geleneği ve Hoca Neş'et'in Mektupları, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. İlhan Genç), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 2000.

KAVAKÇI, Yusuf Ziya; İslam Araştırmalarında Usûl, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara (Tarihsiz).

KAVAZ, İbrahim; Akif Paşa Hayatı Eserleri, Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 1996.

----------------------; Belgelerle Âkif Paşa Hayatı ve Eserleri, Üniversite Kitap evi, Elazığ 2002.

KAYA, Hasan; Pervane Beg Nazîre Mecmuası (165a-199b) (transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metin), Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Rahşan Gürel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2002.

KILIÇ, Atabey; "*Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler",* I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003), Bildiriler, Kırşehir 2004, s. 331-345.

--------------------; "*Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Manzum Bir Mektubu",* Eski Türk Edebiyatı Üzerine Yazılar, Laçin Kayseri 2001, s. 51-72. (*Mirzâ-zâde Ahmed Neylî ve Manzum Bir Mektubu",* Türk Dünyası Araştırmaları, S. 101, Nisan 1996, s. 193-204.

KEKLİK, Sadettin; Pervane Bey Mecmuası: 340-368 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. Mustafa Demirel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2003.

KOÇOĞLU, Turgut; Şefik-nâme Şerhi ve Ethem ü Hümâ Mecmuası, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2004.

KOLCU, Ali İhsan; Türk Şiirinde Yokluk Fikri ve Akif Paşa'nın Adem Kasidesi, Akçağ Yayınları, Ankara 2002.

Konya İzzet Koyunoğlu Müze ve Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu; Ankara 1997.

KÖKSAL, M. Fatih; Edirneli Nazmî Mecmâu'n-Nezâir: İnceleme-Tenkitli Metin, 3. C., Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara 2001.

KÖPRÜLÜ, Fuat; Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşirleri, İstanbul 1928.

KULA, Ayşe; Pervane Bey Mecmuası: 534-557 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. Sebahat Deniz), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2004.

KUT, Günay; "*Mecmua",* TDEA , Dergah Yayınları, İstanbul 1986, 6. C., s.170-174.

KUTLUK, İbrahim; "*Münşeâtlar ve Günümüze Dek Gelen Mektup Betikleri Üzerine"*, Türk Dili Mektup Özel Sayısı, S. 274, 1974, s. 367-378.

KÜTÜKOĞLU, S. Mübahat; "*Diplomatik",* TDVİA, 9. C., İstanbul 1994, s. 360-366.

---------------------; Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik), Kubbealtı Yayınları, İstanbul 1998.

LEVEND, Agâh Sırrı; Türk Edebiyatı Tarihi, TTK Basımevi, I. Cilt, Ankara 1998.

NACİ, Muallim; Lügat-ı Nâci, Çağrı Yayınları, İstanbul 1987.

OKAY, Orhan; " *Mektup*", TDVİA, 29. C., Ankara 2004, s. 17-18.

ÖZDEMİR, Fadime; Abdu'l-Bâki b. Mehmed er-Rodosi Mecmua-i Fevâ'id (TDK A. 390), Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Kayseri 2004.

ÖZTÜRKÇÜ, İbrahim; Pervane Bey Mecmuası: 580b-603a varaklar, Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Nejat Sefercioğlu) Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

PAKSOY, Kezban; Mecmua-i Fevâid Mevlana Kütüphanesi 2254: inceleme-metin-tıpkıbasım, Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Kayseri.

REDHOUSE, Sir W. James; Turkish and English Lexicon, Çağrı Yayınları, İstanbul 2001.

SÂMİ, Şemseddin; Kâmûs-ı Türkî, Çağrı Yayınları, İstanbul 1996.

SEVİNÇ, İbrahim; Pervane Bey Mecmuası: 1-30 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Pof. Dr. Tahir Üzgör), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2001.

SOYER, İbrahim Murat; Pervane Beg Nazîre Mecmuası (366b-391a) transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metin, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Rahşan Gürel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2002.

STEINGASS, F; A Comprehensive Persian-English Dictionary, Librairie du Liban Publishers, Beyrut 1998.

SÜREYYA, Mehmet; Sicil-i Osmânî, (Haz. Nuri Akbayar), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1. C, İstanl 1996. s. 237-238.

SÜRMELİ, Emire; Mecmua-i Kasâid (108-206 varaklar): inceleme-metin, Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Nevin Gümüş), Niğde Üniversitesi, Niğde.

ŞAHİN, Oğuzhan; Mecmua-i Münşeât, TDK A. 363/1, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Doç. Dr. Atabey Kılıç), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2005.

ŞENER, Kısmet Gül; Pervane Beg Nazîre Mecmuası (392a-415b) transkripsiyonlu ve edisyon kritikli metin, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Rahşan Gürel), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2002.

TAHİR, Bursalı Mehmet; Osmanlı Müellifleri, (Haz. Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tatcı- Prof. Dr. Cemal Kurnaz), 2. C., Bizim Büro Basımevi, Ankara 2000.

TANPINAR, Ahmet Hamdi; “*Âkif Paşa”*, İA, MEB Yayınları, 1. C., İstanbul 1941, s. 242-246.

TAŞTAN, Erdoğan; Pervane Bey Mecmuası: 100-130 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Prof. Dr. Tahir Üzgör), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2001.

KUT, Günay; Tercüman Gazetesi Kütüphanesi Türkçe Yazma Eserler Kataloğu, İstanbul 1989.

TEVFİK, Ebuzziya, Numûne-i Edebiyât-ı Osmâniye, İstanbul 1329.

TUNÇ, Semra; “Konya Mevlâna Müzesi 2455 Numarada Kayıtlı Bir Şiir Mecmuası”, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 6, Konya 2000, s. 105-139.

TURAN, Osman; Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar, Ankara 1958.

TÜYATOK-1; Anıtkabir, Cumhurbaşkanlığı, TBMM, Adıyaman Kütüphaneleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1979.

TÜYATOK-2; Giresun, Ordu, Rize Kütüphaneleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, İstanbul 1980.

TÜYATOK; Amasya Bayezit İl Halk Kütüphanesi-1, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1990.

TÜYATOK; Amasya Bayezit İl Halk Kütüphanesi-2, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1990.

TÜYATOK; Amasya Bayezit İl Halk Kütüphanesi-3, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1992.

TÜYATOK; Amasya Bayezit İl Halk Kütüphanesi-4, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1995

TÜYATOK; Adana İl Halk Kütüphanesi ve Müzesi-1, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1985.

TÜYATOK; Adana İl Halk Kütüphanesi ve Müzesi-2, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1986.

TÜYATOK; Adana İl Halk Kütüphanesi ve Müzesi-3, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1986.

TÜYATOK; İstanbul-3, Süleymaniye Kütüphanesi Amcazâde Hüseyin Paşa ve Hekimbaşı Musa Naif Efendi Koleksiyonu, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1987.

TÜYATOK; İstanbul-4, Süleymaniye Kütüphanesi Mustafa Aşir Efendi Koleksiyonu, Milli Kütüphane Başkanlığı Yayınları, Ankara 1994.

TÜYATOK; Antalya-1, Antalya Müzesi, Alanya Müzesi, Akseki Yeğen Mahmut Paşa Kütüphanesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1982.

TÜYATOK; Antalya-5, Antalya Tekelioğlu Kütüphanesi Dermesi, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul 1984.

UÇMAN, Abdullah; "*Âkif Paşa*", TDVİA, 2. C., İstanbul 1989, s. 261-262.

UYUR, Dursun; Münşeât-ı Âkif Paşa, *Osmanlı Devleti ve Bozok Sancağı*, Türk Ocakları Yozgat Şubesi, Yozgat 2000.

UZUN, Mustafa; "*İnşâ (Türk Edebiyatında)",* TDVİA, 22. C., İstanbul 2000.

UZUN, Mustafa; "*Mecmua*", TDVİA, 28. C., Ankara 2003, s. 265-268.

ÜN, Cumhur; Mecmatü'n-Nezâir (Edirneli Nazmî): 1-50 varakların Transkripsiyonlu Metni", Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Yrd. Doç. Dr. Kaşif Yılmaz), Trakya Üniversitesi, 1996.

ÜNVER, İsmail; "*Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler",* Türkoloji Dergisi, 10. C., S. 4, Ankara 1993, s. 53-89.

------------------ ; "*Âkif Paşa*", BTK, 8. C., İstanbul 1988, s. 252-253.

YAVUZ, Sezer; Bir Şiir Mecmuası Üzerine İncelemeler, Tamamlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Prof. Dr. İsmail Ünver), Ankara Üniversitesi, Ankara.

YILMAZ, Mehmet; Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler, Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

YILMAZ, Yakup; Pervane Bey mecmuası: 200-230 varaklar, Yüksek Lisans Tezi, (Dan. Prof. Dr. Tahir Üzgör), Marmara Üniversitesi, İstanbul 2001.

ZÜBEYİROĞLU, Ruhsar; Mehmed Tevfik Efendi: Mecmuatü't-terâcim, Doktora Tezi, (Dan. Prof. Dr. Ali Alparslan), İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1989.